

PAUL GOMA

ÎN CERC

roman

1971

AUTURA AUTORULUI

NOTA AUTORULUI:

Romanul **În Cerc** a fost scris între 1970-1971, la București. Până în 1989 a avut un destin 'normal': în 1972 scosesem în Occident ultima variantă a sa (a doua? a treia?); ajuns și eu la Paris, îl oferisem lui Claude Gallimard; după acceptare Yvonne Popescu-Kral începuse traducerea. În franceză, sub titlul **Dans le cercle** a apărut la sfârșitul anului 1977, când ajunsese la Paris - pentru totdeauna.

Acaparat de alte treburi, de alte cărți, de alte urgențe, **În Cerc** a rămas din ce în ce mai pe margine din raza intereseului și a iubirii propriilor cărți.

Începînd din 1990 s-a arătat perspectiva editării ei și în limba română. Numai că nu mai găseam manuscrisul original: traducătoarea îl predase editurii; Gallimard nu-l mai găsea... Mi-am adus aminte că o copie a acestei ultime variante ajunsese la Țepeneag. L-am întrebat...Își aducea aminte că o avusese, copia, dar n-o mai avea: la ultima lor mutare aruncase la pubelă hârtiile netrebuitoare... Prietenul meu Țepeneag...Am oftat, am înghițit în sec... Mătușa soției căuta și ea, la București, printre hârtiile mele recuperate de la Securitate; la editura Cartea românească (unde fusese predat romanul): fără rezultat.

Eram pe punctul de a renunța - deocamdată - la editare, când s-a manifestat Doina Martescu-Sofonea, colegă de facultate și prietenă: ei îi încredințasem, într-o călătorie la Făgăraș, o dactilogramă a primei variante. Iată că nu era totul pierdut! În cele din urmă, după lungi peregrinări pe la vreo trei edituri, Eminescu a tipărit romanul în 1995 - după acea variantă.

Prin anul 2000 prietenii Dana și Ara Șişmanian mi-au atras atenția că există mari deosebiri între varianta franceză scoasă de Gallimard în 1977 (dealtfel, la sfârșitul textului stă scris: "Seconde variante, Bucarest, mars-3 mai 1972", iar capitolele poartă numele personajelor: Walter, Zeno, Damiana...) și cea românească din 1995.

La insistențele Loredanei Mitruț (căreia îi mulțumesc pe această cale), am acceptat să fie cules textul, în vederea instalării pe internet, după varianta veche (culme a ghinionului: exemplarului carte după care a fost cules textul defață îi lipseau câteva pagini...).

Acum, că ultima variantă, adevărata - cea bună - nu mai există, pot să mă laud liniștit:

«Acea - pierduta - era muuult mai bună decât asta!»

I

În dimineața zilei de 3 ianuarie oamenii se liniștiseră. Avusese dreptate Herr Walter Winkler, cabanierul de la **Edelweiss**. Că se vor obișnui și cu viscolul. Și oamenii se obișnuiseră chiar mai curând decât se aștepta bătrânul. Așa că, în această dimineață, ca totdeauna când pensionarii nu-l alergau, nu-l sâcâiau, nu-l înnebuneau cu întrebările (cât mai ține viscolul?, s-ar putea să nu reziste pereții și acoperișul cabanei la vânt și la zăpadă?, dar firele electrice?, dar dacă se termină lemnele?, mâncarea?, băutura?, țigările?, sunt și lupi prin împrejurimi?...), Herr Walter, în sfârșit, fu în stare să-și reia lectura din **Faust**.

Se adăpostise, ca de obicei, cu uriașul tom, în colivia barului. Încă nu se apucase de citit: nu isprăvise încă de rumegat bucuria - aproape cu glas și în românește, ca și înjurăturile - bucuria că se adevărase ce spusese el, alaltăieri, când îi asigurase pe clienți că au să se obișnuiască ei cu viscolul, au **să se dedea**. Foindu-se pe taburetul înalt de după tejghea, bătrânul mormăia, adresându-se în șoaptă celor patru aflați în acel moment în "sală" - iar prin ei, celorlalți, din camere: No, văz't-ați că v-ați dedat? Ce v-am tot spus? Omul se dedă cu orice, cu binele mai greu un pic, dar cu răul... minteni te dedai cu el. Că, de nu te dedai, mă rog, adaptezi, dracu' te-o luat! Că omul de-aia-i om, să se știe adapta! - și cabanierul începu să chicotească de mulțumire. Faină idee aia de să le-arăt proviantul că-i din destul! Că secretu-i unul, spuie măcar cine ce-o vrea, tot mâncarea-i baza, cine are ce băga-n gură, îi stăpîn pe el, poate munci și se poate hodini, ca să muncească mai departe. Apoi, când ești sătul, ești și mai cu minte și mai bun la inimă, că buni nu-s decât ăi de au ce da. Faină idee aia de să le-arăt proviantul! Drept că și plecarea scriitorilor fusese de-ajutor. Scriitori!, se lăsă Herr Walter scuturat de un fior. Țăganii de se pretindeau scriitori. Parcă

eu n-am ochi, n-am nas, nu știu ce-i ăla un scriitor! Uite, ăsta. Duca, de ce nu s-a amestecat cu ei? De-aia, fiindcă el îi scriitor veritabil! Nu ca țaganii, ăia, corturarii ăia. De mai rămîneau ăia, vai și-amar! Întâi și-ntâi, că ar fi gătat una-două toată rezerva, ca mâncau ca lupchii, de ziceai că n-or pus mâncare-n gură de cînd cu seceta. Ca lupchii băgau în ei, în neștire, de parcă scopul omului, în viață, îi să dea gata în rezerva de la căbană. Nu să mănca ca omul, să-și stîmpere foamea, nu, scopul lor de scriitori era să care la budă toată rezerva de la cabană! Bine că s-or dus, că, de mai rămîneau, ioi, Doamne! - și, ca să-și spele gustul amar reînviat de noaptea aceea de **Krawall**, bătrînul se lăsă pe vine, sub tejghea, și așa, ghemuit, trase un gît zdravăn de vinars veritabil, dublu rafinat, vinars de-al lui Jancsy Szanto din Holmag, vinars făcut după o rețetă de-a lui, spețială, și pe care n-o mai spune la nimenea (secretul nu-i la căzan, că doară la cazan îi lume multă și s-ar vedea ce și cum face, secretu-i după aia, or înainte de fiert, cum pune și cum ține poamele înainte de cazan, dar mai ales are el un secret după aia și măcar că spune după aia și măcar că spune la cine-l întreabă că pune vinarsul în butoiăș de frăgar, să-i dea culoare, și bagă și sîmburi prăjiți, pentru aromă, secretul trebuie să fie altundeva, poate pe la astupușul de la glajă, care nu-i de plută, nici de cauciuc, astupușul îi de lemn de tisă, răzuit într-un anume fel de-i face ca niște solzi, face astupușul din brișcă și-i face solzi, de-acolo trebuie să vie...) - și Herr Walter mai trase un gât, îndesă cu băgare de seamă dopul, răsucindu-l cu podul palmei, după care adăposti glaja la locul ei, într-o cutie de carton, goală.

- Bunu-i, Doamne! se scutură el, înfiorat de calitățile și mai ales de misterul vinarsului. Fain vinars, fain om și Jancsy. Nu trăiește el prea bine cu boreasa, cu Mika, că prea-i mare diferența. Și la diferență n-ai ce-i face. Poți să fii tu și Kaiser și Papa de la Roma. Adică diferența. Zic: Jancsy, n-ai de lucru, te bagi **Buchhalter** la o muiere tinăară? Să-i ții socoteala cu cîți de vîrsta ei se coțăie p'în buruieni? Dar Jancsy că nu, că pune el șaua pe ea... Pus, pe dracu', ce să pui șaua pe muierea tinăară, că stau hăndrălăii la coadă la

ea, de parcă-i vinerea, la Făgăraș, de se dă carne! O bate de-o zvântă, o dată dimineața, pentru ce-a făcut noaptea, o dată sara, să stea cuminte în noaptea de vine. Dar la prînz n-o bate. Asta-i greșala: că Mika - măcar așa vorbește lumea, lucrează mai bine pe lumina. Vai de capul lui Jancsy! N-o știut să puie șaua pe ea, da la vinars îi mare maistor, nimenea nu-l taie cînd se pune problema de vinars...

- No, dedatu-v-aț'?, îi întrebă în șoaptă veselă pe cei patru care-și vedeau de-ale lor, în liniște. Dedat, că doară cine nu se dedă, dracu' l-o luat!, trase el singur concluzia.

Și iar își aminti de scriitori. Bine că s-or dus, ducă-se cu Dumnezeu. Scri-i-tori! Oare, la vremea lui, așa se purta și marele Goethe? Ori Schiller? Doamne feri! Ca țâgani, de-or întors, eins-zwei căbana cu curu-n sus? Herr Gott, că nici nu mai ziceai că asta-i **Edelweiss**, credeai că-i o crâșmă de-a lor, împutită, de pe la ei, din regat. Și, har Domnului, în ăștia treizeci de ani s-o perindat o țîr' de țâganie pe-aici, mai ales de cînd i-or schimbat numele în **Floarea de Colț**... că **Edelweiss** era pe limba lui Hitler, precista mumă-si și la ăla, că ne-o adus numai nenorocire și necaz! Ce să mă bag eu în limba lor, zică-i **Floare de Colț** pînă n-or mai putea... Ziceam de cîtă lume s-o perindat pe aci, de cînd mi-or luat-o. Tot felul de oameni, tot felul de purtări - în privința asta, la căbane, ce să mai vorbim! Alta era căbana pe timpuri, altul era rostul, altele purtările. Mă rog, și-nainte se găsea cîte unul cu scandal, mai ales în privința muierilor, adică aerul de-aci, de la noi, mai șpețial, că-i turbează pe toți, fie el cum o fi, chiar Jancsy de-ar sta aci două zile, să-l vezi numai cum ar umbla după muieri, că dacă așa-i aerul la noi... Dar ăi dinainte, chiar cînd făceau scandal, tot domni rămâneau, că domnu-i domn și cînd îi porc! Ăștia de-acuma... Nu știu nici porunci, nici stăpâni nu știu să se-arate. Trec pe la cabană cum ar trece pe la veceul din gară. Ziceam de scriitori. Că nici în iarna lui '52, cînd muntele era tot o armată, de ziceai că-i război în regulă, nici atuncea! Păi cînd s-a mai pomenit să dea clienții căbana cu cracii-n sus? Și mobilă strâcată - să vezi numa, la inventar ce iasă - și geamuri sparte și programul dat

peste cap. Certuri, scandal. După aia cu muierile alea ale lor, de ziceai că-s corturărițe. Parcă ei... Cu nădragii numai petice și cămășile scoartă de jeg și cu bărbile alea, de numai păduchii lipseau! Și cum vorbeau și se purtau. Mă rog, la aerul nostru, șpețial, toată lumea se trezește, de parcă-s pisici, în săptămâna brânzei, dar nici chiar așa, să se coțăie pe unde-i apuca, cum am dat de ăia, aci, pe scară, și prin veceu, ca porcii. Să fi intrat în camera 6 de le-am dat-o, acolo facă ce li se făcuse de făcut - ce să stea ei în cameră, ziceau că-s mai ocoși dacă se-ncîrligă în ochii lumii. Și se legau și de ăilalți clienți, mai ales ăla, chioru', de nici nu putea deschide ochii de beat ce era și se lega de cine-i ieșea înainte. Noroc de ofițer că l-a pus la punct, eins-zwei! Dar curviștina aia de nici paispe ani n-avea și de parcă venea din două războaie mondiale, după ce că se-ntindea fără rușine cu care avea plăcere de ea, mai voia să se și dezbrace în puța goală, aci, pe tejgheaua mea, să facă ea ce-auzise că se face în Occident, de se dezbracă pe muzică. Și n-avea nici paispe ani, bat-o Dumnezeu, și era putredă - nu mai iese om din ea... Noroc cu Tavi că a luat-o la el și-o săturat-o și i-o turnat rom pe gât, de-o făcut-o pulbere și ne-o lăsat în pace cu dezbrăcatul ei. Și măcar de-ar fi avut ce arăta. Dar, afară de niște oase amărîte, ce să vezi? Și s-a dat și la mine, să mă facă de mîninune, în fața clienților și chioru' că să nu mă lase, că să mă puie jos - să mă descheie ea la pantaloni, împuțita și slăbănoaga și putreziciunea dracului! Noroc cu Tavi. Și cu ofițerul. Bine că s-or dus și de nu li s-o fi întîmplat ceva pe drum, cu viscolul ăsta. Și chiar dacă el declară că nu știe cînd or plecat din **Edelweiss**, că i-or furat și două rude de salam și trei chile de coniac trei stele, și țigări, și ciocolată, și ce-or mai fi luat - chiar dacă el zice că habar n-a avut de plecarea lor, că mai mult au fugit decît au plecat, ca niște țigani ce-s, tot or să-l necăjească. Iar anchetă, iar cercetări, și el e sătul de cercetări. Ca acum doi ani, cu geologii, că încă nu se terminase cu Lise și hai iară la cercetat, că de ce i-ai lăsat să plece, că de ce nu i-ai ținut cu forța. Deie Domnul să fi ajuns cu bine la gară ori măcar în sat - de-acolo descurse-se! Că, dacă au pierdut drumul și i-a apucat viscolul ăst

mare, cum erau abțiguiți și îmbrăcați ca vai de lume și nededați cu muntele, apăi noroc-bun-Ardeal, pînă-n primăvară, cînd se topește! Uite că ăștia s-au dedat. Le-am spus eu! Că nu există să nu se dedea omul cu măcar ce! - și Herr Walter se pregăti de "Faust".

Viscolea cumplit, sticla ferestrelor zornăia sub rafalele de zăpadă improșcată, zăngănea bara piezișă care priponea ușa dublă, iar în horn se alungau zeci de pisici pe-acoperiș. În sală era cam fum, destul de frig și aproape întuneric, becurile pâlpăiau ca niște lumânări sub vânt și fuseseră stinse.

La masa lungă aflată în capătul opus barului, în partea dinspre fereastră, Alaci și cu Damiana jucau șah. Jucau și vorbeau între ei, cuvintele nu ajungeau deslușite pînă la cabanier, dar sigur că nu despre șah discutau ; stăruia aproape toată vremea dondănitul ca de bondar prins între ferestre al lui Alaci, întrerupt cînd și cînd de chicotelile argintii ale femeii. Ea stătea dreaptă, cu spatele spre bar și fuma întruna și scutura țigara cu degetul arătător - uneori jarul se desprindea și cădea în scrumieră și-atunci începea o îndelungă și parcă așteptată operație de lipire la loc a jarului în capătul țigării stinse, îndeletnicire care pe ea o distra de minune, în timp ce pe Alaci îl scotea din sărite. Atunci bîzîitul, se fragmenta, devenea mai grav și mai bubuitor și certăreț, și parcă cerea socoteală, iar Damiana își întindea peste masă, ca o mână, glasul, moale și rugător, așa cum ar trebui să fie glasul unei femei, cerând iertare și făgăduind că...

În celălalt capăt al mesei, cu haina de piele pe umeri și căciula cu urechi dată pe ceafă, Iosub scria trudnic într-un caiet gros, cu scoarțe de plastic vișiniu. Ținea atît de strîns capătul stiloului, încât unghiile celor trei degete se înălbiseră - stiloul, un Pelikan, avea penița foarte tocită, aproape retezată oblic. Din vreme în vreme, Iosub depunea stiloul pe caiet și își dezmorea degetele, mișcându-le, masîndu-le cu cealaltă mână, apoi vîrîndu-le la subțioară, la căldură. După care începea să scrie iar, cu capul mult apropiat și înclinat, urmărind cu limba drumul peniței.

În fața căminului, pe un scăunel cu trei picioare,

ședea ca de obicei, în aceste din urmă zile, Zeno Duca. Fuma țigară după țigară și-și sorbea vodca și azvîrlea peste jăratric rășină dintr-o pungă din cale-afară de foșnitoare.

În colivia barului, Herr Walter răsfoia **Faust**-ul. Răsfoia nu e cuvîntul potrivit, întrucît mișcarea pe care o făcea bătrânul pentru a întoarce filele nu se deosebea prin nimic de cea pe care ar fi făcut-o dacă, de pildă, ar fi răsturnat, spre stînga, niște foi de placaj ori de tablă. Uriașul tom, imprimat pe la începutul secolului trecut, pe undeva, pe la Lipsca, pe hârtie groasă și gălbuie și lucitoare și sfărâmicioasă, cu literă mașcată, cu vignete și inițiale înflorate, legată în piele de vițel și ferecată cu plăci de aramă aurită, însemna pentru Walter mai mult decît o lectură plăcută și utilă (pentru că de la marele Goethe ai totdeauna ce învața ca și din Biblie...). Înainte de a-l așeza pe tejghea, cabanierul îndeplinise un adevărat ritual: ștersese bine-bine zincul, întîi cu o cârpă umedă, apoi cu alte două, uscate, după aceea întinsese, împăturită, o față de masă din plastic, peste fața de masă așternuse cîteva ziare curate, iar deasupra ziarelor o foaie de carton. Și abia peste carton depusese cu grijă, și efort, cartea. Pîlpîia și becul de deasupra barului (mai bine era cu motoru' nost', cam păcănea el, dar nu făcea figuri, or pus și ăștia stîlpii ca dracu', or întins sârma ca vai de lume, n-or avut grijă să curețe crăcile din jur... - clipeala asta-i de la crăcile de se lovesc de sârmă, să nu-mi spuie ei mie...), așa că-l stinsese și aprinsese o lampă de noptieră, din cele care nu se mai fac azi, cu gâtul retezat și balonul vopsit pe jumătate în roșu. Ca să nu pice petrol peste carte, învelise piciorul lămpii într-o basma femeiască, fixînd-o sub rezervor cu un inel de elastic. Înainte de a se așeza la citit, cabanierul aranjase la îndemână sticlele cu băuturi din care i s-ar fi cerut, un pachet de Snagov pentru Damiana și un baton de ciocolată cu alune pentru Iosub.

Ținea lampa cu mîna stîngă, cu arătătorul dreptei urmărind rîndurile, iar cînd voia să treacă la pagina următoare, o așeza alături, între pahare goale, aranjate anume, de sprijin, se ridica de pe scaun și, astfel, din picioare, apuca fila cu amîndouă mîinile și o răsturna spre

stânga, după care, gemînd de osteneală plăcută și cu fruntea îmbrobonată, se așeza la loc, potrivindu-și îndelung taburetul înalt și cu stîngii de rezemat picioarele, își lua lămpița și o apropia de text ca pe o lupă.

Numai că azi nu izbutea să se scufunde în lectură. Dinspre șahiști răzbătea zbîrnăitul enervant al lui Alaci și ș-urile Damianei, șuierătoare și dulci. Dar tot enervante, fiindcă nu-l lăsau să-și vadă de **Faust**-ul lui.

Iar o-njură, constată el. O-njură toată ziua, ca un țagan o-njură. Măcar de-ar fi curvă, de să zici că ăsta-i motivul. Ce face, de-o-njură-ntr-una? Ce, ea-i de vină că-i muieră faină și trag bărbații la ea ca la miere? Așa-s unele muieri, te sug ca magnetul. Nu te cheamă, nu te iau de mână, nu-ți fac semne, da' parcă-s magnet. De ești bărbat ca lumea, cu părechea ta, nu te poți încontra, musai să... Ea nici nu-și dă seama că ce-i cu ea, că ce putere are ea. Ori știe, dar nu se gîndește la asta, adică nu vrea ea să tragă la ea, șpețial. Nu-i curvă, de să zici, că uite-s două săptămîni și patru zile de când or urcat la noi și nu poate zice nime-nimic de ea. Și nici nu se uită la bărbați mai așa, de să zici că n-ar zice ba... Și el o-njură ca un țagan...

Ălalantu, ăl cu piele, scrie... Știe-l Dumnezeu ce tot scrie, colo', pe caiet. De-ale lui, de la raion. Procese-verbale, ori de-alea cu cotizații, ori vreun raport: că ăla o zăs, că ăla o făcut, că ăla o gîndit, că ăla n-o vrut să ce știu io ce... Că ăștia nu-s zdraveni, făr' dacă te scrie, colo', la caiet, să te puie bine. Toa-a-tă vremea zmîngălește. Oar' să nu fie ceva cu raionu'? Că scrie ce scrie și după aia-l agață pe ăsta, pe Duca. ăsta da, ăsta-i scriitor veritabil, spune de el și-n ziare, zice lumea că l-or dat și la televizor, l-or pus și-n cărțile de școală, să-l învețe copiii. Da' poate că și Iosub îi scriitor, ce știi de unde sare iepurele! Ori numai încearcă să fie și de-aia-l tot întreabă pe Duca. Adică dacă i-o ieșit lui bine. Numai că Duca nu-i prea bucuros, cam fuge de Iosub. Și, de nu fuge cu adevărat, că n-are unde, când îl vede că s-apropie, se strîmbă de parc-ar mânca mere pădurețe. Ceva-ceva nu-i convine lui Duca: ori că Iosub scrie prostii, că n-are talent și făr' de talent degeaba te zdrobești cu scrisul, ori că...

Ajuns aici, Herr Walter simți că-i lipsește aerul, de parcă drept sub picioarele lui s-ar fi căscat o prăpastie. Îi trecu numaidecât, dar simți nevoia să se aplece sub tejghea și să mai tragă un gât din vinarsul lui Jancsy. Băutura îi arse plăcut gura, dar fără să-l liniștească de tot. Avea senzația, aproape siguranța, că cineva sau ceva îl pândește, că în curând are să... Întoarse capul brusc, dar nu surprinse în spate pe nimeni pândindu-l ori pregătindu-se să-l.

Asta nu-i bine, nu-i deloc bine, gândi el cu glas șoptit, aproape văicăreț, gata să-și continue jelanii față de cine-o fi: că-i bătrân, că-i vătădăoi, că-l dor oasele de reumatism, că pustietatea asta... Drept, cabana mai mult de-o zi nu rămîne fără de clienți, dar parcă ce poți tu grai cu clienții care vin aci la distracție, să se deconecteze, cum se zice, nu să aibă grija ta.

Își întrerupse plîngerea și, de parcă ar fi tras în jug, își mută privirea la Zeno. Asta trebuia să facă de la început. Să nu-i fie frică și să se lase în voia părerii. Nu se poate, nu cred că-i el... gândi bătrînul, acum cu adevărat liniștit, fiindcă se întorsese cu fața către pericol. Cum să fie el, Doamne, iartă-mă, vinarsul lui Jancsy-i de vină, ori viscolul care te-mbolnăvește, dacă nu știi să te dedai cu el. Că-i, că nu-i, n-are de unde ști acum, să mai vedem, să mai așteptăm un pic ; dacă-i, nu se poate să nu se dea de gol. Dar dacă s-o dat și n-a observat el? Fiindcă nu era atent? S-o fi dat, dar dacă eu n-am băgat de seamă e ca și cum nu s-ar fi dat. Dreptu-i ce zic?

Mulțumit de felul în care gîndise, mulțumit că nu se repezise cu bănuiala înainte de a ști ceva precis, Herr Walter se întoarse la carte. Ca în momentele de liniște, cînd **Edelweiss** e **Edelweiss** și nu o crîsmă regătenească, bătrînul începu să urmărească textul cu degetul, urmărindu-l și cu lampa, citind cu glas șoptit și oprindu-se uneori ca să se mire în felul lui: - Ioooo-oi..., clătînd din cap a admirație statornică și mereu înprospătată.

Era o ediție jubiliară, primită de la bietul Uwe Martini, adică lăsată de Uwe în grija lui pîn' se-ntoarce. Ce să mai întoarcă, noroc-bun, cărțile rămăseseră la Walter, care le cărase din oraș cîte una, cîte două, după cum putuse

și întâi le urcase-n pod apoi, după ce lucrurile se mai liniștiseră și-i mai lăsaseră-n pace pe sași, umpluse cu ele două dulapuri. De la plecarea lui Uwe, avusese timp să le citească pe toate. Pe unele de mai multe ori, mai ales cele patru volume din **Kosmos** de Humboldt (e adevărat, după ce aflase că însuși marele Goethe spusese despre Humboldt că-i ca o fântână cu mai multe guri de la care poți să iei câtă apă vrei...). Dar **Faust** rămînea una cu mai multe guri - asta i-o spusese el profesorului Nica, acum doi ani, de-l lăsase cu gura căscată, de unde să bănuiască Herr Profesor că un amărît de cabanier din Făgăraș... Totdeauna cînd clienții îi dădeau pace, ca acuma, Herr Walter și-l așeza cu tot dichisul, citea de ici, de colo, uimindu-se domol și clătinînd din cap, vrînd parcă să spună că așa e, cum scrie acolo, că acolo a scris marele Goethe și că nimeni altul și niciodată n-o să mai scrie atît de frumos și de adevărat. - Tu, măăă, ăsta, ai să scrii v'odată, măcar pe jumătate? - îl întrebă el în gând, cu ură, pe Duca.

II

Cu ochii cruciși la paharul plin-ras, Zeno Duca nu răspunse întrebării cabanierului. De altfel, nici nu înțelesese ce-l întrebase Herr Walter. Acum, singura lui grijă era să ducă paharul plin pînă la prichiciul căminului, să-l așeze acolo. Fără să se verse nici o picătură. Și fără să-și ia ochii de la pahar. Dacă se varsă... Ba nu, dacă nu se varsă. **Dacă nu se varsă**, înseamnă că... Dar de încordare, Zeno uită ce-și propusese, uită ce avea să se întîmple ori să nu se întîmple, dacă paharul va ajunge pe ieșindul văruit al căminului fără să piardă nici o picătură și dacă ochii nu i se vor desprinde de pahar atît cât va dura drumul de la bar la cămin. Probabil în legătură cu reeditarea.

Mă reeditează, se decise el, depunînd paharul cu precauție. Nici o picătură vărsată, nici măcar prelinsă. Iar ochii nu i se dezlipiseră de pahar. Asta înseamnă că chiar în

primul trimestru. Ba nu, vărsatul cuprindea și primul trimestru. Neluatul ochilor înseamnă ceva cu bani. Ceva cu tirajul, adică de la douășcinci de mii în sus, ceea ce face... Paștele mamei lor, n-am nici o idee cum plătesc reeditările. Trebuia să-l întreb pe Alelei, el și-a reeditat două. Da, dar de poezie. Oricum, aș fi făcut un calcul, cam cât la sută din prima ediție. Sau cam așa ceva. Mare lucru n-aș fi aflat, fiindcă primele ediții ale lui Alelei au fost scoase anul trecut. Sau acum doi ani, tot dracu-ăla. Pe când eu... Șaispe ani. Adică cinspe și... septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie... ianuarie. Și patru luni. Atunci altele erau tarifele și dacă nu tarifele, pentru că tarifele au rămas aceleași, pe hârtie, altele erau tarifele, pentru că tarifele alealte, sporurile alea care, pe vremea aceea, îmi triplaseră... cum îi zice, în fine, tariful inițial. Asta înseamnă că n-or să fie luate în seamă sporurile, ci numai suma din contract. Sau poate nici aia. Și, adăugînd... mai exact: scăzînd cele aproape o sută de pagini care nu mai merg și pe care le-am scos și nu le-am mai înlocuit cu altele... Deși puteam să bag în locul lor alte două sute. Ori chiar trei... Adică, în total, aproape douăzeci de coli. Dacă n-or pretinde să mai scot ceva... Oricum, vreo douăzeci, douășcinci tot iau. Adică vreo zece în mână, fiindcă impozitele, ceva din datorii, că doar nu s-or apuca să-mi rețină toate drepturile ca să-mi sting datoriile. Adică eu de ce n-aș avea dreptul la datorii? Că Jugănarul varsă la Fond tot ce primește, zece, cincizeci de mii, ia frumos chitanța și urcă și face "o mică cerere" și vine Bătrînul cu cin'j' de mii... împrumut. Numai că eu nu-s Jugănarul. Asta-i, că nu-s. Paștele mamei lor, o mie-două tot or să-mi lase, să dau și eu masă. Vedem noi unde, în nici un caz la madam Candrea. Va să zică, în primul trimestru și cu un tiraj mai groscior. Dă-o-n paștele mă-sii, după șaispe ani am și eu dreptul la peste douăj' de mii. Se vînd ele, nu-i cerce grija, în zece-douășpe luni se epuizează. Și, dacă mă reeditează, o să mă pot apuca de ălălalt... adăugă Zeno, privind recunoscător paharul care împrumutase jocul flăcărilor, lichidul se însuflețise cu pîlpări roșietice. Reușita cu paharul nevărsat, cu privirea neabătută de la pahar îl făcuse mai generos, așa că întrebă

cam tare în direcția cabanierului, fără să întoarcă și privirea:

- Ai zis ceva, Herr Walter?

- Hiscolul' ăsta, hir-ar să hie!, se precipită bătrânul din cușca lui, în speranța aproape dureroasă că celălalt are să întoarcă obrazul, ca să-l poată cerceta mai multă vreme și din mai multe unghiuri.

Numai că Zeno se și așezase pe scăunel, dinaintea focului, iar Herr Walter, istovit de așteptare și de speranță, se resemnă deocamdată, în așteptarea altui prilej. Nu vrei să te-arăți. No, bine, no... Da' lasă, numa, lasă... To' pui io-mâna pe tine.

Zeno se ridică de pe scăunel, se propti în mâini, de-o parte și de alta a paharului și, slobozindu-se încet, în puterea mușchilor, sorbi o gură de vodcă. Reușita de adineauri îl înveselise de-a binelea: avea să fie reeditat, viscolul care bântuia muntele de câteva zile nu era chiar o pacoste, cabanierul, un sas cumsecade, Iosub, cu tot stiloul lui și caietul lui căcăniu și cu precizările lui găuritoare de tîmple, un om la locul lui, deși un caraghios și un... Parc-ar fi un vițel visător, cam așa ceva, un juncan idealist. Iar perechea de lângă fereastră, cu șahul ei fără sfîrșit, o pereche și ea, acolo. Ce importanță are că nu-i potrivită sau că li se pare altora că nu-i po-tri... și așa mai departe. Ea-i o femeie aproape foarte-frumoasă, poate cam rea de muscă, judecînd după prelucrarea la care o supune bărba-su. Ori poate că bărba-su, bănuind-o și dîndu-i găuri în tîmplă, în cele din urmă are s-o determine să onoreze bănuielile, sau are să-i deschidă apetitul, sau are să i-l redeschidă... Smochină ăsta, Alaci ori cum mă-sa-l cheamă, face parte dintre acei bărbați care izbutesc, în scurt timp și cu bune rezultate, să transforme o femeie oarecare într-o curvă-curvă. În toate muierile zace o curvă, însă nu toate ajung să se desfășoare, nu toate beneficiază, ca să ne exprimăm așa, de condițiile favorabile înfloririi talentului lor de a pohti ce n-au și de a cere împătrit ce au. Însă cele care ajung să, sunt de două feluri: cele care au avut suficientă libertate (mai bine-zis: nu suficientă zăbală...) să se curvășărească - și a doua categorie: cele cărora prea li s-a interzis să se, ori au fost prea

îndelung bănuite că se, ori că ar fi în stare să se, deci, sugerându-li-se, deci dându-li-se ideea, care va să zică, deschizându-li-se ochii adică, dându-le brînci, obligându-le să. Paștele mării lor, ce mă interesează pe mine, frece-și șahul ăla și ducă-și acțiunea de curvășăreală până poimărti, 'camdată toată lumea-i băiat bun, un strop n-a curs din pahar și nici nu s-a prelins, care va să zică mă reeditează.

Cu trei degete luă din punga de alături cîteva bucățele de rășină și le azvîrli peste jărat. Azi-dimineată, cu tot viscolul, dăduse o raită pe la brazii din fața cabanei și strânsese aproape jumătate de kilogram de rășină. Fumul gros, alb, începu să izvorască în fuioare, o rafală de vînt răbufni pe hornul căminului, flăcările se îndoieră, se prelinsă pe sub poala "clopotului", iar Zeno se feri, învățat, de limbile care-l căutau parcă, asemeni unor tentacule. Sala se umplu de tămîie.

- Sfiin-teee Du-um-ne-eee... se auzi atunci glasul femeii care juca șah și, în afară de bărbatu-său, care se făcu parcă mai mic, toți cei aflați "jos" se răsuciră într-acolo. Parc-am fi la biserică... adăugă ea, ca un fel de scuză că le tulburase cu glasul ei, gândurile.

Zeno gemu din adînc și se încovoie pe scăunel. Rămase așa o vreme, nemișcat, fără să respire. În două rânduri, flăcările împinse de vînt îi linseseră obrazul, chiar simțise, adăugat la mirosul de tămîie, mirosul genelor și al sprincenelor pîrlite. Dar nu avea putere să se ferească. Cu privirea împăienjenită și cu trupul adunat, concentrat în jurul sâmburelui, încerca, în gând, să găsească și să copieze, să imite timbrul și înălțimea și pauzele dintre cuvinte și dintre silabe - ca să fie de tot. Sfiin-te Dum-ne-ze-u-le... dar nu, parcă altfel, mai altfel, sfiiin-te-e Dum'... și aici își întrerupse căutatul și scutură din cap, încercând să-l alunge. Și izbuti. Și izbuti să se întoarcă la adăpost. Și uită numaidecît. Și chiar refuză să caute acele cuvinte prin care să prindă uitarea, alungarea. Cu întîrziere de cîteva clipe memoria îi sună în ureche și în măruntaie glasul de adineauri al femeii, de parcă ar fi fost înregistrat și abia acum reprodus. Și îl ajută să scape și încă înainte de a se isprăvi eliberarea, îl apucă greața, scîrba de sine și de toate

și de aici nesiguranța ronțăitoare: a scăpat, ori s-a încurcat mai rău, s-a împotmolit și mai adânc? Când se isprăvi, oftă prelung, se simțea stors. Întinse o mână tremurătoare înspre pahar și bău, cogîlțîind, cu dinții zăngănind pe buza paharului, vărsînd pe piept un sfert sau poate jumătate. Ca în filmele în care ni se prezintă un om foarte însetat... constată el. Ca un actor care în viața privată n-a fost niciodată însetat și nici n-a văzut pe vreun alt însetat bînd și chiar dacă l-a văzut, setea i-a rămas străină și poate că, nici când va fi cu adevărat însetat, nu va ști să bea ca un însetat, fiindcă el a jucat roluri de însetați și le-a jucat prost, iar în viața privată tot actor e, n-are importanță că prost...

Vodca fusese apoasă și călîie. Și amară, parcă. Totdeauna, după, e așa. Și vodca, și apa, și vinul. Fiindcă se întîmplă ceva și cu papilele acelea ale limbii și cu celulele gâtlejului și cu smalțul dinților și cu tot. Limba îngroșată, mușchii storși și scurși, covîrșit de tristețe, dacă cineva i-ar arde acum două labe, n-ar fi în stare nici să gîndească la faptul că cineva i-a ars două labe și, dacă i-a ars, de ce i-a ars. Și, totuși, ar fi ieșit afară, în viscol, să se răcorească, să se curețe cu zăpadă și cu vînt. Își îndreptă cu grijă spinarea și se trase cu tot cu taburet mai la o parte din calea flăcărilor. Și cu fața către Damiana. Îi privi îndelung spatele, părul, umerii, apoi șoldurile, tălpile bocancilor de sub bancă, apoi din nou șoldurile. Nu se poate, nu se poate... negă el și numaidecât începu să zâmbească, amuzat și bucuros că, deși spusese că nu se poate, habar n-are ce anume nu se poate, adică știe, dar nu acum și aici știe acolo, jos, și n-are nici un chef să scoată la iveală și să știe, la lumina zilei, ceea ce acum nu i-ar face decît rău.

Nu se poate, nu se poate... repetă el, negînd, alungînd și mai departe, împingînd și mai în adânc acel ceva de care nu avea nevoie.

Asta era... se instalează el cu nădejde pe drumul paralel. Glasul ei miroase ori are culoarea mâinilor mamei, în timpul bolilor copilăriei - bine-nțeles că mâinile mamei n-au avut, nu avuseseră niciodată vreo culoare, de bolile copilăriei nu-și amintește, poate că nici nu le-a avut și chiar de le-ar fi avut, iar acum și-ar fi adus aminte de ele, bolile

nu s-ar fi putut lega de mâinile mamei, pentru simplul motiv că mama lui murise, născându-l pe el. Asta-i ca și cum mi-aș revendica, de pildă: "într-o prea frumoasă dimineată de primăvară din anul 183...", sau: "încearcă să îți imagi-nezi că îmi ard palmele să îți administrez o corecție...", sau: "De ce ai dat drumul la veveriță? Cine ți-a dat voie să faci asta, să dai drumul la veveriță?..." Doamne, dacă aș ști să scriu precum știu să nu scriu, vreau să spun dacă aș fi în stare să fac ceva tot atât de bine precum știu să nu-l fac, adică precum știu ce nu și cum nu trebuie să fac... așa-cumva, știu eu foarte bine ce-am vrut să spun și mai du-te-n paștele mă-tii!

Damiana îi veni în ajutor, cu glasul ei subțire și tremurat:

- Sfiin-te Du-um-ne-e-zeee-uuu-leee...

Alaci bîzîi ceva pe deasupra tablei de șah. Nevastă-sa ridică din umeri, schiță o împotrivire care însă alunecă și se făcu acceptare și poate bucurie a acceptării.

Dar Zeno fusese pornit din nou, de astă dată bine. Fiindcă: tămîia: fiindcă tămîia împletită cu încercarea de cântare a Damiane era legată, ciudat, nu de biserică, nu neapărat și direct de biserică, de biserică, în general, de slujbă, de întreaga slujbă, ci numai de "Sfinte Dumnezeule". Și abia prin "Sfinte Dumnezeule" se poate pătrunde.

Bisericile de țară, numai de țară și din Ardeal și mai ales din sudul Ardealului, bărbați crestați de brici și femei cu busuioc și fete cu păr lins și piele frăgezită pînă la rană de spălatul cu leșie și cu săpun de rufe, a leșie adiind și iile lor, dar și a fier de călcat și, desigur, a calapăr (nu a fier de călcat, ci a cărbunii din fierul de călcat), astea-s fetele mari, cu neastîmpărul lor reprimat, cu neastîmpărul lor de duminică dimineată și copiii fugărindu-se printre picioarele celor mari și ajungând adeseori pînă în preajma altarului (spre indignarea mîndră a părinților și acolo, dintr-o dată deschizîndu-li-se cîmpul, dau cu ochii de ceea ce dau și se trag îndărăt, numai intimidăți, ori de-a dreptul înspăimîntăți, ori jucîndu-le pe amîndouă, cum au văzut ei la alții că fac, ori cum simt ei că ar trebui să se facă și căutînd orbește și scîncind fusta mamei, neagră, ori a

mătușii ori a bunicii, fusta de care se atîrnă cu amîndouă mâinile, salvați ori jucînd salvarea)... iar pe deasupra acel aer de convenție acceptată cu bucurie, nu, nu acceptată, altul e cuvîntul, știu eu ce-am vrut să spun... în cursul săptămânii oamenii glumesc pe socoteala popii, îl iau la vale, îl bîrfesc și-l mai și înjură, nu chiar cu năduf, și nu-i chiar înjurătură, decât în măsura în care înjuri pe cineva pentru că te-a-dus în situația de a-l înjura, fiindcă tu n-ai prea vrut să-l înjuri, n-ai vrut deloc, dar dacă el, ăla, ține cu tot dinadinsul să fie înjurat... despre biserică vorbesc, așa, ca despre ceva destul de caraghios și aproape inutil și cam nedrept, (ca taxele, impozitele, corvezile, obligațiile de tot felul), desigur, pentru că, în zilele de lucru, există un alt Dumnezeu, unul dacă nu mai îngăduitor, atunci mai de-al lor, cum e vecinul cu care se mai ajută, cu care se mai ceartă, se mai judecă și cu care se mai și ia la bătaie și după aia se-mpacă fiindcă nu-i bine să fii supărat cu vecinul, asta se știe dintotdeauna - ori pe care nu-l ia în seamă, fiindcă-i mai prăpădit ori vinitură ; oricum, unul ca și ei, cu grija holdei și a porcilor de îngrășat și a curții și a vitelor... (De ținut minte: Dumnezeu de zi de lucru...), dar cînd vine duminica ori un sfînt mai răsărit, Dumnezeu cel de sărbătoare, adică tot cel din zi de lucru, dar primenit și el și crestat și el de briciul duminical sau poate altul, cu totul altul, unul care se ocupă numai de duminici și de sărbători - așadar, Dumnezeu cel de sărbătoare îi așteaptă pe toți acolo, la biserică, și chiar dacă nu prin gura popii vorbește, îl simți pretutindeni, în răcoarea tămîiată, îl cunoști cu nările, cu pielea, cu auzul, dar mai ales cu nările: fumul de tămâie - așadar, bisericile de țară, albe, cu aerul lor vesel și de familie, tămîia și cântările și clopotele dăngăind, dăngăind a curățenie, adică a curat și a uliță proaspăt măturată și stropită și dăngăind clopotele a frizerul satului, bărbierind în curte, pe un butuc și mai dăngăind a bătrîne încălțate în cizme cu cusături laterale și toc înalt și a bocănit de cizme pe toc înalt, înspre biserică (grabă de bătrîn care a găsit pe cine să cicălească), ori dinspre (zbârcituri luminate a busuioc) și mai dăngăind clopotele a flăcăi, feciori năuci de somn, cu izmenele și cămașa asu-

date și cu ochii tulburi, tulburați, fie de farurile la lumina cărora au lucrat pe tractor toată noaptea, să facă hantrii ăia, fie de peripețiile de azi-noapte, din satul vecin, de unde s-au întors odată cu zorile, beți de toate și bărbați, ori doar amânați pînă sîmbăta viitoare și bicicleta aia făcută praf și nici măcar o vînație dacă nu înjunghietură adevărată și bărbată, cum se cuvine să poarte un ficior ; și mai dăngăind clopotele a copii incomodați de hainele pe care n-au slobod să le nămânjească, și încă: a amorțeală plăcută, de stat în picioare, cu mâinile asudate și cu o durere ascuțită la rădăcina, și încă: a glasul fărînit al cantorului care cîntă mereu și frumos dar niciodată nu știu unde se află, de unde cîntă, iar cînd dai cu ochii de el, zici că nu el e cel care ; și încă: la străduința popii de a cînta așa cum învățase el, în urmă cu treizeci de ani, la Teologie, în Sibii, dar repede ostenind și luîndu-se după cantor și după ceilalți și femeile intervenind cu glasurile lor pițigăiate și vibrante stîngaci, a bărbații bâzâind, pe sărite, numai vocalele și rămînînd totdeauna în urmă, de fapt, intrînd mai tîrziu, după ce află vocala aceea ori acea jumătate de cuvînt, o află și întîi se asigură că-i cea care trebuie, acest canon e dulce de auzit din uliță ori din curtea bisericii, unde, după grilaje de fontă, lucrează la Rieger și sub lespezi de piatra verde, de Perșani, hodinesc în pace preoții, din tată-n fiu și preotesele lor și dascălii de altădată, din tată-n fiu, și dascălițele lor, cu fiii și cu nepoții lor care i-au învățat pe copii că ei din romani se trag și din Horea și din Iancu și din Șincai și din Lazăr de la Avrig și care i-au învățat poezii de Murășan și Coșbuc și Goga - ori, și mai bine de auzit e de acolo unde iarba crește nebună și plouă cu greieri și se iubesc păsările și ninge cu fluturi și cimitirul “oamenilor”, progadia-i ăla mai fain loc din tot hotaru’... Și, dintr-o dată, se întîmplă ceva... nu prin noutate, ci prin ea-el însăși ori însuși, acel ceva care de fiecare dată arată nou și altul: încep cu toți să cînte și toți în același timp, bărbații nu așteaptă să le audă întîi pe muieri ori pe cantor ca să știe ce să bubuie și ei, acum cîntă și cei lipsiți de auz, gâgăie, cu ochi rotunzi și copiii, ascunși printre fuste negre, cîntă și popa, cădelnițînd harnic, de parcă ar fi la semănat, și încercînd, la intervale

egale, o voce a doua sau chiar o pedală de bas, tot amintiri de la Sibii, și vezi cum li se înalță umerii și piepturile se umflă, se umflă și vinele de la gât și de pe frunte, asudate, cântă cu toții, femeile strângînd în pumni batistele, bărbații mutîndu-se de pe un picior pe altul, ca atunci cînd le e bine lor, cântă cu toții, cu bucurie frumos strunită "Sfinte Dumnezeule" cu toții cunosc melodia și cuvintele, nimeni nu mai zbîrnîie pe sărite.

Zeno vîrșă din pungă în căușul palmei și azvârli rășina pe foc. Fumul alb, cu miros de proaspăt îl învăluie din nou: popa cădelnițează culoarele deschise înainte-i fără zgomot, femeile întind mîna și ating cu vârful mijlociului veșmintele de mătase și argint coclit și-și fac cruce, cîntînd, și poate acela e momentul în care popa, în timpul săptămânii un om ca toți oamenii, ba poate mai păcătos, capătă acum iertarea oamenilor și o dă, o transmite, sau poate că transmite numai în sus iertarea oamenilor și cădelnițează și cântă și el, ținînd vocea a treia ori pedala de bas, nu face decît să poarte veșmintele, însemnele, oamenilor altceva nici nu le trebuie decît un intermediar și-și odihnesc ochii pe culorile și argintul stins al veșmintelor și cântă, înfiorați, "Sfinte Dumnezeule" ; începe cum începe, apoi vine pregătirea a ceea ce va urma, cu "Sfinte tare" ; iar aici (și Zeno își îndepărtă și mai mult scăunelul din fața căminului și strânse pleoapele cu putere, ca să nu-l podidească lacrimile), în "Sfin-te făr' de moa-ar-te-e", în cele patru note ținute sus, pînă la "moa", se află acel ceva care totdeauna l-a răscolit pînă la plîns, plîns din măruntaie, plîns de copil obidit, plîns de bărbat, disperat, clar bărbătesc, plînsul omului tare și plîns ; ceea ce mai urmează „Miluiește-ne pre noi", nu mai are tărie, cotropit fiind de "Sfin-te făr' de...", rămas undeva, atârnat de policantru, deasupra capului, nu neapărat ca o amenințare, ca un avertisment ; ci ireparabilul și aducerea aminte.

Paștele mamei lor, paștele mamei lor, ce biserică, ce țară, ce progadii, habar n-am de nimic, e ca și chestia cu mîinile mamei, în bolile din copilărie, însușeli, însușeli, însușeli, le-am ciupit din lecturi, și le-am ciupit mai des din discuții despre lecturi, n-am fost niciodată într-o biserică de

țară și mai ales din, neapărat, sudul Ardealului, și chiar de-am fost, și se pare că am cam fost, nu mai țin minte exact unde, și, dac-am fost, am fost la o vârstă și în împrejurări și într-o stare de spirit care n-a fost cea-cele mai potrivită-e receptării și depunerii așa, așa, așa, adică așa, nu recunosc: nimic și nici nu e nevoie și nici nu mă obligă nimeni să, și chiar de m-ar obliga, paștele mă-sii, n-ar scoate nimic, nimic al meu, trăit și înregistrat de mine și, de ce nu, chestia cu biserica și cu duminica și cu Dumnezeu de duminică le-am citit naiba mai știe unde, ori le-am scris, ori am avut de gând să le, tot dracu-ăla, și-acum mi se reîntorc și mi se întorc foarte ale mele, poate mai ale mele decât dacă ar fi fost cu adevărat ale mele și Sfinte Dumnezeule, pe care de unde să-l iau, adică să aflu de unde și iar, și iar, ca și cum asta ar interesa, asta ar fi important, de unde-l ai, ca și cum, dacă n-ar fi al tău, ți-ar fi interzis să devină al tău sau și al tău, ca și cum, dacă nu-i cules de mine, adică direct, n-am dreptul să. Și nu. Fiindcă rădăcinile. Mai ales rădăcinile, acea chestie a lor, legată, nu de faptul că fixează, ci de faptul că atunci când vrei să smulgi ceva. Și dacă trag de Sfinte Dumnezeule, îmi smulg și măruntaiele, fiindcă rădăcinile, paștele mamei lor.

III

- S-a matolit rău, ăsta, scriitorul, șopti Damiana ca pentru sine, fără a îndrăzni să se mai întoarcă o dată și să i-l arate lui Alaci - care, de altfel, îl avea tot timpul în fața ochilor. Dacă-i trage la vodcă de cum se scoală, mai adăugă ea, tot în șoaptă și cu un fel de părere de rău.

- Ce ziceai? întrebă Alaci târziu, apoi numaidecât: Dă-l în crucea mă-sii, că are de unde!, șopti el gîjîit. Să bea, mai adăugă în ciudat, nu atît pe Zeno, că bea și are de unde, ci pe Damiana care, cu siguranță, înțelesese altceva ori nu înțelesese nimic, fiindcă el voise să spună că Zeno are de unde să bea, atîta voise el să spună și nu altceva, ce-o fi înțeles muierea asta.

Aranjau piesele în vederea partidei următoare. Iosub, în vechiul loc, aplecat peste caiet, se prefăcea că scrie. Alaci știa fără să se uite că Iosub se preface că scrie. Se preface că scrie, și, de fapt, îl urmărește pe Zeno. Cum să nu știe, dacă asta a făcut toată viața. Atît, că încă nu aflase pe cine filează Iosub, atunci cînd se preface că scrie și, de fapt, îl urmărește pe bețivanul ăsta. Adică ce ascunde Iosub și îndărătul filajului. Dar las' că.

- Puiule, făcu Damiana.

Alaci nu ridică ochii. Mare șmecher, Iosub ăsta. Dar nu destul. Ceva-ceva știe el, dar se vede că n-are vechea școală a filajului. Dar nici din ăștia noi nu e. ăștia pe puncte, care nu se pricep decît la făcut dosare. Ca și cum dosarele. Dacă-i pui să fileze, sunt în stare să se așeze la aceeași masă cu filatul, pe scaunul de vizavi de el, să dea în ziar o gaură cât o farfurie și să se chiorască prin gaura aia. ăsta, însă. Ceva-ceva tot știe el. Inspectorul Jude îi spunea "alarmă falsă", dar noi o făceam întreit, împătrit. Oricum, Iosub. Dar, la urma urmei, pe cine filează el, de fapt, cînd se preface că-l filează pe scriitor, prefăcîndu-se că scrie? Pe mine? Nu mai au ce afla, știu despre mine mai mult decît știu eu, în momentul de față fiindcă eu am mai și uitat, însă ei cu dosarele alea ale lor.

- Puiule, făcu din nou Damiana.

Nici de astă dată Alaci nu ridică privirea. Își încreți fruntea în semn c-o ascultă, să spună, deci. Însă ea se mulțumi să ofteze ușurel. Mută pionul din fața regelui, privi în fugă și fără să prea vadă fereastra aburită de viscol, se zgribuli, cuprinsă de un fior și abia la a patra mutare se hotărî să continue întrebarea:

- Tu ce zici, ce-o fi acolo-acuma?

- Care-acolo? răspunse el întrebînd absent, gâtul nu-i era făcut pentru șoaptă, cînd șoptea, scotea un fel de trîm-bițat pe două voci, poate un interval de cvartă, ca la claxoane. Ridică între două degete piesa pe care avea de gând s-o mute și, ca de obicei, rămase cu ea în aer. Chelia ciudată, perfect triumphiulară parcă trasată cu briciul, cu baza pe linia frunții, de concentrare căpătă brusc luciu. Care-acolo? repetă el, negăsind nici un locușor pentru piesa

dintre degete.

- Acolo, la noi, unde alt'? făcu Damiana mirată, dar în felul ei blajin, mirarea era numai de formă, așa întreabă oamenii, strecoară un strop de mirare în întrebare, dar nu ca să-l jignească pe cel întrebat, Doamne-fereste, așa întreabă oamenii, întreabă și ei, ce să facă, deși nu se poate să nu le fie gândul măcar pe sfert la ce anume întreabă, în legătură cu acel ceva. Unde alt'? reluă ea cu un asemenea timbru care, tradus vizual, ar fi putut să arate și ca o mână moale de femeie întinsă către umărul povîrnit al unui bărbat.

Alaci depuse, în sfârșit, piesa pe pătrățelul îndelung ales. Înălță ochii, clipind mărunț-mărunț, ca în lumină.

- Care-acolo, gâjâi el și Damiana se trase înapoi abia perceptibil. A-ha, consimți el, și începu să rîdă cu generozitate, acum că femeia se speriasse - sperietura ei îl amuza.

- Păi vezi?, îi reproșă ea cu dulceață. Vezi...

- L-au arat, comunică el alb, după care se adînci iar în joc, de fapt încercând să prindă un căpețel de care să tragă și să afle pe cine filează Iosub: cu adevărat pe scriitor, ori, prin scriitor, pe cabanier.

- Arat, repetă Damiana ca un ecou neîncrezător.

Alaci gândi îndelung mișcarea, o probă din ochi, nu-i plăcu, alese altă variantă (poate pe cineva care nu-i aici, jos, dar trebuie să coboare), împunse cu degetul alt pătrățel, nici soluția asta nu era strălucită (dar, cine știe, doar nu-i unul de cartelă), oftă și rămase să calculeze șansele unei manevre cu calul.

- De ce să-l are? întreabă Damiana.

- De ce, de ce! De-aia! se înfurie Alaci, fiindcă femeia îi alungase din minte o idee care s-ar fi putut să fie grozavă. L-au arat și gata. Așa zicea nu știu care! și ridică din umeri, adică lui nu-i pasă și, dacă e să dea un sfat, atunci o sfătuiește și pe ea să nu-i pese.

- Da' de ce să-l are, dragă? De ce? întreabă Damiana, însă, în ciuda interogației, obrazul accepta cu blîndețe și înțelepciune această situație. De ce să-l are?, mai întreabă ea, convinsă că nu se putea altfel, adică să nu-l are și că, poate, era chiar bine așa.

- De ce! I-auzi la ea: de ce!

- Păi da: de ce? Ce ți se pare că-ntreb de ce?

- Întreabă ce, te opresc eu să-ntrebi? Te-am oprit eu vreodată? Să-ntrebi? N-ai decît să-ntrebi pînă poimărți. Și fiindcă veni vorba, ia pune mîna-aia și mută.

- Mut. Da' cum să-l are, dragă? Ce-i aia, să-l are? De ce să-l are? De ce?

- I-auzi la ea: de ce! Pentru pămînt! Ori ce-ți imagini tu, că, să zicem... pentru chiloți?

- Vaaai, mă Puiule, se indignă ea drăgăstos, ca gâdilată. Numai la chestii îți șade gândul. Auzi la el, că-l ară pentru chiloți!

- Păi dacă pui și tu niște întrebări de să nu mă-ntrebi! La așa-ntrebare, așa răspuns. Pentru chiloți, pentru pămînt, crucea mamei lor, ce te doare pe tine?

- Auzi la el, că mă doare. Nu mă doare, de ce să mă doară. De unde-ai mai scos-o și pe asta. Că mă doare?

- Atunci ce mă tot... reeduci la cap? Mai bine vezi ce faci cu tura aia.

- Las-că fac eu ce fac. Uite ce fac eu cu tura: șah!

- Ce să zic, ai dat lovitura.

- Îmi permiți să fac altă mișcare? Nu eram prea atentă. Uite, cu pionul.

- Ne-ne-ne! Nu-ți permit nimic! Pièce touchée, gata! Să te-nveți minte altădată, să-ți gîndești mișcarea.

- Mă rog, nici nu prea insist. Da' ce nevoie-aveau să-l are? Ce, în altă parte n-aveau?

- N-aveau, în crucea mamei lor! Cum să n-aibă, dar așa, de-ai dracu'. Ori poate că chiar n-aveau și de-aia!

- De-aia, ce?

- De-aia... de taur, na!

- Vaaai, mă Puiule.

- Vezi că ți-am luat nebunul. Păi tu nu mai ții minte că umbla vorba că-l ară? De pe-atunci, de pe cînd eram acolo, în ultimul an. Ori în penultimul.

- Penultimul, ce să zic, rîse Damiana ușor și clinchetind și numaidecât se răsuci: Zeno se întoarce și el pe scăunel către ea și ori că era foarte beat, ori altceva era cu el, dar avea ochii tulburi și parcă înspăimîntați. De ce să-l are? se agăță ea de întrebare, apărîndu-se cu întrebarea

de ochii lui Zeno.

Alaci nu părea să fi observat, după cum înțelese Damiana. Treburile pe tabla de șah îi mergeau bine, așa că n-avea nimic de pierdut dacă se arăta amabil și răbdător:

- Ți-am spus: pentru pământ. E nevoie de teren arabil.

- Cum să nu fie, sigur că e. Nevoie, adăugă ea, ca să-și înfrângă tentația de a privi îndărăt, la Zeno.

- Păi, vezi. Și, dacă-i pe să fim sinceri, acolo și-nainte era tot teren arabil, câmp, dracu' să-l ia, era câmpul gol, ceva cu grâu ori cu bumbac.

- Uite la el, cine cui explică! și Damiana râse frumos, cu capul pe-un umăr, simțind că râsul îi face bine și o apără.

Alaci înălța iar fruntea, clipind mărunț. Acceptă:

- Bine-bine, dar nu ți-am explicat. Ți-am adus aminte.

- Păi, ce tu știi? Ca să aduci aminte, cum zici, trebuie să știi, adică direct. Tu, atunci... dar renunță și întreabă aproape numaidecât : Asta te-am întrebat : de ce să-l are? Cum e posibil?

- Cum e posibil! Uite că-i! Și-l ară. E mare nevoie de teren arabil, ce, tu pe ce lume trăiești?

- Da-n altă parte nu-i teren arabil? De ce chiar acolo?

- De ce nu chiar acolo? În altă parte, unde? Vezi că spui prostii?

- De ce prostii? Să are-n altă parte. Bărăganu-i destul de mare.

- Vorbești și tu să nu taci. I-auzi, la ea: Bărăganu-i destul de mare. Uite, că nu-i destul de mare. De era destul de mare, crezi tu că-l ara acolo? Păi tu nu mai ții minte că se apucaseră de-atunci de-au secat bălțile, toate bălăriile alea și le-au cultivat, le-au făcut teren arabil? Și Balta. Ce tu unde erai când cu Balta, de-au făcut canale și-au defrișat-o și-au pus în ea porumb și floarea-soarelui au pus.

- Bine, Balta. Da' ce nevoie să are dincoace?

- Fii atentă, că-ncep să mă enervez.

- De ce să te enervezi? Păi nu ziceai tu că-l face muzeu?

Alaci nu răspunse numaidecât. Își suflă îndelung nasul. Apoi, ca să pună lucrurile la punct:

- În primul rând că eu n-am spus niciodată că-l face muzeu. Asta-n primul rând. Chestia asta o știi tu din altă parte, din altă sursă, de la alte persoane, știi tu la cine mă refer. Știi foarte bine că eu știu cam de unde provine. Așa că să nu-mi pui mie-n cârcă afirmațiile altora. În fine, ce-a fost a fost, doar ți-am dat cuvântul meu de om că nu mai... Dar nici așa, să-mi atribui mie ce nu-mi aparține.

- Cum, că doar...

- Dă-mi voie, că n-am terminat. Până una-alta, uite, șah! În al doilea rând, ți-ai pus tu vreodată întrebarea, să-ți fi pus această întrebare: cine te lasă pe tine să faci muzeu? Cine-ți dă ție aprobare?

- Aprobare. Păi, cine dă aprobări în cazuri din astea. Habar n-am cine, nu mă prea pricep la aprobări, la dracu' să le ia, ziceam și eu...

- Ziceai și tu. Uite, șah-mat! Și cu asta, basta! Mai facem una? Ziceai. Ascultă-aici, să-ți explic eu, să-ți demonstrez că spui prostii. Va să zică, doi la mână ar fi că nu-ți dă aprobare. Și cum să ți-o dea, dacă nu-i logic. Păi, ia pune-te în situația lor, din punctul lor de vedere: tu ai da aprobare?

- Eeeeu? făcu Damiana surprinsă - acolo, în fața căminului se petrecea ceva care o privea pe ea, sau și pe ea, simțea ea cu spatele că acolo, în fața căminului. De ce să n-o dau? Se scutură ea și, într-adevăr acel ceva căzu ca un gândac. Ce mă costă?

- Când îți spun că spui prostii. Păi cum să dai aprobare, tu, care ești la putere? Crezi tu că așa-i logic? Să dai? Păi ce, tu crezi că Doftana era și-nainte muzeu? Au făcut-o ei. Și-aici am vrut s-ajung: dacă chiar vrei muzeu, așteaptă până vii tu la putere. La sfîntu-așteaptă! adăugă triumfător și gîjîit, neputîndu-se stăpîni să nu întoarcă ochii spre Iosub - dar acesta fila pe altcineva, desigur, nu pe scriitor, poate pe sas, aproape sigur că pe sas.

- Care putere? făcu Damiana târziu și indiferentă.

În primul moment, Alaci simți cumplit nevoia să-i cârpească o labă, una singură, ca să nu se mai pomenească

întrebând aiurea. Se stăpâni cu greu și, după ce-și suflă nasul, fu în stare să răspundă cât putu mai firesc:

- Care. Stai, că n-am terminat. Ce-am vrut să spun: bine-bine, admitem că se poate, că se aprobă. Și dacă se aprobă, crezi că ce? Păi tu știi ce-i aia un muzeu? Păi ce fel de muzeu faci? Ia spune!

- Ce mă-ntrebi pe mine? Toni zicea că...

- Domnul Toni! pufni Alaci. Păi stai să vezi, că degeaba se pretinde el intelectual. Păi un intelectual adevărat, pur-sînge, poate el să susțină o aberație ca asta? Muzeu, va să zică, din case de lut și acoperite cu paie?

- Sunt și la Muzeul Satului.

- Muzeul Satului, ai? Acuma, dacă m-ai provocat, trebuie să mă ascuți pînă la urmă, să-ți demonstrez cît ești de proastă.

- Ia termină și nu mă mai fă proastă!

- Uite la ea! Da ce, eu te-am făcut? Proastă? Mă-ta!

Damiana era pe cale să răspundă ceva indiferent. Dar întîrzie. În cele clin urmă, înălță ochii. Și spuse șoptit:

- Să știi că nu mai joc. Ce-ai cu mama, ce te legi de mama?

Alaci întinse o mână peste masă și o apăsă pe scaun, de parcă femeia ar fi vrut să se ridice. Gîji printre dinți:

- Vorbește, fă, mai încet, ce, ți s-a făcut de spectacole?

- Dacă mă-njuri, se scutură Damiana, deși mîna lui Alaci se retrăsese de mult la locul ei. Ce-ai cu mama? - și abia acum dădu să se ridice, așteaptă parcă mîna bărbatului s-o apese la loc, dar cum aceasta nu venea, se lăsă pe bancă, ușor dezamăgită și obosită de așteptarea fără folos.

- Te-am înjurat eu, făăă tîmpito? Te-am înjurat eu de mamă?

- Da cine? se învioră ea, de parcă Alaci și-ar fi cerut scuze ori de parcă ar fi convins-o - altfel - că înțelesese cu totul altceva. Te pomenesti că m-am înjurat singură, zâmbi ea. Cu autoservire... și chicoti, scurt.

- Mai ești și spirituală, pe deasupra, continuă Alaci pe același ton. Ce-am zis, am zis că nu eu te-am făcut proastă, asta am zis. Și tu sari ca o...

- Mai înceeet, ne-aude ăsta, arătă ea înspre Iosub.
- Las' să s-audă! trâmbiță Alaci ca totdeauna când voia să șoptească. Las' să afle și el cine-mi ești!
- Tu vorbești, tu te-auzi, ridică ea din umeri.
- Nu-i chiar așa, află de la mine că nu-i chiar așa! Eu vorbesc, eu m-aud, ai? Ai vrea tu să fie așa, da nu-i! Așa! Ascultă-mă pe mine: nu-i.

- Ce nu-i, dragă? se miră Damiana cîntător și aproape amuzată de ceea ce urma să afle.

- Las' că știi tu. Adică-s tîmpit si nu-mi dau seama.
- Ba-ți dai, de ce să nu-ți? rămase ea în așteptare.
- Păi sigur că-mi dau, că nu-s idiot! Ai vrea tu, da uite că nu-s! Că eu nu-s generalul...

- Generalul? repetă ea. Care gene'...
- Așa-i, că erau mai mulți, o întrerupse Alaci, satisfăcut. Eu mă refeream la Caragoga. Îți spune ceva numele ăsta? Ori te pomenești că nu-ți spune nimic.

- Uite la el, cum să nu-mi spună?
- Păi, vezi? Și-atunci de ce? De ce zici că...?
- Că ce? Ce zic, dragă?
- Cum, ce? Că nu ți-i dor.
- Dor? Că nu mi-i dor? De cine nu mi-i dor?
- Tu zici că nu ți-i dor. Da' nu mă duci tu pe mine: ți-i dor, asta-i!

Damiana surâdea cu buze umede. Cineva care i-ar fi privit obrazul, fără să audă cuvintele, nici ale ei, nici ale lui Alaci, ar fi crezut că bărbatul tocmai îi spusese femeii cele mai frumoase cuvinte pe care aceasta le auzise vreodată.

- De cine să-mi fie dor, dragă? înălță ea din umeri, mută o piesă, o retrase numaidecît și dădu s-o așeze în altă parte.

- *Touchée!* gîjîi Alaci și, cu toate că nu se mișcă de pe banca, păru că se năpustește cu tot trupul asupra piesei cu pricina, o înșfacă și o trânti triumfător acolo unde o pusese Damiana întîia oară. De cine, urmă el, aproape gîfîind de efortul de adineauri. De... știi tu, știi foarte bine. Ți-i dor, ce să mai... Parcă eu nu văd, nu simt, ai vrea tu să nu simt, dar uite că simt!

- Ce simți, dragă? - Damiana făcea eforturi să nu

izbucnească în râs. Ce simți?

- Te mai și rîzi, pe deasupra, constată el, alb. N-ai decît să te rîzi pînă poimărti, asta nu schimbă nimic, tot ți-i dor.

- Și dacă mi-ar fi? începu ea să rîdă potolit, însă glasul îi ieși atît de îndurerat, încît Alaci, pînă atunci cu ochii la tabla de șah, tresări, o privi cîteva clipe, lung, și aproape cu îngrijorare, dar se liniști pe jumătate: femeia zîmbea.

- Recunoști, este că recunoști? făcu el mai potolit. Acuma-ți dai seama că nu mă poți trage-n piept. Pe mine nu m-a tras în piept nimeni, niciodată. În afar' de porcu-ăla de Budac. Da' aia-i altă chestie. Păi eu îți citesc omul, știi cum?, ca pe carte. Păi, acolo, la noi, la Siguranță, când era un caz mai dificil, la cine se apela?

- La tine.

- Sigur că la mine! Ori ai fi vrut să apeleze la Turcan? Ori la Păun? Păi ăștia lucrau, de parc' ar fi fost de-ăștialalți, pe puncte. Ori la fomistu-ăla de Cristu?

- De ce-i zici așa? Domnul Cristu era foarte simpatic, am lucrat cu el la găini, era binecrescut și cânta la vioară...

- Păi cum să nu cînte la vioară! se înveseli dintr-o dată Alaci. Dacă era cîntăreț! Și, vorba-aia, cîntatul îl storcea de putere și pe-o gamelă de arpacaș îți vindea toată celula și pe mă-sa și pe ta-su!

- Domnu' Cristu zicea că din contră...

- Din contră, ce? Ce zicea, că din contră? deveni Alaci foarte atent și la pîndă.

Damiana răspunse numaidecit:

- Zicea că nu-i chiar adevărat ce se spune despre el, că n-a turnat niciodată, asta s-a lansat, așa, fiindcă lucrase o vreme și dincoace...

- 'L' în cruce pe mama lui de jigodie! Și pe el și pe Budac! șopti Alaci și, de astă dată nu mai gîjîi. Păi nu fiindcă lucrase pentruăștialalți îi puneam noi pătura-n cap și-l izolam, nu de-aia, că mai erau destui dinăștia, de-o pildă Budac, ci pentru că și-n celulă turna! De-aia! Crucea mării lui de cîntăreț!

- Nu știu precis ce era cu el, dar era simpatic. Și avea

facultate.

- Ce să zic, îți crapă mintea de deșteaptă! Și ce dacă avea facultate? Ce, eu n-am? Și, dacă vrei să știi, eu am Dreptul la Iași, pe vremea aia Dreptul de la Iași era cea mai serioasă facultate, nici nu discuta cu Bucureștiul. Ca să nu mai vorbim de Cluj. Ăștia, ardelenii, făceau după sistemul nemțesc, făceau acolo, doi-trei ani și ieșeau, mă rog frumos, doctori. Noi făceam carte serioasă, franțuzească! Și, dacă nu-i cu supărare, de ce-i iei apărarea lui Cristu?

- Ce apărare, am zis și eu, am lucrat cu el la găini și era foarte simpatic.

- Simpatice! Și altceva, afară de simpatie? Ce interes ai tu să-l aperi pe Cristu? Nu cumva... Te pomenești că și cu asta te-ai... Ia spune, și cu el?...

- Șșșșt!, se rugă ea, apucându-i mâna și strângându-i-o.

- Clar! zîmbi Alaci și obrazul i se destinse, ca și cum ar fi căpătat confirmarea unei vești îmbucurătoare.

Trecură în liniște două mutări. Se auzea stiloul lui losub scârțîind. Apoi bărbatul relua liniștit, cu glasul otova:

- Te-am scos din noroi, dumnezeii mă-tii, din-din-din noroi te-am scos, te-am făcut om, cucoană te-am făcut...

Damiana zâmbea îndepărtat și fuma și sufla fumul în sus, înspre acel ceva căruia-i zâmbea. Alaci bâzâia mai departe, dintr-un fel de inerție, părea că nici măcar nu-l deranjează faptul că nu e ascultat, se aștepta la asta, se obișnuise să nu fie ascultat. Când îi venea rândul să mute, muta, în felul lui, probând cu degetul locul unde avea să depună piesa:

- Ți se pupă mâna și ți se zice doamnă, te-am prezentat familiei mele, te-am introdus în societate, printre oameni, printre intelectuali...

- Da ce, acolo nu-mi pupa nimeni mâna? Dacă vrei să știi toți studenții obișnuiau, toți studenții.

- Așa, așa, toți studenții, toți! întâi îți pupau mâna și după aia te răsturnau cu cracii-n sus, prin porumb, pe malul Borcii prin șanțuri, pe unde se-ntâmpla să-ți pupe mâna! Pe-o cutie de conserve, pe-o țigară, ai înghițit kilometri de...

- Nu vezi ce prostii spui? Cu conservele? Ce să fac eu cu conservele, știi bine că nu-mi plac, vezi ce prostii spui?

Alaci urmă, nici nu simțise că fusese întrerupt ;

- ...numai cine n-a vrut, numai cine n-a avut plăcere de tine! Spune, tu-ți crucea mă-tii, ți-a scăpat vreun deoist? Ori vreun tractorist de la fermă? Ori ăia de la aerodrom? Și prin gară, cu oafele alealalte, Leana și Veta și Jana-Curdăfer și țiganca aia mustăcioasă și zăbăloasă, aia cu gura plină de viplă, de era înregistrată la sifilis, aveam eu informațiile mele, era în evidență, ca sifilitică! Agățați oamenii pe unde se nimerea, făceați gara cu copiii de mână, pe-o bere, pe-un pachet de țigări, tu-vă-n cruce pe mama voastră, de ordinare! Curve ordinare!

- Înjuri ca un birjar, vezi, poate te-aude ăsta, activistul.

- Cum ați scăpat voi de stuf, asta nu pricep. Cum ați scăpat! Că și ăștia de-acum, de la moravuri, dracu-i știe cu ce se-ocupă, că unde te-ntorceai numai de-alde voi dădeai.

- Te-aude, mă, dragă...

- Las' s-audă, și ce dac-aude? Să știe și el ce poamă ai fost! Că de când mama m-a făcut n-am văzut o muiere să-și desfacă crăcii cu atîta iuțeală...

- Că m-ai văzut tu cum desfac...

- ...Doamne-ferește să reziști tu, cum vezi o pereche de nădragi, Doamne-ferește...

- Noroc că n-au fost ai tăi, făcu Damiana, aprinzînd o nouă țigară cu mâini liniștite.

Alaci ridică un cal, cugetă îndelung unde să-l pună, în sfîrșit, luă cu el un pion:

- Acu să mi te văd ce faci cu tura aia, spuse el, tare, apoi, fără pauză: Eu tot persist că ai ceva, nu se poate să n-ai tu ceva nimfomanie, altfel cum se explică, ia răspunde la mine, cum se explică că, cum vezi un bărbat, cum îți salți rochia. Să te duc la un doctor, să te consulte...

- Mai bine te-ai duce tu la doctor, eu n-am ce căuta la doctor, n-am nevoie, tu ai. Nevoie.

- ...Că ziceam că dacă te scot din mocirla aia umană, din mediul ăla, din societatea aia de curve și de poponari,

ai să te schimbi. Aiurea, ce să mai schimbi!

- Ce-ar fi dac-ai vorbi mai încet?

- ...După atîția kilometri cîți ai înghițit și prin cîte-ai trecut, amin, schimbare! Și doar mi-ai promis, mi-ai jurat, să nu negi, mi-ai jurat, nu mi-ai jurat tu că te faci femeie de treabă?

- Am jurat.

- Atunci de ce nu te faci? De ce mi-ai promis, dacă știai că nu te poți ține de promisiune?

- Cum nu mă țin?

- ...După ce că te-am scos din noroiul ăla și din bordelul ăla și din mizeria aia și te-am înțolit și ți-am dat să mănînci și să n-ai grija zilei de mîine! Și te-am scos în lume, te-am prezentat oamenilor serioși, uite, să-ți prezint pe soția mea... Soție, crucea mă-tii, dintr-o ordinară și-o nenorocită, am făcut soția mea!

- Fii atent la tură.

- Și te-am introdus în societate, printre intelectuali pur-sînge, cu școală serioasă, veche, nu ca puțoiiii ăia neisprăviți care pîn-să-și dea seama pe ce lume trăiesc, s-au pomenit la pușcărie și ne-au nenorocit cu reeducarea...

- Ți-am luat tura.

- Ia-o și fă borș din ea. Uite, șah! Fiindcă ăștia, de-alde domnu' Toni al tău, au făcut porcăriile, și crimele, alea în reeducare.

- Vezi că spui prostii? Toni n-a fost la Pitești, el a fost arestat în '56. Cu Ungaria.

- Crucea mamei lui, tot un drac! Și ce dacă n-a fost la Pitești? Păi, eu tocmai asta ziceam că, chiar dacă n-a fost și n-a trecut prin reeducare, parc-ar fi fost! Mă rog, ăia care au chiar trecut, Dumnezeu cu ei, da dom' Toni-al tău? Un puțoi nenorocit și contaminat!

- Ți-am mai luat o tură.

- Și-atunci de ce, de ce, fă, n-ai zis tu că te-ai săturat de mizerie? Că vrei și tu să fii om și să faci copii?

- Mai înceet... și-i luă un nebun.

- N-am prea fost atent, se scuză el. Dă să fac altă mișcare.

Damiana îi dădu piesa înapoi și jocul continuă. Alaci

tăcea, concentrat.

- Acuma, acolo... făcu Damiana după o vreme, privind la fereastra făinită și zăngănitoare prin care, parcă, nu pătrundea puțină lumină, ci puținul întuneric lăptos de-afară - acuma, acolo, pe vremea asta, nu prea era nimic de lucru. Doar la curățat zăpada din curtea fermei. Și ăi de erau angajați la zootehnic. La cartofi mai era, dar plăteau slab și toată ziua cu mâna prin cartofii stricați. Și mai era la moara, la cărat, dar la moară era angajat ăla, Sion, ori cum îl chema...

- Îl știu pe Sion Sion dă-l în crucea mă-sii, ăl de fusese mare ștab și călcase pe bec, așa-i trebuie, ce mă-sa-n cur, el mânca și bea și freca mașini negre și avea la dispoziție orice, și noi îi trăgeam la arpacaș și la roabă și izolare-n cămașă și izmană și ne ucidea Trîmbițaș...

- Îl știai dinainte? Pe Sion?

- Pe, el, nu, dă-l în crucea mă-sii, da pe ta-su. Ta-su era agentul nostru, a băgat vreo douăzeci de comuniști la pușcărie, da' la procesul meu n-a apărut și s-au evaporat și declarațiile mele în legătură cu el. Și când eu vreau să mă adresez instanței și să zic și de Sion, președintele zice, treci mai departe nu e cazul - 'tu-l în caz pe mă-sa. Asta înseamnă că jucase dublu de la-nceput, ori virase la momentul oportun și-acu, în loc să-mi țină de urât în boxă... nu era cazul. Da fi-su tot a dat în bară. Nu sufla nimic despre capul lui de-acuzare și făcuse pușcăria la ei, la Tîrgu-Ocna, de-acolo nu transpira, dar am aflat eu destule, am cules eu ceva informații, făcuse niște simple găinării, ceva cu niște mașini, circula mult în străinătate și făcea trampa cu mașini, care, pe deasupra mai erau și furate de pe-acolo, din Occident. Și în al doilea rând, el se băga și pe la chestii din astea, de achiziționat utilaj prost și scump, dar scump era pentru stat, fiindcă diferența o depune el, pe numele lui, în Elveția. Și l-a prins și l-a băgat la subminarea economiei naționale, articol greu...

- E adevărat că mai ciordea?

- 'Ai de capul meu, tot ce nu era bătut în cuie, și-n străinătate a fost un scandal, a ciordit niște conserve, intră el într-un magazin de ăsta cu autoservire și pune-n coș ce-o

fi pus, și bagă în servietă conservele. A fost chestie mare, cu schimb de scrisori.

- Și cizmele tale?

- Păi asta voiam să zic, cizmele alea galbene, de mi le-a trimis Silvia, venisem din Baltă și Sion, hop și el, hai, să trăiești, nea Puiule, ce mai faci, că una, că alta, macină el un sfert de ceas și se cară, și când să iau cizmele...

- Mai facem o partidă?

IV

- Mi-lu-ieș-te-ne pre noooi... încheie Damiana subțirel și cu floricele la fiecare silabă, cum făceau și femeile acelea din atunciul și al lui.

Zeno se posomorî brusc. Iar faptul că femeia, după o scurtă pauză, luă de la cap "Sfinte Dumnezeule", îl înfurie, o furie neputincioasă, din politețe, ca și cum o femeie frumoasă i-ar umbla prin manuscrise și manuscrisele sunt așa cum sunt, adică suficient de nesigure ca să fie scoase la lumină, chiar dacă ochiul care le parcurge nu-i neapărat critic și nu neapărat citește. Fiindcă "Sfinte Dumnezeule" era, deocamdată, numai al lui. Dar cu cine să se înțeleagă? Ca s-o determine să tacă, -n paștele mă-sii, luă de lângă vatră un butuc și-i dădu drumul pe podea. Zgomotul, destul de violent, n-o făcu să tresară. Dar nici nu mai cântă.

Vîntul izbea aproape ritmic în ușa dublă, făcînd să zăngănească bara care o închidea pe dinăuntru, zornăia în sticla geamurilor neoblonite, întorcînd fumul pe horn, în sală era cam frig, cam fum, iar cele două becuri fuseseră stinse mai demult și ochii încă nu se obișnuiseră cu semiîntunericul.

Și mirosea a cremă de ghetе. Așadar, Iosub se afla alături și nu alături, ca pînă mai adineauri, adică la masă, cu Pelikanul lui și cu caietul lui rozaliu și cu precizările lui, scrise, Iosub era acum alături de tot, se oprise îndărătul lui

Zeno, care-i auzea acum răsuflarea și simțea că-i ard nările pe dinăuntru de mirosul cremei de ghete.

Paștele mamei lui, iar vine cu precizările lui pisăloage și dezarmante, fiindcă n-ai ce să-i faci, nu te poți apăra de el, nu te poți supăra pe el, nu că el ar ști să treacă peste supărarea ta, etalată, dar supărarea nu poate ieși, nu se poate desfășura în fața lui Iosub și nu-ți rămâne decât să-l accepți și să te rogi în gând de Doamne-Doamne ca, data viitoare, să-ți dea puterea să te ridici în două picioare și să-l bagi în mă-sa și să-l trimiți dracului, cu tot cu precizările lui, sau măcar să te poți desprinde, dezlipi, zmulge de pe scaun ori de pe podea și să te cari tu, unde-i vedea cu ochii, să nu te mai atingă precizările și rahaturile lui de muștrări de conștiință de lup... oifecat - ei, nu chiar, Iosub n-a fost niciodată lup-lup, dar cine l-a pus să se-nsoare cu otrava aia de Florica, aia da, aia ar fi o oaie... adică nu, vreau să zic: lupoaică pocăită, oifecată, dar sulă-bleaga de Iosub ce vrea, ce dracu' mai vrea, ce paștele mamei lui ispășește, fiindcă, dobitocul, nici porcării ca lumea n-a făcut! Ori, schimbându-se calimera, și-au schimbat și ei rolurile între ei, mai bine-zis și-au re-repartizat sarcinile, înainte ea făcea și porcăriile pe care trebuia să le facă el, iar acum, la scadență, ca nimeni să nu tragă chiulul, după capacități, el își procură muștrări de conștiință și încercări de a spăla păcatele și ale, adică numai ale nevesti-sii, caltaboșu-ăla cu ferometal în interiorul căii bucale...

Dar când Iosub, după ce tuși prevenitor, ceru voie să ia și el loc, nițel, ici-șă, Zeno acceptă aproape bucuros și, în ciuda protestelor activistului, se așază pe un butuc pus în picioare, silindu-l pe Iosub să stea pe taburet.

Iosub ședea pe taburet cu genunchii foarte strânși, aproape-i tremurau și cu tălpile mult îndepărtate și cu spinarea dreaptă.

- Las-că nu dai jos... mormăi Zeno, căruia valul de amabilitate îi trecuse și-l apucaseră iar dracii.

Iosub nu-l auzise ori se prefăcea. Ședea țeapăn și temându-se să nu se răstoarne de pe taburetul, de altfel destul de stabil. Își ținea mâinile simetric pe genunchi și pe genunchi ținea, exact deasupra liniei de îmbinare a genun-

chilor, caietul cu stiloul înăuntru. Te pomenești că se chiar răstoarnă... gândi Zeno, în ușoară panică, dar și amuzat. Parc-ar sta în vârful unui stâlp și stâlpul n-ar fi înfipt în pământ, n-ar fi sprijinit, ci pus în cap, în echilibru. Și chiar de-ar sta pe un jet, pe un jilț din acelea, largi, mai mult largi decât înalte, pe un divan să zicem, ori pe pământ, cu burta lipită de pământ și dacă el își vîră-n cap că se răstoarnă, dacă lui i-i teamă că o să se răstoarne, nu-ncapă nici o îndoială, o să se răstoarne...

- Stai ca lumea, nu cazi, n-ai frică... făcu el, fiindcă nesiguranța lui Iosub i se transmisese, adineauri chiar ridicase brusc piciorul stâng, ca să echilibreze partea dreaptă a trupului care o luase la vale, spre dreapta.

Apoi se liniștiră amândoi. Zeno, simțindu-l pe Iosub stăpân pe taburet. Și, de ce nu, recunoscător.

- Păi, da... făcu Iosub, numai zâmbet și arsură familiară de cremă de ghetă.

Și, de parcă asta fusese totul, numai și numai pentru acest păi de venise el aici și dăduse reprezentația cu taburetul, activistul începu să scormonească în foc, gospodărește, cu floreta aceea, să adune jarul într-o grămăjoară, iar cioturile încă nearse să le îngrămădească deasupra.

- Ziceai că mai ai o precizare, îl provocă Zeno, simțind că mai ușor i-ar fi cu "precizările" de care se săturase în cei aproape optsprezece ani, de când... decât să-l vadă răscolind jăratul și stricînd și calul și eleganta literă F de mână și Fecioreasca dansată zvîcnit de flăcările din dreapta capului de cal.

Iosub lăsa floreta, floreta zăngăni pe podea, el o luă iar și o rezemă cu grijă la locul ei și abia după aceea, cu o grabă caraghioasă, își ascunse caietul între genunchii strânși:

- Păi... nu chiar... adică...

Așa începe totdeauna, niciodată nu începe el vorba și trebuie să-i fac eu vînt. Dar, după aceea, să te ții! Vrea să-ți spună tot ce crede el că a priceput și cum ar fi trebuit să, și întreabă, nu ca să afle, nu numai ca să afle, adică pentru el, ci ca să-ți dea alte "sugestii" și să facă alte "precizări".

- Credeam că ai o precizare, anume... se pomeni el

întărîându-l, deși numai de asta nu-i ardea acum, ar sta uite-aici, în fața căminului - dar pe taburet - și singur și trebuia lui la ce s-ar gândi ori la ce nu s-ar. Dar, odată pornit, nu se putu stăpâni: - Știi că în pasajul cu incendiul... și îl urmări cu coada ochiului, Iosub nu părea prea interesat, ba parcă zîmbea într-un fel superior. Ziceam că, în reali...

- Păi... nu asta-i problema... îl întrerupse Iosub, zîmbind, cerîndu-și iertare că nu despre incendiu vrea el să vorbească.

Dar Zeno îi dădu înainte, știind că Iosub nu întrerupe niciodată, pe nimeni, chiar dacă ceea ce spune nu-l interesează.

- În realitate, focul a pornit de la Ilie, paznicul, Ilie adormise cu țigara-n gură și știi ce-a mai rămas din grajd și cîte vite... Însă Ilie era cine era și nu puteam să scriu așa ceva, așa că l-am pus pe Bodan, chiaburul satului să...

- Da, bine, mi-am notat și asta, dar despre...

- Bodan... îi dădu Zeno mai departe. Nu sună rău pentru un chiabur, ai? Nu-i așa că Bodan e, ca să zic așa, onomatopeic, nu? Numai când îl auzi și și vezi un chiabur burtos și cu șerpar și cu musteață și sugînd de zor sângele țăranilor săraci...

- Ei, tovarășu Zeno... încercă Iosub, moale, apoi fiindcă Zeno îi dădu răgaz, adăugă: - Asta era tactica în perioada respectivă, de ce să?!...

- Bodan... reluă Zeno, fără să-l ia în seamă. Pe-un țăran sărac ori pe-un activist n-ar fi putut să-l cheme așa, n-ar fi fost, nu-i așa, principial, just să-l cheme așa, țăranul sărac, măi frate, trebuie să aibă nume adecvate, tipice, din care să reiasă, nu-i așa, crîncena exploatare la care a fost supus de-a lungul și de-a latul. Drept care se va numi Ion Desculțu ori Vasile Foamete ori Obiditu ori Ghiță al lui Ruptîncur ori Niță Pelagră...

- Toar' şu Zeno...

- Pardon! După cum un activist, ca să fie tipic, tre' să fie tovarășu.. Dîrzu, bine-nțeles, cu î din i, ori toar'șu Furtună, Viscol, Crivăț, ori toar'șu Rupelanțu ori, și mai bine, toar'șu Soare, pen' că toată lumea știe că de la răsărit ni se trage lumina...

- Ei, să nu ne...

- Ba să ne! Să ne! Care va să zică, Bodan, deși n-ar fi stricat să fie și mai tipic, adică... Bodolan... ori Bodolocan...

- Ori Iosif... făcu Iosub în șoaptă.

- Pe dracu', Iosif, Iosif nu-i de... Ia stai așa!, păru că se trezește el. Ce-i cu Iosif? E ceva cu Iosif al meu, nu? Ia dă-i drumul, ce-i cu toar'su Iosif al meu, ce precizare?...

Iosub ridică din umeri:

- De ce să te enervezi? Asta nu pricep eu... A fost, a trecut, ce să mai... Nu ți-am spus-o pîn-acum și nici nu ți-aș fi spus-o nici acum, dacă n-ai fi adus vorba de Bodan...

- A-ha! făcu Zeno, deși nu pricepuse nimic sau aproape nimic. Și?

- Păi și, că a fost un pic de, cum să mă exprim eu mai bine? De neînțelegere, dar care, pîn-la urmă...

- În legătură cu ce, domnule? - Zeno devenise curios și nerăbdător.

- Ți-am spus: cu tovarășu Iosif.

- Bine-bine, dar cu cine... cine a dat dovadă de neînțelegere în legătură cu Iosif?

- Păi asta-i, dacă nu mă lași să vorbesc. Nu ți-am spus fiindcă nu era cazul și n-am considerat necesar, dar acu... Uite care-i povestea: într-o bună zi - cartea apăruse de vreo juma de an... Să nu crezi că-ți fac imputări, nici vorbă, dacă era să le fac, le făceam atunci, imediat după ce am discutat cu tovarășu, n-are importanță cine-i, cum îl cheamă, acuma nici dînsul nu mai e în funcție, nu mai e ce-a fost, l-au transferat ori l-au scos definitiv din rândul cadrelor. De-aia zic, ce rost să-i mai pronunț numele, vorba-aia: Domnul cu el! Că zicea dînsul, tovarășul acela: - Ia să-mi spui matale, tovarășu Iosub, cum e cu problema aia, cu "tovarășul Iosif", zice, cum de-ai permis să te faci de Iosif?, zice, că ăștia, citise ori îl informase careva că, în fine, pe baza mea, adică pornind de la mine l-ai creat pe tovarășu Iosif din carte, adică prototipul. Zic: Nu-nțeleg, tovarășu Cutare, nu-nțeleg nici întrebarea, nici imputarea de mi-o aduceți, cartea e o carte pozitivă și angajată și combativă și își aduce aportul în multe probleme și, de alt-

fel, a primit o înaltă apreciere pe toate planurile și în presă și la radio și pe alte căi și-i și propusă pentru Premiul de Stat - că încă nu ți-l dăduse. Zice dânsul: Tovarășu Iosub, zice, eu nu mă leg de carte în totalitatea ei, am constatat și noi că cartea-i foarte bună și foarte utilă și redă realitatea așa cum este ea, adică în toată complexitatea ei și binele triumfă și conține și umanism socialist, și, în altă ordine de idei, zice, e și un instrument foarte util în munca noastră de zi cu zi cu masele, nu de totalitatea ei mă leg, ci de o greșeală, mică în aparență, poate involuntară, pînă la proba contrarie, zice, mică, da' care poate să aibă consecințe foarte grave și un efect contrar asupra maselor largi de cititori, mai ales dacă ținem seama de cititorii mai vîrstnici, care n-au rupt-o încă pentru totdeauna cu misticismul și cu obscurantismul, cum bine știm că a fost intitulat: opiul popoarelor...

- I-auzi, dom'le! se miră Zeno, amuzat și atent.

Careva să zică, așa a fost intitulat... Și?

- Și... Zic: - Nu pricep, zic, la ce faceți aluzie, cartea o știu bine de tot, doar pe dumneavoastră v-am informat în primul rând de intențiile tovarășului scriitor de a scrie o operă literară despre raionul nostru și folosind realitatea de la fața locului și oamenii existenți în raza noastră de activitate. Atunci v-am expus, și planul tovarășului scriitor și dumneavoastră ați fost foarte de acord... - Da, zice, cu planul, am fost, dar cu ce-a ieșit nu-s de acord, fiindcă scriitoru-ăla n-a respectat planul. - La ce vă referiți, zic, recunosc deschis că nu pricep la ce faceți aluzie că ar fi, mă rog, necorespunzător în carte, eu știu cartea aproape pe de rost, cum v-am mai și adus la cunoștință, tovarășul scriitor mi-a citit fragment cu fragment, pe măsură ce o crea, și mă consulta în toate problemele și pot să afirm fără falsă modestie, zic, pot să afirm că i-am dat indicații prețioase de care dânsul a ținut totdeauna seama, în majoritatea cazurilor, zic. - Da?, zice, dar de aia cu Iosif de ce n-a ținut seama? Ori nici dumneata n-ai observat, zice. - Care aia cu Iosif?, zic, păi ce-i cu Iosif, tovarășu Cutare, zic, Iosif din carte sunt eu, pe mine m-a folosit în calitate de prototip, adică Iosub - Iosif, ce-i dăunător în asta? - Dar alt nume nu

putea să aleagă tovarășu ăla scriitor?, zice. Chiar Iosif? - Păi, ce are, zic, după părerea mea nu-i nici un rău. - După părerea dumitale n-o fi, dar să știi că are! Păi ce fel de nume de activist al partidului e ăsta de-i în Biblie? zice.

- E-te! își plesni Zeno palmele a mirare și amuzament.

- Asta era acuzația principală: că de ce nu m-am opus la numele de Iosif. Fiindcă, zice tovarășu Cutare, ce încredere or să aibă oamenii muncii și ce exemplu or să ia ei dintr-o carte în care un cadru de nădejde poartă un nume mistic? - A-ha, zic, Iosif, tatăl lui Isus, din Biblie, zic eu, dar să știți că sunt foarte mulți oameni cu numele de Iosif, mai ales în Ardeal, și nimeni nu se gândește la tatăl lui Isus. - Dac-ar fi numai ăla, zice, dar mai e un Iosif, zice, Iosif, fiul lui Iacob, zice, ăl de-a fost vândut de frații lui, e și-o carte de un scriitor burghez și revanșard pe tema asta, zice. Zic: - Îmi pare rău, de Iosif ăsta al doilea eu nu prea știu, de ce să afirm că știu, dacă nu știu. Recunosc deschis că nu cunosc. Oi fi știut în copilărie, de la religie, dar de-atunci e cam multă vreme și-am mai uitat, iar de cartea aia nici n-am auzit, zic. - Auzi acum, zice, de la mine, zice, asta-i tema, zice, că adică frații lui îl vînd și dacă și-n cartea asta cu dumneata e tot așa, ce concluzie putem trage? Că frații dumitale, adică tovarășii din activ...

- For-mi-dabil! chicoti Zeno. Și?

- Și... Aici zic eu: - Stați un pic, zic, ia stați un pic și să n-o luăm chiar așa, mecanic. De ce să considerăm că sub orice se ascunde ceva subversiv? Eu sunt convins că tovarășu scriitor cînd a conceput opera lui literară nu s-a gândit nici la tatăl lui Isus, nici la ălălalt Iosif. Tovarășu scriitor a stat în mijlocul nostru mai bine de doi ani, în documentare, a locuit și la mine o vreme, aproape n-a fost zi să nu stăm de vorbă și să ne consultăm și uite că nu-mi aduc deloc aminte să fi fost așa de documentat în materie de religie, zic. Văd că dumneavoastră sunteți foarte documentat pe tema religiei, zic, și pus la punct cu bibliografia la zi, nu degeaba ați făcut doi ani de Teologie, zic.

- I-auzi, dom'le! Făcuse Teologia?

- Păi, ce, m-apucam eu să-l întorc fără dovezi? Și,

dacă mă ia el cu chestii din astea, zic eu în gândul meu: stai că te iau și eu! Și zic: - Dumneavoastră știți Biblia pe de rost, ei, bine, eu n-o știu și nici tovarășul scriitor n-o știe. În situația dată, de ce să-mi faceți mie o problemă din asta, și să aruncați blamul asupra unui scriitor, faceți-vă dumneavoastră, că dumneavoastră ați gândit așa, și, în al doilea rând, nu știu dacă sunteți informat, zic eu - că prinsesem curaj, mai ales după cum reacționase la chestia cu Teologia - zic: - Nu știu dacă sunteți informat, dar și pe tovarășu Stalin tot Iosif îl chema, și, din câte știu, din Scurta Biografie, și dânsu a făcut Teologia și uite că nu și-a schimbat numele, nici măcar acum, după ce-a-nceput procesul de destalinizare...

- Just! L-ai făcut marți!

- Cam așa... Dar ce să vezi? Își vine numaidecât în fire și o-ntoarce și zice: - Da ce, te compari dumneata cu tovarășu Stalin? De unde pretenția asta să te compari? Ia vezi, și nu te mai compara... Chiar dacă-l destalinizează!

- For-mi-da-bil!

- Și stai, să vezi cum știa tovarășu Cutare să cadă-n picioare, ca pisica: zice dânsu: - Păi, tocmai de-aia, zice, tocmai de-aia ți-am și atras atenția, că dumneata, activist de-al nostru, în calitatea dumitale de cel mai avansat post al nostru, n-ai dat dovadă de vigilență și de spirit de orientare, așa că nu-i de mirare și, poate nici întâmplător... - ca să vezi, al naibii, ce șopîrle se pricepea să bage... și zice: - Nu întâmplător în carte s-a strecurat o aluzie, să nu-i zic de-a dreptul dușmănoasă, să-i zic numai rău-voitoare, zice el. - Care aluzie?, zic, doar am lămurit cum stă problema. - N-am lămurit nimic, zice, și te invit, zice te invit, zice tovarășu Cutare, te invit solemn să-mi spui și să recunoști aci deschis, cum de v-ați permis să dați numele de Iosif unui activist, unui cadru de nădejde, care a aplicat neabătut și în spirit umanist... Și-aici se oprește și zice: - Tovarășu ăsta, Iosif din carte, e un erou pozitiv? zice. - Păi cum să nu fie pozitiv, zic, dacă-i instructor și activează în sectorul socializării agriculturii? zic. - Bine-bine, zice tovarășu Cutare, eu te-ntreb dacă eroul cărții, Iosif, e în întregime pozitiv, adică n-are nici un defect, nici o scăpare, vreo

lipsă, ceva...

- Ba are și el unele lipsuri zic, că doar și el e om, zic.

- Care?, zice. Păi, zic, de-o pildă, îi cam plac găinile, zic, în rest e foarte capabil, dar îi place carnea de găină și, cum ajunge într-un sat din raza lui de activitate, cumpără o găină și... - Dar o cumpără? face tovarășu Cutare. - Sigur, o cumpără? Să știi că pun să se verifice dacă-i așa. - Puneți, zic, dar eu credeam că ați citit cartea, zic. Și el, ca să schimbe vorba, zice: - Lasă găina, zici că o cumpără, deci nu abuzează, altceva ce lipsuri mai are? - Păi ar mai fi una, zic, umblă cam neglijent îmbrăcat, hainele i-s cam așa, cam nu prea îngrijite și cu cizme și, cum e cam noroi pe unde activează el... - Lasă hainele, zice, cum oi fi vrând să umble, în frac? Doar el e cu o sarcină acolo, nu?, nu s-a dus la horă, la bal mascat ori mai știu eu unde pe marile bulevarde. - Păi, cam astea-s toate lipsurile lui, zic. Dacă nu luăm în considerație problema cu boabele de cafea, zic. - Ce-i cu cafeaua? zice. - Păi, și asta, recunosc, tovarășu scriitor de la mine personal a luat-o, de la mine s-a inspirat, că mie-mi place să ronțai boabe de cafea prăjită... - Dă-le dracului de boabe, zice, eu te-ntreb de lipsuri, ca să zic așa, de morală! - Așa ceva n-are, zic. - Sigur? - Sigur, zic. - Va să zică-i ca lacrima. - Ca lacrima, zic. - Și-atuncea, zice tovarășu Cutare, dacă-i ca lacrima, ce aluzie vrea să insinueze scriitorul ăla al dumitale, când acordă unui activist de-al nostru, fără pată, care și-a făcut totdeauna datoria și n-a abuzat, cum de i-a dat tocmai unui astfel de erou numele de Iosif? Ai?, zice el. Zic: - Acuma să-mi explicați la cine vă referiți, ca Iosif, din viața de toate zilele: la Stalin ori la... - Sigur că la Stalin! sare el. Păi cum, chiar acuma, în plină campanie de demascare a cultului, dumneata și cu scriitorul dumitale vă pomeniți că dați numele de Iosif unui activist de nădejde? Păi ce-or să zică masele largi de cititori? Opinia publică? Străinătatea? Ia răspunde!

- ...tu-l în paști pe mă-sa de bou! înjură Zeno în gura mare și se ridică de pe butuc, butucul căzu și se rostogoli cu zgomot, iar Zeno, dând să-l oprească, se împiedică și, ca să nu cadă, se sprijini cu palmele de podeaua năclăită de motorină și continuă să înjure motorina și butucul.

- Uşurel, uşurel, Iosub întinse mâna în direcţia lui Zeno şi Zeno se linişti ca prin farmec şi se așeză iar pe butucul potrivit lângă taburetul lui Iosub şi Iosub continuă, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat între timp:

- Dacă văd eu cam ce fel de mişmaşuri încearcă şi, face cum face şi tot în picioare pică, zic eu în gândul meu, ei, lasă, că te întorc şi eu, îţi bag şi eu o şopîrlă dacă umbli cu şopîrle, păi cum întîi mă ia cu Iosif din Biblie, după aia mă acuză că spurc numele lui Stalin şi după aia că de ce compromis un activist cinstit, sută la sută, cu numele lui Stalin, care tocmai se cam...

- ...destaliniza, completă Zeno, dar Iosub nu-l luă în seamă şi urmă:

- De-ăsta-mi eşti, zic eu în gândul meu, vrei să mă bagi la apă, fiincă-ţi umblă prin cap numai şopîrle, ei, lasă-ţi dau eu şopîrlă şi zic, cam tare: - Uite care-i problema, tovarăşu Itu... na, că i-am scăpat numele - şi Iosub ridică din umeri, dar se vedea cât de colo că nu-i scăpase, că juca, - zic: Uite care-i problema, tovarăşu Itu, eu nu te pot opri să dai curs problemei, adică să fim noi acuzaţi că nu ştiu ce, că am terfelit ori n-am terfelit. N-ai decît să ridici problema asta, pînă unde poţi de sus, dar să ştii că nici eu n-o să am lacăt la gură şi-o să spun cum ai făcut ură de rasă şi naţionalism şovin.

- Cinci, în legătură ce ce? se precipită Zeno.

- Stai un pic... Zic: - Am să relatez şi eu pe larg cum te-ai exprimat de tovarăşii maghiari, că i-ai făcut de boangheni şi-ai zis că jidanii ne conduc ţara...

- A zis el aşa ceva?

- O fi zis, n-o fi zis... cel puţin eu nu ştiu să fi zis...

- Atunci?

- Atunci... Cu porcu trebuie să tratezi cu parul, nu cu vorbe dulci. Păi ce aia-a mă-sii, cu Teologia lui cu tot, el care cînta cîntări bisericeşti în timp ce noi muream în închisori şi, la împărţeală, dă buzna şi ia bucata a' mai grasă şi tot el vine sa mă acuze pe mine că insult, că terfelesc? După aia că nu, că nu ştiu ce. Păi eu n-am recurs niciodată la asemenea mijloace, dar de data aia... Păi ce, mă provoacă el pe mine? Cauţi nod în papură, ei, uite nod

în papură! Și cum am zis eu chestia de maghiari și de evrei, n-a mai mișcat. N-a încercat nici măcar să întrebe, că când, că unde, că față de cine știu eu să fi zis ce ziceam c-a zis el - nimic, de parcă cu totul altceva am fi discutat pîn-atunci. Așa că mi-am luat șapca și-am plecat și amin!

Iosub rămase pe taburet, de parcă de-abia de acum încolo ar fi avut de gând să-i comunice lui Zeno ceva și taburetul era și prea îngust și prea înalt, deci instabil și, pentru a te menține în capătul lui, trebuie să stai nemișcat și să-ți aduni greutatea și forma trupului cît mai aproape de axa verticală și, de ajutor, tălpile îndepărtate. Și caietul, de asemeni, pe axa aceea și mâinile simetric așezate.

- Știi cum îl cheamă pe acel frate al lui Iosif care a avut ideea să-l vîndă?

Iosub surâse recunoscător dar și rușinat:

- Păi... cam știu, fiindcă după chestia aia cu Itu... Am pus mîna și-am studiat... Am făcut rost de o Biblie și, așa, când am vreme... Că, de la o vreme, cam am... E chiar interesantă, să știi...

- Ziceai că știi cum îl cheamă? insistă Zeno.

- Păi, Iuda, cum să-l cheme... și Iosub se ridică, greu, apăsându-și cu o mînă șalele și se îndreptă agale către bar.

Zeno vru să-l oprească, să mai spună ceva, dar în aceeași clipă se auzi glasul Damiane:

- Nu m-ai convins...

Si clătină ușor din cap. Alaci dondănea ceva, fără întrerupere, parcă o și înjura, arătînd ceva pe tabla de șah, însă Damiana continua să nege din cap.

Zeno aproape se azvîrli în direcția paharului cu vodcă. Bău totul cu înghițituri largi și se grăbi spre bar:

- Una mică, Herr Walter...

V

Dăduse ciocolata cu alune și vodcă. Parcă și țigările. Ba nu, pachetul de Snagov e alături. O să vină ea după țigări. Ori el. Deși, mai bine să vină ea.

În această dimineață oamenii păreau liniștiți. N-or fi

ei cu adevărat liniștiți, dar barem nu-s ca ieri și-alaltăieri și mai ales ca-n noaptea de Revelion... Uite cum își văd de-ale lor, care cu șahu, care cu... mă rog, fiecare cu goanga lui, da-s liniștiți, nu se ceartă, nu se fugăresc, nu se... Acum e numai bine pentru **Faust**. Și uite că nu-i. Deși nimeni nu-l sîcîie cu dă-mi aia, fă-mi aia, unde-i aialaltă, poate să-și sloboadă în voie ioi-urile, să guste din vinarsul de la Jancsy (înc-o gură... bunu-i, bată-l...). Și, totuși, nu mai putea urmări ca altădată adîncă înțelepciune și frumusețea cărții. Aceea senzație că cineva îl pîndește, că cineva - ascuns ori la vedere, nu interesează - îi urmărește fiecare mișcare și așteaptă. Așteaptă ce? Ce să aștepte alta, decât să-i vină bine și să-l... Da' pentru ce? se întreba Herr Walter, înfiorat întinzînd mîna după sticlă. Ce știi io... răspunse tot el, nimerind sticla. Rău n-am făcut la nimenea, da ce, parcă-i destul să nu faci rău ca să nu fi lăsat în pace? Cine știe ce minciună, ce pîră, că oamenii-s răi și n-au altă treabă decît să umble cu vorbe și să se bucure de necazul altuia. Să fie Șiclovian care, după ce-o făcut praf **Capra Neagră**, - că-i toată ziua cu pușca la vînat, îl doare-n cur de clienți: - Coperiș are cabana, zice el, io vă dau un pat ori loc pe prici, după cum aveți bani, da' de mâncare... Cin' și-o adus să mînce, cine n-are, să ceară de la ăi de are... cabanier de ăsta... Și-acuma vrea să treacă la **Edelweiss**, că parcă nu poate vîna și dacă-i la **Capra Neagră**... Umblă cu vorbe, duce la ștabi vînat, când îi ia cu el, le 'pușcă capra peste umăr și zice că ăla, ștabu, o nimerit-o. Știe să-i pupe-n cur. Ori poate că nu de la Șiclovian vine... asta, gândurile astea... Poate de la scriitori - să vezi numa că iar cu anchetele, că de ce i-ai lăsat de capul lor, dac-ai văzut că-s beți și nededați cu muntele, de ce nu l-ai trimis pe Tavi cu ei, că de-aia primește salar, să fie călăuză și să care alimente, nu să bea romuri și să reguleze pe-un pachet de țigări toate nesătulele din București... Ori în legătură cu Duca să fie...

De fapt, bătrînul se gîndea la Ilse. Nu de la început, vrea să zică nu gîndul la Ilse îi strecurase în sînge neliniștea și teama asta deslușită. Ilse venise alături, acum, fiindcă lui îi era greu, îi era frică și-l dureau oasele. Fiindcă Ilse, chiar moartă, nu-l lăsa la necaz.

La Ilse se gândea, se gândea la ea, recunoscător și cu un fel de ciudă că-l lăsase să se descurce singur - mai adevărat: să se încurce - ciudă și împotriva lui că nu-i în stare să-și rezolve pînă și treburile mai mărunte. Dacă Ilse mai trăia... L-ar fi scuipat între ochi pe șmecherul de Șiclovan, s-ar fi pișat pe pușca lui și pe caprele și pe urșii lui cu care umblă pe la Trust, să pună mîna pe **Edelweiss**. S-o ducă la faliment și pe asta... Putea să se dea Șidovan peste cap de-o mie de ori, Ilse n-ar fi coborît făr' o dată - și ar fi fost liniștiți. Ori cu scriitorii: păi ar fi stat mai mult de-o jumătate de ceas țâgani ăia de-și ziceau scriitori? Scuzați, nu mai avem locuri, le-ar fi zis Ilse. Ne pare foarte rău dar știți cum e de Revelion, au fost reținute toate... Ne-au trimis prin poștă și avans... Da' nu vă faceți gânduri, alături, la o oră pe loc drept, e altă cabană, uite, vă conduce Tavi, acolo au și televizor și tonomat, se servește și carne de urs și de capră neagră - mîncat-ați v'odată carne de urs? Tavi, du-i pe tovarășii la **Capra Neagră** și roagă-l pe Șiclovan să ne împrumute și nouă, de sărbători zece sticle de coniac... Așa i-ar fi dus Ilse, că ce ieșea din capu ei... Și ăia s-ar fi dus la Șiclovan, la carne de urs... Dacă Ilse mai trăia - și mai putea trăi... Dă-o-ncolo, că nici patrușcinci nu-mplinesc... Ea ar fi găsit eins-zwei o soluție, ea găsea soluții la moment, pentru toate, și ar fi luat-o cu soluțiile încă de ieri, ori chiar din zi-ntîi, de când plecaseră prăpădiții ăia - dar ce spune el, Ilse ar fi rezolvat-o încă dinainte de Revelion, ba chiar de la Crăciun, și cu scriitorii și cu Maxim și cu Duca... și, în general, cu toate, Ilse avea o tactică șpețială și un nas de câine de vînătoare ce nu s-a văzut, îl citea pe client ca pe carte, din primul foc, mirosea de la bun început cum are să se comporte la noi: cu cine are să se înțeleagă și cu cine are să se certe, cam cu care din ăilalți are să se cupleze și cu oare are să se termine povestea... - pentru un cabanier și mai ales aci, pe Ursu-Mare, unde-i un aer șpețial - cum zicea și marele Thomas Mann de muntele cu sanatoriu, din Schweitz, așa-i și-aici, pe Ursu-Mare și nu peste tot, că uite, la **Capra Neagră** n-ai nici pe dracu, da' la noi, la **Edelweiss**, musai să știi dinainte la ce te poți aștepta de la clienți și să iei măsuri, să

nu te pomenești după aia că... Or, Ilse pacă anume era făcută pentru cabana asta, cu aerul ei, șpețial: se uita o dată la client și-ți spunea cum are să-l lucreze aerul: ăsta are s-alerge toată vremea după cur de muiere și nu-l pot primi acuma, că am la camera cutare pe sora lui tovarășu Cutare (se descurcă ea bine de tot cu Tavi, n-are lipsă de un străin, că cine știe ce mai iasă, și dacă aia-i spune lui frate-său, nu zbor io de la **Edelweiss**?...); muierea asta, după ochi, sigur îi isterică și-i și stătută, da' baiul nu-i ăsta, că doar Tavi ce treabă are?, baiu-i că cucoana asta-i din alea de umblă cu cancerul ori cu tebeceul ori altă boală, crede că are ori vrea ea să facă pe interesanta și mi-i 'bolnăvește pe toți, de mă trezesc responsabil de spital, nu de cabană... ; ăsta are să se sperie în primele două-trei nopți de cât asudă, are să se creadă tebecist, da' se dedă el, se dedă, să vezi numa' - ăștea-s ai mai de treabă, fiindcă-și lasă pielea și firea și sucii lor de oameni de la câmp colo-n sudoare și trec la noi, la munte, curați cum i-or făcut mamele lor... Și uite-așa, pe fiecare-n parte. E-he, ce nas avea Ilse... Aci, în aeru asta, șpețial, care pe unii îi turbează, de parcă le-ai da cantaridă pe pită, pe alții îi prosteste, dar pe toți îi stoarce de sucii lor de la câmp, de putrezesc saltelele de sub ei, numai Ilse putea ține rânduială.

Dacă Ilse mai trăia... Nu mai aveam bai... Pai dacă Ilse ar fi acum în viață... I-ar fi făcut un semn, atât, și ea ar fi priceput că-i ceva în neregulă și s-ar fi luat după el, dincolo, în odaia lor, unde, odată intrați, el ar fi închis ușa după ea și ar fi încuiat-o. Și Ilse, uitându-se la el cum încuie, ar fi început să-și dezbumbe bretelele șorțului și ar fi zis ce zicea ea totdeauna în asemenea împrejurări:

- Nu pot judeca dacă am șorțul pe mine...

Și, gemînd, l-ar fi împăturit, l-ar fi depus pe capătul patului și s-ar fi așezat pe capacul lăzii de lemne, gemînd încetișor. Și:

- Spune! l-ar fi îndemnat și l-ar fi urmărit atentă, atât de atentă, încât falca de jos i-ar fi căzut, iar saliva ar fi prins să-i licărească pe bărbie - prea arătoasă nu era în clipele-acelea, însă Walter nu la asta era atent, ci la felul înțelept și concentrat în care îl asculta, fără să-l întrerupă,

fără să-l grăbească, chiar când el se împotmolea în “mi se pare”, “poate că nu-i chiar”, “să nu rîzi de mine, dar eu așa cred” și altele de soiul acesta - pe Ilse n-o deranjau îndoielile lui, nu le lua în seamă, ea urmărea faptele, le urmărea cu acea atenție liniștită a oamenilor cu minte limpede și care știu să aleagă din cinci sute de cuvinte unul singur, sau două, fără greș (Walter avusese zeci de prilejuri să se convingă că Ilse de la început se ducea drept la **acela**), și chiar când greșea, mai bine-zis când nimerea la altul mai puțin important nu avea aerul încurcat, vinovat al celui care a greșit, ci al celui care, din oboseală, din plictiseală, nu s-a străduit să mulgă tot ce se putea mulge... Apoi, după ce el va fi terminat ce avea de spus, ea să tacă vreun minut, să tacă și el, auzindu-și mușchii zbârnâind de efortul de a nu se mișca, apoi Ilse să se ridice de pe lada de lemne, strâmbându-se din pricina genunchiului umflat de reumatism, să facă cinci-șase pași prin încăpere, din ce în ce mai ușori, pe măsură ce încheieturile piciorului se încălzeau, apoi să se apropie din nou de capul patului, să ia șorțul și, în timp ce și-l prinde la loc, să spună, fără să dea impresia că poruncește:

- Faci așa și așa... Eu am să fac aia și aialaltă - și gata, pleca la treburile el, iar Walter nu mai simțea nevoia să afle de ce trebuie să facă el așa și așa, deși nu vedea nici o legătură între ceea ce urma să facă el și ceea ce ar fi trebuit să obțină, era sigur că acea legătură există, chiar dacă el n-o vede, cine se concentrează (ca Ilse, de pildă) o află, el însă n-avea lipsă s-o afle, destul că o știa Ilse și dacă Ilse o știe și se ocupă de ea, tu nu mai ai nici o treabă.

Iar noaptea, târziu, după ce vor fi stins lumina, după ce trupurile își vor fi găsit locurile din noaptea trecută și din celelalte nopți, el să întrebe înspre patul ei, cu ochii larg deschiși în întuneric:

- Ilse, tu ce zici, făcut-am bine? Eu așa cred, că bine... - era modul obișnuit de a încheia ziua de lucru, de a o încheia bine și, mulțumit de această încheiere, să nu mai adauge nici un alt cuvînt despre acel ceva, fiindcă seara, în așternutul cald, n-are rost să-i spui pe nume acelui ceva, destul că ieșise bine, adică așa cum ai vrut, adică așa cum

l-a vrut Ilse. Iar Ilse, răgușită - ea ațipea numaidecât:

- Ja, bine, cum altfel? Hai să dormim...

Și cu asta gata, Walter putea să-și dea drumul în somn. Avea să se trezească peste un ceas peste două, când ea se va întoarce de pe unde umblase, mirosind violent a sudoarea ei din acele clipe.

- Cine-i?

Și ea:

- Eu, Herr Walter... Și el:

- A-ha credeam că...

Apoi - după rânduiala statornicită.

Dar acum Ilse nu mai era, uite, trecuseră doi ani și jumătate, nici n-a prins de veste când s-a scurs atîta timp, adică nu s-a obișnuit încă să se știe fără ea, deși fiecare pas făcut de-atunci i-a fost însoțit de îndoială că pasul nu-i așa cum ar trebui să fie, așa cum l-ar fi vrut și cum l-ar fi făcut Ilse. Doi ani și aproape șase luni, era vremea afinelor și... Și să nu mai audă prostia aia, că lunecase singură, asta s-o spună și s-o creadă numai cine n-o cunoaște pe Ilse, dar el știe că nu-i adevărat, că n-are cum să fie adevărat, fiindcă nu era Ilse omul care să lunece, să se prăpădească dintr-o prostie ca asta, fiindcă ea nu făcea prostii, nu făcea greșeli - uite-așa, nu putea să le facă, așa era ea, neînstare decât de lucruri în folosul ei, al nostru... În '43, după ce Wilhelmine plecase cu hăndrălăii ei (las-o la păcatele ei și pe proasta aia de Mine, la urma urmei a avut ce-a meritat, că ofițerul ăla, Schutz, după ce i-a stricat rostul, a și murit, adică nu chiar imediat, dar nici un an n-a trecut, și a murit, pe unde-va prin Ungaria, sau chiar mai încoace, în Ardealul de Nord ori chiar în altă parte; după aia, acolo, la Regensburg, unde-a dus-o la familia lui, ea s-a încurcat cu altul, tot ofițer și tot în permisie - ca să vezi ce minte de găina avea... -și i-a murit și ala și pe-al treilea nu l-a mai vrut militar - drept, că și războiul se terminase - dar nici ăsta n-a avut, a murit și el prin '50, într-un accident sau așa ceva și atunci, după accident, ea îi scrisese lui Walter să se ducă acolo, fiindcă Miess - mare lucru să nu fi fost tot sas de-al nostru - Miess îi lăsase ceva, un atelier sau chiar o fabricuță, ceva cu nasturi sau fermoare sau altceva, Mine îi

scrisese că se vede că așa le-a fost dat, să nu se poată despărți, așa că să lichideze totul, cabana și ce mai are și să se ducă la ea, în Germania... mare proastă și Mine asta, păi ea nu citea ziarele, nu știa ce-i pe lume?, de bună seamă că nu, altfel cum de-a putut scrie atâtea prostii într-o singură scrisoare. Auzi la ea, că să "lichideze"... păi ce să mai lichideze el, când era totul lichidat fain-frumos, și-ar fi fost lichidat și el de n-avea un pic de noroc, să-l puie tot pe el responsabil la **Edelweiss** și încă altele, dar mai ales noroc de Ilse... și de Ilse cum să se despartă? doar dacă ar fi putut pleca împreună. Și-apoi nici nu voia să uite că Mine îl făcuse de răs, lăsându-l și plecând cu ăla, care, după cum aflase mai târziu, nici măcar nu era ofițer... îl lăsase pe el, om în putere și cu situație pentru un prăpădit de militar care, dacă n-ar fi murit în Ungaria, tot ar fi murit în Cehoslovacia, ori în Germania, ori în Rusia, dar de scăpat, tot n-ar fi scăpat... și mai are și nerușinarea să-l cheme acolo, să trăiască din ce strânsese celălalt...). Așadar, după ce Mine plecase, Ilse îi luase locul, firesc, el nici nu apucase să zică ceva, să protesteze - și nici nu-și mai aduce aminte dacă atunci avusese de gând s-o facă, ce, ar fi fost primul bărbat care trăiește cu servitoarea?, și, dacă-i pe așa, Ilse era verișoară de-a doua cu Mine și în casa ei nu fusese niciodată tratată ca o servitoare, munceau toți trei pe rupte, fiindcă o cabană ca **Edelweiss**, mai ales de când frontul se trăgea-ndărăt, era plină-stup și nu de clienți ca ăi de-acuma...

Își aduce aminte cum, atunci, după plecarea Minei, intrase Ilse în odaia lor: avea atunci Ilse un șorț cu pătrățele albe pe fond roșu. El se trăsese în camera pustie și mai friguroasă după plecarea Minei și bea afinată. Bea afinată direct din sticlă, dar băutura nu-i era de nici un folos, nu-i stingea, nu atât durerea, fiindcă nu de durere suferea el, ci de rușine, rușinea de oameni îi fura aerul - ce-or să zică Uwe Martini și Jancsy și doctorul Vaida, ce-or să zică ei când or afla ce i s-a întâmplat lui și mai ales ce-o să se facă dacă-l întreabă clienții de Frau Mine? Ce-o să știe el spune, că doar n-o să le spună că nevastă-sa îl lăsase și fugise cu altul. De asta era el necăjit și neajutorat și bea afinată direct

din sticlă. Și atunci a intrat Ilse. A intrat, a închis ușa, apăsând-o cu spatele și cu mâinile ascunse (dar el a auzit cum țacăne încuietorea). S-a desprins de ușă, a făcut câțiva pași, apoi s-a oprit în mijlocul camerei și a început să-și desfacă nasturii de la bretelele șortului. Și-a scos șortul, l-a împăturit, l-a pus pe capul patului și s-a așezat pe capacul lăzii de lemne. S-a așezat pe ladă, cu mâinile strânse între genunchi și cu picioarele întinse ca oamenii obosiți. Când i-a văzut picioarele întinse, Walter a dat să ascundă sticla cu afinată, însă ori că ea l-a oprit - nu mai avea rost s-o ascundă, și-așa-l văzuse bînd și cu ochii pișați - ori că el însuși pricepuse că, ori cu sticlă, ori fără, tot una-i, ori că chiar picioarele ei, puful auriu de pe pulpele ei rotunde și cam zgâriate, așa că a lăsat sticla în pace și a prins a se tînguie că rămăsese de rîsul lumii (de fapt, dorind să se încredințeze că picioarele fetei au, într-adevăr, acel abur de păr auriu și nu par așa din cauza luminii ori din cine știe ce altă...) și aproape i-au dat lacrimile de milă de sine, în clipa aceea avea nevoie să-i fie milă de sine, ca să poată ajunge pînă la auriul picioarelor și să se încredințeze, iar auriile, ca și cum ar fi știut ce-i trebuie lui, s-au apropiat. El s-a pregătit cu palmele amîndouă, și atunci:

- Cine pleacă de la bărbat plecată să fie, nu mai are ce căuta înapoi, a spus ea, cu alt glas altfel decît cel pe care i-l știa Walter.

Descumpănit, a părăsit puful și s-a ridicat și s-a reze-mat cu șoldul de colțul mesei. Nu se hotăra: să plîngă de-adevăratelea, ca s-o mai țină acolo, pentru un timp sau, cine știe, pentru totdeauna, ori să se stăpânească, și s-o trimită în treaba ei... Ilse stătea dinaintea lui, cu bluza plesnind de sâni zdraveni, ultimul nasture nu era încheiat și cu toate că nu îngăduia să se vadă nimic mai mult, el simțea șanțul dulce dintre sâni, trupul ei întreg îi mirosea amețitor a femeie tânără și a brad, brațele dezgolite pînă aproape de umăr erau rotunde și puternice, te puteai adăposti între ele și cu puf auriu și ele, o simțea dogorind, de la un metru distanță, iar fierbințeala aceea era mai degrabă liniștitoare, așa, amestecată cu adieri de transpirație de trup sănătos și bine spălat. Walter ameti-se și

întinsese mâna să se sprijine de ceva, de orice.

- De s-ar întoarce... și-a început el tânguirea - se hotărîse. De s-ar... Numai să se-ntoarcă... - dar din clipa aceea n-a mai avut nevoie de Mine, nu pentru că ar fi trecut de partea Ilsei, ci pentru că, pur și simplu Mine se ștersese.

Mâna întinsă i-a nimerit drept între sânii moi și elastici. A vrut să și-o retragă, însă Ilse i-a apucat-o între palmele ei fierbinți și i-a apăsător la loc:

- Mine nu se mai întoarce, Walter, ascultă ce-ți spun eu.

Cu toată moleșeala, Walter a tresărit: niciodată până acum Ilse nu-i spusese pe nume, nici lui, nici Wilhelminei. Și ce dacă Mine era plecată? Și dacă plecase pentru totdeauna? Ce-o interesează pe ea ce-i între stăpâni - o fi ea verișoară cu Mine, dar nu ca rudă o luase la cabană. Și ce, dacă Mine s-a dus, nu mai găsește el altă femeie decât slujnica? Și chiar pe Ilse s-o aleagă - că har domnului, rar bărbat care să treacă pe la cabană și să nu treacă și printre picioarele ei... Dar Ilse și purta acum mâinile pe pîntec, pe șolduri, pe coapse, în interiorul lor, apoi pe genunchi - se așezase, mai bine-zis se rezemase de dunga patului, proptită în cotul stâng, cu mâna dreaptă îndemnîndu-l, purtîndu-l, poruncindu-i să facă ceva ce Walter și făcea, îngenunchiat alături, pe dușumea, rochia era foarte subțire, se ridica singură, dezgolind genunchii, apoi coapsele, apoi părul aspru și pîntecul. Ceea ce pare ciudat și acum, după aproape treizeci de ani e că, atunci, prelungind aproape fără să-și dea seama prelungirea rochiei în sus, amînînd plăcerea de la urmă, se gîndea - adică nu, nu se gîndea, ci simțea, simțea că, de fapt, nu Mine era femeia lui, niciodată Mine nu-i fusese așa, ci fata asta, abia adusă de la țară, curvulița asta care încă din prima săptămână începuse să-i colinde noaptea pe bărbații singuri, de ceilalți lăsîndu-se răsturnată pe unde se nimerea, în magazie, în grăjduțul măgarilor, prin pădure și chiar în camere, pe paturile soțiilor, aflate pe terasă, "la ozon", sau chiar în camera vecină, la o prietenă... Abia acum afla Walter că, încă de pe cînd o îmbrățișa pe Mine, se gîndea la ceastălaltă (iar "se gîndea...", nu, nu se gîndea, o simțea) și nu atât la mirosul

ei cel de toate zilele, ci la cel pe care-l primea, îl căpăta (sau i se trezea tot una) după ce se întorcea de la cei cu care făcuse dragoste. Walter știa, presimțea când Ilse urmează să coboare de la etaj și o aștepta, o pândea în ușa odăii lor, auzea nu numai deschisul și închisul ușii aceleia și pașii ei grijulii venind înapoi și calcătura pe treptele de lemn numai la capătul lor dinspre perete, astea oricine le-ar auzi, dar Walter putea să jure că urmărise cu auzul și cu inima bătându-i în gât toate întâmplările din camera în care pătrunsese ea cu o jumătate de ceas mai înainte, că urmărise totul, ca și cum ar fi fost de față ; numai întâia oară s-a revoltat, așteptând-o, își pregătise cuvintele cu care s-o certe și să-i atragă atenția că..., însă când ea, după ce coborâse scările și ajunsese în dreptul lui și el făcuse: - Cine-i? și ea, după o scurtă tresărire: - Eu, Herr Walter... el uitase ce voise să-i spună, trăgea pe nări și pe gura întredeschisă mirosul trupului ei, alt miros, unul ciudat, furnicător, și înțelesese și zisese: - Aha... Credeam că... dar nu mai spusese ce crede, n-ar fi interesat pe nimeni ce crede el, nici pe el, și Ilse s-a topit fără zgomot pe ușa alăturată, iar el s-a întors în odaia lui și s-a dus drept la patul Minei și a intrat sub pilota fierbinte și a iubit-o cu mânie și deznădejde pe cealaltă.

Însă atunci, imediat după plecarea Wilhelminei, Ilse nu consimțise pînă la capăt. Se răsucise pe-o parte, apoi se ridicase și începuse să-și aranjeze părul, rochia.

- Cum vrei tu, Ilse... Ilschen... pornise el un scâncet, dar numaidecît sărise în picioare și se apucase să-și scuture genunchii pantalonilor.

- Lasă, diseară... făcuse ea, arătînd a scuză spre ușă - clienții adică - apoi îi pusese mâinile pe umeri și, privindu-l de foarte aproape, cu ochii ei albaștri, netulburați - Walter abia în clipa aceea observase ce ochi frumoși are Ilse - îi spusese: - Diseară... Ai să vezi...

Iar el încuviințase grăbit, aproape recunoscător:

- Cum vrei tu, așa să fie. Cum vrei tu, Ilschen... și o îndemnase să se grăbească, să vadă ce-i cu clienții, de ce mai au clienții nevoie.

Peste un sfert de ceas, Walter avea să constate că Ilse

altceva spusese... cînd spusese că va fi bine: ducîndu-se la bar, unde, de altfel, îi era locul, o găsisese pe Ilse servind, lucru pe care nu-l făcuse niciodată. Văzîndu-l, ridicase ochii doar cît să-i spună, în treacăt, așa, pentru că venise vorba:

- Frau Ionescu de la 9 a luat jumătate de afinată și o ciocolată mare, arată-mi unde s-o trec...

Iar cînd el voise să scrie în registrul de conturi afinata și ciocolata doamnei Ionescu de la 9, Ilse îi luase creionul din mână:

- Lasă-mă pe mine, tu ești patron, tu nu-i servești decît pe cei mai importanți, uite, pe doamna Golia și pe general, să-i servești pe ăi mai... care zici tu că merită mai mult, numai pă-ăia să-i servești tu cu mîna ta...

Pentru a doua oară în acea dimineată Walter se gîndise s-o pună la locul ei pe obraznică, pe curvulicea asta care se și trezise stăpână și doamnă. Dar sfîrșise prin a ridica din umeri: dacă-i să judecăm drept, stăpîn nu-i ăl de muncește mai mult și are mai mare răspundere, las' să se ocupe ea de toate, dacă-i place. Cu mîinile în buzunare, Walter părăsise barul, ieșind pe terasă, unde angajase discuții cu doamnele și cu domnii despre război, despre afine și afinată despre altitudinea cabanei și despre aerul spețial al acestui versant al Ursului-Mare.

Iar seara, târziu, a fost rîndul Ilsei să afle că înțelesese greșit cuvintele bărbatului. Așa că, înainte de a o înlocui definitiv pe Wilhelmine, înainte de a o alunga și din așternut, se văzuse nevoită să urce, pentru o jumătate de ceas la comandorul acela cu obrazul și mîinile arse și, l-a întoarcere, în fața ușii el să: - Cine-i? și ea să: - Eu, Herr Walter... și abia după ce el: - Aha, credeam că..., să poată intra sub pilota conjugală.

Anii aceia, din '43 pînă o ridicaseră pe Ilse, fuseseră plini, cu adevărat plini. **Edelweiss** devenise una din puținele insule în care nenorocirile războiului nu pătrundeau. Decît prin ricoșeu. Ilse dovedise că e o adevărată stăpână și, la dreptul vorbind, fusese totdeauna stăpână, chiar pe vremea cînd Wilhelmine huzurea sub pilotă, dintre ele două Mine era străina, adevărata gazdă, Ilse, fiind atun-

ci prea ocupată cu treburile cabanei, dar cînd și-a făcut rost de cîteva momente de răgaz, a trimis-o pe intrusă în treaba ei. Mine își văzuse, firesc, de drum, iar Walter aflase că rostul lui acolo se mărginește doar la a face cucoanelor conversație despre timp și despre ozon și despre aerul spețial și, în cazuri excepționale, servind el însuși pe câte un client de seamă, nu pentru banii acestuia, ci pentru că așa se cădea, așa procedează, în străinătate, - patronii. Și încă o treabă mai avea el: la sfîrșit de săptămână s-o asculte pe Ilse făcînd socotelile - cît investiseră, cît se consumase, care era câștigul curat și ce trebuia să se facă mai departe - ce să se, nu ce să, el Walter.

Trei ani "ca untul", avusese dreptate Ilse cînd, la timida și nesigura lui propunere de a pleca și ei cu frontul, către apus "că doar n-o să-i învingă chiar pînă pe pămînt german, retragerea asta-i o tactică... da' dacă nu-i tactică și-i mână din urmă și-i fugare?... că ai noștiri, cunoști vorba, n-or cîștiga nici un război, făr' cînd s-or bătut în de ei..." - la acestea Ilse îi replicase:

- Încolo cu frontul? Care front? Ducă-se cine-o vrea, dar să știi de la mine că frontul nostru-i aici, la cabană. Că, după război, lumea dă oricât pe-o mîncare bună, pe-un pat moale și curat și mai ales pe liniștea și aerul de-aici. Nu zic de toți care-or suferi, zic de ăi care au bani acuma. Dacă suntem oameni cu cap, facem treabă bună, facem bani frumoși. Și nu-i nevoie să-i tragi tu din buzunarul clientului, numai să nu-i refuzi - ăsta-i secretul...

Și Ilse cunoștea, stăpînea acest secret: să nu refuze. Drept care, imediat ce s-a pus pace - încă nu se întîmplase Hiroșima, alături de **Edelweiss** a fost pusă fundația pentru **Anemone**, care, după planurile meșterului Raab, urma să aibă trei nivele, bar american, jocuri mecanice, biliard - Walter propusese și piscină și popicărie, dar Ilse îl luase în răs cu popicăria lui, fiindcă **Anemone** era pentru domni și nu pentru niște amărâți de băutori de bere, iar piscina ce rost avea, din moment ce planul era ca, pentru amatorii de senzații tari, să se amenajeze cumva cascada de alături, adică să sape în stîncă o cărăruie ori să se construiască o punte, un pod pe care să se poată ajunge chiar unde cade

șuvoiul... - apoi cinci apartamente de lux, zece de categoria întâi și celelalte camere să nu aibă mai mult de două paturi. Vorbiseră la Sibiu, cu o orchestră de saxofoane, comandaseră și uniforme personalului, Walter colindase satele de sub munte, în căutare de țărani tineri, numai tineri și faini, după sfaturile Ilsei, și care să aibă cai sau măgari. Însăși Ilse trecuse în câteva rânduri Oltul în "Ardeal", după fete, chiar adusese cinci pe care le și pusese la treabă, iar ziua le trimitea să culeagă zmeură, afine, ciuperci și mai ales ienupăr pentru gin - căpătase rețeta de la o englezoaică...

Dar din **Anemone** a rămas doar fundația. Ilse a fost prima care și-a dat seama că, cel puțin deocamdată, o mai sănătos să rămână așa cum sunt și la cât au, să se mulțumească numai cu **Edelweiss**... Nu cheltuielile îl îngrijorau, că bani, slavă Domnului, și nu în lei românești le era lor nădejdea - ci evenimentele. Treburile politice începeau să se încurce, nu mai era sigur că mâine ai să fii ce-ai plănuit azi, umblau tot felul de zvonuri și cu exproprierea și mai ales în ceea ce-i privea pe ei, pe sași. Așa că au trimis vorbă orchestrei să-și vază de treaba ei, Croitorului să plaseze altundeva uniforme, iar meșterul Raab a fost ușor de convins că, pînă cînd nu se așează politica, nu-i cuminte să te-avînti la mari cheltuieli și investiții. Fetele însă au rămas; nu toate, întâi patru, apoi numai două; în locul lor, Ilse a adus alte trei - și nimeni n-a putut spune că, atît cât au stat, nu și-au plătit mîncarea și dormitul. Fiindcă, în afara slujbei de zi, la cules de ciuperci și ienupăr și afine, făceau treabă faină și noaptea și mai ales erau de trebuință la **Refugiu** - o cabanetă cu două încăperi înălțată numai în zece zile de niște moroșeni. La **Refugiu**, care era de partea cealaltă a cascadei, la jumătate de oră de **Edelweiss** și bine apărată de pădure, Ilse a început să organizeze bine-nțeleș, într-un secret aproape desăvârșit, petreceri intime. La aceasta pensionarii de la **Edelweiss** nu aveau acces, **Refugiul** trebuia și reușise să rămână o taină pentru ei. În fiecare zi de Vineri la Făgăraș, amatorii de... capre negre se anunțau prin, de obicei, doctorul Sumedrea pentru sîmbăta cealaltă, deci cu opt zile înainte, avansau un aconto substanțial și așteptau acea sîmbătă în care vor porni la

vânătoare... nu mai mulți de șapte, hai opt, Ilse neputînd conta, în afara celor cinci "permanente" decît pe încă două, surori și surori la spital. În două rînduri participase și o doamnă adevărată, dacă în acele vremuri tulburi mai știai care ce este și ce-a fost, oricum doamna cu pricina, deși războiul se terminase, de bombardamente aproape se uitase, nu se prea grăbea să se întoarcă acasă la ea, în Ploiești, rămăsese în Făgăraș, unde nu prea avea treabă ; la insistențele doctorului Sumedrea care, la rîndul său cedase insistențelor unui prieten, tot medic, în trecere prin oraș, Ilse o acceptase într-o sîmbătă și pe doamna Dudu - cum cerea să i se spună. Deși acea sîmbătă a rămas în memoria "vânătorilor" ca una din cele mai reușite și mai pline din viața lor, cele două femei nu numai că nu se plăcuseră, dar și-o și spusese de la obraz. Și nu rămăseseră doar la atît. Walter, care nu era admis la **Refugiu** (vânătorii erau persoane sus-puse, cu situație, capi de familii onorabile și nu doreau să fie văzuți și de altcineva) dădea, totuși, câte o raită pe-acolo și destule ceasuri petrecuse, dîrdîind de frig, în dreptul găurilor din obloane, găuri date cu știrea Ilsei, evident. În cea de-a doua sîmbătă în care venise și doamna Dudu, la un moment dat, cele două ieșiseră din cabanetă - Walter se dezlipise de oblonul lui și se trăsese după un brad. Ilse era cam îngrijorată, și, ca totdeauna cînd era supărată, se bâlbâia. Promitea ceva. Walter nu înțelesese întîi ce anume îi oferea Ilse, fiindcă îi oferea, îi propunea ceva, dar auzind răspunsul doamnei Dudu, începuse să priceapă despre ce-i vorba. - N-am nevoie de banii dumitale, zicea doamna Dudu, bani am destui, dar vreau să-mi cedezi mie **Refugiul**, îți dau pe el cât te-a costat, îți dau dublu, cât vrei, am nevoie de coliba asta... Și Ilse: - Nu pot, că-i pe numele lui bărbatu-meu și nici nu vreau să-l dau, că-mi trebuie mie și dacă te tot bagi, n-are să-ți fie bine. - Ba am să mă bag, zicea doamna Dudu și, dacă nu vrei să mi-l vinzi, acum, cît sunt dispusă să nu mă tocnesc, o să-l am pe gratis, am relații mai multe și mai cu influență decît dumneata, cedeaza-mi **Refugiul** și trei dintre fete, pentru fiecare sîmbătă și, cînd or să vină mai mulți vînători decît pot eu acoperi cu astea trei fete, te iau și pe dumneata, cu

sută la sută... Și Ilse: - N-am nevoie de suta la sută a ta, te-am chemat afar', să-ți spun să-ți vezi de treabă și să nu te bagi în afacerile mele și, dacă nu vrei cu binele, mai vedem noi... și Ilse, furioasă, intrase înapoi, în **Refugiu** și doamna Dudu terminase țigara și intrase și ea. Peste o săptămână, adică într-o vineri seara, Ilse s-a întors obosită de la oraș, era foarte obosită Ilse, avusese multe treburi la oraș și, aproape doborâtă de somn și căscînd să-și rupă fălcile, i-a spus lui Walter, așa în treacăt, că o refugiată de pe la Ploiești parcă ori din București, Dumnezeu s-o mai știe, s-a otrăvit cu ciuperci, a cumpărat ciuperci de la o țigancă și n-a știut că-s otrăvitoare și le-a mâncat și n-au mai putut să-i facă nimic, a murit - așa-i când nu te pricepi la ciuperci... încheiase Ilse, obosită de moarte, de-abia mai ținând ochii deschiși.

Cam de la ciupercile acelea a început declinul **Refugiului**. Vînătorii au mai urcat în cîteva rînduiri, însă tot mai puțini și tot mai fără acea voie bună cu care urcau altădată. Fetele, și ele, au început să cam ridice pretenții, să ceară mai mult de la Ilse și să ceară să fie lăsate să trateze ele direct cu vînătorii, ori cel puțin să nu li se scadă din cîștig, consumația. Neajungînd la înțelegere, au plecat una cîte una. **Refugiul** n-a mai fost folosit decît rar de tot, închiriat pentru cîteva zile de către cei de jos, ori pentru cîteva ceasuri, cel mult o noapte, de cei aflați la pensiune la **Edelweiss** - bineînțeles, nu de către oricine și nu pe un preț de batjocură...

Apoi, într-o dimineată, au apărut jandarmii. Au intrat, au dat ziua-bună și n-au vrut să servească nimic, deși erau cu toții rebegiți de frig și obosiți de urcuș. I-au arătat Ilsei o hîrtie, un fel de ordin și Ilse și-a adunat într-un ruc-sac ceva lucruri, a dat mîna cu Walter și abia după ce a dat mîna cu el parcă a început să priceapă de ce veniseră după ea și a început să plîngă. Smiorcîind și el, Walter a coborît, însoțind-o, întîi pînă jos, în sat, de unde cu alți jandarmii, a mers în oraș, cu toate că șeful de post l-a sfătuit să rămână locului, să nu se ducă acolo fiindcă nu-i nimic de făcut, n-are cum s-o ajute pe Ilse, nimeni n-o mai poate ajuta, ba s-ar putea să pună mîna și pe el, că chiar dacă-i reformat și

are acte în regulă că-i inapt, mai bine să nu se arate pe-acolo, fiindcă au mai fost cîteva cazuri... Walter, însă, a mers cu Ilse, a dus-o pînă la internatul școlii de meserii, unde erau adunați vreo cîteva sute de apți, tineret mai ales. Cînd mai aveau o sută de pași pînă la poarta internatului, un jandarm s-a oprit în dreptul unui gang să-și aprindă o țigară și țigara, a dracului, nu se aprindea, era umed tutunul și chibriturile se rupeau și i-a zis jandarmul lui Walter: - Du-te, măi nene, în treabă-ți, rămâi aici, în gang și du-te-acasă și mai ascunde-te o vreme, pînă se așază treaba, îți spui ca la un om, că dacă te tot zvânturi pe-acolo, să vezi numai că iar nu le iasă la număr și pun mîna pe cine se nimerește să treacă pe-acolo... Și nici de astă dată Walter n-a vrut să se despartă de Ilse și a dus-o pîn-la poartă și-acolo pe Ilse au luat-o în primire și el a rămas pînă noaptea tîrziu, pe lângă garduri și a mai putut vorbi cu Ilse pînă s-a întunecat, și pe ăia de acolo i-au dus cu mașinile la gară, dar în gară n-a mai putut pătrunde, era cordon - și a fost atunci mare jale dar, ciudat, nu cei care plecau se văitau și plîngeau, ci cei tare rămâneau acasă și încercau să-i încurajeze pe-ai lor...

- Una mică, Herr Walter...

VI

Alaci își trase îndelung batista din buzunar, își suflă-nasul cu grijă și oftă.

- Ce alta să faci? Stai în casă, la adăpost, și-aștepți să treacă iarna. Să vie vara, să capeți de lucru. Altceva, ce? Stai și-aștepți. Să vie primăvara, să repara casa, s-o lipești, să mai pui paie pe-acoperiș. Eu totdeauna am pus paie și primăvara vine cîte-o ploaie de vară, după două-trei luni de secetă și-ți intră prin paiele de s-au tocat și s-au plevuit și te nenorocește, îți cade tavanul, îți pișă pereții. Și-apucă-te iară de lipit și de balebă și de mizerie...

- Generalul avea papură. El n-avea probleme cu

acoperișul.

- Păi, de, dom' general... Ce să se-ncurce dom' general cu paie? Mă mir că nu și-a acoperit-o cu tablă zincată.

- Vorbești și tu: cu tablă... Unde-ai văzut tu, în Lătești tablă?

- Sigur că vorbesc. De ce să nu vorbesc? Cu banii de i-a luat pe aur putea să-și facă acoperiș de tablă. Ce, nu-i așa? Acoperiș de tablă și cu chestii de-alea de plumb, pe la streășină, pe coamă, cu floricele cu cocoșei...

- Și el tot așa zicea, că din cocoșei...

- Nu la ăia mă refeream eu. Vezi că nu ești atentă?

- Asta-i, acum. Că nu-s atentă. Ba-s foarte atentă și el zicea că are aurul de la cocoșei, zicea că i-a topit, cocoșeii, nu ce zicea lumea, că mai știu eu ce...

- Cocoșei, ai? 'L în cocoșei pe mama lui de jandarm împruțit! Din dinții ovreilor, nu din cocoșei, asta să i-o spună lui mutu, nu mie! Dinții jidanilor din Transnistria, ăsta-i aurul lui dom' general! Ăștia, jandarmii...

- Eu tot nu cred că din dinți...

- ...ăștia ne-au îngreuiat și nouă dosarul, jigodiile de jandarmi, care nu știau decît să bage-n ei haleală și băutură, să reguleze rusoaice și să facă pradă de război, crucea mamii lor cu prada lor! Că te-ntreabă pe tine cineva ce crezi tu!

- El așa zicea, că nu din... ce zici tu...

- E-te la ea! Păi pe mine mă-nveți tu, mie-mi spui cu ce s-a ocupat dom' general de jandarmi? Păi, știi tu că și la vremea aia a fost scandal, că guvernul a dispus o anchetă încă de-atunci, că guvernului nu-i convenea ca un singur om să pună laba pe tot aurul, aurul aparținea statului, dacă-i pe-așa, pe cui îi aparține de drept, numai că dom' general a fost mai șmecher cu o zi, l-a informat cineva de ce se pune la cale și a expediat aurul, l-a strîns în țară și l-a-ngropat și sigur că i-a făcut parte și ălui de-i vînduse pontul că ce intenție are guvernul cu dinții jidanilor.

- El zicea că din cocoșei. Și din bijuterii.

- Din bijuterii, ai? Două'j'de chile de aur din bijuterii! N-a zis că din bijuteriile lui, lui de familie? Numai o proastă ca tine poate să creadă varianta asta!

- Și din cocoșei, dragă, ți-am mai spus.

- Pleacă, domnule, de-aici, cu cocoșeii! Și cu bijuteriile de familie! Dinții jidanilor, ce cocoșei!

- Eu parcă tot nu cred că era de la dinți. De unde-atîția dinți? Și cât cântărește un dinte, ca să faci șaispe chile?, că erau șaispe, nu douăzeci, cum zici tu.

- Vrei să știi părerea mea intimă? Că jigodia de Caragoga cu jandarmii lui au adunat în jur de-o sută de chile de aur. Asta-i, dacă vrei să știi, părerea mea. Și, să știi, bazată pe informații precise, nu pe, știu eu, deducții ori presupuneri. O sută de chile!

- Din dinți, dragă? Păi, câți dinți...

- Uite ce e, s-o lăsăm moartă. Întreabă și tu pe care-i în temă cu perioada aia, cu Transnistria, după aia mai stăm de vorbă.

- Și băieții vorbeau ceva de aurul generalului, ziceau și de dinți, dar nu numai de dinți. Ziceau că și icoanele, odoarele cum le zice, că erau din aur...

- Sigur că și icoane și mai știu eu ce chestii bisericești, dar și dinți. Zeci de chile de dinți. Și-al dracului, după ce l-au umflat, n-au putut să dovedească chestia cu aurul. N-au putut ori n-au vrut. Că, dacă se dovedea - la zid! Și uite că, după douăzeci de ani, dom' general, deoist fiind, declară că are el, îngropat în fostele lui moșii, aur, în lingouri făcute de el mă rog, lingouri... de casă... Și nu numai că nu-i luat la întrebări - de unde crucea mă-tii atîta aur, că doar n-ai mine de aur în vie - în loc să-l dovedească și să-l ardă, pe chestia asta, i se mai și plătește! I se mai dau și bani! De ce nu i-or fi dat și-o decorație pe chestia asta?

- Mai înceet...

Alaci "viră" cu ușurință și i se adresă, firesc:

- Și-acu, dacă te fac șah-mat? Întreabă el, deși Iosub era cu scriitorul, în fața căminului, și nu-l putuse auzi.

- Ton făcea cu lemne-lemne, consimți și Damiana.

- Păi, de, domnu Toni...

- Ton, nu Toni, de ce-i zici Toni?

- De-al dracu'. Am eu plăcerea asta: Toni!

- Treaba ta, dar să știi că nu-i plăcea să-i zici Toni.

Alaci trîmbiță din nas în batistă, îndelung, trăgând cu coada ochiului la Iosub. L-o fi auzit? Nu l-o fi auzit?

- ...numai cinci sute de chile, dar avea sobă specială, făcută de el, eram cu el când a meșterit-o, nici nu arăta a sobă, decît că avea sobă și cuptor, fii atent, Puiule, știi că soba are fumuri, Ton a făcut din cărămidă subțire un fel de, cum să-i zic, calorifer, un horn lung, lung, pleca hornul de la sobă, urca ce urca, după aia cobora pîn-aproape de podea și urca iar, pe lângă perete, dar nu lipit, că zicea că toată căldura să rămână-n cameră și de-aia, Ton pune a cinci bucăți pe ger mare și două-trei cînd era mai cald și fumul din horn era rece...

În ultima parte, Alaci o urmărise atent. Spuse:

- Tot mai bună-i motorina. Torni un chil în rezervor, potrivești robinetul...

- Și să-ți vîjâie și să-ți pută și să se usuce aerul și cînd stingi focul, în cinci minute-i frig iar.

- Lași să curgă-ncet, de ce să stingi.

- Și să pățești ca...

- Dacă ești tîmpit, n-ai decît să pățești! zîmbi Alaci apoi trecu direct: Ia fii tu atentă, aici, ia mai spune o dată, repetă, că am impresia că vrei să mă tragi în piept: ia spune ce v-ați înțeles voi în privința copilului? Ia spune!

- Care copil? rosti Damiana, trăgînd aer, așa cum cîntă colindătorii la țară.

- Nu face pe tîmpita și răspunde la întrebare: n-ai spus tu că dom' Toni a promis că ia copilul la el, pentru totdeauna? N-ai spus așa?

- Ba da. Și ce? Așa am zis. Și l-a și luat. Ori, ce, vrei să zici că nu l-a luat?... Damiana începuse a prinde curaj: Vrei să zici că ți l-am adus vreodată? Pe cap?

- N-o lua pe după piersic! Dacă el a promis că ține copilul la el, pentru totdeauna, de ce-mi tot... de ce mă... de ce-mi tot întinzi...?

- Ce-ți întind, dragă? ridică ea glasul cu arțag.

- Așteaptă că n-am terminat! Dacă el, s-a... mă rog, angajat să crească copilul, fără nici o pretenție, tu ce mai vrei?

- Da' ce vreau dragă, ce ți-am cerut?

- Te faci că plouă... De când suntem aici, la cabană, de câte ori te-ai pus pe bocit: că ce-o fi făcînd Alunița? Că n-o fi bolnăvioară Alunița? Că ce note o fi luat la citire? Că nu i-o fi dor de mă-sa?...

- Și ce dacă? Ce, ai să-mi interzici tu să mă gândesc la ea? Nu-i copilul meu?

- Dar nu s-a angajat dom' Toni să-l crească? N-ai promis că nu-l iei cu tine?

- Ești într-o ureche, zău. Unde-l vezi tu pe copil, de să mă acuzi?

- Te-acuz, să știi! Te-acuz! Că, după ce c-ai promis că-l lași la ta-su, acum vrei să...

- Ce vreau? Spune, ce vreau!

- Să nu ridici tonul la mine, că te plesnesc, de-ți dă borșul!

- Plesnește! S-o văd și pe asta! Plesnește, că te plesnesc și eu! Ce dracu' ai cu mine?

- Vorbește, fă, mai încet..., gîjîi Alaci. Am, că vrei să-ți aduci plodul la mine. Ai promis că nu-l aduci și-acu vrei să-l aduci!

- Doamne, Maica Domnului, își făcu Damiana cruce. Tu ești tâmpit de cap, te-a tâmpit de tot pușcăria aia! Cum, mă, când am zis eu că?...

- N-ai chiar zis, dar ai... adică n-ai formulat, dar parcă eu nu simt?

- Ce simți?

- Ce simt, ce simt!

Damiana își făcu cruce, vru să se ridice, observă privirea lui Iosub, tuși, se așează mai bine și rosti tare, lovindu-l sub masă, cu piciorul, pe Alaci:

- Acu să te văd: *Garde!*

Alaci consimți numaidecit, nici măcar nu verifică dacă avertismentul ei era adevărat ori tot o tragere în piept. După vreo două minute de joc concentrat, reluă, chinuit:

- Acuma tu să nu mă interpretezi greșit, știi bine că n-aș avea nimic împotriva. Dar nu vrea el.

- A-ha, Ton.

- Păi, da, dom' Toni, îl înțeleg și pe el, că-i copilul lui, nu? Da' eu? Cu mine cum rămâne?

- Vezi că te fac mat din trei mișcări, îi atrase Damiana atenția.

- Dă-l în crucea mă-sii de șah, toată ziua freci la șahu-ăsta!, și mătură piesele cu palma.

- E-te la el, cine pe cine acuză că freacă toată ziua șahul...

- Păi da, că noi am venit aici cu o treabă, cu o problemă, nu să ne odihnim, mă rog frumos, la munte...

- Tu ai vrut. Te-am rugat eu să mă aduci aici? Acasă nu era bine?

- Ei, ba nu, cum să nu fie bine, mai ales în ceea ce te privește... Dar cu chestia aia cum rămâne?

- Rămâne. Să mai vedem.

- Să mai vedem, să mai vedem!

- Mai înceeet.

- Bine, mai încet. Dar uite că azi mâine trebuie să ne-ntoarcem, se termină banii.

- Ne-ntoarcem, ce să facem.

- Cu mâinile goale, fă? De-aia am venit? De-aia am făcut sacrificiul ăsta?

- Păi ce vrei să fac? - Damiana era cu adevărat încurcată.

- Ce să faci! Știi tu bine ce să faci! când nu trebuia, când nu era necesar... mamă-mamă, că nu te-ntrecea nimeni! Și-acum când chiar trebuie...

- Zău, Puiule ai și tu niște idei...

- Mi-ai promis! Mi-ai promis ori mi mi-ai promis?

- Sigur că ți-am promis, dar... Că prea doreai... Dar dacă nu se poate...

- Fiindcă nu vrei, de-aia nu se poate!

- Ba vreau, dar... Zău nici chiar așa... Sigur c-am fost de acord, că te vedeam necăjit și... Dar cum Dumnezeu, tu nu vezi că...

- Că, ce? Fă și tu ceva, mișcă, să văd că ai măcar bunăvoința. De ce nu-ncerci cu...

Damiana se ridică de pe bancă și începu să adune piesele în cutie. Alaci oftă, se ridică și el și porni în urma ei, spre scară.

Tocmai atunci apăru în ușă Herr Walter, cu obrazul

lucind și roșu ca sfecla și în încăpere pătrunse un val de mirosuri ațîțătoare.

- Într-un sfert de ceas vă poftesc la masă! anunță el.

Iosub, înviorat, lepădă haina de piele și se apucă să tragă masa în dreptul căminului, să așeze băncile, să numere ceva pe degete.

Damiana urcă scara, simțindu-și pielea spinării arsă de ochii lui Zeno. Dacă tot se zgîiește la mine, gânde ea, înfiorată grăbindu-se și împiedicându-se, de ce n-ar fi el? Să vedem ce zice Puiu, că dacă lui nu-i convine, degeaba. Mi-e frică și mi-e milă de el, cînd îl văd cum se uită la mine ca un nebun. De parcă acum s-a liberat și dă și el cu ochii de o femeie... Toți aveau uitătura asta, și Puiu și Ton...

Aproape se ciocni de Alaci care, profitînd de întuner-icul din coridor, trăgea cu urechea la o ușă. Damiana îl trase după ea în cameră.

- Dă-o dracului, mă, ascuți pe la uși. Parcă-ai fi Postovnic, numai ăla...

- Lasă-mă-n pace, știu eu ce fac... și Alaci închise ușa cu grijă, apoi o încuie. Fii atentă, după masă te ții de ăsta... și arăta cu degetul gros peste umăr.

- Care, ăsta?... se zgribuli Damiana.

- ăsta... Mălai-Mare, de face pe sportivul... ăla cu aia mică, de-i fată de ștab...

- Da' cum, mă, dragă?, începu Damiana să scîncească. Cum să...? Nu vezi că toată vremea sunt împreună, se giugiulesc, se...

- Ascultă-mă tu pe mine, fii atentă: după masă, ăsta, sportivul, doarme iar, se culcă, se odihnește, de... Un ceas și jumătate, ce, n-ai observat?, am eu informațiile mele, asta mică nu-l deranjează, iese și-și face de lucru pe jos, prin sală, pînă se trezește.

Damiana se așeză pe marginea patului și începu să plîngă, cu lacrimi adevărate. Alaci se agita prin cameră, apropiindu-se mereu de ușă și ascultînd.

- Fii atentă ; după masă urcăm amîndoi, aici. Și cînd aia mică iese și coboară....

- Mai bine mă lăsați atunci să... Mai bine ascultam de

doctor...

- Dă-l în crucea mării lui de nebun, ce, așa se face? Cine știe de la ce student sifilitic avea el în eprubeta aia...

- Bine, mă Puiule, dar cum să intru eu peste om? Nici de salutat nu ne prea salutăm, cum să dau buzna?

- Păi nu dai buzna, idioato, că nu așa se procedează! Intri cu o treabă, știu eu, un chibrit, ori vezi tu, găsești tu un pretext, ce dracu' eu să te-nvăț? În Bărăgan cum intrai, dacă-i pe-așa? Acolo știai să intri, de ieșeai cu burta la gură! Și-acum, când e chestie serioasă, înțelege-mă și pe mine, știi cât vreau, e, e-e-e-e chestie de viață și de moarte. Pe tine ce te costă și, la o adică, mai profiți și tu că, de când am plecat de-acolo... Nu? Nu-i așa?

- Ce să fie-așa, lasă-mă-n pace, zău, că-mi vine să... N-ar fi mai bine?...

Alaci o privi cu pleoapele apropiate. Damiana dădu a lehamite din mână.

- Spune, dacă-ai început! Ai altă idee?

- Mă gândeam că... Dacă vrei și vrei... Că, de ăsta, de Niki, zău, mi-e nu știu cum. Are, așa, ceva care... Nu pot, nu știu...

- Atunci?

- Dă-te mai aproape, să nu asculte careva: Ziceam de ăsta, de... scriitor, ai văzut cum se uită la mine...

- Bețivul ăsta, jigodia asta care se țuicărește toată...

- Ziceam și eu... că, dacă chiar ții și ții... Cu ăsta, cu Duca, ar fi poate mai...

- Ț! negă Alaci. E plin de vodcă, toată ziua se țuicărește. Sifilis trebuie să aibă, toți scriitorii-s sifilitici, am eu informațiile mele. Și Eminescu a avut! Nu, nu-i bine. Tot Mălai-Mare-i mai pe gustul meu. Și, dacă mă asculți, are să iasă bine, îți garantez! Ar mai fi o... ar mai fi o soluție: Tavi.

- Ei, dă-o dracului, Puiule, altul n-ai găsit? Nici chiar așa, că doar nu m-ai adunat... și Damiana dădu să se ridice.

- Ba te-am adunat!, o apăsă Alaci la loc. Te-am adunat de pe drumuri, te-am scos din rahat și-am făcut din tine om, te-am introdus în societate! Așa că am și eu drep-tul să-ți cer ceva. Și tu ai datoria, chiar obligația, să faci

cum zic eu! Ce te-a apucat? De ce te dezbraci, fă? Trebuie să mergem la masă!

- Daaa... făcu Damiana, ca în somn și începu să-și încheie nasturii la loc. Nu știu de ce, dar nu prea mi-e foame... Și mă cam doare capul...

- Lasă-te de chestii din astea, cu mine nu se prinde! Când e vorba de treabă, hop, și capu-ăla, începe să te doară... Va să zică ne-am înțeles! Cum intră Niki la el, tu...

- Uite ce e, mă Puiule. Șezi aici, să vorbim serios.

- Să nu cumva să zici că nu vrei! Mi-ai promis!

- Bine, ți-am promis, dar acum ascultă-aici.

- Dă-i drumul mai repede, ne-așteaptă ăla cu masa.

- Las-s-aștepte! Ascultă mă Puiule: tu chiar crezi, chiar ești convins că m-ai scos pe mine din rahat?

- Uite ce e: să n-o luăm iar de la Adam și Eva! Sunt sătul de...

- Sătul! Dar pe mine nu mă-ntrebi? Poate că și eu sunt sătulă de ceva...

- Oi fi, domnule, oi fi sătulă, de-aia faci acum pe mironosița.

- Nu fac pe nici o mironosiță...

- Atunci, ce crucea mă-tii mai vrei?

Damiana duse fără grabă mîna dreaptă îndărăt apoi o repezi înspre Alaci care, deși ar fi avut destul timp să vadă pregătirile și să se ferească, rămase pe loc și icni sub lovitură.

- Mă mai înjuri de mamă? Întrebă moale Damiana. Și doar știi că de cîte ori mă-njuri de mamă, o-ncasezi. De ce m-ai înjurat? - și, de parcă ar fi înțeles că nu mai are ce face cu eventualul răspuns a lui Alaci, se întinse pe pat, cu o mână sub ceafă. Ziceam - urmă ea firesc - că pe mine nu mă-ntreabă nimeni dacă nu-s sătulă de cîte porcării mi-ai făcut.

- Uite, te-ntreb acu...

- Cine te-a pus să mă iei de nevastă, să te-nsori cu o curvă, cu una din alea... - zi tu, că le zici mai bine. Ce, atunci nu știai că-s curvă, că mă aflu în rahat, vorba ta? Te-am rugat eu, te-am șantajat cu ceva? De ce te-ai însurat cu mine, de ce-ai vrut cu acte, la Sfat, ți-am cerut eu să fîm cu

cununie? Mi-ai dat tu vreo conservă, un pachet de țigări, să mă culc cu tine? Știi tu pe cineva care să pretindă că m-a plătit cu o conservă?

Alaci ședea pe dunga patului, cu palmele între genunchi. Dădea din cap, ironic, aprobând sau negînd sau mirîndu-se. Damiana privea în tavan:

- De când m-ai făcut... soție, cucoană, vorba ta, îmi... Mă tot acuzi în prostie, te pomenești zicînd că-s așa, că-s pe dincolo. Eu, află de la mine, am conștiința împăcată. Am trăit cu bărbatul care mi-a plăcut mie să trăiesc, nu m-am, așa, pe-o noapte și pe-o conservă. Cît am fost cu generalul, numai cu el am fost, mă durea exact de ce zicea lumea, am stat cu el ca o nevastă, ori ca o servitoare, ca o menajeră. Nu ne-am cununat și află că numai pentru că n-am vrut eu, - mă crezi, nu mă crezi, că, dacă ar fi fost după el... După ce s-a liberat din deo, știi bine că-mi scria mereu să mă duc la el, c-o fi, c-o păți... N-am vrut. Nu-ți explic de ce, dar n-am vrut. După general am stat opt luni cu amărâtul de Costan. Tu nu-l știi, dar poți întreba lumea cum l-am adunat de pe drumuri și l-am dezalcoolizat eu, cum m-am priceput, și și-a revenit și-a început iar să picteze, i-ai văzut și tu alea două, că restul le-a luat familia. Dar s-a spînzurat. Dumnezeu să-l ierte, se înhăitase iar cu porcul de Trifoi și beau amîndoi medicinal, nici nu-l mai tăiau cu apa, nimic, dă-i cu el pe gât! Eu lucram atunci în gară, făceam naveta, dar cum era sfîrșit de trimestru, am rămas două zile pentru inventar...

- Cunosc povestea, ceva mai nou...

- ...Și după aia cu Ton. Și, după Ton, cu tine.

Damiana se ridică alene. Își apropie obrazul de obrazul lui Alaci:

- Și-atunci de ce mă faci curvă, mă? - și-i trase un pumn în piept.

- Las-că-ți spun după masă, acu' n-am timp, se feri Alaci, încercînd să glumească.

- Mai și râzi. Porcule! Porc ordinar ce ești! Dar ce faci tu, ce-i? La ce tot mă trimiți tu, ce-i?

- Sșșșt, vorbește mai încet, făăa, că te...

- Porcu' dracului! Polițist ai fost, polițist ai rămas!

Bine zicea Ton...

- Ia lasă-l pe șmecherul ăla și hai la masă! Altfel pun cureaua pe tine, hai, mișcă!

- Mișcă... Așa vorbești tu cu mine, mă? Da' ce, -s deținutul tău? Unde te pomenești? La voi, la Siguranță?

- Ține-ți gura!

- Uite că nu mi-o țin! Ce vrei tu să faci cu mine? Ce-s eu? Nu-s și eu om? Atunci de ce mă trimiți la ăla?

- Nu ridică tonul la mine, că te plesnesc!

- Plesnești! La asta te pricepi! Asta ai învățat, asta faci: să plesnești! Nu ești în stare decât...

- Dacă mai scoți o vorbă...

- Ei, ce-o să fie dacă mai scot o vorbă? Ai să mă plesnești iar! Și ce dacă mă plesnești? Dacă dai în mine, crezi că... gata, copilul?

- Fă, te-te-te te omor în bătaie. Ține-ți gura, că ți-o-ți-o-ți-o-ți-o astup eu!

- Astupi! Mai bine... Uite ce e, tovarășe! - și Damiana își înfipse mâinile în șolduri: Vrei copil? Fă-ți-l!

Alaci duse o mână la ochi și cu cealaltă începu să caute orbește ușa. Damiana, dintr-o dată frântă, se lăsă pe pat, bocind încetișor:

- Fă-l dacă vrei, nu să mă trimiți pe mine... Scârba dracului... Și după aia să-mi scoți ochii toată viața, că nu-i al tău.

VII

- Una mică, Herr Walter...

Zeno, rezemat în coate drept dinaintea lui, întindea paharul gol, stropit încă pe dinăuntru de picături uleioase de vodcă ; îl întindea, așteptînd ca bătrînul să i-l ia din mână ; l-ar fi depus pe tejghea, dar nu mai avea loc, **Faustul** cabanierului se întindea pe întreaga suprafață.

Walter îl privea, clipind mărunț. Dacă ar fi Ilse-n locul meu, nu i l-ar lua... gândea el. L-ar ține așa o vreme,

l-ar ține așa, cât de mult, să-l facă să-și iasă din el și să se dea de gol, precista mume-sii!, înjură bătrânul pe românește, în gând.

Într-adevăr, Zeno își pierduse răbdarea. Paharul gol, pe care cabanierul nu i-l mai lua din mână îl scotea din fire, mâna începu să-i tremure iar umărul să-l doară ascuțit.

- Ziceam de-o vodcă! făcu el, împingând paharul pînă aproape de obrazul bătrînului. Una mică, Herr... și, ca să-l oblige să i-l ia, îl întinse, gata să-l depună pe cartea deschisă.

Walter se sperie, îl opri, apoi îi făcu semn să aștepte puțin. Dar tot nu i-l luă din mână. Înviorat și zîmbind servil, se ridică de pe taburet, acoperi cu un ziar cartea deschisă și se aplecă sub tejghea, unde căută îndelung, mutînd sticle și ciocnindu-le, deși cea cu vodcă, începută, se afla chiar lîngă cotul lui Zeno. Să-l țin așa, să-și iasă din el și să se dea de gol, precista mume-sii... gîndea el în românește, ca totdeauna cînd gîndea rău despre cineva ori îl înjura. Deși într-o poziție incomodă, aplecat, cu sîngele în cap, se simțea stăpîn pe el și pe situație. De parc-aș fi... de parc-aș fi Ilse, ea trebuie să se fi simțit cum mă simt eu acum, ea totdeauna se simțea așa, tare... - mută sticlele la loc - că, dacă-l țin așa, își iese din el, îl enervez și, la nervi, omul spune tot și chiar de nu spune, se mînie, nu mai e stăpîn pe el și-i scapă, nu există să nu-i scape ceva și-atunci eu... Se îndreptă de mijloc, gustînd de pe acum reușita, se ridică greu, sprijinindu-se cu o mână de buza tejghelei, cu cealaltă apăsată cald, pe șale. Se aștepta să dea cu ochii de paharul tot gol și de Zeno gata de mărturisiri. Dar Zeno se îndreptă către locul lui din fața căminului, călcînd cu grijă, ca să nu verse paharul plin.

- Trece-mă cu o sută cincizeci... îi recomandă el fără să întoarcă privirea. Te cam frecventează bătrînețea, Herr... von der Vogelweide... adăugă, așezînd paharul pe prichici și potrivindu-și scăunelul.

- Pe aia a mume-tii! îl înjură bătrînul, dezumflat. Da las' că... las' că tot te... tot te... și de enervare, izbi cu piciorul în sticlele goale de sub tejghea, răsturnînd, spărgînd. Se aplecă să facă ordine. De astă dată nu mai fu

în stare să rămână multă vreme așa, cu capul în jos, lăsă dracului sticlele sparte ori numai răsturnate, se ridică iar, cu ochii împăienjeniți. Las' că nu-mi scapi tu... continuă să bodogănească. De ești tu ăla, nu-mi mai scapi, nu există să nu te dovedesc... - se așeză la loc, pe taburet, împături ziarul și-l puse alături.

Acum nu-i mai vedea decît spatele - Zeno se răsucise cu totul, părea că-l interesează cei de la masă: șahiștii sau Iosub. Se întreba cum să procedeze. În nici un caz să nu-i dea de înțeles că știe cine-i. Să se poarte cu el ca și cum nici nu i-ar trece prin cap așa ceva. Să telefoneze? Dracu' să-l ia de telefon, rumânii ăștia pe ce pun mîna, pravu' s-alege, mai bine nu chema să-l repare, așa stricat cum era, i-ar fi fost acum de folos, fiindcă el n-avea nevoie să audă, el avea nevoie să audă ăi de jos, fiindcă el trebuia să anunțe că... Ba nu, ce miliție, ce securitate, iar întrebări, iar de la cap, să se-apuce să povestească totul de la-nceput... Procurorul să vină, procurorul Urian, el, mai ales el, că doar el a zis atunci că Ilse singură alunecase. Alunecase pe dracu', Ilse să alunece... Avea ea piciorul beteag, dar ce, pîn-atunci îl mai avuse sănătos? Mai întîi și mai întîi că Ilse n-avea ce căuta acolo, la Piatra-Scrisă. Nu se-apropiase de ea în douășcinci de ani, de ce să se-apropie chiar atunci? Ea plecase după afine, afinele erau pe stînga cărării, iar în locul acela poteca trecea pe la vreo treizeci de pași de buza prăpastiei. Piatra-Scrisă rămânea cu alți zece în urmă, adică dincolo de ea - dacă-i să judeci că ea venea dinspre cabană și nu către cabană.

- Da' ce-o căutat ea, colo, asta nu pot io să... se mirase atunci Walter.

- Să-și facă nevoile poate..., își dăduse cu părerea procurorul Urian, dar tot el, aproape numaidecât: și s-o vadă cei care trec, pe bîrnă, către Urlătoare?

Iar Walter:

- Păi, vezi? Aci nu-s tufe, nici jepi, nici nimica de s-o apere... - ca și cum procurorul n-ar fi băgat de seamă acest lucru. Păi, de-ar fi să aveți dumneavoastră nevoie, ori de mine, să zic, dacă mă apucă aci, uite, -n dreptu-ăsta, și pe cărare, de ce să mă duc io, colo, chiar unde-i ăl mai rău

din toate privințele, că nici adăpost nu-i, de ochii oamenilor, de s-ar întâmpla să treacă pe partea ailaltă, nici sănătos nu-i, cum s-a și dovedit, și nici să cred ca Ilse s-a apropiat singură, să se uite la ce-i sub ea, ca la Niagara Kaskade...

- Ziceai că nu-i sănătos, că nu-i sănătos, cum s-a și dovedit..., îl întrerupsese procurorul, zâmbind subțire, dar nu lui, lui Walter, îi zâmbea, ci câinelui. Ce anume s-a dovedit? În ce cercetăm? Ori ce dracu' facem acum? Ți-am spus, pîn'la urmă tot dăm noi de un fir, nu se poate să nu prindem un capăt. Dacă-i ceva de descoperit, adăugase, ridicând un deget. De descoperit, descoperim noi, numai să nu fie ceva care să nu-ți convină... Dacă descoperim că scrisorile alea-s scrise de mâna dumitale? Și că povestea cu împinsul e adevărată, mai ales că însuși făptașul a sugerat-o? Ei?

Walter începuse să rîdă și, rîzînd, descoperise că rîsul îi face bine:

- De mâna mè? Mă rog, dacă-i a mè, să spuie expertiza. Poate că-i mâna mè, da poate că nu-i, asta numai expertiza o poate spune, da' s-o spuie odată! Să se descopere odată, măcar cine-ar fi!

Descoperit, pe dracu'! Un an și jumătate și nimic. Astă-vară trecuse iar pe la procuratură, să mai afle ce-i cu descoperitul și să-i spuie lui Urian că-l văzuse pe Jilu Urs, aseară - nu era chiar întuneric și venise un grup, dar nu rămăseseră la **Edelweiss** toți din grup, trei inși printre care și o fată, plecaseră mai departe, ziceau că ei se duc la **Capra Neagră**,ăștia nici măcar nu intraseră-n cabană și plecaseră cam în grabă, și abia după jumătate de ceas, după ce se liniștise un pic, Walter își adusese aminte că unul din cei plecați semăna grozav cu cineva cunoscut, dar nu știa cu cine anume și de unde să-l ia și toată seara își zdrobise capul să-și aducă aminte unde-l mai văzuse pe cel cu hanorac negru și fes de lînă neagră, făcut de mână, și noaptea se visase undeva, pe la **Refugiu**, și deși nu semănau locurile, el știa că-i atunci, la **Refugiu**, și el voia să fugă, să se îndepărteze de un pericol pe care încă nu-l văzuse, dar îl știa că vine în urma lui, și picioarele nu-l

ascultau și nici să strige nu era în stare și-atunci se reze-mase cu spatele de Piatra-Scrisă, să aștepte ce era de așteptat și pe cărare cine apare, cine să apară, Tavi, călare pe Mica, și el zice: Ăăăi, Tavi, ce m-ai spăriat, adus-ai și tetraticlinu'?, da' Tavi nu răspunde și când s-apropie mai bine, vede că nu-i chiar Tavi, că nu-i deloc Tavi, ci un fel de centaur, cu trupul măgăriței și capul altcuiva, unul tânăr, care-și desprinde mustața lui Tavi și-o lasă jos și-i îmbrăcat în hanorac negru și cu fes negru, făcut de mână, și vine drept către el și se uită-n ochii lui și zice ăla cu hanorac negru: Aaaai, curvă de frâuă!...

- A-ha, Gilu Ursu, zâmbise Urian și se ridicase de pe scaun și mersese la un dulap de fier și căutase ceva acolo și poate că nu găsisese ce căuta ori nici n-avea de gând să găsească ori nici nu căutase cu adevărat, ci-și făcuse de lucru, să mai pună între el și Walter o felie de timp, ca apoi să-l întrebe cum îl pălise Ilse pe Șofron cu ciocanul...

Cum, uite-așa, bine-l pălise, că de mai întârzia un pic, grenada lui Șofron îi rupea în bucăți pe toți, pravu s-alegea de ei, și vii și morți. Și când Șofron, după ce muniția se gătase, o zis: Păn-aci ne-o fo', murim, da' nu ne predăm! și-o scos grenada și-o dat să-i tragă inelul... că Dumnezeu îi pusese lui Ilse ciocanul în mână, era un ciocan obișnuit, ciocan de bătut cuie, nici prea mare, nici prea mic, ciocan de gospodărie, uitat colo, lângă perete, de cine știe când, colo, lângă perete, unde stăteau ei, pe burtă... Și-atuncea Ilse s-o ridicat în genunchi și... și s-o auzit osul cum pâraie... Și-atunci Jilu Urs, care se trăsesese cât mai aproape de grenada care trebuia să... s-o pomenit cu Șofron, peste el, moale. Și-atuncea o priceput el, Jilu Urs, ce putuse să fie pîrîitura aia de-o auzise mai înainte și-atuncea o strigat el, Jilu: Aaaai, curvă de frâuă! și cum se afla așa, în genunchi, s-o lăsat pe spate și-o-nceput să caute ceva, îndărătul lui, în întuneric.

- Ce căuta? întrebuse Urian, din nou pe scaun.

- Păi, ce putea el să caute, alt', decît ceva de pălit, ori automatu, ori cine știe, poate grenada lui Șofron, ori altă grenadă, că nu se bazau ei numai pe-o grenadă, ori cînd cine știe după ce s-o aplecat el, oricum nu era a bine aple-

catul, și-atuncea Ilse l-o simțit și-o dat și-n el cu ciocanu, cu ciocu' ciocanului, dar n-o calculat bine distanța și l-o pălit, nu în cap, ci uite-aci, la rădăcina gâtului, de-o intrat pînă-n coadă. Ciocanu. Și, dac-o văzut Ilse că nu l-o nemerit ca lumea, și-i și scăpase ciocanul din mână, ori nu-l mai putea trage-afar' din el, s-o aruncat peste el, adică peste amândoi s-o aruncat, peste Șofron și peste Jilu, și i-o ținut bine, Dumnezeu știe cum l-o apucat ea pe Jilu de-l ținea strîns, să nu mai facă nici o mișcare și-așa mi-o zis mie, în săsește, că să strig ca la armată să nu tragă și să vie iute-iute, că i-am prins...

Iar Walter, fără a îndrăzni să se arate la fereastră, nici măcar să se înalțe într-un genunchi, începuse să strige și strigase întruna, chiar și după ce prin ușa spartă, prin geamurile sparte țîșniseră lanternele, a strigat pînă ce o cizmă l-a secăt în burtă:

- Taci, în pizda mă-tii, că tot nu mai ai scăpare!

Pînă să priceapă că, în învălmășeală și pe întuneric, fusese luat drept unul de-al lui Șofron, pînă să înceapă o explicație, ceva tare și fierbinte îl izbise drept în creștet. Scufundîndu-se înnebunitor de încet - de ce nu ajung o dată? se întreba el - în cald și în pace, se străduia să afle dacă ușorul zăngănit care însoțise lovitura venea de la vreo piesă a închizătorului, mai uzată, ori de la veriga curelei. Și-a venit în fire aproape numaidecît, la **Edelweiss**, în fața căminului, se grăbeau, de bună seamă, de aceea îl și transportaseră atît de iute, își dăduseră seama de greșeală, râdeau în de ei, dîndu-i cîte un ghiont prietenesc, s-a străduit și el să rîdă, cu toată greața care stăruia - capul nu-l mai durea, nici nu-l duruse vreodată, numai în burta fusese lovit - rîdea și el de încurcătură, în asemenea situație nici nu era de mirare, se poate întâmpla oricui - dar îl sâcăia ceva: bine-bine, acumă rîdem, rîd și io, da'... cine-și cere iertare? Mă rog, lovitura aia cu patul puștii n-o mai poate lua îndărăt ăl de i-o dat-o, dar oamenii țivilizați își cer iertare cînd greșesc, așa procedează oamenii, cînd se-ntîmplă, mă rog, să greșească. S-o fi făcut pe cînd el era leșinat? (înțelesese că nu-și venise în fire chiar atît de repede). Dar oamenii țivilizați nu-și cer iertare unuia care nici nu vede,

nici n-aude, și chiar dacă o face, de emoție, din nebăgare de seamă, de mai știu eu ce, își mai cere o dată iertare, atunci când celălalt e în stare să audă, să priceapă, așa se procedează, nu-i musai să fii lord englez ca să te porți cum se cuvine... Dar nimeni nu-i adresase vreun cuvânt, nici du-te mai încolo, parcă ar fi fost de sticlă, deși se afla culcat, chiar în calea lor, în picioarele lor, împiedicându-i uneori. Mă, rog, ce-o fost o fost, ai greșit, se-ntâmplă, era și întuneric, voi nu știți fără de Ilse, de mine nu știți că-s și io, acolo... gândea Walter, din ce în ce mai neliniștit, continuând să încurce calea și să nu fie băgat în seamă, ca un nod din scândura podelei pe care l-ai învățat de când te tot împiedici de el și numai lipsa lui îți mai poate atrage atenția - da' de ce precista mume-tii nu te-arăți, al de-ai dat cu patu puștii, doar nime nu-ți face nimica, cin' să-ți poată face, atuncea de ce nu te-arăți, să-ți ceri iertare, și să te văz la față și să-mi dau și io seama, să aflu ce precista mume-sii o zăngănit când ai dat cu patu: veriga de la curea ori ceva de la închizător?

- Și cam ce-ai vrea acum? îl întrerupsese Urian, ridicându-se de pe scaun și mergînd la dulapul acela unde n-avea ce căuta, dar avea el nevoie să arate că ar putea căuta și, eventual, chiar găsi ceva anume. Să umblăm după un Ursu Virgil care nu există, dar pe care dumneata îl vrei, fiindcă scrisorile alea au fost semnate cu acest nume? Și pentru că azi-noapte l-ai visat pe Gilu Ursu? Și l-ai visat, fiindcă un excursionist care n-a rămas la cabana dumată aducea cu Gilu Ursu? Astea-s motivele, temeiurile?

Era ceva-ceva care nu stătea bine cu Urian. Era ceva care nu mirosea deloc bine. Mare lucru să nu fie Urian neam cu Urs...

Damiana și Iosub veniseră în același timp la bar, ea după țigări, el să-și ia ciocolata. Herr Walter percepuse venirea lor abia când amândoi se aflau, de o bună bucată de vreme, la locurile lor, ea, fumînd, la șahul ei fără sfîrșit, el cronțănind ciocolata și scriind în caietul cu scoarțe vișinii. Își mai aduse aminte că o privise, din spate, pe Damiana, tot drumul, de la bar la masă. Și că pantalonii nu-i făceau fundul mai mare, cum se-ntîmplă cu alte femei de poartă

pantaloni, ba parcă un pic și mai strâns decît îl avea sub rochie. Faină muiere, să mă bată..., o gândi el, mai înșeninat. N-o mai fi la modă acum trupu făcut fix cam trebuie, cumu-i mai bun el în toate privințele, da' nu se dă ea pe-o sută de mâte de-astea nemâncate și nebeute, de se sparie de trec de treizeci de chile, la unu șeptezeci înălțime... Că ce s-alegi dintr-o muiere de-i numa os și piele și frică să nu se-ngrășe? Ce bază să pui pe-o mătă care nu știe făr' să pipe și să tragă la vodcă? Și să se dezbrace-n puța goală, aci, pe tejgheaua mea. Cu asta, cu Damiana, poți pleca la drum, nu ți-i frică că te lasă și nu vre'nică măcar să nu se puie pe bocit, dacă nu-i în stare să puie osu' și s-ajute. Faină muiere. Și porcu' ăla de o-njură toată vremea. Cine știe ce-i între ei. Bag' sama v'un păcat de-al ei, de-l știe el și, porc cumu-i, i-l tot spune, să nu cumva, Doamne feri', să-l uite... Porc, ce mai! Da' ea... Faină muiere. Și fața, și trupu, și glasu... Și pare și bună la suflet. Poate nu de tot harnică, asta după cum se mișca, da' vorba aia, hărnicia femeii vine de la cum știe bărbații s-o dirijeze. Că dacă bărbatu nu știe dirija... Și-apoi n-am io de unde ști că ea, la casa ei, îi harnică ori ba. Că aici oamenii vin să mai uite de muncă și să se hodine. Să uite măcar pe-o săptămână-două de servicii și de șefi și de cratița și de toate. Să se deconecteze, cum se zice și bine se zice, adică se scoate din priză. Și-așa că și ea, Damiana asta, biata de ea. Faină muiere. Așa, pe departe, mai ales la trup, aduce cu fie-iertata Ilse. No fi ea, asta, Damiana, chiar o sfântă... Da' parcă Ilse.... Ce să mai vorbim...

VIII

După obiceiul de la **Edelweiss**, prânzică cu toții la aceeași masă, aceleași feluri. Era ideea Ilsei, Dumnezeu s-o hodine, idee căreia, ciudat, nimeni nu i se împotrivise până acum și nimeni nu dăduse de înțeles că ar avea de gând să-i afle rostul, rostul acestui prânz de internat, de cazarmă, cu aceleași feluri pentru toți, un pensionar deosebindu-se de

altul nu prin ceea ce mânca în plus, ci prin ceea ce, eventual, refuza să mănânce.

Socoteala Ilsei fusese simplă: în acest aer "șpețial", de-aici de pe Ursu-Mare, aer care-i turbează pe toți, fără alegere, trebuie să fie și ceva care să-i împace, un prilej în care să se suporte unul pe altul. Iar ca să se suporte, trebuia să-i îmbunezi. Și cum să-i îmbunezi altfel, decât întâi înfometându-i, apoi dându-le să mănânce. Pe munte oamenii capătă o foame de lup, directă, sănătoasă și tot atât de sănătoasă și directă este și bucuria îndestulării. Omu-i ca câinele... spusese cândva Ilse, pe vremea când mai simțea nevoia, ori se mai credea obligată să explice unele hotărâri. Dacă vrei să-l domolești, flămânzește-l bine-bine și după aia dă-i de mâncare: cându-i sătul, poți să-i înnozi și coada... Și, mai departe, tot Ilse: La oră fixă și aceleași feluri pentru toată lumea, să nu se uite nimeni în blidul ăluilalt și să mârâie că de ce nu i-ai dat și lui de aia...

După masă, îngreuiți de mâncare, cu pleoapele grele de somn, toți pensionarii urcaseră la camerele lor, nerăbdători să se întindă în pat. Jos, în sală, rămăsese doar Damiana. După ce Herr Walter strânsese resturile și curățase și măturase și, cu ajutorul lui Tavi, dusesse masa la locul ei, Damiana aranjase șahul și juca singură. Între două mutări se ridica, se ducea pînă la fereastră, privea, nu neapărat ca să vadă, și fumînd, se întorcea, se așeza pe banca, în dreptul celui care urma să mute și, după ce muta, se ducea iar la fereastră. Se gîndea la Alunița și la Ton, adică ar fi vrut să-i aducă pe amîndoi, aici; într-un fel, pe fetiță o și adusesse, o și ținea pe genunchi, călare, așa cum îi plăcea ei, să stea călare pe genunchiul maică-sii, iar maică-sa ținînd-o lipită cu obrazul de sân, s-o certe, mîngăitor că iar și-a înnodat părul, că de la cine a-nvățat ea lucrul ăsta, - fată mare, azi - mîine împlinește zece ani și ea își mai înnoadă părul, cîte două, cîte două șuvițe - și Alunița nu răspundea, fiindcă ea nu răspundea niciodată la întrebări, se foia, acolo, pe genunchiul ei, cu obrazul înfipt în sânul ei moale, și Ton zicea, umblînd de colo, pînă colo prin cameră, că ameteai dacă-l urmăreai cu privirea, și Ton zicea, plimbîndu-se: - N-a învățat-o nimeni, de ce s-o

învețe, știa de totdeauna pentru asta s-a și lăsat adusă de barză ca să-și înnoade părul și pentru ca noi s-o-ntrebăm de ce și-l înnoadă și pentru ca ea să nu răspundă, fiindcă și-așa n-am pricepe noi, ăștia mari, nimic din ce ne-ar spune ea... Și Ton se plimbă, frînt, împinge o carte în raft ori o scoate mai în fața, aprinde radioul și-l stinge numaidecât, deschide ușa, de parcă ar fi sunat cineva, și o închide la loc - dacă nu l-ar cunoaște, ar crede că Ton de-abia așteaptă să rămână singur, că de-abla așteaptă să plece ea, Damiana, și să rămână cu Alunița, ori doar așa, să nu fie obligat să se plimbe și să vorbească vorbe, vorba lui, dar nu, Ton așa e, așa-l știe de cînd îl știe, trebuie să trăiești alături de el o vreme, ca să afli că, de fapt, nu-i agitat, nu-i neliniștit, nu-i nerăbdător, ba da, este, este și nerăbdător și agitat și neliniștit, dar nu pentru ce arată, pentru ce ai putea tu crede că-i, le are el pe-ale lui, dar nu acelea, nu de acelea e vorba - și-n cazul acesta, ce-i de făcut cu Puiu, cu ceea ce-i cere Puiu, nu, nici ea nu-i neliniștită, nici nerăbdătoare, nici revoltată de ceea ce-i ceruse Puiu, fiindcă, într-adevăr, în scopul acesta veniseră ei la munte, făcuseră economii aproape un an de zile și Puiu vînduse și niște mobilă ca să adune banii ăștia, fiindcă Puiu voia și el, ca orice bărbat, suferise atîta pîn-acum, avea și el dreptul să aibă copil și poate că ar fi fost mai bine să-l convingă pe Puiu să accepte propunerea doctorului, ce, ar fi fost ea singura femeie care ar fi avut copil după metoda aceea și, dacă și-așa nu-i copilul tău, nu-i tot una cu cine-i făcut? Copilul, oricine i-ar fi tată, tot al mamei rămâne și al bărbatului cu care-i mama, în acel moment... atunci de ce? Și Puiu ăsta, cu ideile lui: sportivul. Parcă... Sigur, e bine ca tatăl adevărat să fie cît mai sănătos, dar ce, adică... La urma urmei, ar putea să... Ce, Ton n-ar fi... Dar cum s-o scoată la capăt cu Puiu? După ce că și-așa nu-l poate înghiți pe Ton, acum să mai și... Dar ar putea face altfel: Să se prefacă, aici, că-l ascultă, mă rog, fie și cu sportivul, dar să nu fie nimic și, cînd se-ntorc în București, ea să treacă pe la Ton... Dar dacă află Ton? Nu-i el omul care să facă tragedie din asta, dar nici așa, Ton să crească copilul altuia, iar copilul lui să fie crescut de Puiu...

- Care pe care?

Damiana tresări. Se speriasse. Credea că e singură în sală, că toți dorm la ora asta.

Iosub care se apropiase, cu haina de piele pe umeri, fără căciulă, se sprijini de marginea mesei cu caietul în care-și vârîse degetul arătător cam la jumătate.

- Care pe care? repetă el.

Damiana tresări iar. De astă dată nu de spaimă, de surpriză. Prima oară se speriasse și rămăsese așa, speriată, constant speriată, pînă ce glasul venise iar, și venind, într-un fel, parcă o scosese din apă rece în care o lăsase adineauri și nu readucînd-o la starea de mai înainte, ci spălată, curățată și proaspătă. Înălță ochii recunoscătoare. Brusc, se simțea foarte bine, bine în felul acela, furnicător și liniștit în același timp, cum numai alături de alt om se simțea, se simțise: doctorul Silai.

- Albul stă mai bine, îl auzi din nou pe Iosub și făcu un efort ca să nu tresară din nou, ca la început, fiindcă revenirea glasului o trimitea iar către spaimă și nesiguranță.

- Nu cu mult, dar oricum...

Damiana zîmbi și întoarse capul către fereastră. Omul sau poate numai glasul lui o trimitea și o aducea, o scufunda și scotea, poate se juca, dar poate că nu, poate că nici nu-și dădea seama ce face cu ea. Oricum, în momentele când era bine, era binele pe care numai Silai știa să-l, sau poate nici doctorul nu-și dădea seama ce putere avea el asupra ei - alta decît a lui Ton, Ton te cucerea, ajungea să te stăpânească în timp, să te cîștige bucată cu bucată, pe măsură ce vorbea sau tăcea, dar cu timpul, pe când Silai era, puteai să nici nu-l vezi, îl simțeai dintr-o dată alături și, întorcînd capul, îl și vedeai și parcă erai înconjurat de ceva, parcă răspîndea ceva în jurul lui, ceva, pe care ea nu-l simțise ca pe o forță, ci ca pe un fel de, cum să-i spună, Silai umbla parcă în mijlocul unui nor nevăzut în care, dacă intrai și tu, simțeai că e altceva, că e așa cum era lângă Silai. Și uite că și activistul. Nu era exact norul lui Silai, dar ceva asemănător, bine-ar fi să rămânem aici, să nu mă mai trimită, să nu mă mai... și ridică iar privirea, și zîmbi, și rugându-l să rămână așa, și înțelese că Iosub era

de acord, n-o s-o mai trimită, n-o s-o mai sperie și se liniște definitiv.

Chicoti. Uitase de cele de mai înainte, acum avea în față un tablou, un tablou în culori, ceva cu un activist sau pe aproape, un tablou în culori pe care-l văzuse ea într-o carte, ori într-o revistă ilustrată, ori un afiș, dar în culori. Era acolo un om, mult mai tânăr și cu părul creț, și cu un cârlionț căzut pe frunte, nu semăna deloc cu Iosub, dar tot așa, cumva, cu haina de piele pe umeri și cu o carte ori tot un caiet pe care-l ținea exact așa, adică rezemându-se de masă cu el, cu caietul, și avea degetul arătător vîrît între file cam la jumătate, sigur că acolo era și un fel de lampă cu un fel de abajur verzui și, în umbră, mai erau și niște bărbați, și parcă și o femeie, sigur o femeie, tânără și foarte obosită sau numai foarte frumoasă, în felul acela obosit pe care-l au unele femei, așa, și femeia singură stătea pe un scaun cu tâmpla în palmă. Pe dușumea o mulțime de chiștoace și femeia stătea cu tâmpla rezemată în palmă, și cotul sprijinit de masă, și bărbatul acela cu degetul vîrât la jumătatea caietului, dar femeia se uita, de fapt, la mizeria de pe jos, la chiștoacele aruncate - o revistă ori o carte, poate că la Ton o văzuse ori poate un afiș, cine mai știe...

- Un pic mai bine stă albul, spuse Iosub.

Și dădu să se îndepărteze. Așa i se păru ei. Îl apucă de mîneca goală, își dădu seama numaidecît că degetul e nelalocul lui și, ca s-o dreagă într-un fel, se ridică de pe bancă, invitîndu-l:

- Nu vreți să?... îl rugă ea, și simți că roșise și se bucură, și bucuria o făcu să repete mai stăpînă: Nu vreți să jucăm o partidă? și, ca să nu-i dea timp să refuze, trecu de cealaltă parte a mesei și începu să aranjeze piesele.

Iosub se așeză pe bancă, într-o rînă.

- Nu-s deloc tare la șah, rîse el cu obrazul boțit.

Damiana se grăbea cu aranjatul pieselor, ca să poată, în sfîrșit, să-i privească din nou obrazul: i se păruse, adineauri, că bărbatul avea o ușoară cicatrice pe buza de sus - în stînga? în dreapta?

- Vreau să spun că am știut odată, demult, dar n-am mai jucat de vreo... Să mut piesele, adică așa cum trebuie

ele mutate mai merge, dar să susțin că mă pricep la tactică...

- Parcă eu..., se precipită Damiana. Dar așa, să mai treacă timpul, uite ce-i afară...

Iosub privea tabla de șah dintr-o parte, nu părea să aibă de gând să joace, se gândea la altceva.

- Uite, deschid eu, făcu Damiana cu grabă.

Iosub se ridică, încălecă banca și se așează. Puse alături caietul cu scoarțe vișinii, își potrivi haina pe umeri și mută și el. Împinse pionul din fața regelui cu grijă cu numai un pătrat și parcă ezitând, ca și cum ar fi fost o mișcare decisivă. Apoi, cu mîna stângă, luă din buzunarul drept al mantalei de piele cîteva boabe prăjite de cafea, le puse pe caiet și duse una la gură. Ronțăitul și aroma o făcură pe Damiana să-l privească într-un anume fel, încât Iosub se repezi:

- Scuză-mă, te rog să mă scuzi... Servește dacă-ți face plăcere - și împinse caietul înspre Damiana, care luă numaidecât. Eu nu prea am voie, nu am voie deloc, dar dacă ai sta să-i ascuți pe doctori, ți-ai comanda și coșciugul.

Și rîse scurt cu dinții lui retezați și cu obrazul concentrându-și ridurile în jurul unui singur punct - rădăcina nasului.

- Suferiți de inimă? întrebă Damiana.

- Așa susțin ei, doctorii, dar dacă ai sta să-i ascuți...

- Doctorii ăștia... făcu Damiana ca să zică ceva, de fapt, urmărind, urmărindu-se, ca să afle dacă, într-adevăr, activistul, ca și Silai...

- Într-o vreme știam și eu ceva mai bine. Vorba aia, cînd faci tu cu mîna ta piesele și cutia, înveți și jocul. Am făcut destule. Și piese, le dădeam la strung, și cutii, și zaruri am făcut, am făcut, am făcut... Asta după aia, adică mai tîrziu, la început, ca să zică așa: primul meu contact cu șahul a fost mai altfel, atunci, în faza aia de la început, le făceam din pîine, din săpun...

Ridică ochii, ca să vadă efectul. Dar obrazul femeii nu arăta nici uimire, nici măcar interes politicos.

- Ziceam că făceam piesele din pîine și din săpun!

repetă el mai tare și răspicat, oarecum jignit că Damiana tace. Din pîine și săpun le făceam! Și cîmpul din pînză, o bucată de pînză brodată, ori numai așa, cu creionul, de obicei brodată, adică alții coseau, că eu nici un nasture nu-s în stare, la cusut sunt de parcă n-aș avea degete.

Acum Damiana îl privea, încuviințînd abia simțit din cap. Dar Iosub tot nemulțumit era. Mai luă o boabă de cafea și o strivi între dinți, apoi mai luă una. O duse la gură, se opri. O puse la loc, pe caiet. Tuși. Acum zîmbea și reluă zîmbind, doar așa, fiindcă veni vorba:

- De închisoare vorbesc. Că am făcut și eu nițică, și rîse tare, însă interesul femeii tot nu se arăta. Numai la închisoare se joacă șah cu piese din pâine și cîmp de cîrpă, continuă el. Am făcut și eu nițică, am făcut, am făcut. Nu prea multă, adică nu mai multă decît trebuie, dar destulă, exact cît era necesar... Cinci ani și trei luni am făcut... Și Doftana, și Jilava am făcut. Și Caransebeș... La Doftana m-a prins zece noiembrie, nu știu dacă știi...

- Știu, zâmbi Damiana.

- Păi cum să nu știi, ai învățat la istorie. Ei, mata ai citit, ai învățat la școală despre asta, cum aș fi învățat eu, să zicem, despre bătălia de la Călugăreni, dar în ce privește zece noiembrie, eu am fost chiar acolo, cum se zice, în miezul evenimentelor, am făcut întâi practica și după aia..., și Iosub rîse și bătu cu palma în masă.

Rîse și Damiana. De astă dată mai încălzită, așa i se păru lui Iosub.

- Așa a fost. În fine, ce-a fost a fost. Acuma, ca să zicem așa, s-a prefăcut în istorie, de ne învață copiii la școală...

- Sigur că da.

- ... și zicem că, în fine, cînd să zic și eu c-am scăpat, mă-nhață iar și mă trimite la Tîrgu-Jiu...

- Știu, zîmbi Damiana.

- Știi? făcu Iosub. De astă dată interesul Damiane nu-i făcea plăcere. De unde știi? De povestit n-am avut cînd să-ți povestesc. Sau... Aha, se luminează el, ai citit cartea și arată cu capul dat pe spate înspre cămin.

Damiana privi într-acolo. Nu pricepu. Totuși încuvi-

intă stingherită:

- Sigur că da.

- De cartea lui tovarășul Zeno vorbesc, o ajută Iosub. Romanul dânsului de-acolo. Știi că șahul, în fine...

- A, din carte, confirmă Damiana fără convingere și tot fără convingere întreabă: Care carte?

O vreme Iosub rămase tăcut. Femeia asta ori e tîmpită de tot, ori face pe nebuna. Adică vrea să mă ia peste picior. Ori poate e numai cu gândul în altă parte, are ea alte probleme... Iosub își propuse să fie răbdător, și să-i explice pe îndelete, să reia problema de la capăt punct cu punct. La urma urmei, asta făcuse toată viața, adică de la eliberare încoace. Explicase răbdător, punct cu punct, o dată, de două ori, de nouă ori. Își aminti de anecdota cu capra. Grozavă! Pune punctul exact pe i. Când a auzit-o întâia oară de la Zeno, în tren, penultima lor întîlnire, n-a rîs, nu l-a amuzat deloc. După un timp, i-a spus lui Zeno că nu știe de ce nu-și dă seama, care-ar fi motivul. Că știe el că Zeno are să rîdă, însă el, Iosub, simte nevoia, chiar așa zisese: simte nevoia să-l roage pe Zeno să mai spună o dată bancul. Nu știu dacă ai să mă înțelegi exact, adăugase Iosub, faptul că, după un asemenea banc, ți se cere să-l mai spui o dată, denotă, să fim sinceri, prostia ascultătorului, nu?, i se demască incapacitatea lui de a sezisa esențialul, nu?, fiindcă, la alt banc, mai merge să ceri să ți-l repete, dar la ăsta cu capra e prea de tot. În ciuda faptului, după cum am mai spus și anterior, simt nevoia să te rog să-l repeți, nu știu dacă ai să mă-nțelegi, dar nu-ți cer să-l repeți ca să-l pot, în sfîrșit, pricepe, altul e mecanismul... zisese el atunci, iar Zeno, cu toate că nu pricepuse despre ce mecanism putea fi vorba, nu rîsese și, asta-i important, nu repetase bancul cu capra. Ba chiar, după o vreme, zisese, uitîndu-se pe fereastră: Vrei să zici că oamenii nu pot comunica între ei... Și Iosub tăcuse repede: Da de unde!, apoi lăsase să se scurgă suficient timp ca să: Nu chiar. Ba da, oamenii pot comunica între ei, cum nu, însă, uneori, cum să mă exprim eu?, uneori nu prea au chip să comunice, nu prea vor... Și Zeno: Nu-i același lucru? Nu-i deloc același, îl contrazise Iosub, fiindcă una-i să nu poți și alta-i

să nu vrei, să refuzi... Rezultatul e același, spusese Zeno, oamenii nu comunică. Ba nu, să n-o luăm mecanic, adică acum noi nu punem în discuție rezultatul, care poate că e ăsta pe care-l prezinți mata, dar poate că-i altul, de ce să nu credem că s-ar putea să fie altul? eu pun chestiunea ceva mai altfel, nu mă reped la rezultat, rămân doar la... niște simple întrebări... Și Iosub îi povestise întâmplarea aceea de la fabrica de parchet, nu propriu-zis întâmplare, ci stare, situație, povestea aceea cu notele informative: A scria despre B că-i bețiv și-și bate nefasta și că, la beție, spune lucruri nejuste și chiar dușmănoase, B, la rândul lui, îi demasca pe C că ar fi fost legionar și că din această cauză, trebuie să aibă arme ascunse, C aducea la cunoștință ca D se însurase cu fata unui chiabur și că chiaburul, ca să se sustragă de la obligații, trecuse pe numele ginerelui o parte din avere, D, la rândul lui, dezvăluia cam cine-i, cu adevărat E, E îl demască tot în scris - pe F, F pe G și așa mai departe, pînă se făcea o horă, în care erau angrenați aproape toți membrii organizației de la fabrica de parchet; secretarul, speriat, voia să înainteze problema organelor de cercetări, erau scrise acolo lucruri foarte grave și care depășeau competența organizației și a trebuit să dau o adevărată luptă cu secretarul ca să-l conving să mai aștepte un pic, să-mi dea un răgaz de două zile. Și m-am instalat eu la sediu și i-am chemat pe rând, sigur că n-am început cu capul, fiindcă nu era nici un cap în hora aia, convențional le-am zis A și B și C și-așa mai departe, ți-am spus doar că se făcuse un fel de horă, așa că am început aproape la întâmplare cu unul din ei și-l chem eu la sediu și-i zic: Măi tovarășu Ionescu, mata ne-ai sesizat precum că tovarășul Popescu așa și pe dincolo, uite ce rugămintă am eu la matale, susține-ți aceste sesizări și oral, deci spune cum stă problema cu tovarășul Popescu. Păi, că să vedeți, c-o fi, c-o păți, că eu am sesizat ce-am auzit și eu, n-am prea verificat datele, asta-i lipsa mea, dar așa am auzit, și mi-am zis că de unde nu-i foc nu iese fum, dar dacă dați dispoziție, am să mă documentez, zice el și zic eu: De acord, dar, ia spune, nu cumva ești certat cu Popescu, poate că ai avut cu el vreo neînțelegere de altă natură. Da de unde, zice, n-am avut

niciodată nimic cu el, la drept vorbind, nici n-am fi avut prilejul să ne certăm, că, la fabrică, lucrăm în secții diferite și în schimburi diferite, nu ne prea vedem, decât, poate, duminica, la popice, ori la o bere, dar nici n-am jucat cu el, nici de băut n-am băut cu el, așa că nu prea... Nu prea ce? zic. Păi, nu-l prea cunosc așa bine, dacă mă credeți nici nu știu unde șade, știu doar că-i vecin cu o cumnată de-a mea... A-ha, zic, bine, poți pleca, zic și mai gândește-te la faptul că s-ar putea să ne fi dat informații false, ce zici? zic. Păi, ce să zic, zice, s-ar putea, să fie și așa cum ziceți, că eu nu-l cunosc așa de bine pe Popescu și nici n-am verificat datele alea... Foarte rău, zic, fiindcă dacă verificai, nu susțineai că Popescu își bate nevasta, și nu susțineai, pentru simplul fapt că Popescu n-are nevastă, adică nu mai are, i-a murit acum trei ani. Daaa?, zice Ionescu, nu știam. Ce, nu știai? zic. Păi, nu știam că, mă rog, n-are nevastă, zice. Dacă nu știai, de ce te apuci să scrii ce nu știi? zic. Păi, zice, așa e, m-am înșelat, dar cu chestia aia, că a fost legionar, e lucru sigur. Ei, uite, că nici cu aia nu-i lucru sigur, zic, ne-am informat noi, Popescu ăsta n-a fost legionar. Se poate, zice. Adică accepti că nu-i adevărat ce-ai scris despre el? zic. Cum să nu accept? zice, v-am spus doar că nu-l prea cunosc, dar băiatul lui mai mare mi-a ucis câinele, i-a dat mămăligă cu ace, l-a omorât, ca să poată fura poame din grădină. Asta-i altă chestie, zic, de ce n-ai sesizat că băiatul a făcut ce-a făcut? I-am trimis vorbă lui ta-su, da'... Da ce? zic. Păi, mi se pare că nu era chiar băiatul lui Popescu, cred că m-am înșelat, Popescu n-are decât fete... Și cum rămâne cu sesizarea asta? zic. Păi, mi-o retrag, zice, acuma-mi dau seama că m-am înșelat, se mai întâmplă. Se mai întâmplă... Și uite-așa, tovarășu Zeno, te rog să mă crezi că două zile încheiate cu asta m-am ocupat. Să aflu cât adevăr e în sesizările alea, în hora aia de sesizări. Sigur că mai erau și lucruri adevărate, dar fără importanță majoră, că ăla s-a bătut la chenzină, că ălălalt frecventează biserica, că ăla a zis că nu-i ajunge salariu... în rest numai neadevăruri. Și-am stat eu și m-am gândit după aia la problema asta, adică ce-i împinge pe oameni să se pîrască unul pe altul, să se suspecteze, să se bănuiască unul

pe celălalt de tot felul de lucruri rele. De ce, măi frate, de ce? Și la ce concluzie ai ajuns? îl întrebase Zeno: La una foarte tristă, foarte-foarte tristă, tovarășu Zeno: că oamenii nu vor să se cunoască unul pe altul. Să se cunoască în sensul următor: X aude că Y a zis despre el câte și mai câte; X, în loc să se ducă la Y și să-l întrebe: măi tovarășu Y, e adevărat că ai zis despre mine aia și aia? și să pună lucrurile la punct, adică să stabilească adevărul, el transmite ori inventează ceva pe seama lui X sau, și mai ciudat, pe seama altuia, a lui Z de pildă, și nici Z nu se duce la X, să pună lucrurile la punct, și uite-așa te trezești cu o horă ca la fabrica de parchet. Zeno zisese atunci: Nu e prea convingător ce spui, nu știu de ce, dar simt că nu m-ai prea convins, poate că altceva ai vrut să spui, poate ai vrut să spui că oamenii simt nevoia să facă rău și altora ; avînd ei un necaz, își spun că de ce numai ei să aibă necazuri, iar vecinii să huzurească, și-atunci... Nu, n-am vrut să spun asta, îl întrerupsese Iosub, am vrut să spun că oamenii ar trebui să-și acorde unul altuia încredere, pînă la proba contrarie, dar nici atunci să nu se pripească, asta am vrut să zic, că, de fapt, oamenii sunt buni, sunt mai buni decît își dau ei seama, ei nici nu-și dau seama cât îs de buni, asta am vrut să spun, și tocmai din neștiința aceasta decurg relele, asta e, oamenii trebuie ajutați să afle cum sunt, adică buni, și, aflînd, sigur n-au să mai... asta am vrut să spun! Poate... zisese atunci Zeno, poate că ai dreptate, dar am impresia că-i mai ușor să-i convingi pe cei răi că sunt răi, decît pe cei buni că sunt buni... deși pare ciudat, dar așa cred, uite, de pildă, eu, dacă mi-ai spune că sunt rău, în cele din urmă aș accepta, fiindcă de cînd deschidem ochii ne lovim de interdicții: nu te scobi în nas, ești rău, nu trage pisica de coadă, adică nu fii rău, nu scoate limba la doamna, așa fac numai copiii răi - și așa mai departe, pînă la adânci bătrîneți te strecuri - sau nu - printre interdicții, sigur că-i mai greu să crezi despre tine că ești rău, numai fiindcă încalci acele interdicții, da, aș putea spune, din contra, oricum, și aici am vrut să ajung: poți accepta că nu ești chiar foarte bun, că un pic rău tot ești. Dar că ești bun? Dar că ești bun ți-o spui doar tu ție, împotriva părerilor altora,

fiindcă oamenii nu pot accepta în sinea lor ca altul să fie măcar tot atât de plin de calitate precum este el, dar când altul, un alt om, îți spune că ești bun, devii bănuitor, ce vrea să obțină lingușitorul? fiindcă nu putem crede că altcineva poate să ne vorbească de bine fără nici un interes ; e un reflex biologic, n-ai cum să-l înlături, măcar să-l deviezi. Cum crezi, dumneata, că ai să-i poți convinge pe oameni că sunt buni? Imposibil, și, luînd în seamă faptul că omul e structurat pe neadevăr, pe simulare, pe neîncredere, va fi convins că, atunci când îi spui că e bun, e pentru că nu-i spui, nu poți să-i spui în față că e rău, foarte rău - și de aceea... Nu, nu cred că ai să reușești..., spusese atunci Zeno. Prostii, prostii, gândise Iosub acolo, în tren, în legătură cu neîncrederea lui Zeno, fiindcă el simțea că oamenii abia așteaptă să li se spună că sunt buni, că sunt altfel decît știi ei că sunt, și chiar dacă nu-i adevărat, ei au să se străduiască să facă în așa fel, încît să fie... sau cam așa ceva.

Se întoarce la Damiana. Nu, ea nu refuză comunicarea, deloc n-o refuză, dar nu știe că poate să comunice, trebuie ajutată să afle, împinsă să încerce - uite-o acum așteptînd, așteptînd ca el să-i arate cum...

- A-ha, cartea... făcu Damiana.

- Sigur că da, cartea, "Ogoare înfrățite" de Zeno Duca - și arată înspre cămin (Damiana, surprinsă, îl zări acolo pe scriitor, la locul lui, ca și cum nici n-ar fi lipsit, dar ce era mai ciudat: faptul că Iosub nu întorsese o singură dată capul ca să se convingă că Zeno e acolo ori nu e). Ziceam că de-acolo știi de mine, continua Iosub. Din carte.

- A, da.. Eu n-am citit-o, dar știu. Ziceam că șahul din săpun...

- Tot de-acolo! se precipită Iosub. Tot acolo, în capitolul cinci, stai că-ți spun și pagina, că doar îl știu pe de rost, vorba-aia, când devii erou de romane... sigur că nu-i de ici, de colo... în fine, nu-mi mai aduc aminte pagina, dar sigur e în capitolul cinci, acolo unde vorbește de tovarășul Iosif, că așa-mi zice mie, acolo, în carte... Acolo, când vorbește de trecutul lui, de ilegalitate, închisoare, acolo scrie și de șahul de pîine...

- Da, poate... Dar eu nu de acolo știu...

- Nu de-acolo? - Iosub părea surprins și sincer necăjit și aproape gelos.

- Așa... făcu Damiana.

- Mă rog, oi fi citit în alte cărți, că doar s-au mai scris cărți pe tema asta, destule, s-au scris, s-au scris. Am citit și eu câteva din ele. Așa că, de mult timp, nu mai e un secret faptul că șahul de săpun...

Și se opri. Era limpede, femeia se gândea în altă parte. El era de vină, se băgase în sufletul ei. O fi avînd și ea necazurile ei, gândurile ei... Mai ales cu... mai ales cînd... mai ales dacă te înjură toată vremea un individ de teapa lui Alaci... Vedem noi ce hram poartă și ăla, dacă nu cumva... Iosub dădu să se ridice și să-și vadă de-ale lui, cînd Damiana chicoti:

- Ton le făcea din mămăligă! Le făcea din mămăligă și juca singur și cînd lua o piesă - hap! o băga în gură! Și-o mânca!

Iosub se reaseză.

- Cum, din mămăligă? făcu el, de fapt voise altceva să întrebe însă cuvintele ieșiseră fără voia lui.

- Așa, bine, din mămăligă... din porție, na! Le făcea din mămăligă: pioni, dame, cai, juca singur și cînd lua câte una, luată era! O mânca! și Damiana începu să rîdă cu amîndouă palmele la gură.

Râse și Iosub, mirîndu-se din cap, apoi:

- E o idee! aprecie el. Vorba-aia, o piesă luată - gata cu ea! Nu mai poate fi recuperată! Amin!

- Amin!, încuviință Damiana.

- Păi, da! Și unde era... unde era șahul ăsta de mămăligă că eu nu-mi amintesc să-l fi apucat? Poate în altă închisoare? Cum ziceai că-l cheamă pe tovarășu...?

- Ton. Adică Ton Anton.

- Tonan'... cum? se zbîrci Iosub, fiindcă nu pricepuse, iar atît cât pricepuse era de tot hazul.

- Ton An-ton! silabisi Damiana, înveselită și ea.

- Aha, Anton! Anton și mai cum?

- Ți-am spus: Anton Anton, de două ori Anton, noi îi ziceam Toni și Ton, de la Anton.

- Anton? se luminează Iosub. Păi de ce nu spui așa, tovarășa, păi pe tovarășul Anton Anton l-am cunoscut foarte bine, am stat cu el, noi îi ziceam A. A., cei mai apropiați îi ziceam și Anton și-ncă-unu, așa glumeam noi cu el, era un om nemaipomenit, a murit, săracul... Unde-ai stat mata de vorbă cu el?

- Nu-nu-nu! Dumneata vorbești de taică-su, eu de băiat vorbesc, știu că pe tatăl lui Ton îl chema tot Anton...

- A, băiatul!... - Iosub tot nu pricepea. Băiatul... Deci avea un băiat. Nu știam. O fi avut. Cum, și el, adică băiatul, a intrat?

- Sigur că da, a făcut întâi doi ani și după aia...

- Ca utecist, probabil... Vorba-aia, așchia nu sare departe de trunchi.

- Așa zicea și el, chicoti Damiana. Îi plăcea să vorbească de taică-su, zicea că, dac-ar mai trăi, s-ar înțelege bine, fiindcă sunt simetrice...

- Simetrice... frumos spus! Simetrice...

- Da, simetrice. Zicea că ei doi se află la distanțe egale de o parte și de alta a zidului...

- Păi da, adică simetrice... dar să știi că de el, de băiat, eu n-am auzit. Ce face dânsul, cu ce se ocupă?

- Acum?... Nu prea... Adică încă n-a găsit o slujbă, dar mai traduce, mai dă ore... Scrie...

- Vrei să zici că-i scriitor. Mă rog, poate că nu-i lansat încă. Nu-i rău, nu-i rău deloc. Că și tovarășul Anton, tatăl dânsului, era un intelectual foarte pregătit, scria și el, avea câteva cărți. Păcat că s-a greșit în cazul lui, foarte mare păcat. Ei, asta-i, ce să fac. Se mai întâmplă și greșeli. Dar de păcat, e păcat. Deci l-ai cunoscut pe fiul tovarășului Anton... Tovarășul Anton... Tovarășul Anton era cineva în închisoare, cineva, asta era un om adevărat. Unii îl acuzau că-i intelectual, dar să știi că, în ciuda faptului... Trebuie să știi, tovarășa... că pe atunci era așa, o mentalitate... Noi, în mare majoritate, eram muncitori, mulți muncitori, meseriași, intelectuali mai puțini și câți erau nu prea se bucurau ei de încredere. Eu zic că pe nedrept, fiindcă nu poți judeca mecanic, că dacă ăla-i intelectual, gata, e și sovăielnic! Oameni mai slabi de înger, chiar necinstiți,

găseai și printre ai noștri, printre muncitori. De-aia zic, se comitea greșeala asta, ce vrei, oameni eram... Că poți fi om integru și devotat, chiar dacă ești intelectual, nu? Și-apoi, dacă n-ar fi fost ei, intelectualii, de la cine am mai fi învățat noi câte ceva? că doar știi, se predă și la școală, închisoarea ne-a fost și liceu și Universitate! De-aia zic de tovarășul Anton... Am făcut odată împreună greva foamei... Cu prilejul ăla se verifică cine-i om și cine nu-i. Și încă ce om a fost atunci tovarășul Anton... Păcat de el, mare păcat. Eu și azi mă întreb cum de-a fost posibil. Dar ce să-i faci, asta-i situația! Ce mai poți face acum? Iosub oftă și rămase mohorât, clătinând din cap, râcâind cu unghia marginea cutiei de șah.

Damiana se simți datoră să-l însenineze:

- Avem un copil... Are aproape zece ani, e într-a patra... Ton și cu mine... Da, am un copil de la el, de la Ton, o fata, Teofana o cheamă, dar noi îi zicem Alunița fiindcă are o aluniță aici, pe șale adică are ea mai multe... - Damianeii îi străluceau ochii.

- Zăăău? făcu Iosub, molipsit, trecându-și picioarele sub masă și proptindu-se-n coate. Mă bucur, zău mă bucur! Cum s-ar zice, ești nora tovarășului Anton Anton... Păcat că dînsul n-a mai apucat să-și vadă nepoțica, s-ar fi bucurat, săracul. O fată, zici, Alunița... Grozav nume! Și... - ajuns aici, Iosub se opri, cu entuziasmul frînt: Adică v-ați despărțit? Că văd că... și făcu prin aer un gest care nu putea fi tradus în nici un fel. Nu prea pricep... Soțul matală... și arătă cu degetul în sus, spre tavan...

- Păi... cu Ton n-am fost căsătorită oficial.

- Aha, înțeleg, o întrerupse el, brusc binevoitor. Mi-ai luat o piatră de pe inimă: credeam că dînsu-i fiul tovarășului Anton... Și copilul? Alunița?

- A luat-o el, o crește el. Că, știți dumneavoastră, acolo nu prea... Altele l-ar fi agățat, nu l-ar fi lăsat să scape, dar eu n-am insistat, de ce să insist? A fost bine cît a fost, de ce să? Că au fost destule cazuri că, după ce se liberau, nu mai erau bune...

- Înțeleg... - dar Iosub nu pricepea mare lucru.

- Cît am stat cu el, a fost bine. I-am și spus de la

început: nu pretind nimic, nici să mă iei cu acte, la sfat, nici să mă duci la ai tăi, nici să nimic. Eu știu că tu trebuie să-ți faci viața ta, de afară, că acolo-i altfel și ce-a fost a fost bun, aici, fiindcă acolo, afară, e puțin mai altfel. Și ne-am despărțit de bunăvoie, el a luat copilul și-l crește, eu... eu m-am măritat cu... Poate am făcut o greșeală, credeam... Văd eu ce fac de-acum încolo, că nu mă leagă nimic de Puiu, cu Puiu n-am copii și... nici nu... O am pe Alunița, la Ton mă pot duce când vreau, uneori mă duc în fiecare zi și pot să stau cât vrea, nici el, nici maică-sa și nici... că are să se căsătorească și el, adică nimeni nu zice nimic, și ea o iubește pe Alunița, de parcă ar fi a ei... Nu că mă laud, dacă aș vrea, mâine m-aș duce la Ton și i-aș zice, în fine, să-i zic: uite, divorțez de Puiu și mă mărit cu tine... sau, în fine, stau cu tine, el n-ar zice nu... și-apoi e și copilul la mijloc... Dar uite că...

Ridică ochii tulburați - vorbise tot timpul cu privirea în pământ - și încercă să zîmbească: -

- Numai de-ar sta viscolul ăsta...

- Ei, da... oftă Iosub și nu mai continuă, mare lucru nu pricepuse, dar simțea că nu trebuie să insiste - așteptă.

Damiana se propti cu amîndouă mîinile de marginea mesei ca de o balustradă, iar balustrada era șubredă, s-ar fi putut rupe dintr-o clipă în alta, iar dedesubt - golul. Golul o sugea și ea nu se putea împotrivi cu totul, - apăsînd, ar fi grăbit ruperea balustradei - dar și dorind să vorbească, să povestească, anii aceia fuseseră plini, anii aceia trebuiau povestiți, se simțea suptă de ei și de Bărăganul lor - dar înainte de a li se supune, izbuti să facă o pauză (pe care o făcea totdeauna în asemenea împrejurări adică în cele două care se asemănau cu aceasta: Nu mă duce el... gîndi ea, roșind vizibil. Păi el, draga mea, e activist, treaba lui e să te tragă de limbă, să te facă să spui totul ca după aia să te-nfunde... Chiar dacă acum nu se mai înfundă ca mai înainte, de ce să-mi dau eu drumul față de un activist?... Dar nici să tac nu pot. Dar, draga mea, când vrei să ascunzi adevărul de cineva, bagă-i-l sub ochi, așa, gol-goluț, el n-are să te creadă - așa zicea Ton. Adică să-l spun fără să clintesc din ochi - draga mea - el are să creadă că mint,

fiindcă nimeni nu spune adevărul fără să clipească din ochi - draga mea.)

Și Damiana se rezemă în coate - de balustradă - și ridică ochii spre Iosub. Care aștepta.

- Am impresia că... începu ea, zîmbind, se opri, își netezi părul. Am impresia că n-ați înțeles bine... Dumneavoastră, accentuă ea, arătîndu-i din cap. În legătură cu Ton...

- Cum de nu, am înțeles perfect! sări Iosub, vesel. Și mai ales chestia cu simetricul...

- Nu, n-ați prea înțeles, continuă ea și să-și treacă mîna prin păr. Mi-am dat eu seama imediat. De pildă... de pildă, tatăl lui Ton cînd a făcut pușcărie? Tovarășul Anton? Cînd?

- Pînă... pînă la douătrei august, atunci am fost eliberați cu toții, în afară de tovarășii care evadaseră. Dar tovarășul Anton era cu noi, cu mine, la Tîrgu-Jiu, la douătrei august....

- Păi, vedeți? Așa e, cum am bănuir. Dar Ton?

- Băiatul? Știu eu? Cred că tot atunci. Sau o fi evadat mai înainte? Ți-am spus că n-am auzit de el...

- Păi, vedeți? rîse Damiana. Păi, la douăzecișitri august Ton avea nouă-zece ani...

Iosub își retrase bustul de deasupra mesei și-și acoperi gura cu palma. Dar ochii, liberi, mărturiseau o durere ascuțită, ca de măsele. Damiana îl privi drept, de astă dată fără zîmbet, cu aerul că ar fi spus: ce să-ți fac, tu ai vrut să afli... Fiindcă era convinsă, Iosub începuse a-și da seama cum stau lucrurile.

- Nu pot să vă spun precis de ce anume... reluă Damiana ca să-l ajute într-un fel pe Iosub să iasă din durerea lui de măsele. Ceva cu cititul, a citit ceva, la ei, la facultate, în fine, după aia s-a dovedit că nu-i chiar așa, adică nu cu cititul, că de citit citise, dar că ceea ce citise nu era dușmănos, cum s-a zis atunci cînd l-au condamnat...

Iosub își luă palma de pe obraz și rămase drept. Era covîrșit. Rosti cu greutate, răgușit:

- Săracu tovarășul Anton... și clătină din cap a compătimire. Tocmai lui să i se...

- De ce săracu? Ton n-a făcut nimic rău.

- N-a făcut... Dacă nu făcea... De unde nu-i foc... știi proverbul.

- Proverbul! Dacă-ți spun că era nevinovat!

(Damiana parcă abia aștepta prilejul să-l poată tutui).

Acolo, în deo...

- În ce? o opri Iosub. Acolo, în...?

- În de-o! Acolo unde a fost trimis după ce și-a ispășit condamnarea, în Bărăgan, domnule!

- A, un fel de domiciliu forțat...

- Obligatoriu, nu forțat. Chestie de nuanță... draga mea... așa zicea Ton.

- Am auzit, am auzit... prin Bărăgan, da, am auzit ceva... De-o de-aicea vine, de la Dî-O, de la domiciliu obligatoriu... nu forțat.

- Nu, doamne ferește, numai obligatoriu... adăugă Damiana cu seriozitate. Iosub înghiți de câteva ori în sec, apoi cu glas neutru:

- Acolo l-ai cunoscut pe Ton, cum îi zici?

- Pai unde, alt, să-l cunosc? În închisoare? N-am fost! Înainte? N-aveam cum. Nici după, după deo, vreau să spun. Acolo, la noi, în Lătești, acolo l-am...

- Am înțeles, dumneata ești localnică.

- Localnică... - și, după ce pronunță cuvântul, Damiana izbucni în râs.

- Am spus vreo prostie, de râzi așa? o întrebă Iosub. Damiana arăta acum de parcă n-ar fi râs niciodată.

- Nu chiar... adică n-ai spus prostii, cum să spui?....

Dar, așa, că-s localnică. Cum să nu fiu, dacă eu am înființat satul?...

Iosub se încreți din nou ca o smochină. Damiana mută un cal la întâmplare, îl luă, tot la întâmplare, cu tura adversă și spuse fără să părasească din ochi șahul:

- Dumneata ori faci pe prostul, ori...

- Tovarășa... se auzi, protestând, glasul, jignit.

- Păi da, dacă pretinzi că n-ai auzit de satele alea... satele alea din Bărăgan...

- Cum n-am auzit, am auzit, ți-am și spus! Dar n-am știut că și dumneata...

- Păi îți spun eu, acum! Aveam doișpe ani când l-am înființat... Că acolo era bumbac, ori porumb, dracu' să-l ia, cred că bumbac, eu de bumbac îmi amintesc, ăilalți, că nu, că bumbacul era mai încolo, că satul s-ar fi așezat pe porumb...

Și se opri. Părea cu totul absorbită de joc, deși făcea mișcările anapoda, sau ea însăși le voia anapoda, pionul sărea câte două pătrățele, nebunii înaintau penibil, ca pionii, calul bătea ca tura, iar tura...

- Tovarășa... Puica... încercă Iosub, atingându-i mâna.

- Nu mă cheamă Puica, îl întrerupse ea, serioasă. Poate vrei să zici Puiu, numai că Puiu e bărbatu-meu... vezi, că ai tras cu urechea? Pe mine Damiana mă cheamă...

- ...Damiana, așa mă cheamă și mi-s bănățană. Mi-am pierdut accentul, că din '51 tot prin regat stau, dar bănățană mi-s.

- A-ha, cu chiaburii...

- Și cu... Ai mei aveau ceva pământ, aveau și-o moară...

- E clar...

- Limpede, draga mea!... chicoti Damiana, apoi se potoli brusc și oftă: Asta-a fost.

Își aduse aminte că parcă altfel ar fi trebuit să... să spună, să vorbească. Nu era sigură că făcuse vreo prostie, dar nici că izbutise să se țină de promisiune. O cuprinse o teamă vagă, mai ales că Iosub o privea neprietenos și de pe obrazul lui se ghicea că nu e mulțumit cu cât aflase, că avea s-o pună, s-o roage tot una - să mai vorbească, să mai povestească, își aduse aminte la timp că Ton spunea în legătură cu asemenea împrejurări: - Trebuie să fii tu primul, altfel te-ai ras. Să le-o iei înainte, tu să vorbești primul, și ceea ce spui tu să determine întrebările lor și nu întrebările lor să... - cam așa ceva, mai spunea el, acolo, niște cuvinte pe care nu le mai ține minte, dar înțelesese limpede mecanismul. Așa că aproape se repezi, Iosub pornise să deschidă gura și nu trebuia lăsat să fie el primul, pentru nimic în lume:

- Să vezi cum a fost!... și făcu un gest de parcă l-ar fi

apăsasem pe activist la loc, pe scaun. Să vezi, că-i destul de interesant! Care-aude de chestia asta crede că a fost un fel de lagăr, de închisoare, de știu eu? de colonie de muncă. Nici vorbă! Un sat așezat, cu prăvălie, dispensar, sfat, miliție, biserici - trei - las-că-ți spun eu cum arătau... Venea poșta cu scrisori, cu ziare, pachete, puteai să primești orice, Ton era abonat la "Cartea prin poștă", aproape fiecare casă avea radio, ascultai ce voiai... numai să nu te prindă Postovnic, asta făcea pe servitorul primăriei, de fapt, era turnător - știi cum trăgea ăsta cu bleaga? Cu stetoscopul, avea stetoscop și asculta la perete, la ușă, la geam... îl mai prindeau băieții și-i mai ardeau câte-un caft, dar așa, pe șest... Adică se făceau că nu l-au recunoscut pe întuneric și-l mai băteau, dar tot le era frică de el - ce vrei, Postovnic era omul lui Livescu....

- Și Livescu cine era?

- Un... căpitan îl făcuse ultima dată, el se ocupa cu... el era responsabil cu deoul... Dar nu-i sigur că Postovnic chiar făcea pe ciripitorul, adică nu-l puteai dovedi, că doar nu era să-l întrebi pe Livescu dacă Postovnic a zis aia și aia...

- Munceați acolo, munca era forțată?

- Da de unde! Când veneai acolo - vorbesc de politici, nu de noi cei care au înființat satul - cum veneai, ți se repartiza o casă, cu grădina respectivă - un sfert de hectar. O reparai, o puneai la punct, și... dacă aveai din ce trăi, adică dacă aveai familie să-ți trimită pachete și bani, nu te durea capul, - erau destui care trăiau din mandat și din pachet cum se zicea - dar băieții, chiar dacă aveau familie care să-i țină, munceau: la fermă - că acolo-i un gheasé mare de tot, cu patru secții - ori la construcții, la descărcat șlepurii, în Baltă, la câte toate. De lucru se găsea, în afară de iarnă, iarna doar la selectat cartofi ori mazăre... ori la sectorul zootehnic, la porci, la vite, la găini - Ton a lucrat și la cal, la tăiat cai, știți, cu campania aia...

- Da, mare prostie a fost cu caii...

- Parcă numai cu caii... Și așa, de lucru găseai, lucrai primăvara toată, pînă dădeau căldurile - iulie și august era prăpăd, ți se topeau creierii - și toamna, pînă cădea zăpada

și, din ce adunai, trăiai binișor... Toți băieții lucrau, că mai aveau nevoie de-o carte, de bicicletă, de radio... mai un cheful... că erau tineri, săracii...

- Băieți... cui le spui "băieți"?

- Păi, studenții, ăștia erau băieții, studenții și elevii, că erau și elevi, dar erau și așa... băieți, pur și simplu, ba cu una, ba cu alta, mulți pentru frontieră, dar și pentru organizație...

- Lucrai și matale?

- Sigur că lucram, de toate am făcut: am lucrat la găini, la porci, la piersici, era acolo o livadă de vreo sută de hectare... dar și la muncă grea, la săpături, cu irigațiile, la papură, în Baltă, - acolo n-am rezistat decât două zile, că nu ne dădea cizme și ne omorau lipitorile - și la pădure, plop canadian pentru celuloză, tot în Baltă... Am făcut și rogojini, când eram cu generalul... în fine, înainte de Ton am stat cu un general, Caragoga îl chema. Ce mai, de toate am făcut, că trebuia să câștig și eu, nu? După ce m-am mutat la Ton, Ton nu mă lăsa, zicea să stau acasă, că lucrează el, zicea că eu să am doar grijă de grădină, dar eu... când pleca el, mă duceam la un vecin care făcea rogojini și avea un război liber și mai făceam și eu, așa, de vreo sută de lei pe lună. Chiar și după ce-am născut, am lucrat la rogojini, vecinul ăsta era un om tare cumsecade, profesor universitar și parcă un fel de ministru, dar acum se cam dărimase, făcuse multă pușcărie și-i dăduse deo pe termen nelimitat și el o chemase pe nevastă-sa acolo și trăiau din rogojini și mai vindeau ouă, că aveau zece găini...

Damiana se opri, brusc. Nu privi către cămin. Dar simțea că, acolo... Deși, poate ar fi mai bine dacă ar vorbi, să vorbească mai departe, fără oprire, vorbele ar apăra-o, l-ar îndepărta. Deși, de ce să-l îndepărteze. Își aduse aminte că îi propusese lui Puiu... Și că Puiu nu fusese de acord. Dar, ce, trebuie să știe Puiu? Dar încă nu, sau nu deloc. Se strădui să-și amintească unde rămăsese. Iosub așteptase răbdător.

IX

CE SCRII? nici bunăziua nici mamamătii nici îtiexplicândatănutesperia, CE SCRII? cum de-o fi intrat, cine i-a dat cheia, înseamnă că s-a aflat, înseamnă cu Belet a, CE SCRII? zice ea din nou, zic, da'mneata cine, ce importanță, zice, ți-am adus ceva de mâncare, Belet e, ce-i cu Belet, zic, ce să fie, zice, e reținut ia, la ce, zic, ce fel de reținut, reținutarestat?, zic, a nu, zice ea, nici vorbă, Doamne ferește, la o ședință am vrut să spun, minte-minte-minte, zic în gând minte, n-am să recunosc nimic, n-am, să chiar dacă, CE SCRII? o ia ea de la capăt, da'mneata nu vezi că citesc, nu scriu, zic, nu acum, zice ea, în general, ce scrii? în general, nu scriu, zic, nu vrei să spui, zice ea, ți-e frică, nu-ți fie, de la Belet știu că scrii, el mi-a dat și am citit ceva, minte-minte, zic eu în gând, nu de la Belet știe, nu mă prea crezi, face ea, nu, fac eu, nu prea, e și normal, zice ea și râde, e și normal să nu mă crezi, dar așa e, te-am citit și nu mă culc cu Belet, știe că vreau să te cunosc și mi-a dat cheia și-așa am, minte-minte-minte, zic eu în g^nd, ți-am adus ceva de mâncare, zice ea, el mi-a zis să, mulțumesc, zic, nu trebuia să vă deranjați, nu-i nici un deranj, zice, tocmai am luat bursa și, mulțumesc, am mai zis eu cu grabă și am început să înfulec pâinea neagră și salamul cu zgîrciuri și doi castraveți murați și zbîrciți și aproape uscați de hîrtia poroasă în care fuseseră înveliți și hîrtia supsesse toată zeama și castraveții aveau gust de hîrtie de la scamele de hîrtie rămase lipite, îmi dai și mie o țigară, zice, ba da, zic eu cu gura plină, adică da, poftim naționale, zic, și ea, rîzînd, și eu n-o vedeam atunci cum râde, zice ba da, cum ai zis, ai zis bine, de ce te corectezi, ai înțeles întrebarea exact așa cum o gândisem, adică nu-i așa că nu vrei să-mi dai și mie o țigară, dar eu nu i-am răspuns, deși aș fi putut să-i zic vreo cîteva de să-i piară, dar n-am zis și ea și-a luat o țigară din țigările mele și eu i-am dat foc și ea a aprins și mi-am dat seama că nu-i fumătoarea care voia să pară și a și început să rîdă cu lacrimi de la țigară, ba nu, întâi m-a lovit cu palma peste umăr și abia după aceea a izbucnit în rîs, după aceea s-a așezat lângă mine, pe ladă, și

după aceea, când s-a așezat, cărțile prăfuite alături s-au prăbușit și am dat să mă ridic și să le adun de pe jos și să le stivuiesc la loc, dar ea zice, lasă-le naibii, așa, cum așa, să le las, ce știi 'mneata ce mizerie face Belet dacă, știi, măntrește ea, știi că Belet se supără dacă-i brutalizezi cărțile, așa zice el că, dacă brutalizezi cărțile, no ești' electoal, și râde, și râde și-am început să zîmbesc și eu fiindcă grozav îl mai imitase pe Belet, și ea, încă rîzînd, zice, deci ăsta-i motivul și nu-ți face de lucru pe jos, în patru labe, ca să mi te uiți între picioare, - și nici n-am apucat să pricep despre care picioare vorbea, că și-a și ridicat fusta pînă la jumătatea coapselor și a întins-o numaidecît la loc, așa că eu nu atunci am observat ce făcuse ea, atunci eram ghemuit și adunam cărțile, ci mult mai tîrziu, când nu mai era nimic de văzut, după ce de mult isprăvisem de adunat cărțile și-mi scuturasem palmele și dădusem să mă ridic și mă ridicasem cu fața către patul lui Belet, divanul lui desfundat, așezat pe picioare de cărămizi și patul, când eu m-am ridicat, era la locul lui, sub fereastră și gol, dar în clipa în care eu, după ce rînduisem cărțile și-mi scuturasem palmele și dădusem să mă ridic și am dat să mă ridic și am chiar început să mă ridic, am văzut-o pe ea, cu coapsele dezgolite pînă la rădăcină și mîna care ținea marginea fustei se oprise și eu, aflat încă în genunchi și neștiind dacă să mă ridic ori nu, vedeam totul, pînă în adînc și în adîncul de umbră era chiar cel care mi se arătă de fiecare dată când, neizbutind să mă istovesc eu în timpul zilei, mă istovea el, ea, noaptea, și încercam s-o alung, și s-o apropii încercam, ca să mă devoreze odată, iar acum, dinaintea ei, vie, mi-a scăpătat un genunchi și m-am izbit dureros în genunchi și m-am ridicat din genunchi și dintr-o dată a fost ceva mai bine pentru genunchii mei din cale-afară de solicitați și când am fost gata ridicat din genunchi, ea, de undeva din spatele meu, a zis CE SCRII? și m-am cam speriat, ca 'totdeauna când ți se vorbește din spate și m-am răsucit, ea nu era chiar acolo unde o auzisem, coapsele învelite în fusta de stofă grosolană, cenușie, mai păstrînd încă urme de vechi cusături, poate că înainte fusta fusese altă fustă sau rochia fusese ori pantaloni, dar ceea ce era acum, învelind

coapsele, părea, totuși, de acolo și coapsele negau că adineaori ar fi arătat altfel, adică dezgolite, și că, iar aerul cu care fuma nu era deloc al uneia care-și saltă poalele în semn de pace - noului-venit și coapsele nu păreau să fi fost vreo dată dezgolite, nici așa, nici altfel, și chiar de-ar fi fost, nu arătau că, și-atunci zic eu, ba nu, atunci eu n-am zis nimic, ce era să zic eu, atunci, ea m-a întrebat din nou, de astă dată mai moale, CE SCRII?, zice, și-abia atunci, după ce ea m-a întrebat ce scriu, zic, ce să scriu, pretinzi c-ai citit, am și citit, zice ea, dar am citit ce-ai scris, însă ziceam ce scrii acum? nu ziceai, întrebai, zic eu, bine, zice ea, întrebam, dar dacă nu vrei să spui, nu că nu vreau să spun, zic, dar, nu vrei, nu vrei, zice ea, nu te pot obliga, zice, dar spune-mi, te rog, și parcă nu mai părea atât de suspectă, spune-mi, te rog, chiar vrei să te retragi de la fabrica de scriitori, Belet așa zice, că vrei să pleci de la fabrica de scriitori, nici vorbă, zic, de unde-o fi scos-o Belet că vreau să mă, asta aș fi curios, zic eu și făceam pe miratul și cred că făceam bine pe miratul, fiindcă ea m-a crezut ori s-a prefăcut și nu știu ce-a mai zis, nu mai era ceva important, din moment ce eu am izbutit să mă desprind de ea și de întrepicioarele ei ajunse la mine cu întârziere, pînă adineaori frica fusese vagă și nu se așezase, dar acum, o necunoscută intrase peste mine, în vizuina lui Belet, acolo unde eu pătrunsesem cu mii de precauții și după luni de ezitări și amânări, fiindcă Directorul lăsase să-i scape că știe el ce fac unii studenți, în afara cursurilor și seminariilor, că să nu-și închipuie acei studenți că Direcția și corpul didactic n-au sesizat cam de unde provin anumite probleme ridicate în seminar și cam care poate fi cauza obiectivă a anumitor răspunsuri, dar că se înșală amarnic acei Studenți care scontează pe lipsa de vigilență a factorilor răspunzători de educația viitorilor scriitori și-și închipuie că ei, factorii, nu sesizează caracterul lecturilor particulare, dar să se știe o dată pentru totdeauna că, mai devreme ori mai târziu, acei studenți care se lasă pradă otrăvii fasciste vor avea soarta lui Grigorcea și a lui Nanu, fiindcă noi nu înțelegem să punem la dispoziția viitorilor scriitori toate condițiile unei optime desfășurări a procesului de

învățămînt și materiale, iar aceștia să se lase influențați de ideologia burgheză, reacționară și putredă a porcului de Arghezi, a fascistului și fascizatorului Blaga, a dușmanului poporului și poeziei Barbu, a ațîțătorului la război și naționalist-șovinului Goga și alții de teapa lor, așadar, Directorul simțise ceva, dar încă nu știa de unde vine, dacă ar fi știut, Belet ar fi zburat din învățămînt, și nu numai, ci vizuina ar fi fost desființată, cărțile confiscate și arse în curtea Școlii, în cadru festiv, iar eu, ce să mai vorbim, asta pînă acum, pînă adineauri, pînă să nu vină asta, muiera asta, care sigur e omul Directorului, ori al lui Velicu, băgată pe gât lui Belet, ca să fileze și să raporteze care sunt, mai bine-zis dacă se confirmă că cei care pun anumite întrebări sau dau anumite răspunsuri la seminarii sunt cei care frecventează vizuina lui Belet, citind cărți interzise, bine faci că te retragi, zise ea la un moment dat, așa zice și Belet, că bine, că fabrica de scriitori e o cacamaca și că dacă ți-i dat să fii scriitor, ai să fii și fără fabrică, sau în ciuda ei, zicea ea, și mai departe, tot ea, zice, e adevărat ce spune Belet, dar ia gîndește-te, gîndește-te că, dacă te retragi, de unde mai procuri cărți ca astea ale lui Belet, de unde mai citești tu ce citești la Belet, unde dracu' mai găsești cărțile pe care le are Belet și poate încă un om-doi în toată țara, fiindcă au fost arse, cu camioanele le-au cărat de pe la biblioteci și din case și le-au dat foc, ori le-au depozitat prin pivnițe umede și le-au încuiat și au închis geamurile și răsuflătorile, să nu care cumva să pătrundă careva și să sustragă din fondul interzis și cărțile au putrezit și s-au stricat, și un bărbat ar plînge dacă ar vedea cum arată, asta cu bibliotecile publice și cu bibliotecile celor expropriați ori confiscați, dar ceilalți, oamenii de mijloc ori mărunți, care aveau și ei cîteva sute de cărți ori cîteva zeci, le-au ars de bunăvoie și nesiliți de nimeni, adică știind că anume cărți sunt interzise, dar nu toți cunoșteau indexul și dacă le scapă vreo carte interzisă?, așa că au ars toate cărțile ori aproape toate, știi tu că suntem o țară fără cărți, o țară fără biblioteci?, asta-i, ce-o să te faci dacă o să te retragi de la Școală și pleci, fiindcă o să și pleci din București, și ce cărți o să citești tu pe unde o să ajungi, și noi trebuie

să citim și să citim, fiindcă suntem niște cizme, suntem elevii și studenții și, dragă-doamne, intelectualii unei țări fără cărți, ca și cum abia alaltăieri ar fi dat pe la noi, Kiril și Metodie și ne-ar fi dăruit un sistem de scriere, asta suntem, niște cizme, habar n-avem de nimic, vorba lui Belet; to'ar'șooo, mata es' vânjos ște fromoșăl, foaaarte fromoșăl, da'ești on dobetoc, scoză-mă, da' dobetoc!, să-l auzi cum îi ia pe ăi cu sarcini, cred că și la voi tot așa: to'ar'șooo, 's oblegat să-z dau, febe, și-z dau, că, de nu-z dau io, -si da mie altu, un alt febe, de no-l pot duce, da' pân-atooonci, află de la mine că socializmu se aaapără și consolideaaază co argumente, ar-go-men-te, to'ar'șo', no co paru, no co hărtioțe la dosar, co argomeeente, no co lascătearan jezio, mare șmecher Belet ăsta și, la urma urmei, curajos, cine mai face ca el?, care dintre maaarii noștri intelectuali și dascăli mai îndrăznește să-și pună pielea la bătaie ca amărâtul ăsta de Belet, care-i doar asistent și asistent are să moară, fiindcă așa-i el făcut, să rămână bun în grad, cum se spune la armată, deși nu-i deloc prost, vreau să spun, în afară de cartea pe care o știe, e destul de șmecher, chiar foarte șmecher, păi știi ce face la noi, fiindcă nu-i poate aduce pe toți studenții aici, să le dea să citească, să scoată cărțile din casă e tot riscant, și-atunci ce face Belet al nostru?, se dă și el la Arghezi, de pildă, și-ncepe: Arghezi e-on porc, com bine, foaaarte bine și just apreciază to'ar'șo Velicu, ian'ascoltaț noma ce porcării scrie porcu ăsta de câne și citește și citește și așa mai aflăm și noi ce-a scris Arghezi pe care nu-l știm decît din putrefacția poeziei, cu Blaga la fel: ian'ascoltaț, noma la ăstalanț, fin'că no putem ăntălege foaaarte marea poeziei a lui Toma, decît raportînd-o la sobprodose de genul celor comise de acest, vorba lui to'ar'șo Velicu, mestec înrăit! și ne citește din Blaga și ne citește și, cine are urechi de auzit, și la noi, cam tot așa, zic eu, și ea zice, vezi, vezi, măcar așa, în ambalaj de atoma și tehașneculuță și minciuna stă cu regele la masă, măcar așa și tot mai aflăm câte ceva, e drept, foarte puțin, dar mult mai mult decît ni se dă voie, zău că merită să rabzi orice și oricît ca să poți rămâne aici și să ai acces la cărțile lui Belet, zice ea și zice mai departe, poate că ar fi bine ca tu,

ca privilegiat, să mai copiezi câte ceva și să dai mai departe, cum se zice, la noi circulă scrise de mână poezii de vreo douăzeci de Arghezi și vreo douăzeci de Blaga și, de mașină, câteva articole de-ale lui Maiorescu și ceva din Lovinescu și Epistola către Corinteni a Sfântului Pavel. Epistola a II-a, tu n-ai putea să?

De astă dată nu ea, nu întrepicioarele ei, nu sânii pe care-i și simțeam pulsând în căușul palmelor și nici glasul ca al nimănui, dar toate ca ale ei, de noapte, nu acestea mă paralizaseră, ci acel ceva care urma, care nu se putea să nu urmeze, fiindcă așa-cumva fusese și eu Grigorcea și cu Nanu: mai întâi și mai întâi, discuția între patru ochi cu Directorul, apoi discuția cu Velicu și tot între patru ochii și conștiința vinei instalată cu încetul și statornic și neputința mea de a folosi cuvintele și ușurința și adevărul cuvintelor lor și strădaniile mele de a scăpa, dar împotmolindu-mă și mai adânc și acea lumină din ochii lor, nu de satisfacție că mă băgaseră la apa, ci de regret sincer, de tristețe, de amărăciune, nu-i așa, amărăciunea că unul din cei mai buni studenți și promițători tineri scriitori se lăsase prins în mreje și eu să mă simt aievea prins într-un păinjenis scîrbos, vâscos, și să-mi fie rușine că-i pusesem pe Velicu și pe Director în neplăcuta situațiune de a se întrista din pricina rătăcirilor mele și să-mi vină să le cer iertare, nu ca să obțin absolvirea de pedeapsă, iar ei să se mulțumească doar cu o ședință de demascare, cu autocritica mea sinceră și cu o eventuală sancțiune pe linia de tineret, ci să-mi cer iertare pentru că-i înșelasem pe ei, cei care-și puseseră atîtea speranțe în mine, dîndu-mă exemplu cu toate prilejurile, cu alte cuvinte cre-zînd în mine și când colo euuuu, apoi așteptarea ședinței, colegii brusc bănuitori și înstrăinați și chiar bucuroși, să nu fie în nici un fel, dar mie să mi se pară că sunt, fiindcă e normal ca mie, acuzatul adevărat, să mi se pară că viitorii acuzatori sunt bucuroși de situația lor de acuzatori, e normal să bănuiesc, asta se cheamă mania persecuției, nu?, de ce să ne bucurăm, ar zice ei dacă ar zice, nu ne bucurăm deloc, fiindcă nu-i de bucurie, dar nici să ne întristăm să nu ne ceri, ai fi avut acest drept, dacă ți-ai fi văzut de treabă și să n-ajungi ce-ai ajuns, dar dacă ți-ai

fi văzut de treabă, n-ai fi ajuns în situația să ne ceri ceea ce acum ne ceri, așa că, decît să plîngă mama, mai bine să plîngă mă-ta și cum îți așterni așa dormi și tăcerea e de aur și capul plecat sabia nu-l și așa mai departe, par ei a spune, dar nici măcar nu par, pentru că au alte treburi mult mai importante decît să se întrebe la ce s-o fi întrebînd un viitor acuzat, ei au alte treburi și gânduri, ce, are să se desființeze Școala de literatură dacă am să fiu eu dat afară, ia să fim serioși, tovarăși, colectivul nostru se va întări prin eliminarea, din mijlocul lui, a unui element de teapa, și așa mai departe, însă, cu toate că nu arată, colegii sunt preocupați, se pregătesc temeinic în vederea luării la cuvînt cît mai la obiect și cu fapte, așa că își scormonesc amintirile și alcătuiesc un punctaj pe a cărui bază să fie luarea la cuvînt și bifează și ierahizează faptele și le fixează în timp, ca luarea lor să nu fie lipsită de greutatea lui LA DATA DE... TOVARĂȘUL POPESCU..., nu Duca, ci Popescu, asta era o mare importanță, fiindcă cel care înșală așteptările și calcă în picioare încrederea acordată nu mai poate fi considerat inginer al sufletului, deci n-are drept nici la pseudonim, despuindu-mă de pseudonim, acest simplu act avea să fie interpretat acolo, la prezidiu, nu numai ca o sugestie, nu doar ca o propunere de sancțiune, ci ca pe un început de sancțiune, ca pe un fel de aconto, asta în ceea ce mă privește pe mine, iar vorbitorul, ei bine, vorbitorul o luase înaintea prezidiului și făcuse un adevărat și sănătos pas de desolidarizare fermă de un șarpe de lîngă drum, așadar:

- la data de... tovarășul Popescu Zaharia... (întrerupere - pauza a fost adînc și temeinic gândită și repetată, în closet, ori noaptea, sub pătură), rămîne de discutat și de hotărît dacă să-i mai spunem tovarăș, acest superlativ-scamp nouă, tuturor... (din nou pauză, prezidiul se consultă, apoi, pentru că orele sunt înaintate, i se face semn să continue) deci, tovarăși, Popescu Zaharia, la data de..., la ora..., în împrejurarea cutare,

- a spus că
- a pretins cu nerușinare că
- s-a exprimat în mod dușmănos cum că

- a afirmat tendențios că
- a trecut la provocări directe susținând că
- a apărat cauza pierdută a dușmanului că cică și să

rotunjească ceea ce spusese eu cu adevărat, dar să schimbe accentul, ca să iasă cine știe ce grozăvie, să aducă la cunoștința adunării ce i se păruse că am spus când spusese, ori ceea ce ar fi dorit el ca eu să fi spus, dar pînă să ajungă acolo, în adunare, dragii mei colegi să se adune cîte doi, cîte trei sau în grupuri mai mari, dar nu foarte, și să pregătească ședința de demascare, s-o pregătească temeinic, să fie o demascare reușită, pe măsura pregătirilor, o demascare de care să-și aducă aminte cu plăcere și mîndrie și nostalgie în amurgul vieții lor și s-o povestească, s-o împărtășească și copiilor și nepoților și strănepoților lor și pionierilor, la focurile de tabără, în cadrul întîlnirilor cu vechi militanți pe tărâm obștesc, dar pentru ca acele focuri de tabără și mărturii să fie, într-adevăr, atractive și instructive, acum trebuia organizată o bună demascare, cu grijă și simț de răspundere pregătită, să nu se întîmple, Doamne-fereste, ca în alte părți ori dați, când, cineva, luînd cuvîntul ca să-l demaște pe cel propus demascării, dar nefiind temeinic pregătit, să se încurce nițel și să se trezească apărându-l, eu aș zice să nu te retragi, zice ea, de fapt, asta-i și părerea lui Belet, el m-a trimis, du-te, zice Belet, voi, femeile sunteți în stare să convingeți chiar fără argumente, zice ea, și eu, în gândul meu, zic, minte-minte-minte, nu Belet a trimis-o, și chiar dacă el, înseamnă că n-a mirosit-o, nici nu-i de mirare, e un fraier fără vindecare, dar ea minte, fiindcă dacă Belet ar fi avut de gând să mă satisfacă în vreun fel, să mă retrag ori să nu mă, ar fi făcut-o singur, ce nevoie are Belet de un asemenea intermediar, de putoarea asta, care nu din partea lui Belet vine să mă provoace și să mă tragă de limbă, ci din a Directorului sau din a lui Velicu, au angajat-o și pe asta, nu le-ajungea Vasile, ori poate că pe Vasile îl folosise la rahaturi, la mărunțișuri de ordine interioară, într-un caz ca ăsta, al meu, cu Belet, Vasile nu-i de nici o treabă, măcar pentru faptul că nu poate să-i vîre lui Belet, sub nas, despicătura unor craci de muire ca să-l dea gata și să-l facă să spună tot ce știe și tot

ce-ar vrea el să știe, ca să ajungă între picioarele unei muieri și și-au închipuit că, dacă eu, așa și pe dincolo, am să borăsc și eu tot dacă ajung sub fusta ăsteia, ca sub patrafir, mă așezasem pe un teanc de Iorga pe care, în prealabil, îl răsucisem cu cotoarele către perete iar volumul de deasupra îl întorsesem cu fața în jos, mă așezasem pe scăunelul de Iorga, la un metru în stînga necunoscutei, nu mă mai interesau picioarele și ceea ce ar fi putut decurge din, mă străduisem să găsesc răspunsuri și alte întrebări cu care să abat întrebările ei pe alt făgaș, oricare altul, numai să-mi piară senzația de vînat hăituit, ea însă nu se lasă, nu se prea lăsa antrenată înspre unde voiam eu, mai bine-zis încotro nu-i convenea ei, n-o putea duce de nas un ageamiu ca mine, e-he, rezolvase ea cazuri și mai dificile, n-o să rateze cu un ăla care nu mai văzuse cur de muieră, așa că nu-i era deloc greu s-o țină pe-a ei, acum îndemnându-mă să mă retrag de la Școală fiindcă, zicea ea, dacă unul din cei mai buni se retrage, înseamnă ceva, înseamnă că fabrica de scriitori n-are nici un Dumnezeu, care-va-să-zică, cine e să fie scriitor va fi fără sau în ciuda, ce te poate învăța fabrica, zicea ea, eventual ce și cum să scrii, ceea ce nu-i chiar rău, numai că noi nu trăim numai din negații, și-atunci, ce te-nvață să scrii?, nu te-nvață, fiindcă n-are de unde, ce-ul ăla se-nvață singur și pe proprie piele, te-nvață cum?, nici, cum-ul tot singur și scriind și mai ales citind și după ce-ai prins cât de cât ce-ul, așa că vezi și singur, era turnătoare, nici un dubiu, turnătoare și încă una dată dracului, nu ca rumegătorul de Vasile pe care-l puteai evita ori îl băgai în mă-sa și-l dădeai afară din dormitor și-i puteai pune pătură pe cap și-l coseai de saltea și te pișai în bocancii lui și alte de cămin, și de cazarmă, dar cu asta, cu muieră asta trebuia să folosești altă tactică și să începi lupta cu ea prin a nu fugi de ea, asta-i, să rămîi pe loc și s-o înfrunți și să încerci să întorci șansele de partea ta cum te cheamă?, am pus eu prima întrebare, nu știu exact dacă în prima zi ori mai tîrziu și n-are o importanță, destul că am început prin a o întreba cum o cheamă, ca să știu măcar numele primejdiei și s-o fac mai puțin primejdie, ori măcar suportabilă, fiindcă suporti aproape orice dacă-i știi numele, e și asta o

farsă ori o compensație, dracu' s-o ia, aşadar am întrebato-cum o cheamă şi rostisem întrebarea cu efort şi de parcă m-aş fi aruncat într-o copcă şi, după ce-am terminat de rostit întrebarea, m-am ridicat de pe scăunelul de Iorga şi m-am oprit, în picioare, cu genunchii lipiţi de genunchii ei, aveam de gând să mă apăr atacând, încercând ceea ce orice tânăr aflat într-o încăpere, singur, cu o fată, ar încerca şi, încercând, aş da prima dovadă de vinovăție, adică ia te uită că nu-mi arde mie de acte subversive, ci de cu totul altceva îmi arde mie, şi ce mai faci păpuşo, să zic eu, adică cel cu gândul numai la chestia aia, şi ştii că eşti mişto mămicule?, să continui eu şi, fără fasoane, s-o încalec, acolo, pe dunga patului şi să-i umblu pe sub fustă, ca să-i arăt că nu cărțile interzise mă interesează şi nici anumele întrebări şi răspunsuri la seminar, ci întrecrecii ei, atît, şi după aia s-o expediez cît mai firesc şi așa cum fac gagicarii cu îndelungă experiență, uşchelă păpuşo te mai sun io când mi se face de tine, așa să-i zic, se-ntîmplă, nu se-ntîmplă, n-are importanță, principalul e s-o pui cu crăcii în sus şi să umblu pe la ea, ca şi cum aş vrea s-ajung unde-i de ajuns, asta aveam de gând, stînd în picioare, cu genunchii lipiţi de-ai ei, dar dintr-o dată, mi-a fulgerat: DAR DACA EA CONSIMTE?, adică ea se lasă, adică vrea şi ea, opun^nd rezistentă numai de formă, pentru că așa se cade?, dacă ea, urmărindu-şi interesele ei, e sigură că asta se va întîmpla şi e pregătită, ba chiar abia aşteaptă ca eu să mă dau la ea, ca ea să accepte, şi-atunci, şi-atunci, şi-atunci, chiar că mi se-nfundă, fiindcă ea va fi prima a mea şi prima femeie prinde rădăcini şi-i destul să te spurci odată, n-am să mă mai pot lipsi de ea, decât dacă i-aş găsi înlocuitoare, dar de unde?, şi am să rămîn legat de ea, pentru cine ştie cîtă vreme, robul ei, al turnătoarei, care nu-i un Vasile oarecare, ci femeie, şi cum să refuzi o femeie care ți se dă cum se dă asta, şi am să mă îndrăgostesc de ea şi poate o să se şi ea, sau are să se prefacă numai, asta-i slujba, sau poate că o să ajungă să mă iubească şi ea, cu adevărat, şi o să continue să mă toarne şi să mă iubească şi eu o să ştiu că ea mă iubeşte şi mă toarnă, şi o voi iubi şi mai, poate tocmai fiindcă ştiu că mă toarnă şi n-o să mă pot desprinde de ea, deloc n-o să

mă pot, așa că cel mai bun lucru e să nu încerc să-i fac bucuria, să nu-i dau prilejul ca să nu mă aibă cu nimic, legat, vreau să zic, să rămân la banalități:

cum ziceai că te cheamă? am întrebat din nou, Tecla, zicea ea și roșește, TECLA?, zic, ăsta-i nume de călugăriță, zic, o verișoară de-a maică-mii s-a călugărit și a primit numele de...

daaaa? face ea cu mirare lungă, un anume fel de mirare, de fapt constatare și, de fapt, avertisment și mi-am dat seama că făcusem o prostie, fugisem de o capcană și căzusem în alta, pusă chiar de mine, de ce m-oi fi pomenind spunându-i că am călugări în familie, deci mistici înrăiți, deci iată că nu întâmplător și tra-la-la, cu opiumul popoarelor nu știam că-i nume monahal, zice ea (i-auzi la ea, mo-na-hal, putoarea joacă tare...), l-am auzit nu mai știu unde și mi-a plăcut și mi l-am luat, zice ea, nu-i numele meu adevărat, e numai pseudonim, m-am și întins la pseudonim, înainte de a fi scris ceva ca lumea, zic aaaa, și'mneata scrii, zic, da-n gândul meu: bineînțeles că scrii, cum să nu scrii, rapoartele alea ale voastre se scriu, iar autorii lor ce pot fi altceva decât tot scriitori, mai ales dacă au și pseudonim, și, au, iar în literatură, cu cât scriitura va fi mai neadevărată, cu atât mai prețuiți vor fi scriitorii ăia de ce rîzi?, zice ea, rîzînd, rîdeam?, zic, nu știam, nici de ce rîd nu știu, poate că am rîs și eu, așa, pur și simplu e și normal, zice ea și dă-i cu hohotele și eu după ea, parcă mai trăgeam o gură de aer proaspăt după toată, după ne întâlneam miercurea dimineața și în după amiezele de luni, joi și sîmbătă și numai în camera lui Belet, Belet convins fiind că-i ceea ce bine ar fi fost să fie, adică un băiat și-o fată sentîlnesc și ei și stau cîteva ceasuri, numai ei, într-o odaie, și de-aia ne și ocrotea patern, în felul lui, adică mai lăsîndu-ne ceva de mâncare și făcînd uitată câte o juma de sticlă de țuică ori de vin, nu știa că eu mă duceam la acele întîlniri ca la abator, dar și bravînd, și cumva mîndru că sunt obiectul unor asemenea investigații, de parcă ar fi fost chestii cu spionaj, chestii grele, cu secrete de stat, de-aia și recuseseră la femei, ca să, de aceea, uneori, mă temeam că n-am s-o găsesc acolo, că are să întîrzie ori n-are să mai vină

deloc, fiindcă i s-a încredințat altă misiune ori problema mea nu mai prezintă interes, și doar știam că, ducându-mă, îmi îngroș singur dosarul, că tot ce spun, ce fac, ce i se pare ei că fac, spun e consemnat cu grijă și, totuși, nu puteam să nu mă duc, nu puteam să nu-mi îngroș dosarul

chiar de-a doua zi, am început să ripostez, întâi din instinct, dintr-un reflex de apărare, apoi din ce în ce mai metodic, simțisem că nu mă pot apăra eficient decât dacă știu, drept care, de unde pînă atunci, la disciplinele principale, mă pregăteam doar conștiincios, nu atît ca să-mi păstrez bursa, ci ca să am liniște, după apariția Teclei, am început să studiez și să conspectez, ba chiar să cer consultații la întreaga bibliografie al cărei rol, pînă atunci, mi se părea că e doar de a orna, în subsol, pagina și, astfel înarmat, de-abia așteptam întâlnirile cu Tecla, ca să-i arăt, și nu oricum, că șefii ei se înșelaseră în privința mea, că ea însăși se înșelase atunci când se însărcinase să mă tragă de limbă și, evident, să mă înfunde, ei, las-că vedem noi care pe care, și ce dacă citesc, pe ascuns, cărți interzise, le citesc, în primul rînd ca să-mi cunosc dușmanii, nu te poți bate cu cineva pe care nu-l cunoști, nu-i așa?, ziceam și Tecla se cam strîmba, dar nu se putea da de gol și zicea: e și normal, cred și eu că înghițea gălușca, ori se prefăcea că a înghițit-o, sigur că se prefăcea, nu era ea omul care să renunțe atît de ușor, așadar, mă străduiam să-i demonstrez că nu-s eu acela pe care-l căuta, cel de care au ei nevoie ca să lichideze o dată pentru totdeauna sursa întrebărilor și a răspunsurilor neprincipiale de la seminarii, ci chiar din contra, uite-așa, din contra, fiindcă de unde știi tu ce hram port eu, știi tu, ai tu posibilitatea să știi ce-i cu mine, ziceam eu în gândul meu, adresîndu-mă Teclei, dar dacă eu, cel pe care-l urmărești tu, sunt, de fapt, eu însumi urmăritor, să zicem al lui Belet, dacă eu am misiunea să-l filez pe Belet, să-l înfund cu tot cu cărțile lui?, la urma urmei, asta-i legea conspirației, ori cum îi zice, adică noi doi să nu știm că lucrăm paralel pentru una și aceeași, sau ce-ai zice dacă ai afla că eu, nu numai că nu sunt vînatul tău, ci, aș' putea spune, chiar din contra, tu ai impresia că mă filezi pe mine, când, de fapt, eu am misiunea să te urmăresc și să raportez

cum îți duci munca și dacă nu cumva ești în legătură, reală, cu alde Belet și mai știu eu cu cine

asta era găselnița și țelul și unica preocupare, rostul meu în viață: s-o conving, nu numai de nevinovăția mea, ci să-i strecur, să-i sugerez că și eu

drept care îi mai plasam și câte un banc politic ori câte o întâmplare de la țară, dar intonate astfel, ca să pară că provocatorul sunt eu.

X

Camera nr. 4 (una din cele patru încăperi mari, aflate fiecare în câte un colț al cabanei, la etaj), continua să rămână încuiată pe dinăuntru. Nici în noaptea de Revelion și nici în zilele care urmară locatarii ei nu se vânzolisera prin sală. Pentru ei, viscolul nu însemna decât schimbarea pîrtiei de ski cu altceva, la urma urmei tot atât de plăcut. La masă nu coborau, Herr Walter le aducea mîncarea sus pe o tavă. La bar de asemeni nu zăboveau - cei de la nr. 4 nu beau, nu fumau, iar ciocolată își aduseseră de acasă.

Niki - inginerul siderurg Nicolae Grădină, pe numele lui sportiv: Nic. Grad - se antrena de zor, dinaintea ferestrei întredeschise. Halterele mici și halterele cu arc, cele pentru întărirea forței de strângere, a pumnilor, trei extensoare diferite, o instalație de paralele pitice, pliante (care puteau

fi demontate și strînse într-un toc nu mai mare ca al unei arme de vânătoare), o minge medicinală, una adevărată, de rugby și un dinamometru - erau folosite pe rând și la timpul potrivit, atâtea minute, atâtea mișcări, într-o anumită ordine prevăzută în programul dactilografiat pe două coli de hîrtie, lipite între ele și prinse în piuneze, la vedere, între ferestre. Nic. Grad executa conștiincios fiecare punct al programului - de altfel destul de complicat - neîngăduindu-și nici o abatere ; nici chiul, dar nici zel, cît scria la program atîta făcea. De pildă: "50 flotări" ; deși ar fi putut face și 100 și chiar 200 flotări, Nic. Grad se oprea exact la 50, se ridica, își scutura palmele, își scutura mușchii picioarelor, ai mâinilor, ai gâtului, făcea cîteva mișcări de respirație și liniște și, spre sfîrșitul acestora, se apropia de programul dactilografiat, se convingea că, după 50 flotări, urmează: "2' relaxare, respirație, plimbare ușoară" și, după exact 120", trecea neîntîrziat la, de pildă: "20 rostogoliri: 10 înainte, 10 înapoi" și se rostogolea pe pătura întinsă pe dușumea, după program.

- Niki dragă, ai să răcești, draaagă... cîntă Nini, adăpostită, sub pătură, îmbrăcată, cu o carte și cîteva reviste la îndemână, de care însă nu se atinsese și nici n-avea de gând să se atingă atîta timp cît va dura antrenamentul.

Nic. Grad nu răspunse. Se mulțumi să arunce, între două mișcări, o privire nu chiar încărcată de reproș, ci mai degrabă de matură bunăvoință, de adîncă înțelegere a unei îngrijorări în necunoștință de cauză.

Adevărul fiind că Nini era mândră de Niki. Deși acesta lucra îmbrăcat în trening, ea îi vedea, îi știa fiecare mușchi, fiecare tendon, desenul fiecărei artere umflată de efort și de conștiinciozitate, îi asculta respirația adîncă și perfect ritmată, aceeași în timpul lucrului ca și în pauze și mîngâia cu nările sudoarea lui iute, de cal sănătos - și, sub pătură, la căldura propriului trup, adunată, îi era foarte, foarte bine.

- Niki dragă, să nu răcești, draaagă... îl mîngâi Nini și cu buzele și i se făcu, de parcă ar fi vîrît amîndouă mâinile pe sub bluza lui de trening și ar fi urcat, cu

degetele rășchirate, prin pâsla de pe piept și părul îi șfichiuite degetele și o izbește ușor și arzător și dulce peste obraz și peste brațe și peste gât, ca iarba, ca iarba aceea nebună, de la sfârșitul lui august, din Poiana Narciselor, nu fuseseră la narcise în jurul lui 21 mai, el avusese un meci greu și ea își spusese că vin examenele și așa pierduseră narcisele de la Vad dar, spre sfârșitul verii, trecând pe-acolo, cu papa, papa zisese că ce-ar fi dacă ar ocoli Brașovul și ar lua-o spre București pe la Poiana Mărului și pe la Zărnești și, de la Șercaia, o luaseră la dreapta și, ajunși la Vad, o luaseră iar la dreapta, îndemnați de la tabla indicatoare, și ajunseră la narcise și din narcise nu mai rămăsese nimic, nici frunzele nu se mai puteau distinge, nea Vică, șoferul, zisese, clătinând din cap: - Uite cum își fac de râs de finul lui Dumnezeu, câte vaci și câte oi ar... dar ei nu-i era gândul la vacile și nici la oile lui nea Vică, se uita uimită la papa care, cu cei șaiszeci și cu cele nouăzeci și ale lui, cu cămașa descheiată pînă jos și cu bretelele slobozite pe șolduri cam ronde, cu chelia rozaliu-violacee, o luase la goană prin iarba uriașă, făcând salturi ca de cangur, și ținea brațele în lături, să i le șfichiuiască spicele subțiri și, la un moment dat, sobrul și morocănosul papa nu se mai văzuse, dar i se auzise glasul:

- Cu-cu!, și Nini țîșnise într-acolo, încercând și ea salturile de cangur, zicând că-i în Australia și strigând: - Te văd, te văd!, dar nu-l vedea și nici nu-l chiar căuta, pătrunsese în iarba ceea nebuna ca într-o apă, alta, necunoscută și totuși așteptată, puii de stejar îi zgîriau picioarele și un spin violet îi urzicase pieptul și umărul drept, dar nu se mai putea opri și nici alerga, așa cum, poate, ar fi trebuit, ci înota și se lăsa înotată de iarbă, pe deasupra ei trecea coroana câte unui stejar și ea înainta, cu soarele în stînga și iarba suna ca un xilofon și chiar dacă s-ar fi împiedicat de vreun mușuroi, de un pui de stejar, n-ar fi căzut, n-ar fi putut cădea, iarba ar fi susținut-o și, când s-a oprit, când a trebuit să se oprească, era gata, cu respirația pierdută și tot trupul tremurând de sfârșeala dulce și se lăsase să alunece întîi într-un genunchi, apoi pe o coastă și iarba îi corectase poziția, răsucind-o abia simțit pe spate -

și atunci fusese prima oară și stătea pe spate și, încet, încet, brațele rămase în sus coborâseră lateral, odată cu iarba și acum plutea pe deasupra cerului, protejată de aripa, de parașuta spicelor tremurătoare, era lipită cu spatele de cupola parașutei de iarbă și plutea deasupra cerului, deasupra cerului și, de undeva, ca din vată, răzbătuse glasul lui papa:

- Nini! Nini! Lasă prostiile!, dar ea nu voia nici să, nici să nu, și nu era în stare nici de un răspuns în gând, cear mai fi fost de răspuns, de spus, acum, și papa întii și-ntii îi acoperise picioarele, apoi o ajutase să se ridice, mai mult o ridicase singur și o dusese aproape în brațe la mașină, dojenind-o pentru multe, din care ea nu reținuse decât că, dacă te culci în iarba asta nebună și rămii scufundat în ea mai mult de cinci minute, mori sufocat - ei și?, gândea ea atunci când papa vorbea și: ei și? gândise tot drumul, deși ea nu voise să moară, nu voise cu tot dinadinsul, totuși parcă ceva-cumva filfiise pe-aproape, dar ea credea că-i altceva, cu totul altceva...

- Niki dragă, ai să răcești, draaa...

Nic. Grad, fără să apropie geamul, se dezbrăcase de trening și, doar în chiloți, plimbându-se prin cameră, se ștergea de transpirație cu un prosop uriaș, verde-deschis, cu flori roșii. Nini sări din culcușul cald și închise fereastra.

- Mersi, îi mulțumi el apoi, trecând pe lângă program, citi: relaxare, schimbarea echipamentului - 5'30"...

De sub pătură, Nini îi urmărea fiecă mișcare. Ca totdeauna când îl vedea dezbrăcat, i se părea mai voinic, mai ocrotitor, mai bun în urieșenia lui. Dar aici, la cabană... scândurile podelei se îndoiau sub pașii lui, mai accentuat acum, decât în trening, dintr-o clipă-n alta dușumeaua va ceda sub mulțimea lui de mușchi asudați furnicător, cabana întreagă va începe să pâraie și paturile și masa și noptierele și dulapul și geamantanele și sacii de voiaj și ei doi vor curge, ca pe coșul morii, drept în odaia lui Herr Walter.

- Niki draaa', mai ușor, dragă..., deși ar fi tare nostim, ar intra în folclor Niki, cel care, sub propria greutate, a frînt grinzile și dușumelele și toate ale cabanei **Edelweiss**... Papa, dragă, dac-ai ști ce-am pățit, să vezi: într-o zi... și-i

va povesti lui papa cum s-a întâmplat, deși Niki nu sărise, nu făcuse nimic cu intenție, pur și simplu era la punctul 16 din program, la relaxare, - schimbarea - echipamentului - 5' 30", și se ștergea de transpirație cu prosopul acela verde cu flori roșii pe care mi l-ai adus din Grecia, așadar, se plimba cum se plimbă oamenii și, dintr-o dată... Și știi de ce, papa, știi de ce n-a mai ținut cabana? Fiindcă Niki era numai în chiloți, vreau să spun în echipamentul lui de rugby... și de-aia... Când e îmbrăcat, pare un om ca toți oamenii, ceva mai voinic, dar când se... când se echipează în echipamentul lui de meci...

- Niki dragă, mai ușor, se ruuue... cîntă Nini, mândră de isprăvile lui Niki și mulțumită că-l mai îmblânzise pe papa, cu privire la logodnicul ei care-i în lotul național de rugby, care, la Bayonne, a jucat numai ultimele opt minute, dar a și transformat o încercare, era însă prea târziu, (mai era când, dacă l-ar fi introdus de la început), ar fi fost bomba-bombelor, franțujii bătuți la ei acasă - și Niki a călătorit mai mult decît tine și are să plece chiar și în Noua Zeelandă, unde tu n-ai să ajungi niciodată și după Noua Zeelandă are să facă un turneu în Africa de Sud, unde tu iar n-ai să pui piciorul niciodată...

Niki rîdea, așa cum știa el să rîdă, cu capul lui frumos și viril dat pe spate și gâtul lui vînjos și mușchii lui și glasul lui și dinții lui albi. Trecând pe lângă patul fetei, Niki o bătu ușurel pe obraz, a mîngâiere și Nini îi apucă iute mîna cu amîndouă mîinile și și-o lipi de obraji și i-o sărută și în palma și pe dos și la încheietură, unde părul era tăvălit de cureaua ceasului - știi tu, papa, **Eterna Sonic**, dar ce altceva frumos puteam să-i dăruiesc de 6 decembrie... și părul era tăvălit de cureaua ceasului ca iarba, atunci, acolo și mîna lui era rece și ușor umedă și mirosea puternic a sudoarea lui, a sudoarea lui, de iarbă.

- Niki dragă... murmură ea, cu ochii împăienjeniți și moleșită.

- Încă treișdouă de minute și gata, o asigură el..., o sărută cu grijă pe frunte, privi ceasul de pe masă, vîrî treningul folosit într-o pungă de plastic, legă punga și o puse în colțul în care se mai aflau cîteva pungi, tot cu

echipament folosit și se îmbracă într-un alt trening, vișiniu cu dungi albe. Când își încheie ultimul fermoar, cel de la piciorul stâng, secundarul era în dreptul cifrei 4. Când secundarul ajunsese la 6, Niki începu exercițiul următor.

La vreo treizeci de secunde, mai exact: la “28”, Nini intră în panică. Se stăpâni însă și, ca să nu-l deranjeze pe Niki, merse în vârful picioarelor la fereastră și o deschise, proptind-o cu două cepuri de lemn exact deasupra liniei trase cu creionul pe pervaz - fereastra se deschidea înăuntru - și pe care scria: “viscol III”. Dădu să se întoarcă la locul ei, însă Niki îi spuse, fragmentat, între o mișcare și alta, odată cu expirația:

- Pune-o / la II / vîntul / nu bate / direct / în / fereastră /.

Nini lărgi deschizătura ferestrei, fixînd-o cu cepurile la II.

- Mer/si/, îi mulțumi Niki, între a cincea fandare și a șasea.

În timp ce se învelea cu grijă și știință la loc, în pătură, Nini își aminti că, în această sesiune, avea cîteva examene scârboase, dintre care cel mai era, bineînțeles, dialectologia. Las-că văd eu... încercă ea să-și abată gândul. N-avea rost să-și strice, chiar acum, buna dispoziție și chiar cu dialectologia. Niki pleacă peste o săptămână în Noua Zeeleandă sau în Africa de Sud sau în amândouă, încă nu s-a definitivat și, dacă pleacă, ea are să poată tocî în pace două-trei zile pentru dialectologie. Madam Pix e prea cumsecade, prea drăguță, ca să se prezinte la ea total nepregătită. Deși dialectologia nu-i place, nici nu-i displace, ca, de pildă, slava veche și, dacă tocește trei-patru zile, poate să facă figură onorabilă la madam Pix. Știe că dialectologia n-o să-i folosească niciodată, dar ar fi nu știu cum dacă ar mîhni-o pe madam Pix, care-i atît de drăguță și, la urma urmei, nefericită. Fiindcă ce viață-i aia, fără bărbat, deși ea pretinde, adică ar fi în stare să pretindă că bărbații... așa și pe dincolo, ca o domnișoară bătrînă ce e. Măcar de-un șapte. Dacă se amână examenul, cum se vorbea și are la dispoziție o săptămână, poate să scoată chiar un nouă, iar dacă are baftă, chiar un zece - ce grozav ar fi

pentru biata madam Pix. Asta, dacă Niki pleacă în turneu, cu naționala. Și de ce să nu plece? Că Federația cam face mutre? Păi, vorba lui Gogu, de-aia-i Federație, ca să facă gafe, să-i titularizeze pe cei tâmpiți și să facă mutre și chiar să nu includă în lot jucători de valoare lui Niki. Las-că văd eu... Își propuse pentru a mia oara în ultimele zile. Las-că-l conving pe papa să pună mâna pe telefon, să dea el un mic telefon la Federația aia nenorocită. Haluuu, aici Bulgaru... să zică papa, haluuu, care ești acolo, ia dă-mi-l pe care-i mai mare-acolo, la voi, președintele ori ce-i... Haluuu, aici Bulgaru, uite ce rugămintă aș avea eu la mata, tovarășe scump... să zică papa, ginerele meu, Nic. Grad... așa să zică papa: ginerele meu, ce, nu-i aproape ginerele lui?, îl conving eu să-i zică ginere, mai ales dacă-i spun că numai dacă Niki e plecat, dacă-l știu eu plecat cu naționala, departe, numai atunci sunt în stare să învăț ca lumea, mai ales la dialectologie, ori ce-ar vrea el, papa, să pic la dialectologie?, cum dorește, dar să știe că, dacă Niki e în București exact în perioada examenelor și, pe deasupra, și amărît că n-a fost inclus în națională, pic la sigur, și nu numai la dialectologie. Și papa să zică: - Fir-ar să fie de examene, păi eu, când venea sesiunea, putea să se scufunde pământul, nu mă interesa decât examenul respectiv! Bine papa, dar tu, în concediu de studii, la fefe, te duceai la Sinaia și nici nu erai în lotul național, ca Niki, fiindcă o ca și cum aș fi eu și ca și cum ar da și el la dialectologie, zic. Și papa: - Și ce-o să fie dacă Turnu-Colții o să rămână-n București?, o ia el cu placa lui. Ce, o să se scufunde pământul dacă domnii Turnu-Colții nu intră-n lotul ăla? Să se ducă la slujbă, e inginer, nu?, să-și vadă de ingineria lui, de-acolo primește salariu, să-și vadă de producție! După ce că tot eu l-am adus în București, acum să intervin să plece? Bine, papa, zic, dar el nu pleacă de tot, se duce, joacă și se-ntoarce... Și papa, tot cu placa lui: - Mai bine-ar rămâne pe acolo, am scăpa și noi de el, ar scăpa și lotul ăla de-un... las-că-mi-a spus mie Merișan că Niki al tău e cam a cincea roată la căruță. Și eu : - Papa, dar tu te uiți în gura lui Merișan?, păi Merișan are tot interesul să-l denigreze pe Niki, fiindcă și tu știi chestia asta, vrea să mi-l vîre pe gât

pe Dănuț al dumisale, dar mie nu-mi place Dănuț, ce să fac dacă nu-mi place, nu mă poți obliga să-mi placă un om care nu-mi place, doar tu singur m-ai învățat că sentimentele nu pot fi impuse. Și în al doilea rând, nu-i deloc adevărat că Niki e a cincea roată la căruță, adevărul e că, dacă nu-i chiar cel mai bun, atunci e unul dintre primii trei sau cinci din echipă, numai că nu se are bine cu antrenorii și cu Federația, fiindcă... știi tu ce gândește Niki în materie de competență... Și-apoi ai citit și în "Sportul", că, la Bayonne, din cauzele cunoscute, nu l-au băgat pe teren decît în ultimele opt minute, ei, și-n alea opt minute, Niki a făcut marț apărarea franțujilor și, dacă nu-l băgau așa de târziu, bomba bombelor ar fi fost! Și papa zice atunci: - Bine, dar să fie pentru ultima oară. Pe cuvîntul meu dacă-ți mai cer ceva de-aici încolo, zic, de data asta și gata, zic, să trec și eu la dialectologie. Și papa zice: - Bine, și...

- Niki dragă, zău nu ieși, zău, renunță măcar azi... se ridică Nini în capul oaselor, văzînd că Niki își pusese în jurul gâtului un prosop și acum își trăgea fesul pe cap, în timp ce-și vîra picioarele, pe pipăite, în bocancii de ski. Zău, Niki, uite, dacă vrei, poți să deschizi geamul de tot, pînă la zero, le deschidem pe-amîndouă, numai nu ieși afară...

Niki îi zîmbi, continuînd să se îmbrace. Își strînse șireturile, încătărămă curelele și-și puse mînușile, bătîndu-le cap în cap ca pe niște mînuși de box:

- Șapte minute, din momentul în care apar, zise și ieși duduind pe culoar, apoi pe scări cu bocancii lui grei.

Nini se ridică din pat, închise fereastra și rămase dinaintea ei, cu ceasul pregătit. Avea dreptate, Niki, în partea asta a cabanei vîntul nu bătea direct, ajungeau doar vîrfurile aripilor, învîrtejite și spulberînd zăpada măruntă ca pe un abur, amestecînd-o cu ninsoarea, sau poate că nu mai ninge, sau ninge, nu-și dădea seama, apa de zăpadă se frămînta, venind de peste tot și ducîndu-se în toate părțile.

Ca prin ceață, desluși jos, la picioarele cabanei, o pată întunecată. Pata agită o excrescență și Nini apăsă pe declanșatorul ceasului, fixă soneria la minutul șapte, depuse

ceasul pe masă și veni iar la fereastră. Acolo, jos, în viscol, uneori pierind cu totul, acoperit de câte o rafală de zăpadă, Niki alerga, sprinta, simula pase, plonja, se ridica numaid-ecât, din ce în ce mai confundabil cu alb-cenușiul general, dar, după alte câteva pase, sprinturi, începea să se vadă mai bine cum pasează, cum fentează - pînă la următorul plonjon.

Când ceasul ajunsese la 5' 30", Nini începu să agite fesul ei galben, însă Niki nu i-l vedea, n-avea cum să i-l vadă, așa că deschise fereastra și dădu să strige. Chiar atunci o răbufnire de vînt cu făină de zăpadă îi puse căluș. Nini dădu înapoi, și, după ce-și veni în fire, prinzînd și un moment de liniște, strigă ;

- Grămadaaa! și nu închise geamul pînă ce nu-l văzu pe Niki apropiindu-se de bradul din apropiere.

Când soneria izbucni, Nini deschise iar fereastra și strigă:

- Gataaaa!

Niki lăsă bradul pe care-l împinse cu umărul timp de l' 3" și, în pas alergător, dispăru din vedere, spre stînga. Fata încălță în fugă papucii cu carâmb înalt și îmblăniți, luă măturica din cui și coborî în graba mare. Ca de obicei, ajunsese în capul scărilor tîrziu, când Niki fixa la loc bara ușii, iar Herr Walter își făcea de lucru, mai mult încurcând.

- N-ai trișat? întrebă Niki, rotindu-se ca Nini să-l poată scutura.

- Cum să trișez? făcu ea, nici jignită, nici mirată, se învârtea și ea în jurul lui, lucrînd cu măturica. Și fesul...

Niki își scoase fesul, i-l întinse, apoi începu să tropăie, să-și scuture și zăpada de pe bocanci.

- Să vă servesc și cina sus? întrebă Herr Walter, ca să se afle în treabă.

- Sus, răspunse Niki și începu să urce scara, pășind câte patru trepte, fără să se țină de balustradă.

- Mulțumesc, Herr Walter... făcu Nini, mai degrabă ca să-l liniștească pe bătrîn în privința scării, adică n-o să se rupă ea chiar acum, deși, Doamne, ce grozav ar fi să se prăbușească sub pașii lui Niki. Și gem de zmeură, Herr Walter, adăugă ea, consolîndu-se la gândul că poate data

viitoare... scara... apoi urcă și ea în fugă după Niki.

Acesta se și descălțase de bocanci și-i pusese într-o lădiță căptușită cu o foaie de nylon, își scosese prosopul de la gât și acum se plimba prin cameră, făcând mișcări de respirație și relaxare.

Nini luă de pe reșou ligheanul cu apă aburindă, îl depuse în mijlocul camerei pe o altă folie de nylon, apoi scoase dintr-un sac de voiaj câțiva bureți mari, un prosop mic și un altul, maro, de baie. Se așază pe marginea patului, își suflecă mânecile și rămase în așteptare.

- La fix! constată Niki mulțumit, cu respirația recăpătată, dezbrăcându-se de trening.

Nini se repezi să-l ajute, deși nu era nevoie.

- Gata! făcu Niki atunci când rămase în chioli.

Nini apropie un taburet, îl puse lângă lighean. Niki se așază pe taburet. Nini înmuie trei bureți: unul i-l dădu, săpunit, lui Niki ; cu ceilalți doi, pe rând, începu să curețe spatele, șalele, gâtul bărbatului. Niki se ocupa de piept și de obraz. Din când în când întindea buretele fetei care-l clătea, îl săpunea și i-l înapoia.

- Dacă mi-ai face și masaj... spuse Niki pe când își spăla singur picioarele. Dar nu poți.

- Lasă-mă să-ncerc... se rugă Nini, răsuflând grăbit, de efort.

- Nu, lasă, n-ai forță, zise el, aplecat. Păcat că n-ai. Un masaj, acum, ar fi aur. Mi-ar fi foarte util un masaj, acum.

Nini îi puse prosopul mare pe spate. Încercă să-l șteargă cu cel mic. Chiar începu, de la urechi. Dar el n-o lăsă.

- Lasă, zise. Mersi și lasă. Dacă aveai nițică forță.

- Să-ncerc, se oferi ea din nou.

- Nu, lasă, că n-ai. Aur ar fi fost un masaj.

În timp ce Niki se ștergea, Nini îi pregăti patul și pijamaua curată. Și flaconul de o jumătate de litru de levănțică.

- Acum să mă lași să... zise Nini, urcată cu genunchii pe pat și trasă lângă perete, ca să-i facă lui loc să șadă.

Niki se așază, cu spatele la ea.

- Să nu fie prea rece, îi recomandă el.
- Sigur-sigur, o încălzesc.
- Dacă aveai și tu un pic de forță... A-ur!
- Să-ncerc, se oferi, neobosită, fata.
- Nu, că n-ai. Așa-i bună... constată el când Nini, în sfârșit, începu să-l parfumeze cu levănțică ținută îndelung în căușul palmelor. Dacă-aveai și forță... Și pe gât... Așa. Mai tare nu poți. Nu-i nimic. Mai încearcă-un pic. Destul, lasă, ai obosit. I-auzi cum sufli.

Nini nu era obosită și nu râsufla altfel ca de obicei. Dar nu protestă. Nici mirată nu se arată. Mirată că Niki zisese că-i obosită și că râsuflă greu. Continuă să-l parfumeze pe frunte, pe pleoapele strânse, pe lângă nas, pe după urechi.

- Mersi, Nini, săru-mîna, o opri Niki, astupând flaconul și întinzîndu-i-l. Să nu răcesc....

Nini se precipită, îi descheie nasturii bluzei de pijama, îl ajută să o îmbrace, îi potrivește reverele, îi netezește cutele, îi îndreaptă o șuviță de păr.

- Săru-mîna, mersi. Acum, dacă nu te superi... zise el încet, zîmbind stingherit.

- Da, sigur-sigur făcu Nini, vinovată, coborî în grabă din pat, dădu să se îndrepte către geamantanul de unde luase levănțica, dar renunță și se apropie de fereastră. Gata, Niki, spuse.

- Gata! făcu și el, după o vreme în care fata stătuse neclintită, la fereastră, cu spatele către interiorul camerei.

Niki era acum îmbrăcat și cu pantalonii de pijama și tocmai lega la gură o pungă de plastic în care introdusese, rulați, chiloții. Puse punga într-un sac de voiaj, dădu pătura la o parte, se întinse pe spate și se acoperi. Pînă la subțiori. Oftă.

- Perna asta...

Nini se repezi s-o, dar nu știa dacă era prea umflată ori prea plată, în cele din urmă îl lăsă pe Niki să umble singur la ea - și Niki o mută mai înspre perete.

- Mersi, Nini, săru-mîna, acu-i bine, oftă el apoi prinse de încheietură mîna fetei și o sărută: Ești o fată bună...

- Niki, zise ea, repede, fiindcă de mult așteptase momentul acesta, ca pe un îndemn, ce Dumnezeu facem cu vremea asta?

- Ce? răspunse Niki, pleoapele i se înghesuiră. A, cu vremea asta... Păi, ce putem face, o să stea, doar n-o s-o țină așa pîn-la... Nu?

- Sigur-sigur! Nici măcar o săptămână de ski n-am apucat. Și doar pentru ski am venit. Ziceam că...

- Ce? făcu el, apoi o mângâi pe obraz: Las-că se face frumos, doar n-o s-o țină așa tot timpul, se face...

- Când? aproape se tîngui fata. Azi suntem în 3 și...

- Păi, da, zise el, îi luă mîna și i-o sărută. Cam așa e... Cam da, ar cam fi destul cu viscolul...

- Vezi? - Nini părea că nu mai are mult și o să izbucnească în plîns. Vezi?

- Dac-ar fi după mine... zise Niki după o vreme. Fata îi mângâia cu vârful degetelor aripile nărilor.

- Niki... se hotărî ea.

- Da, dragă, răspunse el, ridicând pleoapele cu efort. Spune, o îndemnă.

- Niki, reluă Nini, tu știi ce zi e azi?... și-și mușcă buza.

- Asta-i, cum să nu știu...

- Și? făcu Nini abia auzit, așteptînd. Niki tăcea. Se uita cam înspre fereastră.

- Azi e 3, Niki, spuse ea.

- A-ha, confirmă el.

- E fără soț, știi?

- Știu, dragă, fără soț.

- Azi e zi fără soț, repetă fata.

- Păi, da, zise el, blînd. E fără, dar ia uită-te la ceas și spune cît e, cît arată.

- Știu, zise ea, dar am zis și eu... Să nu uităm...

- Asta-i, acum, să uităm... și o mângâi pe umăr. La atingerea mîinii, fata se înmuie. Se lăsă cu tîmpla pe pieptul lui, cu mîna stîngă vîrîtă adînc, în pîsla de pe piept și cu dreapta mîngîindu-i obrazul.

- Mă iubești? întrebă ea cu ochii închiși.

- Pui și tu niște întrebări... Cum să nu te iubesc? și,

ridicându-se nițel, o sărută pe păr.

- Tare?

- Foarte tare, și iar se ridică și o sărută din nou, în același loc.

- Cît de tare? cam cît, așa?...

- Asta-i, acum, cît... Foarte-foarte tare. Nini oftă. Dar nu se desprinsese.

- Niki... făcu ea, își lipise obrazul de pieptul lui și vorbea înfundat.

- Da, dragă.

- Niki, mai sunt șase ore.

- Nici atît. Ceva mai mult de cinci. Cinci și treișdouă.

- Niki, insistă ea, nu s-ar putea... Măcar azi...

El nu răspunse. Continuă să-i mângâi părul.

- Niki dragă, măcar azi... dacă s-ar putea... Uite, dacă vrei, renunțăm la diseară. Vrei? vrei să renunțăm la diseară?

Niki tuși ușor, vru să răspundă, tuși iar.

- Zău, Niki, fă și tu o... excepție, o abatere, una singură. Te iubesc, Niki, de-ai ști cum.

- Asta-i acuma, și eu te iubesc, știi foarte bine.

- Atunci de ce?... Zău, Niki, hai să... Uite, renunțăm la diseară, e tot una, hai să... Și renunțăm la diseară, vrei?

- Nini dragă, tu ești o fată grozavă, pe cuvînt, de-aia te și iubesc atît și țin la tine. Dar uneori, nu că n-ai pricepe, dar parcă n-ai vrea să pricepi...

- Cum nu vreau, dar ziceam că-i tot una, doar renunțăm la diseară, nu-i același lucru?

- ...ce intrigăraie și mașinații și tot felul de lucruri murdare și toți sunt cu ochii pe mine, să mă agațe cu cel mai mic defect...

- Dar ți-am spus că se aranjează, papa mi-a promis solemn că dă telefon la Federație și, dacă e necesar, se duce el, personal...

- Sigur că se duce, nu se poate să nu figurez și eu în lot, dar tu nu te gîndești că eu trebuie să onorez pila asta, intervenția asta, nu?, știi doar că mie nu-mi place să se intervină pentru mine pe nedrept, pe nemerit, în chestii în care nu mă pricep. Nu pot admite să fiu în lot nejustificat,

numai pentru că s-a intervenit pentru mine, știi doar concepția mea. Trebuie să fiu într-o formă, nu bună, ci excelentă, ca să nu...

- Da, Niki, de acord, și ai să fii, sunt convinsă că ai să fii cel mai bun din echipa noastră, dar eu nu ziceam decît ca să renunțăm la diseară. Nu-i tot aia?

- Păi, nu prea-i tot aia, fiindcă acum am program de somn, uite, am și pier... au și trecut, numai pînă acuma, patru minute, zău Nini, de ce nu ești tu fată înțelegătoare? Programul...

- Sigur-sigur, dar ziceam că... Că se compensează, adică diseară n-o să fie ce-o să fie acuma... Cam așa gîndeam eu... Și, la urma urmei, programul ăla-i făcut de tine, nu ți l-a impus nimeni.

- Tocmai, fiindcă-i făcut de mine, de-aia trebuie să-l respect pînă-n ultimul amănunt.

- Tocmai, eu zicem că, fiind făcut de tine, poți să-l... mă rog, să-l mai modifice, adică nu de tot, dar o mică schimbare...

- Degeaba insiști, Nini, știi bine că nu se poate, programul e program, știi că eu nu mă abat de la...

- Măcar azi, Niki...

- Și mîine ai să zici tot așa: numai azi și gata...

- N-o să zic, fiindcă mîine-i zi cu soț.

- Mă rog, poimîine. Zău, Nini, fii fată de treabă și hai să ne odihnim. Haide...

- Dar te iubesc... începu fata să scîncească.

- Asta-i acum, parcă eu te-aș urî... Haide, fii cuminte.

- Dar diseară?

- Păi, diseară... Altă chestie. Așa am hotărît, așa rămâne.

Fata se ridică. Plînsese cu adevărat. Dădu să se îndepărteze, se întoarse:

- Nu-i așa că nu gîndești urât despre mine? Că... am zis ca să... cu în loc de diseară... Nu-i așa că nu-i urî, nu? Fiindcă nu i-am spus altuia, ție ți-am spus. Nu-i așa că nu-i nimic rău în asta, tu ești iubitul meu și o să ne căsătorim și adică, noi doi... Să nu crezi că aș fi făcut cu altul așa, numai cu tine, tu știi că așa e, că la 11 septembrie...

- Nu fi proastă, o opri Niki. Bine-nțeles că nu-i nimic urât, doar suntem aproape ca soț și soție, cum mă întorc din turneu, cum depunem actele, dar de ce nu mă înțelegi și pe mine? Că trebuie să fiu într-o formă excelentă? Chestiile astea se cunosc numaidecât, după cinci minute de joc îți dai seama care a făcut excese și care...

- Bine, atunci mă duc alături, la 6. Sper că n-a venit nimeni pe viscolul ăsta să-o ocupe...

- Diseară, Nini... Fii fată înțelegătoare.

- Numai să nu fie ca alaltăseară...

- Asta-i acum, știi bine că alaltăseară am avut o întindere. Dar diseară... Așa am hotărât, așa rămâne.

- Bine, Niki, atunci eu sunt la 6. Dacă ai nevoie de ceva...

- Nu, mersi. Ia-ți ceva pe tine, să nu răcești...

- Niki... făcu ea din ușa, dar nu mai continuă.

Niki se așezase, reglementar, pe partea dreaptă, cu spatele spre ușă.

XI

Bătrînul mai trase un gât din glaja lui Jancsy. Fain vinars. Faină muiere, Damiana. Aduce, după cum îi făcuse la trup, cu Ilse. Și Ilse, tot așa... Și poate că și-n privința bărbaților. De-aia o-njură porcu ăla tot mereu. De porc ce-i. Și ce dacă ea?... Nu-i tot aia? Păi ce, Ilse era Sfîntă? Clar că nu, nici în privința bărbaților, nici în altele. Dar ți-am făcut eu vreodată observație, Ilse, Ilschen? Ți-am zis eu că de ce aia, de ce aialaltă? Clar că nu. Sfîntă n-ai fost, ți-ai trăit cum nu știu dacă-i muiere să-și fi trăit mai din plin ca tine. Și ce dacă? Aveai cap și încă un cap bun și când ai cap, poți să ai și un pic de păcate. Tu erai un cap, Ilse, un cap politic, așa-i zice, adică știai să te orientezi, să vezi întîi cum e vremea și după aia să te-apuci de ce-aveai tu în gînd să te-apuci. Și vedeai departe. Nu vorbeai așa frumos ca Uwe Martini, că ce școli aveai tu pe lângă el, dar era Doctor și în litere și în filozofie și în drept și încă în multe

și umblase pe la universitățile cele mari și se duelase la Heidelberg. Dar tu erai în stare să și faci ceea ce el, Uwe, vorbea numai. Tu n-aveai nevoie de știința lui ca să faci ceva și să faci bine. Dacă te-ntreba careva ce-ai făcut, tu nu prea știai spune, dar la făcut nu te lua nime. Pentru că noi, sașii, cum să rezistăm în țară străină, decât dacă avem cap? Și cap e-atunci când nu te-ncontrezi cu stăpânirea, cu statul. Când te dai cu ei, cu stăpânii, oricine-ar fi și oricum ar fi, pentru că puterea înseamnă Ordnung și disciplină și noi de Ordnung și de disciplină avem lipsă întâi și-ntâi, că atunci când îi Ordnung și disciplină, ne putem vedea de treaba noastră, adică să muncim. Orice - și la sapă și la mașină și la comerț, la orice, numai disciplină să fie. Câți stăpâni or trecut peste noi și de toate felurile, dar noi am rămas, fiindcă ne-am văzut de pământ și de meserie și dacă dădeam dări și impozite, la unii mai mult, la alții mai puțin, trebuia să dăm, nici o supărare, că doar liniștea în care să muncim o plăteam, asta-i în toate părțile, și-n țările cele mai civilizate. Asta-i deviza noastră: să muncești și să-ți dai dările și să nu te bagi în politică. Cum te-ai băgat în politică, cum te-ai ars. Nu-i bine, nu-i deloc conștient să te bagi în politica țării care nu-i a ta, întâi și-ntâi că de ce să te doară pe tine de politica lor - dacă pe tine te lasă-n pace, să muncești. Ce contează cum îl cheamă pe ăl de-i la putere? Și-apăi, ce-i țara ta, de să ți se rupă inima de soarta ei? Spargă-și capu cu politica lor ăi de loc, noi să muncim că știm munci. Și să nu fim contra stăpânirii, că cine-i contra stăpânirii e și contra ordinei și cel mai mare rău pentru noi e dezordinea. Politica... Că a fost Viena, că turcii, că ungurii și după aia românii, fel de fel, și liberali și țărăniști și gogiști și legionari și Antonescu, după aia Grupul Etnic și după aia comuniștii - ce ne privește pe noi? Noi muncim, nu facem politică. Numai că, pe undeva, și Martini și Ilse greșeau: bine-bine, să nu fii contra stăpânirii, asta-i deviza noastră, dar nici să fii prea cu ea, că numai ce te pomenesti într-o dimineață că se schimbă steagul și-atunci ce te faci, sasule? Că una-i să te supui și să dai Țezarului ce-i a Țezarului (așa-i lumea asta făcută, n-o să mă apuc eu s-o schimb, trebuie să plătești pentru tot: și că ești lăsat să

muncești și că tragi aer pe nas și că te duci la privată), și alta-i să te găsești tu mai coș ca ăilalți, să te pomenești tu cu deștele ridicate, cum ar veni că ai tu niște idei... No, în privința asta, a ideilor, amândoi ați greșit.

Și tu, Uwe, că întâi ai scris o carte, aia cu “pericolul negru”, și asta nu ți-a fost de-ajuns, dar ai scris și la ziar și te-ai apucat să-i înjuri și pe ăi din V. G. și pe drăguții noștri din D. J. și pe Hitler și pe ăi de i-or ucis pe Stelescu și după aia cu Jilava și pe ăi cu Iorga și pe Sima - eu nu zic că n-aveai dreptate, dar la ce ți-a folosit dreptatea de pe urma căreia întâi te-or batjocorit ai noști', că ești trădător, după-aia te-or luat în primire legionarii, că nu se putea să n-ai tu măcar o bunică jidoavcă și din nou ai noști' și după aia Antonescu, fiindcă ai zis tu ceva rău de Războiul Sfânt. Și, după Antonescu, iar ai intrat în gura alor noști' și-ai noști' te-ar fi trimes drept la Dachau, ori găseau ei unde, de nu te-aveai bine cu comisarul ăla, Marinescu parcă, și nu știu dacă chiar din simpatie ori l-ai uns din greu că te-a arestat el și te-a dus la Siguranța lor, românească, și-așa te-o scăpat de Gestapo. Dar după aia... Dragă Uwe, dragă Uwe, după aia chiar că ai încurcat-o cu comuniștii... Că, or fi judecat ei, dacă Siguranța te-a scăpat de Gestapo, înseamnă că ești omul lor, al Siguranței și ce mi-i Siguranța, ce mi-i Gestapoul?... Și-ai murit ca un c^ine, în fundul Rusiei, ai murit ca prostul, dragă Uwe, și niminea nu te plîngea și unii și alții zic de tine că te-ai băgat unde nu-ți era treaba, că singur ți-ai băgat păduchi în cojoc și că, dacă-i pe murite, dacă tot e să mori de mâna cuiva, atunci măcar să mori de mâna dușmanului, nu de-a pre-tinului.

Și-astalaltă, Ilse... Pe tine, Ilschen, tot o greșală cît capul tău de mare te-o dus la... unde te-o dus, că chiar dacă eu n-am scos o vorbă în privința ălora, zăpăciții ăia, tu trebuia să știi, n-aveai slobod să nu știi că nu-i sănătos să ai idei. Și încă din alea. Faci ce-ți cere stăpânirea, dacă-ți cere, nu mai puțin, dar nici mai mult, dar nu vii tu cu idei. Dacă stăpânirea ne cere să ajutăm la prinderea ălora ajutăm, de ce să n-ajutăm, doar ne-ajutăm pe noi în primul rând, că, de când băteau ăia munții, nu mai urca nici dracu' la cabană și nu ne făceam planu și doară noi din plan trăim

- dar cum să vii tu cu idei? Cum să ridici tu două dește, ca la școală: lăsați că avem noi un plan, îi atragem la **Refugiu**, zicem că acolo-s feriți de dumneavoastră, n-aveți decît să-i luați de-a-colo, cum se zice în românește: ca din oală... așa i-ai zis maiorului. Eu n-am fost de părere, nu prinderea lor, dar nu eram de părere să am eu idei că cum să fie prinși, dar dac-ai apucat să zici, nu-ți mai puteai lua vorba-napoi, cum fac rumânii, și, bine-rău, nu te puteam lăsa singură doar una suntem, și de-aia am făcut tot ce mi-ai poruncit. Dar cu inima îndoită. Fiindcă de ce să te legi la cap, dacă nu te doare? Să-i prindă ei, doar asta li-i meseria și primesc salar și ei erau cu miile și aveau și cîini și avioane și tunuri, ca la război adevărat. Ori ce, credeai că-ți dă despăgubire pe anii de la “reconstrucție”? Că ne dă căbana-napoi? Noroc-bun, mulțam că ne-or lăsat s-o gospodărim. Ori ce gândeai, că doar n-ai să zici acuma că, mă rog, convingerile tale politice... de nu le aveai... Nu știu ce gândeai tu, dar rău gândeai. Fiindcă uite, unul din ei tot a scăpat - ăsta de face pe scriitorul, și chiar de nu-i el ăl de-atuncea, neam cu el tot îi, ori pretin, ori cine știe ce are el de se bagă, dar el știe ce-a fost atunci, la **Refugiu**... și, află de la mine, chiar de n-am fi printre făgărășeni - care nu iartă nici pînă la a zecea spiță, cum zic ei - tot n-ai fi scăpat. Fiindcă așa-i făcută lumea asta și poate că așa-i bine, să nu poată niminea fugi de ce i se cuvine - bine ori rău, dar mai ales rău - pentru rău, drept, se plătește mai tîrziu, dar tot se plătește.

Așa-i când ai idei. Sasul nu-i slobod să aibă idei din astea, de mai totdeauna s-au întors în contra lui. Că, de cîte ori sasul a avut idei, a pățit-o. A pățit-o el și când a stat de-o-parte, -n treaba lui, d-apoi când s-a și băgat... Uită-te numa-n cărțile de istorie și-ai să vezi. Și când vine vremea de plată, nu plătește numai Hans ori Fritz ori Dieter, plătesc toți sașii, fiindcă-s sași și toți sașii sunt la fel...

- Una mică, Herr Walter...

Fără a-i mai lăsa timp să ia o hotărîre, Zeno întinse mîna după sticlă și își turnă, de astă dată cu grijă, să fie într-adevăr, “mică”.

- Am tot vrut să vă-ntreb... se opinti Walter și, ca nu

cumva celălalt să se prefacă a nu fi auzit, se ridică de pe taburet, se prinse cu putere de leăturile grilajului și-și scoase capul prin ferestruică: Am tot vrut... repetă el, apoi, făcându-i semn să se apropie, ca să-i poată vorbi în șoaptă: sunteți neam cu Igheduca?

La rândul lui, Zeno se răsuci, se aplecă și-i șopti, tainic:

- Nici nu mă cheamă Duca - apoi, cu degetul la buze: Șșșt, rămâne între noi...

- Vai de mine, se grăbi cabanierul să-l asigure, făcând pe jignitul, însă aproape numaidecât sări în lături de la ferestruică, de parcă l-ar fi amenințat cineva cu un ciot aprins și rămase cu mîna la gât, neîndrăznind să-și ducă gândul mai departe, de teamă să nu-și alunge teama ori bucuria.

- Cum nu? făcu el, în sfîrșit. Doară... și întinse mîna după registrul de evidență.

Zeno, care între timp ajunsese iar la cămin, se întoarce și-i făcu semn să lase registrul în pace. Se clătina ușor, iar ochii îi luceau de acea lumină pe care o au oamenii afumați și puși pe șotii. Nu se apropie de ferestruică, ci veni la capătul scărilor, făcându-i semn să se apropie. Bătrînul ieși din colivia lui și, când ajunse alături de Zeno, se prinse cu amîndouă mîinile de balustradă.

- Dumneata... și Zeno îi puse degetul arătător în piept ca pe o țeava de pistol - dumneata, dacă ai fi avut un nume ca... să zicem... Göring sau, știu eu, Keitel sau... Himmler, ca să nu mai vorbim de Hitler... așa, dacă te-ar fi chemat, de-o pildă... Eichmann, ți-ai fi schimbat numele?

Walter era gata speriat, așa că acum nu făcu decît să se tragă un pas îndărăt:

- Io?... Da' di ce să mă cheme?... Io... Pe mine... Winkler i-or chemat pe toți ai mei, di ce să?...

Zeno îi apucă mîna, i-o puse din nou pe balustradă, ba chiar îi obligă degetele să se prindă ca lumea.

- Di ce, di ce! făcu el. De-aia! Ziceam că te-ar fi chemat... Göring sau Hitler. Pură coincidență. Ți l-ai fi schimbat?

- La noi, la sași, nu există nume de Hitler! se apără

Walter. Nici la şvabi!

- Lassă... făcu Zeno iritat.

- Da di ce să las? Da' nu las deloc! Di ce să las, că doară Hitler era din Austria...

- Nu era vorba neapărat de Hitler... încercă Zeno.

- Ba era! N-ai zis că dacă m-ar chema Hitler...

- Bine, am zis şi de el... Ei, dacă te-ar fi chemat Hitler...

- Da 'mneata nu pricepi că pe mine mă cheamă Winkler? Du-te la unu de-l cheamă Hitler, di ce... pe mine...

- Lassă! reuşi Zeno să-l oprească şi să-l facă să asculte mai departe. Să admitem că aşa te-ar fi chemat, să zicem, să presupunem, ce dracu', nu pricepi?...

- Ba pricep, cum să nu pricep, că doară nu-s prost... Da' di ce?...

- Măi omule... - Zeno începuse a se binedispune - hai să zicem că aşa te-ar fi chemat, nimeni nu te acuză că te chiar cheamă, dar eu vreau să-ţi demonstrez ceva şi dacă tu accepţi jocul...

- Joc... Las-că ştiu io ce joc. Pe mine mă cheamă Winkler, tovarăşe dragă, dacă vrei, îţi arăt, nu buletinul, îţi arăt acte de-acum patru sute de ani!

- Te cred, te cred, cum să nu te cred...

- Păi, crede-mă!

- Te cred, omule, dar am vrut să ştiu un lucru: dacă te-ar fi chemat Hitler, ți-ai fi schimbat numele?

- Da' di ce să-l?...

- Asta am vrut să ştiu, frate dragă... şi dădu să se îndepărteze, dar Walter, speriat, se repezi după el:

- Domnule... Tovarăşu... Dragă tovarăşu... Auzi numa-aicea, io... io n-am vrut să... asta...

Zeno se răsuci, plictisit, credea că discuţia se încheiase:

- Lassă... făcu el, împăciuitor şi cu lehamite. Walter însă era grozav de agitat. Chiar agresiv: îl apucă pe Zeno de mână şi i-o răsuci cu putere şi cu o hotărâre surprinzătoare:

- Ba nu las de fel'! Di ce să las? Ca, dup-aia... Ce ştiu

io ce mai iasă dup-aia, c-am zis, c-am făcut, c-am ce știu io...

- Stai, nu te repezi... încercă Zeno să-l liniștească, înțelesese că, în felul său, bătrînul avea dreptate să fie îngrijorat. Stai un pic...

- Ba nu stau! Nu stau de fel! Că ce știu eu ce spui 'mneatale, de să mă pui bine, să zici că... Pe mine mă cheamă Winkler, îți dau acte, stră-stră-moșu' meu, Martin Winkler, o vinit aici, -n Ardeal pe la...

- Nu ți-a cerut nimeni să produci dovezi, la urma urmei puțin îmi pasă cum te cheamă, nu despre asta era vorba, altceva aveam de gând...

- Ce știu io ce-aveai 'mneatale de gând, da' pe mine...

- Atunci s-o luăm altfel, să presupunem că...

- Ba să n-o luăm nicicum, să nu mai presupunem nemica, di ce să presupunem, când am acte vechi că pe mine mă cheamă Winkler, așa m-o chemat dintotdeauna și-așa mă chemă și-n ziua de azi, că ce știu io ce mai iasă, ca io-s sătul de presupuneri și de... Io n-am treabă cu nime, di ce să mai...

- Cum vrei, cedă Zeno. Voiam să spun că domneata, chiar dacă ai fi avut același nume, fără să ai vreo legătură, nici de sînge, nici de altceva, cu o persoană compromisă politicește, dumneata, zic, nu ți-ai fi schimbat numele?, asta am vrut să spun.

Cabanierul simți, cu groază, că pierduse momentul, mai bine zis poziția de supărat, de jignit, de cel care poate, are dreptul să ceară celuilalt socoteală pentru o presupusă ori adevărată acuzație ori bănuială ; adineauri, când nu se lăsa, când nu-l lăsa pe Zeno să facă nici un pas mai mult în "presupunerile" lui, era bine, se simțea apărat, vorbea și tare, ca să-l audă și ceilalți din sală, mai ales activistul (care lăsase stiloul deasupra caietului și asculta) și, dac-ar fi fost deștept (Ilse, Ilse, unde ești, de ce te-ai dus...), ar fi ținut-o tot așa, adică păstrîndu-și privilegiul, poziția de supărat, de jignit și așa, jignit, să fi plecat, să-l fi lăsat dracului, să-i fi tăiat vorba. Dar uite că nu fusese în stare, iar acum, și mai îngrozit, se auzi spunând - și încă pe un glas moale, de om care iartă, care trece peste jignirea la care a

fost supus:

- Apăi, io. Di ce să-l...

- Asta am vrut să știu! pocni Zeno din degete și Walter înclină capul, știindu-se definitiv pierdut.

- Io... Di ce... mai încercă el, știind că e în zadar.

- Ei, uite, îl auzi pe Zeno vorbind, uite că românașii noștri... dacă, Doamne-fereste, aveau nume ca Antonescu, Sima, Mihalache, Maniu... cum să mai îndrăznească ei să-și păstreze asemenea nume compromise? Ca și cum numele... în fine... Și mai ales dacă cei în chestiune lucrau în presă ori numele cu pricina circulă în presă... Apoi și numele boierești, Brâncoveanu, Ghica, Sturdza, fiindcă, de, nu miroseau bine, puteau, care va să zică, nu mai erau purtabile, trebuiau înlocuite cu nume cât mai... să zic, nici măcar neaoșe, dar neutre, în orice caz...

- A-ha, ca să nu... se pomeni Walter, simțind pericolul îndepărtându-se.

- Cum ar suna, de pildă: secretarul comitetului raional, tovarășul... Alexandru Sutzu?, mai ales că tovarășul secretar n-are nici în clin nici în mînecă cu monstruoasa coaliție decît neînsemnatul amănunt că bunicul ori străbunicul dumisale fusese rob, covaci ori jugănar ori calo, n-are importanță, pe moșia lui Sutzu... sunt mulți ȝigani care, după slobozire și-au luat numele fostului stăpîn: Ghica, Bibescu, Mavrocordat...

Cabanierul se simțea supt iarăși către, de către acea primejdie. Nu se putea împotrivi, n-o putea alunga. Îsta de se dă drept scriitor vrea să-l nenorocească, să-l puie bine. Îl aduce de să spuie vorbe proaste ori din alea de le poți întoarce pe ce parte vrei - dacă chiar vrei - ca după aia să-l pîrască, să spuie că el, ca un sas ce-i, ca un hitlerist, a vorbit de rău regimul, a făcut ură de rasă și cîte și mai cîte. Îsta nu dă cu paru, nici nu bagă brișca-n tine, nici nu-ți face șvung în prăpastie. Îsta-i mai al dracului, vrea să te puie bine. Și-i și activistul aici, adică un martor și încă unul cumu-i mai bun... Prost fusese că se lăsase tras într-o discuție ca asta, dar acum ce putea el face? Să-l puie la punct, de să nu se vază: ia ascultă, măi tovarășu, să-i zică și să-și îngusteze ochii și să clatine din cap, ia ascultă, cum

de-ți permiți 'mneata să te exprimi așa?, să-i zică - dar asta nu se poate, dacă l-ar pune la punct, după aia n-ar mai putea să vadă, să-și dea seama dacă-i într-adevăr legat de povestea din '52, de la **Refugiu...** Dar și dacă discută cu el mai departe și s-arată de părerea lui, tot rău-i, că activistul nu știe multe, odată-l vezi numa că se scoală de colo și strânge din ochi și clatină din cap și numa ce-l auzi:

Tovarășu... Walter, ia vezi cum te exprimi, ia să analizăm noi ce se-ascunde în spatele afirmației 'mneatale... Și asta se poate, și-i tot dracu-ăla, dacă nu mai rău... Ce să facă? Cum să facă, s-o-ntoarcă, să iasă el bine, fain-curat? Dar bătr^nul nu vedea cum ar putea, nu-i veneau cuvintele ori gestul prin care... Herr Gott, unde-i Ilse, unde-i Ilse, să-l dea ea cu crăcii la deal, de să nu se mai vadă, să plece-n aia a mume-sii, cu discuția lui și cu provocarea lui. Să nu mă spariu... își propuse bătrînul. Să nu mă las spăriat, asta-i principal, că dacă mă spariu și el mă vede spăriat, și mai tare se dă la mine și-atuncea dracu' m-o luat!, oricum m-aș apăra eu, tot pe el or să-l crează, că așa-i treaba. Principalu-i să stau pe loc, să dau răspunsuri cît mai c^ntărite și să-l prinz eu pe el la-nghesuială, adică să pară că eu îs pe urmele lui și nu el pe-ale mele... Și Walter se opinti:

- Da' mneavoastră nu l-ați schimbat, 'șai-i?

- Ba da, ba da, și eu, numai că eu... eu mi l-am schimbat în sens invers! Pe când ceilalți voiau să scape de niște nume... reacționare, de tristă amintire, nu-i așa, eu am scăpat de-al meu, un oarecare "escu" și m-am botezat...

Duca... A fost un domn, la Moldova...

- Știu, cum de nu, Sadoveanu, am citit...

- Și a mai fost un...

- Da ăla... ce să zică... nu prea...

- De-aia m-ai întrebat de I. G. Duca?, și Zeno, clătinîndu-se, merse la bar și-și turnă vodcă. Sau poate nu dumneata m-ai întrebat?

Walter se năpusti înspre el. Dădu să-l ajute, de fapt să toarne el, însă era prea tîrziu. Negăsind ce să răspundă, fiindcă porcul îl prinsese la-nghesuială, cabanierul se pomeni întrebînd și abia după aceea înțelese că numai așa putea ieși din încurcătură. Întrebase:

- Da' cari-i numele adevărat? Al' mneavoastră?...
adăugase, pentru că i se păruse că Zeno nu pricepuse și trebuia să repete.

Dar Zeno, de astă dată fără să se mai clatine, pornise către locul lui din fața căminului atît de drept și de țeapăn, încît părea și mai beat ca adineauri.

Walter aproape se târâ în cușca de leături a barului. Se târâ, sprijinindu-se de tejghea, pînă la taburet și se așeză și carnea îi tremura mărunț și îl încerca greața și știa că nici vinarsul lui Jancsy nu-l poate ajuta, nimeni și nimic nu-l mai putea ajuta acum, deși, măcar pentru o vreme, pericolul se îndepărtase.

El îi... oftă bătrînul, acum aproape împăcat cu neli-niștea. De nu-i el... Și-o schimbat și numele. Da' las', numa, lasă... I-l aflu io. De nu-i chiar Jilu Urs, apoi îi frate-său ori un văr ori...

Își coborî mîna pe lângă genunchi, pîndind sala, găsi pe pipăite, sub tejghea, sticla cu vinarsul veritabil, dublu rafinat, o trase mai la îndemână și, slujindu-se numai de mîna dreaptă - stînga o ținea sub bărbie, ca și cum ar fi citit, scoase dopul, de astă dată nu mai bău direct din glajă, ci turnă într-o ceșcuță fără toartă și, ridicând marginea ziarului ca paravan, bău un gât și plescăi:

- Aaaai, Doamne, că bună-i...

- Te vād, te vād! se auzi în clipa următoare glasul lui Iosub.

Bătrînul depuse cu mână tremurătoare ceșcuța pe podea, lângă glajă și coborî ziarul. Zîmbind și clătinând din cap a reproș, activistul îl amenință cu degetul. Walter, tot prin semne, făcu pe nedumeritul, întrebînd ce s-a întîmplat, fiindcă el nu știe despre ce poate fi vorba. Iosub însă ridică o dată din umeri și se aplică din nou asupra caietului.

Precista mume-tii! îl înjură cabanierul, în șoaptă. Mori de nu vezi tot, de n-auzi tot, de nu afli tot ce se-ntîmplă. 'Șa, 'șă, scrie-mă, colo, că m-ai văz't că beau vinars de-ăl bun, tot nu capeți nemica! Poa' să te dai cu curu de pămînt, tot nu-ți dau! Scrie-mă, no, hai, scrie-mă! Că ce te-ai face de n-ai vide și n-ai scrie? Porc împuțit!, o dădu el pe săsește. Și din nou românește: că numa din asta trăiești, din

scrisu' oamenilor, altceva nu știi, făr' să-i scrii pe oameni, să-i scrii și să-i pui bine. Că la asta ești mare maistor, nu te ia nime la scris și la pus bine!

Își apropiase din nou lămpița de carte și tare bine-ar fi fost de-ar fi putut citi. Dar nu mai putea. Iară năcazuri... gemu el. M-o văz't că beau de sub masă. Și-o să mă întrebe, ori o să se-ntrebe pe el că ce-am putut io be de sub masă. Că ce-o putut face hiclăristu, sub masă?, așe o să se-ntrebe. De parcă n-ar fi nește vinars, mă rog, vinars de-al lui Jancsy, da tot vinars, adică nici grenadă, nici automat, nici manifeste, de să te privească pe tine... mă!... porcule împutit! Și dacă vine-ncoace', trebuie să-i dea și lui, porcului împutit, să-i dea vinars de-ăl bun, de care aproape nici lui Ilse, de-ar trăi ea, nu i-ar prea da. Și să-i dea lu' ăsta. Acuma, când nu i-au mai rămas făr' două glăji - mari și late, cum zicea profesorul Nica... Două glăji făr' de astan-cepută, și uite ce-i afar', și cum să dea el aurul lui Jancsy la un porc împutit?... Dacă-i dă lu' ăsta, or să vază și ăilalți și-or să ceară și ei, și ce se face el, pe viscolul ăsta, fără vinarsul lui Jancsy?

Dar nu vinarsu-i baiu-ăl mare, baiu-i că ăsta, de se pretinde scriitor...

Dacă Ilse mai era-n viață... Dacă Ilse mai trăia, ar fi chemat-o dincolo... așa, dincolo... și ea își dezbumbă șorțul și-l pune pe capătul patului și se așază pe lada de lemne. Spune!, îl îndemnă Ilse și alunecă el, fără ocolișurile obișnuite: Ilse, Ilschen, ian' te uită, uită-te tu numa bine la ăsta din fața focului, ăsta de toarnă-n el vodca de parc-ar fi apă, ăsta, scriitoru, uită-te bine la el și spune de unde-l știi... Și-atunci Ilse zice: Bine... și iasă și-și face de lucru prin sală... Ba nu, ce să mai iasă, nu mai are nevoie să iasă, ea a-nregistrat tot și-atunci Ilse nici măcar nu tresare: Jilu Urs?... și atuncea el, ca să nu-și ia nici o răspundere: Așa mi s-a părut mie, ce știu io dacă-i chiar el, poate că nu, dar un frate, un văr ori... pe-ăștia, de-i cauți, toți îs neamuri în de ei... Și Ilse: Să nu ne grăbim cu... să mai vedem... Așa zice ea, mai mult să nu mă sparie pe mine, dar ea știe, gata, totu-i dezlegat și hotărîrea-i luată, eu încă nu știu ce vrea ea să facă, dar știu că bine are să iasă și-uite că Ilse zice: Să-l

punem să scrie ceva, ba nu, mă duc eu la el în camera, nu există să nu fie ceva scris de mîna lui, și-atuncea... Și Ilse se duce și, ce, nici cinci minute nu-i trebuie și vine și-atuncea să-l văz pe tovarășu procuror Urian: No, tovarăș procuror, zic io, cum mai stăm cu expertiza, ce zice expertiza aia, semăna scrisul de pe scrisori cu ăsta? Și Urian, că cîr, că m^r, că să vezi, că parcă, dar nu suntem siguri, dar las' că vedem noi, s-o trimetem și pe asta la expertiză, să stabilim, nu ne putem lega de el fără probe, ne trebuie probe grele, că și el îi om greu, scriitor cunoscut și mare ștab, întâi să aflăm precis și după aia trecem la acțiune, dacă-i chiar el... Dar el: Nu face nimica, tovarăș procuror, mă descurc io și singur, uite-acu mă pui pe trin și drept la Brașov mă opresc și știți dumneavoastră la cine mă duc io la Brașov? La tovarășu colonel Schrantz! Io știu că nu vă convine că mă duc la dînsu, da n-am ce face, io musai să știu ce-o fost cu Ilse și 'mneavoastră ori că nu puteți afla, ori că nu prea vreți, și-atuncea mă duc la tovarășu colonel Schrantz, că dînsu de-abia așteaptă cazuri din astea, din care să-l afle nu numai pe-ăl de-o făcut ce-o făcut, ci și pe-ăi de-l acoperă, de-l apără... așa-i zic lui Urian și nici nu mai aștept să văz ce zice Urian și mă duc la Brașov și: Genosse Kolonell... și-i spun lui Schrantz totul... Ce mă doare pe mine că Pepi Schrantz nu-i îngăduie pe sași, că și-o-nceput activitatea punîndu-l bine întîi pe frate-său, de-o fost în S.S., și după aia pe tată-său, Julius Schrantz, mezelarul, și du-pă-aia pe încă vreo zece neamuri de-ale lui, din Bachdorff, ce treabă am cu ăi de zic de Pepi că-i acuma ce-i, numa fiindcă n-a avut vîrsta de să fie în Gestapo, io-mi văz de-ale mele, cu Ilse de mi-or omorît-o... Că Pepi numa să afle, că trece el peste toți Urienii și dacă-i musai, se duce pînă sus de tot, să vază unde s-a-ngropat cazul și scrisorile de le-o trimes Urian la expertiză și expertiză s-or făcut! Și-atuncea vedem noi dacă Urian a pierdut scrisorile, ori îi slab la meserie ori a avut el interes să fie slab și să îngroape cazul. Și dacă Urian a avut interes să le piarză, apoi dracu' l-o luat, fiindcă domnu procuror nu știe un lucru: că, înainte de să meargă cu scrisorile la procuratură, el, Walter, trecuse un pic pe la Kellner, fotografu... Asta n-

o știe Urian... Și nici domnu scriitor... Că pîn-acuma nu s-a folosit de fotocopii, asta nu-i treabă de să privească pe nime altu. Așa că Pepi Schrantz de-abia așteaptă...

Și domnu scriitor... Că de la-nceput i s-o părut cam ciudat: din cale-afar' de izolat, nu s-amestecă el nici cu vagabonzii ăia - să zicem că-i el mai țivilizat, dar nici așa, de să nu-i ia în seamă, fiindcă de cunoscut, se cunoștea cu ei, precis... Și după-aia, cât a fost de schiat, ce tot căuta la Piatra-Scrisă, doar pîrtia-i de partea aialantă? Bine, să zicem că se ține după curu Teodorei, - ea se coțăie toată noaptea cu ofițeru iar ăsta, ca orbu, crede că cine știe ce-i de capul ei... Dar dacă el știe ce face ea, noaptea, cu ofițeru? Și nici că-i pasă, fiindcă pe el nu-l interesează curu Teodorei? Fiindcă el vrea numai să mă facă pe mine să cred că pe el îl interesează? Ca să se tot învârtă pe la Piatra-Scrisă? Și, mă rog frumos, dacă vrea să mă prostească pe mine, pe cum că nu mai poate după Teodora, de ce se face el că nu mai poate după ea, chiar pe la Piatra-Scrisă? Înseamnă că și ea... înseamnă că ei se cunosc dinainte și s-au aranjat să vie aici și să se coțăie, mă rog, ca la cabană, dar să-i intereseze altceva - știu eu ce anume... Ori să nu se cunoască dinainte și el profită că ea tot mereu fuge de el și fuge cam înspre Piatra-Scrisă, unde-i place lui să-i pice mucu, adică chiar unde biata Ilse... Da' ce interes să aibă chiar la Piatra-Scrisă? Numa-așa, cum se zice, că criminalii n-are stare de nu mai dă măcar o dată pe la locul crimei? Și asta s-ar putea. Ori caută să vază dacă n-au rămas ceva urme, dacă n-a lăsat el urme atunci când... Bine, dar ce urme să vază ori să nu vază, acum, pe zăpadă? Să fi venit vara, când ar fi... Ori poate-s urme de nu au treabă cu zăpada. Ori poate că altceva caută, domnu scriitor, altceva, dar tot în legătură cu Ilse, cu crima adică. Sigur e-amestecat în povestea cu "alunecatul". Dacă nu chiar el a-mpins-o, atunci a fost trimes de ăl de-a-mpins-o, la fața locului, să vază... Dar ce să mai vază după atîta vreme și pe zăpadă?

Să-l știe han-tătar ce-i în capul lui, dar străin de moartea lui Ilse, nu-i, bag mîna-n foc pentru asta. Că n-a-ntrebat de ea, pîn-acum, că n-a deschis vorba de ea în nici

un fel, adevărat, dar nici nu s-a discutat despre Ilse de când îi el aci, că cine din ăştia de-acuma ştie că şi el a fost înşurat şi-a avut o nevastă, pe Ilse şi că Ilse...

Precista mume-tii! No, lasă, numa, lasă, las-că te fac io să... Să te dai tu de gol, lasă, te dai tu, n-ai bai... Te pui io-n mâna lu' Pepi, spui tu şi laptele de l-ai supt din ţiţa mîne-ta. Scoate Pepi din tine tot ce-i de scos şi încă o ţîră pe deasupra, las', numa...

XII

Şi-acum uite-o aici. Cu glasul ei cu tot.

Acolo nu era frumoasă. Nici măcar prin tinereţe. Ba, uneori, arăta urâtă de-a binelea, cu picioarele ei noduroase şi cam strîmbe şi cu ochii sticloşi. Şi cu părul ei, bătrîn. Iar când mă prindea pe contrepied, se făcea aproape hidoasă şi n-avea sîni şi palmele-i erau umede şi şi şi şi, totuşi, în lumina puţină din camera lui Belet toate acestea se ştergeau, nu mai era loc de ele când îşi slobozea glasul ei, glasul acela, unic dar pînă la glas mai era mirosul şi mirosul desăvîrşea ceea ce începuse gla, ba nu, invers, mirosul pregătea ce avea să desăvîrşească glasul, mai târziu aveam să descopăr cu durere şi înşelat acelaşi miros la o altă fată apoi la încă una, iar când am suplini-o pe Dina, mi-am dat seama că aparţinea unei categorii cireada aceea de junici din ultima clasă, mormanul acela de ţăte şi de buci şi de subţiori asudate şi de obraji ciuguliţi de coşuri şi de picioare cu ciorapi trişti şi cu creţuri la genunchi şi la glezne şi cu ochiuri fugite şi de mîni asudate şi mînjite de cerneală acră şi după urechi grăsoase şi fumurii, pămîntii şi cu pori, porii aceia negri, mormanul acela de carne poroasă, de carne în prima ei fierbere, în prima fermentaţie, chicotele mai cu poalele-n cap decît ale muierilor de meserie, improşcând aceeaşi duhoare de subţiori de toate felurile, neatinse de apă şi chiar apărate de apă şi de săpun, fetelor, care nu aveţi baie acasă?, le-am ^ntrebat şi au ridicat mîini leneşe, altfel de mîini tocmai ruşinile liceului,

două poame, despre care se știa totul, dar nu pățiseră nimic, pentru că o anume instituție intervenise, pe cât de discret, pe atât de ferm în favoarea fetelor care, dat fiind faptul ca-și aduc o contribuție utilă în ce privește turismul internațional, să nu se ia împotriva lor nici o măsură pe linie de școală, mai ales că ele nu vin la lecții îmbrăcate cu ce au și deci nu etalează ostentativ rodul muncii lor - așadar, tocmai onetistele, animatoarele de valută, Minodora și încă una, toată numai picioare și cu ochi limpezi, cu adevărat limpezi, tocmai ele nu aveau baie acasă, dar erau proaspete și curate și curățite, restul, fetele cumiști și sili-toare se fereau de apa de-acasă și apa trecea pe lângă ele fără să le atingă, fără să le răzuiască sudorile brânzoase și am vrut să merg și mai departe și să mă duc la Directoare și să-i propun amenajarea unor săli de baie în subsolul clădirii, dușuri și bideuri, recreația mare să fie folosită de împutitele alea acolo, jos, sub și deasupra jeturile de apă și sub săpun, dar am renunțat, cu scârbă și rușinat de rușinea lor și ele, de parcă mi-ar fi auzit gândul, hlizitele de adineauri plecaseră ochii și tăceau cum nu mai tăcuseră niciodată în prezența ăluia de la catedră și-și strângeau pînă la tremurau brațele, lipindu-le de coaste și-și lipeau picioarele și nici nu mai respirau, și iar mi-a fost milă de ele că, la vârsta lor, rămăseseră așa, când o simplă atingere de baghetă ar fi împlinit minunea, le-ar fi curățat și le-ar fi, însă atunci, cu Tecla, în vizuina lui Belet, încă nu știam să diferențiez mirosurile, pentru mine era singurul și întâiul pe care-l aflam în afara mea și alături de nopțile de dinaintea ei, miros pe care, acum, puteam să-l trag în nări după plac fiindcă era numai al ei, al Teclei, al iubitei mele, al femeii mele, chiar dacă, pentru că clipa aceea pejumătatemortă venea și fără, deși era bine și era foarte bine și chiar mai bine decît ar fi fost, aproape tot atât de bine ca noaptea, ba poate și mai și, desigur, era atât de foartebine, pentru că nici o clipă nu mă părăsea teama că ea îmi descoperise de la bun început și stratagama și tot ce mai era de descoperit, prea îmi erau rotunde argumentele și fără fisură și ostentative și prea rezistam la ceea ce, vorba ei, era și normal, așa că nu-i fusese deloc greu să, ori era pregătită, se aștepta ca

eu să mă apăr așa, adică și atacând, dar și rezistînd acelui normal și, desigur, stăpînă pe situație, rîdea în sinea ei, bătîndu-și joc de tactica mea, de zbaterile care mă înfundau mai, nu avea decît să mă supravegheze, urmărindu-mi agonia, nu mai avea nevoie de probe, ci doar de confirmări: că sunt dușman, iar curajul cu care o înfruntam și paralizanta certitudine că degeaba, degeaba mă lupt, siguranța cu care produceam dovezi zdrobitoare și, simultană, neîncrederea în aceste dovezi, satisfacția că o duc de nas dar și: dar dacă mă duce ea?, toate aceste perechi completau îmbrățișarea incompletă, o desăvârșeau, pentru că nu sunt foarte sigur că ceea ce lipsește, ceea ce se spune adeseori că lipsește într-o dragoste, oricât de rotundă ar părea, așadar, nu sunt sigur că acel ceva nu e chiar stropul de venin, nesiguranța, teama, suspiciunea, frica de celălalt și frica de tine, în raport cu celălalt și în raport cu acel ceva, de venin, și știi că, dacă ar fi, altfel, cu totul altfel ar arăta toate, totul, moleculele s-ar grupa după alte formule, văzul, pipăitul și mirosul ar fi altfel programate, bunăziua ar căpăta altă consistență și atunci, în sfîrșit, jumătățile de măr s-ar suda perfect, ori măcar s-ar alătura perfect - și mărul ar muri, dar, pentru a ajunge acolo, e nevoie de nesiguranță, de suspiciune, de teamă și, mai ales, mai ales, mai ales de ură - o uram, o uram și-mi era frică de ea și o iubeam și nu mă puteam opri s-o iubesc și s-o urăsc: și-mi era frică, pentru că ea era ochiul cel neadormit, un singur cuvânt de-al ei mi-ar fi stricat viața și, ciudat, în frică, mă despărțeam de ea, de împreună-ul nostru, când îmi era frică, rămâneam singur, oricît de lipit de ea, dar nu numai pentru că ea reprezenta frica mea, mi-ar fi fost frică, chiar dacă altcineva ar fi fost ochiul și amenințarea, în frică rămîn singur - bine că nu m-am retras de la Școală, ar fi crezut că fug și, fugind, le-aș fi oferit pe tavă o probă zdrobitoare, e-he, numai că eu știam cine-i ea și ce urmărește ea și de cine-i pusă ea să mă fileze și să mă toarne, e-he, numai că superiorii ei mă cam subapreciaseră, mă credeau un găgăuță, lasă-mă creadă o pradă ușoară, cu atît mai bine pentru mine, fiindcă din asta numai eu câștig, mai ales că dreptatea e de partea mea, adică sunt nevinovat, dar pînă voi ajunge să-i

conving de asta, de nevinovăție, trebuia să fiu atent și viclean și mereu la pîndă, să mă apăr și s-o țin la distanță și, dacă e posibil, s-o prind eu pe ea, eu pe ei, iar micile mele victorii, micile care o vor pregăti pe cea mare și definitivă, acestea să nu pară ceea ce sunt, să nu se dezvăluie decât mie, numai eu să știu că sunt victorii, de asemeni umilințele la care o supuneam să nu i se pară umilințe, ci lucruri firești sau aproape, petrecute între doi tineri, aflați, goi, în același pat, într-o cameră încuiată pe dinăuntru, la nici nouăsprezece ani aveam la dispoziție (ce grozav era acest "la dispoziție") o femeie adevărată, și nu una oarecare, ci tocmai pe cea care credea că mă are ea la dispoziție, ce mai, aveam noroc de o turnătoare pe măsura mea, eu, cel care izbutisem să răstorn termenii - dar dacă ea știa și acest lucru?, dacă ea consimțise la această răsturnare, prevăzînd-o și lucrînd tocmai din această poziție?, e-hei, subtilă metodă, numai că n-o să-i meargă, fiindcă eu știu ceea ce ea nu știe, anume că știu că ea va consimți să joace și pe victima, ca să mă observe și mai bine și să mă lase să cred că eu conduc și, când mi-o fi lumea mai dragă, ea-mi arde lovitura de grație, dar eu știam, e-he, cum mai știam, așa că urma alege, la început mă apărasem și contrasem din reflex, apoi încercînd să prevăd următoarea lovitură, ca să-mi fie mai ușor s-o parez și, numaidecît, să lovesc eu, dar pînă una-alta, îi întindeam tot felul de curse în care ea cădea cu liniștea, oare chiar cădea?, oare chiar cu liniște?, îndoiala mă făcea să bat în retragere, îndoiala mă îmboldea să atac și iar să atac, fără pauze, ca ea să nu prindă nici o secundă de șovăială, să nu profite de pasul meu înapoi ca să mă pocnească ea, adică să capete confirmarea că sunt un dușman, așa că atacam fără întrerupere și uneori cu at^ta subtilitate, încît îmi venea să mă bat pe umăr de admirație, ia te uită ce dat în paște-s, îi spun și bancuri politice, dar le spun cum trebuie, iar când mă opresc, mă opresc în așa fel, încît ea să creadă ca am provocat-o și că acum aștept, pîndesc reacția, iar Tecla reacționa previzibil, în aparență, cel puțin, știam când are să protesteze, invocînd adevărul, bunul-simț-deci mă provoacă, și când are să-și îngusteze ochii a milă, a ironie, adică: ia te uită ce gogomanii îndrugă

fraieru-ăsta, în loc să facă și el ce se face cu o femeie, în pat, el face pe justlinistul, se crede la seminar, și-a și găsit momentul pentru o dezbatere ideologică - deci mă provoca și, bine-nțeles, crăpa de ciudă că nu mă las prins prosteste, că o oblig să se mulțumească doar cu deducții, mai exact cu interpretări, și mai exact: cu decodificarea aceluia ceva codificat de ea însăși ori de-ai ei, cei care-și propuseseră, nu să dovedească, ci să fabrice dovezi, nu să verifice, ci să sugereze bănuțului, să-i dea de înțeles că e bănuț și că, dacă e bănuț, în mod necesar e și vinovat, pentru că noi nu greșim niciodată și nu bănuim fără temei, dar nu-i treaba noastră să probăm vinovăția ta, ci a ta, datoria, obligația ta e să probezi nevinovăția, n-are nici o importanță că tu nu știi cam unde bat presupunerile noastre, tu trebuie, ești dator să dovedești totala ta nevinovăție, și nu numai atât, pentru că nu e suficient să fii nevinovat, adică neutru, ci să dovedești că ești de-al nostru, adică activ de partea noastră - asta era și eu știam bine că era și trebuia să dovedesc ce-mi cereau, vinovat nu mă simțeam, ba aș spune că din contră, ținând seama că mă certasem cu ai mei, fiindcă apărasem chiar principiile pe care ăștia pretind că le apără, în felul lor, adică bănuindu-mă pe mine, adică vrând să mă bage la apă tocmai pe mine, care aș vrea să știu care dintre șefii Teclei - pe ea n-o mai pun la socoteală - care dintre șerlocholmesii ăia a avut tăria, curajul să facă ce făcusem eu, adică s-o rup cu familia, să lucrez ca activist extrabugetar și nu numai, fiindcă tata, dacă a fost lipsit de clarviziune și s-a lăsat amețit de porcii de legionari, să plătească, toate greșelile se plătesc, mai devreme sau mai târziu, ia asta trebuia el să se gândească și să nu se înhăiteze și, la urma urmei, tot s-ar fi aflat și el tot ar fi pățit-o, ar fi putut să-mi mulțumească, fiindcă numai datorită mie scăpase doar cu un an jumate administrativ și nu cu cinspe-douăzeci pentru activitate legionară, dacă s-ar fi întors, dacă n-ar fi avut ghinion, mi-ar fi mulțumit la întoarcere pentru această manevră - dacă n-ar fi murit acolo și s-ar fi întors acasă, și-ar fi dat seama că împușcasem doi iepuri, primul: că-l scăpasem pe el de o condamnare substanțială și al doilea: cu ea îmi consolidasem poziția în fața celor care se mai

îndoiau de loialitatea mea și pe care i-am pus cu botul pe labe, dovedindu-le cu fapta, nu cu vorba iar tata, dacă s-ar fi întors, ar fi putut trage și el foloase de pe urma însăși a nenorocirii lui, pentru că acum, după ce dădusem dovada, puteam să-l feresc de alte necazuri, aveam dreptul să cer și eu câte ceva, asta-i una, apoi cu cretinii dintr-a noua, cine-i găsisse, dacă nu tot eu?, era să mă curăț de pneumonie cât îi tot filasem și, dacă nu se grăbeau deșteptii ăia cu arestatul, aflam și de arme, nu se putea să n-aibă și arme, apoi retragerea de la Școală, ce-i cu retragerea în legătură cu care, într-adevăr, făcusem oarecare agitație printre colegi, ce fel de retragere poate fi aceea, doar eu nu-mi îndemnam colegii la părăsirea Școlii, deci la sabotaj, eu pledam pentru plecarea pe șantiere, la țară, adică acolo unde, în principiu, eram îndemnați să mergem, ca să cunoaștem viața în mod nemijlocit, adică pe teren, în inima producției și a oamenilor, deci exact în spiritul îndemnurilor de sus, atunci de mă spionează, de ce mă bănuiesc, de ce mi-au trimis-o pe Tecla, ce anume vor ei să afle despre mine fără ca eu să știu?, cărțile lui Belet?, să zicem, lectura lor m-ar fi trimis în doi timpi și trei mișcări pe urmele lui Grigorcea-Nanu, dar chiar dacă s-ar fi aflat de acest lucru, în cazul meu nu s-ar fi procedat atât de radical, alta fiind situația mea școlară și dosarul meu și, de ce nu?, situația mea literară, Grigorcea și Nanu publicaseră câte o poezioară-două prin ziarele lor locale, pe când eu fusesem publicat de **tânărul**, chiar și de **Gazeta**, o dată fusesem amintit într-un articol-bilanț în care însuși Velicu se întreba întrebarea fiind desigur, o afirmație: "Un viitor Șolobov al României socialiste?", cam așa stăteau lucrurile cu mine, sigur că fără o prelucrare n-aș fi scăpat, dar însăși prelucrarea s-ar fi întors în folosul meu, pentru că de multă vreme îmi doream o asemenea împrejurare în care să intru ca acuzat și din care să ies, dacă se poate, acuzator, sau ceva pe aproape, ei, da, citeam cărțile lui Belet, cărți nocive, dar de ce nu s-au uitat întâi în dosarul meu, să vadă cine-s, cine-i cel care citește, înainte de a mă acuza?, un om cu biografia mea, un om care avusese tăria să-și înfrunte și chiar s-o rupă cu familia, un om care dăduse asemenea dovezi de loialitate, un

asemenea om nu putea fi o pradă ușoară pentru poezia lui Arghezi, ori pentru proza interzisă a lui Rebreanu, eu eram înarmat, atunci?, să fie ceva în legătură cu tata?, nu, pentru că ce-a fost s-a rezolvat de mult, să fie vorba de cu totul altcineva?, o confuzie ori o încercare de a mă discredita, de a mă obliga să reacționez și, în cele din urmă, să capăt și psihologia vinovatului?, ce dracu' poate să fie?, că m-a mai scăpat gura cu câte un banc mai așa, cu câte o pățanie de la țară, dar de unde sunt ei siguri că eu nu lansasem bancul acela, șopîrla aceea, tocmai ca să observ cum au să reacționeze colegii, ca eu să-i, și-apoi chestiunile cu colectivizarea le pusesem deschis și în seminarii, adică în mod cinstit, adică doritor să aflu și să afle și colegii mei care era linia în momentul respectiv, dar dacă-i mâna lui Vasile?, dacă Vasile o fi borât cine știe ce minciună, înflorind, folclorizând în stilul lui îngălat?, dar dacă-i Vasile, las-că mi ți-l ard și eu de nu se vede, fiindcă am și eu informațiile mele și știu precis că și el a fost la Canal, însă Vasile n-a declarat "amănuntul"... stai, tu, băiete, să isprăvesc întâi cu Tecla și-am să mă ocup și de tine, te-nvăț eu să-ți mai ascunzi bubele, arătîndu-le pe-ale altora, și dacă-i numai de la Vasile, n-o să-mi fie greu să-mi dovedesc nevinovăția, și mă și vedeam confruntat cu ăia, care-or fi fost, și convingându-i că nu-s eu cel pe care-l caută, să mă confrunte cu cel care le furnizase informația - da ce,-s proști să-și desconspire oamenii?, poate că nici nu acceptă să stea de vorbă cu mine, înainte de a se fi edificat, iar dacă, exasperat, i-aș căuta, insistând cu dezvinovățirile, abia le-aș trezi bănuiala, fiindcă, în acest caz, ei ar raționa corect: dacă nu ești vinovat, de ce te disculpi?, cine se scuza se acuză și așa mai departe, deci nu era bine să-i caut și nici să fug nu era o soluție, UNDE SĂ FUGI?, chiar dacă fuga n-ar fi fost decât plecarea de la Școală, sau numai despărțirea de Tecla, fără plecare de la Școală așa că am rămas pe loc, am rămas la Școală și cu Tecla, ca să-mi câștig dreptul de a-mi apăra nevinovăția și, poate, nu numai, desigur, atunci nu-mi dădeam seama, vorba ei e-și-normal dar am rămas și pentru ea, nu neapărat pentru Tecla, ci pentru că, în sfârșit, aveam o femeie la dispoziție,

trupul adevărat al unei femei adevărate cu care puteam face ce voiam și mai ales ce nu voiam, mai bine-zis nefăcând ce-ar fi dorit ea, dar asta numai și numai, din pricina relațiilor cu totul speciale dintre noi, altfel, e-he, i-aș fi arătat eu de ce sunt în stare, nu mai țin minte dacă atunci rămăsesem, luasem hotărîrea să rămân: jumătate pentru a-mi dovedi nevinovăția, jumătate pentru că aveam prilejul să mă culc cu o femeie, cred însă că era și curiozitatea: ce-i cu această Tecla, e cu adevărat turnătoare, ori mi se pare mie? - ba nu, asta nu, la asta nu m-am gândit atunci, abia mai târziu m-am gândit că aș fi putut gândi, însă atunci, nu putea fi vorba de așa ceva, de altfel nu-i exclus să nu fi luat hotărîrea, adică deliberat, adică așavreaueu, poate că am rămas fiindcă am rămas și atâta tot și abia după ce-am rămas, abia ce-am constatat că rămăsesem, atunci mi-am confecționat și niște argumente ale rămânerii, și, totuși, adevărul e altul, sau paralel, sau altă latură a lui - rahaturi toate celelalte, dreptul de a dovedi nevinovăția, curiozitate de a afla dacă e turnătoare și așa mai departe, a se sfîrși cu gogoșile, adevărul e la îndemână și boul de Freud n-a fost copil de țigan, știa el ce știa - așa că am rămas numai pentru un cur de muiere, ăsta-i secretul și sfîșierea și tragedia, mă rog frumos: cherchez la femme!, fiindcă întâi mirosul ei, mirosul de ea, pe-atunci nu știam, n-aveam de unde ști că nu-i numai al ei, dar chiar așa stînd lucrurile, știind că e nu numai al ei și tot ar fi, adică a meritat să rămîn, însă glasul, ei bine, glasul nu m-ai convins, zice ea, a zis ea adineauri și am știut, fiindcă numai ea e în stare să mîngâie cuvintele și silabele și să le trimită spre mine, așa mîngâiate gata și încinse și nu-ți mai trebuie nimic altceva, ți-e destul și prea destul și n-am să regret niciodată că nu m-am culcat cu ea, fiindcă, la urma urmei, ceea ce n-am făcut e un fleac, un artificiu, un ambalaj, și ce nevoie ai de ambalaj, nu interesează decât conținutul și, sunt convins, nici pe ea n-o mai interesa și altceva, mi-ar fi spus-o, mi-ar fi cerut-o, dacă ar fi vrut și altceva, chestia cu numaiconvins e altă chestie, la cu totul altceva se referea, las-că, așa că și ea, și, din ceea ce ținea de ea, acel ceva care făcea ca împreunarea să se desăvîrșească era, nu întrepicioarele și

sânii și mai știu eu ce, adică ce au și dau toate femeile, Tecla avea alte, ca să zic așa, unelte: mirosul de ea, ca un fel de introducere în chestiune și apoi, dar nu în al doilea rând: glasul - i-am și zis odată, zic, tu ai sexul în glas ori invers, și ea n-a râs și n-a protestat, dovadă că știa acest lucru și părea puțin tristă, întristată că a fost prins în cuvinte, nu că se observase, era fatal, dar că fusese numit și o vreme n-a mai vorbit decât în șoaptă, deși n-ar fi fost nevoie, pentru că acțiunea, adică efectul glasului, ba nu, vreau să spun că nu totdeauna, în fine, știu eu ce-am vrut să zic, așa că atunci, după ce i-am zis ce i-am zis, ea a vorbit numai în șoaptă, dar nu prea mult. Amîndoi aveam nevoie de glasul ei, fiindcă efectul lui asupra mea se întorcea la ea sub formă de cauză ori așa ceva, știu eu ce-am vrut să, și ne iubeam cu glasul ei și prin el, pînă ce în mine amorțea teama ori n-o mai luam în seamă și pînă și ea, Tecla, în acele clipe uita pentru ce se află acolo - oare chiar uita?, oricum, se prefăcea (și încă bine) că a uitat - uneori, în mijlocul unei banale discuții glasul ei țîșnea într-un anume fel, nu, nu țîșnea, nu acesta e cuvîntul, altul, însă eu îl găseam după aceea, deci în urma efectului, modul în care vine glasul ei e foarte, cum să-i zic, așa, de ne-prins în cuvinte, însă impresia mea e că, e de trimitere a glasului-sex, de trimitere spre mine și glasul vine, de astă dată vine singur, autonom și se lipește de mine ca o ventuză și mă sugă și-mi taie răsuflarea - nu, nu cuvintele, acele cuvinte, rostite, nu cuvintele și nici semnificația lor, nu cuvintele care, desigur, pot trezi dorința, denumind-o, denumind elementele din care, sau rezultatul, nu ceea ce înseamnă acele cuvinte, ci înseși sunetele, anume alăturări de sunete, parcă nucleeele cl și gl, sau poate mă înșel și desigur mă înșel, nu e vorba de anume silabă sau alăturări sau nucleee, cum le-am zis, efectul miraculos nu vine din anumite sonorități pe care oricine le-ar putea emite, e vorba despre altceva, despre cu totul altceva, de pildă îmi cerea o țigară, îi dădeam, însă, uneori nu mai apucam să-i dau țigara aceea, o anume intonație pătrundea în mine ori venea ca să se lase pătrunsă, tot una, și mușchii mi se adunau, concentric, iar detenta nu întârzia, și poate că nu glasul ei era de vină, ci

urechea mea care traducea astfel ceea ce primea, ceea ce primeau și alte urechi dar numai a mea interpreta cum interpreta, desigur, nu totdeauna se împlinea acest t e l e f..., (cuvântul îi aparține), nu chiar totdeauna, dar știind amîndoi că dintr-o clipă în alta va să vină, fie îl așteptam, încercând chiar să-l provocăm, să-l grăbim, fie încercam să-l evităm, neizbutind nici una nici alta, glasul ei țîșnea - din nou țîșnea, dar n-am altul - când voia, când avea el chef, și atunci, și atunci și atunci erau, totuși, perioade, chiar de săptămîni când t e l e f...-ul nu funcționa, desigur, tot urechea mea fiind de vină, receptorul deci, însă plutea în aer posibilitatea și așteptarea aceasta suspendată ne macină amîndurora nervii, ne aducea într-o stare de aproape turbare, ne certam, ne și păruiam și ea nu rămânea datoare, cel puțin la număr, ne băteam ca chiorii și, dacă ne-am fi văzut cum arătam, cred că, dar nu ne-am văzut și nici nu ne-am gândit, nu ne-a trecut prin minte, că ne băteam cu sete și în așteptare, mai ales după ce ne dădusem seama că se poate și cam așa, prima oară când s-a întîmplat a fost așa: mă trăgea de păr și nu-mi dădea drumul și eu nu suport să fiu tras de păr și ea mă apucase de păr și nu-mi mai dădea drumul de păr și-atunci nu mi-am mai strunit pumnii și i-am tras un pumn în burtă și ea mi-a dat drumul și s-a lovit cu tîmpla de perete și întîi n-a zis nimic, o cam năucise lovitura, adică amîndouă și după aceea numai ce zice: măgarule!, n-a țipat, mi-a spus doar: măgarule, mi-a zis, dar când a ajuns la mine, mi-a secăt genunchii și m-a străpuns și m-a lăsat stors ca o rufă - așa că de-atunci

CE SCRII?, zice ea, așa a zis prima oară, astea au fost primele ei cuvinte când a intrat prima oară, peste mine, în vizuina lui Belet, CE SCRII?, mă întrebam, asta o interesa pe dumneaei și-i răspunseseam ce-i răspunseseam, dar răspunsul meu n-a mulțumit-o, nici atunci nici mai târziu nici niciodată, CE SCRII?, mă întreba de câte o sută, de câte o mie de ori pe întîlnire, chiar în mijlocul unui telef..., ori ^n preajmă, ori după, când nimic pe lume nu mai interesează, ei, pe Tecla o interesa, CE SCRII?, și eu îi răspundeam, începusem să-i chiar răspund, adică să-i spun la ce lucram atunci și chiar să-i citesc, dar ea CE SCRII? CE

SCRII? CE SCRII?, și doar îi răspundeam, din ce în ce mai resemnat, devenise un punct din program CE SCRII-ul, și n-aveam încotro, însă ea nu era mulțumită, voia să știe altceva, poate că voia să știe ce anume subversiv scriu, dacă scriu, dar asta n-avea de unde s-o scoată, și-a dat seama că așa ceva nu scriu și n-am scris și n-am de gând să scriu, dar CE SCRII?, trecuseră trei luni de când mă pisa, printre telef-uri, CE SCRII? CE SCRII? CESCRIICESCRI-ICE și am înțeles, cu groază că întrebarea ei trebuie tradusă prin:

CE AI DE gând SĂ SCRII?

Și-acum uite-o aici. Cu glasul ei cu tot. Și cu mirosul ei, i-l simt de-aici, roiește, o aureolează. Și glasul.

Dar atunci. Și-am început să-mi pierd siguranța și să fug de colo-colo, încolțit, fiindcă eu eram pregătit să dau seama de ceea ce am făcut, sau fac, nu să... Și dacă a trecut de la CESCRII la CEAIDEGÎNDSĂSCRII, în curând are să treacă la altceva, și mai. Și nu mai trăiam decât ca să amân, să amân cât se poate întrebarea care urma, s-o amân, fiindcă de evitat n-o. Știam eu, știam prea bine că după, după ce va fi prea târziu, au să-și ceară scuze că au fost greșit informați, se mai întâmplă, cinemul- ceștegreșește, uite, noi îți oferim posibilitatea să-ți reiei studiile, îți recunoaștem și prima sesiune, întoarce-te de unde ai plecat, nimeni n-o să se mai lege de tine, ai pierdut un an, doi, ce contează, față de câți ani au pierdut tovarășii prin închisorile burgheze, ești tânăr, ia-o de la cap și eu să zic: bine-bine, dar de ce nu v-ați gândit la asta înainte, de ce n-ați cercetat ca lumea, acum ce să mai fac cu scuzele? să zic eu, și ei: asta-i bună, după ce că ne purtam frumos și ne cerem scuze, mai faci și pe nebunu, n-oi fi poftind și niscai pensie și despăgubiri și scuze în public, da' unde te trezești, zi mersi că am descoperit eroarea, zi mersi că n-am descoperit-o după ce nu mai aveai ce face cu descoperirea asta, a erorii - într-acolo mergeam și nu mă puteam opune

CE SCRII?, zice ea, în 21 martie

păăăăi, zic

CE SCRII?, zice

păi, aș scrie o asta, o, cum să-i

CE SCRII?, zice ea în ziua de 21 martie
sper să iasă ceva destul de interesant și
CE SCRII?

cu asta, cuuuuu, în fine, ți-am mai spus eu căăăă
CE SCRII?

sigur, trebuie să mă mai documentez și după aia
CE SCRII? zice ea, în seara zilei de 21 martie
ce altceva decât cuuuu
CE?

cu asta, cu, bine-nțele, colectivizarea zic
A-HA!, zice și se retrage, sătulă, primise om

Și-acum uite-o aici. Cu glasul ei și nesătulă. Cere om. Cam așa-cumva a fost în seara zilei de 21 martie. Se isprăvisse cu micile mele mari victorii. N-a mai fost, în 21 martie, o victorie a mea. Poate nici a ei. Dar eu pierdusem inițiativa. Nu mai puteam provoca, prin răspunsurile mele, acele întrebări ale ei pentru care aveam răspunsuri pregătite, deci întrebări puse de mine. Curva asta cu hymenul neatins și cu sexul sub nas, căteaua asta care se bucura, omeneste numai prin reflexul glasului ei, trecut întâi pe la mine, prin mine, eu prin el, tot un drac, curva asta virgină nu crezuse o iotă din declarațiile mele de fidelitate, din entuziasmele politice ale mele, din îndoielile mele sincere și din presupusa mea sarcină de a trage pe alții de limbă, mă condusesese cum și pe unde îi plăcuse și uite că:

CE SCRII - CE AI DE GÎND SĂ SCRII - CE-AR FI
SĂ SCRII DESPRE COLECTIVIZARE - TREBUIE SĂ
SCRII DESPRE COLECTIVIZARE (CA SĂ DOVEDEȘTI
CA EȘTI LOIAL)

Și-acum uite-o aici.

Dar atunci, atunci trebuia să-i dau ascultare și să-i dau ascultare și să-i dau ascultare și singura satisfacție pe care mi-o puteam procura era să fac în așa fel, încât să pară că această constrângere este, de fapt, inițiativă, a mea, adică eu, de bunăvoie și nesilit de nimeni am ajuns la concluzia că, pentru a-mi desăvârși, nu-i așa, pentru a face dovada calităților mele de scriitor și de cetățean, trebuia să scriu despre colectivizare, cu atît mai rămăsesem din toate, după

care trebuia să plec de la Școală, și de la cărțile lui Belet și, de ce nu, din calea glasului ei, să mă duc la cine știe ce Cucuieți-de-Vale, pentru șase luni, un an, doi, paștele mamei lor de ani și, gândindu-mă la acei ani, am făcut un calcul rapid și

dar dacă mă ia la armata, zic, dacă mă-nhață la armată?

te duci la armată, zice ea, la urma urmei, dacă te-ai hotărât atât de ușor (paștele mă-tii, paștele și dumnezeii mamelor mă-tii așa, care va să zică: m-am hotărât atât de ușor...), dacă te-ai hotărât atât de ușor, zice ea, să pleci la țară, ca să scrii ce nu s-a mai scris, despre ceea ce tu încă n-ai scris, de ce n-ai zice că te duci la armată, în documentare, și-ai să scrii un roman despre armaaaa-ta popu-laaaa-ră, ar-maaaa-ta din po-por!, zice ea și s-apucă să cânte, era goală, în pat, și cânta și bătea un pas de defilare cu tălpile desculțe pe perete

cu voia ta, zic, o s-ajung să scriu și despre armata populară, ai să m-ajuti să mă documentez și despre lopată, zic, și, dacă-ți dai silința, zic, mă poți ajuta să mă documentez la fața locului și, nu-i așa, chiar în miezul lucrurilor, chiar și în altă parte, zic eu

n-ai nevoie de nici un ajutor, zice scroafa, te ajuti foarte bine și singur, nimeni nu te-ar fi putut ajuta mai mai cum?, zic, mai eficace, vrei să zici, zic eu, oricum, îți rămân profund îndatorat pentru tot ce-ai făcut, zic

n-ai pentru ce, zice curva, 'pare rău că n-am făcut mai mult

mersi și pentru asta, e destul de, zic eu, destul de e-și-normal, cum zici tu, zic, dar ia spune, iubito, zic eu mai departe, ne cunoaștem de-atâta vreme și încă nu mi-ai spus cum te cheamă, cum te cheamă cu adevărat, zic, și nici la ce facultate

că ofițerii știu moool-te și ne-nvață și pre noi-hoi cum să ținem arma-n mână și să fim pe ea stăpână, contra unui nou război, un, doi, s-apucă ea de cântat. Nu prea vrei să ne conversăm, știu eu că numele conspirative nu se divulgă, dar între noi au fost niște legături care (ea-nimic,

cîntă mai departe)

joci tare, păpușo, foarte bine, da las-că ne mai întâl-
nim noi, un, doi, zic

Și-acum, uite-o aici. Cu toate ale ei. Nu credea c-o să
mai dăm față către față. Și uite că.

Dar atunci, în 21 martie, zic, bine, mai vedem noi, și
mă-mbrac și mă-ntorc la cămin și a doua zi, în 22
dimineața, mă duc la Director și-i spun, fără nici o intro-
ducere, că plec la țară, că plec, nu că ce-ar fi să,
Dumneavoastră ce sfat îmi dați: să, ori să nu, i-am spus
direct că plec la țară ca să scriu un roman care va avea ca
temă socializarea agriculturii și, spre surprinderea mea,
Directorul n-a fost prea încîntat, ba chiar nemulțumit, ba
chiar nițel furios, cred și eu, fiindcă nu se putea ca Tecla să
nu fie în legătură și cu el, sau măcar el, Directorul, să se
afle în legătură cu șefii Teclei, așa că de-aia nu-i convenea
plecarea mea, echivalînd cu scoaterea mea de sub învinuire,
sau măcar transferarea sarcinii pe umerii altuia, acum, după
ce aproape mă înfundaseră, asta era: plecând, le scăpăm
printre degete, și el și Tecla i drughie pierduseră vremea cu
mine, eu tot în picioare cădeam, totdeauna am știut să, ce-
ar mai fi vrut tovdirector să mă scoată pe mine dușman, și,
în loc de dușman, iată un devotat, și nu unul pe cale bucală,
ci cu fapta, cred și eu că mai bine mi-ar fi stat, în picioare,
lângă fereastră, în stînga prezidiului, la zid, la demascare,
și ei să-mi umble prin măruntaie și să mă caute în gură și-n
cur să mă caute, să nu rămână nici un locșor necotrobăit de
vigilența lor, dar uite că acum mă și pișam pe ei pe toți și
pe bănuielile și pe toate planurile lor și de-aia tovdirector,
ca să mă dea gata, a început cu autobiografia dînsului, din
Brigăzile Internaționale și cu maquis-ul, și după aia m-a
atacat frontal că să mai aștept până termin Școala, ce mai
contează, acolo, câteva luni, trei luni - păi, da, să-i aștept,
să-i las să pună laba pe mine, fraier mă mai credeau, că,
zice Directorul, intenția mea e lăudabilă, lăudabilă și
dorința mea de a-mi aduce contribuția într-un sector de o
asemenea importanță vitală, dar, zice el, înainte de a lua o
hotărîre, de a trece la o acțiune, e necesar să mă analizez,
să mă verific în amănunt: sunt eu, oare, pregătit, apt pentru

această sarcină?, și zic eu atunci, fiindcă de-acum puteau să mă pupe-n cur cu toții, din clipa în care-l anunțasem că plec eram ca și plecat, deci repus în drepturile de dinainte de Tecla, zic eu: nu-i absolut necesară cugetarea asta înainte, cred că nici tovarășii, în ilegalitate, nu-și puneau astfel de probleme, dacă și le-ar fi pus prea des și ar fi cugetat prea îndelung, n-ar mai fi avut timp să și acționeze, zic și eu și Directorul se-nfurie și zice, află că cugetăm și reflectăm profund înainte de a trece la aplicarea lor propriu-zisă în practică, și mie a început să-mi pară rău că începusem discuția asta, cine știe unde mai ajung și norocul meu că a intrat chiar atunci Velicu, la început, când l-am văzut că intră, zic în gândul meu: nu-mi era destul cu tovidirector, uite și pe ăsta, însă Velicu, după ce-a aflat ce vreau eu să fac, nu numai că nu s-a arătat potrivit, dar s-a ambalat în asemenea hal, încât a transformat plecarea mea (deci fuga mea) nu numai într-un moment literar, ci și politic - deci el nu știa de Tecla - și, în următoarele zile, a scris el însuși articole în presa centrală, i-a mobilizat pe cei de la Radio, mi s-au luat interviuri, am fost fotografiat, singur și în grup, cu colegii și o fotografie numai eu cu Velicu, eu cu privirea hotărâtă a celui care pleacă într-o misiune, el cu o mână paternă și de încurajare și de rămas-bun, pe umărul meu ferm, apoi nu știu care a avut ideea cu autografele și am dat la autografe pînă am făcut scurtă la mână, numai lui Vasile nu i-am dat, așa, de-al dracu', deși m-a rugat și direct, și prin cineva, nu mai țin minte cine, crăpa de ciudă porcul de Vasile că nu avusese el ideea cu plecatul, că nu fusese el primul, cred și eu, Velicu mi-a făcut rost de o grămadă de recomandări către mai mulți prim-secretari de regiune, fiindcă nu știam anume unde am să merg, iar la masa tovarășească dată în cinstea mea. Dar pînă la masa tovarășească a mai fost ceva, a mai fost.

Și-acum uite-o aici. Ca și cum, în viața ei, n-ar fi fost nici un 25 martie, vreau să spun un ajun de 25 martie, adică un ajun de Bunavestire. Ca și cum.

Atunci, înainte de masa tovarășească, am ajuns la vizuina lui Belet, ca niciodată, cu întârziere - de obicei, adică totdeauna eu o așteptam, ei bine, de astă dată am

găsit-o aşteptându-mă şi mi-am dat seama că, într-adevăr, ceva se schimbase, se schimbase ceva şi părea agitată şi nesigură şi parcă voia să-mi spună ceva, ceva important şi mereu amînat şi nici de astă dată nu era în stare să-mi spună sau să spună, sau poate nu avea nimic de spus şi doar mie mi se. Eu, detaşat, calm şi făcând eforturi să iau în seamă doar latura veselă a plecării, pentru că, uite mai era şi. Ei, da, o cam iubeam şi cine era de vină că ajunsese aici? De agricultură îmi ardea mie? De romane despre colectivul din Atîrnaţii-Vodii? De sfîşierile lăuntrice şi, în final, de izbînda binelui, în conştiinţa ţăranului mijlocuş? De ţăranul sărac Ghiţă Coategoale care şi-a văzut visul cu ochii, visul lui de-o viaţă: ogoarele fără haturi? De ticăloşia şi inima de piatră şi în cele din urmă demascarea chiburanului Bodan? De tov Iosub, alias Iosif, care-aduce lumină-n sat şi groază binemeritată printre elementele tot mai duşmănoase? Dacă ar fi fost după mine. Dar nu fusese. Şi cine, mă rog, era de vină? Că n-o să mai am cărţile lui Belet? Şi că mă despart de colegi, fiindcă nu numai cu Vasile avusesem de-a face?

Şi de ea, idioata, de care mă îndrăgostisem aşa cum. Bine-bine, vîlva creată în jurul meu îmi făcea plăcere, cui nu i-ar fi făcut, dar.

XIII

Damiana se opri. Iosub, cu gura rotundă şi buzele pâlnie răsuflă cu efort, ca şi cum s-ar fi înecat. Prinzînd privirea nedumerită şi îngrijorată a femeii, el îi făcu semn cu mîna să continue, să spună, nu-i nimic grav, are să-i treacă numaidecât, să spună mai departe, el ascultă, e în stare să asculte.

- Ți-e rău?... dădu ea să se ridice.

Iosub o apucă de mână, peste masă, obligînd-o să se așeze. De altfel, aproape numaidecât putu să şi vorbească,

în timp ce-și ștergea sudoarea care-i scăldase obrazul:

- Iartă-mă, tovarășa Damiana, acu gata, a trecut...

Am așa, uneori... parcă mă înec cu gutuie, știi cum e când mănânci gutuie și te-neci cu ea, nu vrea să lunece, a dracului... Dar acum, gata, a lunecat...

- Să spun mai departe? încercă ea, nesigură.

- Cum de nu, cum de nu, mă interesează ce relatezi, mă interesează foarte tare. Am să-ți spun eu, la urmă, de ce anume mă interesează - se înecă iar, însă de data asta nu țin mult. Ziceam că... de-aia mă interesează, fiindcă vreau și eu să aflu pentru ce... de ce-am făcut Doftana și ilegalitate și campaniile! - turui el ultimele cuvinte, apoi răsuflă ușurat că le isprăvisese. Spune, tovarășa Damiana, dă-i drumul!

Sudoarea continua să izvorască din obrazul lui ca dintr-un burete stors. Damiana se fîstîci:

- Ce să mai povestesc, dă-l dracului de deo, uite că-ți face rău! Să-ți aduc niște apă...

- Stai așa! o apucă Iosub de mână din nou. Nu-mi trebuie nici o apă. Am să ronțai puțin zahăr și gata!

Scoase o cutiuță rotundă în care se afla zahăr tos și o linguriță minusculă din plastic alb; luă de câteva ori. Cristalele trosneau plăcut. Se auzeau frumos și liniștitor. Iosub rumega larg și lateral, ca vitele.

- Asta de la cafea ți se trage. Să nu mai... Boabele alea...

- Și de la alea. Și de la boabe, și de la boabe. Dar vorba aia, dac-ai sta să te uiți în gura doctorilor... Doctorul meu e ăsta, zahărul...

Damiana se destinse:

- Păi, ce să zic... Unde-am rămas? La rogojini...

- La rogojini, da... Dar ia spune, cum îl cheamă pe doctorul ăla de-a fost ministru?

- Mincu, Eugen Mincu, scrisese și cărți, le-am văzut și eu, dar erau de medicină. Ce fel de ministru o fi fost, nu știu, sau poate am uitat, parcă-i puteai ține minte pe toți care ce-a fost: ministru, general, profesor... vorba lui Ton: numai regele mai lipsea! - și Damiana chicoti dulce. Așa, de-un exemplu: știi cine stătea vizavi de Ton? Madam

Antonescu! Mareșăleasa! adăugă, fiindcă Iosub nu dădea semne de interes.

- Mareșăleasa? izbucni el. Prima doamnă a țării?, că așa i se spunea. Tot țănoșă? Tot cu Patronajul? pământul ei de scroafă! înjură Iosub și scuipă uscat.

- O amantă, vai de capul ei. Ce-o fi făcut ea înainte,... am auzit câte ceva, dar acolo... Bătrână, bolnavă... Și-i era o frică de legionari...

- Aveați legionari?

- Am avut o vreme. Pînă-n '56. I-a luat pe toți într-o noapte și i-a băgat în sârmă - se lăudase Horia Sima, la Madrid, că are-n țară nu știu câte sute sau mii de cuiburi. Pe toți i-a luat, rămăseseră la case goale... Ton și cei care au venit în perioada aia au avut noroc, au găsit case bune, altfel trebuia să iei o ruină și să faci casă din ea. Casele erau din lut, acoperite cu paie, dacă nu le lipeai de două ori pe an, se dărâmau... cei care au venit mai târziu au primit dărâmături din alea de trebuiau reparate, acoperite. Ton a avut noroc, i-a dat casa unuia, Curcăneanu, legionar și el și nevastă-sa, Jeni, adică acolo, în deo se luaseră... Pe amîndoi i-a... Pe ea am întîlnit-o acum doi ani, la Brașov, e contabilă, el a murit, acolo, că mai și mureau...

- Parcă de-ai noștri n-au murit destui... E-he, tovarășa Damiana, când m-oi apuca să-ți povestesc și eu... Va să zică așa: Fiul tovarășului Anton Anton vizavi de Mareșăleasă! Frumos! Păi nu? Societate aleasă: generali, miniștri, legionari... și fiul tovarășului Anton Anton printre ei! Într-un fel, bine c-a murit, înainte să... n-ar fi rezistat el la una ca asta. Putem spune c-a murit la timp, la momentul potrivit...

Damiana râdea fără glas. Îl lăsă pe Iosub să-și consume furia și să se oprească singur. Apoi, mult după ce Iosub tăcuse:

- Nu-i chiar așa... draga mea! cum zicea Ton.. Nu-i deloc așa. Adică ce crezi dumneata, că deoiștii nu aveau altă treabă decât să, știu eu, să comploteze? Ziua și noaptea? Să conspire? Ca să răstoarne regimul? Hai să fim serioși, zău așa! Se vede că n-ai fost acolo - să batem în lemn - și nu prea ai idee cum devenea treaba. Asta ar în-

semna că-i crezi pe toți vinovați. Vreau să spun că dumneata ești convins că toți care au fost băgați în închisoare și duși ^n deo, că toți ăștia au nimerit acolo fiindcă erau vinovați și că pe drept o trăgeau.

- Altfel cum? făcu Iosub cu neîncredere prudentă.

- Altfel... Ce să zic, era numai o întrebare, anume dacă dumneata crezi că toți de-acolo erau ca adevărat vinovați... Asta era întrebarea...

- Ei, tovarășa Damiana, n-o să-mi susții mie, aicea, că Mareșăleasa era o victimă - dacă am înțeles bine întrebarea dumitale. Ori că legionarii aia fuseseră cu toții niște mielusei! Că generalii și miniștrii ăia și toată camarila aia, că se făcuse o greșeală cu ei, săracii! Săracii de ei! Păi ia mai dă-i în pământu mă-sii, cât au fost ei la putere, cât au învîrtit ei ciomagu, ne-au măsurat cu el, cu ciomagu-ăla, cum am vrut! Ne-au supt sângele și și-au băut joc de noi și-au umplut închisorile cu noi și ne-au torturat și ne-au împușcat - crezi dumneata că puțini dintre ai noștri au fost puși la zid?

- N-am negat că...

- Acu să plătească! urmă Iosub, înfierbîntat. Fiindcă totul se plătește, așa să știi, mai devreme ori mai târziu, dar se plătește! N-am zis deloc că toți care, în fine, au suferit în perioada asta au suferit pe drept. N-am zis deloc dar, de cine-mi pare mie rău, de oameni de-alde tovarășu Anton Anton îmi pare mie rău, vorbesc de bătrînul, de Anton Anton, să fim clari, de ăsta, de-i zici Ton nu mă bag... De tovarășu Anton Anton, și-au mai fost și alții. De-ăia, da, cu ei s-a făcut o mare nedreptate, asta o susțin sus și tare! Că ei au fost tovarăși de-ai noștri, cu care am împărțit gamela și celula și suferința, oameni oare și-au riscat viața pentru cauza noastră, cu toată ființa lor! Și, bagă de seamă, oameni ca tovarășu Anton Anton de-aia nici nu eram eu de acord cu ăi de-i acuzau pe intelectuali - dacă stai să reflectezi mai pe-ndelete, aveau, într-un fel, merite mai mari decât alții, să zicem decât mine, de-o pildă. Să nu mă-nțelegi greșit, mă refer la faptul că, de-o pildă eu, Iosub Atanasie, muncitor, nituitor la Vulcan, care nici părinții nici neamurile mele n-o duceau pe roze, cu cele două-trei

pogoane ale lor de trebuia să le împartă la cinci copii, că asta vreau să zic: eu, Iosub Atanasie, eu n-aveam altă cale decât să intru în mișcare, prin originea mea și prin înșăși, cum se zice, condiția mea de muncitor, de proletar, fiu de țărani săraci, eu însumi muncitor exploatat de patron, și-aici am vrut s-ajung: care era situația cu tovarășu Anton Anton - și-au mai fost și alții? El de foame n-a răbdât niciodată, pe el nu l-a exploatat patronul și nu l-a dat afară, avea o situație materială bună, chiar foarte bună, deci nu se puneau problema de clasă, în al doilea rând, dînsul era profesor universitar și scrisese cărți și frecventa înalta societate și, dacă ar fi fost un om obișnuit, ar fi stat în banca lui, și-ar fi văzut de meseria lui și de cărțile lui și-ar fi frecventat în continuare societatea lui aleasă, de ce să-și aprindă paie-n cap cu comuniștii, că doar copiii nu-i plîngeau de foame și patronul nu-l amenința că-l dă afara și nici proprietarul și nici băcanul și așa mai departe. Și-aici, în asta constă meritul lui: că a renunțat la toate avantajele materiale și la clasa lui. Și de ce? Pentru idee. Și încă: nu s-a rezumat numai să scrie articole în presa noastră de stînga și în cea ilegală, articole și cărți în care să arate că clasa muncitoare e exploatată la sînge și lipsită de drepturi și că chestia cu reforma agrară era o mașinație, că țăranul, dacă nu mai venea acum la ușa boierului, venea la ușa chiaburului, va să zică nu s-a rezumat numai la articole, că de scris au mai scris și alții, unii de bună-credință dar au fost și din ăia care se făceau că ne apără pe noi, de fapt era o manevră electorală - și de-aia zic: de-alde ăștia au fost mulți, dar când a fost să fie greu, au dat înapoi ori au trecut direct la extrema dreaptă, sau n-au chiar trecut, s-au ținut pe după garduri și, după Eliberare, hop și ei, la-mpărțeală!... însă tovarășul Anton Anton a intrat în rîndurile noastre, cu totul, fără rezerve, întîi apărându-i pe comuniști în procese - și fără bani, fiindcă au fost destui care... și după aia, la-mpărțeală.. ce să mai vorbim... Și nu s-a speriat de amenințări și a preferat închisoarea decât să renunțe la convingerile lui - sigur că ar fi fost mai util afară, dar asta a fost situația... Și, la închisoare, pe mulți ne-a învățat carte și ne-a învățat marxism, că noi ce știam? Decât să urîm dușmanul de clasă. Și

el, tovarășu Anton Anton, ne-a învățat, nu să urîm, ci să știm cum să ne cerem drepturile, cu demnitate și cu argumente și intransigenți, convinși că noi nu cerșim, ci cerem ce ni se cuvine. Cu argumente. Ne-a învățat istorie și economie politică și multe altele. Că noi ce știam? Ce aveam noi, în afară de mâinile goale și ura? Și, uite, ca o ironie a soartei, noi tocmai pe oameni ca tovarășu Anton Anton i-am acuzat de trădare. L-am acuzat că ne-a trădat, că ne-a urît, pe noi, clasa muncitoare, el, intelectualul veșnic șovăielnic... Și de spionaj l-am acuzat. Că, nu știe ce, că agenți ai Siguranței, că plătiți de oricine... Dar ce puteam noi face? De unde să știi tu, simplu instructor dintr-un raion oarecare, cum stă problema cu adevăru-adevărat? Cu rațiunile alea superioare? Cu necesitatea? Adevăru-adevărat s-a descoperit mai târziu, dar puțin cam prea târziu. De-acu puteam să ne tot dăm cu pumnii în cap, nu-i mai înviam, amin!

- Amin... răspunse Damiana, pe gânduri.

- De ăia să ne pară nouă rău și să nu uităm niciodată că am greșit față de ei și față de cauză, condamnându-i cu ochii închiși. Ca să nu se mai repete niciodată greșeala asta! Dar de ăia? Ce, o să-mi fie milă de Săvinescu? De comisarul Cristea care m-a anchetat pe mine? N-ai întâlnit pe unul Cristea pe-acolo? - și se aplecă spre Damiana.

- Ce să fie? ridică ea ochii. A, Cristea! Era unul, Cristea, un învățător.

- Nu învățător, ce învățător, comisar era ăsta. Am fost martor la procesul lui, când cu Tribunalul Poporului. Am depus în fața instanței, am spus tot ce mi-a făcut, cum m-a torturat, cum m-a batjocorit. N-am înflorit nimica, dar nici n-am omis nimica. Eram dator să spun totul și am spus, ca să se facă dreptate, să nu-și închipuie nimeni că scapă de pedeapsă! Asta-i! Cine-i ticălos, mai devreme ori mai târziu, tot plătește! Nu există să nu plătească! Dacă binele nu-i răsplătit totdeauna, măcar răul să nu rămână nepedepsit! Asta-i! Asta-i, tovarășa Damiana! Cum spun eu, să știi!

Damiana îl urmărise în ultima parte cu privire temătoare. Observându-i-o, Iosub tăie aerul cu palma, în

cruce, semn că a încheiat-o cu asta:

- În fine! Dar mata... Mata, tovarăşa Damiana... Te văd blajină şi cumsecade, cum de-ai putut rezista în mediul ăla? Printre oameni ca... Cristea al meu... că, uite, a devenit "al meu", pământul mamei lui! Mă rog, nu chiar toţi or fi fost ca el, dar o bună parte... Cum de-ai putut trăi acolo...

- Bine, cum să... se apără Damiana cu palma ca de-o albină. Bine am trăit! Că am mai făcut foame, că nu prea aveam rochii şi pantofi... Că mai lansa Livescu zvonul că-i bagă în sârmă... Uite, Ton şi acum regretă cei patru ani de-acolo. Zicea că acolo a trăit cu adevărat, că sunt anii cei mai plini...

- Cam glumeţ tovarăşu ăsta, Ton... zîmbi Iosub, neîncrezător. Probabil îşi regretă colegii de... deo: miniştrii, legionarii...

- Vrei să-ţi spun ceva? Află că Ton avea cinci-şase prieteni, toţi studenţi, chiar dacă nu de la aceeaşi facultate, în patru ani nu s-a certat cu nimeni şi nici nu s-a vîrît în sufletul nimănui. Cu ceilalţi: bună ziua, bună seara. Avea grupul lui "sandvişul", cum zicea el, că avea un talent nemaipomenit la cuvinte din astea... Stai să-ţi explic, îl opri Damiana, pe Iosub, observînd că vrea s-o întrerupă. Studenţii ăştia, ungariştii, cum li se mai zicea, au avut o soartă de sandviş, ce mai! Stai un pic! Uite de ce: în închisoare şi după aceea, în deo, de ţinuţii ceilalţi îi ţineau de răi, că ziceau că-s comunişti, - află că ştiu cu toţii un marxism... în special unul de la franceză, Dan Stuparu, nici cu Ton nu-mi era ruşine, dar Stuparu ăsta era ceva de speriat, îţi spunea şi pagina şi paragraful... Ton îl poreclise "Opere complete" şi chiar aşa era... Va să zică, pe de o parte, deţinuţii şi deoiştii le ziceau băieţilor "comunişti", pe de alta, gardienii, la-nchisoare şi Livescu şi-ai lui, dincoace, le ziceau "reacţionari", "legionari", "duşmani"...

- Interesant ce spui mata... Iosub o urmărea subţire, printre gene.

- De-aia-şi ziceau ei "sandviş". Şi, fii atent: Ştii ce-au făcut ei acolo, în deo? Un fel de... cum să-i zic? Ei îi ziceau "Sandvişul Roşul", un fel de club, de cenaclu, se adunau, mai ales iarna, când nu se găsea de lucru, se adunau, citeau,

discutau... Bine-nțele că, de gura lui "Operecomplete" greu mai putea altul să vorbească, dar timp era, tutun era... - le aduceam eu, aveam o prietenă care... cred că fura din gară, ori din depozit, era s-o și prindă, Nuți, că așa o chema, scria cu creta pe vagoane, și mai ciordea tutun, cât-un chil-două de frunze... Și cum spuneam, țineau în fiecare seară "Sandvișul Roșu", de câteva ori ne-au spart geamurile și l-au lovit pe Horațiu cu o piatră-n tâmplă - mai are și acum semnul... cam știau băieții cine făcea treaba asta, mie nu mi-au spus, adică direct, dar i-am auzit discutînd, ziceau că n-ar fi rău să pună mîna pe ăia, să-i aștepte pe întuneric și să-i pocnească cu săculețul de nisip - asta era ideea lui Gică - dar Ton zicea că nu, că nu trebuie, de ce să nu-i lase și pe ei, pe ăia, care-or fi fost, să-și exprime liber opiniile?... adică să ne dea cu pietre-n geam și să ne pună foc, fiindcă au încercat și varianta asta, noroc că tocmai atunci era Gică în grădină, la veceu... îl văd numai cum intră, era galben ca moartea, și m[^]njit de funingine și putea a gaz și-i curgea sînge din gură... și doar ieșise pîn-afară... Zice Gică: Fiecare să dea câte-un chil de molan la băiatu. De ce mă, de ce? îl întreabă băieții. Operecomplete zice: Încheie-te întâi la nădragi, ți se vede bibliografia... Află tu, zice Gică, că dacă mai pierdem timpul cu încheiatul, acum vă scoatem din spuză, gata-copti! Ce se-ntîmplase? Cum stătea Gică în veceu, aude pași venind din fundul grădinii. Nu era cine știe ce, acolo n-aveam garduri și oamenii scurtau drumul prin grădini. Numai că aude cum pașii se opresc în spatele casei noastre și după aia gîl! gîl!, ca atunci când verși ceva dintr-o sticlă. Simte și miros de gaz. De văzut nu vede nimic, era cam pe ploaie, dar putea gazul ăla, foșnea ceva - stropise acoperișul și-acum căuta un șomoioș de paie pe care să-l aprindă și să-l arunce pe acoperiș - și gata am fi fost! Gică se încheie mimat la un nasture și iese. Țăla adunase niște buruieni uscate, le stropise și tocmai le dăduse foc. Noroc că Gică a strigat la el, înainte ca ăla să arunce focul pe acoperiș. Țăla, când s-a văzut descoperit, a lăsat focul jos și a luat-o la fugă. Gică se repede după el, și dă cu ochii într-un zarzăr. Ce să-l mai urmărească, buruienile ardeau și, cum erau stropite cu gaz, flacăra putea să

atingă acoperișul - streășină era la nici doi metri - și am fi dat de dracul. Așa că Gică s-a repezit la foc, să-l stingă cu picioarele, cu pământ, a aruncat pământ cu mâinile...

- Ăla sigur era legionar.

- Nu chiar legionar, dar pe-aproape, adică... invers...

Stai să-ți spun! Gică, atunci, noaptea, nu l-a recunoscut, era întuneric și, cu presupusul... Dar stai să vezi că nu numai legionarii aveau boală pe "Sandvișul Roșu". Într-o zi îi încarcă Livescu pe toți băieții în imese și-i duce la Fetești și-i ține vreo săptămână. Că ce-i cu organizația aia subversivă?, că să-și vadă de treabă, să nu se mai întrunească, dacă nu vor să intre iar la pușcărie...

- Ei, tovarășa Damiana, și dumneata... Cine știe de ce i-o fi chemat tovarășul ăla, Livescu?... Cum crezi dumneata că putea el să interzică un cerc de marxism?

- Se vede că nu-l cunoști pe Livescu... Ăla tot ce vedea, zicea că-i subversiv. Într-o noapte... avea el plăcerea asta, să-ți bată-n ușa, pe la două noaptea. Cine-i?, zicem noi. În numele legii, deschide! Ton, cât era el de curajos, oftează și zice: Gata, ne bagă-n sârmă... că avea el, Livescu, grijă să lanseze bombe din astea, și parcă pe legionari nu-i ridicase într-o singură noapte, pe toți, și-i băgase în sârmă?... Și intră el, Livescu și cu doi milițieni, cu pistoale... zice: Am venit să vă facem o vizită, bucuroși de oaspeți?... și încep să rîdă... se leagă de mine, în fine... caută pe sub pat, pe după sobă... căutau spioni, ori cine știe ce... Și ne freacă-așa, vreo jumătate de ceas, și când să plece, îi zice Livescu lui Ton: Să nu te mai prind pe la pian, că va fac proces la toți țărăniștii!

- Păi ce, Ton era țărănist?...

- Stai să vezi: o deoistă, doamna Frățilă, fiind ea mai în vârstă și bolnavă și fiindcă nu putea să lucreze la fermă și-a adus din libertate o pianină și dădea ore copiilor celor din conducerea fermei - ingineri, contabili, brigadierii - erau o droaie și aveau copii și doamna Frățilă dădea ore de pian, cu cinci lei ora. Se înscrișese și Ton și Barbu, tot student era Barbu și luau și ei ore - Ton s-a apucat după aceea de compoziție... în fine, această doamnă Frățilă era țărănistă, ori numai fostul ei bărbat fusese, nu știu exact, decât că ea

se căsătorise acolo, la noi, cu un avocat - după el era Frățilă, primul ei soț, care murise la anchetă, nu știu cum îl chema - și avocatul era și el țărănist - și de aici... Zice Ton: Ce legătură are pianul cu țărăniștii, doar n-o să mă îndoctrineze doamna Frățilă... în si bemol?... s-au așa ceva i-ar fi zis Ton...

- Și?... S-a dus mai departe?

- Sigur că s-a dus mai departe, cum să întrerupă?

Livescu n-a făcut nici un proces, dar asta vreau să-ți spun, să-ți arăt ce fel de om era... Dă-l dracului, nu-mi face nici o plăcere să mă gândesc la el... Pe câți i-a nenorocit, porcul ăla...

- O fi... O fi și-așa cum spui mata, dar poate fi și altfel. Sigur, s-au semnalat multe cazuri de abuz de putere, ori de incompetență. Au fost și demascate și criticate la timpul potrivit... Dar poți fi sigură că, băieții, cum le zici, nu ascundeau ceva, că în dosul cercului de marxism nu se afla altceva? Doar singură ai recunoscut că nu cunoșteai toate amănuntele, că ei îți ascundeau anumite lucruri.

- Să-ți spun ce-mi ascundeau: nume, nume de oameni și, bagă de seamă, numele ălor de ne spărgeau ferestrele și ne dădeau foc. După ce-am plecat de acolo, Ton mi-a spus cine era cel cu focul: un lipovean din Bordușani, făcea el pe mecanicul la pompele de la varză, un bețiv nenorocit, bea "satelit", spirt medicinal!... Dar știi cine-l pusese să dea foc? Tovarășul Livescu.

- Stai puțin, tovarășa! N-ai dovezi, cum poți să afirmi?

- Eu nu, dar băieții au aflat după nici o săptămână: i-a agățat lipoveanul singur, era beat-criță și și-a cerut iertare, s-a așezat în genunchi și a început să le pupe mâinile, ca să-l ierte, că era beat și nu-și dăduse seama. Și le-a spus cum se-ntîmplase: Livescu după ce-l frecase vreun ceas, amenințându-l că-l arestează, nu știu pe ce chestie, i-a dat de băut și i-a zis, că, dacă vrea să scape, să dea dovadă, așa că l-a adus cu mașina pînă la colț, la noi și l-a așteptat să-l ducă înapoi, la Bordușani, dar când a văzut că asta, lipoveanul, n-a ajuns să facă treaba pînă la capăt, l-a înjurat, i-a tras doi pumni, l-a lăsat acolo și el a plecat cu

mașina. Și de asta s-a supărat lipoveanul pe Livescu și le-a spus băieților...

- Mă rog, mă rog... Până la proba contrarie... și Iosub își frecă uscat mâinile. Așa o fi fost, de ce să nu fi fost?, cunosc și eu câteva cazuri de abuz... Dar alta e problema. Întrebarea se pune... fiindcă e omeneste, în fine... Ce voiam eu să te întreb: mata susții că băieții erau ținuti de ceilalți deținuți de "comuniști". Asta n-ar fi un argument, fiindcă și pe vremea mea, la Tîrgu-Jiu, un comunist s-a certat cu altul dintr-un fleac și, la mînie, i-a zis: antonescianule! adică o insultă foarte-foarte gravă, neadevărată, amîndoi erau tovarăși verificați și de nădejde, însă... mînia l-a orbit și uite-așa l-a făcut de antonescian. Să zicem că asta cade. Să luăm în considerare și faptul că ei, băieții, nu i-au contrazis pe ai de i-au calificat de comuniști, ba mai mult: au alcătuit cercul de marxism. Foarte frumos! Dar ia s-o luăm așa, punct cu punct, de la-nceput. Și să zicem așa: admitem că studenții ăștia au fost arestați pe nedrept - adevărul, fie vorba între noi, nu-i chiar așa, dar să zicem că, dată fiind situația excepțională, trebuiau măsuri excepționale și, în asemenea împrejurări, mai pică și nevinovați. Să admitem. Să mai admitem și că acești studenți, ca studenți, deci ^n activitatea lor profesională și pe linie de uteme, se dovediseră niște elemente foarte-foarte bine pregătite și devotate...

- Să-ți mai spun ceva, scuză-mă că te întrerup, o clipă ; toți studenții care picaseră în perioada aia, în '56, erau crema, premianții, erau cei mai buni din facultățile lor... Asta nu-ți spune nimic?... și Damiana îi făcu semn că poate continua. Iosub reluă firul după câteva ezitări vizibile:

- Mă rog... Ce ziceam? Ziceam că... admitem, înainte de arestare erau elemente devotate. Dar vine arestarea - pe drept sau nu, să zicem, pe nedrept... din punctul de vedere al arestaților... Buuun! Dar cine, mă rog, i-a arestat? Și în numele cui? în numele puterii de stat, deci a partidului, deci în numele... cum să zic?... Tocmai cei în care crezuseră ei, adică partidul tău, ideologia ta dispune să fii scos din rândul oamenilor și tratat ca dușman? Buuun... ei,

[din exemplarul tipărit lipsesc paginile 162, 163]

- Păi, da... se hotărî Iosub, dar clătină multă vreme din cap înainte de a începe. A doua ar fi... Cum să spun eu?... Că da, că-i adevărat, că băieții ăștia sunt sinceri, că cercul ăla și toate discuțiile lor sunt sincere, că nu-s nici un fel de paravan care să ascundă altceva... altceva, adică grija aia de dosar, ori, să zicem un cerc... legionar, și nu marxist. Ei și acum vine întrebarea cea mare: ce fel de marxism?

- He-he-he! hăhăi sonor Damiana. Păi câte marxismuri sunt?

- Unul singur ar fi, dar depinde de unde îl privești, din ce unghi îl abordezi.

- Asta, da! acceptă Damiana. Știi ce i-a zis, într-o zi, Ton lui Livescu? - tot așa, dăduse buzna peste noi, în inima nopții, și căuta pe sub paturi și, în fine... Și, când să plece, Ton zice: Domnooo sergent - Livescu era locotenent atunci, dar așa era Ton, al naibii - Domnooo sergent Livescu, zice Ton, oficina aia, cu tot cu aparatele de emisie-recepție, precum și cu tot materialul de război, tanchi, samaliotî i tac dalșe au fost descoperite și ridicate de Postovnic, subalternul dumneavoastră, zice Ton, așa că n-are sens să mai căutați... Și Livescu începe să rânjească, zice: Bă, banditulule... Și-atunci Ton zice: Domnooo sergent Livescu, eu știu că vocabularul dumneavoastră numără trei'sase de cuvinte, din care douășunu se referă la anatomie și la misticism, opt sunt interjecții, iar restul le-ați învățat la cursul scurt pentru reangajați. Livescu rânjește și se uită la el, adică ia te uită ce prostii spune ăsta... Și apoi Ton: Respectuos vă atrag atenția că pe acestea din urmă le folosiți anapoda. Ce, mănveți tu? se-nfurie Livescu. Ce, dacă ești student... mănveți tu pe mine... cum să vorbesc? Nu, zice Ton - era dat dracului în discuții din astea, după ce-i trecea prima spaimă, că doar și lui îi era frică, cui nu i-ar fi, să te scoale în miezul nopții și să zici că, gata, a venit ordinul de băgare în sârmă, dar după ce-și dădea seama că încă nu, că încă mai era liber, avea curaj nebun și făcea un mișto de el... Și zice Ton: Vai de mine, cum să vă-nvăț eu să vorbiți, în primul rând că n-aș izbuti nici pînă mi se termină restricția - avea treizeci și șase de luni, după ce le-a făcut, i-au mai dat douășpatru - vreau doar să vă atrag atenția că folosiți

anapoda unele cuvinte... Care cuvinte?, face Livescu, și milițienii care erau cu el se trăsese un pic mai în spate și cam râdeau, le plăcea și lor că Ton îl lua la vale pe Livescu. Păi, zice Ton, folosiți prost cuvinte ca bandit, dușman, fascist ețetera. Da' cum le folosesc, mă? Păi, zice Ton, mi-aș permite o sugestie: când le scoateți pe gură, priviți-vă într-o oglindă. Ce oglindă, bă?, nu pricepe ăsta și milițienii bufneau pe înfundate. Păi, zice Ton, bandit și fascist și restul, pînă la treișase se referă la dumneavoastră, nu la mine. Și-abia acum pricepe Livescu ceva. Dar, de furie, nu e-n stare să scoată o vorbă. Și Ton, dă-i mai departe: Domnooo sergent Livescu, zice Ton, dintre noi doi, banditul, fascistul, dumneata ești; dintre noi doi, marxistul, comunistul eu sunt! Iosub începu să rîdă:

- E-he, când e vorba de... vorbe... Și ăla ce-a zis?

- Păi, n-a zis, fiindcă ți-am mai spus că partea tare a lui Livescu nu erau vorbele și nici... Ton zicea că Livescu stă prost cu cogitația... Păi, n-a zis nimic, l-a luat la bătaie pe Ton.

- Ei, și dumneata. O fi fost numai așa, de...

- N-a fost nici un numai așa, de, i-a dat câțiva pumni, i-a rupt buza și l-a lovit cu spițul în genunchi.

- Și n-a protestat? Nu l-a reclamat, trebuia să sesizeze dacă, într-adevăr, așa s-au petrecut lucrurile.

- Așa s-au petrecut. Și Ton n-a reclamat. Cui să-l reclami pe Livescu? Tot lui Livescu? Sau colonelului care nici el nu era mai breaz? Ministrului? Cui să-l reclami?

- Oricum, dacă așa s-a întîmplat... sigur că nici Ton al dumatăle nu și-a ținut gura, dar pentru asta să te-apuci să dai în om...

- Nu, n-a reclamat, dar după ce Livescu s-a săturat, Ton zice: Uite și confirmarea! Uite și argumentele! Păi, mai căprarule, îi zice Ton lui Livescu, tu crezi că ai să mă convingi cu parul? Cu pumnul? Ce aperi tu cu ciomagul? Așa aperi tu socialismul? Cine te-a învățat pe tine că ideile se impun cu ciomagul? Cu ranga de fier cu care l-ați ucis pe tata? Cine, mă? Livescu, pe care nu-l puteai scoate din ale lui, de data asta a rămas cam... pe margine. Poate și fiindcă erau de față milițienii. Sau poate nu se aștepta ca

Ton să-i zică chiar așa, în față. Zice Livescu: Nu ți-a fost destul? Mai vrei? Și Ton: Nu insista, te cred. Ești atât de prost și de dobitoc, încât ai fi în stare să crezi că dacă mă [lipsesc paginile 166, 167]

-N-am înțeles, de ce zici că ai fost dusă singură - ce vârstaă aveai mata? Doisprezece ani - ce-ai putut comite mata, la vârsta de doisprezece...?

- Ți-am spus, a fost o încurcătură: părinții erau pe lista deportărilor, ca avea moară și ceva pământ... Dar ei aflaseră de ordin, se mutaseră în altă parte...

- Nu te-au luat și pe mata?

- Cum să mă ia, dacă eram la Liceu, la Timișoara? Nici nu au reușit să-mi trimită veste - de frică... Într-o zi mă cheamă directoarea internatului, îmi spune să-mi adun bagajul și să mă duc acasă. N-a vrut să-mi spună de ce, dar să mă duc **numaidecât**; a zis că nu știe, dar să plec numaidecât, cu bagaj cu tot. M-am gândit că s-o fi întâmplat ceva acasă, că o fi murit cineva - dar de ce să mă duc cu bagajul? Sau poate că nu m-am întrebat în legătură cu bagajul, acum zic așa...

- Și numai pe mata?

- Mai erau încă vreo zece fete, și toate, cu bagajul, să ne ducem fiecare în satul nostru. Și, când ajung în gară, gara de la noi, din sat, găsesc gara plină de lume, plânsete, strigăte, fiecare familie primea un vagon, unde să-și bage vite, lucruri, mă rog, ce încăpea. Miliție, soldați, unul cu o listă... Eu cu geamantanul. Și numai ce mă strigă cineva, dodă Titiana, o vecină de-a noastră, aștepta rândul să-i dea vagon, zice: Draga dodii, zice, fugi unde-i vedea cu ochii, zice, du-te-napoi, la Timișoara, ori altunde, numai du-te, să nu te ridice și pe tine. N-am prea înțeles eu ce se întâmplă dar că-i de rău, tot mi-am dat seama. Zice dodă Titiana: Ia-o printre linii și pe sub pod, și mergi prin sălcii, să nu te vază, și du-te... Și-acum să vezi de ce-am depins, de ce-a depins viața mea: de un ciorap. O iau eu printre linii - mai aveam un pic până la pod, soldații nu mă băgau în seamă, ori se prefăceau că nu mă observă, cine știe, când... ba nu, ciorapul îmi căzuse mai demult, când coborâsem din trenul

de Timișoara, mi se rupsesse jartea... și-mi căzuse de tot și mă împiedicam în el și mă opresc eu în capul podului să-mi aranjez ciorapul... Aud că strigă careva, din urmă, dar eu credeam că nu la mine strigă, un soldat zi se: Lasă cufărul și fugi, fugi pe vale, zice soldatul de la pod, dar eu, ca proasta, cu ciorapul. Și mă prinde ăla cu lista - cum te cheamă, a cui ești... Primarul de la noi din sat vine și el și-i zice ăluia cu lista că eu nu figurez, că părinții mei au fost șterși, că nu mai sunt în localitate, - dar ăla cu lista: Și ce dacă! Marș în vagon! - și m-a luat și pe mine...

- Păi cum, dacă nu figureai... Dacă părinții dumitale...

- Parcă mai pricepeam eu ceva, atunci... M-a urcat în vagon cu doctorul Silai, doctorul n-a vrut să-și ia decât trusa și nevasta, făcea un scandal doctorul și le zicea ăloră că-s criminali, că-s mai răi decât nemții... Că se uita cineva în gura lui...

- Și?...

- Și ne-au dus. Am făcut mult cu trenul, mult de tot, mergeam numai noaptea, ziua ne oprea în câmp, pe linii moarte, ne mai dădea apă și ne scotea să ne facem nevoile, - și iar în vagon. Și era o căldură... Atunci a murit Veselina, o colegă de-a mea, de la Timișoara, era sârboaică, se zicea că avea ea ceva la inimă, a murit și-am îngropat-o acolo, lângă linie, în porumb, era mărișor porumbul. Dar crud încă și dulce, că am rupt și am supt, știam că porumbul crud conține zahăr... nu mai țin minte cât am făcut, mult de tot, câteva săptămîni, poate mai bine de-o lună... Oamenii ziceau că ne duce în Siberia, ca pe șvabi, doctorul Silai striga că la Auschwitz... Nu știam pe unde suntem, că ziua opream în câmp și numai noaptea mergeam și tablele de pe gări erau acoperite, să nu putem citi unde ne duce...

- Și?...

- Și... Și am ajuns într-o gară. Acolo ne-a dat jos, cine avea car, căruță, mergea cu ele, cine nu, pe jos. Doctorul Silai, ți-am spus, n-avea decât hainele de pe el și trusa și nevasta. Și-am mers pe jos, toată noaptea, am mers mult pe jos... Adevăru-i că nu erau decât douăzeci kilometri, dar mi s-a părut că-i la capătul lumii. Ne-au oprit, dimineața, în câmp, și ne-au zis că de azi încolo aici e

domiciliul nostru.

- Cum, nici o casa, nimic, nici o baracă?

- Nimic. Dacă-ți spun că în câmp, în ogor, eu îmi aduc aminte de bumbac, ceilalți ziceau că era porumb...

Asta-i.

- Și n-ai protestat, n-ai făcut contestație? Să fi ieșit la raport...

- Ce știu eu... Era o jale și o... o... Ne-am făcut bordeie și așa am iernat. În primăvară ne-a dat lemnărie și paie, au făcut trasarea, ne-a repartizat loturile și am făcut casele. Dar eu n-am mai apucat s-o văd pe-a noastră gata, prin mai m-au scos de acolo.

- Deci tot și-au dat seama de greșală.

- Nu ei. Părinții au umblat cu memorii pînă sus de tot. În mai, deci cam după un an m-au scos...

- Cam târziu, dar...

- ...Mai bine decât niciodată, așa se zice... Cam așa a fost...

- Stai un pic, tovarășă. Zici că ai plecat de-acolo în primăvara următoare. Dar cum se face că erai tot acolo și mai târziu, înapoi, după Ungaria?

[paginile 170, 171 lipsesc]

ăla, Alaci, paștele mamei lui de, mai bine rămânea cu Iosub, de vorbă cu Iosub e parcă altfel, altfel

între ei și zic: misiunea ta s-a încheiat, iubito, și ea tace, și pentru întâia oară tăcea altfel, ea întreagă părea altfel, deși stătea ghemuită și goală pe divanul lui Belet, ca de obicei, și parcă nici nu auzise ce spun, de parcă nici n-aș fi spus ce-i spuseseam de misiunea ei, adică uite c-a venit ziua să dăm cărțile pe față, știu cine ești, am știut din prima clipă, dar abia acum pot să-ți spun că știu, pentru că abia acum n-ai ce să-mi mai faci, nu că aș scăpa de tot, de toți, dar, deocamdată, am scăpat de tine, sunt liber, vreau să zic: liber, pînă mă va lua în primire altul, vreau să zic: liber, pînă îmi voi da seama că altul sau alta are misiunea să mă

și ea tace

zi ceva, zic

și ea tace, ca și cum nici măcar buzele cum se mișcă nu mi le-ar vedea, nici sprâncenele cu care o arăt și o îndemn, tace și se uită la mine, din ungherul de umbră al patului, iar afară, de unde tocmai veneam, adia un vînticel cu ceață și parcă cu fum de frunze și fereastra lui Belet tot închisă era, de tot închisă de doi ani cu sticla matizată de praf și de ceață cu fum de-afară și n-am mai zis nimic și nu mai aveam ce face și mi-am aprins o țigară și, pentru că tot n-aveam ce face, am aprins una și pentru ea și m-am așezat pe marginea divanului și i-am dat țigara aprinsă, și ea a luat-o și nici după ce-a ajuns cu ea la jumătate nu cred să fi priceput ce spusesem eu, la intrare, și puțin după aia, când zisesem să zică ceva.

Și-acum uite-o, aici. Fumează și joacă șah și se brehăie cu alde Mațgros al ei, cu Scrot Glegore al ei, cu capu-ăla-al lui de parcă-i o batistă năclăită de muci și uscată, pe fundul buzunarului, pastele mamei lui de și era cu adevărat tristă, amărîtă, o tristețe care te pune jos și m-a cam înmuiat tristețea ei și de-aia am și tăcut, fumînd și ascultînd-o, iar ea, tăcînd, parcă cerșea ceva, cerea și cerea ce i se cuvenea și am fost de acord, însă nu-mi terminasem țigara și nu știam cum să-ncep și minutul acela de pe la sfîrșitul țigărilor a fost singura felie de timp suspendat, vreau să spun alături de, adică neatins de ceea ce fusese și și și știu eu ce-am vrut să spun și, stînd pe dunga patului și fumînd, mă odihneam din plin, din greu, mă odihneam cu mînie și recunoștință, trăgeam ca-n jug la odihna aia și-mi ziceam că ce bine-i să te odihnești, că asta-i ceea ce se cheamă odihna binemeritată, deși în clipa aceea nu mă gîndeam neapărat la truda care mă isto-vise și mă adusese pe dunga divanului, să mă odihnesc și, odihnitor, alături, o auzeam pe ea, cerîndu-mi, cerșindu-mi, de parcă aș fi plecat la război ori la pușcărie, adică acolo de unde oamenii se mai și întorc, eu însă nu plecam nici, nici, așa că n-aveam obligația să mă întorc și era bine cu gîndul ăsta și ea cerea, de parcă aș fi plecat la oaste și avea dreptul să ceară și eu, deși cu totul liber, mai aveam încă datoria și aveam să mi-o, numai să termin țigara

Și-acum uite-o, aici, cu șahul și cu

dar atunci, și iată că eram dezlegat, nu trebuia să-mi mai fie teamă că are să mă lege dacă, așa cum se pricepele, nu mă mai putea lega în nici un fel, chiar dacă și, la urma urmelor, aveam și eu dreptul la adevărat, după trei luni, și ea datorita să mă recompenseze pentru cele trei luni și ea mirosea a ea, mai a ea ca niciodată și am stins țigara sub călcâi, pe dușumea, și m-am dezbrăcat și ea m-a primit ca pentru ultima oară și cărările necunoscute mi se păreau cunoscute de mult, nu aflam nimic nou și nimic nu urma să aflu și zic eu atunci, ori n-am chiar zis, dar am vrut să: așa trebuia de la început, sau poate că acum zic c-aș fi zis, se pare însă că ceva tot am zis, fiindcă ea a răspuns, fiindcă răspuns a fost acela, zice: daaa, zice ea, sau ceva pe aproape, ceva care a fost, care putea fi și răspuns la ce zisesem eu dar și geamăt sau așa ceva, și era bine, adică începutul unui bine cunoscut și așezat, bine prin cumințenie, prin conformism, așa că nu mă grăbeam, fiindcă era al meu și nu mi se putea lua sau îndepărta sau schimba

Și-acum uite-o, aici.

Dar atunci, atunci de ce n-a tăcut, de ce-a trebuit să se pomenească vorbind, slobozindu-și glasul ale cărui efecte le cunoștea prea bine, de ce nu s-a stăpânit, putea să mai aștepte, dracului, o jumătate de minut, un minut, na, de ce paștele.

Și-acum uite-o, aici. Ca și cum n-ar fi ea autoarea, autoarea, și nu doar morală, a celui 24 martie. Ca și cum nu ea.

[lipsesc paginile 174, 175]

... Tecla coborîse picioarele din pat. Se străduia să nu atingă podeaua cu tălpile goale, să nu pună picioarele pe podea, dar să ajungă la haine. Hainele îi erau pe maldărul de cărți de lângă pat și ea voia să și le ia, fără să atingă podeaua cu tălpile. Și a început să facă exact aceleași mișcări ca și mine, adineauri, în vederea cărții. Am apucat-o de mână, mai credeam că

- Lasă-mă, dracului, zice ea și se scutură de mine și

trîntește tălpile pe podea și se ridică în picioare și-și ia hainele și se așază iar, cu hainele pe genunchi.

Și-atunci zic și pun mîna stîngă peste hainele ei și zic:

- De ce?, zic. De ce-ai zis? zic. De ce? și o apuc de mînă, cu dreapta, și-mi mut mîna dreaptă pe umăr și încep s-o strîng. De ce? De ce-ai zis? zic, și mă podidiseră lacrimile.

S-a întors către mine. Ochii îi erau tulburi, pe lîngă aripile nărilor i se săpaseră niște brazde pe care nu i le mai știusem și nefirești, nu erau de-acolo, asta-mi era limpede, n-aveau ce să caute acolo, chiar dacă eu nu le mai văzusem, iar cicatricea, urma aceea alburie, abia vizibilă altădată, acum se învinețise și se scurtase și înflorise în felul negilor și al conopidei și-i trăgea și mai în sus buza și-i dezvelea câțiva dinți de mort, de degerat, albăstirii și reci.

Și așa, cu buza trasă și cu dinții de mort, încerca să zîmbească:

- Ce să ne mai... zice. Lasă-mă să mă-mbrac, zice și trage din maldărul de haine furoul, îl ridică și după aia-l lasă la loc, pe genunchi și întinde mîna către obrazul meu și zice: Nu-i nimic, zice ea, abia acum. Nu-i nimic, zice ea, abia acum, altădată, zice ea, ai fost prea obosit sau, zice ea, abia acum când nu mai aveam ce face cu ceea ce zicea ea.

Și a dat să mă bată pe umăr, a încurajare. Dar eu mi-am dat seama în chiar clipa aceea că ea și nu eu, ea era cel slab, cel înfrînt și neînstare, ea, în ciuda încurajării și a nuinimicului și a intenției de bătaie pe umăr, ea înge-nunchease, fiindcă cineva trebuia să fie adus pînă la înge-nuncheat, nu se putea altfel și ea era cel învins ori pe cale, acum era momentul să-i plătesc pentru toate. M-am răsucit puțin, cât să-i îndepărtez mîna care încercase să mă mîngâi, cu dreapta i-am dat-o la o parte și cu stînga i-am tras un pumn în gât

de-atîtea ori am reconstituit acel 24 martie încât nu mai bîjbîi știu exact cum

A căzut numaidecât pe spate, în pat, și s-a izbit, sonor, cu ceafa de perete. În semiîntunericul ungherului de lîngă fereastră, ochii căscați a surpriză, a mirare, mai mult

decât de durere, se făcuseră uriași, se mirau, dar nici un cuvânt, fiindcă lovitura în gât. Și m-am convins că era mai slabă, atunci ea era cel slab și eu trebuia să prind momentul și să fiu atent la un singur lucru: să n-o omor

imi aduc aminte totul pînă în cele mai mici amănunte și în ordinea strictă a

Deci, după prima lovitură, în gât, s-a răsturnat pe spate și a dat cu ceafa de perete. Și a rămas așa, cu ochii uriași și parcă nu-i venea să creadă. M-am mai uitat o dată la ea, ca să mă conving că nu leșinase. Nu. Cu stînga am măturat hainele de pe genunchi și cu pumnul drept făcut ciocan i-am dat o lovitură în mușchiul coapsei dinspre mine, la egală distanță de genunchi și șold. A zvîcnit, a dat să se ridice, am împins-o la loc și, înainte de a mai încerca o dată, i-am secăt și coapsa cealaltă. Din zvîcnitură s-a răsucit cu fața în jos, de parcă ar fi știut ce urmează: cu același ciocan i-am ars una în locul unde știam că-i rinichiul drept. A gemut și s-a întors cu fața-n sus: cea mai bună poziție pentru o stîngă în ficat, întovărășind pumnul cu toată greutatea trupului. După ficat, s-a chircit și numaidecât s-a destins și-apoi nu s-a mai mișcat. M-am ridicat de deasupra ei, pielea îi era alta, rece și umed-cleioasă. Am așteptat să-și vină în fire. Rămăsese ca după gât, de-a curmezișul patului, pe spate, cu capul ușor înălțat, sprijinit de perete. Ochii i se făcuseră mai mari și cu ajutorul lor, cu pielea obrazului voia să-mi spună ceva, să-mi arate. Că i-i frică. Deci trecuse de uimire. Măinile îi erau moarte și n-o mai slujeau, încerca să-mi spună cu ochii și cu pielea obrazului că, în sfîrșit, îi era frică

țin minte totul, de-atîtea ori am reconstituit încât pot merge cu ochii închiși.

Am făcut câteva mișcări de gimnastică, de respirație, ca să-mi recapăt suflul. Când am fost bine odihnit, am apucat-o de glezne. Am tras-o din pat, cu o mișcare energică și ușor rotită spre stînga. Și i-am dat drumul la momentul potrivit: a căzut pe podea, pe spate, bubuind. Am lăsat-o, pînă ce ochii i s-au mai limpezit. Am apucat-o de glezne și am vrut s-o salt din nou pe pat. Dar n-am calculat bine distanța și am făcut o frîntură de mișcare greșită așa că, în loc

s-o urc în pat - voiam ca mai întâi s-o proiectez în perete -
am izbit-o cu pieptul și cu obrazul de dunga patului
țin minte totul.

Am rămas cam descumpănit. Știam ce anume era
greșit în mișcarea mea, dar nu îndrăzneam să încerc din
nou. Imediat, trebuia să mă mai odihnesc puțin. Și m-am
așezat pe marginea divanului. Ca să mă odihnesc puțin
țin minte că

Tecla a încercat să se ridice. S-a ridicat pe jumătate
și a întins mâna către pat, să se prindă. Am lăsat-o întâi să
fie bine prinsă de dunga patului și cu palma-tăiș, am lovit-o
peste degete. Și le-a retras. Și a încercat iar. Și eu iar. Și ea
a încercat să se sprijine de marginea patului cu coatele. Cu
pumnul ciocan i-am secat cotul. Și iar degetele. Și încă o
dată cotul. De mai multe ori degetele. Și ea nu renunța. Și
nici eu. Mă pune la încercare, poate-poate mă dau bătut.
Dar eu nu. Ce credea ea de aici, de la strădaniile ei de a
urca în pat, ca și cum acolo ar fi fost mai ocrotită, de aici,
de la încercările ei, cu degetele și coatele, începe o zonă
albă, lăptoasă, cu ceață și poate că ceața asta lăptoasă nu
ascunde nimic, dar pentru că eu nu pot străbate prin ceață,
îmi închipui că acolo, dincolo, se ascunde ceva sau se
chiar, nu știu, am încercat de o mie de ori să-mi aduc
aminte ce-i acolo, după ceață, și n-am izbutit și probabil n-
o să mai pot umple niciodată golul acesta, de după degetele
ei și de după coatele ei și de după odihna mea pe marginea
patului și celelalte, nu-i cu totul vid, dar nimic nu se leagă
cu nimic de nimic, așchii, așchii, independente, de unde
pînă atunci fiecare gest, gând, reacție mi se imprimaseră
adînc și pentru totdeauna, de la degetele ei lucrurile câte
sunt se amestecă, nu le mai pot ordona, poate cu nici atun-
ci, atunci, când se desfășurau cu adevărat, adică înșiruindu-
se, respec-tînd succesiunea, poate că nici atunci nu respec-
tau, poate că se simultaneizaseră de-atunci și de-aceea, de-
aceea, mi-a rămas doar o impresie globală a acelui timp, iar
impresia e de, cum să-i zic, de hărnicie, de conștiinciozitate
și de perseverență, desigur, nu era o treabă pe care o mai
făcusem și altădată, cu totul din întâmplare o fac acum,
pentru prima și ultima oară în viață, că, să zicem, tunsul

unei oi, n-am mai tuns oi niciodată și nici n-am să mai, dar acum, nu că aș fi obligat, dar trebuie, cumva, pe deasupra, așa că tund oaia, cu îndemânare sau fără, nu interesează, dar o tund, trebuie s-o tund de tot și fără mari greșeli, și, dacă se poate, conștiincios, tenace, sau așa-cumva, știu ce-am vrut să, într-o asemenea stare de spirit eram atunci, în zona aceea de ceață ori de simultaneitate a, și o împingeam pe Tecla cu talpa în obraz, eu stăteam pe pat, odihnindu-mă și ea voia să urce în pat, se încăpățâna să urce-n pat iar eu, la intervale egale, intervalele ei, îi puneam talpa în obraz, lipeam talpa de obrazul ei, uneori îi propteam talpa în umăr și împingeam și o dădeam înapoi, ea cădea ori nu cădea și se aduna și venea iarăși, exact înspre talpa mea și chiar dacă aș fi vrut să n-o mai dau înapoi, tot n-aș fi reușit, fiindcă Tecla drept de talpa mea se lipea, în talpa mea se rezema și cerea, cerșea să fie dată înapoi, ceea ce eu și făceam, și ea cădea ori nu cădea de tot și se aduna și venea și eu și ea și ea cădea și venea și eu și ea și ea și eu și parcă a mai fost cineva și cu **Istoria** lui Călinescu, nu sunt sigur că am lovit-o pe Tecla cu acea cărămidă de hîrtie, cu chirpicul de hîrtie, însă mi-a rămas, în podul palmelor, imprimate, muchiile de carton ale scoartelor, deci țineam cartea cu amîndouă mâinile, deci, în acea împrejurare, ce-aș fi putut face cu **Istoria** lui Călinescu, apucată zdravăn, cu amîndouă mâinile, decât să dau cu ea, deși nu-mi amintesc să fi, poate că da, dar poate că nu, și nici ordinea acestor două, să le zic momente: împinsul cu talpa și senzația de carte, în palme, dar sigur, adică logic ar fi ca talpa să fi fost prima, prin ea ieșind din perdeaua de fum și deși năclăită, pentru că cealaltă, cea cu amîndoi în pat trebuie să se așeze după, deci în pat, amîndoi, ea pe spate, eu deasupra ei, o răstignisem și o țineam de umeri, o țineam bine de umeri și cu genunchiul stîng o loveam, o loveam, nu cred că foarte tare, însă ritmic, între picioare, o loveam, o loveam, eram și eu istovit, uneori mâinile îmi scăpătau din coate și mă piftiam peste ea - de ținut minte, de ținut minte: mă piftiam, deci mă piftiam și cădeam peste ea și mă ridicam cu eforturi și fără să întrerup mișcarea și să frîng ritmul pendulul genunchiului stîng și ea nu mai tresărea chiar la fiecare

lovitură, deși ținea ochii deschiși și vedea și mă privea și mă vedeam și eu în ea și, fără voia mea, loviturile mi s-au întetit, genunchiul o luase razna, nu mă mai întreba, nu mi se mai supunea, lovea din ce în ce mai apăsător, mai des, genunchiul o lovea acum cu adevărat, îmi dădeam seama, nu atât după oasele bazinului pe care genunchiul le izbea, ci după ceea ce vedeam din trupul ei și din capul care i se zguduia la fiecare izbitură.

și acum încă ceva, cred că ultima din ceață și, deși ceață, sigur ultima: a venit așa, că n-am mai scăpat din coate, nu m-am mai piftiit - de ținut minte - ci m-am lăsat singur deasupra ei, fiindcă așa am vrut eu, așa voiam eu, atunci și am cuprins-o cu brațele și m-am lipit de ea și-am strâns-o tare-tare, căutându-i gura și nenimerindu-i-o și mușcând-o de gât, până la sare și mi-am lipit obrazul de praful amestecat cu sânge și cu cine mai știe ce de pe obrazul ei și, după ce s-a terminat, m-am ridicat repede, poate mai repede decât ar fi trebuit, sigur prea repede și m-am oprit lângă pat, cu mâinile în șolduri și gâfâind și și și ea a început să se miște și-și căuta trupul, ca să-mi spună, să-mi zică, ah, curva, numai ca să-mi poată zice, de-aia și numai de-aia și-l căuta, trupul, n-o interesa decât să poată să-și miște buzele, chiar dacă nu cu buzele și poate nici cu limba nu s-a ajutat când mi-a zis:

nu m-ai convins

poate că nu rostise decât vocalele și eu completasem pînă la, sau poate ea zisese altceva, dar eu înțelesesem ceea ce, de unde să știu eu ce-a zis ea cu adevărat, însă atunci asta am auzit și m-a năpădit greața.

De aici, de la greață, din nou lumină și ordine: greața și îndoiala și teama și certitudinea: n-o învinsesem. O bătusem, o umilisem, dar n-o învinsesem. Nu că ea ar fi fost mai tare: ci eu mai slab. Sau nu: o învinsesem, dar nu eram eu învingătorul. Și nici așa: eu - mai tare, mai agresiv, adică, dar ea mai rezistentă. Sau poate altfel. Dar pe aproape. Oricum, nici o satisfacție. Ba chiar uimire, surprindere că rezultatul e altul. Chiar contrar. Mă bătusem, nu cu un om ca mine, cu **cineva**, ci cu **ceva**. Și folosisem arme și tactică alături. Mă ridicasem de deasupra ei și, spri-

jinit într-un cot, o priveam de la douăzeci de centimetri. Ochii ei erau încă tulburați, dar pînă și tulbureala lor părea senină. Știa ea ce știa. Ceea ce eu nu știam și nici nu bănuiam. Și n-o să ajung niciodată să aflu. Și ea știa că eu niciodată n-o să.

Ce-i mai puteam face acum, fără s-o omor? Nimic. Era mai tare, era mult mai tare, și poate că nici nu-i potrivită comparația, pentru că tăria ei, să-i zic tărie, n-avea un echivalent în mine. Avea ceea ce eu nu aveam. Și nici nu știam că n-am, fiindcă nu știam că acel ceva se poate avea. Și nu, nu ea, Tecla avea, fiindcă nu cu ea, cu Tecla, mă bătusem, nu cu carnea și cu oasele și cu spaima ei, ci cu ceva, cu un fel de prag, cu limita pînă la care putea merge durerea oaselor și a cărnii și a spaimei. Odată atins, puteam să ard trupul vecin cu fierul, să-i smulg mațele, să-l jupoi, durerea nu mai sporea fiindcă nu mai avea cum, ajunsese acolo, dincolo de care nu se mai trece decât în moarte și poate că nici, fiindcă moartea nu începe imediat după încetarea durerii

și-acum uite-o. Ca și cum

Și mi-a mai rămas proaspătă și exactă, din acel 24 martie, derularea întâmplărilor de pînă atunci, de-a-ndoaselea, strict din treaptă-n treaptă, cu zona aceea lăptoasă la mijloc, arătînd ca o aglomerare păstoasă de piciorul meu stîng și de senzația lăsată, în palme, de muchiile cărții groase, grele: peliculă "stricată" ; apoi, cu contururi ferme și lumină potrivită, restul, pînă la pumnul în gât, prima lovitură. Și, după o altă scurtă pauză, cât să fac două-trei mișcări de respirație, rularea, de astă dată, ca o concluzie

și-acum uite-o, aici

Care era: M-A BĂTUT, încărcată de tot ce putea să însemne

Și, bătut fiind, adică umilit, adică ciuruit de lovituri, însă bătut și de decizia nedreaptă, inversă, bătut chiar înainte de luptă de însăși organizarea acestei lupte în care trebuia să lupt cu un adversar din cu totul altă categorie, am început să plîng

și acum uite-o

plîngeam din adîncul stomacului, plîngeam cu toată

carnea stîlcită, în loc de ochi cu doar pleoapele sfîrtecate de pumni cumpliți, cu nasul rupt și buzele zdrențuite, rumegând, clefăind, bucăți din limbă amestecată cu cioburi de dinți, plîngeam cu lacrimi urzicătoare și lacrimile curgeau din mine ca sîngele din răni, curgeau din toate rănilor și din toate locurile dureroase, din toate rușinile, curgeau din mine ca dintr-un juncan bătut cu parul, mă ridicasem de pe pat, stăteam în mijlocul camerei, cu carnea toată un tremur, tremuram și nu mă mai puteam opri și nici urni din loc, tremuram ca un juncan bătut cu parul, ca un juncan care se lasă bătut cu parul, cu parul, stă locului, sub lovituri și din el curge, ca dintr-un izvor, pișatul, curgea din mine ca dintr-un juncan bătut cu parul

și-acum

și-atunci această încoronare a înfrîngerii, a umilinței, dacă plătită nu putea fi, măcar împărțită trebuia și, clătînîndu-mă și cu picioarele îndepărtate, m-am apropiat de pat și m-am urcat cu greu în pat, deasupra trupului ei desfăcut și numai pentru ochii mei arătînd învins și, deasupra trupului ei desfăcut, m-am ridicat și l-am stropit, adică am vrut, pentru asta bătusem atîta cale pîn-aici, dar întîrziaseam și se terminase și, înainte de a ajunge unde ar fi trebuit s-ajungă

și-acum uite-o aici. De-atunci n-am mai. Nu m-ai convins, zice ea, cred că în noaptea de 24 spre 25 martie am izbutit s-o, lui Velicu, după miezul nopții, la masa tovarășească nu i-am spus și de ea, numai de Belet și de cărțile lui și i-am făcut bucuria și lui dom' Vasile, n-are importanță că pîn-la urmă Vasile a dovedit că habar n-avea de viziunea lui Belet, măcar două-trei zile tot l-au, apoi Tecla nu putuse să plece de-acolo în halul în care era, așa că au pus laba și pe ea și dacă chiar nu era turnătoare, a plătit o parte din răul pe care mi-l făcuse, iar dacă era, moale tot nu i-a fost, fiindcă nu fusese în stare să mă bage la apă

încă una mică, Herr Walter...

XV

El e.

Sigur că, altceva ce-am putea să.

El e. Doamne, el. De prima oară, de când l-a văzut prima oară i s-a părut cunoscut de undeva și n-a știut de unde să-l ia și unde să-l așeze, a trebuit să **șicedacă**, și-abia acum, adineauri.

Așa, să mai fiu și eu cu fața către oameni, când stau cu spatele la ei, mi se pare ca îndărătul meu se pune ceva la cale.

Fiindcă el e. Și ea, mai ales acum, n-o să mai poată suporta să se pună ceva la cale și ea să rămână doar la pielea spinării.

Ți-am luat calul.

Ei o. Încă din seara în care îl văzuse întâia oară și i se păruse de undeva cunoscut, îl întrebese și pe Puiu dacă nu-l știe - nu cumva din Lătești? - iar Puiu, după ce-l cercetase îndelung, ridicase din umeri: crucea mării lui, nu-mi vine-n minte, l-oi mai văzut, dar acum nu-mi vine-n minte, asta-i partea mea slabă, memoria vizuală, la mine se apela în chestii de logică, la așa ceva îl chemau pe "fotograf", era unul, Vițeluș, așa-l chema, agent simplu, ăsta avea o memorie vizuală nemaipomenită, pe vremea aceea, când aparatele de filmat și de fotografiat nu erau folosite pe scară largă, Vițeluș al nostru ținea loc de aparate, era destul să fi văzut o singură dată mutra cuiva, ca după aceea, la un an, la doi, la cinci, să-ți spună unde anume îl văzuse, cum era îmbrăcat, cu cine se mai afla și să-l descrie și pe acela. În amănunt, era cam oligofren, Vițelus al nostru, așa se spune în termeni științifici, oligofren înseamnă, pe grecește, minte puțină, mai era un caz de memorie mecanică, un ceferist de pe la Moreni, care

ținea minte numerele și seriile vagoanelor pe care le expediasse el timp de vreau zece-doișpe ani, la altceva nu se pricepea, ca și Vițeluș al nostru, dar de ținut minte...

Îți convine schimbul?

El e, deși Puiu susține că nu, dar Puiu chiar că n-are de unde să-l știe, ea întrebase mai mult de formă, atunci încă nu găsisse de unde să-l ia și unde să-l pună, i se păruse că poate la Lătești, ori poate îi vorbise careva de el, chiar dacă numai după. Și Puiu mai auzise atunci, prima oară, că chiar dacă l-o fi întâlnit pe la Făgăraș ori la Canal ori pe unde mai umblase, îl uitase, parcă-i mai poți ține minte pe toți, e-he, să fi fost Vițeluș de față, ar fi spus exact de unde și când, dar el de unde să-l scoată, la el se apela în chestii de logică, după liberare te pomenești oprind pe câte unul: hai să trăiești, nu cumva ai fost, în perioada cutare, în cutare închisoare?, și de multe ori se-ntîmplă să nu fie adevărat, ori să chiar fie, dar acela să nu recunoască, povestea asta se-ntîmplă cu noi, cu toți, avem impresia că toate mutrele ne sunt cunoscute de undeva..

Încă nu, mă descurc eu.

El e. Nu-i mai lipsește decât lista. Lista pe care o tot filfia în mână, deși nu mai alerga, ea se oprise ca o proastă și el o ajunsese din urmă, alergând greu pe terasament, poate că dacă și ea ar fi luat-o printre șine, călcând pe traverse, ar fi avut mai mult spor, chiar cu ciorapul, însă ea alesese cărarea de pe marginea liniei și cărarea numai aparent era mai bună, fiindcă, din loc în loc, era presărată cu pietrele rostogolite de pe terasament și, când ești pregătit pentru o cărare bună, netedă, pietrele întâlnite din loc în loc, rostogolite pe taluzul terasamentului, te împiedică, nu chiar picioarele ți se împiedecă, ci tu, întreg, doar la gândul că ai putea să calci pe o piatră din aceea care o să ruleze sub talpă și talpa o să-ți fugă în lături și piciorul întreg o să se mute în afara pasului și ai să cazi cu soldul stîng pe altă piatră, ascuțită, colțuroasă, nu o piatră din cele aflate pe terasament, ci una izolată, singură în mijlocul cărării, mai bine era dacă o lua la fugă printre șine, acolo, de la început ai fi fost pregătit cu piatra și cu traversele care-ți cer alt pas cu șinele, de o parte și de alta,

deși nu se știe ce-ar fi ieșit dacă o lua printre șine, poate același lucru, fiindcă greșeala pornea nu de la cărare ori de la terasament, ci de la ciorap și de la valiză, de la cufărul acela, dar mai ales de la faptul că nu-l luase în seamă pe soldatul sau soldații care-i strigaseră în șoaptă să fugă, s-o ia pe lângă pod și pe vale, printre sălcii și ea nu-i ascultase, nu prea înțelesese de ce-o îndeamnă s-o ia pe-acolo, pe vale, ori poate că nu soldații, ci doda Titiana o sfătuisese, nu mai ține minte, ce s-a întâmplat atunci, cu adevărat nu i s-a prea întipărit, a reconstituit ea, după aceea, împreună cu doctorul Silai și cu alții, s-a depus și ceea ce povesteau alții, poate, ei nu i-a rămas mare lucru, însă momentul cu lista e precis, iar cel care alergase după ea începuse să strige ceva, s-o întrebe ceva și să facă niște semne către soldații care erau înșirați pe marginea căii ferate și parcă soldații nu-l prea luau în seama, deși se mișcau încolo și-ncoace, desigur, se prefăceau că execută ordinele celui cu lista, dar, uite, nu mai ține minte și zadarnic a încercat mai târziu să-și aducă aminte dacă cel cu lista era civil ori în uniformă, în privința asta nici Silai nici alții de la ei din sat și din acel transport nu cădeau de acord, unii susțineau că cel cu lista era ofițer de Securitate și că era mic de statură și cu obrazul rotund și vorbea răgușit, alții ziceau că nu ofițerul cel răgușit se ocupa de liste, că ofițerul se ocupa de alte lucruri, de urcatul în vagoane și de încă ceva, că lista o verifica unul în civil și aici părerile se împărțeau din nou, unii zicând că cel cu lista era unul, Benedek, fost cizmar în Timișoara, acum mare ștab, alții ziceau că civilul e Hidișan, învățătorul din Simnecea, ba nu, ziceau alții, ce învățător, ăl cu lista era un țigan, Florică, oltean de felul lui, cânta el pe la nunți, iar doctorul Silai o ținea pe-a lui că cel cu lista era, sigur-sigur Jurgen Engelhardt, băiatul lui Franz Engelhardt, cel cu magazinul de muzică din Timișoara, iar feciorău-său, Jurgen, doar toată lumea știe, era în SS Sturmbahnführer, că o vreme se bătuse cu muierile și copiii partizanilor din Herțegovina și mai târziu se trăsese încă, în Vojvodina, pe la Zrenjanin, pusese mîna pe-un fir, mirosise rețeaua de ajutoare a partizanilor răniți care, prin Banatul sîrbesc, erau trecuți în Banatul nos-

tru și împrăștiați pe la oamenii de lângă graniță, pînă se vindecau, și ăsta, Jurgen, a mers pe fir și a trecut în România și a aflat că chiar unchiu-său după mamă, Peter Pjatka, popa șvăbesc din Mărieni, era șeful rețelei din partea românească și l-a ridicat și de-atunci n-a mai auzit nimeni de bietul Peter, eu am scăpat atunci printr-un noroc chior, că eu și cu doctorul Petruț din Dorovaț și cu doctorul Simion din Vranu-Mare eram cu partea medicală, dar noi am scăpat, bietul Peter Pjatka n-a scos o vorbă în privința noastră și cei doi sârbi răniți găsiți chiar în casa lui s-au împușcat - și știu pe blăstămatul de Jurgen de când era mic și venea, în vacanțe, la unchiu-său, ăsta-i omul cu lista, care, după ce l-a slujit pe Hitler, acuma s-a pus sub mîna lui Stalin, nu se poate lipsi Stalin de un om priceput la de-astea, cum e Jurgen Engelhardt! striga doctorul Silai. Mai facem una.

El e. Nu mai ține minte amănuntul dacă era în uniformă ori civil, dar nimic, absolut nimic nu i s-a întipărit, nici din trăsături, ea nu vedea atunci decât lista pe care mîna lui o tot flutura și în care bătea cu palma cealaltă și, când a ajuns și primarul, și primarul a început să zică ceva din care ea, la început, n-a înțeles nici un cuvânt (dar mai târziu și-a dat seama că primarul zicea de părinții ei, că pleaseră din localitate și că ea, fata, are numai doisprezece ani), el a zis: și ce dacă, marș în vagon!, iar mai târziu, ascultîndu-l pe doctorul Silai, cu Jurgen al lui, nu-și amintea ca cel cu lista să fi avut accent străin. Deci, pentru ea, nu era Jurgen, deși, pentru Silai, Jurgen era, după cum, pentru Gherasim, era Benedek, iar pentru Matei, omul cu lista era Florică, țiganul care cînta pe la nunți. Pentru ea, omul cu lista rămăsese doar mîna cu lista și glasul. Când zisese, răspunzând, desigur, primarului: și ce dacă, marș în vagon! Fii atentă ce faci cu nebunul.

Las' că fac eu. Las' că fac eu, las' că fac eu, fac eu ceva cu, uite ce fac eu cu nebunul, deși nu-i prea, ci și, doar nu jucam pe bani ori pe, glasul e al lui, cu și ce dacă, mai lipsește marș-în-vagon, dar și fără marș-în-vagon merge, adică el e, numai lista îi lipsește, uite-l, acum pleacă, urcă, parc-ar fi beat, deși n-am băgat de seamă să fi

băut prea mult, nu obișnuiește să rezeme teigheaua, ca scriitorul care, cum face ochi, cum se repede la vodca aia și la rășina aia, pe jărat, el nu abuzează, căci îi cauzează, cum ar spune Ton, - dacă ar fi Ton aici, acum, i-aș spune și mi-ar spune și.

Așa pășesc caii tăi?, ca tura?, ia vezi! Pardon, eram cam.

A urcat, acuma deschide ușa și intră la el și ce face el la el, în camera lui, la camera 10, de lângă noi, ce să facă, se culcă și-o să doarmă liniștit, parcă-și mai aduce el aminte de mine, câți ca mine o fi fugărit el pe linia ferată, cum să-i mai țină minte pe toți, acuma urcă el, la 10, să facă nani în pace și-n onor, draga mea, cu conștiința datoriei împlinite - dac-ar fi Ton, dac-ar fi, numai așa să fie, nu neaparat să.

Ia te uităăă, m-ai bătut și tu o dată, unde să scriem, bravo, dom'le, eram cam neatent, pic de oboseală, acuma mă duc nițel sus peste juma de ceas să fii și tu gata, știi doar că avem treabă.

Bine, du-te, peste juma de ceas urc și eu și vedem noi. Și-acuma ce să-i fac? l-ar întreba ea pe Ton. Și Ton, înainte de a-i răspunde la întrebare, și-ar da drumul cu teoria aceea a lui pe chestia vinei inversproportionale cu timpul sau cam așa ceva, ceva cu multe cuvinte pe care ea nu le stăpânea pe fiecare în parte, dar știind exact ce formă vor lua atunci când vor fi toate împreună - adeseori anticipând formația aceea a lor, a cuvintelor, nu spusese Ton de-atâtea ori că ea, Damiana, nu lucrează cu cuvinte, ci cu propoziții, cu fraze, că ea nu clădește din cărămizi, ci din panouri... cam așa ceva, dar nu despre asta să fie vorba, nu, ce grozav ar fi acuma, cu Ton, să fie și el aici, sau ea acolo, și să fie și Gică și să ia de la cap discuția lor de-atâtea ori începută și nedusă pînă la capăt, Gică să se înfurie în felul lui, gâfâit, și să nu mai aibă aer și să vrea să plece, cu adevărat să plece, dar Ton știe că Gică are să se ducă pînă afară, după casă, și are să se întoarcă și, din ușă, Ton să-l ia din nou în primire: Gică, băiatule, te mai întreb o dată: Ce i-ai face lui Livescu, dacă l-ai întâlni într-o pădure, singur și ai ști că nimeni n-ar da pe-acolo, peste voi?, iar Gică,

prinzînd iar să fiarbă: i-aş pupa mâna, asta aş face, şi i-aş cădea în genunchi şi l-aş ruga să-mi mai ardă un toc de bătaie ca atunci, la Borduşani! şi Ton, serios, deşi ea, Damiana, se strâmbă de răs: Şi-acum minţi, Gică, băiatule, minţi ca şi adineauri când pretindeai că, de l-ai prinde la înghesuială, l-ai jupui de piele şi l-ai tăia în bucăţi şi te-ai pişa pe rezultatul muncii tale. Bine, mă, ar zice Gică, tu nu vezi ce prost eşti când propovăduieşti iertarea ?, şi Ton ar zice: N-ai înţeles, nu-i vorba de iertare, iar Gică ar zice: Păi ce-i aia când nu-i faci nimica?, după ce că ne-a rupt în bătăi şi ne-a distrus nervii şi ne-a îmbolnăvit de inimă cu zvonurile lui cu sârmă şi cu "descinderile" lui din miezul nopţii?, dacă n-aş fi fost de faţă la două cafturi pe care le-ai încasat şi tu de la el, aş zice că eşti omul lui... Şi-atunci ar interveni ea, ar zice: ia lăsaţi-l pe Livescu în pace, uitaţi-vă la ăsta care-şi zice ofiţer, el e cel cu lista, v-am mai povestit, ia spuneţi-mi ce să-i fac? Ce să-i fac eu pentru ce mi-a făcut el mie? Şi Gică l-ar arăta cu degetul pe Ton: întreabă-l pe el ce să-i faci şi el are să-ţi spună să-l ierţi, să-i dai iertarea ta şi-un chil de molan pe deasupra şi să-l pupi pe frunte şi să-i mulţumeşti că ţi-a dat ocazia să suferi... cum ar face boul ăsta de... Anton-Amvon! Şi ea ar insista: Bine, mă Gică, dar m-a nenorocit, mă, aveam douăzeci de ani, mă, şi el: marşîn vagon!, ce să-i fac eu pentru marşîn vagonul lui? Să-l pupi în cur, că doar după înțeleptele învățături ale lui Anton-Amvon te conduci şi tu! De ce dracu' nu te-a făcut popă?, s-ar repezi el la Ton. Tu zici că ierţi, când, de fapt, mori de frică! De, mă Gică, asta cam așa e, recunosc, mi-e frică de Livescu, ție, nu?, i-ar zice Ton, iar Gică, după ce, o vreme, ar bate din buze, în gol: Cum dracu' să nu-mi fie, dar vorbim şi noi, să mai treacă restricția...

Şi ziceam că Gică pleacă. Zicea, că rămânem numai noi, ziceam că afară e timp urât, viscol ca acumă şi fiecare stă în bârlogul lui şi nu îndrăzneşte să-şi scoată nasul şi noi stăm şi bem ceai de izmă, cu zahărul în gură şi mîncăm cartofi copti şi cu sare prăjită. Şi Alunița doarme ori se joacă liniștită cu zornăitoarea pe care i-a dat-o nea Dinu. Şi auzim şoarecii cum se fugăresc prin găurile din pereţi şi

pisicile cum se pisicesc peste porumbul din pod. Și Ton se duce în tindă și, după ce cotrobăiește o vreme, vine în casă cu o sticlă de molan, ascunsă de el, printre borcanele goale și printre lădițele goale, de la pachete. Și lăsăm ceaiul și fierbem molanul în oala de aluminiu pe care, a doua zi, o s-o frec două ceasuri, cu nisip, ca să se curețe. Și eu fierb vinul și el lipește masa de perete, în dreptul ferestrei, ca să se poată plimba și se plimbă, ca la ei, la pușcărie, cu mâinile la spate, cu mâna stângă îndoită din cot, apucând mâna dreaptă, se plimbă și ține capul în pământ, ca la ei, cum se plimba și Mircea Costan și Horațiu și nea Dinu Vasiliade și toți. Generalul nu se plimba, așa că nu știu. Dar Ton așa se plimbă și se plimbă și parcă a uitat de Gică și de mine și începe cum începe el, totdeauna: Ideile bune, draga mea, pătrund în lume prin aceeași poartă ca noi, oamenii, izvorăsc din același izvor ; din sfântul pântec al femeii ; vino, deci, în cortul meu, ca să te cunosc pre tine și să zămislim idei! Așa a fost de la început. Și a fost bine. Și a rămas până la urmă. Până la plecarea lui. Și când el s-a întors de la Fetești, cu buletinul de liber, a strigat, încă înainte să coboare de pe bicicletă: Fă-ți bagajul, madam, ne mutăm în altă celulă! - Și după aceea au năvălit băieții, să-l felicite și să-l bea și atunci n-au putut discuta, nu era momentul, fiindcă Ton făcea pe nebunul, că plecarea, liberarea nu-l bucură, ca să nu-i mârșăiească pe băieții care rămâneau în continuare, pe de altă parte și băieții se bucurau prea sincer de liberarea lui Ton, ca să nu-ți dai seama că, în sinea lor, erau mârșăiești de moarte că ei mai rămân - apoi câțiva săriseră pe biciclete și dăduseră fuga la Bordușani, după băutură, cei rămași ziceau că vor să ajute la bagaje, începuseră chiar să-și împartă lucrurile pe care Ton zisese mai demult că n-o să le ia cu el, în libertate, însă, cereau numai fleacuri, lucruri mărunte, Gică voia ceainicul, atât, Barbu pupitrul pentru programul de radio, Horațiu scrumiera de aluminiu, iar nea Dinu Vasiliade lampa de gaz, nimeni nu voia nici bicicleta, nici aparatul de radio, preșurile, "mobila", lămpile de gătit, adică lucrurile cu adevărat de valoare, apoi s-a încins cheful de plecare, eu eram singura femeie, la plecare nu erau admise fete din

afară, a venit și Bimbo și s-a oferit să ne cunune imediat, Ton a fost de acord, însă eu am zis să mai amânăm o zi, două, fiindcă nu plecăm imediat, mai avem câte ceva de aranjat, oricum, s-a cântat Isaiia dănuiește și Bimbo și-a adus acordeonul și a cântat un marș nupțial. Și, a doua zi, spre seară, când ne-am mai trezit, i-am spus lui 'Ton că nu plec. Și el se aștepta la așa ceva și a zis: Știam. Nu că nu vreau să plec cu tine, am zis, dar nu vreau să plec. Și el a zis iar: Știam. Și, într-adevăr, știa, nu știu dacă știa exact ce știam eu, care nu știam exact de ce nu vreau să plec, adică n-aș fi putut să explic. Copilul îl iau eu, a zis el și eu am zis: Știam. Și el a mai zis: Pachete, bani, ceva, să-ți trimit? Și eu am zis: Nu, mă descurc eu. Și el, după o vreme: Dacă nu anul ăsta, atunci la anul, peste doi ani, are să se desființeze deoul, are să se dărâme satul, ce-ai să faci? Nu știu, am zis, văd eu atunci. Mama ține la tine, a zis, poți să vii oricând să stai cât vrei, a zis. Știu, am zis, am să vin și am să stau la voi, din când în când. După o vreme, el a zis: Ți-e foarte greu să te desparți de copil? Eu nu i-am răspuns imediat. Dar fiindcă mă podidea plânsul, am zis: Da' de unde, ba chiar îmi pare bine că-l iei, m-ar încurca, mi-ar strica ploile, nu mi-ar place să umblu cu el de mână, ca Stela... Nici n-am apucat să termin, că mi-a tras o palmă, de m-a dat jos. Și când m-am ridicat, mi-a mai tras una și mai cumplită și nu m-am mai putut scula. Căzusem rău de tot, mă lovisem la șale de colțul scaunului și nu mă puteam ridica. Dar nu plîngeam. Ton s-a lăsat lângă mine, pe jos, și am rămas așa pînă s-au arătat băieții, s-o luăm de la capăt.

Dacă ar fi acum aici, ori, și mai bine, să fim la noi și Alunița să fie de un an, ca în ultima iarnă, când cu viscolul. Eu să fierb molanul și Alunița cu zornăitoarea ei, de la nașu-su, 'nea Dinu și Ton să se plimbe cu mâinile la spate și cu capul plecat. Și eu tocmai am adus iar vorba despre cei cu lista și Ton să facă pe prostul: Care cu lista? Care din ei? Și eu: Ți-am mai spus, cel din gară, când m-a trimis directoarea să... Și ești sigură că Maxim e cel din gară?, m-ar întreba el. Nu prea, dar parcă el ar fi, a zis: **șicedacă**, numai el poate s-o spună, altceva nu mai țin minte, în afară de **șicedacă**... Nici nu-i nevoie, ar zice Ton. Nici nu-i

nevoie să fie chiar el. Fiindcă, din moment ce este el ofițer.. cu albastru pe umăr, cu ciomagul în mână și cu ura sfântă în inimi (așa zicea Ton: inimi...), e ca și cum ar fi fost, cu lista, în gara voastră și ar fi zis **șicedacă** și **marșînwagon** fiindcă, din clipa în care albastrul ți se așază pe umeri și bâta ți se depune în mână și ura ți se introduce în inimi, încetezi de a mai fi Gheorghe ori Vasile ori Nicolae ori Elefterie, devii **Noi**, cu n mare. Și **Noi** fiind, va lupta cu hotărâre împotriva a tot ce nu este **Noi**. Cine-i nu-i cu (sau: ca) **Noi** e împotriva Noastră! - Și Ton ar relua teoria lui favorită, chestia cu societatea și cu indivizii: După opinia lor, ar zice Ton, societatea este compusă din **Noi**, în vreme ce noi cu n mic - ne aflăm în opoziție cu societatea, fiindcă tu, eu, Aluna-Cea-Pișăcioasă, Gică-MânieCivică, nea Dinu și Horațiu și alții și alții suntem... indivizi, dialectic opuși Noi-lor. Nu degeaba, nu întâmplător, în românește, cuvântul individ e insultător - "ești un... individ!" - Așadar, indivizii sunt pacostea societății, iar societatea are datoria sfântă să-i stârpească! Fie prin înălbăstrire, fie prin izolare - cazul nostru - fie prin lichidare! Jos cu individul care periclitează societatea! Jos cu cei care-și închipuie că omul e unic, irepetabil, un univers în șaptezeci de chile de carne și oase și sânge și materie cenușie! Cele șaptezeci de chile trebuie vărsate în fondul comun, carnea macră la carne macră, oasele la magazia de oase, sângele la cisterna de sânge și materia cenușie la depozitul de materie cenușie! Ce-i aia: „Mi se pare?", nu cunoaștem așa ceva, **Noi** rostim în cor: "Așa credem **Noi**! Așa vrem **Noi**!" Așa a început cruciada împotriva înpuțitilor de indivizi, împotriva scârbelor de "particulari". Ne-au declarat război, iar noi - cu n mic - nu suntem în stare să acceptăm ori să respingem declarația, provocarea. Fiindcă **Noi**-ii sunt mai tari decât noi. Și sunt mai tari, nu fiindcă au ciomagul în mână și ură în inimi, nu, sunt mai tari, fiindcă ei constituie un tot, monopolul în chestiune, pe când noi, indivizii, vai de capul nostru, suntem dezbinați, de-aia și suntem indivizi, ca să fim fiecare cu ale noastre, fiecare un pic altceva decât cel de-alături. Dar cum să fii tu altceva, altfel? Undo ne trezim noi? Jos altceva-ul, jos altfel-ul!

Și ea l-ar întrerupe: Bine, dar ce facem cu ăsta, cu Maxim? Cu lista lui? Și Ton: Ce-ai vrea să faci? Ai auzit ce te sfătuia Gică... Bine, dragă, dar din cauza lui... ar zice ea, și Ton: Din cauza luuuui?

De unde să știu eu dacă din cauza lui, am zis și eu așa, ce să-i fac? Să mă ridic de-aici și să mă duc la el și să-l bat ^n ușă și să intru și să-i spun, să-l întreb, să-i zic - ce să-i zic? Să-l întreb: Mă mai cunoști, îți mai aduci aminte de mine? El are să răspundă: Nu. Și dacă de la început zice nu, nu rămâne. Și chiar dacă zice: Da, ^mi aduc aminte, tu ești copila aia care... Ei și? Ce vină are el? Lista e de vină. Că figurăm ori nu, ce importanță are, din moment ce exista o listă, draga mea, indiferent ce fel de listă, oricine dintre noi putea să figureze. Nu el, Maxim ori Jurgen ori Florică o întocmise, ei o puneau în aplicare. Chiar dacă eu nu figuram, aș fi putut să figurez - tata zicea că da, eram cu toții acolo pe listă, ei însă fugiseră la vreme, crezând că dacă lipsește capul familiei, pe mine or să mă lase-n pace. Nu s-au gândit că o altă listă are să fie trimisă la școală și că directoarea, și că, de-acolo, marșîn vagon! Primarul, când a vrut să mă ajute, poate că n-a zis că eu nu figurez ci, chiar dacă figurez, cum să mă ia numai pe mine din toată familia, e adevărat că familia dispăruse, dar or să pună ei mâna pe ea, pînă atunci însă, pe mine să mă lase-n pace, că nu-s eu cap de familie, că-s mică, așa ceva trebuie să fi spus primarul, ca el să zică: Și ce dacă? Marș în vagon!, șicedacă se referea poate la vârsta mea, sau poate la faptul că acolo, în gară, eram numai eu din toată familia, iar dacă familia lipsea... Dar ce mai contam eu printre atîtea sute și mii de cazuri și nu numai din satul nostru, unealta e unealtă, draga mea, o folosești pînă se uzează, pînă se strică ori pînă găsești alta mai perfecționată ori nouă, pe cea veche o arunci, în cazul lor, unealta uzată se aruncă de tot, se compromite, ca nu cumva să divulge ceva dacă are chef să se răzbune pe fostul stăpîn.

Să fie acum Ton. Să fie și eu să și el să și. Și eu să nu dau vina pe ăsta, cu lista lui, fiindcă nu el. De ce să nu dau vina pe ciorap, ciorapul m-a. Să fi aruncat, dracului, cufărul și să nu-mi fi păsător de ciorap și s-o fi luat printre

sălcii, n-ar mai fi pus ei mâna pe mine, mai ales că și soldații țineau cu mine, n-ar fi tras, ba i-ar fi mințit pe cei care m-ar fi urmărit, arătându-le că am luat-o în direcție opusă. Asta ar fi făcut soldații. Fiindcă soldații în termen, altfel. Și-atunci, când ne-au dus pe noi și a murit Veselina, ei, soldații, au săpat groapa, taică-său și cu frații ei mai mari se uitau la cei în uniformă ca lupii, le-ar fi ros beregățile, dar ei, soldații de pază, care când ne oprea pe undeva, alergau kilometri să ne aducă apa în canistre, soldații se uitau la sîrbii Veselinei și numai că nu ziceau: Și noi suntem ca și voi. Doctorul Silai pretindea că unul, un moldovean, chiar îi șoptise că face ceva pe viața asta, că azi el îi duce cu pușca pe bănățeni și mâine altcineva o să-l ducă cu pușca pe el și pe ai lui, din Moldova. Și-așa până la urmă, sîrbii n-au mai mârâit înspre soldați și soldații au săpat o groapă adîncă și frumoasă pentru Veselina și tot ei au alergat pe la vagoane și au căutat popi și i-au adus, unul din ei l-a ajutat pe Gherasim să cioplească crucea dintr-o oiște și cîțiva au vrut să plece peste cîmp către un sat care se vedea în depărtare, să caute, poate găsesc un coșciug, dar șeful pazei, nu că nu le-a dat voie, dar a zis că de unde or să găsească ei în satul acela coșciug gata făcut, așa că au pus-o pe Veselina într-o ladă de zestre, nu încăpea ea chiar bine, dar lada era adîncă și i-au pus câteva perne sub cap și Veselina stătea cum îi plăcea ei să stea, la internat, cu perna rezemată de capătul patului și să citească.

Să fie Ton aici. Nu neapărat ca să aflăm dacă Maxim e cel cu lista. Nu neapărat. Să fii aici, ori mai bine, acolo, la noi și să fie viscol ca acum și tu. Și tu să pui placa ta: De ce dracu' te-ai întors în '55? Prima iubire? Te marcase Lăteștiul? Și eu: Așa, tata murise, mama se măritase a doua oară... Și tu mă ^nterupi: Erai singurică pe lume... Nu-i un motiv, ziceai tu, trebuie să fie altceva, altceva, mă interesează mecanismul, nu faptele, dă-le dracului de fapte, deși prin ele, care sunt o consecință... sau cam așa ceva ziceai tu, n-am reținut niciodată, fiindcă în acele momente aveam grijă să nu-mi scape... nu, n-avea ce să-mi scape, nu ascundeam nimic, dar nici n-aveam chef să caut o explicație, cea mai la îndemână era cu tata mort și mama recăsătorită, deși

s-ar fi putut să și fie adevărat, de ce nu? și-apoi de ce trebuie neapărat să existe o explicație pentru toate? M-am întors în Lătești și gata, m-am întors! De ce? De-aia, na! M-am întors fiindcă m-am întors! Să zicem fiindcă îmi plăcea Bărăganul... Că mă îndrăgostisem fulgerător de cîmpie, de apusurile de soare, de Fata Morgana și de alte chestii. Sau fiindcă știam că abia aici mă pot desfășura cu totul, prin șanțuri și prin porumb, cu tractoriștii și cu aviatorii de la Fetești și cu deoiștii... Și-aici venea palma ta. Și Alunița încerca să plângă. Și tu o luai în brațe. Și eu mă ridicam de pe jos, aproape mă învățasem cu palmele tale care parcă-mi secerau picioarele. Și, presimțind că vine, îmi alegeam un loc bun, să nu mă lovesc de ceva și să nu sparg ceva. Așa că mă ridic de pe jos și zic: De-aia, ca să te-ntîlnesc pe tine și să mă convingi cu bătaia că nu-s curvă. Și tu, cu Alunița în brațe, te lași jos, lângă mine, și eu, care abia mă ridicasem, mă las și eu jos. Și Alunița.

Și ne ridicăm și ne așezăm toți trei pe pat și tu te așezi ca Veselina, rezemat de perete și eu știu ce urmează și-ți povestesc pentru a mia oară cum a fost în Gara de Nord și cum a fost la internat și povestesc de parcă n-aș mai fi povestit niciodată, nimănui, și tu asculți de parcă, n-ai mai fi auzit și poate că amândoi căutăm explicația aceea, dacă există vreuna. Poate. N-o știu. Și nu mă interesează. Doar pe tine. Deși tu, din câte îmi dau eu seama, ai aflat-o de mult, înaintea mea. Dar vrei s-o verifici. Așa cred. Așa că eu zic: Și, când am ajuns în Gara de Nord... dar nu continui cu ce-a fost atunci, în Gara de Nord, trec imediat la internat: Ca să mi se șteargă urma, ai mei mă mutaseră cu școala la București, reușiseră să facă în așa fel, ca să nu pierd nici clasa a șasea, am dat-o în vară și toamna am intrat într-a șaptea, deci n-am pierdut nici o clasă - și asta să sune ca o temă pentru acasă, de analizat... Și după ce trec de temă, merg mai departe: M-au băgat la internat și, în internat și la clasă, începînd cu profesoarele și sfârșind cu femeile de serviciu, știau că eu fusesem transferată aici dintr-un anume **motiv**. Și, cum eram mai dezvoltată decât colegele mele și eram mai... elegantă, - îmi spălam zilnic ciorapii, îmi călcam sub saltea hainele... - care putea fi

motivul? În primele zile m-au lăsat în pace, credeau că am să ripostez, dar după ce s-au convins că nu mă apăr, că nu știu să mă apăr, ori că motivul acela nu-mi dă voie să mă apăr, au tăbărit pur și simplu pe mine. Nu mai vorbesc de bancurile de internat cu crema de ghetă, cusutul de saltea, curentarea patului cu o sârmă trasă de la priză, astea se fac peste tot și peste tot sunt fraieri care trebuie să îndure, ca să se bucure ceilalți. Dar se legau de mine până și în... Știam de la mama că trebuie să mă spăl în fiecare seară, mai ales de când cu... de când mă făcusem mare. Îmi aduceam apă caldă de la bucătărie și mă încuiam într-o cabină la closet. Colegele luau asta drept un lucru rușinos, așa că intrau în cabinele vecine, se cățărau pe scaune, ca să vadă, îmi trăgeau apa, mă stropeau, bubuiiau în ușă și strigau în cor, în gura mare, ce anume făceam, unde anume mă spălam.. De două ori, profitând de neatenția mea, în timp ce urcam cu apa de la bucătărie, fetele mi-au pus în oala cu apă caldă, o dată cerneală, a doua oară piper... Dar eu nu mă supăram pe ele, nu mă certam cu ele, nu le ceream socoteală. Și nu le turnam. Asta le-a făcut și mai îndrăznețe și mai rele. În vremea aceea când hainele erau atât de scumpe, fetele îmi tăiau rochițele, îmi agățau ciorapii - de bumbac, desigur - mă stropeau cu cerneală, la orele de chimie furau acizi și se făceau că, din greșeală... Și vorbele. În recreații, în dormitor, în sala de mese, la meditație, cum eram puțin nesupravegheate, cum începeau să-și dea cu părerea despre **motivul** meu. Nu mergeau mai departe de ceea ce le rodea pe toate: povești cu bărbații: că eu fusesem transferată, fiindcă la școala la care învățasem până atunci - nimeni nu știa care anume - trăisem cu un profesor ; ba nu, chiar cu directorul și făcusem și-un copil ; ba și cu directorul și cu unul din profesori și eu nu știam de la cine-i copilul; că mi-am sugrumat copilul și am fost la închisoare și de-aia eram acum tăcută și retrasă și nu îndrăzneam să mă apăr; că în orașul de unde veneam, era un atelier fotografic unde bărbații care cunoșteau parola consultau un album cu fete și femei goale și alegeau una și plăteau taxa respectivă și intrau printr-o ușă secretă și... acolo "lucrau" și doamne serioase, profesoare și doctorițe dar nu se întâl-

neau una cu alta și "lucrau" și câteva eleve și, printre ele, eu eram trufandaua, fiindcă o luasem cu "albumul" de pe la zece ani și miliția descoperise și eu de la închisoare veneam... Cea mai rea dintre colege era una, Niculina, o orfană de război ori de secetă, nici ea nu mai știa, săraca, de pe unde e și cum ajunsese în orfelinat. În timpul școlii stătea la internat și în vacanțe la orfelinat. Era tare urâtică. Poate de asta. Niculina era bufonul clasei, știa să facă tot felul de drăcii, făcea ca maimuța, ca leul, le imita pe toate profesoarele. Avea obiceiul să mă întrebe în gura mare - nu mă întreba cu adevărat, ca să afle, voia doar să-și bată joc de mine și să le facă pe celelalte să râdă: Fa, zicea Niculina, tu ce faci cu apa ceea, după ce te speli pe-acolo: o bei ori o trimiți acasă? - cam așa sunau întrebările Niculinei, îi plăceau vorbele și lucrurile scârboase, imputite, într-o zi mi-a luat din cufăr chiloții ceilalți, curați și și-a făcut nevoile pe ei și mi i-a pus așa, sub pernă; altădată, eram la infirmerie, cu o gripă sau așa ceva și ea mi-a adus ceaiul și am priceput imediat ce era cu ceaiul, pe mutra ei se vedea ce-mi făcuse ea în ceașca de ceai, dar prea aștepta să bea din el, ca să aibă de ce râde, așa că am luat o gură. Ziceam că Niculina, când mă întreba, nu mă întreba cu adevărat, nici ea nici celelalte colege ori profesoare n-aveau nevoie să știe adevărul despre mine - și aici ajung la vorba ta, când spuneai tu despre atmosfera din unele celule, că oamenii nu vor să se cunoască unul pe altul, chiar dacă ți se bagă în suflet și te descos și se interesează despre tine la alții. Dar nu ca să te cunoască fac ei asta, ci doar ca să capete confirmarea că imaginea pe care și-o făcuseră ei despre tine, la început, este exactă și pentru totdeauna. Sau poate din lene. Sau din răutate. Mai degrabă din lene, e mai comod să crezi că cutare e un porc și s-o ții așa, mereu, decât să încerci să afli ce-i cu el. Așa și cu fetele de la internat. Ce să facă ele cu adevărul? Ele aveau nevoie de o fraieră de care să-și bată joc și de care să râdă. Să se mai distreze și ele, să mai chinuie și ele pe cineva. Fiindcă profesoarele și pedagogele și părinții și poate împrejurările, ca în cazul Niculinei, le chinuiseră destul. Cam așa cumva. Numai directoarea cunoștea adevărul, dar n-avea voie să-l spună,

ori îi era frică să-l spună, poate că ea, primindu-mă, călcase legea, poate că ai mei plătiseră pentru primirea mea și n-ar fi fost bine să se afle sau poate că nu-i era frică, pentru că ea socotise că e mai bine să fiu luată drept altcineva, dacă s-ar fi aflat ce era cu mine și de unde veneam, chiar dacă mi se dăduse drumul, cine știe cum aș fi fost tratată de colege. Nici eu nu știu. Deși, poate că, dacă ar fi știut adevărul, nu s-ar mai fi legat de mine. În afară de Niculina, care într-o ramă de iconiță, purta la gât portretul lui Stalin. Și așa a fost. Trei ani. În vacanțe nu mă duceam acasă, rămâneam la internat cu încă vreo cinci fete care, deși erau tot orfane, nu stăteau la orfelinat. Dar orfelinatul și internatul erau zid în zid, nu se mai știa exact care-i internat, care-i orfelinat. Reparam cearșafuri, lucram păpuși din cârpă, astea le făceam pe bani, pentru nu știu ce cooperativă. Și așa...

Spuneai tu odată, nu mai știu cu ce prilej, discutai tu cu Operecomplete și ziceai tu că remușcarea, vina prost înțeleasă e tot o ticăloșie. Că, dacă ai făcut ticăloșia, n-o mai zgândări, nu-l mai bate la cap pe cel căruia i-ai făcut-o, nu-i cere mereu iertare, spunându-i că-ți pare grozav de rău. Din clipa în care m-am întâlnit cu ai mei, în Gara de Nord și tata i-a băgat în pumn niște bani milițianului care mă adusesse de la Fetești, de atunci pînă la ultima noastră vedere - în timpul examenelor de sfârșit de an, din clasa a noua - ei n-au scăpat nici un prilej de a-și face reproșuri unul altuia și fiecare lui însuși. Că atunci cu **marș^nvagon** nu se gândiseră la mine, nu se gândiseră să mă ia din calea directoarei și a listei, ori măcar să mă anunțe să plec de la școală, pentru câteva zile, pentru câteva săptămîni, pînă trecea lista aceea. Când i-am văzut acolo, în Gara de Nord, am crezut că și ei abia scăpaseră de pe unde-or fi fost duși și m-am bucurat că scăpaseră și m-am bucurat pentru noi toți că scăpasem și nici după ce-am aflat că ei nu fuseseră ridicați, că se mutaseră, ori fugiseră la timp, din zonă, nu mi-am schimbat bucuria. Fie și așa, ziceam, poate că nu vor să mă sperie, de asta zic ei că n-au fost ridicați și chiar dacă n-au fost, prea bine tot n-au dus-o. Și mă bucuram. Dar când au început să plângă amîndoi și să-mi ceară **mie**

iertare... Cum să-mi ceară ei **mie**, când, pînă atunci, numai eu le cerusem, pentru toate? Așa că și de data aceea mi-am cerut tot eu, că fusesem o bleagă, că nu-mi legasem la timp ciorapul și, chiar cu ciorapul, că nu fugisem pe vale. Dar ei nu, că numai ei sunt de vină, că sunt niște părinți denaturați, și-au lăsat copilul așa cum l-au lăsat, care părinte ar face una ca asta? Din Gara de Nord ne-am dus la un fel de unchi, tata a luat un taxi și ne-am dus cu taxiul și acolo m-am dezbrăcat de zdrențele mele și mi-au făcut baie și m-au îmbrăcat în haine noi și nu mai știau cum să-mi între în voie și mie îmi era rușine că ei își cereau iertare, unul altuia și amîndoi mie și după aceea se lua la ceartă, dînd vina unul pe altul și după aceea din nou îmi cereau să-i iert și iar se certau și-și făceau reproșuri. Cred că nu atunci mi-am dat seama că ei nu mai... vreau să spun că simțeam eu ce simțeam, nu puteam prinde în cuvinte ceea ce simțeam și abia mai târziu am înțeles că așa trebuia să fac; atunci nu mă gîndeam decît la faptul că eu purtam toată vina, numai eu provocasem toate încurcăturile și chiar dacă ei credeau sau ziceau numai că vinovații sunt ei, cum să spun?, nu că m-aș fi hotărât atunci, pe loc, ce să fac, dar când s-a apropiat prima vacanță, le-am scris, rugându-i să mă lase să rămân la internat pe timpul vacanței, vremea era prea urâtă pentru un drum și acolo unde locuiau ei în momentul acela nu cunosc pe nimeni și o să-mi fie urât, în schimb, aici, la internat, am prietene bune, am prietene bune și dintre externe și-o să ne distrăm bine în timpul vacanței, o să mai citim, o să mai lucrăm câte ceva, așa că să-mi dea voie să rămân și să-mi trimită bani pentru întreținere. Și ei mi-au răspuns recomandat, mi-au scris că, deși le e tare dor de mine și că le pare tare rău că nu pot veni în vacanță - din cauza timpului și a drumului - ei îmi dau voie să rămân și poate că e mai bine așa, să rămân, am judecat, nu ca un copil, ci ca un om matur. Și mi-au trimis o mulțime de pachete cu tot felul de bunătăți și bani mi-au trimis, bani mulți și câte două scrisori pe săptămână în care se arătau mândri de judecata mea de om mare. Discutați voi, într-o seară, **Procesul** de Kafka și Barbu zicea că l-a nemulțumit cartea, nu-și dă seama de ce anume, dar parcă e

ceva fals, ceva care nu-i în regulă, și Operecomplete intervenise, și el era de acord, pusese placa lui favorită: Raționamentul este exact, dar premisele sunt false! făcuse Operecomplete, ca de obicei, ridicându-se în picioare și Gică îl trăsese la loc, de turul pantalonilor și Operecomplete, știi doar, nu putea suferi să fie oprit așa când își dădea el drumul și erau să se și bată, în sfârșit, s-au domolit după ce și-au spus fiecare rolul... și când discuția s-a reluat, Gică, furios încă pe Operecomplete, a început să-l înjure pe Kafka: Căcaturi jidovești, striga Gică, Kaka ăsta al vostru n-a fost el chiar cușer la sufletul lui dacă s-a lăsat, dacă s-a lăsat... să înceapă... să creadă... că-i vinovat! și voi toți, în frunte cu Operecomplete, ați început să-l aplaudați și să-l îndemnați, ca la box: Așa, Gică! Arde-l, Gică! Nu-l lăsa! Huo, Kafka! Haide, Gică! - și Gică nu se lăsa, dar când deschidea gura să continue, voi urlați ca la box, până la urmă tot a izbutit să zică: Pe mine de ce nu m-au convins ăștia, în atâția ani, că-s bandit, că-s dușman, că-s pleava societății? și voi: Aăăăă! și Operecomplete: Tu, Gică, nu te lași convins nici că, în clipa de față, ești aici, în Bărăgan! și Gică s-a înfuriat pe Operecomplete și l-a făcut năsos și voi ați urlat iar, dar pînă la urmă și voi ați spus cam același lucru ca și Gică. Eu n-am scos un cuvânt toată noaptea, deși aș fi avut și eu ce spune. Eu eram de acord cu Kafka, însă n-aveam cum să-l apăr, n-avem cuvinte și voi mi-ați fi făcut strigări ca lui Gică. Dar și cu mine. Fiindcă mie, tot spunîndu-mi-se că-s curvă, că-s așa și pe dincolo, cu timpul am început să... nu să chiar cred, dar a început să-mi fie un fel de rușine că, într-o bună zi, oamenii au să afle că n-au dreptate și-i tare greu să afli că n-ai dreptate după ce-ai crezut multă vreme că ai - cam așa - cumva, și de-aceea, la începutul clasei a noua, când m-au luat fetele la un ceai, m-am purtat așa cum se așteptau ele să mă port, după câte "știau" despre mine, m-am purtat așa cum erau ele convinse că am să mă port și am făcut-o atît de bine, încât nici eu singură, nu mă mai credeam pe mine, cea adevărată, sau doar știută de mine, iar șmecherul care făcea pe studentul și care fusese adus de Clara special pentru mine (mi s-a părut că Clara era chiar mîndră că e colegă și

cu una ca mine, că la ceaiul ei participa și una ca mine, asta îi dădea un fel de, cum să-i zic, de maturitate, sau așa ceva...), și “studentul” fusese atât de bine pregătit în ceea ce mă privea pe mine, încât nici nu și-a dat seama că eram fată mare și că pentru prima oară o mână de bărbat îmi umbla pe sub fustă. Și nici mie însămi nu mi s-a părut ceva nou, într-atât mă pregătiseră colegele și le eram recunoscătoare și mă bucuram că nu le dezamăgisem. Mai departe: teoria aceea a lui Kafka a fost valabilă și în cazul alor mei: spunându-mi și spunându-și atâta vreme că sunt vinovați față de mine, am început să-i cred, deși îmi dădeam seama că nimeni nu-i putea condamna, fiindcă cine și-ar fi închipuit că are să iasă cum a ieșit? Dar dacă ei țineau să fie vinovați, dacă asta voiau ei... Și, mai departe: când am aflat că s-a ridicat restricția bănățenilor, mi-am zis că ce-ar fi dacă aș da o fugă până la Lătești, să-i văd cum pleacă. Asta îmi rămăsese mie de la doctorul Silai, cum, de fiecare dată când auzea pe cineva că se plînge, că se teme că acolo or să ne putrezească oasele, în Bărăgan, doctorul zicea: Ascultă la mine, într-o lună-două ne dă drumul, vine ea și ziua aia, vine, vine, și-atunci o să dăm foc la colibele astea, o să ne căcăm pe cenușa lor și-o să plecăm la gară, cu-cântec-înainte-marș, numai în cămașă și-n izmană! Asta îmi rămăsese: cum oamenii dau foc caselor și-și fac nevoile pe mobilele de cenușă și după aceea o apucă pe Drumul de Cîmp, către gară, cântând și numai în izmene și-n cămașă... Tocmai terminasem a noua și stăteam tot la internat și mai mergeam pe la ceaiuri, la Clara, și ai mei îmi trimiteau pachete și bani și scrisori și, când am trecut odată pe la unchiul acela, el mi-a spus că s-a ridicat deoul și că toți bănățenii se întorc la casele lor. De la unchiul nici n-am dat pe la internat, drept la gară m-am dus și, de la Fetești, am luat-o pe jos, pe Drumul de Cîmp. Dar n-am întâlnit pe nimeni, și mi-am zis că poate fiindcă se făcuse întuneric și oamenii pleacă numai pe lumină. Mă așteptam să văd de departe focurile și casele arzînd, dar n-am văzut nimic și mi-am zis că n-o mai fi rămas nimic nears, ordinul acela venise de vreo două săptămîni, oamenii și plecaseră și mă întrebam ce-o să mă fac dacă găsesc numai mobilele de

cenușă, unde am să dorm peste noapte. Dar când m-am apropiat, am văzut lumini la ferestre. Nu plecaseră toți. Or mai fi rămas câțiva, n-or fi găsit vagoane ori cine știe ce. Când am intrat în sat, mi-am dat seama că aproape la toate casele era lumină, oamenii nu prea plecaseră. Nici movile de cenușă nu se vedeau. Și am nimerit chiar la priveghi, la doctorul Silai. Femeile stăteau în liniște și vorbeau potolit între ele, ca la noi, în Banat. Și doctorul între lumânări, pe masă. În Lătești se aflase de ridicarea restricției abia cu două zile în urmă. Zvonuri umblau, dar câte zvonuri din astea nu trecuseră peste oameni și oamenii ajunseseră să nu le mai creadă. Și, alaltăieri, fuseseră adunați cu toții la Stat și venise careva de sus de tot, un grad mare și se urcase pe movila de lângă miliție și le citise decretul și le spusese că pot să se întoarcă chiar din clipa aceea la casele lor și să-și vadă de treabă și să muncească și să nu mai spună nimănui unde fuseseră și cum o duseseră în Bărăgan. Și, după ce gradul acela terminase, doctorul Silai strigase: Ce v-am spus eu, oameni buni, că vine, haideți acum să facem ce-am zis, să dăm... și când a ajuns aici, și-a dus mâna la gât și a căzut grămadă și peste un ceas și-a dat sufletul. N-a mai apucat să vadă cum oamenii dau foc și așa mai departe și cum pleacă în izmene și cântând, către casele lor din Banat. Nici n-ar fi avut ce vedea. Când am ajuns eu, încă nu plecase nici o familie. Fuseseră trimiși, cu bani adunați, vreo zece-cinșpe inși, din fiecare sat câte doi-trei. Să vadă ce mai e pe-acolo și dacă mai au la ce se întoarce. În schimb, veniseră acolo rude de-ale lor, din libertate. Care nu aduceau vești prea bune. Așa că oamenii nu se grăbeau, și Silai, pe masă, între lumânări. Și când m-a văzut doamna Silai... Casa lor era goală-goluță, numai un pat de scânduri pe țăruși, o plită și masa pe care acum era doctorul. Când îi ridicaseră, doctorul nu-și luase decât trusa, nimic altceva și acolo nu primea bani de la oameni decât costul medicamentelor pe care le cumpăra el de la Făcăieni. Casa i-o făcuseră vecinii, patul și masa și plita. Acum, oamenii chiar dacă nu începuseră să plece, tot aveau să plece de acolo, dar doamna Silai unde să se ducă? Dumnezeu te-o trimese, Damiana, zicea ea când mă vedea, să stai cu mine până se

alege într-un fel. Ce era să fac? Am rămas. L-am îngropat pe doctor și, de-a treia zi, am căutat de lucru, la fermă. Ziceam că n-o să dureze mult, că scrisese unei rude întrebând-o dacă poate să se ducă la ea, în Brașov. Dar de la Brașov nici o veste și doamna Silai a scris și în America, unei verișoare îndepărtate, rugând-o să-i facă chemare în America.. Și nici de-acolo nu venea răspuns. Și s-a făcut toamna și trei sferturi din bănațeni plecaseră și în casele lor intraseră zilieri de la fermă și mai fuseseră aduși niște drept-comuni, hoți periculoși, pe Florica-Pianista ai prins-o și tu, mi se pare că și pe Vișan l-ai prins și mai erau câțiva nu-i mai țin minte. Și a început școala și am zis că lasă, recuperez eu. Acasă, la ai mei, n-am scris nici un rând. Și nici ei nu m-au căutat, nu știu dacă știau unde plecasem, dacă mai trăiam și cum. Și-apoi am auzit că tata ar fi murit, dar cel care mi-a spus nu era sigur, auzise și el de la altul care și el auzise. Dar tot n-am scris. Și nici mama nu m-a căutat. Și am rămas cu doamna Silai. Să așteptăm amîndouă răspuns, dacă nu din America, măcar de la Brașov. Și pe la doamna Silai venea generalul - începuse să vă aducă pe voi, politicii. Și m-am mutat la general. Și a murit și doamna Silai. Și, după general, cu Mircea Costan. Și după ce Mircea s-a spînzurat, ați venit voi, în toamna lui '58. Ba nu, voi erați acolo când cu Mircea, dar încă nu vă știa lumea. Și am mai lucrat o vreme în gară, la Fetești. Și acolo lucram când ne-ați chemat voi, în seara aceea, la Barbu. Ajunsesem destul de cunoscută pe-atunci... Așa că voi n-ați avut decât să vorbiți cu Lica și să spuneți căți sunteți voi. Și în seara aceea, de ce să mint, nu mai așteptam decât să stingeți lumina și să ne încălecați, doar pentru treaba asta ne adusesse Lica. Era prima oară când aveam de-a face cu voi, studenții, Lica ne spusese că ne duce la “facultate” și credeam că, însă voi ne-ați sărutat mîna și ați vorbit politici și ne-ați tratat ca pe niște colege de-ale voastre, dansați cu noi numai pentru dans și ne sărutați mîna de fiecare dată și ne serveați cu dovleac copt și ne întrebați dacă nu ne e prea cald ori prea frig, dacă mai dorim vin... încât, la un moment dat, Jana zice încetișor: Să vezi numai că ăștia ne-au adus ca să țină conferințe, să ne

spună poezii și, la douășpe fără un sfert să ne conducă acasă, de mâna, să ne dea în primire părinților... Ardem gazul cu ăștia, zice Drina, mai bine ne duceam la Baracă, ăia nu ne-ar fi ținut conferințe. Și aude Lica: Oafe nenorocite, v-am adus aici să fiți și voi tratate, să fiți considerate, să se poarte cu voi domnește și voi duceți dorul Barăcii! Eu nu m-am băgat în discuție, eram de acord cu Lica și când am dansat cu tine (Lica îmi spusese de la început că mă repartizase lui Barbu, pentru tine fusese rezervată Drina), dansam cu tine și tu fredonai melodia de la radio și dansai foarte bine și-ți plăcea să dansezi și ne și potriveam și, la un moment dat, ai zis: Domnișoară, dumneata ai mâini de Lățești... Eu am crezut că vrei să zici că am mâini de curvă de Lățești și s-a dus dracului toată buna dispoziție, și am întrebat: Cum, adică, "de Lățești"? Și tu, încurcat: Așa am zis, "de Lățești"? Am impresia că altceva am vrut să spun, ai mâini frumoase, asta am vrut să spun, și... Și cât a mai ținut dansul acela, n-ai mai scos o vorbă, te simțeam încordat și parcă neliniștit și căutând, căutând și, după două dansuri cu Drina și cu Jana, m-ai invitat pe mine din nou și încă nu găsești. - De ce-oi fi spus "de Lățești"? , ceva-ceva trebuie să fie, ziceai tu, poate că o să aflu și o să-ți spun ce-am aflat, dar pînă atunci nu mă pot stăpâni să nu bag de seamă cu glas tare, ai zis tu, să bag de seamă cu glas tare că, deși nu ești o foarte-foarte frumoasă, ai ceva aparte, și poate că în acel ceva se ascunde explicația lui "de Lățești", o să aflu eu, cândva, deocamdată permite-mi să bag de seamă că ești ca... am văzut eu undeva un vas de sticlă, un fel de vază, dar în care nu se puneau flori, era din sticlă sau din altceva, n-am întrebat, nu mi s-a spus, dar vaza aceea își schimba culoarea și aproape consistența, nu numai în funcție de lumina care cădea pe ea, ci parcă și în funcție de persoana care se apropia de ea ori se îndepărta, eram în casa aceea la un fel de petrecere, dar n-am făcut decât să urmăresc schimbările de culoare și de materie ale vazei care parcă era un fel de oglindă, cum să-i zic, interioară, care răsfrângea, nu imaginea rece a omului din fața ei, ci însăși carnea lui, cu toate implicațiile, se adapta lui, cam așa ceva, nu-mi găsesc cuvintele, voiam să spun că, de

când te-am văzut, am băgat de seamă că dumneata ai ceva, parcă ai fi din același material cu vaza, fiindcă devii mereu alta, în funcție de cel cu care dansezi ori cu care stai de vorbă, ori pe care-l privești numai - și eu am înțeles exact ce-ai spus, deși era ceva nou pentru mine, deși nu mai auzisem lucrul acesta, pricepusem însă ce era cu vaza aceea ; dar am zis că nu înțeleg, după cum nici cu mâinile "de Lățești" nu înțelegeam și că te rog ca dacă vreodată afli, să-mi comunici și mie... și n-am mai dansat împreună și te vedeam cum fumezi și bei, încordat și căutând, căutând și, când a venit momentul să terminăm cu dansul și să trecem la punctul doi al programului, după aranjament eu am rămas cu Barbu și tu ai plecat la tine, cu Drina și ceilalți cu ale lor, după am făcut Lica repartizările, eu l-am rugat pe Barbu să nu se supere, dar ce-ar fi dacă am face schimb, s-o ia el pe Drina și eu să merg la tine, fiindcă am eu ceva să-ți spun... Și Barbu, deși nu i-a căzut deloc bine, a acceptat și am luat-o peste grădini, ca să scurtăm drumul și, când am ajuns, tu tocmai deschideai ușa. Când ne-ai văzut, pe mine și pe Barbu, ai zis: Eram sigur - dar nici Barbu nici Drina nu te-au întrebat de ce anume erai tu sigur și Barbu te-a chemat de-o parte și ți-a spus ce ți-o fi spus, iar eu am aranjat eu Drina, pe un batic de mătase, aveam eu un batic cu Turnul Eiffel. Așa că Barbu a luat-o pe Drina pe după cap și au plecat și noi am rămas, pe întuneric, dinaintea ușii. Tu tăceai, eu nu știam ce să spun, cum să încep, și tu ai zis, erai grozav de răgușit: Stimată domnișoară, cu regret vă aduc la cunoștință că încă n-am aflat ce-i cu acel "de Lățești" și nici cu vaza. Și nici nu am speranțe că în noaptea asta o să aflu. În al doilea rând, mi-ați cam stricat... mi-ați dat peste cap... era vorba ca prietena dumneavoastră și cu mine să compătimim împreună de-a tata și mama. În al treilea rând, țin să vă avertizez că, dacă aveți intenția să-mi propuneți un recital Sonia Marmeladovna, eu nu sunt Rascolnicov. În al patrulea rând: orele sunt înaintate și dacă am ratat de-a tata și mama, vreau să mă răzbun făcând nani. Presupun că, la ora asta, nu mai găsiți camera la hotel, drept care vă ofer acoperișul și patul meu, eu am să cer găzduire la vecinul meu, Dinu Vasiliade. Eu n-am zis

nimic, nu eram în stare să zic nimic și tremuram și tu ai văzui că tremur și ai deschis ușa și ai aprins lumina și m-ai invitat cu o plecăciune să intru și eu m-am împiedicat de prag dar tu nici nu te-ai clintit, puteam să-mi sparg capul, n-ai fi întins mâna, așa cred și, înăuntru, mi-ai arătat patul și eu m-am așezat pe margine și atunci tu mi-ai făcut semn să urc în pat cu totul și mi-ai dat o pernă s-o pun la perete și scurta îmblănită să mă învelesc, și ai aprins focul, ai pus de ceai, ai stat toată vremea lângă plită, așteptând să fiarbă ceaiul și când a fost gata, mi-ai adus la pat ceaiul de izmă și pesmeții și ai început să te plimbi, nu te uitai la mine, fumai și te plimbai și cautai, căutai și, după ce-am băut ceaiul, ai deschis, în sfârșit, gura și m-ai întrebat dacă m-am încălzit și eu n-am răspuns, mă uitam la tine și te găseam aproape frumos, deși la început nu-mi prea plăcuseră ochii tăi, parcă prea depărtați, nu-mi plăcuse nici că te purtai cam adus din spate, însă acum te găseam aproape frumos și mă gândeam ce să fac, ce să-ți spun ca să nu pleci, fiindcă te pregăteai de plecare și-mi spuneai că apa e acolo, chibriturile dincolo, lemnele, cum se așază sticla lămpii și cum se deschide ușa fără să se rupă clanța de lemn. Și pesmeții, zahărul. Țigările. Și te-ai scuzat că nu ai ce să-mi dai pentru dormit, singura ta pijama era în curs de purtare... Și ai zis: Noapte bună. Și ai ieșit. Și te-ai întors numaidecât: M-ai chemat? Și eu, deși nu te chemasem am zis: Voiam să te întreb dacă n-ai vrea să-mi dai meditații, să termin și eu liceul. Și tu chiar te-ai înfuriat, ai pocnit din palme și ai început să strigi la mine: Ce vorbești, mamzel!

Carevasăzică de asta mi-ai stricat ploile cu Drina, mi-ai alungat-o de-aici și mi te-ai plantat în așternutul meu, unic și indivizibil! Ca, la orele patru și opt minute dimineața, să-mi propui să te meditez! Ei, bravo! Și eu am început să râd și am zis: Numai dacă vrei, nu te pot obliga. Și tu: Bine, mamzel, dar la ora asta și în patul meu? Și eu: Bine, atunci mă ridic din pat, am să stau în picioare sau pe scaun. Dacă te rog de pe scaun, ai să primești? Și am dat să mă ridic dar tu m-ai împins la loc: Nu te deranja, poți să stai și-n cap, tot n-am să te "ajut", fiindcă nu pentru asta mi te-ai băgat pe fir și m-ai lăsat nejuțat de-a tata și de-a Drina. Și eu:

Recunosc, povestea cu liceul a fost un pretext, adevărul e că am vrut să mă culc cu tine și de-aia am expediat-o pe Drina. Și tu: Ei, nu zău! Ascultă, mamzel, vrei să-ți spui în ce scop mi te-ai introdus ^n casă și-n pat și mi-ai bruiat amorul carnal cu Drina-Floarecudinți, Drina-Aerodrom, Drina-Petetista, Drina-Roadetot, Drina-Șicuser-gentulzece? Ca să-mi bocești pe umăr, să mi te plingi c-ai ajuns d-alea, d-alde Drina-Regiment și Jana-Curdăfer și Lica-Nuiartănimica și Nuți-Spaimapuții! De-asta ai venit, m-ai găsit pe mine fraier, să mă convingi că, de fapt tu nu ești chiar dintr-alea, tu ești conștientă de propria-ți decădere, nu-i așa, de rătăcirea-ți, fiindcă tu ești fată fină, 'ntelectuală, de, ai liceul la bază, chiar așa, neeterminat. Vrei să-mi pozezi în victimă a împrejurărilor, dacă nu dădeau peste tine împrejurările sus-zise, tu nu te-ai fi curvăsărit ca alealalte, pe care doar mâncăriciul, sângele lor de curve le-a împins, le-a dat brânci în buruieni, unde să numere stelele și ei floricelele! Asta ai vrut matale să-mi aduci la cunoștință, așteptându-te ca eu să protestez: vai, dar cum se poate să afirmi mata așa ceva, că ești curvă, nici vorbă, unora la place varza, altora Eugen Frunză, unii preferă natura, alții cultura, matale îți place amorul liber, e firesc să-ți placă, să-ți zic eu, și-i firesc să-l și practici, în pace și-n onor, de ce să fim ipocriți, în ceea ce privește reputația, să nu-ți pese, vorbele rele vin de la cei care te-ar fi vrut și încă nu te-au avut, și-apoi, mata, nu-i așa, faci amor de-amorul artei, nu-ți câștigi existența prin, ca să zicem așa, sudoarea frunții dumatiale! Asta așteptai de la mine, nu-i așa? Nu-i așa? Și eu am zis: Nu-i așa. Nu pentru asta am venit, cel puțin nu la asta m-am gândit când m-am hotărât să vin și când l-am rugat pe Barbu să mă aducă aici și pe Drina să mă lase-n locul ei. Dar acum, după cele ce mi le-ai spus, mi-am dat seama că ai dreptate: pentru asta am venit. Deși mințeam, tu ai rămas cam descumpănit. Nu te așteptai să recunosc. Dar nici nu mă credeai. M-am ridicat din pat și m-am încălțat. Mă încălțam și-mi părea tare rău că trebuie să plec, în primul rând îmi părea rău de culcușul cald din patul tău, cu perna la spate și învelită în scurta de blană. Și îmi părea rău de tine că nu-ți găseai cuvintele, că

nu știai cum să faci ca s-o dregi. Și-mi mai părea rău că n-o să mai aflu ce-i cu mâinile "de Lățești". Și, când să plec, tu ai zis: Știi să faci ciorbă de fasole? Și eu am zis: Ciorbă ori supă? Și tu: Ciorbă, aduc borș de la madam Grabowsky. Și eu am zis: Carne afumată, șuncă ai? Și tu: Slănină. Și eu: Vrei să pun și pătrunjel, la urmă și ceapă prăjită? Și tu: Avem și ceapă și pătrunjel. Și eu: Fiindcă a venit vorba de ciorbă de fasole, fasole avem? Când am ajuns aici, la **avem**, tu m-ai apucat de mână. Și după aceea mi-ai luat și mâna cealaltă. Mă țineai de mâini și te uitai la mine cum nu se mai uitase nimeni, niciodată, fiindcă tu nu te uitai ca la o femeie cu care ai vrea să te culci ori cu care te-ai culcat și acum o trimiți la plimbare. Tu te uitai la mine altfel, de parcă mi-ai fi spus..., adică mi-ai și spus ceva mai târziu, când stăteam amândoi, pe marginea palului, ca pe-o bancă, în parc, stăteam alături, dar nu mă țineai de după cap, stăteam doar lipiți și tu îmi încălzeai mâinile în mâinile tale și tăceam și gazul din lampă se terminase, nu te-ai ridicat să-i mai pui gaz, dar nici s-o stingi și lampa a clipit multă vreme și a fumegat și părea că se stinge și iar se aprinde și, în cele din urmă, s-a stins de tot chiar când se lumina de ziuă și eu simțeam cum îmi îngheață picioarele, gleznelor, genunchii, dar nu mă mișcam și cam pe-atunci, după ce lampa s-a stins singură și se lumina de ziuă și mie îmi înghețaseră de tot picioarele, atunci ai zis: Cât o să ne putem suporta. Fără obligații. Atât ai zis. Și am înțeles. Și, după aceea, m-ai întrebat dacă sunt obosită, dacă vreau să dorm și eu am zis că nu mi-e somn și te-am întrebat unde-i fasolea și tu ai adus-o și am ales-o și după ce-am pus-o la fiert, tu m-ai întrebat unde mi-s lucrurile și eu am zis că la Lica și tu m-ai întrebat dacă le putem aduce pe toate, într-un singur transport, cu bicicleta și eu am zis că n-am decât un geamantan, o sacoșă și burduful doctorului, trusa lui și am lăsat fasolea să fiarbă și m-ai dus pe cadru până la Lica, Lica nu era acasă, i-am lăsat un bilet, ca să nu creadă că mi se furaseră lucrurile și mi-am luat geamantanul și sacoșă și trusa doctorului și ne-am întors. Și am rămas până la urmă. Ne-am suportat. Fiindcă nici unul nu aveam obligații față de celălalt. Adică știam că nu avem. Și dacă nici unul nici

altul n-am călcat pe de lături, apoi n-am făcut-o tocmai pentru că știam că nu ne este interzis să o facem și că nimeni n-o să ne tragă la răspundere dacă o s-o facem. Spuneai că libertatea este posibilitatea de a acorda altuia libertatea. Că liber este acela de care nu depinde libertatea nimănui. Cine o refuză altuia este el însuși neliber. La închisoare, caraliul era adevăratul deținut. Aici, la Lătești, cel lipsit de libertate este Livescu, nu noi. Singura noastră nelibertate este aceea că nu-i putem restitui lui Livescu libertatea. Și nu i-o putem restitui pentru că n-a avut-o nicio dată, nu știe cu ce se mănâncă. Tu de ce te-ai întors la Lătești, mai exact, de ce-ai rămas după ce-a murit doamna Silai? Ca să poți fi liberă.

Am și fost. Apoi, când am rămas însărcinată, nici nu te-ai bucurat fără măsură, nici nu te-ai speriat că, prin copil, te-aș putea agăța. M-ai întrebat: Tu îl vrei? Și eu am zis: Nu știu, cred că da. Și tu ai zis: Foarte bine, are să fie un copil reușit. Dar să facem în așa fel, încât să nu atenteze la libertatea noastră. Și nici noi la a lui. Crezi că o să meargă? Și eu am zis: Nu știu, cred că da. Foarte bine, ai zis, în cazul ăsta ia să-i facem o vizită lui Bimbo. Și când am născut, l-ai asistat pe Bimbo, deși, în asemenea împrejurări, e bine ca tații să fie în altă parte. Tu însă ai stat și ai văzut totul, până la urmă. Și mi-a fost ușor, fiindcă Bimbo și cu tine mi-ați spus că are să fie ușor. Și mi-a fost ușor, fiindcă m-ai învățat să nu-mi fie rușine de slăbiciunile și de lucrurile neplăcute ale bolii, ale lehuziei. Și nu mi-a fost rușine de mine și de-ale mele, în acele momente. Fiindcă erai tu.

M-am întrebat de multe ori ce s-ar fi ales de mine dacă în seara aceea, la Barbu, n-aș fi forțat lucrurile și n-aș fi venit la tine. Sau dacă m-ai fi lăsat să plec și nu m-ai fi întrebat dacă știu să fac ciorbă de fasole. Simțeam eu ce simțeam când, după clasa a noua, m-am întors în Lătești. Și când am rămas și după ce s-a terminat vacanța. Și după ce-a murit doamna Silai. Și după general și după Mircea. Poate că așa trebuia, să trec prin astea și prin ultima perioadă, cu fetele, ca să ajung la tine. Și poate că și tu. Vreau să spun că poate și tu te-ai simțit bine. Voiam să

spun că poate și tu m-ai așteptat. Așa, puțin. Altfel, n-ai fi acceptat să plece Drina. Și celelalte. Și ție ți-a fost bine cu mine. Și când te-am condus, în gară la Fetești, ai zis: Draga mea, noi doi de gât o să murim. Nu pentru că ar fi Alunița la mijloc. Ne lăudam că suntem liberi, fiindcă de noi nu depindea libertatea altora. Uite că și libertatea desăvârșită, în felul ei, tot robie este. La vară am să vin s-o iau pe Alunița la mine. Cândva o să vin să te iau și pe tine.

Aștept. Știu că încă nu-i momentul, dar are să vină. Și-atunci. Atunci.

N-ar fi fost nici așteptarea asta, dulce, nici nimic n-ar fi fost, dacă. Dacă atunci, în gară, nu s-ar fi repezit ăsta cu lista lui. Ce-aș fi fost eu, fără lista lui? De ce l-aș urî? Doar el, fără să-și dea seama, mi-a făcut cel mai mare bine: **marșînwagon**, unde erai tu.

XVI

În primul moment fusese de parcă ar fi fost pus cu umerii la pământ; de parcă s-ar fi născut, în sfârșit, omul care să-l facă marț ; omul care, nu numai că n-o luase la goană doar auzind de numele lui Gigi Maxim, dar venise drept - de fapt, cam pe furiș - și, până să înțeleagă Gigi ce se petrecuse ori urmează să se petreacă, se și pomenise la pământ. Și nu dintr-o greșeală de-a lui, dintr-o manevră de-a lui, greșită; Gigi simțea că fusese învins definitiv de unul mai tare. Că exista unul mai tare decât el, care-l pusese la pământ, așa cum, până adineauri, îi pusese el, Gigi, pe alții, pe toți. Asta fusese în primul moment. Ca și cum ar fi fost săltat în aer și, înainte de a se putea pregăti de o cădere convenabilă, bușise lat, ca un ageamiu. Venise deci și momentul pe care Gigi îl aștepta de mult, îl aștepta tocmai fiindcă știa că n-are să vină niciodată, că n-are cum să vină, fiindcă el, Gigi, era singurul.

De aceea lăsase paharul abia început pe colțul tejghelei și urcase în grabă la camera lui - nu mai avea timp să-și pregătească retragerea, să-și asigure argumente pentru

cei care l-or fi observat cum fuge. Nici nu se gândea la asta. Știa doar că ceva îngrozitor se întâmplase, ceva care-i stricase, dacă nu pentru totdeauna, atunci pentru multă vreme rostul, viața.

Ajuns în camera lui, la nr. 10, Maxim încuie cu grijă și, după ce încercă ușa, nu mai știu ce să facă.

Parcă, totuși, nu se întâmplase nimic, deși îi rămăsese ca o muscă zbîrnâitoare un cuvînt, câteva cuvinte, ceva cu viața lui. Ceva cu viața lui, care. Care s-ar putea să nu știu ce, dar ceva neplăcut, aproape tragic.

- Asta ar fi tragic, gândi Maxim și-și auzi gândul, rostit cu glas, dar mai târziu, ca un ecou.

Își propuse să rîdă, să se distreze nițel pe seama acestei ciudățenii - doar el vorbise în același timp cu gândul, atunci de ce, de ce chestia asta? Chestia cu gândul auzit mult mai târziu decât... Râsul început cu oarecare trudă, se prefăcu, pe la mijloc, în fior. Și Maxim se opri din rîs. Și încordat, supraveghindu-și fiecare mușchi, spuse cu glas și în șoaptă:

- Asta ar fi tragic...

Și, după ce termină de rostit, află că, de fapt, temerea lui era în legătură cu însuși faptul că el, Gigi Maxim, ajunsese în situația, în halul, fusese pus în și așa mai departe să se teamă, nu atât de acele chestii care i s-ar putea întâmpla, ci de faptul că lovitura sau ce fusese aia de jos, de pe când încercase și el să bea un păhărel la bar, deci că acel ceva care i se întâmplase ori doar i se păruse lui că se, îl adusesese în asemenea hal, încât rostise-gândise întâi, apoi își sonorizase gândul, adevărat mult mai târziu, dar dacă stai să te gândești, și asta poate fi tragic, adică distanța dintre cele două, nu?

Se opri în dreptul ferestrei. Și simți cu bucurie că oprirea în dreptul ferestrei înseamnă și oprirea din acele chestii. Cu, în fine, arfitragic. Și că aici, lângă fereastră, totul sau aproape totul s-a repus pe picioare. Uite, aici, la fereastră, dacă vrea, dacă așa crede el de cuviință, atunci e în stare, nu i-i deloc greu să fie în stare să continue să fie el, cel de totdeauna, tare și stăpân pe sine și stăpân pe cine și pe ce vrea el; dar dacă dorește, dacă are el chef, poate să

se gândească și la chestia cu arfitragic, fără să mai alunece ca de pe o cracă pe alta și așa mai departe, în povestea cu arfitragic, adică ce-ar fi tragic, că nu știu ce, acolo, jos, în sală, când ăla și tot ce-a mai urmat, ori că se surprinsese gândind cu cuvinte străine și încercând stări care veneau din altă parte și n-aveau să-i rămână ; sau că - și asta era, fusese și mai tragic - constatase că gândește și rostește chestia aia cu arfitragic. Ca și acum, deci și acum e tragic, dar, spre deosebire de adineauri, acum stă la fereastră și lângă fereastră nimic nu te mai poate împotmoli și suge și tot felul de chestii. Asta-i norocul lui, că stă la fereastră, că a găsit fereastra la timp, că a fost în stare să lupte ca să ajungă la fereastră, acolo unde nu-l mai poate atinge nimic. Unde el rămâne el. Unde nimeni nu s-a născut încă. Să-l pună cu umerii la pământ. Să-l vadă culcat, întins la pământ și să-l oblige să spună că ar fi tragic. La urma urmei, că este. Tragic. Prostii. Viscolul. Și Teodora asta.

Trase măsuta lângă fereastră și se așeză îndelung pe taburetul incomod. Și începu să-și îngrijească unghiile.

Ca totdeauna când era tulburat, mai bine-zis nesigur, când era nesigur, fiindcă tulburat nu fusese niciodată, nu-și permisese să fie cu adevărat tulburat, Gigi Maxim își îngrijea unghiile și fredona o melodie anume. Altfel nu se dădea în vînt după muzica populară, dar pentru asemenea cazuri avea el un cântec: **Foaie verde ca aluna**. Când Gigi Maxim era nesigur, nu se agita, nu se întreba, nu înjura, nu se ruga. Ci cânta **Foaie verde ca aluna** și-și îngrijea unghiile. Și nesiguranța aceea se risipea. S-ar fi risipit și tulburarea dacă s-ar fi întîmplat să fie.

Foaie verde ca aluna,

Noaptea când răsare luna,

Mă dusei și eu la una..., cânta el încetișor dar limpede, ca totdeauna când era nesigur, nu de ceva anume, fiindcă el când era vorba de ceva concret, era foarte sigur, nici nu se punea problema, dar așa, când era nesigur în general, adică nici o tragedie, se mai răsfața și el. Și, ca totdeauna, îi reușeau numai primele două versuri! Reușeau, adică, să iasă:

Foa-i vier-di ca ha-lo-oh-naaaaa,

Nuap-tia căn' ra-sa-rie lo-ho-naaaa-ah...,
adică exact așa cum cânta Niculae Sulac, cântărețul pe care-l descoperise el, Gigi Maxim. Nu pe cântăreț, dracu' să-l ia, ci discul. Nimeni nu cumpăra discul acela, oamenii nici măcar nu-l încercau, oamenii cumpărau discuri cu melodii cunoscute, cântate de cântăreți cunoscuți. Așa-s oamenii, nu le place să ia viața pe cont propriu. Cum de pildă, o ia el. El, însă, dăduse cu ochii de un disc necunoscut, cu un interpret de care nu auzise niciodată. Și-i zisese: ... adică nu-și zisese nimic, cumpărase discul și gata. Și uite că nimerise. Vrea să spună nimerise cu melodia asta. Nu că i-ar fi plăcut, fiindcă lui nu-i prea place muzica populară. Pusese discul la pick-up și ascultase răbdător ca și cum pentru asta ar fi fost plătit: o sîrbă, apoi un cântec sărbătoresc, apoi ceva care aducea cu o melodie de-a Ioanei Radu. Și, dintr-o dată... Nu, nu era vorba de frumusețea cântecului sau de mai știu eu ce. Dar acel Niculae Sulac avea un fel aparte de a cânta și mai ales de a rosti cuvintele, moldovenindu-le și caraghios și duios în același timp și moldovenind chiar melodia - dacă se poate așa ceva. Cum să nu se poată. Dar nu fiindcă le moldovenește, alta-i chestia. Nu, nu poate spune ce-i place lui la acest cântec și la acest Sulac, poate că nu-i plăcere, altceva trebuie să fie, altceva. Adică, atunci când îl încearcă nesiguranța, mai bine-zis când lui i-ar plăcea să-l încerce, căutând o soluție, o ieșire, o posibilitate de mai știu eu ce, atunci, încercând să cânte exact ca Niculae Sulac, îi devine mai apropiat și mai la îndemână. Uite de pildă acum, chestia de jos, de la bar, acum poate să se gândească la ea, să se gândească în liniște, fără ca ea, chestia, să-l tragă spre ea și să-l culce, să-l oblige să stea pe burta și fără apărare, cum i se întâmplase pînă la fereastră; poate să se gândească, dacă asta-i face plăcere, la ea, la faptul că Iosub. Și să nu i se întâmple nimic. Cântecul. Foaie verde ca aluna. Foaie vier-di ca halo-ho-naaa. Să-l imite pe Sulac, să cânte exact ca Sulac. La drept vorbind, cumpărase discul numai pentru numele ăstuia: Sulac. Deși. Parcă nu mai sunt atâtea alte nume caraghioase. Chiar porcoase. Ce, pe profesorul de sport nu-l chema...

Peretele dinspre camera nr. 9 bubui sub lovituri de pumn. Maxim tresări. Cu adevărat speriat. El, care nu se speria niciodată de zgomotele bruște, ca Sile, care la fiecare ușă trântită putea să moară de inimă. Sile. Teodora. De ce să bată-n perete. De ce să. Ce, a deranjat-o cu ceva? Doar a cântat încetișor, pentru el. Și-atunci, de ce. Să.

Cornul forfecuței îi scăpă sub unghie. Se înțepă adânc și înjură. Porni cu înjurătura în general și o sfârși la adresa Teodorei. Care ce aia a mă-sii o deranjează, de bate-n perete. Doar el cântase încet. Ce, el face scandal când ăi de vizavi, de la 5, dau drumul la magul ăla de zornăie geamurile?

Foa-i vier-di di sol-și-ih-nîîîî...- trecu el la strofa următoare și ceva mai tare, măcar să aibă motiv să bată-n perete. Apoi tăcu și așteptă ca Teodora să. Dar Teodora, de astă dată. Și Maxim o înjură iar. Care, acum, de ce aia a mă-sii nu mai bate. Doar a cântat mai tare. De-al dracului. Măcar să aibă motiv. Și ea.

Lumina de-afară - săracă, cenușie. Nici întunericul destul, ca să poată aprinde becul. Durerea înțepăturii îi trecuse, dar rămăsese senzația neplăcută. De înțepătură sub unghie. Dacă mai umblă cu forfecuța, pe întunericul ăsta, o să se înțepe iar, o să se taie. Și aia o să bată-n perete. Și nu bate fiindcă ar deranja-o cântatul. De ce s-o deranjeze. Doar nu se aude. Adică tare, ca s-o deranjeze. Dar se aude atât cât ea să știe că el e alături, în cameră. Și să-l cheme. Și el să nu fie în stare să nu se ducă. Fiindcă așa, de ce să nu se ducă. Chiar dacă Teodora asta. În fine. Așa că mai bine să stea cuminte. Întâi să deschidă apoi să închidă ușa. Ca ea să creadă că el a ieșit. Că a coborât. Mai târziu, poate, mai târziu, dar acum n-are chef.

Tropăi spre ușă, o deschise, tropăi din nou și o închise la loc. Și răsuci cheia de mai multe ori, în toate sensurile cu cât mai mult zgomot. Apoi, pășind cu grijă și numai pe călcăie, ca să nu scârțâie bocancii, se apropie de pat. Și se așeză cu încetul, ținându-și respirația. Să nu geamă arcurile. Cu toate acestea, un arc scăpă, dracul să-l ia, și sună îndelung, ca o coardă ciupită. I se strânse inima. Așteptă încordat. Să afle dacă Teodora își dăduse seama de

șiretlic. Nu trebuia să fie prea deșteaptă ca să se priceapă. Că el rămăsese. Fiindcă nu mai tropăise și pe culoar. Fiindcă n-avea cum să mai tropăie și pe culoar. Din moment ce rămăsese în cameră. Treaba ei, n-are decât să priceapă că, da, sunt în cameră dar n-am chef de ea. De-ale ei. Ce, doar n-am venit aici pentru ea. N-are decât să-l cheme înapoi pe Tavi. Pe-o sută de rom și pe-un pachet de țigări. Doar așa i-am găsit în 28, când am venit. Nu l-a lăsat măcar să se dezbrace. Eu căutam altă ușă, adică ușa altei încăperi. Și. Am zis pardon. Habar n-aveam cine-i, credeam că-i nevasta lui Tavi, credeam că Tavi e cu tot cu nevastă aici, la cabană. Și nici seara la masă n-am recunoscut-o, fiindcă acolo, la Tavi, nu-i văzusem fața. Și când am urcat, să mă culc. Vai de steaua ei. Și, dacă a doua zi Tavi n-ar fi făcut pe nebunul, n-aș fi știut că ea era aia. Care-l așteptase în camera lui și nici nu-l lăsase să se dezbrace, să se odihnească după urcuș. Vai de steaua ei. Chiar dacă nu-i adevărat. Chiar dacă nici un doctor nu i-a recomandat niciodată chestia asta. Chiar dacă ea și-a recomandat, fiindcă și ea e. Doctor. Într-un fel, dacă stai să te gândești. Vai de steaua ei. Sigur că nu m-aș însura cu una ca ea. Nu fiindcă doctorul i-a prescris. Cafea și tutun și bărbat. I-o fi prescris. Și-atunci asta-i tragic.

Alungă musca. Nu-i fu prea greu s-o alunge. Și ce grozav e să poți să fii ^n stare s-o alungi. Să fii în stare, dacă chiar vrei, să fii în stare s-o și suporti. Ba chiar s-o chemi, dar s-o ții la respect. Și să nu fie nevoie să-ți auzi fiecare mușchi zbârnâind. Și fiecare nerv zbârnâind.

Maxim se ridică în capul oaselor. Și se lăsă numaidecât la loc, pe spate. Reintrând exact în forma de adineaori a trupului în așternut, caldă.

El trebuie să fie, își spuse. Mulțumirea de sine, mulțumirea că putea să se reîntoarcă la chestia de jos, fără nesiguranță, mulțumirea nu întârzie. Așa că urmă. Eram sigur că-i el... - și numaidecât. Adică nu eram sigur, nu eram în nici un fel, dar așa vine vorba. Și dacă am zis că eram sigur, asta înseamnă că nu-mi poate face nimic. Ce-a fost a fost, chestia s-a, nu se mai pune problema. Adică să mă mai știu eu ce. Sile a murit, ei știu, așa că nu se mai

pune. Sigur că atunci. Și chestia cu facultatea. Dar acum ce să mai, adică s-au convins că el habar n-are și că, gata. Poate că nici nu l-a recunoscut. Dacă l-ar fi recunoscut s-ar fi prins că-l recunoscuse. Deci, Iosub îl cheamă. Nu s-a schimbat deloc. Glasul, adică, nu și-a schimbat deloc glasul.

Mult a fost puțin a rămas.

Și-atunci, tot așa. Exact așa. Și imediat după... Fiindcă el, Iosub ăsta, pleca imediat, poate că avea și atunci haina de piele și tot pe umeri, nu-și mai aduce aminte. E și normal să nu-și mai aducă aminte. Nici de obrazul lui. Dar multafostpuținărămas e sigur. Și dacă stai și te gândești. Dacă stai și te gândești, nu ei au fost de vină. Așa era chestia. Acum ar putea să-și reia facultatea. La fefe, poate că la început i-ar veni mai greu, dar numai la început. Și-ar rămâne tot acolo, dar ca inginer.

MULTAFOSTPUȚINARĂMAS

și pleca, poate tot cu haina asta de piele și-l lăsa pe mâna celui cu nasul rupt. Dar dacă stai să te gândești, el n-a fost de vină. Sigur că nu la început și nici la mijloc, ci la sfârșit, când cu propunerea. Ar fi terminat și facultatea și așa mai departe. Și acum chiar ar fi fost, ar fi fost cu adevărat, nu s-ar mai teme că are să dea peste careva, unul adevărat, care să-l așeze pe orizontală și să-l facă de rușine. Deși n-ar prea avea cum, fiindcă el ar tăcea în așa fel, încât să se creadă că nu aduce dovezi numai și numai fiindcă el acționează în secret și că îi convine chiar ca să se creadă că nu-i cu adevărat. Fiindcă misiunea e de așa natură. Chiar dacă ar fi trebuit să renunțe la Politehnică și să facă Dreptul. Ce, nu s-ar fi descurcat? Dar dacă stai să te gândești, e mai bine așa. Pe cont propriu. Adică tu să fii și șef și subaltern. Tu să-ți comanzi. Mă rog, la slujbă, asta-i situația, primești salariu, trebuie să faci ce se cere. Și nu ești tu singurul, alții o duc și mai rău. Măcar mie îmi place meseria, deși aș fi putut s-o fac ca inginer, dar în fine. Însă la trei jumate ești domn, și faci ce vrei tu.

Mult a fost puțin a rămas

putea să iasă și mai rău, au mai fost cazuri. Într-un fel a avut noroc. Doar cu facultatea n-a prea. Și-i silit să

asculte de dispozițiile lui Văcărel, care cine nu știe cum trecea el fiecare examen. Acuma, dacă stai să te gândești, chiar dacă ar fi terminat facultatea, tot sub mîna lui Văcărel ar fi ajuns și ar fi fost și mai neplăcut. Măcar așa, ca tehnician, nu prea vine în contact cu Văcărel, dar dacă ar fi fost inginer. Sigur, n-ar fi fost obligat să rămână acolo. Dar așa.

Multa fost puțin rămas

aș putea să-l iau la întrebări acum pe Iosub, acum nu mai e ce-a fost, se vede cât de colo că nu mai e, l-or fi pensionat ori l-or fi dat afară mai demult, cine știe, să-l iau la întrebări, ia ascultă, tovule, nu cumva dumneata ești cel care și așa mai departe, și el să nu recunoască, ce,-i prost să recunoască, dar știu eu foarte bine și să-i zic, bine, tovule, de ce m-ai, de ce te-ai purtat atunci cu mine cum te-ai purtat, știai doar că n-aveam nici o vină, ce vină-i aia că povesteam la doi-trei băieți aventurile lui Sile, ce era dușmănos în asta că povestisem, și după aia să-i zic, dovedă că nu eram vinovat, deși dumneata voiai să mă scoți, mai bine-zis să mă-nfunzi, dovada e că, uite, lucrez acolo, ce nu știai, păi de unde să știi, asta-i foarte bine, că nu știi, n-am acceptat propunerea dumatăle, fiindcă n-ai știut cum să-mi propui, contează și asta, dumneata mă forțai, mă șantajai, m-ai dat afară de la facultate, credeai că prin asta, gata, ei uite că nu, și, dacă am acceptat propunerea, am acceptat propunerea altcuiva, a cuiva mult mai mare-n grad decât dumneata, în fața ăluia stăteai drept și nu crâcneai și ăla mi-a făcut propunerea ; m-a tratat ca pe un om, nu m-a șantajat, nu m-a șantajat cu facultatea și cu toate, pur și simplu mi-a propus, mai bine-zis m-a solicitat, uite care-i problema, tovarășe Maxim, mi-a zis, noi avem nevoie de dumneata, dumneata ne-ai fi foarte necesar, avem nevoie de calitățile dumatăle, așa mi-a zis și asta-i cu totul altceva decât șantajele dumatăle. Și dacă Iosub îmi cere să-i spun numele ăluia, zic: lucrez prea de multă vreme acolo, ca să mă poți trage de limbă, în chestia asta avantajul e că nu ești obligat să aduci dovezi, totul fiind secret. Pot să zic orice, pot să zic, de pildă, că i-am fost șef, fără ca el să știe. Dar asta-i cam riscant. În fine, nu-s obligat să-i dau amănunte,

cu cât o să știe mai puțin, cu atât o să creadă mai tare. Și să-i zic, mai ții minte ce mi-ai făcut și ce anume voiai să recunosc eu, fii atent, acu' dacă ți-aș întoarce toate cheștiile de atunci? Ce zici?, să zic. Și să nu-l ating, dar el să creadă că nimic nu mă împiedică s-o fac și, dacă nu-l pocnesc pe loc, nu-l pocnesc pur și simplu fiindcă n-am eu chef, dar când o să am, n-o să cer nimănui voie să-l. Deși mai bine-ar fi să nu-i zic nimic, să mă prefac, adică habar n-am cine-i el, dar să fac în așa fel, ca el să afle cine-s, adică, în primul rând că eu sunt cel cu Sile, cel pe care, știe el, așa, asta pe de o parte, pe de alta, să fac în așa fel încât la urechea lui să ajungă precum că acum lucrez acolo unde a lucrat și el, și că mă ocup de probleme mult mai importante decât se ocupa el pe-atunci. Ba chiar că mă ocup, în mare secret, de problema lui! Așa, să-l fierb un pic. Asta-i cea mai bună soluție: să ca și cum el singur ar afla ce hram port și că sunt nițel pe urmele lui. Eu să fac pe niznaiul, bine-nțeles, adică ce-a fost a fost, nu-i port pică pentru ce mi-a făcut el, știu eu bine că el nu-și făcea decât datoria, să zicem, iar acum, uite că a venit vremea să-mi fac și eu datoria. Alaci m-a și întrebat de câteva ori dacă nu cumva lucrez **acolo** și eu nu i-am răspuns, am tăcut în așa fel încât el să fie convins că chiar lucrez. Acolo. Și acum Alaci nu-și poate ține gura... Să-l fierb un pic pe tov. Iosub, să afle și el cum e când. Măcar așa, un pic.

Gigi Maxim se ridică iar în capul oaselor. Apoi, fără să mai țină seama că, de alături, Teodora l-ar putea auzi, depuse cu hotărâre tălpile pe podea. Bocancii lui uriași. Bocancii lui demodați, cu măsele de oțel. Teodora, deșteaptă: Nu se mai poartă... Și ce aia-a mă-tii, dacă nu se mai poartă, își aminti el și tropăi, de-al dracului. Așa, să știe.

Apoi se ridică în picioare. Și rămase așa, cu tălpile îndepărtate, cu genunchii ușor îndoți și moi, moi în acel fel încordat, în cea mai bună poziție de așteptare. Cu spatele arcuit și cu mâinile ușor îndoite și coatele îndepărtate de coaste. În așteptare.

Ce grozav e în picioare. Când te afli în picioare, drept, alta e lumea și altul ești tu. Față de ea și față de tine.

Așa că de ce să-l ierte? De ce să lase de la el? De ce să fie el fraierul? Ea n-o să-l ierte. Las-că. Acum nu poate spune exact ce-o să-i facă. Dar las-că.

Bun. Foarte bun, constată el și se reazăză mulțumit pe pat, pe spate, cu mâinile sub ceafă. Nu, nu-și pierduse. La un moment dat, mai ales după chestia de jos, când Iosub zisese aia a lui, se temuse că gata. Dar nu. Doar verificase adineaori. Când e în picioare, nu-i stă nimeni dinainte. Și nimic. Cu Iosub fusese un accident, de-aia și intrase la idei, fiindcă atunci când, cu, el nu era culcat, nu era orizontal, deci lipsit de apărare. Și totuși. Ba, parcă se întinsese peste tejgheaua lui Herr Walter, deci pe burtă, deci cum altfel decât dezarmat. Nu e foarte sigur că atunci, exact în acel moment, se afla întins peste tejghea, dar așa-cumva trebuie să fi fost. Altfel nu se poate. În orice caz, chestia aia a lui Iosub îl prinsese descoperit. În orice caz când Iosub zisese aia, el nu era în picioare. Dacă ar fi fost cu adevărat în picioare, nu s-ar fi întâmplat nimic. Adică toată porcăria asta.

Acum putem sta de vorbă... zâmbi Maxim.

XVII

- Una mică, Herr Walter! - sasul ăsta timorat și șmecher și făcând al dracului de bine pe tîmpitul, poate că știe, nu chiar povestea de-atunci dar sigur simte ceva, nasul lui de cabanier nu se poate să nu. Ei, Herr Walter, cum e?... și ce dacă n-am dus întrebarea până la capăt?, măcar din politețe ar fi putut să-mi răspundă, de-o pildă, cum să-i. Zic... neangajantul: Cum să fie?, sau și mai ardeleneste: D-apoi, doară, cum să hie?, ar fi găsit el ceva de zis dacă-ar fi vrut, însă el, prostul, știe ceva, ori bănuiește - ce? - îl bag în paștele mă-sii lui cu bănuielile lui cu tot și ia să măntorc, să nu-mi ocupe careva locul de la cămin, târâie cizmă ăla de Maxim, care are impresia că i se cuvine totul, nu mă pot bate cu el, în primul rând că-i mai tare și cum să te bați cu unul care-i mai tare și, al naibii, știe și figuri - amărâtul de Alelei a-ncasat-o, a-ncasat-o și Tavi - dar cum

să mă iau la hartă cu o vită ca el, care, în loc de argumente, îți scapă o labă, de te nenorocește pe viață, doar dacă l-aș pândi pe coridor, pe întuneric și l-aș, i-aș da cu ceva-n cap, dar fără să vadă de unde vine lovitura, ori să-l prind la Teodora, - s-o topit, o fi urcat la ea - să-l prind exact în momentul în care, oricât de voinic și dat dracului ai fi, ești ca Samson, și-atunci să mi ți-l... Vaca dracului, mironosiță de Brezoianu, ingenuă de Zalomit, eu n-am fost bun, n-am corespuns exigențelor ei, lasă, corespunde ăsta, Maxim, vede ea, se convinge ea curând-curând câte parale face bețe-n cizmă ăsta. La urma urmei, se și potrivesc. Ea, prin această... opțiune, mi-a făcut un serviciu, mi-a deschis ochii, mi-a arătat cât de brează e și ce alese gusturi are. Cum să nu se potrivească ei doi? i-auzi, domnule, părăsește Arhitectura, în ultimul an, și pentru ce? Fiindcă amantul e bolnăvior, are un mic cancer și cancerul ibovnicului nu poate fi vindecat decât de mânușițele ibovnicei personale - drept care, devotata până-n pânzele albe ce face? Ce să facă, pleacă de la Arhitectură și se-apucă de Medicină, fiindcă o femeie devotată nu-i devotată până-n prăsele, decât dacă se-ngroapă împreună cu stăpânul și cu calul cu același nume. Așadar, ne-nscriem la Medicină și vreme de șase ani, îndurăm toate scârboșeniile și puroaiele și ifosele tuturor mucoșilor care nici n-au învățat alfabetul și și pozează în Pasteuri și Babeși și Schweitzeri dar când le pică un bolnav pe mână, se scapă pe ei... -i în paști și pe ăia! Și-așa, ne facem doctor și nu orice fel de, ci oncolog, mă rog frumos, că doar pentru a ne salva amantul de cancer am îmbrățișat noi această meserie. Numai că ăla crapă exact când - ca să vezi, coincidență! - chiar când dânsa era pe punctul de a descoperi... descoperi pe paștele mă-sii! Și după ce ăla decedează-n pace și onor, ce facem noi? Ce să facem, părăsim Medicina, fiindcă numai pentru amantul nostru multiubit și personal, numai pentru el am îmbrățișat noi această meserie. Și nici nu tăcem, dracului, din gură, ci: dacă nici eu n-am fost în stare să-l salvez, apoi nu mai e dreptate pe lumea asta! - am închis citatul. I-auzi, la ea, idioata, femeie tâmpită, gândire ovariană, rațiune-n chiloți: dreptatea de pe lumea asta nu poate fi decât în strînsă

relațiune cu cancerul ăluia - da sau nu?, this is the question - paștele mă-tii de sfârc în spârc! De craci pensieroși! De înțelepciune menssss... Și-acu ce face mironosița mironosiță? Păi, ce să facă, își plimbă doliul. Pe unde-și plimbă doliul mironosiță? Ei, asta-i, unde alt, decât pre munte, la ski, pentru că așa se poartă, pe pârtie. Și dimpreună cu cine-și poartă dânsa doliul pe pârtie? Omul potrivit la locul potrivit. Cu cine altcineva ar putea să compătimească dânsa, dacă nu cu ofițerul Maxim? Căci ofițerul Maxim știe să skieze și posedă conversație și beneficiază de replică și are foaie de repartitie la cozerie și pe unde mărșăluiește el, cugetând, nu mai crește iarba! Ei, lască ți-o zic eu, madam! De nu ți-o plăcea... Acu-acu te văd coborând: O șocolătică, Herr Walter... va solicita dânsa, căci șocolătică este foarte nutritivă și face bine și nu cauzează și conține aia atâta la sută și aialaltă atâta la sută și mai ales puncte conține, dispune de puncte, fiindcă, de la o vreme, noi nu ne mai hrănim, ci ne nutrim și nu cu brânză și carne și legume, ci cu vitamine și cu calorii, iar mai proaspăt cu puncte... punctoarea dracului, ție-ți necesitează vitamina P, nu altceva, vitamina, o vitaminoae o P-oae, un metru de vitamină, asta-i necesară unei îndoliate și bocitoare care-și face luna de doliu pre munte, și nu oriunde, ci la **Edelweiss**, unde, tot omul știe, e un aer special, afrodisiac, sau poate apa sau poate aerul sau poate rășina asta din bârnele cabanei, dracu' știe, dar te scoală din morți, te preface într-un phallus dacă ești bărbat și în vagin dințat dacă ești femeie și-ți plasează și frunzulița vietnameză. Zice dânsa: Nu te supăra, dar sunt în doliu și-aș vrea să uit, de-aia am venit, să uit, nu să... Să, ce, fă, tu-ți paștele mă-tii, să ce, n-ai venit, de ce doliu mă-tii credeai că vreau să intru-n vorbă cu tine, numai ca să te propun cu cracii-n sus, în zăpadă, să te analizez de-un brad? Idioata! Vagin cernit și bocitor! Dric în călduri! Nu te-ai gândit la chestia aia și numai la ea, lamento pe-acoperiș, în săptămâna brânzii, brânza paștelor mă-tii! Ce-ți imagineai tu că vreau de la tine? Ce, Lotul se reduce numai la? Imbecilo! Voiam și eu, acolo... Că de-aia m-am cărat de-acas', să mă mai aerisesc, să mă mai... să mă-ntorc la - nu știu dacă chiar să mă-ntorc,

în orice caz, să mă spăl, măcar pe-o săptămâna de jeg și de toate. Ce-s eu de vină că am dat cu ochii de tine? Și că am crezut, ca un bou, că ești mai altfel și că n-o să discutăm nici despre țoale, nici despre Fondul literar, nici despre șeful care-i un porc și nici despre cine-a mai rămas în Occident! La urma urmei, să tăcem, dar să tăcem așa cum și tu, vaco, ai nevoie să taci! Și că mi-ai părut mai altfel, nu mai pură, ci, așa, mai... Și când colo, ea: Nu te supăra, am venit să uit, nu să... Da' ce, ți-am făcut propoziții, ți-am pus mâna pe cur și, punându-ți-o, am bruiat uitarea, în al cărei scop venisei tu aici? Nici nu m-ai lăsat să scot o vorbă, ca să afli ce vreau de la tine, dacă voiam ceva anume, ce, nu puteam skia împreună sau alături sau pe același metru pătrat? Mi-a plăcut să te văd pe skiuri și cum răsuflă mi-a plăcut și cum îți ștergi nasul și cum bă-lângăne ciucurile fesului - astea mi-au plăcut! Și după aia să bem o vodcă în picioare, la bar, și să fumăm o țigară și să aruncăm rășină pe jăromatic. Și-așa, să știu eu că nu te cunosc și, dacă vreau, dacă-mi propun, n-o să te cunosc, n-o să știu nimic despre tine și-o să fie bine atât timp cât n-o să știm nici unul nimic despre celălalt. Și tu... Proasto, proasta naibii. L-ai preferat pe vaca aia masculină. L-ai angajat porteur-ul doliului tău. Măcar ți-l poartă bine? La așa ceva cred că-i bun, ar putea să se angajeze la o stațiune montană... Ei, las-că vii mățulă la șocolătică. De nu ți-o plăcea discursul meu...

- Una mică, Herr Walter... Și ce ziceai că mai faci matale? dă-o-n paștele mă-sii pe proasta aia de Teodora, îndol... îndoias'... îndoape-se cu vitamina lui Maxim, ce-mi pasă mie? Oare chiar se culcă cu moș teacă? Ce-ar fi de mirare? Exact ce-i trebuie ei, în asemenea... Dar las-c-o rad cu când coboară la șocolătică...

Deocamdată, deocamdată să fiu atent, să nu mă-mbăt. Iar migrenă, iar insomnii. Nu de asta am venit eu aici. Să nu mă-mbăt, să fiu atent. Nu de pișvaserul ăsta, nu vodca mă amețește, ci asta... ca totdeauna... Dacă aș scrie, dacă l-aș face pe unul din eroii mei să se-mbete de gelozie, dobitocii de critici ar zice că-s mai știu eu cum, că folosesc mă rog frumos, modalități de expresie învechite, tocite, răsuflăte, de pe vremea lui Asachi. Porcii, porcii. Poate la

figurat, ar zice ei, dacă și-ar da silința să fie și ironici, la figurat ar merge: beat de gelozie sau, și mai bine: beat-mort de gelozie... Troglodiții, paștele mamei lor, nu de gelozie, ba, capete pătrate, nu-i nici o figură, personajul meu, când e gelos, evită să bea, asta am spus, când e gelos, când are draci pe bază de muieră, o singură picătură de alcool îl dă gata, îl turtește, asta am zis, boiler! Dă-i în mă-sa, povestea e să nu mă-mbăt, asta-i să nu mă-mbăt, deși scobitoarea asta ambalată-n doliu nu merită să mă. Povestea-i nu să nu beau, ci să nu mă mai gândesc la ea. Ori să mă gândesc altfel, de-un paregzamplu... Să mă gândesc că chiar în clipa asta ea-mi scrie un bilețel prin care mă invită să-i fac o vizită. Sau, mai bine, că mă așteaptă la mine-n cameră. S-aștepte. De urcat o să urc atunci când o să am chef. S-aștepte. S-ar prea putea ca, dând cu ochii de tine, în camera mea, să te-apuc de-o aripă, madam, și să-ți fac vînt afară. Ori să nu te dau afară, să te accept, dar știi cum?, aducându-te pînă a-mi explica ceea ce numai tâmpiții explică. În fine, vedem noi la fața locului, pîn-atunci frunzărește și tu o revista ori cască ochii pe fereastră.

Ca astalaltă, care face pe șahista. Și care se face că plouă, că nu m-a recunoscut. Dar eu cum am? Eu de ce-am reunoscut-o? Cu toate că s-a schimbat, vîrsta, "depunerea": - uite, de-o pildă ochii: ochii i s-au făcut albaștri, pe-atunci îi avea căprui. Dar de unde sunt eu sigur că erau căprui? Când stăteam mai mult pe întuneric? Puteau să mi se pară chiar negri, în hruba lui Belet. Și, când colo, albaștri. Mă rog, să zicem că atunci ochii erau căprui iar acum, adicăăștia de-acum sunt albaștri. Admitem. Dar ce cicatrice? Ce mai zici de cicatrice? Ochii, paștele mamei lor, nu constituie în asta, un semnalment, pe când o cicatrice, adică semne particulare, cicatricea e aceeași și exact în același loc. Chiar dacă admitem că doi inși pot avea cicatrici cu aceeași culoare, desen, și plasate cam în același loc - dar glasul? De-aia am și păstrat pînă la urmă proba asta: glasul, să te văd ce mai ai de zis în privința asta, a glasului? S-ar putea să nu mă fi recunoscut. Altfel cum ar fi răbdat să nu-mi arate, măcar printr-o privire, că știe cine-s? Că, în fine, ce-a fost a fost,

îngropăm trecutul, e-tî-cî, e-tî-cî, dar m-a recunoscut. Care-va-să-zică tot e bună la casa omului mustața mea tarasbul-biană. Bine-am făcut că n-am dat-o jos acum două săptămâni, când mi-a venit s-o dau dracului. Și-apoi părul: Ea mă știe cu claia de pe-atunci, însă omul mai și chelește, mai scurtează ce-a rămas. Dar mai ales mustața.

Dar dacă m-a recunoscut și se face că plouă? Nu atât din pricina geloziei lui bărba-su, Curgaleș ăla, Smochină Evlampici, Alaci, dracu' să-l ia, Alaci și pasteale mă-sii pe numele lui mic - ea îi zice Puiu, știut fiind faptul că numele este forma conținutului. Nu de teama lui, că i-ar face o scenă-n plus, ci fiindcă se știe vinovată. Fiindcă-i vinovată, orice-ar zice. Cele două-trei labe pe care i le-am dat, la despărțire, păi, se pot compara palmele alea cu ce mi-a făcut ea mie, începând cu prima zi, când a dat buzna peste mine, în ogeacul lui Belet? Mă rog, am cârpit-o cu destulă convingere și m-am și pișat pe ea, dar asta n-a fost agresiune, ci apărare, ci răsplată pentru toată nenorocirea în care m-a băgat. N-a reușit să mă vâre-n pușcărie, am fost eu mai șmecher, dar nu destul ca să evit și celelalte. Adică să-mi distrug viața cu mânuța mea. Cu a ei, adică. Fiindcă asta mi-a făcut dumneaei: mi-a distrus viața. Praf mi-a făcut-o. Adică, mi-a stricat-o. Adică nu oprindu-mă din drumul meu, oprindu-mă direct, ci indirect, adică n-a zis: halt n-a zis deloc: halt, și nici: ia-o pe-aici, indicându-mi ea drumul, altul, ci: ce-ar fi dacă?... și nici măcar atât, ci dându-mi să înțeleg, nu că ar dori s-o iau pe de alături, ci că, dacă o țin tot înaintea, cum am început, n-are să-mi fie tocmai bine. Dar asta ce-i, nu-i tot constrângere? Ba încă una și mai a dracului, fiindcă e doar sugerată, asta, cum îi zice, ieșirea din, adică părăsirea drumului meu, renunțarea la mine, fiindcă asta a fost: renunțarea la mine.

Drumul meu, e-he, ce drum aveam eu, pân' să s-apară scroafa asta de Tecla - acum își zice Damiana, sau poate că și atunci tot Damiana o chema, doar a recunoscut că Tecla e pseudonim. Ce drum, ce viitor aveam eu... De nu s-ar fi băgat oafa asta, criminala asta, fiindcă-i o criminală, a ucis un om, m-a ucis, l-a ucis pe scriitorul din mine. Și ce scriitor aș fi fost eu, în clipa asta, acum... Aș purta

aceeași mustață, o mustață mai mică... de sare-n ochi. Unii ar zice: Io-te-l pe Gorki, alții mai la curent: Uite-l pe Saroyan!, iar cei și mai la: Ce Saroyan, ce Gorki, ăsta-i Zeno Duca al nostru, primul român cu premiul Nobel! Doar Camus cât avea când a pus laba pe el, în jur de patruzeci, oricum, peste, ei, bine, eu la treișșase. Dar cu tot Nobelul, aș fi modest, n-aș da interviuri, n-aș primi fotoreporterii, nici televiziune, nici nimic. Și aș dona banii, aș înființa un premiu din jumătate din bani, ar ajunge și un sfert, un premiu pentru cel mai bun român, l-aș acorda la cinci ani o dată, ca să aibă prestigiu, să consacre. Și-acum aș fi tot aici și Teodora coboară după șocolătica ei... Atunci s-o văd pe Teodora cum s-ar, aflând că eu, dacă eu aș fi acum cel care aș fi putut fi, și aș fi putut, dacă nu plecam de la Școală. Și dacă n-aș fi scris, dacă n-aș fi fost obligat să scriu tîmpenia aia de "Ogoare înfrățite". I-auzi, "Ogoare înfrățite"! Ogoarele alea m-au nenorocit, mi-au distrus viața și talentul și tot. Dacă n-o scriam... Dar nu se putea să n-o scriu și nu se putea din pricina curvei de Tecla, paștele și biserica și-și-și ei de oafă: Că nici chiloți ca lumea n-avea pe ea, doar ceva, acolo, din americană și cusut de mână. Ca, după două săptămâni, să mi se-nfățoseze cu unii de mătase, de care nici o ministreasă n-avea în vremea aia. Ei, de unde făcuse rost de ei? De unde paștele mă-sii, chiloți din ăia? Curvă nu era, să zici că i-a primit de la vreun străin, că era neumblată, scârba. Atunci de unde-i avea, dacă nu de la șefii ei? Recompensă pentru serviciile aduse. BENE MERENTI, în valoare de una pereche chiloți mătase roz, măsura 42! Adică nu, ce 42, poate 40 ori 38, nici cur ca lumea n-avea. Pe-atunci, da' uite-o-acum, are de dat și la altele. De-un paregzamplu îndoliatei skioare... BENE MERENTI pe spinarea mea, la atât am fost evaluat, la contravaloarea unei perechi chiloți mătase, 38, nici măcar 42, să zici că ai avut pentru ce, că s-a meritat. Tâmpita dracului, să-și vîndă ea sufletul pentru o pereche de chiloți! Ce știe flețul ăla de Anton, cu pușcăriile lui! La el totul a fost violent și spectaculos și de-aia nenorocirea nu l-a putut nenoroci, cum zice el. Dar pe mine? Cum să-ți mai poți trăi o viață prețluită la una pereche chiloți? Fie și de mătase? Cum să

nu mă nenorocescă nenorociții ăia de ani de "documentare", la Zugrăvești și la Corală și la Cantă de Vale? Și "Ogoare înfrățite"! Lui Anton îi vine ușor să facă pe verticalul, lui nu i-a cerut nimeni să scrie "Ogoare înfrățite". El, încă înainte de a se trezi bine, s-a pomenit în pușcărie, a fost supus unor încercări violente și asta a fost norocul lui, violența, privațiunea, suferința l-au ținut într-o permanentă stare de veghe, într-o permanentă disponibilitate de a-și afirma dreptul de a trăi ; și, de-aici, dreptul de a trăi liber și demn și neconstrâns și de a replica, așa cum putea acolo, și acolo putea să dea o replică adevărată, pentru că nu-i adevărat că sunt curajoși numai cei care înfruntă un pericol mare, pipăibil, violent, direct, sigur că și ei, dar care dintre oameni nu se revoltă împotriva unei constrângeri vădite, care nu se opune aceluia pericol văzut și simțit? El avea cu ce, cu cine se bate. Dar eu? Aș fi vrut să-l văd pe musiu Anton ce-ar fi făcut în locul meu. Cum s-ar fi luptat el cu Tecla. Mi-a spus, dar nu m-a convins, mi-a spus că sufăr de... teclită, că Tecla asta în carne și oase, pusă pe filaj, vipera care m-a pisat pînă la exasperare cu ce scrii? ce scrii?, cea pe care am dovedit-o că-i turnătoare, ar fi fost pasămite, propria-mi frică, că Tecla este invenția noastră, a celor care-am scris cum se-nfrățesc ogoarele și duduie tractoarele, că, mă rog frumos, nimeni și nimic nu ne-a obligat să, ci noi înșine, că, dragă doamne, somnul rațiunii naște monștri și alte apostolisme de pușcărie. Auzi la el, zice: Ești bolnav de teclită. Bolnav de boala pe care singur ai inventat-o. Deșteptul, norocul lui c-a intrat pas alergător în pușcărie, aș fi vrut să-l văd cum s-ar fi descurcat el. În aparență, cine-a suferit mai mult și cu urmări mai adânci? El, dar uite că el, chiar dacă nu știu ce pe la ficat, nu știu ce pe la stomac, un șic de reumatism, a ieșit parcă mai tânăr, parcă mai proaspăt, parcă învingător. Dar eu? Ce folos că n-am nici pe dracu' la stomac și la ficat, dacă am teclită? Eu, care aș fi avut acum premiul Nobel. Și l-aș fi avut. Simt eu. Dacă nu mi-ar fi scos-o dracu'n cale pe vrăjitoarea asta cu cescrui-ul ei și cu mirosul ei și glasul ei și cu-cu-cu pie-pie-pielita aia a ei, neatinsă.

Și n-a fost destul că am abandonat Școala, că am tras

doi ani ca un ocnaș, frământând noroaiele Bărăganului, făcându-mi de lucru cu toți imbecilii. N-a fost destul că m-am făcut de rahat cu “Ogoarele”. Nu-i destul că domnii critici, de atâția ani, mă mușcă exact de unde m-au pupat, de parcă i-aș fi obligat atunci să scrie cu fanfara. Atunci se-azvârliseră ca o haită pe porcăria aia de carte și ajunseseră să se urască între ei din tot sufletul pentru un adjectiv mai umflat, al celuilalt, să se gelozească între ei, pentru o laudă mai nerușinată și să apeleze la arbitrajul meu, eu trebuia, după părerea lor, să cedez unora copyright-ul și să-l refuz altora, și, dacă acum sunt așa de porci, poate-i și din cauză că atunci nu m-am amestecat și am stat de-o parte și-am mai făcut haz de zelul lor de a trage limbi. Suflete de slugă! Și, ca și cum toate astea n-ar fi fost de ajuns pentru un singur om, hop și tov. Iosub, căruia parcă dracul i-a tras sarcină să mă aibă-n grijă, să nu mă lase să uit că odată, cândva, într-un moment de slăbiciune, am comis o carte și cartea e proastă - una singură, dar trebuie să ispășesc păcatele ei, de parcă ar fi întru totul a mea, de parcă eu aș fi scris-o, vreau să zic, de parcă numai eu, vreau să zic, de parcă n-aș fi fost constrâns s-o scriu și constrâns s-o scriu prost. De ce nu ispășesc, măcar în parte, dascălii, cei care ne-au învățat și ne-au obligat ce și cum să scriem? Păi ei nu prea au timp, eu sunt ocupați să ne explice, acum, nouă, tâmpiților, cum devine cu Blaga și cum devine cu Urmuz și ocupați să ni-l aducă la cunoștință pe Sartre, după ce ni-l mai aduseseră o dată, în urmă cu niște ani, însă cum omul uită, au uitat și ei ce-au spus atunci și ce spun acum. Fiindcă un dascăl are voie să-și revizuiască învățătura, după cum bate vântul, s-o revizuiască din temelii, un dascăl are voie, este chiar obligat să-și urecheze elevul care, tâmpitul, i-a urmat învățătura, și-acu nu se mai poate opri, dascălul are voie să “veștejească” chiar “ideile” pe care, de bunăvoie și nesilit de nimeni, le adusesese dracu’ știe de unde și le impusese și-i pedepsise pe cei care îndrăzniseră să se îndoiască de adevărul și de utilitatea lor. Și se mai și rânjesc. Zic eu: Ce s-a petrecut cu Maiorescu, stimat Maestre, s-a dat, în sfârșit, o... traducere în românește, exactă, a scrierilor lui? Când vă eram student, foloseați,

desigur, o versiune, alta, una mai altfel? Sau tot asta, însă citită de-a-n-curulea? Și Maestrul rânjește: Iubite domn, zice (el, care până și mă-sii în zicea “tovarășă”, el, care vorbea de “tovarășul Bălcescu”), iubite domn, rânjește Maestrul, nu uita că trăim în secolul douăzeci, secolul vitezei, nu numai în ce privește mijloacele de transport și comunicație, ci mai ales în ceea ce privește modalitățile de gândire, nu vezi câte teorii au fost infirmate și câte altele le-au luat locul? Cine nu ține pasul cu secolul său e mort, iubite domn, zice. Zic: Aveți dreptate, am pierdut din vedere amănuntul cu secolul, abia acum mi-am dat seama că v-am fost student în secolul trecut... Și el, porcul, se apropie, îmi bagă laba-n ureche și-mi șoptește: Aș zice că chiar în Evul Mediu, în întunecatul Evmediu...’l în paști pe mă-sa, acu face pe liberansistul și șușotește “chestii” la ureche și, în cercul lui, desigur se laudă cu cursurile lui “subversive” și lumea crede că numai printr-un noroc chior n-a intrat la zdup, jigodia dracului, și mai are și nerușinarea să-mi zică: Dumneata, iubite domn, ai adus un serios prejudiciu prozei românești, cu “Ogoarele” dumitale, la vremea aceea ai cam făcut școală, ai imprimat un stil, o direcție și-acum ne vine foarte-foarte greu să-i dezvățăm pe bieții scriitori de a scrie și altfel decât scriai dumneata. Zice: păcat că nu ți-ai dat seama ce consecințe nefaste, ce urmări poate avea maniera dumitale de a scrie, mai bine-zis concepția dumitale estetică, acum ne-ar fi venit mult mai ușor, am fi avut deja o proză matură... paștele dejamaturii mă-tii! Eu am imprimat, eu am cauzat, eu sunt vinovat de întârzierea maturizării... Și ți se uită drept în ochi. Zic: Stimate Maestre, n-ați fi dispus să împărțim vina pe din două? Dumneavoastră ca îndrumător, eu ca executant... deși înaintea unei instanțe nepărtinitoare mă tem că ați rămâne singur în boxă... Fii rezonabil, domnule, râde Maestrul, ce să caut eu în boxă, dacă-i pe-așa, vorba aia: actele vorbește, probele materiale, împotriva dumitale depune însăși cartea “Ogoarele”, dar împotriva mea? Ce probe ai? Pipăibile? Zic: Păi dumneavoastră ne-ați îndrumat, cerut, obligat? Nu dumneavoastră ne-ați oferit rețetele? Le-oi fi oferit, zice, dar ce-i cu asta? De ce le-ai

acceptat? Te-am obligat eu să le accepți? Ai, scrisă de mâna mea, vreo rețetă din asta? Adevărat, zic, fiindcă dumneavoastră... deși îl făceați cu ou și cu oțet pe idealistul și reacționarul Socrate... Păi vezi? zice Maestrul. Verba volant și așa mai departe. Pe când "Ogoarele", scriptura dumitale... manent... Și nu prea înțeleg de ce cauți acum un țap ispășitor, zice Maestrul. Un artist adevărat trebuie să se bată cu toată lumea pentru opera lui. Și să sufere pentru ea. Eu, nefiind creator, n-am acces la această bucurie: Dar dumneata? Și, la urma urmei, de ce nu te-ai... ca să zic așa, recon... reprofila? Talent ai, slavă Domnului, cunoști viața... Pune mâna și scrie altceva. Altceva, zic, ceva despre un tip care se duce la bar și acolo e un barman și barmanul stă la bar și, la un moment dat, barmanul... Ei, să nu facem spirite pe seama unei literaturi care, în sfârșit, a scăpat de chingile realismului socialist, completez eu, asta-i deci nouă rețetă pe care cu căldură o recomandăți, zic. De-acord, zic, eu am scris "Ogoarele" cu picioarele și, desigur, nu mă consolează gândul că nici Sadoveanu și nici Călinescu n-au scăpat atunci de acest mijloc de producție. Dar am scris așa pentru că așa m-ați învățat dumneavoastră să scriu și, dacă n-aș fi scris așa, în cel mai fericit caz, n-aș fi publicat - să nu intrăm în amănunte. Ei, bine, acum s-a făcut lumină-n sat, vechea formulă s-a... în fine, s-a învechit - ca să nu zic altfel - acum suntem liberi să scriem așa cum, vorba dumneavoastră, ne dictează conștiința noastră artistică și cetățenească. Exact!, zice Maestrul cu grabă. Exact, zic, ce-am scris eu și-am publicat, adică "Ogoarele" e dosul, spatele tapiseriei... Frumoasă găselniță, zice Maestrul, dosul tapiseriei... în fine, zic, decât nu cu totul **altceva** decât am vrut să scriu eu, ci **altfel**: "Ogoarele" a ieșit, adică s-a publicat **altfel**, adică partea cealaltă. Nu neapărat fiindcă aș vrea să-mi spăl niște păcate, dar măcar pentru că atunci, pe teren și mai apoi și mai înainte acumulasem - vorba dumneavoastră: mă documentasem - așadar, pentru că am material interesant, vreau să scriu... fața "Ogoarelor", îmi permiteți? Eu, dragă? Dar ce sunt eu ca să-ți permit ori să nu-ți permit? Scrie și prezintă-te la o editură, cred că se va publica, de ce să nu se publice, doar nu

mai suntem ca pe vremuri, cu imixtiuni în temă, în mijloacele de expresie. Numai să ții seama, să fii atent din ce punct de vedere abordezi... Fața, zic, să fii atent din ce unghi, nu-i așa, abordez fața! Păi, fața nu se poate aborda decât... din față, nu? Să nu facem... Să nu ne... încearcă Maestrul. Ca, în cele din urmă să-mi spună, să-mi dea sfatul lui - sincer, evident: Ascultă, dragă, de ce te încâpățânezi? Acum cînșpe ani ai scris ce-ai scris - Dumnezeu cu dumneata, nu mi-ar plăcea să fiu în pielea dumitale. Acum vrei să ataci... fața. Ce, vrei să scrii pamflet? Da de unde, zic, de ce pamflet? Păi de-aia, pentru că orice tentativă de genul acesta eșuează în pamflet. Să nu cădem în cealaltă extremă... îmi recomandă Maestrul. Pune mâna și scrie ceva cu subiect istoric. Sau o parabolă. Ceva cu cheie, dragul meu, azi se poartă literatura cu cheie. Dacă chiar ai un of, cifrează-l. Altfel nu ajungi să fii tipărit. Sau scrie ceva comod. La urma urmei interiorul omului e atît de bogat, subconștientul, visul...

De ce să te cramponezi de... de proprietatea cuvîntului... încearcă să dai altă semnificație cuvintelor, de pildă cuvîntul **pămînt** să nu însemne pămînt, cuvîntul **scrumieră** să nu fie legat numai și numai de acel obiect în care scuturi scrumul țigării - și așa mai departe. Fiindcă, la urma urmei, această calitate a cuvîntului, de a denumi o singură, un singur, e o dovadă de primitivism, de infan... ba nu, copiii sunt cei care ne-au învățat să denumim altfel, să primenim legăturile tiranice dintre noțiune și realitatea care...

Lecția Maestrului. Asta voia el să mă învețe acum, după ce prima lui învățătură... Nici măcar un colț de pleoapă nu i se zbate. Noaptea doarme liniștit. Nu el e cel care. Ei, și? Cine te-a pus să mă ascuți? N-a rămas nimic scris de mîna mea ca să constituie o probă. De ce te cramponezi de proprietatea cuvîntului? Dacă vrei să denumești, să zicem, libertatea, zi-i altfel, de pildă **visul împlinit de a bea cafea cu lapte**... Sau: **norii s-au îndepărtat**... Lecția Maestrului...

Să te fi văzut eu pe tine, musiu Anton Anton, cum ai fi primit această lecție. El, uitîndu-ți-se drept în ochi. Și spunîndu-ți că prostul ești tu. Că el niciodată. Că tu ai fost

prost că l-ai ascultat. Și că cine-i prost, să tragă consecințele. Să te fi văzut.

Ori să te văd ce-ai face cu alde Iosub. Iosub, cu scrisorile lui, cu vizitele lui anuale, cu "precizările" lui. Ce-o mai fi de precizat, Dumnezeuule, ce-o mai fi rămas neprecizat în capul lui? Măcar aici, unde ne-am întâlnit întâmplător - să fi știut că dau de el, aici, m-aș fi întors din drum, de la ușa cabanei m-aș fi întors - măcar aici să mă lase-n pace, aici, unde, cu cât lucrurile sunt mai imprecise, cu atât e mai bine. Dar el nu vrea să ia în seamă chestia asta. Și mă pisează. Și nu-l pot trimite dracului.

Mă cam domină, mă cam domină acest tov. Iosub, mă cam domină, ăsta-i cuvântul. Nea Tase Iosub. Iosub Atanasie, Iosub, cel mai prăpădit și mai păgubos și mai persecutat de superiori și de nevestă activiști din câți am cunoscut. Cred că și din câți au existat. Păgubos și, la urma urmei, fără noroc. Și, la urma urmei, nu neapărat fără noroc, ci... știu eu?... Cum i se zice omului care vrea să facă bine celorlalți și, uneori îl și face - evident, nu e vorba de un bine propriu-zis, ci de o temperare a răului care se anunță - oricum, dintre două rele, cel mai puțin rău ajunge să fie bun... El a încercat totdeauna să "ajusteze" dispozițiile de sus, cele dure. Și nu de puține ori a izbutit. De pildă, în povestea cu grajdurile de la Zugrăvești. Și cu tărăboiul de la fabrica de parchet. Și cu multe altele. Dar dacă cei de sus l-au urecheat fără încetare și doar autoritatea neveste-sii și "devotamentul" ei l-au scăpat de consecințe mai grave, balanța aia n-a funcționat. Adică oamenii. Oamenii nu l-au iubit, nici măcar n-au priceput că el, Iosub, își pusese în atâtea rânduri pielea la bătaie pentru ei. E drept, nici el nu dădea impresia că a intervenit, că a modificat, uneori până a face exact contrariul dispoziției. Ca în povestea cu cartelele. Așadar, oamenii n-au văzut în el un ocrotitor, unul care încearcă să le îndulcească viața, pe cât îi e cu putință.. Ba, într-un fel, i-au purtat mai multă pică și l-au suspectat mai mult decât pe ceilalți. Îl bănuiau de nesinceritate. De joc dublu, de dracu' să-i ia. Le era mai ușor cu cei care-i țineau din scurt și nu făceau nici o concesie, nu se abăteau de la litera dispoziției - care-o fi fost

aceea, ei habar n-aveau, dar din felul în care era „tradusă”, deduceau că e "tradusă" întocmai. Pe când Iosub... în ochii lor, el era cel mai periculos: fiindcă ce s-o fi ascunzând îndărătul amabilității lui, a aerului său înțelegător, chiar compătimitor, chiar revoltat de duritatea, de nedreptatea unor dispoziții? Oamenilor le plac lucrurile limpezi: albul să fie alb, negrul să fie negru. Nu pot accepta că un om cu haină de piele și șapcă de mușama, tovarășul de la raion, poate fi și altfel decât ceea ce învățaseră ei de-atâta vreme despre tovarășul de la raion, cel care nu vine decât ca să le aducă la cunoștință o nouă urcare de preț. Or, acest Iosub îi neliniștea: avea haină de piele și șapcă de mușama și era de la raion, vorbea și se mișca exact cum se mișcau și vorbeau cei de la raion, dar... era un provocator - învățaseră între timp acest cuvânt nou. Adică voia să le intre pe sub piele, voia să devină cumva unul de-al lor, ca apoi răul acela să se prăbușească peste capul lor, pe neașteptate. Ceilalți de la raion veneau drept din față. Iosub încerca să se strecoare în spatele lor. Și de-aia. De-aia, fiindcă oamenilor le place să fie ținuti în frâu de o mână fermă. Nu că le place, dar dacă tot e să fie ținuti în frâu, atunci acea mână să fie fermă. Și să se știe că e o mână și că mâna aceea face un singur lucru: stăpânește frâul.

Nea Tase Iosub. Iosub Atanasie. Suferința lui mare a fost, este tocmai asta: că oamenii l-au privit totdeauna chiorăș. Mai drept, mai deschis se uitau la Florica, nevastă-sa. Fiindcă ea era previzibilă. Când apărea tovarășa Florica, oamenii se pregăteau și, în momentul confruntării, erau gata. Știa ce-i așteaptă. Pe când el... Asta e suferința lui. Nu i-a scăpat niciodată vreo vorbă despre asta. Cred că nici față de sine însuși nu și-a dat voie să. Sau poate că asta-i mulțumirea lui: nemulțumirea. Că a mers totdeauna pe de lături. Că a avut tăria sau slăbiciunea să-și urmele cărarea din capul lui. N-a putut face nimic. Atunci când, de bine, de rău, ar fi putut. Dar acum, când a fost pensionat? Ce mai speră? Că odată și-odată... Și cu "precizările" lui, ce mai speră? Doar cartea e... nerecuperabilă. Orice-ar face, nu mai poate ieși altceva decât ce-a ieșit. Doar dacă aş scrie alta. Dar cum alta, după ce?... Și ce mai speră de la sine,

acum, când el însuși e irecuperabil. Adică... Nu se poate spune că Iosub e lipsit de simțul realității. Dar realitatea lui e o pararealitate. Dar. Poate că nu-și dă voie să gândească urât despre nimeni și despre nimic. Singurele lui izbucniri "din mațe", cum zice el, sunt împotriva legionarilor și a Miței Antonescu. Deși se corectează numaidecât și zice că Mița a făcut și bine, că a scăpat de la moarte pe câțiva tovarăși, intervenind pentru ei pe lângă Mareșal. Nu, el n-a fost în situația, însă cunoaște destui tovarăși care. De legionari zice că nu trebuia să li se dea prilejul să ajungă martiri. Că trebuiau neutralizați altfel, pe plan ideologic. De-acord, zic, tu îl combați pe plan ideologic, și el îți răspunde cu pistolul. Îl condamni pentru crimă, dar de drept-comun, nu politică - zice el. Asta-i greșeala, zice, că în loc să-ți minimalizezi dușmanul, să-l compromiți, tu îi pui cunună pe frunte. Greșit, zice. Și cu problema asta a agriculturii - aici Iosub are mai multe teorii și mai amănunțite: La noi de-abia dăduse Cuza pământ țăranilor. Mare lucru a fost, dar pe Cuza l-a dat reacțiunea peste cap și uite 1907. O întrebare simplă: de ce s-au răsculat țăranii, la câțiva ani după împrumutarea lui Cuza? Cunoaștem cauzele obiective, numai că... Vine războiul din '16-'18. De ce ne-am bătut cum ne-am bătut? Fiindcă ni s-a promis pământ. S-a dat, nu putem susține că nu s-a dat, dar uite-ne în cel de-al doilea război. De ce s-au bătut oamenii noștri în Ungaria și-n Cehoslovacia? Pământ. Vine reforma agrară. Bun. Ei, și-acum - și-aici Iosub oftează și începe să asude și se întunecă la obraz: De-abia se învățaseră oamenii cu pământul lor, pământul pentru care-și dăduseră sîngele. Pe care-l plătiseră, nu?... Bre, nea Tase, zic eu, dumneata, activist al partidului, contești politica lui în agricultură? El nu râde, dar nici nu pare îngrijorat de intervenția mea. N-o contest, zice, din contra, vreau s-o transpun în viață. Bine, zic, dar o transpiri și o transpui așa, adică așa cum a și fost transpusă, nu cum ai vrea dumneata. Păi, așa, fiindcă asta-i conjunctura. Dar cu toată conjunctura, s-ar putea face și mai bine. Cum zic, concret, cum? Simplu, zice, deși simplul asta-i și cel mai greu: să nu-i minți pe oameni, și bagă de seamă, nu o singură dată. Ci să nu-i minți... mereu. Nu

înțeleg, zic. (Partea asta a discuției am avut-o acum trei ani, parcă în tren.) Să-ți dau un exemplu, zice. Într-o perioadă, am lucrat în raionul Făgăraș, într-o comună de-acolo. Satul ăsta fusese înainte mare producător de cartofi. Atât de bine creștea cartoful acolo, că, prin '37-'38 se făcuse și-o fabricuță de spirt - proprietar era un sas. Când ajung eu în satul ăsta, producția de cartofi era la pământ; deși suprafața propriu-zisă se dublase, producția era mai slabă de jumătate din aia dinainte de război. Analizez eu situația sub toate aspectele. O cauză obiectivă era brațele de muncă: bărbații, tinerii, chiar o bună parte dintre femei lucrau în industrie, făceau naveta la Făgăraș și la Brașov. Și, cum e specificul cartofului, în perioada lui de recoltare, aici era buba, trebuiau brațe multe, mai ales ^n perioada de ploi de toamnă. Aproape jumătate din cartofi îi prindea zăpada, fie nescoși, fie scoși, dar netransportați. Soția era tot în raion, într-o comună la vreo patruzeci de kilometri și tot pe specific de cartofi. Florico, zic, vrei să avem cartofii la adăpost, toți cartofii când o să înceapă ploile? Zice Florica: Păi ăsta-i obiectivul, ce idee ai? Zic: Uite cum o să fac eu, la mine. Am evaluat producția. Unitatea noastră are obligații către stat 300 vagoane. Pe teren se află 450-500 vagoane. Am convocat adunare generală și le-am zis oamenilor: Trebuie să dăm statului 300 vagoane. O să-i dăm 350. Putem să-i dăm chiar 400. Restul împart membrii proporțional cu zilele prestate la recoltarea cartofilor. Bună idee, zice Florica, și eu tot așa le-am promis, zice. Dar să-i și dai, zic. Asta mai discutăm noi după încheierea campaniei... zice ea și râde. Dar să te ții de cuvânt, Florico, zic. Păi, dacă le-am promis... zice ea. Bun. Ne despărțim noi și ne vedem fiecare de sectorul lui.. Ce mai vorbă multă, la mine oamenii se pun pe recoltat, își aduc și copiii, vin și ăi din industrie, când nu erau de schimb, organizez un bun transport, ne strecurăm printre ploi, luăm măsura ca grămezile să fie făcute la drum, ca să nu se împotmolească mijloacele de transport. Și cu mult înainte de termenul promis, cartofii erau la adăpost. Dăm statului 423 de vagoane și membrii își umplu pivnițele cu cartofi - care după cum a avut zile-muncă. Ba, după aia, la inițiativa unuia se mai strâng de la

oameni încă vreo zece vagoane, surplusul lor și le vindem și pe alea statului. Bun. Și numai ce mă cheamă la regiune. Și numai ce începe tărboliul. Cum îți permiți, zice, să sabotezi producția de cartofi? Cum sabotez, zic, când eu am dat cu aproape 50 la sută peste. Și ce dac-ai dat cu 50 la sută peste, celelalte unități n-au realizat nici 50 din planul de predări. Să fie sănătoși, zic, criticați-i pe ei, ai de-au lăsat cartofii pe câmp și-acu-i ninge, de ce mă criticați pe mine, care nu numai că am dat în plus, dar i-am mulțumit și pe oameni, că au ce să dea și ei la porci și la vite. Așa, se-nfurie tovarășul respectiv, ai dumitale hrănesc porcii și vitele și oamenii din industrie, tovarășii noștri din mediul urban duc lipsă de cartofi pentru alimentație! Zice: Câte vagoane ați recoltat, de toate? Zic: Aproape 700, mai exact: 687. Și din 687 de vagoane recoltate dai statului numai 300? Zic: 300 era în plan, dar am dat 435. Ce mi-i 300, ce mi-i 435, face tovarășul. Păi e, că am depășit planul cu aproape 50 la sută, zic. Lasă planul în pace, nu dumneata decizi în legătură cu planul, și-apoi ce fel de instructor ești dumneata care o iei mecanic, interpretezi dogmatic? Unitatea dumitale a produs 687 de vagoane, planul de predări trebuie să fie proporțional cu producția! Adică, zic eu, cât de proporțional? Uite ce e, zice, ai să predai către stat 600 de vagoane în cap. Nu se poate, zic, am împărțit surplusul la membri. Îl iei înapoi, zice. Convoci adunare generală și votezi hotărârea, angajamentul gospodăriei de a da 600 vagoane. De convocat am s-o convoc, dar vorba dumneavoastră, de votat n-am să votez eu nici o hotărâre. Ba ai să votezi! zice. Ba, cu voia conducerii superioare de partid, n-am să votez nimic, zic eu, calm. Dacă doriți o asemenea hotărâre, vă invit să prezidați ședința și să le spuneți oamenilor că eu sunt un mincinos și că, prin mine, partidul i-a mințit când le-a promis că ce vor realiza peste plan vor împărți proporțional cu zilele muncă. Și că mergeți dumneavoastră să scoateți cartofii din pivnițele oamenilor, zic, poate provocați și acolo ce-a provocat fostul prim-secretar la Apătești, zic... Când aude de Apătești, o lasă mai moale. Da' ce facem cu producția pe regiune, zice? Bine, dumneata ai dat dovadă de simț organizatoric și spirit

de inițiativă, de-aia ai și obținut asemenea rezultate, zice, dar ce ne facem cu celelalte unități? Păi, zic eu, anul ăsta nu se mai poate face nimic și poate nici la anul, fiindcă instructorii noștri nu și-au ținut cuvântul față de oameni, de ani de zile aplică metoda asta și-i și firesc ca oamenii să nu mai creadă, să nu vrea să se mai ardă încă o dată. Cum, dar conștiința lor politică? Patriotică? zice tovarășul. Păi, uite care e problema, tovarășe dragă, zic eu, ascultă-mă și pe mine, ca om mai în vârstă și vechi militant, oricum, cu o experiență mai bogată și mereu pe teren, în mijlocul oamenilor, e o vorbă din bătrâni: cum îți așterni, așa dormi. Și încă una: ai copiii pe care i-ai crescut, pe care-i meriți. Oamenilor, chiar dacă trebuie să le ceri un sacrificiu, trebuie să le spui, să fii sincer cu ei: uite, mai oameni buni, așa și așa, n-o să ne fie prea ușor, dar uite că astea-s motivele pentru care vi se cere ce vi se cere. Nu să le promiți marea cu sarea și după aia să-i înșeli. Îi înșeli o dată, de două ori, hai de zece, dar de la o vreme... Știți doar cum a fost și cu fânul de la Vad. De-aia și putrezește bunătate de nutreț pe teren, fie necosit, fie cosit și nestrâns: fiindcă oamenii nu vor să mai lucreze degeaba. Spune-le de la început că trebuie să presteze munca aia gratis și tot obții rezultate mai bune decât atunci când ^i tragi pe sfoară... Și cu cartofii cum a rămas până la urmă? - l-am întrebat. Păi am ajuns la un compromis. I-am convins pe oameni să mai vândă încă aproape 100 de vagoane. Pe bani, bine-nțeleș. Iar în anul următor știi câți cartofi a scos unitatea mea, de pe aceeași suprafață? Peste 1200 de vagoane. Și am dat statului 1000 de vagoane în cap! Dar Florica... a rămas cu mai bine de un sfert pe câmp, au venit ploile, zăpada...

- Una mică, Herr Walter...

XVIII

Gigi Maxim ajunse la concluzia că povestea de la bar fusese un accident. Fiindcă momentul îl prinsese orizontal, pe burtă aproape. Se întinsese peste tejghea, asta-i. Avea dreptate nea Titi Samuraiu. Titi Samuraiu zicea că tot

secretu-i în poziția omului: când omul e-n picioare, drept, pe picioare, altfel stă de vorbă cu lumea. Dar când e culcat adică orizontal... Sigur că-l învățase și figuri din culcat, vreo patru figuri, dar astea la caz de forță majoră, vorba lui. Adică, dacă printr-o întâmplare, te pomenești la pământ. Dar când conduci tu, să conduci numai din picioare. Fiindcă omul de-aia-i om, fiindcă-i pe vertical, zicea nea Titi, Dumnezeu să-l ierte. Omu-i făcut pe vertical, asta-i poziția lui de putere, pe vertical lucrează el și se bate. Și-aici e și chestie de ce știe el, adică el e tare pe vertical, nu numai fiindcă în poziția asta lucrează el mai bine și se bate mai bine, ci și pentru că știe el, pentru că i-a intrat lui în cap că poziția asta-i cea mai bună. Dar când e culcat, s-a terminat cu el, zicea nea Titi. Omul care doarme ori se dragostește cu muierea, faci ce vrei cu el, nu mai are scăpare. Fiindcă-i culcat.

De alături, Teodora bubui din nou în perete. Gigi Maxim se sperie cu adevărat. Sări în picioare, lângă pat și începu s-o înjure. Care ce aia-a mă-sii de bate-n perete. Uite că l-a speriat, a sărit speriat, de parc-ar fi Sile care la orice zgomot plesnea inima-n el. Sigur că s-a speriat, dacă stătea culcat. Vorba lui Titi Samuraiu: omul culcat e fără apărare.

Se așază pe taburet, lângă masă. Pe scaun, n-oi fi chiar în picioare, dar nici culcat nu ești. Ca să te ia ca din oală. Dar în această poziție intermediară, lui Maxim îi era "între". Adică nici gata de atac ori de apărare, dar nici dezarmat și împăcat cu soarta. Șezând pe scaun, se pomeni compătimentind-o pe Teodora. Pe vai de steaua ei, care n-are nici o vină. Și n-o poți acuza că profită, fiindcă ea habar n-are cum devine cu teoria lui Titi și cu adevărul, la urma urmei, fiindcă teoria lui Titi e adevărată, verificată de-atâtea ori și nu numai de ei doi.

Să mă iau și să mă duc la ea? se întrebă Gigi Maxim. Sigur că nu pentru ea am venit eu aici, la cabană, nu pe postul ăsta m-am angajat eu, dar vai de steaua ei, amărâta. Iar trece printr-o "pasă neagră" și are nevoie de mine. Și cum s-o lași așa. Dumnezeu cu ea, că doar n-o iau de nevastă și cine știe dacă o să ne mai întâlnim vreodată, dar

când un om îți cere ajutor, de ce să nu i-l dai? Nu te costă nimic. E adevărat, până acum habar n-avusese că se poate da un asemenea ajutor. Dar sigur nu minte, ea are nevoie de un asemenea ajutor. Și pe el ce-l costă? Mai ales că n-o să afle nimeni, doar pe coridor, la ora asta...

Păi da și să-nceapă iar cu Andrei al ei... dădu Gigi Maxim înapoi. Dacă s-ar stăpâni cu Andrei al ei, ar mai merge, dar ea... Mă rog, a fost o tragedie, nu neagă nimeni, l-ai iubit, v-ați înțeles bine și, deodată... Sigur că-i o tragedie. Dar dacă eu nu neg că-i tragedie și sunt de acord să-ți dau o mână de ajutor, fii și tu mai... Măcar în momentul ăla stăpânește-te și nu mai... Andrei-Andrei-unde-ești-Andrei. Dă-o dracului, de piatră să fii și-ți piere tot cheful... Că aș vrea eu să-l văd pe bărbatul care să reziste la asta, adică, după ce că știe, de la tine, ce-a fost cu Andrei, că a fost bărbatul tău și că a murit... Și că a murit cum a murit. Mă rog, ce-a fost a fost, dar dacă tu mă chemi și eu vin, nu pentru că nu mai pot după tine, dar așa, să te ajut într-un fel, apoi stăpânește-te și măcar în momentul ăla nu-l striga pe Andrei la urechea mea, după ce că știi foarte bine că Andrei a murit exact într-un moment din ăsta... Adică, dă-o dracului, cum să-ți spun, nu se face...

Foa-i vier-di ca ha-lo-ho-naaa...

Dar nici cântecul nici îngrijitul unghiilor nu izbutiră să-l liniștească pe deplin. Poate că de vină era și poziția pe scaun, care, mă rog, nu era de culcat, dar nici cu adevărat în picioare nu era. Dar nici să se ridice în picioare nu-i venea. Doar ușa era încuiată. Și chiar dacă are de gând careva, el poate să se ridice în picioare la timp și-atunci să mai stăm de vorbă. Nu cum l-a prins Iosub, pe burtă, dezarmat. Las'că nu mai pupă el o ocazie ca asta. Și, la urma urmei, cam ce-ar dori tov. Iosub de la el? Să spună direct ce dorește, ca să stăm de vorbă. Și să vedem care pe care. Ori poate în legătură cu Tavi? Dar povestea s-a lămurit de-atunci, Tavi a rămas cu ce-a-ncasat și pace bună! Și-a dat el seama că ciobănoiul pândește o ocazie, că-l paște, dar asta-l privește pe el, las' să-nceapă iar, că iar o să dea cu curu de pământ ca atunci. Mamă, ăștia nici să cadă nu știu. Că Tavi e omul lui Iosub, pus să provoace? Să

fie sănătos, să-și fi ales un provocator mai de soi. Dacă chiar vrei să umbli cu așa ceva, apoi trebuie să știi cum. Adică să fii în preajma ăluia care-ncepe și să intervii tu, nici prea devreme dar nici prea târziu, când nu mai e nimic de făcut. Așa făcea Ozgun când căuta sămânță de ceartă, îi pune pe puștii lui să se lege de om și el, Ozgun, stătea prin preajmă și intra la momentul oportun. Sau el, Maxim, când se ajuta cu fetele. Dar se vede că Iosub nu se pricepe la astea, dacă l-a împins pe tâmpitul de Tavi să înceapă și nu i-a asigurat retragerea. Fiindcă în momentul acela Iosub nici nu era de față. Păi, așa vrei tu să lucrezi?

Foa-i vier-di ca a-lo-oh-naaah...

Păi, să ceară consultații de la el, dacă vrea să lucreze ca lumea - Gigi Maxim era din nou stăpân pe sine și comparația între stiluri îi dăduse încredere.

Acuma, dacă stai să te gândești, se gândea Gigi cu plăcere, dacă Ozgun nu-i făcea figura aia, el, Gigi n-ajungea să... Dar atunci grozav dorea să facă și el parte din ceata lui Ahmet și de-aia se ținuse după el, ia-mă, bre nea Ahmet, și pe mine la matale, fiindcă Ahmet Ozgun era mai tare și decât nea Costache, polițaiul și decât oricare altul din mahala și când trecea turcul cu ai lui pe stradă, toată lumea se topea prin curți ori se lipea de gard și ia să fi îndrăznit careva să se pună contra... Și de-aia se ținuse el după Ozgun, ia-mă, bre nea Ahmet, și pe mine, și-ntâi turcul îl înjurase potolit și dăduse cu pietre după el - ce era să facă el cu un puțoi ca Gigi - dar Gigi nu se lăsase și se ținuse scai și acolo, pe malul Dunării... Nu atât durerea și umilinta, atât cât o pricepuse el atunci, nu astea îl făcuseră pe Gigi să ia hotărârea să se facă mare cât mai iute și să dea de pământ cu Ozgun și cu ai lui și cu toți care trăiau ca Ozgun, durerea o îndurase fără să crâcnească, fiindcă el crezuse că Ozgun îl pune la probă, înainte de a-l primi în gașcă și de-aia răbdase el totul. Și-apoi, chiar de-ar fi încercat să se oprească, să scape, n-ar fi putut. Întâi și-ntâi fiindcă era culcat. Asta a fost prima lui lecție: că atunci când ești culcat, nu ești bun de nimic, stai culcat numai când dormi. Și când mori. Dar Ozgun își făcuse râs de el, de sufletul și de trupul lui, culcat. De la bun început avus-

ese de gând să-și bată joc de el. Nici o clipă nu se gândise să-l ia cu băieții lui. Și de-aia. De-aia, după ce s-a întremat, s-a dus la "sală" la nea Fane. Și dacă s-ar fi lăsat pe mâna lui nea Fane, ar fi ajuns campion, poate că și la Olimpiadă ar fi ajuns, acum ar fi fost cineva în box, fiindcă era iute, avea ochi, știa să rabde și, mai ales, avea el un dinte... Bă puță, zicea nea Fane, la cine ai tu dinte, mă, te citesc ca pe carte, tu ești din ăia care așteaptă o viață să-și plătească o poliță, ai tu pe cineva pe listă... Gigi nu recunoștea, n-ar fi spus pentru nimic în lume pe cine anume are el pe listă, dar după doi ani i-a venit bine și i-a venit tot pe malul Dunării, acolo unde Ozgun îl făcuse să se culce și-l mințise. Dar după ce i-a tocat pe Nelu Motoc și pe Lăcustă, a încercat cu Ahmet. Însă nici nu s-a apropiat bine de turc și a zburat prin aer și a dat de pământ. De trei ori, ca în poveste, a încercat Gigi, însă boxul lui nea Fane nu-i era de folos în fața lui Ahmet Ozgun. Dar nu s-a dat bătut. L-a părăsit pe nea Fane și s-a lipit de nea Titi Samuraiu. Trebuia să-l care în spinare de la cârciumă până la bojdeuca lui, să-i dea întâi ceva potol înainte de a-l zgândări la povești. Nea Titi cutreierase lumea, fusese de toate la viața lui, jandarm, circar, trecuse și prin Legiunea Străină. De-aia și știa "figuri". Și se bătuse grozav la viața lui. Învățase de la un japonez, la Hong Kong, figuri și de-atunci nu-i mai stătuse nimeni înainte. Gigi trebuia să-l zgândăre: bre nea Titi, da' cum a fost aia, la Marsilia, bre? și nea Titi crăpa un ochi bănuitor și după aia îl crăpa și pe ălălalt și nu mai era bănuitor și dintr-o dată sărea în picioare, de parcă până adineauri n-ar fi fost turtă, de parcă n-ar fi pus băutură pe buze de cine știe când. Și se apuca să-i "arate" lui Gigi cum fusese la Marsilia. Și la Hamburg. Și la Singapore. Și pentru fiecare încăierare, Titi "povestea" o figură. Și nu putea povesti fără să arate. Și nu putea arăta decât pe viu. Gigi îndura fără să crâcnească toate bușelile, ba, după ce-și venea în fire, îi cerea să repete. Seara se târa spre casă cu oasele făcute zob, dar sigur că în curând are să-i sune ceasul lui Ahmet. Și ceasul a sunat mai curând decât se aștepta turcul. Gigi i-a tocat și pe rând și "la grămadă". Turcul a cerut pace. Dar Gigi n-a vrut. Turcul i-a trimis vorbă că-l primește în gașca

lui. După aia că el, Ahmet, și cu ai lui se pun sub comanda lui Gigi. O să fie cea mai grozavă gașcă ce s-a pomenit pe malul Dunării. Gigi nu i-a răspuns. Își vedea mai departe de școală - unde era printre elevii buni și cam al doilea la matematică - și când pune mâna pe Ozgun ori pe unul de-ai lui, dădea cu ei de pământ. Dădea, în așa fel, încât ăla să nu mai fie bun de nimic măcar pe-o săptămână. De-abia acum Ozgun, zice-se, l-a luat în serios. Și, la o "întâlnire", a scos șișul. Gigi parcă asta ar fi așteptat: sub privirile mahalalei, l-a făcut pe turc să dea îndelung găuri în văzduh.. de parcă mâna lui ar fi condus șișul. Și când s-a plictisit, i-a făcut una din cele patru figuri "de șiș" învățate de la Samurai. L-a făcut ghem pe turc și l-a lăsat să cadă în tăiș. Nu prea adânc. Apoi l-a ridicat și, cu altă figură, l-a azvârlit sub gard. Și a luat șișul, l-a șters de pantalon și a plecat spre casă, legănat. Turcul a fost luat la armată curând după întâmplare, iar ceilalți și-au mutat vadurile ca să nu li se mai încrucișeze drumul cu al lui Gigi. Dar Gigi prinsese gust. Căpătase mâncărici la palme. Așa că, mai ales când ieșea de la școală, făcea câte un ocol, doar-doar o da ochii de cine știa el. Șmecherii se topeau ca potârnicile ori încasau și tăceau. Cam pe-atunci s-a lansat zvonul că Gigi lucrează pentru ai de la Miliție. Lui Gigi îi convenea să se creadă acest lucru. Și când n-a mai găsit cu cine să se ia, fiindcă se topeau cu toții din calea lui, a început să folosească fetele ca nadă. Întâi pe Angela de la cofetărie. Angela înflorise peste noapte, îi era un fel de verișoară de-al doilea și n-a zis nu. Gigi o trimitea pe Angela înainte pe Corso, și el în urma ei, la douăzeci de pași. Nu exista să nu se întindă o labă înspre mersul ei dat în paște, ori o vorbă mai așa să nu pornească. Dar înainte ca gura să se fi închis ori să piară arsura din vârful deștelor, mâna aia sărea din umăr, junghietura ailaltă trosnea sub palma tăiș, iar îndrăznețul trebuia să îndure și mișto-ul pretenarilor. Dar foarte curând Angela - poreclită urgent Soarta-Crudă - n-a mai fost luată în seamă nici pe Corso nici în altă parte. Era și ea în vorbă cu unul, un băiat liniștit, dar ăla s-a lăsat păgubaș. Norocul lui Gigi că chiar atunci familia lui s-a mutat în București. Noroc, fiindcă la București puteai

schimba terenul de la săptămână la săptămână. Dar și aici, după o vreme, n-a mai avut ce bate, deși schimba fetele. Gorobeții îl învățaseră, îi ziceau "tovar'sh căpitan", fiindcă erau ei informați că Gigi lucrează la secția aia de moravuri și numai de-al dracu' face pe elevul. Întâlnirea cu Miliția n-a întârziat. Nu fiindcă l-ar fi pocnit cam tare pe ăl din ziua aia. Dar voiau să afle ce-i cu șmecherul care lucrează pentru ei, fără ca ei să știe. Într-adevăr, se dă drept ofițer? Informațiile erau contradictorii. Unii ziceau că da, că-l auziseră pe el spunând că-i ofițer, căpitan, alții că nu, că el, Gigi, nu zisese nici o dată că-i de la Miliție, dar după cum "lucra", nu putea fi din altă parte. L-au chemat ca să stea de vorbă cu el. Nu, nu susținuse niciodată că-i de la Miliție. Și nici că lucrează pentru Miliție. El, pe cont propriu. Nu, n-a zis nici nu. Păi de-aia, fiindcă nu-i poate suferi pe golani. Pe derbedeii care se leagă de oameni, pe stradă, se leagă de fete, de femei, prin tramvaie. Așa, pe cont propriu. Nu, nu i-i frică. Da, știe să și dezarmeze. Patru figuri de șiș. Era unul, noi îi ziceam Titi Samuraiu, fiindcă le prinsese de la un japonez. A murit, da. A, nu, el vrea să termine liceul și să facă Politehnica. Electronica i-ar plăcea. Da, are note mari la matematică, la fizică, la chimie. Și la celelalte, dar el vrea să facă Politehnica. Nu, nu vrea să facă Dreptul. El vrea Electronica. Sigur, orice s-ar întâmpla.

A doua zi a fost chemat iar la Miliție și de-acolo condus în altă parte. Acolo erau și civili. Și acolo Gigi a ținut-o pe-a lui - că nu vrea să facă facultatea de Drept, ci Electronica.

Multafostpuținarămas - a zis atunci Iosub, după ce el a zis că vrea să facă Electronica, orice s-ar întâmpla.

Ba nu, n-a zis niciodată: orice s-ar întâmpla. Așa ceva n-a zis. Ci numai că el nu vrea să facă Dreptul. Ci Electronica. Și-atunci a intrat în scenă Iosub, cu **Mult-a-fost-puțin-a-rămas**.

Teodora bătea acum în perete mărunț-mărunț. Ca și cum ar fi bătut toba cu degetele. În perete. Nu arăta să fie chemare. Poate că se plictisea și de-aia. Ce-ar fi să se ducă dincolo, la ea? Măcar așa, să mai stea de vorbă. Și, mă rog, dacă ea chiar insistă și insistă...

Se ridică în picioare. Cum e mai bine pentru om. Când ești tare și sigur pe tăria ta, ești și mai bun. Și poți să-i ajuți și pe alții. Cum e cazul lui Teodora, vai de steaua ei. Sigur că-i o tragedie. Cancerul. Andrei al ei a murit cum a murit, dar nu de cancer, ci de inimă. Am mai auzit de niște cazuri, tot așa, de bărbați care și-au dat duhul în timp ce... Asta-i, că erau culcați. De-aia avea dreptate Titi. Când ești în picioare... N-am auzit de oameni care să fi murit în picioare, în afară de război, când vine glonțul. Poate dacă omul ar sta mai mult în picioare, n-ar muri. Adică ar muri mai târziu. Dar când omul nu mai vrea el să trăiască, atunci se culcă. Și sigur că atunci moartea...

Gigi Maxim, din doi pași, se apropie de peretele dinspre Teodora și bătut ușurel, cu degetul îndoit. De dincolo i se răspunse numaidecât. Gigi descuie și dădu să intre alături, la camera 9. Ușa era încuiată. Neliniștit - de vizavi, din camera ăloră doi care toată ziua se bușesc și dau drumul tare magnetofonului, se auzeau glasuri, și parcă pași încioace - ba nu, i se păruse. Oricum, de ce nu descuie ușa, dacă l-a chemat?

Încercă din nou clanta. Apoi bătut. Nu i se răspunse. Să fi greșit camera? Nu, e camera 9. Atunci ce aia-a măsii? Ciocăni iar și așteptă cu urechea aproape lipită de ușă. De dincolo nu se auzea nimic. Asta-i nebună! După ce că mă cheamă... Și-acu' nu deschide...

- Duduie Dora... chemă el încetișor - glasul îi ieși străin și parcă necuviincios.

Stă ca un caraghios, aici, pe coridor, dintr-o clipă-n alta poate să iasă careva din ăștia cu tranzistor și să-l vadă acolo. Și stau toți cu urechea la pândă. Și află că el bate la ușa ăsteia și asta nu deschide. După ce că tot ea l-a chemat. După ce l-a chemat de-atâtea ori. Să mai strige o dată? Dă-o-n aia a măsii, face pe nebuna, n-are decât. Tot mai bine-i singur. Și în picioare. Să te știi tu, drept, în picioare.

Gigi Maxim se răsuci pe bocancii lui greoi, cu grijă, să nu facă zgomot. Și se opri. Avusese de gând să se întoarcă în camera lui. Să se întoarcă și, în fine, ce-o fi, om mai vedea. Ori să coboare la bar, de astă dată în picioare. Și-atunci să-l vedem pe Iosub. Dar camera 6, cea ușă-n ușă

cu a Teodorei... Acolo, la 6, deși nu era ocupată... Nu, nu se-n-tâmpla ceva anume, nu întâmplare, altul e cuvântul, altul. De fapt, nu pentru că în camera aceea s-ar întâmpla ceva la care el ar fi dorit să fie de față, sau, și mai bine, în care și el să fie implicat, nu asta îl atrăgea - fiindcă îl atrăgea. Ba nu, nu-l atrăgea, deși, la început... ci pur și simplu nu voia să se mai întoarcă în camera lui. Și nici să coboare nu voia. Ca să nu Iosub. Aici, la 6, nu-i nimeni, camera e goală de când au plecat scriitorii și goală a rămas. Azi-dimineață... Da, azi-dimineață, vrând să intre la Teodora, nimerise aici și rămăsese, un minut sau poate mai mult, și se gândise să se mute aici. Și după aceea renunțase, de ce să se mute? La 7 o actriță, la 5 mucoșii ăia care dau drumul la mag. Mai bine la el, la 10.

Și nu se mutase. Chiar uitase că-i trecuse prin cap să se mute. Dar acum. Acum. Măcar așa, să stea puțin. O cameră goală e altceva, e altfel, nu știe anume cum, dar altceva decât. Ca și cum ai. Iar acum, în clipa asta, camera 6 părea și mai.

Făcu pasul, cu grijă, neauzit. Apăsă clanța. Deschise. Nu se aștepta să dea peste cineva acolo. În jumătate-întuneric jumătate-lumină generală, o văzu pe fata aia, întinsă îmbrăcată, pe pat. Era întinsă pe pat și se uita la el. Se uita la el, de parcă... Nu, așa ceva nu mai văzuse.

De surpriză, Gigi Maxim vru să se retragă. Dar intră pe vîrfuri și închise ușa după el. Apoi răsuci cheia.

Fata se uita la el. Părea că vrea să spună ceva, să-i spună lui ceva, să-i spună că-l așteptase, să-i spună că știa că el are să intre aici, la 6.

XIX

După ce zgomotul pașilor se stinse, pe Teodora o încercă un ușor sentiment de vină: ea îl chemase; dacă nu adineauri, adică exact înainte ca el să vină, atunci îl chemase de câteva ori mai înainte. Iar dacă el îi bătuse în perete, anunțând-o că vine, ea îi răspunsese afirmativ. Și totuși, nu-i deschisese. Nu, nu se răzgândise, i-ar fi prins

bine să aibă cu cine schimba câteva cuvinte, ori cu care să tacă, ori să-l pună să povestească de-ale lui, cum îi bătea el pe golani, provocându-i cu fetele. Vasăzică sunt și femeile bune de ceva. Te legi de sor-mea, bă? Te dai la gagică-mea? - așa trebuie să fie. La urma urmei, el simplifică, aduce până la sâmbure eternul conflict pentru găină. Dar n-o să-și închipuie acum că Gigi Maxim o face așa, pur și simplu, de amorul artei. Trebuie să aibă el un motiv. Și încă unul pipăibil. Și concret, chiar dacă el nu-și dă seama de concretețea lui. Și foarte serios. Trebuie să fie ceva, ceva mult mai serios și mai adânc decât simpla cafteală pe care-o încasase de la turcii lui. Ceva mult mai adânc. Ceva care să-i fi lăsat, pentru totdeauna un fel de. Dar n-a spus. Aș fi putut să-l descos. Chiar dacă el n-ar fi spus, aș fi încercat să deduc.

Dar, auzind ciocănitul în ușă apoi glasul - cred și eu că era nedumerit, furios - nu se ridicase să-i deschidă, nu-i răspunsese. Își aduse aminte că, pentru o secundă, îi păruse rău că încuiase ușa. Nu trebuia s-o încuie, el ar fi intrat și. Dar ea încuiase și tocmai își găsisse o poziție plăcută, locul se încălzise și îi ținea cald. Cum să se ridice de-acolo.

Tocmai își găsisse un culcuș. Mai bine zis un leagăn, fiindcă atunci când îl nimerea, când îl potrivea, începea și plutirea, legănată. Uneori se prăbușea, dar niciodată nu ajungea până la acel jos. Se oprea la timp și reîncepea legănatul, acolo. Alteori urca. Într-un zig-zag domol și colorat. Ciudat, de la moartea lui Andrei, urca mai des și mai colorat. E drept, și cobora de mai multe ori. Dar colorat.

Afară să plouă ori să fie noapte ori, ca acum, să viscolească. Și tu, în leagăn. Mai bine zis în nacelă. Nacela poate fi chemată mai ales când afară ninge ca acum, sau e noapte, sau plouă. Pe timp frumos și pe lumină poți s-o chemi cât vrei: nacela nu vine. Fiindcă ce să facă ea, pe timp frumos. Când e timp frumos, mai există un afară și un înăuntru, a-tunci e otova și nici măcar nu-ți dai seama de asta, fiindcă atunci nu te gândești că ar putea fi și așa mai departe. Dar noaptea și pe timp urât. Atunci, da. Și poate că nu-i neapărat detașare, refuz de a face parte din ceea ce e dincolo de tine, în jur. Pur și simplu nacela. Care plutește

cu adevărat, coboară și se oprește la timp, urcă în zig-zag colorat. Așa, bine, co-lo-rat.

În liceu, când făcea balet, Doamna Bertolotti vorbea de oase de pasăre. Zicea că Nijinski avea oase de pasăre, adică fără măduvă. De asta și zbură. Salturile lui care nu se mai terminau. Dacă Doamna Bertolotti n-ar fi fost italiancă. Dacă Doamna Bertolotti ar fi fost rusoaică, n-ar fi zis asta. O rusoaică n-ar fi zis despre Nijinski. L-ar fi lăudat altfel. Ar fi zis că Nijinski e frumos. Ori că are suflet bun. Ori că o așteaptă-n crângul de mălini. N-ar fi zis că are oase de pasăre. Și că de aceea poate să plutească. Fără măduvă. Pe Doamna Bertolotti o chema Maddalena. Dar fetele, cele de la balet, îi ziceau Doamna Berta. Și Doamna Berta vorbea numai despre Nijinski. Nu știa sau nu voia să rostească numele nici unei balerine. Ba da, o singură dată îi scăpase ceva în genul: Nijinskaia. Sau: Nijinskova. Mai degrabă Nijinskaia. Doamna Berta a plecat în Italia când ea era într-a zecea. Într-a zecea nu mai făcea balet, dar a condus-o pe Doamna Berta la gară. Doamna Berta plângea și avea obrazul unsuros și găfâia. Domnul Bertolotti se vântura de colo-colo, întreba întruna pe te miri cine dacă or să poată prinde avionul, dacă, nu cumva, la București, trenul are să ajungă după ce avionul. În schimb, Nelu Bertolotti - acum Giovanni - făcea pe nebunul. Că, adică, nu-i prea pasă. Ca și cum în fiecare săptămână ar fi făcut drumul ăsta. Nelu îi lăsase Rodicăi bicicleta lui de curse. Mai bine i-ar fi dat-o lui Otti. Rodicăi să-i fi dat haina de antilopă. Ar fi ajustat-o și i-ar fi. Dar Nelu era zgârcit. În afară de bicicletă, de rabla aia, n-a mai dat nimic nimănui. A luat până și acordeonul. Anul trecut ea fusese prietenă cu Nelu vreo două luni. Fuseseră și la ceaiuri, o dată merseseră cu gașca la Păltiniș, a doua oară numai ei doi, la Bîlea. Atunci când lui Nelu i-a intrat bățul în gât. Fusese un accident grozav, toți doctorii roiau în jurul lui, fiindcă era un caz. Să skieze pe loc aproape drept și, dintr-o dată, propriul băț să sară, cine știe cum și să-i intre-n gât. Nu-i chiar intrase, dar îl izbise cu capătul în gât și aproape jumătate de an Nelu chiulise de la școală cu tot felul de analize. Îi fuseseră atinse și corzile vocale, vorbea în șoaptă și ea îi ținuse de urât, pe la

policlinici, unde doctorii îl tot chestionau și el făcea pe nebunul și ea pe lângă el. Și după aia se duceau la el acasă și se strecurau în camera lui și se sărutau. Și după aia se uitau în oglindă și râdeau de buzele lor umflate. Lui Nelu Bertolotti îi crescuse barba, se bărbieră de doi ani și barba lui o înțepa. Ea zicea: mă-nțepi dar nu se ferea și nici el nu făcea nimic ca să n-o mai înțepă cu barba. El de pe-atunci știa că familia lui urmează să se întoarcă în Italia. Te iau cu mine, zicea el, hai să ne cununăm acum și te iau cu mine, am un unchi foarte bogat și-o să călătorim, zicea el și-atunci devenea mult mai îndrăzneț și ea nu se opunea, dar nici nu zicea că vrea să meargă cu Nelu în Italia. Și Nelu insista, hai să ne cununăm și când ne vine aprobarea, plecăm în Italia și, zicând asta, devenea foarte îndrăzneț, adică pornea, începea să devină foarte îndrăzneț, dar pentru că ea nu zicea nimic de Italia, nici da nici nu, îndrăzneala lui se topea și rămânea la jumătate și pleca furios, la baie și ea își lua hainele și începea să se îmbrace, mâhnită, și-și prelungea îmbrăcatul, ca să nu fie cu totul îmbrăcată atunci când Nelu se va întoarce de la baie și va începe iar să-i propună să plece în Italia și să înceapă să devină îndrăzneț și, într-adevăr, Nelu o lua de la cap cu propunerile de căsătorie și o dezbrăca și se sărutau cu buze umflate și barba lui de bărbat îi ardea obrazul, dar pentru că ea n-avea nici o părere în legătură cu Italia, Nelu se oprea chiar la poartă și, furios, se ducea la baie și ea începea să se îmbrace, în așa fel, ca la reîntoarcerea lui de la baie, să nu fie îmbrăcată de tot și Nelu zicea că de ce se îmbracă, doar ei doi or să plece în Italia și iar s-apuca s-o sărute și s-o urzice plăcut cu barba lui de bărbat și ea nu se opunea și nu s-ar fi opus deloc, dar de ce neapărat Italia, doar ea nu-i ceruse nimic în schimb și nici n-avea de gând să-i ceară ceva în schimb, Nelu săruta bine și avea barbă, de ce era nevoie să-i facă promisiuni cu Italia.

Pornise de la. Înapoi. Nelu. Doamna Berta.
Bertolotti. Nijinski-Nijinskaia. Oase de pasăre. Balet.
Nacelă.

Nacela a urcat în zig-zag colorat. Până aici, înapoi, la nacelă. Și afară-i viscol și cam întuneric, iar aici e cald și

bine și plutitor. Și n-a deschis ușa. Fiindcă nu vroia să-și întrerupă nacela. Dar prea târziu. Și ofițerul și călăuza. Ca și Andrei. Ca și Nelu. Nelu, într-un accident. Nu de automobil cum crezuse întâi, fiindcă un accident mortal, în Italia, de ce poate fi când auzi prima oară cuvântul, dacă nu de automobil? Nelu murise într-un accident de tren.

Adevărat, nu în Italia, ci în Germania, pe undeva prin Bavaria. Dacă atunci, când cu policlinicile lui și cu bățul de ski s-ar fi întâmplat până la capăt, ar fi fost și ea în trenul acela din Bavaria. Dar asta, adică moartea lui Nelu, e o excepție. Nelu a murit și fără asta. Fiindcă Nelu nu voia să primească nimic fără plată. Și de-aceea. Deși ea nu se gândea pe-atunci că pentru asta trebuie să ceară, să pretindă, să aștepte ceva în schimb. Dar parcă o întreabă cineva pe ea. Nelu Bertolotti a deschis seria, chiar așa, oprindu-se exact atunci când. Cu toate că nu mersese până la capăt. Dar poate că a fost suficient să înceapă. E suficient să înceapă numai, și să și fie ca și cum ar fi. Ca să moară.

Fiindcă asta este: cine se atinge.

De fapt, nu Nelu Bertolotti, Nelu a fost un fel de preludiu și inutil. Ci Sandu Groza. Când i s-a spus că Sandu e sub prelata aceea kaki, deși mai erau acolo, pe podeaua murdară, alte patru prelate kaki, umflate pe dedesubt, și văzuse și ea ori auzise vorbindu-se de peretele de care se zdrobiseră scaunele telefericului cu tot cu - nu, încă nu văzuse peretele, apoi, când voise să se uite, n-a mai fost lăsată, iar o săptămână mai târziu peretele arăta proaspăt tencuit și zugrăvit - atunci văzuse doar prelata kaki, una din cele patru. Și, în ciuda mirosului dulce, totul părea caraghios și de prost gust, ca o farsă cu morți și ea nu putuse atunci să creadă că sub prelata kaki e Sandu și tocmai de aceea, fiindcă nu putea fi el, se pomenise gândind repede, parcă grăbindu-se să termine ce-i trecuse prin cap: Dumnezeu nu bate cu bățul... Asta era.

Asta era, deși parcă mult mai târziu își dăduse seama de adevărul celor spuse și nu atât adevăr, fiindcă nu de adevăr e vorba, ci de faptul că, atunci, ea nu gândise acest lucru și nici n-avea cum, fiindcă ea nu știa că Sandu nu fusese singur în scaun, că se lipise de perete împreună cu Ika,

deci cu alta, deci la distanță de numai câteva ore de la. Atunci, când cu prelata, nu putuse fi decât nenorocirea în fața căreia se simțise stingheră, ba chiar încurcându-i pe cei care se vînturau pe-acolo, toți au treburi foarte, foarte importante și urgente, simțise că e mai străină de Sandu și de toate, mai străină și decât milițianul care, de fapt, nu făcea nimic, nici măcar nu interzicea curioșilor să ridice câte un colț de prelată și să vadă, mai străină și decât fetița aceea care continua să bată mingea de perete, poate că nu chiar peretele cu pricina, dar perete. Atunci nu fusese decât uimirea - ia te uită ce a putut să se. Fiindcă Sandu n-avea ce să caute acolo, sub prelata aceea, acolo unde zisese ori doar arătase, fără să zică. Mioara. Mioara plîngea rupt, un minut arăta ca oricare altul de pe-acolo, apoi alt minut hohotea și întreba și nu i se răspundea și spunea cui n-o asculta că ea este sora celui cu pulover roșu, ca în minutul următor să devină un oarecare spectator și s-o întrebe pe Teodora: Ce-a fost, dragă, s-a rupt, cablul, ori?... și Teodora zicea, de fiecare dată: Nu cablul, frâna, cică s-a defectat frâna și scaunele n-au mai putut fi... dar nu mai apuca să termine, fiindcă Mioara trecea iar la minutul de plîns și de soră a celui cu puloverul roșu.

Deci, Sandu a fost primul. Sigur că atunci zisese că Dumnezeu nu bate cu bățul, dar fără să se gândească anume la asta, fiindcă abia mai târziu a ajuns la convingerea că Sandu a fost, într-adevăr, pedepsit. Fiindcă nici douăzeci și patru de ore nu trecuseră și el o ștersese cu alta. Ca și cum nu el, Sandu, ar fi fost cel care pusese totul la cale, cerând și ajutorul Mioarei, iar Mioara aranjase totul. Mioara o îmbătase și după aceea o urcase la mansardă - ca să-i arate ceva, nu mai ține minte ce - și ea râdea în sinea ei, și făcea pe beata, dar nu era nici beată și nici resemnată, râdea doar de faptul că dorința ei urma să se îplinească fără ca ea să facă nici un efort, Sandu îi plăcuse de la început și dacă Mioara n-ar fi avut inițiativa, ar fi făcut ea singură în așa fel ca, mâine sau poimâine sau cel mult într-o săptămână... Era însă amuzant că și Sandu și Mioara căpătaseră niște mutre de hoți care pun la cale o blestemăție, dar erau simpatici în strădania lor de a-și

ascunde intențiile și ea se lăsase dusă și se făcuse că nu observă trucul Mioarei și când a apărut Sandu, iar Mioara a început să se bâlbâie, căutând un pretext ca să plece și când Sandu a condus-o pe Mioara până la ușă, ea s-a prefăcut că o interesează fleacurile de pe pereți. Ca el să poată încuia ușa. Apoi s-a împotrivit exact cât trebuia, ca totul să se termine cât mai repede și a izbutit după aceea să-l țină lângă ea toată noaptea, mai exact: să-l lase să rămână, să fie, în această parte a doua, ca și cum n-ar mai fi fost și o primă parte. Și Sandu rămăsese, din cât apucase ea să-l cunoască, fără să dea impresia că rămâne dintr-o obligație, rămăsese cu totul și singura notă falsă fusese - adevărat, înspre dimineață și după îndelungi pregătiri - inevitabila cerere în căsătorie. Și ea spusese: Da, ca să nu-l întrerupă, știa că nu-i bine să-i întrerupi, să-i refuzi, chiar când ei speră într-un refuz și rostise Da-ul ^n așa fel, încât nici să nu-l întrerupă, dar nici să nu dea impresia că pune prea mult temei pe cererea lui - și Sandu simțise asta și totul fusese bine și, pe la șapte, plecase acasă și Sandu o condusesse și, pe drum, vorbiseră doar despre ce vedeau ei în acea dimineață și comentaseră cu glas tare și râzând și ea se îmbătase îndelung și adormise numaidecât, ca să fie proaspătă, diseară, când aveau să se întâlnească și să se plimbe pe unde s-o nimeri. Și, la patru se trezise, mama ei tocmai se întorsese de la slujbă, când a sunat Mioara. Tu, zicea Mioara la telefon, de parcă ar fi fost vorba de o întâlnire la croitoreasă, tu, sunt jos, în stația de taxiuri, hai iute, tu, e ceva cu Sandu. Și ea nu simțise nimic. Nu presimțise. Se spune că femeile presimt. Ea nu. Mioara o aștepta în mașină. Tu, e ceva grav, tu, mi-a telefonat de la Miliție, sus, la teleferic, zisese Mioara și începuse să plângă: Ce-i spun eu mamei, când se-ntoarce de la mare. Și când au ajuns era prelata kaki. Prelatele. Și ea nu credea că acolo, că una din prelate e Sandu și de asta spusese: Dumnezeu nu bate cu... ba nu, atunci n-avusese cum să spună asta, atunci nu știa că Sandu fusese cu Ika. Doar la câteva ceasuri după ce ea spusese Da, ca să nu-l întrerupă și să nu-l oblige. Dar obligându-l, totuși. Asta a spus-o ceva mai târziu, după ce a aflat că Sandu nu fusese singur și că povestea cu frânele s-a întâmplat la coborâre,

nu la urcare, deci ei fuseseră sus, el având de gând să se odihnească un pic înainte de ora opt când urmau să se întâlnească iar și să se plimbe pe unde s-o nimeri. În ajun, Ika dansase toată vremea cu Feri al ei, ba, cu puțin înainte ca Mioara să o cheme sus, la mansardă, o văzuse pe Ika în camera bătrânilor, nici măcar nu stinseseră lumina și uitaseră ușa întredeschisă, trecând spre bucătărie, Teodora o văzuse pe Ika, pe patul dublu al bătrânilor Groza, poate cu Feri; dar poate cu altcineva, nu-l recunoscuse pe el, însă Ika era acolo, numai picioare dezgolite pînă la brâu, Teodora n-ar fi uitat momentul acela, nici chiar dacă a doua zi nu s-ar fi întîmplat povestea cu telefericul, nu-l poate uita, fiindcă, văzând picioarele dezgolite și frămîntându-se (el nici nu conta, poate că Ika era singură, acolo, pe patul bătrânilor, în odaia luminată și cu ușa uitată întredeschisă), n-a gândit ca o altă femeie picioarele Ikai, zbaterea lor, dezgolită, n-a îngreșat-o, nu i-a provocat nici gelozie și nici nu i-a venit să spună: curva, nerușinata și așa mai departe, ci: Acum e momentul. Și a și făcut doi pași în cameră, Ika pe ea o aștepta sau n-o aștepta neapărat pe ea, dar ea ar fi putut prinde momentul și să. Dar după doi pași s-a întors și a închis ușa după ea și s-a dus din nou în bucătărie, deși n-avea ce face la bucătărie, dar trebuia să rămână singură câteva clipe, ca să-și rumege gelozia. Bărbatului încornorat.

Așa că telefericul i-a pedepsit pe amândoi. Fiindcă Dumnezeu nu bate cu parul. Fiindcă, într-un fel, și Ika. Și cine se atinge.

Nacela se întoarce, colorat, în zig-zag. Poate nu și-ar fi dat seama de legătură, numai cu Sandu. Și nici n-a înțeles-o decât încoace, mult mai târziu. Adică aici, la cabană. Poate că-i trecuse prin cap și mai înainte, dar nu-și dăduse seama. Pînă la Tavi.

Atunci, cu Tavi, adică ultima oară. Întâi mi s-a părut că asta vine de la frigul de-afară, frigul adunat de el, pe drum, fiindcă abia urcase de la gară. Am zis ori avusesem de gând să zic: Trebuia să te las să te dezmoștești. Și el, bine-nțeles: Las' că m-ai dezmoștit. Adică: dezmoștat. Și, ceva mai târziu, tot el: Ai 'mnetale ceva de te scoală din

morți. Și după aceea: Nici n-ai zice că ai așa ceva, după cum ești făcută. Și eu: Știu, vrei să spui că-s prea slabă. Și el: Chiar slabă-slabă, n-aș putea zice, da o țâr' de carne n-ar strica în plus. Și eu: Vorba ta, ca să ai pe ce pune mâna. Și el: Cam așa. Apoi tot el, numaidecât: Da' dacă ai... aia, ce mai ai lipsă de carne? Și eu insist, fiindcă nimeni nu-mi mai spusese că aș avea **ceva** mai aparte: Anume ce, zic. Și el: Ce știu cum să-i zic, poate că nici nume n-are, da' ceva ce nu mai egzistă la altele tot ai 'mnetale. Ceva de bine sau de rău? zic. Păi, de bine, cum ți-am mai spus, ai ceva de scoli și din morți... încearcă să-mi explici și mie, cam ce anume și când crezi tu că, în fine, am eu acel ceva care? zic. Și el oftează: Ce știu io, poate că n-are nume, nici n-am auzit, adică din gura altora, adică un bărbat să spuie că muierea cutare... adică n-am auzit io, ce știu, poate că și altele or avea, da' io... acuma să nu crezi că mă laud, da io n-am de ce mă plânge în privința asta, că aci, la cabană, mă rog, lumea vine să se distreze și chiar de vine cu soțu, soțu mai bea, ori nu se adaptează, că așa-i la noi, trebuie să te adaptezi, așa se zice, că-i un aer șpețial și de-aia ; adică asta am vrut să spun, că aci, la cabană, n-am dus lipsă, ba s-o-ntâmplat de multe ori să nu poci face față, că așa-i la noi aeru... și nici în sat, că dacă mai toți bărbații lucrează în combinat și cu naveta și feciorii tot la fel, așa că... numai să poci face față... Vrei să spui că ai cunoscut destul de multe femei, l-am ajutat. Păi, asta am vrut să spun, nu mă laud, da' vorba aia, au fost și cazuri de n-am făcut față. Și n-ai mai găsit la nici una ce-ai găsit la mine, vrei să zici. Păi asta-i, n-am găsit, asta am vrut să spun. Dar ce anume? - despre ce anume e vorba, încearcă să spui ce anume. Și Tavi a oftat iar, îi venea greu: Nu știu cum să-i zic, da nu-i chiar aia de te gândești 'mnetale. De unde știi la ce mă gândesc eu? zic. Păi, așa, că uite, să-ți spui un caz, nu-i frumos, dar așa, că m-ai întrebat: az'vară a fost aci, la noi, o negresă, negresă veritabilă, măritată c'on român, ave și doi copii, faini copii și, din câte se zicea, român, adică bărbatu o lăsase, că prea dădea cu ea de-a rostogolu', cum se zice pe la noi, adică-i plăceau bărbații și poți să te interesezi, parcă era turbată, nu i-o scăpat unul din ăi de la

cabană, era și-un băiat de vo paispe ani, că s-o și certat cu maică-sa, și după aia, dar rămâne între noi, nici pe Herr Walter nu l-o iertat, câtu-i el de bătrân, și nu-i ajungea, ziua o lua prin pădure și ce era: cioban, țapinar, excursioniști... mă rog, mi-o vin't și mie rându, că doară ce mai conta unu-n plus... Era turbată rău, parcă din ce-avea, din aia mai vrea, Dumnezeu cu ea, poate că-i o boală... De asta am vrut să-ți spun; era ea cum era, că n-am mai dat peste o muiere ca ea... da 'mnetale... Vrei să spui că eu, că eu sunt mai turbată ca negresa aceea? Ba nu; că asta am vrut io să spun, că nu în privința asta ; în altu fel, ce știu io cum să spun... că pe-aia, mă rog, o puneai jos și gata, dacă erai zdravăn, o domoleai pentr-un ceas-două, că după aia o apuca iară și ori venea tot la tine, ori căuta pe altu... Dar eu? Păi, 'mnetale... cu 'mne-taie, alta-i problema. Și dacă l-aș fi întrerupt ori l-aș fi îndemnat, ar fi bătut câmpii ca și până atunci. Dar eu am tăcut. Și după o vreme a zis: Uite, poate că-i numa o părere, da-ți spun: de 'mnetale mi-i frică. Și nici de data aceea nu l-am întrerupt, nu l-am întrebat și Tavi a continuat: Aia-i, că mi-i frică; și nu-i frica de-o știu, adică, vai de mine, să nu dea peste noi bărbații ori ce știu io cine, de să-i facă ei rău, că mie nu-mi pasă, că-s bărbat; altfel de frica și nu știu bine, dar de-aia, că ne prinde cineva, sigur nu-i; uite, să-ți spun: de câte ori... mă rog, de câte ori ne-am avut noi bine, ca bărbatu cu muierea, nu știu de ce, dar parcă mă apuca frica să nu mori... adică că ți se-ntâmplă ceva rău, chiar atuncea... ce știu io ce, da' ceva de rău, adică chiar atunci. Nu cumva invers? am zis eu atunci, cuvintele ieșiseră fără voia mea, poate chiar împotriva mea, ieșiseră și n-am realizat ce spusesem decât atunci când l-am văzut rânjind, rânjind în felul acela al lovitului în plin, dinții i se înălăbăstriseră ca la mort, ca la degerat și mustața i se uscaseră brusc, firele se uscaseră ori poate putreziseră iar el, Tavi, se apăra adică încerca să se apere știind bine că n-are nici un rost să se mai apere, fiindcă nu-i decât o amânare. Ba nu, la asta m-am gândit după ce-am plecat de la el și-am ajuns la mine și el a venit după mine și-a adus o sticlă de rom și-a-ncuiat ușa și-a băut din sticlă și mi-a întins și mie și eu nu m-am supărat, gestul n-avea nimic

jignitor, ba era chiar tonic, Tavi mă trata ca pe-un tovarăș de-al lui, ca pe una din femeile lui de suflet. Și-am băut și el a vrut să mă dezbrace și eu nu m-am opus, dar el a simțit de ce nu mă opuneam eu atunci și s-a oprit și-a băut din nou și de astă dată nu mi-a mai oferit și mie sticla și după ce nu mi-a oferit-o și mie, a înțeles că numai el avea nevoie și a mai înțeles că degeaba și romul și toate, nu era decât o amânare. Și a-ncercat pentru a doua oară să mă dezbrace și eu, dacă mi-ar fi stat în putință, l-aș fi ajutat, l-aș fi ajutat de tot, l-aș fi ajutat chiar să scape - dar știam că nici eu nu mai pot nimic. Și el m-a lăsat la jumătate și a căutat sticla și n-a nimerit-o și când a nimerit-o, a lovit-o și sticla era să se răstoarne, dar el, de parcă ultima lui șansă ar fi fost sticla, a prins-o din zbor, înainte de a atinge podeaua și reușita l-a luminat, pentru o clipă scăpase și m-am bucurat și eu de izbînda lui și-atunci am început să mă dezbrac de ce mai rămăsese pe mine. Și m-am oprit. Poate, dacă nu mă opream, dacă nu mă opream. Și el a oftat și s-a ridicat. Din ușă s-a întors și a vrut să mă întrebe ceva. Să mă roage, mai degrabă. Dar eu știam că nu mai e nimic de făcut. Și nici el n-a mai insistat. Poate, dacă insista, dar și el a înțeles. Și a plecat. Iar după un ceas, jos, la bar, când a ^ncercat, era prea târziu. Între timp, ofițerul. Și a început lipsit de convingere, de parc-ar fi știut rezultatul dinainte, de asta nici nu s-a arătat umilit de lovitura lui Maxim. Un om ca Tavi, chiar dacă nu știe tot felul de figuri de jiu-jitsu, n-ar fi trebuit să abandoneze atât de ușor, trebuia să se fi bătut până la urmă, chiar dacă rezultatul ar fi fost același. Dar el a renunțat. Și rău a făcut. Acum nu-l mai pot scăpa. Fiindcă de-atunci, de la el, l-am simțit **rece**. Și mirosind. A **rece**. Ca și Sandu. Atunci nu dădusem nici o importanță, dar acum abia am înțeles că senzația aceea de **rece** anunța ceva. Ca să nu mai vorbim de Andrei. Andrei știa cu mult înainte ca eu să-mi dau seama. A și spus-o. Și tot de moarte violentă.

Ce stupid: moarte violentă! Ca și cum ar putea fi și altfel. Chiar dacă mori de moarte bună. Ce-i aia: moarte bună?

Teodora se ridică și rămase în pat, cu spatele rezemat

de perete. Lumina sau întunericul nu scăzuse, nu se îngroșase. Nu-ți puteai da seama cât să fie ora. Începu gestul de a-și apropia mâna de ochi, ca să-și privească ceasul, dar îl devie. Fie cât o fi. Ce contează. Contează că și Sandu și Andrei. Și Călifarul - așa-i spunea ea lui Ilarie. Cel puțin la Călifar se cunoștea. Vrea să spună, înainte să se fi atins ea de el, înainte ca ea să fi intervenit.

În cei unsprezece ani cât lipsise, îl uitase. Niciodată nu-și amintise de el, singură. Doar când primea scrisoare de acasă, ori venea tatăl ei la București. Ori când o vizita Guliman. Atunci da, totul se făcea proaspăt și era de parcă chiar în clipa aceea s-ar fi. Și era, ca și atunci, îndrăgostită de el. Și el făcea pe prostul. Sau chiar era. Și ce dacă erau frați? Erau numai vitregi. N-ar fi fost nici un păcat. La urma urmei, s-ar fi putut și căsători, dacă ar fi mers până acolo. N-ar fi fost nici o piedică. Dar el n-o lua în seama. Mai bine zis, n-o lua în serios. Ai picioarele murdare, pătezi cearceaful, zisese el atunci când ea, luându-și inima în dinți, intrase la el în cameră și dăduse să se vâre în așternut, lângă el. Mirosea iute, a sudoarea lui, de bărbat și barba lui îi ustura obrazul și puțin îi păsa dacă tatăl ei sau mama lui ar fi intrat atunci, știa ea bine că asta n-o să se întâmple, dar așa. Și el nici măcar n-o respinsese. Ci se trăsesse la perete, și rămăsese acolo, pe spate, încordat. Parcă era o bârnă, o grindă, împietrise acolo, la perete și ea se luptase cu el îndelung, sărutându-l și mângâindu-l și cerându-i ceea ce avusese de la început de gând să obțină și numai la început i-a fost ciudă pe el, pe măsură ce se convingea că n-are să-l scoată din încremenirea impusă, nu numai a trupului, insista, aproape fericită că el rezistă, că el poate să reziste. Și când, la urmă, el s-a destins, ea a știut că el nu fusese înfrânt, ci doar își dăduse seama că ea nu mai poate ataca. Și abia atunci el o luase în brațe și o sărutase și chiar dacă ea ar fi avut de gând să se opună, n-ar mai fi fost în stare și intuise ceva înainte ca el să-i spună, s-o sfătuiască, fără a o jigni, că bărbatul e cel care trebuie să aibă inițiativa, că așa sunt lucrurile făcute, ca bărbatul să ia, să smulgă - și multe altele și ea nu se simțise umilită atunci, nici mai târziu, când își aducea aminte și poate de aceea,

cu Nelu Bertolotti nu fusese, fiindcă, într-un fel, Nelu simțea că nu el e cel care, și poate și cu Sandu și, bine-nțeles, cu Andrei. Fiindcă uitase asta. Și cu Tavi. Și cu ofițerul, fiindcă o să-i vină și lui rândul.

Dar dacă ei nu pricep nimic. Dacă ei nu cer. Nici unul nu pornise singur. Poate de asta. Cu Tavi și cu Andrei. Dar de ce nu luaseră ei inițiativa? Doar îi simțea că voiau, că asta voiau. Și nu îndrăzneau să facă primul pas. Călifarul a fost primul și ultimul. Dar numai atunci, înainte de închisoare, înainte ca ea și înainte ca el. Dar după ce s-a întors. Totuși, Călifarul pe cont propriu, dacă se poate spune așa. Adică el, înainte ca ea. Bătrânul îi și spusese că Ilarie încercase. Și cine încearcă o dată va încerca și a doua oară și a treia. Până reușește. Într-un fel, mai bine așa. Nu mai era. Deși, dacă imediat după eliberare, ar fi căutat-o. Atunci trebuie să se fi produs. Imediat după eliberare. Poate că ea ar fi putut să-l repună pe picioare. Știe și despre ce era vorba. Și tocmai de asta. Dar cum să-l scape de el însuși? Poate că de el, da, dar de ce? De ea, care. Pe ce pune mâna. Cine se atinge de ea. Ca Andrei. Și Sandu. Și Tavi, în curând. Apoi ofițerul. Și, poate și Zeno Duca. Dacă.

XX

Ca și cum toate celelalte nu mi-ar fi de-ajuns. Ca și cum. Ce-o mai fi de precizat, ce-o mai fi rămas neprecizat în capul lui? Că eu am scris într-un fel, însă faptele ("faptele și adevăru-adevărat") sau altfel, cu totul altfel ("nu-ți aduci aminte că, de fapt"...). Îmi aduc aminte ori nu-mi aduc, ei, și? Doar n-am scris cronică! "Da, asta așa e, dar nu-i vorba de faptu-n sine, că nu l-ai respectat, e vorba de..." De? "Păi, așa, că sensul lor...". Sensul lor! Ce să zic: **sensul!**

Pricep eu prea bine unde bate el cu ezitățile și cu cuvintele (care-l mai trădează, mai bine zis nu se lasă stăpânite de el). Sigur că pricep. Dar ce-ar vrea? Să-mi dedic întreaga viață numai și numai reproșurilor că am scris o carte proastă? Și nu numai proastă, ci și falsă? Fiindcă

ăsta-i cuvântul pe care Iosub îl evită, îl ocolește cu grijă: fals.

Poate că Doamne-Doamne mi l-a trimis pe Iosub cu "precizările" lui, într-o pedepsire. Iosub fiind, într-un fel, creația mea, adică Iosif. Dar nu numai personajul, ci el însuși, prototipul. Fără mine, fără intervenția mea, Iosub n-ar fi fost deloc ori ar fi fost altfel. A devenit ceea ce e și acum de când și-a dat seama că urmează să devină erou de carte. Cât de deosebit de cel dinainte, nu știu, nu interesează, dar ceva s-a schimbat în el și nu puțin. Și-acum vine, ritmic, să mă pedepsească. Să-mi reproșeze. Să-mi explice el cum devine cazul cu adevărat-adevărat. Ca și cum eu n-aș ști.

Și nu pot să-l alung, să-l trimit ^n mă-sa. Mă domină. Poate că dacă mi-ar cere socoteală, dacă ar avea aerul că cere socoteală, aș putea să-l reped, să-l alung. Dar el nu cere decât să fie ascultat. Nu-ți cere să-l și auzi. Doar să te prefaci. Nu-ți cere să i te uiți în ochi și să dai din cap, adică da, așa e, cum zice el, ori nu e chiar așa. S-o fi resemnat, s-o fi obișnuit la gândul că el emite, nu transmite. Dacă cineva are chef să-și ia în seamă ce spune el, cu atât mai bine, dacă nu, nici așa nu-i rău.

Bine, bine, dar la mine vine ca să mă pedepsească. Iosub este gafa mea, în oglindă. Și plata. Fiindcă toți plătim, asta-i, toți. Mai devreme ori mai târziu. Dar plătim. Și el, și Iosub e convins de asta. Dacă n-ar fi...

Dacă aș fi prins, dacă l-aș fi prins în amărâta aia de carte. Pe cel adevărat. Latura asta a lui, de fapt, cea mai. Eu însă, ce-am făcut din el? Ce puteam face decât un activist neutru, un justlinist. O de-aia din placaj, asta am făcut. De carton. Carton pe care îl și mesteci în gură. Și-abia atunci îi afli gustul... "Tovarășul Iosif" al meu e un generică dintr-un "tablou" de atelier fotografic de cartier. Înfrumusețat, dar urâțit. Sub mâna maestrului retușor a dispărut ăla, viul, poate cu gura strâmbă și cu riduri pe lângă nas și poate cu privirea speriată ori obosită ori dată-n paște. Și-a ieșit un ăla care seamănă cu toți și cu nimeni. Nu, un **sters** ar fi cuvântul. Și nici **schematic** (ah, Doamne, cuvintele, cuvintele, cuvintele sunt ca muierile care s-au culcat cu soldații

dușmani, care au "colaborat" cu armata de ocupație...).

Iosif al meu: Făt-Frumos-Fără-Chip al meu.

"Tabloul" ieșit de sub mâna mea, a meșterului fotograf de cartier, a făcut, din nefericire, școală. "Chipul" tovarășului Iosif s-a impus, ca un hașceme, nu numai consumatorilor de astfel de literatură (asta ar mai fi mers), dar "chipul" a devenit un adevărat îndreptar pentru înșiși activiștii de la țară. Care existau, în felul lor, înainte de apariția acestui portret-ghid. Iar activiștii, din tâmpenie, ori ca să dea dovadă, s-au luptat cu ei înșiși și cu vechile lor trăsături, deprinderi, la urma urmei: înfățișări, ca să și le însușească pe ale tovarășului Iosif. O-ho, câți oameni pe-atunci, se luptau cu ei înșiși lepădându-se de ei înșiși, imitînd, copiînd "chipul eroilor îndrăgiți". Victorița nu poza în Zoia? Și după puțin timp, **devenise** cu adevărat Zoia. Moartea lipsind, zăpada era, totuși, mai la îndemină, așa că în fiecare dimineață de iarnă, Victorița făcea două ture în jurul clădirii institutului, desculță, pe zăpadă. Statornic nu se voia Ceapaev? - mai prost stăteam cu caii, dar, în lipsa lor, Statornic se mulțumea cu cizmele, rubașca, mustățile și cușma. Și, mai ales, nagaica. Dar eu? Eu! n-am făcut pe Pavlik Morozov? Umbla o vorbă că un puști de pe la Găești, ca să semene cât mai bine cu eroul său, Meresiev, își băgase picioarele într-o mașină de tocat paie, într-o șișcomiță. Și că, după o vreme, ajunsese și el să danseze pe proteze, dar n-a fost primit la școala de piloți de război. S-au publicat și câteva articole pe tema asta, am impresia că rețin titlul unuia: "Cine sunt cei care pun bețe-n roate avântului unui tânăr din epoca noastră, al cărui ideal suprem este nemuritorul Meresiev?" Oricum, aceștia erau, așa cum erau, niște eroi. Vreau să zic, aveau personalitate, "chip". Și care dintre copii, dintre tineri n-a vrut să semene, să fie ca eroul, eroii cărților acelei vârste? Dar, Dumnezeuule, să-ți propui să semeni cu "tovarășul Iosif"? Care, el însuși, n-avea chip? Și, totuși... Amanții, amanții, la vreo trei ani după publicarea "Ogoarelor", Susan mi-a povestit că mai toți activiștii pe care-i întâlneau, ronțăiau boabe de cafea. Ca "tovarășul Iosif". Altceva, e drept, nu mai prinseseră, doar obiceiul de a ronțai boabe de cafea... Susan se înșela,

totuși. Obiceiul de a ronțai boabe de cafea era o chestie exterioară. Și de aceea putea fi observată de la prima vedere. Dar "tovarășul Iosif" al meu i-a învățat și altceva - și desigur/ Doamne-Doamne pentru asta mă pedepsește, i-a învățat să arate și chiar să fie pe dinăuntru ca ginerii din "tabloul" realizat de maestrul fotograf de cartier. "Iosif" i-a învățat să nu fie ei, ce-au fost și știau că sunt. Dar nici să intre în pielea lui Matrosov ori a lui Corceaghin, ori a altui erou cu personalitate. Ci să devină nimic, adică să prindă "chipuri-fără-chip. Până și Iosub însuși, Iosub, prototipul, a fost furat de "Iosif".

Dacă prindeam măcar asta, "Ogoarele" ar fi fost, totuși, o carte. Aș fi avut această consolare: că n-am pierdut timpul degeaba. Că, desigur, cartea nu-i grozavă ca literatură, dar din ea a rămas și poate fi citită și azi povestea cu... peisajele care au început să imiteze pânzele Domnului Corot...

Puțoi ăștia de-acum, "noul-val" ne acuză că am făcut literatură... fotografică. E-he, dacă am fi fotografiat... "realitatea-așa-cum-este-ea"...

Ce grozav ar fi fost dacă aș fi prins, dacă aș fi putut prinde povestea asta cu Iosub-Iosif. Carevasăzică, ce-a făcut Iosub? Iosub și-a luat drept model... propria-i imagine, și nici măcar imaginea fidelă, exactă (deși asta n-ar avea nici o importanță), ci una despre care am aflat mai târziu - nu, nu e bine, nu mai târziu, altceva am vrut să spun, știu ce anume, adică... Stai, s-o luăm metodic: Vasăzică, vasăzică, vasăzică așa: când anume a început Iosub să devină altul? Mai exact: Când a început Iosub să imite, să copieze pe altul, când și-a găsit un "model"? După ce-a citit cartea mea și l-a aflat pe tovarășul Iosif? Și, dar nu numai: începuse mai demult, de pe când "Ogoare" încă nu era scrisă. Dar altă carte, cu alt "chip", înaintea "Ogoarelor" nu fusese. Vreau să spun cu un "chip" ca al lui Iosif. Mare dobitoc mai sunt! Dar n-am spus adineauri că Iosub s-a imitat pe sine? Asta este: Iosub l-a imitat pe Iosif! Stai puțin, stai puțin. Am spus doar că Iosub a început să arate altfel, să imite pe cineva înainte de apariția cărții mele. Și înainte de a o fi scris. Chiar înainte ca eu să știu ce

voi scrie. Atunci pe cine imită Iosub? Dacă Iosif nu exista? Și Iosif nu putea exista, pentru simplul motiv că de-abia începusem a-l cunoaște pe Iosub, adică prototipul, adică... adică înainte ca eu să mă fi hotărât să-l folosesc pe Iosub ca prototip. Iar m-am încurcat. Să recapitulăm: Iosub a început să imite pe cineva, cam la o săptămână după ce ne-am cunoscut. Atunci când eu nu știam nici în linii mari cum va arăta cartea. Când de-abia începusem să adun materialul. Sigur atunci? Nu cumva mai târziu? Sigur, absolut sigur, am și un reper: în ziua în care m-am mutat de la casa de oaspeți la Stan. Când el m-a ajutat la bagaj și când am ajuns în curte... Dar ia stai: de unde știu eu cum arăta Iosub înainte? Doar îl cunoșteam de o săptămână. Și, într-o săptămână, n-ai cum să cunoști un om. Nu poți, însă atunci când am intrat în curtea lui Stan... am simțit, na, am simțit că Iosub, în timp ce discuta cu viitoarea mea gazdă, **nu mai era el**, vorbea, se mișca, până și boabele de cafea le ronțăia **altfel**, nu ca el, ci așa cum văzuse la altcineva, sau auzise că face altcineva sau își închipuise că face, că trebuie să facă altcineva. Dar cine era acel **altcineva**? Om viu sau erou de carte? Nu-mi amintea de nici un erou. Și nici de un om viu.

Și nici pe Iosif nu putea să-l imite. Fiindcă Iosif nu exista. Dar ia stai: într-adevăr, Iosif încă nu exista, dar dacă doar pentru mine nu exista? Existând, în schimb, pentru el, pentru Iosub? Cum, uite-așa, bine! Fiindcă Iosub simțise, dedusese că eu, scriitorul care mă hotărâsem să rămân acolo, ca să mă documentez în vederea scrierii unei cărți, a unei cărți despre agricultură, despre socializarea agriculturii, n-o să, n-o să pot, n-o să am voie să-l evit pe el, pe activistul, pe comunistul trimis la sat în vederea socializării. Asta e: el știuse înaintea mea că are să devină erou de carte. Fiindcă altfel nu se putea. Așa că a început să se ia la serios, adică a început să nu mai fie el. Nu imitând pe cineva anume - nici n-avea pe cine, sau nu voia el să imite, nu se gândea să imite, ci... Ca orice om care își dă seama că e observat. Omul obișnuit nu suportă să fie observat. Din pudoare, din teamă (poate că are ceva de ascuns), din dracul știe ce. Dar nu-i place să se știe pus sub

observație. Chiar dacă e convins că nu i se va întâmpla nimic rău. La fotograf, de pildă: pe omul obișnuit nu-l poți prinde așa cum e el. Fiindcă **ochiul** îndreptat asupra lui îl neliniștește și îl neliniștește pentru că ar putea vedea ceea ce nu trebuie văzut și-atunci omul se apără, se maschează, își compune o altă înfățișare, con-ve-na-bi-lă. Vrând să pară ceea ce nu e și așa cum crede el că arată mai frumos, mai interesant, așa cum ar dori să fie. Desigur, nu izbutește. De aici înfățișarea "ca la fotograf". Ochiul observator tulbură, neliniștește. Fetele, surprinse, roșesc. Chiar dacă nu au fost surprinse făcând ceva rușinos. Copiii își pierd naturalitatea când constată prezența **ochiului**. Și nu numai ei.

Așadar, nimic neobișnuit, Iosub reacționase normal, cum ar fi reacționat oricare altul. A început să pozeze înainte ca ochiul să aibă de gând să-l prindă, înainte ca eu să încep să observ, adică înainte ca eu să observ conștient, deliberat. Deci nu imita pe nimeni.

Ba imita. Chiar dacă, în acel moment nu exista nici un model. Dar Iosub gândea că trebuie să fie unul. Poate că nu-l știe el, dar trebuie să fie. Și a început să imite imaginea a cărei existență o bănuia doar, eventual să imite... imaginea pe care eu urma să mi-o fac despre el... cam încâlcit, dar așa e. Deci, el și-a luat ca model imaginea imaginii presupuse, se imita pe sine cel presupus a fi văzut, imaginat de mine... Curata aiureală! Totuși... adică nu, am uitat ce-am vrut să... Ar mai fi ceva, nu cu totul altceva, oricum: Iosub, pozând, imita pe cineva, acel cineva fiind eroul (presupus) al cărții cutare, dar care erou îl imitase la rândul lui, pe omul Iosub... Dar asta am mai spus-o, doar cu alte cuvinte. Sau n-am chiar spus-o... Dar e un cerc. Iosub l-a pornit, tot el l-a închis. Conștient fiind că va deveni erou de carte, erou pe care alții îl vor imita, pe care el însuși îl va... Am mai spus și asta! Deci, el nu poza pur și simplu. Iosub poza, "pătruns" de importanța faptului că "chipul" pentru care pozează el va deveni un îndreptar. Iar mie nu mi-a rămas decât să apăs pe declanșator...

Ce-ar fi să... De ce n-aș scrie o carte... nu neapărat romanul unui roman, deși e ispitor - ce lucruri grozave s-ar putea scrie despre cum am scris și cum am publicat și

aşa mai departe, cartea... Dar acum, altceva: o carte-amendament la "Ogoare". Nu, nu amendament, ci replică. Nici aşa nu-i bine spus, fiindcă nu mă gândesc neapărat la adevărul-ade-vărat al lui Iosub, adică "iată adevărata faţă a...", sau "adevărul despre...", sigur că şi astea ar fi interesante, foarte interesante şi dureroase şi aşa mai departe - dar cine ți-o publică? - deocamdată nu asta mă preocupă, ci o carte, materialul "Ogoarelor", mai exact: suprapusă "Ogoarelor" sau subpusă, n-are importanță, important fiind, accentul căzând pe, la urma urmei ea însăși, cartea, fiind numai şi numai... vreau să spun că eroii mei vor fi oameni care observă că sunt observați, asta am vrut să spun! Observați, dar observați într-un fel aparte, în scopul de a le oferi tot lor, un model de urmat... sau cam aşa ceva... Să zicem că... o-ho, ce subiect gras, ce vacă de mulș ar fi şi m-aş putea repune pe picioare şi le-aş arăta eu ăstora care sunt convinși că literatura română începe şi se sfârșește cu ei! Să zicem, așa, un roman cam la trei sute de pagini, nu-i nevoie de pogoane de hârtie, deci cam trei sute de pagini. Să curgă pe două planuri. Ele însele, planurile, curgând paralel cu, să-i zicem, adevărul obiectiv - văd eu cum îl etalez - obiectiv - în măsura în care cititorul îl acceptă ca obiectiv, adică acceptă opinia "obiectivă" a naratorului. Bun! deci asta să fie, adică narațiunea seacă, detașată, proces-verbal, grundul. Față de **a** - sau mai bine: paralel cu **a**, vor fi: **b**: un plan subiectiv, opinia eroilor despre a şi opinia lor despre opiniile altor eroi. Bun! Un alt plan, **c**: schimbarea de comportament şi de opinie a eroilor care se simt observați de alt personaj scriitor sau reporter... ba nu: **c** să rămână doar al celor care observă că sunt observați de un ochi străin, indiferent care. În acest caz, n-am să rămân doar la **a**, **b** şi **c**: mai pot introduce şi **d**: - cei care, observați fiind, ştiu sau presupun că din observația asta va ieşi ceva care se va propune ca exemplu altora - sau cam aşa ceva, vezi Iosub. Dar stai puțin! De ce n-ar mai fi încă un plan, cel al scriitorului, sau chiar mai multe, **e**: scriitorul-observator, dar la prima fază, adică a cvasipersonajului, adică el ca erou, ca personaj, supus aceluiaşi... ba nu, **e** să fie planul scriitorului care asistă la evenimente şi, de pe o poziție, nu

chiar obiectivă dar, cum să-i zic, neutră, observă. Și chiar face împărțirile de mai sus! Așa! Și încă: **f**, al aceluiasi, al scriitorului conștient de faptul că urmează să scrie despre, să "prezinte", prin cuvinte ceea ce, adică celelalte planuri, inclusiv ale lui. Ba nu, **f** să rămână în exclusivitate al scriitorului care trebuie să scrie despre, **g** fiind planul cuprinzând asta, faptul că el, scriitorul, e cel care face împărțirile și atitudinea față de **a**, **b**, **c** și **d**. Bun! Și ar mai putea fi și **h**: scriitorul conștient de faptul că el a decis împărțirea. Și mai departe: **i**, scriitorul conștient de faptul că e conștient...

- Una mare, Herr Walter! Ce zici, cât mai ține porcăria asta de viscol? O săptămână? Două-trei zile? Și provizii? A, da, ni le-ai arătat. În cinstea dumitale, Herr Walter! Și în a duduii Teodora... Dar ia spune, vara, să zicem prin iulie, iunie, e foarte aglomerată cabana dumitale? Dar dacă îți scriu cu o săptămână înainte, îmi reții o cameră? Tot 8, cred că vara e grozav aici. Așa, pentru, cât să zic, pentru vreo șase săptămâni. Ori șapte. Mai degrabă opt săptămâni. Da, scriu o carte, în opt săptămâni aş da-o gata. Și dacă s-ar putea ca alături, la 9, să fie cineva care să nu se plângă de mașina mea de scris. Da, scriu direct la mașină. Bine-nțeleș că după aceea revin, corectez, mai adaug, mai tai. Muncă de salahor. Atunci așa rămâne, cam de pe la 15 iunie, asta înseamnă că am să-ți scriu de prin 10 sau chiar de prin 5 iunie. Bun! O să ne înțelegem bine, ai să vezi.

Dacă-mi iese cartea cum cred eu că are să iasă, îi tragem un chefuleț. Sigur, fără scandal, dar să ne veselim, să sărbătorim...

...Dacă aş putea s-o scriu într-o primă formă în vara asta. M-aş putea apuca de ea chiar acum, în iarnă. La Bogata. Aş putea să-i dau un telefon de-aici, să-i spun să facă focul, să aerisească, să facă rost de mâncare. Numai să nu-l apuce iar năbădăile pe bărba-su. Însă acum, iarna, nu prea câştigă și dacă-i vâr în mână două-trei sute, poate că. Sigur că ar fi fost mai bine cu Irma. Dar putoarea și-a luat slujbă, face naveta la Făgăraș, n-o să-și lase slujba doar pentru o lună-două, cu mine. Chiar dacă-i dau de două-trei

ori salariul ăla al ei. Și-apoi a cam mirosit și ea că nu mai am bani cum aveam pe vremuri. Muierea dracului, ce mai! Tot la Veturia mi-i nădejdea. Îi pun de la-nceput lui bărbat-su cinci sute de lei în mână și nu mai face gălăgie. Și, dacă face, îi mai dau o sută-două. Ar veni și Dina, dar numai în vacanță, și-atunci am eu grijă să nu. Și-o expediez cât pot de iute. Că am de lucru, că trebuie ne-a-pă-rat să termin cartea. Până la, să zicem, 1 mai. Și că trebuie să mă grăbesc, da, un contract mai vechi, l-am amânat de două ori, trebuie să predau manuscrisul pînă la 1 mai.

Și, ce, ar fi imposibil să-l dau gata într-o primă formă pînă la 1 mai? Și, după un scurt răgaz, să vin aici, la **Edelweiss**, ca să-l definitivez? Important e cum îl pornesc. Dacă nimeresc tonul exact, o să meargă uns, dar dacă-l încep târător, târător are să rămână. Să sperăm că o să demareze bine. După două-trei încercări o să nimeresc eu tonul exact. Și, la 1 septembrie, îl predau. Cu lectura, cu cenzura. La anul, cam pe vremea asta, o să fiu în librării. Fie și februarie, fie și martie. Nici aprilie nu-i rău. Din mai, însă, începe sezonul mort, lumea începe să se gândească la concedii, la mare nimeni nu mai are chef de cutare carte, de cutare cronică.

Măine, mâine dimineată am să dau telefon la Bogata, să-i spun Veturiei să facă focul de pe-acum. O să fiu la Bogata peste o săptămână, dar ea să se-apuce să aerisească. Și să facă foc de pe-acum. Nu trebuia să-i fac parterul din piatră. Sau măcar să fi căptușit pereții, pe dinăuntru, cu cărămidă. Sau cu lemn. Găseam eu stejar, chiar nuc, făceam eu rost de undeva. Dar de unde bani și pentru asta? În fine, o să lucrez sus, deși-i cam strâmt. Văd eu ce fac. Iar dacă vine și Dina, o să-i spun că nu pot lucra jos, e frig al dracului, trag pereții ăia. N-o să facă mutre, la urma urmei, nici ea nu-mi duce dorul. Să se fi culcat cu Anton Anton? Dacă te iei după ce zice ea, relațiile lor se rezumă la concerte și filme. Și discuții, despre una, despre alta... Ar fi în stare să susțină că discută despre situația din Vietnam... Las' că vă știu eu pe toate. Pînă când o să pun laba pe voi, în flagrant delict. Dacă ar fi vrut să aibă copil, cum n-ar mai... Dar chiar cu copil, dacă muierea vrea, o

face cu copilul de mână, vorba ăstuia, a lui Alaci...

Și asta care face pe șahista. Tecla.

Ce-ar fi dacă... Dacă romanul ar... Să nu cuprindă numai perioada aceea de "documentare", ci s-o ia mai de la-nceput, de la povestea cu ea, care face acum pe șahista. Despre mine și despre toate. Spaima și așa mai departe, care m-au împins la, m-au obligat să ajung la Zugrăvești și așa mai departe... La persoana întâia, fierbinte, febril... Iar revelația să fie plasată **aici**, la cabana asta, în timpul unui viscol care-i obligă să conviețuiască, unul peste altul, să le dea senzația de claustrare... **Aici**, la cabana asta. La **Edelweiss**. Și viscolul. **Asta**. Cu oamenii, **ăștia**. În fine, văd eu, numai să nu uit, - de ținut minte, de ținut minte, - deo-camdată, să... Momentul care declanșează aceste retro, introspecții, să văd care-i, trebuie să găsesc un... un fel de detonator, așa, așa, detonator... Și toată chestia, kafkiană. Cu... cum zice porcul ala de Anton: teclita...

Și-atunci să mi ți-i văd pe domnii care, în ultima vreme și-au ascuțit dinții în curul meu! Pe urdurosul de Paltin! Și pe pupincuristul ăla de Cornișan, care se supărase de moarte pe mine, când cu "Ogoarele", fiindcă nu-i interzisesem lui Sebastian să mă laude, ar fi vrut să-l titularizez pe el în postul de unic limbi trăgător. După care, cine a țipat mai tare împotriva mea? Ei, las', că v-arăt eu vouă! Până-n septembrie o dau gata, ce dracu', nu pot eu scrie trei sute de pagini în opt luni? Mai ales că nu mai am nevoie să strâng nici un material, nici măcar să-l ordonez, e ordonat gata, n-am decât să-l aștern pe hârtie. Ce titlu să-i pun? Titlurile sunt punctul meu slab, dar nu-i nimic, până ce termin cartea, o să găsesc eu unul. Dar care să fie detonatorul? Care declanșează acest recurs, această... reconsiderare, repunere pe rol a...?

Și asta, cu șahul ei. Și cu curul ei. Acum are. Poate să dea și la altele. De alții, ce să mai vorbim...

Păi, chiar ea! Chiar ea, Tecla, Damiana, cum își spune acum, adică nu, Tecla era pseudonimul, mă rog frumos... De ce nu i-aș spune: TECLA? S-o iau din momentul în care a intrat în ogeacul lui Belet. Cu salamul ăla și cu castraveții ăia. Cu scame de hârtie. Și cu gust de hârtie. Sau

mai dinainte, de la seminariile care... Pot s-o iau chiar din anul întâi, pentru atmosferă. Fiindcă... teclita n-ar fi prins în alt mediu. Trebuie să arăt că mediul ăla infect a generat... Și în carte, am să urmez teoria lui Anton Anton. Adică chestia cu somnul care naște monștri și cu teclita și cu... Și după aceea cu viscolul care... Dacă n-ar fi fost viscolul ăsta, n-aș fi putut să-mi dau seama că ea e. N-aș fi avut timp de-așa ceva. Fiiindcă nu pentru așa ceva am venit eu aici. Dar viscolul, adică faptul că viscolul ne obligă la o îndeaproape conviețuire... Ca la pușcărie, cum povestea Anton Anton, că ajungeau să se urască unul pe altul, ajungeau să nu se mai poată suporta. Fiindcă erau obligați să stea bot în bot, toată vremea. Așa că viscolul și recunoașterea ei, are să, au să fie, au să repre... Dar dacă nu asta, Damiana, e Tecla? Dacă Tecla e actrița?

XXI

Iarba sună ca un xilofon la care se cântă cu brațele desfăcute și cu pieptul și cu pulpele sfichiuite de spicele clinchetinde ca un xilofon pîsla de pe pieptul lui clinchetind la atingerea degetelor și a obrazului sfichiuit de spicele venite în întâmpinarea cangurului și despicându-se în două și dispărând în urmă dar nu rămânând ci adunându-se acolo pentru parașută și cangurul și nu mai atinge pământul plutește, dar nu cu fața înainte pământul s-a răsucit ori ea s-a răsturnat acum înaintează cu spatele înainte și pe jumătate culcată cu trupul pieziș dar drept sprijinit de o platformă înclinată sau cei care aleargă ducând-o de câte o aripă aleargă foarte repede atât de repede încât picioarele ei rămase nu atîrnă, ci se reazemă de aer în continuarea trupului de n-aș cădea și pe măsură ce viteza crește și ea știe că viteza crește fiindcă o simte din ce în ce mai puțin trupul i se culcă acum înaintînd aproape orizontal și marginea cu iarbă a pământului s-a subțiat coborînd până aproape de vîrfurile degetelor de la picioare și tălpile flutură se zbat ca steagurile în vînt fâlfâie și se îndepărtează una de alta și ne mai răsucim o dată ori pământul să coborîm cu parașuta protejată de parașuta

spicelor șfichiuitoare și nu coborâm, ci plutim la aceeași înălțime și pământul e ca de pe lună cu fuioarele lui de nori cu albastrul violent al mărilor și oceanelor și cu șurubul de alarmă de la Polul Nord și-i frig și-i ca la Polul Nord adică frig și ce bine fusese la Poiana Narciselor, acolo era vară și iarbă și uite că se apropie deși după înclinația trupului zboară cu nu știu cât pe secundă mingea se apropie, se apropie mingea de rugby are să-i ajungă din urmă adică din față din fața ei și ea nu pricepe de ce goana de ce asta doar mingea.

Doamne de n-aș cădea Doamne de nu m-aș trezi, să nu mă trezesc înainte de bun visul ăsta-i cumsecade nu mă din cele cinci ore și treijdouă de minute n-au mai rămas decât foarte-foarte puține minute foarte puțin a rămas și azi e zi fără soț și de nu

m-aș trezi bun nu mă trezesc n-a mai rămas mult din fără-soț și pământul văzut de pe lună e mingea de rugby și vine și n-are nici un rost să fugim de ea într-o zi fără soț ar trebui să-i venim în întâmpinare și de fiecare dată ca atunci în iarba de la Vad întâia oară contează fiindcă așadar visul e bun nu mă trezește chiar în zi fără soț și mingea vine ca și cum ar fi fost pe lună și-acum se-ntoarce și vine ca să se de nu m-aș trezi înainte

și dacă nu și au să rămână totdeauna acolo și eu cum mă mai întorc ce-am să le spun celor de-acasă dar uite că vine bine vine foarte bine și parcă-i un rechin și mi-e cam frică dar o frică bună și să fiu gata să-l primesc fiindcă altfel cum o să mă-ntorc fără n-au mai rămas decât secunde adică se numără invers în această zi fără soț și vine acum parcă a încetinit am încetinit și noi eu am încetinit ca să patru trei doi de nu m-aș trezi chiar acum

Doamne fă să nu mă trezesc chiar a

Dar șocul o trezi. În ultima secundă n-o mai văzuse, dar înțelese că în acea ultimă secundă, zvâcnise cu un ultim efort și zvâcnetul o arsese dureros, până undeva, la rădăcina gâtului, dar își stăpâni tipătul, geamătul. Ca să nu se trezească de tot. Ca nu cumva să afle că, deși e zi fără soț, mai sunt atâtea ceasuri și atâtea minute. Sau, la capăt, să fie altceva decât ar fi fost bine să fie. Se trezise și nu

voia să se trezească de tot. Ba, acum, era chiar mai bine decât până adineauri, cu aceea de pe lună și cu rechinul și cu zborul. Fiindcă de acolo se putea trezi. Și, trează, ar fi aflat că nu fusese nimic. Dar acum era. Fiindcă din acum n-avea cum să se trezească. Dacă vrea ea, n-are cum să se trezească. Fiindcă e trează. Atât cât trebuie, atât cât să fie sigură că așa e. Durerea e nouă și palpitările ei noi urcă până în gât și bat acolo ca într-o poartă. Ar țipa la fiece izbitură, dar nu pentru că n-ar mai putea-o îndura. Ba, primind-o pe aceasta, o așteaptă, gemând în gând, pe următoarea și temându-se că va întârzia, că vor trebui fără soț și ceasuri și atâtea minute ca să vină și s-o geamă în gând. Fiindcă durerea e bună. Cu cât e mai durere, cu atât. Își strânge pleoapele tare, tare, ca să nu geamă cu adevărat și să nu se trezească. Adică să nu treacă acolo de unde ar putea afla că nu mai. Și s-o ia de la cap cu ceasurile. Durerea nouă dar cunoscută, presimțită, așteptată, fără să fi știut c-o așteaptă, durerea lipsea și, uite-o. Să nu se trezească. Să n-adoarmă și să viseze. Și după aceea să se trezească. Și s-o ia de la cap. Durerea o sfîșie, o despică de-a lungul, o taie în fâșii dar, între o spintecătură și alta, bucățile se adună la loc și se lipesc, pentru ca cealaltă să nu taie în gol. Să nu piardă nici o străpungere. Să se adune la loc și s-o aștepte pe următoarea, gata de rupt, sfâșiat. Trupul să i se culeagă și bucățile să se lipească și să nu piardă nimic. Ba chiar să vină, în întâmpinare. Ba chiar, în urma tășului, să se adune, ca și drumul înapoi, de retragere. Și durerea se dublează și durerea fierbinte și așa cum ar fi trebuit totdeauna să fie vine în întâmpinarea ei și de nu s-ar mai isprăvi. Și puloverul aspru și barba aspră și totul e cu țepi și așa cum ar fi trebuit să fie și, în sfârșit. Și mirosul, altul și sunetul și sunetele, altele și așa cum. Să nu se trezească. Și să n-adoarmă. Ca să fie de față la fiecare. Fiindcă poate n-o să mai niciodată. Oricum. Asta era. Așa trebuia totdeauna. Așa, cum. Asprul își pierde asprimea și tășul, tăș, peretele de sub gât, primește totul și de la el, prin canale ascunse și până acum neștiute se întoarce durerea prefăcută în cald și în teamă dulce de știut alături și nici teamă, ci altceva, poate și ceva cu teamă, dar una de

care nu-ți pasă și nici asta, fiindcă nimic din afară, știut și cuibărit, nimic din afară, afară n-a fost niciodată nimic și nici mai departe nu va mai fi nimic, doar acum, dilatat, cu tot ce ține de el, știut și nou dar nu interesează, asta, doar asta și acum, în jurul lui începi să te aduni de pe unde ai fost împrăștiat și te strângi și te depui și te auzi concentrându-te cu tot ce ai în jurul lui și crești invers, și auzi, auzi cum te crești, micșorându-te și te auzi făcându-te mai greu, cât o minge, cât o bilă de biliard, cât o bilă de oțel, cât o alică

și de astă dată, glasul îi scăpă și țâșni ca o flacără și ea și-l urmări cu privirea și cu tipătul și flacăra urca și nu se mai termina, întreținută de glasul împins ori tras de flacăra pe care abia acum o aflase, aflase de unde pornea, o pătrunsese adineauri ca o floare de foc și ramurile ei lichide o cotopeau și creșteau prin ea și înălțând-o, ca acei bambuși-capcană ale căror tulpini retezate pieziș cresc, sfâșiind și ridicând trupul prinsului, dar nu mai era durerea, durerea se pulverizase împreună cu bucățile în care fusese împărțită și flacăra nu se mai sfârșea, curgând în sus și trăgând după ea, smulgându-i glasul, trăgându-l din ea ca dintr-un ghem

când tăcu, înțelese că nu strigase. Pleoapele i se zbăteau nesigure și istovite, dintr-o clipă în alta ar putea să slăbească și să se dezlipească. Și-atunci. Mai bine nu. Până la urmă de tot. Auzul îndurerat primi ca prin pîslă răsuflarea grea. Și pielea amorțită îndura furnicături străine. La început ar fi vrut să le evite. Apoi le întorsese pe cealaltă parte a lor. Și carnea, răscolită și îndepărtată începu să vină. Și să se așeze în calea mâinilor și răsuflării și a atingerilor care acum pune la loc și altfel. Își auzea buzele trosnind de uscat. Și plămânii fumegând. Și acolo, în adânc, palpitând cealaltă inimă. Și o covârși dintr-o dată ca o apă tristețea și se simți mică și neajutorată și nefericită și recunoscătoare și gata să mulțumească pentru nefericire și tristețe, fiindcă numai ea, ea singură era neajutorată și tristă și bucuroasă de tot. Apucă puloverul aspru cu amândouă mâinile și-i mulțumi cu vârfurile degetelor, cu pielea palmelor, cu obrajii amorțiți și află că știa dintotdeauna că

e bine să mulțumești, că chiar mai bine decât să primești, iar puloverul știa și el că ei i-i bine așa mulțumind, și așteptă și o ajută și ea ar rămâne așa pentru totdeauna, cu obrazul și vârfurile degetelor și podul palmelor și ascultându-se.

Când puloverul începu să se îndepărteze, podul palmelor și obrazul nu-l reținură. Nu mai aveau putere. Și-apoi. Și-apoi, așa.

Pleoapele dădeau semne de oboseală, de neascultare. Nu voiau să se supună. Ar fi vrut să. Sau nu mai erau în stare să, dacă într-adevăr, sunt obosite.

Nu vreau, își zise ea. Nu vreau, repetă, fiindcă prima oară parcă altceva spusese. Bocanci. Untură de pește. Cine mai acum untură de pește. Nu vreau, se opri ea și-și dădu seama că pleoapele îi slăbiseră și s-ar putea să. Oftează. Nu vreau. Las'că. Dă Doamne să plece. Să cât mai iute. Și eu să nu-l. Dacă reușesc să nu-l, am să, o să. Văd eu ce anume o să. Dar dacă îl, atunci are să fie rău de tot, are să mă bată Dumnezeu. Las' că la urmă. Aflu eu după. Dacă o să fie nevoie. Să fi fost? Nu, nu vreau. Lasă, așa. Fiindcă, dacă mă trezesc? Deși, poate că. Ah, de-ar pleca o dată. Să plece, să iasă și eu să nu. Și să aștept până de tot. Ca să pot ce vreau cu ce-mi place mie să vreau eu. Fiindcă poate să fie cine vreau eu. Așa. Bocancii. Cine-și mai unge bocancii cu. Cei de modă veche. Când o să vreau, o să aflu. După bocanci și pește. De nu s-ar răzgândi. Să iasă și să se ducă, să nu mai rămână decât ce vreau eu să rămână. Și eu vreau, știu eu ce anume. Numai asta. Adică ce vreau. Acum descuie. Bine că încuiase. Eu nu m-aș fi. Bine că el. Acum descuie. Și, dacă a început să descuie, înseamnă că n-are să mai rămână mult. Numai de nu pleoapele. Să le țin bine. Așa. Acum deschide. Și nu închide imediat. Poate că se uită la mine. Se uită la mine, Doamne-Dumnezeule, și mă vede. Așa, a închis. În sfârșit. Acum să mă stăpânesc, să număr până la zece, mai bine până la douăzeci și, la douăzeci să mă ridic și să mă încui. Ca să nu. Să nu-i dea prin cap să se.

Pașii se aud, totuși. Bocancii. Să văd, unde se. Ba nu, nu vreau să nimic. Nimic, nimic. Nu vreau să știu unde se

oprește.

Se ridică în capul oaselor, cu gândul să coboare din pat și să se ducă la ușă și să încuie și, făcând patul să scîrțâie și pășind cu zgomot și atentă doar la încuiatul ușii, să n-audă unde se oprește și unde intră. Dar patul nu scârțâi. Încercă să salte degeaba, singurul zgomot fu doar fâșâitul aerului intrat și ieșit din salteaua de buret.

Nereușita o descumpăni. Totuși, așa trebuie încuiată. Ca să nu. Nu, cine. Cum, cine, Niki. Doamne, ce-am făcut. Se ridică în capul oaselor și se rezemă de perete. Credeam că-i Niki. Ba nu credeai că-i Niki. Ba. Ba nu, nici un Niki. Eu așa știam. Ba nu așa știai, nu știai în nici un fel. Asta am vrut să spun și eu: că nu știam în nici un fel, s-a ^ntâmplat fără să. Dar dacă n-ai fi vrut nu s-ar fi. Ba da, dormeam, credeam că visez. Ba nu visai, de ce să. Ba da, nu mi-am dat seama de nimic, am visat și-atâta tot, iute, nu-i nimeni, n-am văzut pe nimeni, cine să fi. Și picioarele? Picioarele, da, dar de la vis. Și rochia tot de la vis. Și totul tot de la

Ei, și? făcu ea tare - pentru prima oară își auzi glasul.

Și se liniști. Ar fi și mai bine dac-ar încuia ușa. Ei, da, a fost, a fost cineva, ei, și? N-am să dau nimănui socoteală. Poate că n-a fost. Deși, în afară de rochie și de picioarele și de. A fost. Și ce. Și nu vreau să știu cine. Deși n-ar strica să. Dacă a fost chiar Niki? Nu se poate, încă nu-i timpul. Mai are trei sferturi de oră. Nu-și calcă el programul. Atunci? Călăuza? Ar fi mirosit a oaie. Toate călăuzele miros a oaie. Atunci? Cel de-alături, de la camera 5? O are pe-a lui, toată vremea face dragoste cu ea, n-ar fi avut cum să. Uite, și-acum se. Și toată vremea i-am auzit, chiar când am dormit cu adevărat. Scriitorul? Ar fi mirosit a băutură. Și n-are pulover albastru. De unde albastru, doar nu l-am văzut. Dar așa l-am pipăit: albastru-albastru. Cine are pulover albastru în afară de Niki? Parcă nimeni. Sau poate verde. Verde are unul din cei doi de jos, de la camera trei. Și, totuși, ușa. Număr până la trei: unu, doi, trei! Așa. Acum parcă e mai. Trebuia s-o închid de la început, adică imediat după plecarea lui. Dar dacă, totuși, am visat? Bine, rochia ridicată și picioarele și așa mai departe n-ar fi. Dar asta. Ah, Doamne, poveștile astea de la urmă.

Înseamnă că Niki. Înseamnă că Niki. Înseamnă că Niki. Am auzit de lucruri din astea, dar n-am crezut. Antrenamentele, meciurile. Condiția lui fizică. Înseamnă că. Oricum, el. Da, dar uite că nu-i așa. Înseamnă că-i așa, ca acum. Că Niki. Bine, condiția fizică și, dar când? După ce n-o să mai joace? Dar asta nu ține de asta. Adică de meciuri. Asta-i așa, a lui. Înseamnă că Lida avea dreptate. Înseamnă că poate n-o să mă mărit cu el. Dacă-i așa.

Și eu, care credeam, ca o proastă. Doamne, ce proastă am fost. Să nu spun nimănui, nimic, să nu mă fac de râs. Ce-ar mai râde Lida. Și Zeta. Și Corina ar râde, fiindcă nici Titus al ei. Adică și el, cu fotbalul lui. Deși au copil.

Nu trebuia să-l las să plece. Sau măcar să mă fi uitat, să văd cine-i. A, nimic, doar așa. Să știu eu că, dacă vreau. Poate că o să-l descopăr, după bocanci, după pulover. După, știu eu, trebuie să se dea el de gol cumva, să facă ceva care. Și-atunci. Nu trebuia să-l las. El ar fi iar. Nu ca Niki. Care parcă e cu robinet. Pe care-l deschide și-l închide când vrea el și el vrea numai după programul lui scârbos. De ce vrea să se însoare cu mine, dacă știe că-i? Așa? Ce-s eu, manager? Maseur? În loc să și el, ca toată lumea. Dar, gata, o termin cu el. Stăteam ca o proastă fiindcă nu știam. Dar acum, gata. Ce să fac eu cu rugby-ul lui, cu cantonamentele lui, cu programul lui scârbos? Dacă între mine și rugby nu se hotărăște, mă hotărăsc eu. Am să-i spun chiar azi. Și chiar când are să-mi acorde punctulețul ăla din program. Chiar așa am să-i spun: punctulețul. Să văd dacă pricepe aluzia. Am să-i spun în față că vreau să mă mărit cu un bărbat. Nu cu un rugbyst. Să aleagă. Ori, ori.

Chiar acum, la punctulețul din program. Pe care, de-ar putea, mi l-ar suprima. Amâna. Pentru alta și fără soț. Pentru când are să-i dea voie programul lui scârbos de-de-de. Știu eu.

Se ridică, de pe pat, destinsă. Îi rămăsese în șale o durere surdă. Care n-o deranja în nici un fel, doar îi amintea de unde vine. Se apropie de ușă. Dar n-o deschise. Verifică doar dacă e cu adevărat încuiată. Era. Se întoarse

în dreptul patului și începu să se dezbrace. Puloверul, maioul bărbătesc. Apoi fusta din fulare. Ciorapii. Înțelese, după pielea de găină, ca în cameră nu era foarte cald. Dar ei nu-i era frig. Ar fi vrut acum o oglindă, o oglindă înaltă până-n tavan și largă dintr-un perete în altu, să-i poată cuprinde mersul încolo și-ncoace. O oglindă în care să se poată privi stând culcată, în pat. Culcată, goală, în pat și sărutându-și umerii, până unde ajung buzele și sărutându-și brațele și palmele, pe dos și pe față, și sărutându-și genunchii și coapsele până unde-i ajung buzele și, dacă ar avea sâni mai mari, și sânii și din nou umerii care, și brațele care, și palmele albastre de la, și genunchii care duseseră tot greul și acum erau obosiți de moarte și torceau ca două pisici pufoase.

XXII

Tot în picioare e cea mai bună poziție. Deși îi tremură genunchii și-i scăpată, încât, ca să pășească, trebuie să-și țină picioarele țepene. Din genunchi. S-ar fi lăsat pe pat, să-i stea pe pat, pe spate, să rămâna pe pat așa cum are să cadă de la început, pe spate, ori pe-o parte, cum o fi, dar și mai bine pe burtă, cu un picior adunat. Și cu o mână atârând până la podea. Însă de pat nu se poate apropia. Mai ales acum. Acum și mai ca altă dată.

Stă în picioare, aproape în mijlocul camerei, la distanță aproape egală de pat și de scaunul de lângă masă și de pereți și de ușă. Și-a îndepărtat tălpile, ca să nu se răstoarne. Și drepte, din genunchi. Ascultând și auzindu-și tremurul genunchilor, cum îi tremură, pornind de undeva, din șale, genunchii.

Și gura uscată. Dacă limba ar face o mișcare mai bruscă, limba s-ar sfărâma, ca de scrum. Limba și genunchii. Și șalele, fiindcă de-acolo pornesc genunchii. Și limba.

Genunchii și șalele și gura. Și tristețea care nu se mai duce. Și mâinile atârând care au început și ele să tremure în ritmul început de genunchi. Sau poate că inimile începuseră. Fiindcă umerii. În umeri i s-a cuibărit tristețea, ori

pe-acolo își face drum afară. Niciodată nu fusese atât de trist, cu umerii și niciodată setea asta pe care dinainte știi că n-ai s-o potolești, că, din ce vei bea, îți va fi și mai sete și mai trist.

Se surprinse râzând. Mai bine zis, chicotind. Și mai bine: având de gând. Iar dacă până la urmă n-a chiar râs, nu înseamnă că-și înfrânsese pornirea. Ci fiindcă așa. Râsul venind din durerea aceea specială, durerea aceea care te împinge la râs, ca atunci când îți scrîntești un deget. De la picior, de la mână. Sau te izbești în cot. Și când faci: u-hu-u-hu-uuu..., cu buzele rotunjite și ai vrea să suflă peste locul dureros, ca să treacă arsura aceea ori numai râsul.

Bine-ar fi acum pe pat. Măcar așezat. Sau pe scaun. Dar nu se poate. Așa, fiindcă de-abia scăpase de alt. Sigur că nu-i bine zis: scăpase. Dar cum să zică acum și altfel? Adică vrea să spună că nu se întâmplase nimic neplăcut, că nu dăduse nimeni peste ei, că nu se întâlnise cu nimeni când ieșise, iar când intrase, de asemenea nu-l văzuse nimeni. Acum putea să-i ia caii de la bicicletă. Chiar așa: caii de la bicicletă! Dacă ar fi să fie, așa, un caz, de să zici că se află, ori mai știu eu ce. Dar el, ce,-i prost să recunoască? : Eeeu? și să se uite la ăla care-o fi, să se uite la el într-o dungă și de sus în jos. Și, după aia să-l mai întrebe o dată: Eeeu? Păi, vezi... Ia fii al'dat' mai atent! Și dacă ăla insistă, atunci: Dovedește, să văd cu ce dovedești? Fii, cucoană, serioasă, am stat acilea, la mine, toată vremea, habar n-am de nimic, dacă-i pe glumă, fie, și vorba aia, rămân cu regretul că nu s-a întâmplat să fie adevărat. Și dacă ăla nu se lasă deloc, s-o ia pe Teodora martoră: N-am fost eu toată vremea la mine-n cameră? N-am bătut mereu în perete?... Dar dacă ea zice că am ieșit de la mine și m-am dus la ușa ei și ea n-a deschis? Așa e, dar fiindcă n-ai deschis, eu m-am întors la mine. Dar de ce n-ai mai bătut în perete ori de ce n-ai răspuns la bătăile mele?, să zică ea. Da-aia, fiindcă m-am supărat, m-am supărat că nu mi-ai deschis, după ce chiar tu m-ai chemat și de aia n-am mai bătut. Așa că vezi și tu. De ce. Da, dar dacă au alte probe? Dacă l-a văzut careva? Așa, bine, cu ochii. Ori l-a pândit. Adică special? L-a văzut că, după ce Teodora nu i-a

deschis, nu s-a întors la el, la camera 10, ci vis-a-vis de Teodora, la 6? Dacă chiar atunci era cineva la closetul din căpătul coridorului? Ori în capul scărilor? Și l-a văzut că intră la 6? Tot nu recunoaște. Fii, cucoană, serioasă! Ce să caut cu la 6? Am fost aici, la mine, la 10. Că de ce n-am bătut în perete, că nu știu ce, v-am spus. De-aia, fiindcă Teodora nu mi-a deschis. După ce că tot ea m-a chemat. Și dacă Teodora se dă de partea ăloră, îi fac o figură ce nu s-a pomenit! Le spun că ea m-a chemat, dar nu întâmplător, și nu numai acum, ci cum se învățase, asta-i, că, de cum am venit, s-a dat la mine, că din prima zi m-am și pomenit cu ea în camera mea și, cum am intrat, cum m-a-ncălecat, pur și simplu s-a dat la mine și m-a-ncălecat! Pretinzând că doctorul i-a recomandat, i-a prescris cafea, tutun și bărbat. Cât mai mult bărbat. Asta le spun dacă văd că ține cu ei. Păi, ce, trebuie să mă apăr, ce, ea să mă acuze, din gelozie, și eu să stau delemntănase? Nu mi-e de ăla al ei, sportivul, de ăla nu mi-i frică, dau cu el de pământ, de nu se vede. Dar Teodora. Fiindcă-i geloasă. Dacă a fost ea în stare să mă pună să-i descriu cum arătau celelalte ale mele. Să le descriu! Și numai fiindcă eu mă pretez la așa ceva, n-a avut ocazia să... Dar se vede că-i geloasă. Parcă abia aștepta să-i zic de una, ca ea să se strâmbe, făcând pe îngreșata: Proaste gusturi mai ai! Sau: Te credeam mai... Sau: Pe asta de unde ai adunat-o?... N-a chiar zis, nu i-am dat ocazia, nu m-am pretat, clar abia aștepta.

Dac-ar ști de asta, de-acum, ar avea de ce să fie geloasă. Ar avea, ar cam avea. Numai să nu fi nimerit în vreo chestie cu înțelegere. Adică să se fi vorbit să mă prindă cumva, să mă agățe și au apelat la asta mică. Ea să fie nada. Exact cum fac eu. Și să pună laba pe mine și să mă. Ca și la bar: întâi să mă pună la orizontală și după aia să mă atace în plin. Și eu să nu mă pot apăra. La bar au prins un moment de neatenție a mea și au cam profitat, dar aici au pus-o pe a'mică să mă facă să mă culc. Și ei să mă ia ca din oală.

Numai că nu le-a prea mers. Adică orizontal. Fiindcă acum e prea târziu, uite-l din nou în picioare și, din picioare, nu-l clatină nimeni de pe lumea asta. Mulți au

boală pe el și abia așteaptă momentul să-l prindă pe picior greșit, culcat adică și să-l lichideze. Când ești culcat și mai ales cu o femeie și mai ales când femeia nu-i Angela și nici Dida și nici mai știu eu cine, față de care trebuie să te arăți recunoscător pentru ajutorul dat și femeia nu-i nici Teodora care chiar atunci ți-l cheamă, la ureche, pe Andrei al ei... Ci puștoaica asta, care... Atunci e mai grav. Adică ar fi fost mai grav dacă-l prindeau acolo, orizontal. Fiindcă cine să se gândească la așa ceva? Cu figura ei de, cum să-i zică, de copil care vrea să pară mare, de fetiță care, în sfârșit, are voie să se plimbe cu băieții. Printre cele de vârsta ei, azi, nu mai găsești așa ceva, toate, ori sunt urâte, ori se urătesc așa cum se poartă acum, nu mai țin minte cine spunea, ori am citit eu undeva că fetele de-acum au instaurat domnia urâtului, n-o fi chiar-chiar, dar ceva-ceva tot e, adică ia te uită numai cum se străduiesc să fie botoase, uită-te numai la ele cum, dacă nu s-au născut dințate și botoase și cu nasul tras în sus, fac antrenament și, până la urmă, ajung, uită-te numai la ele cum își trag în jos buza de sus, ca nasul să arate ca al Juliettei Greco și au învățat să-și muște și buza de jos cum și-o mușcă Juliette Greco - toate s-au îmbotoșat și-s slabe și-și mușca buza de jos, ca în abecedarul meu, la litera m, când, copilul, după ce mușcă din măr, zice: mmmm, bun e... Dar asta mică, nu, parcă ar veni din altă lume, de parcă puțin i-ar păsa care-i moda acum, nu face nici pe împantalonata, nici nu fumează, nici nu bea, nici nu vorbește tare despre lucrurile despre care se vorbește încet, ori nu se vorbește deloc, nici nu se bâțâie când aude muzică, nici nu... Și chiar ea să fi? Poate că nu. Dar poate că și da.

Genunchii nu-i mai tremurau, dar setea rămăsese. Se gândi să deschidă fereastra și să ia puțină zăpadă de pe pervaz, s-o sugă. Are ea gust de leșie, dar tot mai decât nimic. Dar nu se hotărî. Nu-i venea să se miște din locul în care rămăsese și unde începea să se simtă bine. Mai ales că genunchii nu-i mai tremurau, iar în șale rămăsese doar atâta jenă câtă să-i aducă aminte.

Cabana continua să rămână îngropată în liniște. În afara izbiturilor vântului în ferestre, în obloane, în streșini,

nici un alt zgomot. Pe culoar nimeni, nici o ușă deschisă ori închisă, nici un pas, nici măcar muzica de la cei de vis-a-vis nu se auzea. Dacă ar fi fost ceva, ar fi început tâmbălăul, gândi el cu ușurare. Să nu fi fost aranjament? Atunci ce căuta ea acolo, la 6? Acolo, la 6 și așteptându-l pe el? Știind precis că el are să vină. Știind precis că el are să încerce întâi să intre la Teodora și că Teodora n-o să deschidă și-atunci el are să intre la 6. Asta n-avea de unde s-o mai știe. Fiindcă s-ar fi putut ca el să nu se ducă la Teodora. Și s-ar mai fi putut ca, chiar dacă n-ar fi intrat la Teodora, indiferent din ce cauză, să nu intre după aceea decât tot în camera lui, ori să coboare la bar ori să, știu eu, să intre în altă camera, dar nu la 6. De pildă, la actriță. Fiindcă acolo intrase mai înainte scriitorul și ziceam că are o treabă cu el. Înseamnă că nu-i chiar aranjament. Mai ales că acum, uite, o fi trecut un sfert de ceas și nici o mișcare. Nici n-a ieșit de-acolo.

Dar dacă acolo, ascuns pe undeva, era și cel care-l urmărea? Pe sub pat ori în dulap ori dracul să-l ia? Și de-aia nici n-are nevoie să mai iasă, el, ăla, ori să intre, ori să iasă ea și să anunțe - dacă-i ceva de anunțat? Adică să fi fost careva care a asistat la toate, auzind tot ce, ori chiar văzând? Îl nenorocesc, îl distrug dacă pun laba pe el!, se înfurie Maxim, cu inima bătând auzit. Îl fac praf, îi distrug urechile alea și ochii ăia!

Dar parcă n-aș crede, încercă el. Dacă ar fi fost să fie așa acum tărăboiul ar fi în toi. L-ar căuta, l-ar în fine, tărăboi. Și uite că nu se simte nimic. Nici măcar ea, singură. Poate că doarme. Așa se întâmplă cu unele, adorm după aia. Poate că nici nu s-a trezit când el a. Fiindcă parcă dormea atunci când el a intrat. I se păruse că se uită la el și că zâmbește, că vrea să spună ceva, că vrea să-i spună, lui, dar când s-a apropiat, și-a dat seama ca ea avea ochii închiși. Și că dormea. Ori se prefăcea.

Amintindu-și de acel moment, Maxim se hotărî să se așeze pe pat. Dar nu înainte de a verifica dacă ușa e încuiată. Și ușa nu era încuiată, deși ar fi băgat mâna în foc, jurând că, imediat după ce intrase, răsucise cheia de două ori. Bravo! Putea să se culce și să-l ia pe nepregătite.

Culcat. Încuie cu grijă, încercă clanța apoi, cu spatele asigurat, se întinse pe pat. Într-adevăr, era grozav de obosit. Niciodată nu mai fusese atât de stors, de istovit, deși, slavă Domnului, nu era pentru întâia oară. Dar prea stătea. Prea stătea și aștepta. Prea aștepta și numai pe el îl aștepta și. Și stătea așa și se uita la el și-l aștepta. Și zîmbea. Fiindcă numai pe el îl aștepta.

Doamne! tresări Maxim, tresări doar și se răsuci pe dreapta, cu mâinile împreunate. Dar carnea îi fusese răscolită și aerul îi umplu pieptul fără voia lui, aproape zgâriindu-l pe dinăuntru. Doamne, repetă el, strângând mâinile, apucându-se cu o mână de cealaltă, căutând să se prindă, să se agațe și să scape, să iasă. Doamne, gemu din adânc, dar auzindu-și glasul, se opri și, înălțându-și capul, ca să aibă amândouă urechile libere, ascultă. Să afle dacă nu-l auzise cineva gemând. Se pare că nu. Undeva, la parter, continua să se izbească, ritmic, un oblon. Până acum nu-l mai auzise, dar oblonul se izbise ritmic toată vremea. Nu-l ascultase, poate se obișnuise cu el, dar oblonul fusese acolo, toată vremea, undeva, la parter și, judecând după sunetul înfundat, aflat pe altă latură a cabanei, la camera lui Herr Walter ori la grajdul măgarilor. Ori la Tavi, oblonul de la odaia lui Tavi. Nu se găsește nimeni să-l priponească ori să-l închidă, gândi el, fără să dorească neapărat ca acel oblon să fie priponit ori închis. Izbiturile lui, cu un ritm numai al lor, nu-l mai nelinișteau. Ba parcă îl asigurau că, deocamdată, nu-i nici un pericol. Că ele, bubuiturile ca în vată, se află la locul lor și că, dacă are să intervină ceva, ele au să-i dea de știre.

Doamne, se întoarse el, cu mâinile încleștate și ajutându-se doar de coate, se înălță, își potrivi perna sub umeri și rămase așa, rezemat de capătul patului. Iartă-mă, Doamne, știi bine că... dar nu mai continuă, și ca de fiecare dată când ajungea aici, se opri, fiindcă nici în gând nu putea să ducă mai departe scuza. Fiindcă el și-o găsisese și o găsisese abia anul trecut, când murise maică-sa și poate că nu era adevărată, dar el se repezise, zicând: asta-i, dar poate că nu asta era și chiar de-ar fi fost, nu putea să, n-avea cum să mai. Și mai ales acum, după ce ea. După ce ele, amândouă.

Desigur, Mirela murise la cinci ani după, murise din cu totul alte, fiindcă, dacă bărbatu-său n-ar fi făcut prostia să se aventureze unde nici înotătorii buni nu se băgau și pe o vreme ca aceea, Mirela nu s-ar fi înecat; la urma urmei, Mitu, bărbatu-său a înecat-o, fiindcă dacă el n-ar fi făcut pe nebulul chiar acolo și pe o vreme ca aceea, cu toate că știa că înoată prost și când Mirela, care stătea pe mal, a văzut că Mitu se scufundă și apare din ce în ce mai rar, a intrat ea și curentul a dus-o exact spre blocurile de beton și Mitu a scăpat, dracul să-l ia, și numai Mirela, adică ea n-a murit atunci, pe loc, din cauza **aceea**, dar dacă atunci nu s-ar fi întâmplat, ea poate că n-ar fi ajuns să se mărite cu Mitu și să se ducă la mare chiar acolo și să nimerească exact în blocurile de beton, și chiar dacă n-ar fi fost blocurile, s-ar fi întâmplat altceva, un accident de mașină ori ar fi explodat aragazul, ori s-ar fi otrăvit cu ciuperci ori cancerul, oricum, s-ar fi întâmplat, și tot din cauza aceea, fiindcă așa ceva nu rămâne nepedepsit, vinovatul fiind el, însă pedeapsa venind nu asupra lui direct, asta ar fi fost cum ar fi fost, dar venind în așa fel, încât să-l lovească mai dureros, pieziș, să nu se termine cu una cu două, s-o știe și s-o îndure toată viața. Sigur că acum el aruncă vina asupra maică-sii, atunci când ea a murit și-a dat seama că ea l-a, ea l-a determinat să cu Mirela, adică atunci a fost pregătit să afle că maică-sa purta vina - cărțile alea - dar ce importanță are că ea, maică-sa, n-a fost mai atentă, și chiar în perioada aceea, el ar fi trebuit să se smulgă, să facă ceva ca să nu mai fie atât de aproape, să se fi mutat în odăița din pod, ori să fi dormit în bucătărie, ca să nu mai audă și apoi să vadă ceea ce. Acum e ușor să dai vina pe altul, dar cine unsese parchetul cu săpun și picioarele dulapului cu săpun și cine dezlipise hârtia de la încheieturile ușii și cine meșterise dintr-o andrea "manivela" aceea cu care dădea în lături perdeaua din cealaltă parte a ușii, ca să vadă, sigur că și maică-sa și taică-său erau de vină că nu zi-diseră ușa aia sau măcar să fi verificat dacă hârtia lipită la încheieturi e la locul ei, ori să fi pus și de cealaltă parte un dulap, ceva, ca măcar să nu se vadă nimic, dar dacă el ar fi fost în stare să reziste și să se smulgă, n-ar fi desprins hârtia și n-ar fi uns parchetul și

picioarele dulapului cu săpun și n-ar fi umblat cu "manivela" de andrea, ca să dea perdeaua la o parte și să audă totul, de la început și până la sfârșit și să aștepte cu sufletul la gură momentul în care, să aștepte cu dulapul tras la o parte și cu ușa încuiată și cu lumina stinsă și răsuflând zgomotos și chiar sforăind și gemând, ca ei să creadă că el doarme dar nu să aștepte cu scăunelul potrivit acolo și cu "manivela" pe gaura cheii, gata s-o răsucescă și să dea pînza aia la o parte, ca să vadă totul, de la început pînă la sfârșit, nu numai să audă. Și acolo, pe scăunel, dârdâind ca de friguri și temându-se să nu-i scape geamătul, când. Să se fi mutat în pod ori să fi astupat ușa ca să nu se mai audă nimic, să nu mai știe, cu urechile, când și cum. Ori să fi rămas numai la asta. Să fi rămas numai la atât. Să fi rămas acolo, pe scăunelul lui și cu "manivela" lui și cu frigurile lui, pînă la urmă. Dar el n-a fi fost în stare. Și nu e nici un fel de întâmplare că Mirela. N-a fost deloc întâmplare, fiindcă nu putea fi și nu putea, fiindcă, atunci, el așteptase să înceapă dincolo și cu puțin înainte își ocupase locul lui. Iar după aceea nu se mai putea să, n-avea nici un rost. Dacă poate fi vorba de o întâmplare, apoi întâmplarea fusese în afară și alături de, și, cu mult înainte, programul lui de pe scăunel. Cu toate că nu poate fi vorba de întâmplare, știa de multă vreme, știa de totdeauna, știa că Mirela, având școala dimineața, se culca devreme, la nouă e în pat, când era să se ducă la cinema, se ducea după-amiază, devreme, așa că seara, la nouă, era totdeauna în pat, atunci când el, pe la nouă jumătate-zece, urcându-se la baie, deschidea încetișor ușa de la camera ei, să se convingă că ea doarme, că n-o să se pomenească mai târziu cu ea, bătându-i în ușa și el să n-aibă timp să tragă dulapul la loc și celelalte. Așa că, în fiecare seară, sau aproape în fiecare și totdeauna Mirela dormea ori se prefăcea că doarme, oricum, lumina era stinsă și ea, pe spate și cu plapuma vînzolită, totdeauna era foarte cald în odaia ei, geamurile chiar și vara rămâneau închise și ea se culca devreme și dormea pe spate, cu plapuma adunată între picioare și cu obrazul și pleoapele asudate mărunt și el zicea încet, aproape în gând: Noapte bună - mai mult ca să se asigure că Mirela nu aude, că doarme

cu adevărat, după care închidea ușa la loc și de fiecare dată când închidea ușa, se gândea că ar trebui să meșterească un fel de încuietore pe dinafară la ușa Mirelei, încuietore pe care el s-o poată manevra din odaia lui, după voie. Așa că nu poate fi vorba de o întâmplare, mai ales că adeseori, în vis, ea lua chipul Mirelei și chiar dacă a doua zi, pe lumină, nu se mai gândea la asta, totuși, se depusese. Și în seara aceea - era tot așa, iarnă și viscolea, și parcă pe undeva, la vecini, se izbea tot așa, un oblon ori o ușă ori se zbătea o bucată de tablă pe acoperiș, dar tot într-un ritm al ei, al ușii, al tablei - în seara aceea n-a fost întâmplare, deși nu-și aducea aminte să se fi gândit la asta, că are să, imediat după ce va începe dincolo, dar nu se poate să nu se fi gândit, chiar fără să-și dea seama că se gândește la asta, fiindcă parcă abia așteptase ca dincolo să înceapă și el să și. Iar în seara aceea nici nu-și mai pusese scăunelul acolo, nici de "manivelă" nu se folosisese, pentru că nu voia decât să știe când începe, dincolo. Și când s-a asigurat, a ieșit în vârful picioarelor și a ajuns la ușa băii, dar n-a deschis-o, nici măcar nu s-a atins de clanță și, ca și cum abia atunci acolo, i-ar fi venit ideea, a făcut doi pași pînă vis-à-vis, spre ușa de la odaia Mirelei. Fiindcă acolo era ceva, ceva care îl aștepta și numai pe el, așa simțea el atunci, sau măcar simțea că nu se mai poate răsuci ca să se îndepărteze de-acolo, să se ducă, fie la baie, fie el, după dulap, ori în altă parte. În oriunde altă parte. Dincolo de ușă era ceva care-l privea pe el și îl privea foarte tare și nu se putea, nu putea să intre. Și a intrat. Și, din clipa în care ușa a fost deschisă cât să poată vedea că Mirela e acolo și-l așteaptă, totul a reintrat în normal, adică și-a dat seama că asta era, că el trebuie să intre acolo, și după aceea să închidă ușa în urma lui și după aceea s-o încuie, de două ori să răsucescă cheia și ea să-l aștepte, zâmbind, culcată pe spate, cu obrazul și cu pleoapele stropite de o bură care mai mult se deducea în lumina puțină răzbătută de la zăpada viscolită de-afară. Singurul moment de ezitare a fost când, ajuns lângă pat, s-a întrebat dacă mâna întinsă în lături să i-o ia și să i-o așeze de-a lungul trupului, ori s-o lase așa cum o găsisese, dar să fie atent, să nu se lase pe ea. S-a hotărât s-o lase așa. Și a

fost mai bine, adică așa cum, de fapt, trebuia să fie, fiindcă mâna ei stângă nu degeaba se afla întinsă în lături, mâna aștepta ca el să vină deasupra ei și ea, mâna, să se ridice din cot și să-l țină așa, lipit. Și mai avea un rost mâna aceea a ei, mâna care nu trebuia mișcată din loc: când, îndoindu-se din cot și strângându-l, l-a apăsat chiar pe coasta dreaptă pe care și-o fisurase ori și-o fracturase de-a binelea, cu două zile în urmă, la Zalomit, cu un nenorocit pirpiriu, pe care el crezuse că-l lichidează doar cu o mână, dar, în cădere, tipul îl lovise - desigur, fără să vrea să-l nimerească - în gleznă și el, de durere, dar mai ales de surpriză, își pierduse echilibrul și căzuse ca un începător și se lovise de gura unui burlan. Așa că mâna Mirelei era pregătită să-l strângă exact acolo, în dreptul coastei fisurate ori chiar fracturate. Și, cine știe, dacă nu venea durerea aceea, poate că nu s-ar fi întâmplat nimic, el s-ar fi ridicat de-acolo și ar fi descuiat ușa, învârtind cheia de două ori și s-ar fi întors în camera lui, ori ar fi intrat la baie, numai așa. Dar durerea - și aici e ciudățenia - l-a împins, aproape i-a dat brânci să ducă la capăt ceea ce el nu era sigur nici măcar că are să înceapă. Și a fost destul ca el să reacționeze la durerea aceea, ca Mirela să consimtă, ba chiar să-i vină în întâmpinare. Fiindcă, nu numai că nu s-a speriat și n-a început să tipe, cum ar fi fost firesc, dar s-a strâns în el, ca și cum sperietura ar fi venit din altă parte și acum căuta ocrotire la el. Brațul i se mutase de pe locul dureros, însă durerea rămăsese și rămăsese exact cât trebuia. Și a fost, de parcă s-ar fi aflat în odaia lui și de parcă s-ar fi aflat acolo, pe scăunel și cu "manivela" de dat la o parte pânza aia și mai ales a fost ca și cum s-ar fi aflat dincolo, dincolo de tot și, în sfârșit...

Puțin mai altfel avea ea de gând, însă atunci, în seara aceea, nu s-a mai gândit cum anume, la asta s-o fi gândit după aceea, probabil dimineța, fiindcă în dimineța următoare, îmbrăcată, gata de școală, a intrat la el și el nu dormea și nici nu s-a prefăcut că doarme, deși capul îi era ca un butoi de tablă, gol, și-i era cam greață și-apoi tremura de nerăbdare să afle ce va zice ea, pe lumină, și Mirela intrase, cu servieta și cu servieta strânsă la piept se așezase

pe scaunul pe care se aflau hainele lui, era îmbrăcată cu paltonul și-și pusese și căciuliță și era încălțată și cu pâslarii aceia cu panglici de piele roșie și nu arăta altfel, după noaptea de azi-noapte, el se aștepta ca ea să arate plânsă ori nedormită, dar nu numai atât, ci altfel, ca după noaptea de azi-noapte. Însă Mirela nu se schimbase deloc, nici măcar, măcar ochii aceia ai ei despre care el spunea uneori, când era furios pe ea, că-s ochi de vițică, nici ochii nu-și pierduseră aerul acela de vițică și se uita cu ei drept în ochii lui și nici paltonul și nici pâslarii, nimic nu se schimbase, de parcă totul s-ar fi petrecut doar în imaginația lui și Mirela n-a arătat **altfel** nici când, de acolo, de pe scaun, cu servieta îmbrățișată a zis: Tu știi că-i păcat?, de parcă i-ar fi comunicat că afară ninge ori că prietena ei cutare a luat patru la chimie, și el a așteptat un pic, crezând că schimbarea aceea urmează să se producă imediat, însă nu era nici un semn că are să se producă și Mirela a zis iar: Tu știi că-i păcat? exact cu același glas și în același fel, de parcă, i-ar fi spus că afară ninge și atunci el: Ce-i păcat?, mai sperând în venirea acelei schimbări, dar ea, tot așa: Știi, tu... (iar un acel știi-tu pe care-l folosea ea atunci când îl amenința că are să-l spună părinților pentru cine știe ce trăsnaie, fiindcă acum ea nu-l amenința, nu-i dădea de înțelese că are să-l pârască, ci numai așa: Știi tu, adică un fel de: N-are rost să minți, știi bine că așa e cum spun, de ce vrei să mă minți - și ochii de vițică nu-și schimbaseră cu nimic transparența aceea care pe el îl scotea din sărite și-l scoase și acum: Ce să știu? zisese el și se ridicase într-un cot, și Mirela: Că-i păcat. Și-și mutase ochii de la el, apoi revenise și din nou și-i mutase înspre fereastră: Un păcat foarte mare, știi tu. Dar nu părea că-și dă seama că rostește aceste cuvinte, că-și dă seama ce înseamnă aceste cuvinte, de parcă ar fi fost dintr-o limbă pe care n-o știa, învățase doar cuvintele pe care le rostea, fără să știe ce anume spun ele. Strângea servieta în brațe și acum clătina mărunț din cap, ca o babă, ca ea însăși: Mirela, cu ochii ei de vițică, încercând să imite o babă, dar nefiind în stare decât să-și clatine capul. El se aștepta ca ea să înceapă acum să miorlăie, să se întrebe ce-o să se întâmple cu ea, cu ei amândoi, mai departe, și își

pregătise cuvintele și gesturile cu care s-o facă să se liniștească, acum, pînă când se va obișnui, fiindcă era sigur că amândoi se vor obișnui, cu timpul. Dar Mirela stătea cu privirea către fereastră și-și strîngea la piept servieta și clătina din cap. El ar fi vrut s-o întrebe, să găsească o modalitate s-o întrebe cum se simte, ar fi găsit el cum s-o facă să priceapă ce anume întreabă el cu adevărat, ce anume vrea el să întrebe și în legătură cu ce și apoi s-o ajute să spună sau măcar să-i dea de înțeles. Dacă ea ar fi încetat cu miorlăiala, i-ar fi fost mai ușor să deschidă vorba și s-o facă să spună, însă ea clătina din cap și-atîta tot. Ba parcă de-abia își stăpînea rîsul. Ca și cum intrase la el doar ca să-i spună ultimul banc auzit la școală. Ori să-i povestească cine știe ce farsă tâmpită făcută profesoarei de franceză. În noaptea aceea el nu închisese un ochi și avea capul ca un butoi de tablă și-l dăruia greața. Și-ar fi avut nevoie ca greața și durerea de cap și năuceala nesomnului să-i fie răsplătite, adică să i se facă scandal, să i se reproșeze, să i se ceară să găsească o soluție pe care el s-o promită ori s-o refuze, să nu vrea să creadă, să se disculpe și să acuze, la rîndul lui. Și vițică asta care-i dădea înainte cu clătinatul ei și cu ochii ei de vițică. Ca și cum nu ea. Ca și cum, aseară, în odaia ei, ar fi fost cu totul altcineva, a cărei cauză e nevoită ca să o apere și o apără fără convingere. Da, rostise niște cuvinte, dar ce percepea ea din cuvintele acelea? Fiindcă ea habar n-are ce înseamnă acele cuvinte. Și el care se chinuise toată noaptea, în așteptarea acestei întâlniri care nu se putea să nu vină și, desigur, cu plîsete și reproșuri și amenințări și cu așa mai departe, fiindcă, oricum, ea avea paisprezece ani și o fată, la vîrsta asta, cel puțin e în stare să deducă - dacă n-a apucat încă să afle direct. Dar ea făcea pe tâmpita. Că adică nu-i ea cea care. Una din două, ori iei lucrurile așa cum sunt, iar dacă le iei, atunci vezi-ți de-ale tale, du-te la școală, vino de la școală și lasă totul în seama întâmplării, ori, dacă vrei scandal, fă-l, miaună, scâncește, zi că mă spui lui sau ei sau amândurora, dar să știi cum stăm. De aceea s-a și ridicat din pat. Și întâi a rămas în picioare dinaintea ei - și ea a înălțat ochii limpezi și neschimbați de nimic. Și de-aceea el

s-a dus la ușă și a încuiat-o, deși nu mai era nimeni în casă, ei pleaseră la slujbă. Și ea s-a răsucit pe scaun și l-a văzut ce face dar n-a zis nimic. De parcă n-ar fi înțeles de ce încuie el ușa. Ori de parcă ar fi înțeles, dar nu era deloc împotriva. Și n-a fost împotriva nici când el i-a luat servieta. Ba chiar și-a mișcat brațele de parcă i-ar fi amortit incomod. Și când el, cu obrazii arzând și cu tâmplele arzând și cu urechile vuind, a apucat-o de subțiori și a dat s-o ridice, ea s-a ridicat singură. Și s-a uitat la el, cu ochii ei transparenti. Și el i-a descheiat nasturii de la palton și s-a îndepărtat de el, ca să nu-l împiedice la descheiaturile nasturilor. Și s-a uitat la el cu ochii limpezi în care nu se putea ghici nici teamă nici nerăbdare nici nimic decât ceea ce arătau ori nu arătau de obicei, ochii ei. Și nu s-a opus nici când el a depus-o ușor, pe marginea patului. Și când el a început, fără convingere, să se ocupe de îmbrăcămintea ei groasă, de iarnă, ea l-a ajutat. Nu neapărat vrând, dar neopunându-se, înlăturând orice ar fi însemnat opunere. Și a ținut ochii deschiși toată vremea și cu pupilele largi cât tot irisul, încât păreau alți ochi, dar cu aceeași limpezime. Și la urmă, când a fost din nou cu servieta în brațe, în picioare, lângă ușă, a zis, ca și la început, cu ochii neschimbați: Tu știi că-i păcat?!

Și cu asta, gata. Nu, Mirela n-a spus nimănui, n-a dat nimic de înțeles nimănui, deși lui îi era frică mai ales de ochii lui. Dar nici unul nu și-a dat seama. După vreo două zile pusese dulapul la locul lui, mai bine zis nu-l mai mișcase de-acolo, pe picioarele lui date cu săpun - a încercat să intre în camera ei. Era încuiată. După o vreme a încercat iar. O auzea înăuntru, părea ca ea nici nu-și dă osteneala să se ascundă, să ascundă faptul că e înăuntru. A încercat s-o cheme la el, sub un pretext oarecare. Ea nu zicea nu, dar nu-l asculta. Nu i-a mai vorbit niciodată nimic decât ceea ce era necesar, când erau părinții de față, ca nimeni să nu-și dea seama că e ceva între ei. Într-un fel, lui i-a convenit această situație. Nu mai era obligat să dea explicații, să caute eventuale soluții, iar când, după doi ani - el intrase la facultate - i-au ajuns la ureche lucruri nu tocmai plăcute despre ea, n-a avut îndrăzneala să zică ceva.

Tocmai fiindcă știa că ea de-abia aștepta să înceapă, ca să-i răspundă, Dumnezeu știe ce i-ar fi răspuns ea, dacă el ar fi deschis vorba. Și după aceea s-a măritat și a întrerupt liceul ^ntr-a unsprezecea și a plecat cu Mitu al ei și după aceea povestea cu blocurile de beton. Sigur că nu-i adevărat că și-a dat seama de asta abia la moartea maică-sii. Doar că atunci i s-au reîmprospătat toate. Și după aceea le-a uitat iar. Până adineauri. Când cu camera 6. S-a întâmplat, de parcă ar fi fost atunci. Și ușa și deschisul și felul în care-l aștepta și... Acum nu mai rămâne să aștept pînă dimineată, să vină să-mi spună că-i păcat și să nu se fi schimbat cu nimic. Și eu să, și ea să nu se opună și după aceea să plece și gata. Și după aceea blocurile. Și gata.

Se auzi o ușă deschizându-se și pași pe coridor apoi pe scară. Maxim rămase într-un cot. Cine să fi fost? Ea nu prea coboară. Și-apoi zgomotul a venit din partea cealaltă și au fost mai mulți pași pînă la scară decât de la 6.

Totuși, parcă nu-i lucru curat. Cum să nu se trezească ea, chiar dacă nu m-a auzit când am intrat atunci și nu și-a dat seama la început? Să admitem, la început, dar după aceea? Și să nu deschidă ea ochii nici când am plecat că doar am plecat cu spatele înainte și m-am uitat la ea tot timpul. Și ea, nimic. Dar dacă a murit? se sperie Maxim și sări în picioare.

Dar chiar atunci se auzi deschizându-se o ușă și glasul sportivului.

- Nini! Nini!

Și, după câteva secunde care lui Maxim i se părură din cale-afară de lungi, o altă ușă se deschise, se auzi un fluierat de aprobare sau de răspuns, pași mici trecură prin dreptul camerei lui și făcură la dreapta, pe după balustrada scării.

Și din nou, glasul sportivului:

- Nini, fii bună, te rog...

Restul rugăminții nu se mai desluși. Maxim prinse însă, cu ușurare, glasul ei:

- Sigur-sigur...

Apoi ușa se închise și nu se mai auzi nimic.

Maxim oftă și se așeză la masă, cu trusa de unghii.

În privința fetei - Nini, așa e, Nini o cheamă - putea fi liniștit. Deocamdată. Mai rămânea Iosub. Și cine știe dacă nu cumva Iosub era amestecat și în povestea cu Nini. La prima vedere pare o prostie, dar niciodată nu știi de unde vine, lovitura. Și ea vine de unde te aștepti mai puțin. Însă, deocamdată. Deși, încă nu-i limpede ce anume vrea Iosub. Poate că ar fi bine ca mâine, dacă se liniștește cât de cât viscolul, să încerce să coboare, cu skiurile o să-i vină mai ușor, numai să nu viscolească. Să-l lase dracului pe Zeno Duca - pe care nici nu-l căutase, de fapt el credea că-i Dinu Duca - dracul să-i ia cu numele lor, Dinu Duca o fi acum acasă în București, în timp ce el îl caută tocmai aici și s-ar putea să se fi răzgândit, ori prețul să-l sperie... Dacă s-ar mai domoli vântul, măcar să se domolească - poate să și ningă, numai vântul să nu mai bată atunci mâine ar putea coborî, are un tren pe la trei și jumătate, patru fără un sfert. Și ar scăpa și de Iosub. Și de toate astea. Și-ar vedea de-ale lui și poate că Dinu Duca ar fi de acord și cu banii ăștia s-ar împlini suma pentru garsonieră. Dacă ar fi primit atunci propunerea lui Iosub, acum ar avea un apartament. Ori o vilă întreagă. Și mașină ar avea. Dar așa. Însă vina e a lui Iosub că n-a știut cum să-i ia, cum anume să-i facă propunerea. Că l-a speriat. Ei, nu s-a chiar speriat el, dar nici prea sigur nu era. Oricum, mâine-mâine. Deși poate.

XXIII

Imediat ce Zeno urcase, el îi luase locul în fața căminului. Dar focul ardea și singur. Ardea și fără el. Și se stingea cu el de față. Nu-l putea stăpâni, îl scăpa printre degete. Focul din cămin făcea numai ce voia el și cam împotriva lui. Așa că Iosub îl lăsase în plata Domnului, se mutase iar pe bancă, la masa lungă, apoi se plimbase, apoi se dusese de câteva ori la bar, cu gândul să intre în vorbă cu cabanierul. Însă ori se pomenea tușind dinaintea barului gol, ori, înainte de a începe să rostească primul cuvânt, îl apuca un fel de lene, mai degrabă descurajare: că degeaba,

cabanierul tot n-o să priceapă ce-i va spune el, ori o să facă pe prostul, că nu pricepe. E adevărat, "frâna", cum îi zicea el, îl bucura. Era un semn de stăpânire de sine. Semn că e stăpân pe sine, de înțelepciune, că nu se grăbește să vorbească despre lucruri care încă nu s-au clarificat. E mare lucru să știi ce să spui și ce să taci. Și ce să amâni pînă când se va coace. De prea multe ori se repezise să comunice din prima clipă ce simțea ori gândea și aproape întotdeauna nimerise prost. În cel mai bun caz, nu era înțeles. Alteori nu era luat în seamă - dacă nu înțeles cu totul greșit. Când era tânăr, își spunea: Sunt prea tânăr și de-aia, de-aia mi se pare că tot ce mă interesează pe mine are să-i intereseze și pe ceilalți; cu timpul am să învăț să păstrez în mine pînă când am să aflu dacă celălalt merită să-i spun, dacă are să priceapă de prima dată. Dacă lucrul acela merită să fie spus de prima dată. Și abia atunci, când mă voi convinge că are să priceapă de prima dată - asta-i esențial. Dacă de prima dată o apucă greșit, degeaba îl aduci, în cele din urmă, pe calea adevărată. El o să se lase convins de argumentele mele, de mai știu eu ce, dar toate astea din afară, ceea ce-i ca și nimic. Ideal ar fi - ăsta-i cuvîntul: ideal - deci, ideal ar fi ca acela să nu afle de la mine lucruri noi, ci să afle că și eu știu lucrul acela la care se gândise el, dar pe care încă nu-l spusese. Asta fusese în tinerețe. Anii trecuseră dar el nu izbutise să se învețe minte. Dar, după fiecare eșec, își propunea ca data viitoare să nu-și mai dea drumul. Abia în ultimii doi-trei ani constatase că poate, că a putut, că totdeauna putuse, dar mai constatase că atunci când își dădea seama că pierduse momentul, se bucura că-l pierduse. Ce prostie era să fac!, gândea el în acele momente. Ce-l interesează pe el problema asta? În cel mai bun caz, ar fi acceptat să discutăm despre ea, s-ar fi arătat eventual de acord cu mine, dar numai formal, fiindcă lui în altă parte i-i gândul și poate că el însuși, la un moment dat, a simțit nevoia să-mi spună ceva și și-a dat seama că n-o să mă intereseze, așa că de ce să mi-o spună și, așa cum pe mine nu mă privea problema lui, nici pe el, asta, a mea. Marea greșală pe care o comit oamenii e aceea că se pomenesc vorbind despre lucruri de care nu sunt siguri, de

care nu se asigura în prealabil că o să-i intereseze și pe cei cărora le comunică. Ca la unele ședințe, când cel de la tribună vorbește și vorbește și, la un moment dat, îți vine să te uiți înapoi și la dreapta și la stînga, să afli cui i se adresează, fiindcă trebuie să fie cineva interesat de ce spune el, din moment ce el vorbește și nu se mai oprește. Și când ești tu la tribună și vorbești și ești convins că ce spui tu n-a mai spus nimeni și toată lumea te ascultă, trebuie să te asculte, fiindcă nu se poate să n-o intereseze și, într-adevăr, în primele rînduri, dai de câte unul care se uită drept în ochii tăi și notează și notează, fără să-și ia ochii de la tine - cel care face pe atentul te răzbună și te răsplătește de toate și-ți zice că, uite, cineva tot te ascultă, chiar dacă nu te aude.

Nu, cabanierul nu-i unul din primul rînd de scaune. Sasul ăsta e ca alde Tunaru care se așeza pe la mijlocul sălii, dacă era sală, ori pe lângă o fereastră, dacă era în cadru restrîns și se așeza acolo, de parcă ar fi zis de la bun început că face act de prezență fiindcă trebuie să facă și așa face toată lumea, dar atât, să nu-i pretindă nimeni să și participe, fiindcă știe el bine că nimic nou n-o să se spună azi și că, dacă ar fi ceva interesant, apoi acel ceva ar fi la el, el, Tunaru, îl deține și la el se gîndește și normal ar fi ca despre acel ceva să se vorbească, însă cum n-a fost inclus pe ordinea de zi și cum el știe precis că acel ceva al lui n-o să ajungă niciodată pe ordinea de zi, de ce să fie el atent la fleacuri, la aspecte neesențiale, când el deține adevărul acela, noutatea aceea. Tunaru îi fusese simpatic de la bun început, chiar dacă apropiat de el nu fusese și nici nu încercase, deși grozav mai simțea uneori nevoia să se așeze lângă el ori să plece cu el din sală când pleca el și poate singura amărăciune era că cei din conducere nu-l luau ^n serios și ziceau cam tărișor și cu compătimire veselă că tovarășul Tunaru era astenic... Avea Tunaru, modul lui de a fi, nici nu ascundea faptul că nu-l interesează ce spune celălalt, dar nici faptul că n-are de gînd să se prefacă, măcar așa, din politețe, că-l interesează.

Ce să discute cu sasu?

Stătuse în câteva rînduri, în picioare, dinaintea fere-

strei, nu era cu totul neplăcut, deși printr-o fereastră trebuie să vezi și să vezi ceva, ori să vezi cât mai departe, mai ales aici, la munte. Dar în fața ferestrei se înălțase de câteva zile peretele de zăpadă viscolită, sticla geamurilor era și aburită și înghețată, cercevelele vechi nu opreau vântul și așa mai departe. Dar neplăcut nu era, fiindcă o fereastră poate fi și acel ceva prin care poți vedea, nu ceea ce este cu adevărat, dincolo, afară. Parcă la închisoare ce vezi pe fereastră? Uneori, dacă ai noroc, zărești niște creste pe acoperiș, o coamă de deal, poate un copac, ori chiar un om liber. Sigur că da, e mare lucru să vezi ceva, adevărat, din libertate. Mai ales că tu ești înăuntru. Dar el - și nu numai el, și ceilalți spuneau același lucru - învățase că, într-un fel, fereastră prin care nu vezi mare lucru e, uneori, mai bună, mai folositoare, fiindcă te ajută să vezi ceea ce vrei tu, ce dorești tu să vezi în clipa aceea și care n-o să poată fi văzut cu adevărat, prin geamul adevărat, niciodată. Bietul tovarăș Anton Anton, el era cu teoria ferestrelor. "Teoria ferestrelor închise"... Anume că reacția e direct proporțională cu acțiunea. Și că, dacă nu e, ar trebui să fie și, uneori, din fericire, chiar este. Spunea el, tovarășul Anton Anton: Cu cât îi interzici unui om, ceva, cu atât acel om are să fie și mai aproape de acel ceva interzis. Prin dorință, zicea el. Noi am vrut libertate, zicea el. Iar ei, nu numai că nu ne-au dat-o, ci ne-au luat și puțină pe care o aveam: ne-au închis și își închipuie că, închizându-ne, ne-au izolat, ne-au luat totul. Dar ei nu știu că nu poți interzice accesul la ceva, interzicându-l. Noi, aparent, suntem neliberi, dar în fapt suntem mai liberi decât eram înainte, chiar cu jumătatea aceea de măsură, ca să nu mai vorbim de faptul că suntem mult, mult mai liberi decât cei care ne-au băgat aici și decât cei care ne păzesc. Fiindcă noi, în situația noastră, avem cel puțin șansa de a nu uita nici o clipă că există o libertate. Și, neuitând-o, o s-o cerem mereu și o s-o vrem mereu și o s-o prețuim. Fereastră asta care nu dă nicăieri, prin care nu vedem decât zidul ăsta răpănos, e mai fereastră decât fereastră casei gardianului, a casei directorului, a casei procurorului. Fiindcă nici unul din ei n-a aflat că fereastră este în noi, în oameni, iar ei n-au decât să zidească toate

ferestrele celulelor, noi tot o să vedem ce vrem noi să vedem; ce trebuie să vedem... De la teoria asta începuseră divergențele, grave, fiindcă unii credeau că Anton Anton vorbește la propriu, cerând zidirea ferestrelor, când se știe bine cât luptasem și câte Greve ale foamei și acțiuni am întreprins ca să ia obloanele de la ferestre. Și că ce-i aia cu libertatea interioară care-i mai bună decât aialaltă, cum poate să susțină una ca asta, ce, vrea să spună că e mai bine-n închisoare decât afară? - sigur e omul administrației și provocator. Au trebuit să intervină alții mai luminați care, pe de-o parte, să le explice cum devine cu teoria tovarășului Anton Anton, teorie pe care nu trebuie s-o ia mecanic, pe de altă parte să-i atragă atenția tovarășului Anton Anton să nu mai vînture teoria aia a lui, care îi poate demobiliza pe oameni și poate da naștere la interpretări greșite și chiar ostile. Sigur că nici eu nu pricepusem de prima oară ce-i cu ferestrele alea închise care-s mai deschise decât cele deschise, dar eu am avut norocul să stau mai multă vreme cu dânsul în celulă și, în atelier, lucram alături și la plimbare ne plimbam împreună și așa că am aflat și i-am dat dreptate, deși am fost și eu de părere că nu-i momentul s-o dezvolte chiar în condițiile acelea, când trebuia să fim pregătiți să dăm riposta și să ne apărăm și să mai smulgem câteva drepturi - atunci era campania cu pachetele o dată pe săptămână. Și el a înțeles și n-a mai insistat. Dar avea dreptate. Când ^nsă a fost să fie condamnat, i s-a pus în spinare și povestea asta, adică "teoria ferestrelor închise", care-i demobiliza pe tovarăși, în închisoare. Și a atârnat destul de greu la condamnare. Și de-aia. Păcat de el. Păcat și de cei care, deși știau bine că Anton Anton era de-al nostru, trup și suflet, au acceptat că e vinovat, ba chiar au făcut eforturi să găsească și alte probe. Și când vrei cu tot dinadinsul să scoți pe cineva vinovat, nu-i greu. Mai greu e să arăți și să convingi pe alții că cineva e bun. Sigur că nu s-a găsit nimeni să-l apere, să arate că este așa cum cu toții știam că este. Dar ce vorbesc eu, pînă și eu, citind din presă capetele de acuzare, le-am crezut. E mai ușor să crezi ceva rău decât de bine. Și am crezut. Că mi-am zis că or fi fost lucrări de care eu nu

știam, lucruri pe care eu n-aveam cum să le știu, dar cei care fuseseră mai apropiați știau ei ce știau. Asta ne-a făcut mult rău, concepția asta că dacă acolo, sus, se ia o măsură, apoi tovarășii de-acolo știu ei ce știu. Asta i-a pierdut pe mulți. Fiindcă cei în măsură să-i apere, cei care știau precis cum fusese treaba, n-aveau îndrăzneala să se ridice și să zică: uite, măi tovarăși care-i adevărul - nu, Doamne ferește, cum să îndrăznească, așa că au stat în banca lor și s-au învelit cu gândul că cei care-l acuză știu ei ce știu. Așa și cu tovarășul Anton Anton. A trebuit să se apere singur și singur cum să te aperi? Acuma e drept că chiar dacă s-ar fi găsit vreun Tunaru care să sară de pe locul lui și să strige că se face o greșeală, că se comite o greșeală, tot degeaba. Ar fi intrat la apă și alde Tunaru. Și Anton Anton tot n-ar fi scăpat. Știau ei ce știau... Asta ne-a făcut cel mai mare rău. Într-un fel, aproape tot atât de rău ca și răul cauzat de dușmanul direct. Măcar dușmanul direct venea din față, știai la ce te poți aștepta din partea lui. Dar asta cu știu-ei-ce-știu te lovea dinăuntru, de unde nici nu bănuiai. Și încă ceva, oricât ar susține Florica precum că mă-nșel; a deschis o cale ori numai a bătătorit-o, a deschis calea unui adevărat sistem de crede-și-nu-cerceta. Bine, în ilegalitate erau legile conspirației care închideau multe porți și bine făceau că le închideau, altfel ce s-ar fi ales de noi. Dar acum, când suntem la putere, tu, care ești în cunoștință de cauză, nu-ți poți expune părerea, iar dacă ți-o expui, în cel mai bun caz nu te ia nimeni în seamă. Tu care știi cum stau problemele cu adevărat, trebuie să accepți o măsură nedreaptă - atât cât te pricepi tu s-o apreciezi și să constăți că-i nedreaptă - dar nu numai s-o accepți, adică să nu i te opui, dar ești silit să-ți dai adeziunea la măsura aceea. Ba chiar s-o lauzi. Ba chiar să afirmi că tu însuși, de multă vreme, te gândeai la o asemenea demascare și te miri că a întârziat atâta și că te bucuri că, în sfârșit, a venit. Dar și așa ar mai merge. Necesitatea. Dar când e caz de necesitate, măcar în sufletul tău să rămâi la ideea ta și la adevăru-adevărat. Dar nu. Povestea asta a lui crede-și-nu-cerceta îți cere și te face în cele din urmă să și gândești că, da, știu-ei-tovarășii-ce-știu.

Apoi se așezase dinaintea căminului. Nu mai încer-

case să dreagă focul care făcea exact invers decât voia el. Se trăgea doar mai la o parte când venea cabanierul și umbla cu floreta aceea și gîfâia și-i scârțâiau cizmele. Pe sas focul îl asculta. Ca și pe Zeno. Pe Zeno focul îl asculta, dar altceva nu-l ascultă... se gîndise Iosub, amuzat. Femeile, adăugase el. Cât despre... continuase fără a numi acel ceva, nu-l pricepe ori nu vrea să priceapă. Înțeleg, e dureros, dar trebuie să facă ceva. Măcar pentru sufletul lui, dacă a ajuns să-i fie tot una ce zic oamenii despre el. Nu-i pot spune verde-n față ce anume ar fi bine să facă. Dar și el. Parcă simte, sigur simte că am de gînd să-i comunic ceva nu prea comod, ceva nu prea plăcut și se închide în el și nu mai pot ajunge la el. Așa or fi toți scriitorii. Artiștii, în general. Trebuie să-i lași să-și vadă singuri lipsurile. Să nu-i atingi nici c-o floare, cum am citit undeva despre ei. Așa o fi, dar eu nu mă leg de aspectul estetic al cărții, nu de formă, deși forma se ia după conținut. Ci de problema asta a adevărului, asta nu-l poate supăra și tulbura. N-ar trebui să-l supere. Trebuie să înțeleagă exact ce anume îi reproșez eu când îi reproșez. Nu atât că faptul cutare n-a fost respectat în amănunt, ci că adevăru-adevărat despre faptul acela este altul - în unele locuri, nu în toate. Dar cartea, în ansamblu, suferă de aceeași lipsă: nu că nu așa s-ar fi întîmplat, deși nici în privința asta n-a fost el prea consecvent, dar, citind-o, zici: Nu poate fi adevărat. Dar asta-i, că el nu vrea să discute despre ce vreau eu să-i spun. Simte că am de gînd să-i spun lucruri nu prea plăcute și se sustrage, schimbă vorba ori tace. Fiindcă nu-i convine.

La urma urmei, aș putea să-l las în pace, să-l las, cum se zice, să moară prost. Dacă mi-ar fi indiferent. Dar nu mi-e deloc indiferent. Dacă, după "Ogoare", ar fi scris și alte cărți, indiferent cum ar fi fost cărțile acelea, dar mai ales dacă ar fi fost mai bune, n-aș avea nimic cu el. Dar el, nu mai scrie. Nu că nu i se tipăresc cărțile, ci n-are ce să tipărească. Fiindcă nu mai scrie. Campania aia l-a descurajat de tot sau să-i fi secăt, cum se zice, forțele de creație? Eu cred că nu. Cred că mai are ceva de spus, numai să fie îndrăznit. Caracter de oțel n-a avut el niciodată, s-a cam lăsat bătut de vînt, n-a avut curaj să scrie așa cum gîndea

dacă gândea. Bine, nu-i pot reproșa nimic din perioada aceea, perioada aceea a fost așa cum a fost; dacă noi, cei mai în vârstă și mult mai înarmați decât el și ne-am lăsat duși de crede-și-nu-cerceta, apoi el, care abia deschidea ochii; nu, pentru atunci nici un reproș. Dar ce-i reproșez eu - și n-am ajuns să-i spun niciodată deschis, în față - e perioada asta. Adică după campania împotriva lui. Că s-a lăsat otrăvit. Dacă eram eu în locul lui, încasam ce era de încasat și mă adunam de pe jos și ziceam: bine, făcu-vă și dregu-vă, ați măturat cu mine băătura, poate pe merit, poate pe ne-merit, e cam adevărat că "Ogoare" nu-i ce pot da eu mai bun, dar acum să fiți atenți ce-o să dau din mine! Și să se fi pus cu burta pe lucru și să fi lucrat în draci, ca să le arate și ălor dar mai ales lui însuși că-i scriitor și că e-n stare să scrie și altfel, și bine. Nu să se lase otrăvit de eșec și să se apuce să vadă în jur numai negru și numai dușmani și numai oameni care-l pândesc și-i vor răul. Și mai ales ce-i reproșez eu că se apucă acum să ponegrească ceea ce înainte lauda. Și lauda fără rezerve. Înseamnă că n-a pri-ceput un lucru esențial: că dacă slujești o idee, nu trebuie să ții seama de accidente, de amănunte care, uneori, par că ar compromite ideea, o idee nu se poate compromite, oricât ar fi ea folosită în scopuri nu tocmai înalte, și dacă ți-ai ales drumul ăsta, te duci înainte, căutând s-o reabilitezi tu - dacă ți se pare că alții sau tot tu, în alte împrejurări, ai compro-mis-o. Când auzi pe câte unul înjurând ceea ce ieri lingeai, pe bună dreptate începi să te întrebi dacă linsese din convingere ceea ce linsese.

Apoi se plimbase. Nu, nu se simțea singur. Deși n-ar fi stricat să mai fie cineva în sală, în afară de cabanierul cu care nu puteai schimba nici o vorbă fără să ai simțământul că el face eforturi să nu te audă și se uită drept în ochii tăi, ca și cum ar zice: Degeaba, poți să taci până poimâine, dacă eu nu vreau să te-aud. N-ar fi stricat să fie, de-o pildă, Damiana. Să mai discute despre deoul acela al ei și despre fiul tovarășului Anton Anton. Și despre celelalte. Dar sala rămâne goală. Și nu era chiar rău, dacă stai să te gândești. Uneori e bine să mai rămâi și singur. Măcar ca să te odihnești nițel, înainte de a începe să se strângă lumea. Și,

dacă ar fi posibil, să nu te gândești la nimic.

Ca Tunaru. Tunaru se lăuda că el, când vrea, nu se gândește la nimic. Ca să se odihnească, să-și spele ochii și urechile de prostiile auzite și văzute. Dar Tunaru cam mințea, fiindcă, cel puțin la ședințe sau pe teren, nu părea deloc că-și spală văzul și auzul. Poate acasă, când rămânea singur. Dar care casă, care rămas singur? Tunaru locuia la cămin, cu încă doi în cameră. N-avea pe nimeni, cel puțin așa pretindea el, și nimeni nu știa dacă s-a lipit și el de vreo femeie. Poate pe teren, în sectorul lui. Nimeni nu putea spune precis, în cazul ăsta când se odihnea el și nu mai gândea? Păcat și de Tunaru. Florica nu-l vedea cu ochi buni și l-a făcut în așa fel ca să fie, nu mutat, ci trimis la spital. Că-i astenic. Dar cine se putea lăuda, în perioada aceea, că are nervii sănătoși? Cine nu era pe-atunci astenic? Tunaru nu era mai astenic decât noi, ceilalți. La drept vorbind, el s-a îmbolnăvit cu adevărat și definitiv după ce-a fost internat, după scandalul acela de la Zugrăvești, când Florica i-a chemat pe ai de la spital și l-au legat și i-au pus cămașa. Și el i-a zis atunci Florichii că nu-i bolnav, dar că are să se-mbolnăvească acolo, să nu-l trimită, mai bine să-l bage la pușcărie dacă se consideră că măsura lui din Zugrăvești cu fânul e nejustă, deși el crede că n-a greșit cu nimic chiar dacă a încălcat o dispoziție de sus, a încălcat-o ca să facă un bine oamenilor că, mai devreme ori mai extinsă. Dar Florica s-a purtat cu el ca și cum el ar fi fost foarte bolnav și nu-și dă seama ce face și ce spune: Bine, tovarășu Tunaru, așa-i tovarășu Tunaru, sigur, tovarășu Tunaru... Și l-au dus. Și eu eram de față și n-am zis nimic, ba chiar am fost un pic bucuros că Tunaru nu-mi cere să-l ajut, nu-mi cere să pun o vorbă bună ori să-mi dau și eu cu părerea despre problema aceea a fânului. Și, de ce n-aș mărturisi, am răsuflat ușurat când mașina aia a spitalului a plecat. Nu era el, Tunaru pentru munca aia. Nu era. Fiindcă el nu putea accepta să creadă fără să cerceteze. Și nu accepta că cei de sus știu-ei-ce-știi, dacă dau dispoziția cutare. Mai devreme ori mai târziu ar fi făcut una și mai boacănă. Ei, și? Mai rău decât la spital, unde a și înnebunit, tot nu i-ar fi fost. La pușcărie? Dar el ceruse să fie băgat mai

degrabă la pușcărie decât la spital. Cu nervii slăbiți, oricare dintre noi am fi înnebunit de-a binelea, ca și el. Și-atunci unde și când se odihnea Tunaru? Când zicea el că?

Să se ducă și el în cameră. Florica croșetează. Și ea s-a otrăvit. De ce nu l-o fi suferind ea pe Zeno Duca, doar se aseamănă. Amândoi s-au otrăvit. Scuipe azi ce lingeau ieri. De Duca, ce să zic, scriitor, iar scriitorii... Dar Florica? Care și-a închinat toată viața? Ce-o deranjează acum? Cam știu eu ce. Dar nu-mi vine să cred, fiindcă n-o știam să aibă asemenea, asemenea, cum să îi zic? Dar poate că-i altceva. Puterea, să zicem.

Când tunetul pașilor în bocanci grei, de ski, începu să se rostogolească, apropiindu-se de la etaj, devenind aproape de nesuportat pe scările de lemn, Iosub își trase capul între umeri cu urechile îndurerate. Îl văzu pe cabanier ițindu-se de după tejgheaua lui și ieșind din cușca barului, cu înfățișarea întocmită pentru cazurile când voia să se arate indignat. Mutra sasului îl mai liniști pe Iosub, iar când cei doi, studentul și studenta, la prima vedere de nedeosebit, părând doi frați gemeni, într-atât semănau și la statură și la piele și la îmbrăcăminte, Iosub nu numai că se liniști, dar se și bucură.

De ce m-oi fi bucurând? se întreabă el, preocupat, înainte de a se apropia de bar, unde "gemenii" ceruseră vodca și acum beau cot la cot, cu aceleași gesturi. Cum, de ce, își răspunse numaidecât, cu veselie, cum, de ce, când de parcă mi-ar fi făcut semn pe sub masă, de parcă m-ar fi tras de mânecă, adică să tac și să nu mai... Dar numaidecât Iosub izbucni în râs: păi, că doar acum...

Dar nu profită de faptul că acum avea voie să se gândească la orice avea chef, e bine că știe, și se apropie de cei doi:

- Altă viață era pe pârție, la ski, nu? făcu el, conducându-și glasul cu grijă ca să nu-i îndepărteze pe cei doi de la început.

Se întoarseră amândoi în același timp simetric, gândi Iosub cu veselie, cu paharele în mână, ținute la aceeași înălțime. Totuși, băiatul era mult mai înalt decât fata și avea pletele mai scurte și mai deschise la culoare decât ale

fetei și fata era chiar frumoasă, iar băiatul avea o figură de bărbat sigur pe sine, cu obrazul înălbăstrit de brici ori de mașină pînă sub ochi și peste marginea gulerului răzbăteau lu fisuri negre și viguroase de păr.

Răspunseră amândoi o dată ceva, apoi dându-și seama că nu se înțelesese ce spusese, izbucniră în rîs, cu dinții albi. Începu și Iosub să rîdă, chicoti și cabanierul de după grilaj. Apoi fata îi făcu semn băiatului că vorbește ea, deci să tacă și zise:

- Altă viață, altă viață! - și începu să rîdă iar. Mult, mult mai bine! Foarte bine!

Chiar mai bine decât foarte bine! ^i ridică băiatul un deget.

- Păi, da, aprobă Iosub, de fapt întrebându-se ce să le ofere, cu ce să facă cinste ca să prelungească discuția. Mă gândeam să vă... Dar mi-ați luat-o înainte.

- Ea totdeauna face așa... îi șopti băiatul, confidențial, apropiindu-și buzele de urechea lui Iosub. O ia înainte.

- Domnul este servit! îi întinse fata paharul cu vodcă, făcând o plecăciune.

Iosub se pomeni înălțând paharul:

- În sănătatea dumneavoastră! îi ură el, ciocnind întâi cu fata. Și să stea viscolul, să puteți ieși iar la ski - ciocni și cu tânărul.

- Just a grăit tovarășul, spuse fata cu seriozitate, adresându-se prietenului ei. Viscolul și skiatul, iată două chestiuni im... in...

- Incompatibile, o ajută el, apoi lui Iosub, confidențial: Prietena mea zice că de mult n-a mai auzit o urare atît de la locul ei. Prietena mea vă mulțumește.

- Thank you, zise fata, înclinându-se și zâmbind.

- O, yes!, rîse Iosub, își dăduse seama că puștanii încercau să-l ia la vale, dar asta nu-l supăra. Sunteți studenți?

- O, no, negă fata cu adîncă părere de rău și iar își îndoi genunchiul în fața lui Iosub, cu mâinile în lături.

- Prietena mea vrea să spună că e încântată de conversație, spuse tânărul.

- Transmite-i prietenei matale că și eu sunt încântat, se aplecă Iosub la urechea tânărului.

Râseră toți trei. Se adăugă, în surdină și Walter. Iosub sorbi din pahar, apoi spuse:

- Are alt gust otrava asta când o bei cu tineretul.

- Tineretul din ziua de azi... clătină fata din cap. E-he, pe vremea noastră...

- Asta așa e, interveni băiatul, cu seriozitate, tinerii din ziua de azi nu mai știu ce-i aceea bunăcuviință, bunăcreștere, au...

- ...au răsturnat totul cu susu-n ios, respectul nu mai e respect, dansul nu mai e dans, îmbrăcămintea...

- ...nici măcar actualitatea nu mai e actualitatea pe care o știam noi! făcu tânărul.

- Bună! aprobă Iosub. Bună de tot!

Cei doi își goliră în același timp paharele. Și le trântiră deodată pe tejghea.

- Ura și la gară! zise fata.

- Liberare ușoară, adăugă băiatul.

- Cum, plecați? făcu Iosub, amărât. Ziceam că mai stați un pic, am mai fi stat de vorbă... Mai dau eu un rând, ce ziceți?

- Mulțumim din inimă, se înclină fata.

- Prietena mea vrea să spună că ar fi încântată să vă reîntâlnească. Zice că sunteți un tânăr minunat.

- O, yes! Aprobă fata.

- Prietena mea vă răspunde la întrebarea pusă mai înainte: zice că e studentă, la Arhitectură. Doamnelor și Domnilor, vă lăsăm cu bine, în voia soartei din propriile-vă mâini!, mai spuse tânărul și, luînd-o pe după cap pe fată, porniră să urce scara, acum din nou aveau aceeași înălțime și părul la fel de lung și șoldurile la fel.

- Noroc, noroc, făcu Iosub, târziu, și-și goli paharul și-l așeză trântit pe tejghea.

Walter îi zâmbea. Și ținea pregătită sticla cu vodcă, să-i mai toarne. Dar Iosub îi făcu semn că-i de-ajuns, mulțumi din cap și se apropie din nou de capătul scării. Ar fi vrut să-i mai rețină, să mai trăncănească, ar fi vrut să-i întrebe de Teatrul Național, de hotelurile de pe malul

mării, auzise și citise lucruri interesante, dar și mai interesante lucruri ar fi putut afla de la niște oameni de meserie, uneori se pomenea umblând și el cu creionul pe hîrtie, încercând să facă planul căsuței pe care ar fi vrut să și-o ridice, undeva, prin jurul Tîrgoviștei, acolo clima e dulce, ar cumpăra o casă veche și ar fi modificat-o nițel și casa să aibă și grădină, neapărat un petic de livadă și să poată umbla desculț, prin iarbă și două-trei straturi cu legume și câteva tufe de zmeură și de agrișe și un chioșc ori doar o boltă de viță și să...

O clipă se gândi să intre în vorbă cu sasul. Dar renunță și începu să se plimbe în lungul sălii, în lungul sălii, cu mâinile împreunate la spate pe sub haina de piele. Ce să vorbească cu el? Din nou despre viscol? Despre când o să stea viscolul? Dacă are să mai stea vreodată, fiindcă acum nu: mai era atât de violent, dar se așezase, se așternuse. Poate că o să țină așa până la sfîrșitul iernii. Ori poate și după.

E, da, casa de pe lîngă Tîrgoviște... Numai că Florica nu prea era de acord. Că ce-or să se facă fără apă caldă și fără calorifer, cum stau acuma, au pâinea la doi pași și laptele în colț și tutungeria alături. De parcă toată viața am fi stat cu apă caldă și încălzire centrală și magazinele în apropiere. Sigur că de la o vreme, nu mai ai putere să înduri frigul și să faci kilometri întregi pentru o pâine. Și că garsoniera lor de la bloc le e de-ajuns și că, scăzând chiria și întreținerea și lumina și televizorul, le rămâneau destui bani ca s-o ducă, fără să simtă că le lipsesc și ceva haine, slava Domnului, le-ajung câte au, pe el o pereche de pantofi îl ține trei ani, mai ales acum, că nu mai calcă decât pe asfalt. Și ce drumuri o să facă? La ziare, la un film, în parc. Altundeva unde să se ducă? Florica la fel. Sigur că acum n-or să mai cheltuiască atîta cu hainele și cu mâncarea, Florica face o oală de ciorbă și o cratiță de ceva, acolo, și asta îi ține aproape o săptămână.. când fasole, când varză, când cartofi. Alternativ. Sigur că-i mai bine la bloc, n-ai grijă nici de lemne, baia și spălatul rufelor nu-s o problemă, cobori cu liftul și o iei pe asfalt și numai pe asfalt o ții și poți să nu-ți faci ghetele o săptămână. Și să umbli tot-

deauna cu rufele spălate și călcate. Și să faci baie când ai chef. Numai covoarele alea de n-ar fi. Covoarele alea bătute de la șase dimineața până la opt seara. Doar când plouă și când ninge nu se bat covoatele. Și cum blocurile au fost lipite între ele, alcătuind un fel de curte interioară, parcă ar fi pe front. Bum! și bum! și bum!, de cum se face ziua pînă se-ntunecă. De ce Dumnezeu nu și-or fi cumpărând oamenii ăștia aspiratoare? În rate nici nu simți că le-ai plătit. Și să curețe covoarele cu aspiratorul. Ți-ai găsit! Cică se curăță mai bine cu bătătorul. Cică aspiratorul nu-i bun la covoare, că le strică. Le strică, pe dracu'! Dar ale noastre de ce nu se strică? Păi, ale noastre nu-s persiene, răspundea Florica, ale noastre-s de iută, țesute, nu din lână, cu noduri, ca persienele, aspiratorul le smulge lână. Mă rog, le-o fi smulgând-o, dar decât să ucizi urechile și nervii oamenilor... în curtea aceea interioară formată de blocurile lipite, sunt două drăcii din țeavă, două "rampe" de bătut covoarele. Și rar se întâmplă ca măcar una din ele să tacă. Toată vremea: bum! și bum! și bum! Nu poți nici măcar să-ți citești ziarul. Nu te poți gândi la ale tale, fiindcă bum! bum! bum! Măi Florico, tu ai observat că alte Petreanu bate din trei în trei zile? Câte covoare o fi avînd Petreanu, de le ucide de două ori pe săptămână, câte două ceasuri pe zi? De unde să știu eu, o fi avînd multe, de-aia bate mult. Ei, află că Petreanu are un singur covor, m-am convins personal, am coborât de câteva ori și mi-am făcut de lucru pe lângă rampa aia și-am văzut numărul covorului, pe dos scria un număr și niște litere, covorul lui Petreanu are F. 275/08. Și ce dacă are un singur covor? face Florica, tocmai de aia, fiindcă are unu singur, tocmai de-aia-l îngrijește. Bine, măi Florico, dar de două ori pe săptămână? Se strică! N-avea grijă, că nu se strică, bătătorul nu strică, numai aspiratorul strică. Bine, nu-l strică, dar ce nevoie are să-l bată atît de des? Ce, în două zile se umple de praf? Dacă ține așa de mult la covorul ăla, înseamnă că ține la el și când îl are-n casă, n-o să calce peste el cu cizmele pline de noroi. Păi, sigur, zice Florica, cum să calce cu noroi pe el? Dar ce-ai zice dacă ai afla că alde Petreanu nici nu întinde covorul pe jos, că-l ține, făcut sul pe dulap, învelit

într-o bucată de pînză? Ce-ai zice? Prostii de-ale tale, zice Florica. Nu-s deloc prostii, de două ori am văzut chestia asta, prima oară când am dat ajutor la recensămînt și a doua când l-am convocat la ședință de comitet de bloc. Pe jos, și în prima cameră și-n a doua, are preșuri de iută, ca ale noastre, unul albastru și unul roșu, dar covorul de-l ucide el de două ori pe săptămână e făcut sul și învelit și pus pe dulap, în camera a' mare. Ce zici tu de asta? Zic că ți s-a părut ție ori s-a întîmplat atunci să fie curățenie și de-aia îl pusese pe dulap. Măi Florico, să știi că Petreanu și-a cumpărat covor numai și numai ca să aibă ce bate și să ne distrugă nervii. Acum mă gândesc că degeaba am ales noi blocul ăsta, departe de autobuze și de camioane, dacă ne-nnebunesc ăștia cu covoarele lor. Dacă oamenii noștri își cumpără covoare de șapte mii de lei și le țin pe dulap sul și le scot de două ori pe săptămână și le butuie câte două ceasuri? Am impresia că oi fi cam astenic, a zis atunci Florica și s-a uitat la el cum se mai uitase și la Tunaru și, cu toate că acum Florica nu putea face cu el ce făcuse cu Tunaru, Iosub își înghițise restul cuvintelor și de-atunci nu mai vorbise despre bătutul covoarelor. Dar suferea ca un câine. Noaptea nu putea să adoarmă înainte de ora trei, așa și se obișnuise, dar nici nu era în stare, ca altădată, să se scoale la cinci ori la șase. Ce grozav ar fi fost dacă ar fi putut dormi până pe la opt. Dar covoarele. Le auzea prin somn și ceea ce era mai neplăcut, nu se putea trezi ca să-și astupe urechile cu puiul de pernă pregătit de cu seară și se trezea cu adevărat pe la opt, cu capul greu, cu o senzație de greață și cu mușchii îndurerați și fleșcăiți. Geamurile nu puteau fi închise, fiindcă el nu putea suferi să doarmă știind că s-ar putea ca peste noapte să nu mai aibă aer. Și covoarele bum! și bum! și bum!

Ei, o căsuță la țară... Cu două odăi, nu mai mult. Încălzirea ar rezolva-o el. Dacă în satul acela e curent electric, ar instala calorifere cu ulei, se spune că-s bune și curentul nu te costă mai mult decât lemnele ori cărbunii și nu mai ai probleme cu aprovizionarea și cu transportul și scapi și de mizeria cu cărbunii. Ori, dacă nu-i curent, face o instalație cu motorină, cu injector, a auzit și mai înainte,

adineauri vorbea și Damiana cu bărbatu-său de-așa ceva. Ori fiecare sobă cu injectorul ei, ori calorifer în toată legea, undeva, în pivniță, ca să rezolve și problema apei calde. Și, cu câteva butoaie de motorină, o scoate el la capăt. Iarna, fiindcă vara... Să aibă, acolo, măcar un sfert de hectar, din care jumătate cu pomi, sau un sfert cu pomi, un sfert cu vie și restul să fie arabil, să pună ceva cartofi, câteva rânduri de porumb, două-trei cuiburi de fasole. Și dacă permite clima, pepeni roșii. Sau galbeni. Florichii îi plac mai mult galbenii decât ceilalți. Și o brazdă-două de căpșuni. Ar instala și o pompă de apă, costă în jur de o mie de lei o pompă și i-ar face rezervor, pe un prepeleac și ar avea și apă curentă. Florica să se ocupe de flori și de legume. Sigur că ar ajuta-o și el, dar el să se ocupe în special de arabil și de pomi și de vie. Și-ar procura araci de beton și sârmă și ar pune via pe sârmă. Și ar curăța-o la timp și ar stropi-o și când ar fi sezon de struguri, ar veni cu strugurii la oraș. De ce să-i fie rușine că vinde pe piață, doar e munca lui. Sigur că Florica s-ar opune, dar ar face el în așa fel s-o convingă, ori să nu afle ea că el se duce să vândă în piață. Ce, avocatul Duma se rușinează că vinde flori? Și că, în sezon, vinde și căpșuni? Se zice că iarna umblă pe la domiciliul clientului cu salată și ceapă verde și uneori cu ciuperci. Și-a construit un fel de seră și are și ciupercărie într-o pivniță. Dacă pune la punct instalația de încălzire, ar putea să-și înjghebe și el o mică seră. Nu i-ar cădea nasul dac-ar umbla și el pe la clienți cu salată, cu roșii, cu castraveți. De ce să-i pice? Sigur că Florica ar strâmba din nas, că nu se face, că mai știu eu ce, că prin asta, prin activitatea asta ar da de înțeles că nu-i ajunge pensia și mai știu eu ce, dar ce legătură are pensia cu activitatea lui de agricultor? Cine și de ce să se supere că el produce legume și fructe de bună calitate? Și ieftine! Nu concurează pe nimeni, nu exploatează pe nimeni, fiindcă s-ar descurca singur și la cultivat și la vânzare, fiindcă dacă vrei să-ți păstrezi clientela, trebuie să fii cinstit și să nu te lăcomești la târâte. Și chiar dacă nu s-ar profila pe asta, adică să se hotărască să trăiască din valorificarea produselor lui, ar lua o ladă de struguri și un coș cu căpșuni ori câteva căpățâni de salată, iarna, și le-ar duce la

oraș. Lui Zeno Duca, altă dată lui Izbiceanu, cu altă ocazie Andreeștilor și uite-așa, pe rând: ia poftiți, să vă înfruptați și voi din produsele mele, ar zice. Ori o damigeană cu must, câteva sticle cu vin. Beți cu încredere, e din via mea, ar zice. Și, vara, ar putea lua la ei fetițele lui Andreescu, să stea și ele câteva săptămâni la aer și să umble desculțe, să simtă și ele cum e desculț, prin iarbă și s-ar duce la scăldat, și la pădure și pe câmp, desculțe, asta ar fi mare lucru pentru ei, copiii, că acolo, printre blocuri, tot asfalt și mașini și covoare și gălăgie și praf, pe când aici, la aer curat și liniște... Și, în al doilea rând, pentru Andreești, să se poată duce și ei într-un concediu la mare ori la munte, ori să stea acasă, dar măcar două săptămâni să fie și ei singuri, că-s încă tineri și cum stau cu copiii în aceeași... Și, după o vreme, să-l ia pe Costel de-o parte și să-i zică, uite ce propunere aș avea eu să-ți fac, Costele, voi sunteți tineri și în putere și aproape anul și copilul, aveți trei fete, nu vreau să susțin că voi nu le puteți crește, tu ești harnic și om de casă și faci și lucrări pe la particulari în orele libere și Tanța, mai bate și la mașină, nu vreau să zic că n-aveți cu ce vă ține copiii. Dar... trei fete și stați într-o garsonieră și chiar de-o să primiți apartament, n-o să vă fie cu mult mai ușor că pân-atunci o să aveți patru ori cinci copii, cu ritmul ăsta și poate că tot fete, dați-ne nouă o fetiță, s-o înfiem, ori dacă nu sunteți de acord cu formula asta, nu facem acte de înfiere, dar să stea cu noi, să fie ca a noastră, o să ne înțelegem noi asupra soluției, noi, la vârsta noastră, nu ne mai permitem și am vrea și noi un copil și o să fim mulțumiți și noi și o să fiți și voi, repet, voi ne faceți nouă un bine. Știu că tu ai fi în stare să lucrezi douășpatru de ore din douășpatru ca să nu ducă familia lipsă și Tanța cu mașina ei de scris mai câștigă, nu-i vorba că de strîmtorare ne dați nouă copilul, ci așa, ca să ne faceți și nouă o bucurie. Noi avem pensii bune și garsonieră și poate c-o să ne mutăm la țară și, vara, o să ținem la noi toate fetele, să umble și ele desculțe prin iarbă, să nu fie lipsite de satisfacția asta și, dacă n-o să fiți de acord ca fata să urmeze la școală acolo, în satul acela, care-o fi el, nu cedăm garsoniera, și pe timpul școlii, stăm aici, la oraș, ori numai unu

din noi, dar să fie cineva care să aibă grijă de copil, cu școala și cu toate. Ce zici, Costele? Dacă-i pe cine-am alege noi, am lua-o pe cea mare, pe Doinița, știu că ea, tocmai pentru că-i mai mare, vă e de ajutor în casă, mai vede de'ale mici, dar cum vreți voi, putem s-o luăm și pe mijlocie, pe Anișoara, e lipicioasă și cuminte, sigur că pe a' mică de tot n-o putem lua, că mai are încă nevoie de Tanța... Ai, ce zici? Bine, consultă-te și cu Tanța, știu că o să vă fie greu să luați o hotărâre, că ce-o să zică lumea, că adică voi nu sunteți în stare să vă creșteți copiii pe care i-ați făcut, dar ți-am spus care-i formula, că dacă voi nu vreți cu acte, adică s-o înfiem, n-o înfiem și nu-i schimbăm numele și n-o s-o despărțim în nici un fel de voi și de suroarele ei, ți-am mai spus că binele voi îl faceți și nu noi, că noi am început vorba și de multă vreme ne gândim, eu și cu Florica, la treaba asta, dar pînă acum n-am avut ocazia să stăm de vorbă cu voi...

Iosub se opri. Înțelese că nu se plimbase, ci aproape alergase. Își liniști inima cu palma. Apoi scoase cutiuța cu zahăr.

După ce inima nu i se mai făcu simțită, Iosub își verifică ținuta, își potrivi pe umeri mantaua de piele și porni spre camera numărul 1 de la parter, să-i propună Florichii să ia una din fetițele lui Andreescu. Doinița ar fi cea mai potrivită, dar dacă Andreeștii nu se pot lipsi de ea, fiindcă ^i ajută prin casă, atunci Anișoara, cea lipicioasă și cuminte.

Pe Florica o găsi croșetând, pe întuneric.

XXIV

- Ce ți-o fi părând ciudat?... întrebuse Alice cândva, pe la început, sau mai încoace, în urmă cu un minut sau zece, acolo, jos, în sală, când el, în mijlocul unei fraze ori al unei tăceri se răsucea brusc spre femeia care juca singură șah, sau poate adineauri, după ce intraseră în camera ei, (intrând, Zeno se îndreptase firesc și fără grabă către patul de lângă sobă, dăduse perna la o parte și se așezase, cu un

umăr rezemat de tăblie). Ce ți s-o fi părând ciudat?... suna întrebarea Alicei și suna fără întrerupere, nu mai era o succesiune de cuvinte, o înșiruire de sunete, într-o anumită ordine, dar nici simultană, ca scrisă, ci suna mereu și promitea să mai sune încă multă vreme, ca bronzul izbit, în apropierea urechii, cu unghia. Ca bronzul izbit, în apropierea urechii, cu unghia de ținut minte, de ținut minte, de ținut minte, repetă Zeno, închizînd ochii și strângînd tare pleoapele. Și nici nu e întrebare - întrebare, continuă el, dezlipindu-și cu greu pleoapele îndurerate și urmărind-o pe Alice care, ghemuită dinaintea sobei, jupuia un butuc, pune scoarța pe jărat, ferindu-și capul atunci când vreo răbufnire a vîntului, pe coș, împingea fumul în cameră - nu e întrebare-întrebare și nici răspuns, pentru că nu-mi aduc aminte să fi spus că ceva mi se pare ciudat, deși poate am gândit, adică sigur am gândit și m-o fi și simțit. Și am simțit-o pe Tecla, dar de spus n-am spus nici un cuvânt, și chiar dacă, ce interesează, nimic nu mai interesează acum, în afară de faptul că ea vorbește, iar eu nu aud ce vorbește, cu toate că ascult și nici nu doresc să aud. Și nici pe ea n-o interesează, n-o s-o intereseze când o să vorbesc eu și eu o să știu că ea mă ascultă fără să mă audă, însă n-o să mă opresc, o să vorbesc mai departe, puțin îmi pasă, puțin îmi pasă, fiindcă nu prin cuvinte comunicăm, cuvintele rostite sunt doar un pretext, sau așa ceva... - de ținut minte, de ținut minte: cuvintele sunt un pretext, un pretext sau alibi al comunicării - de ținut minte, de ținut minte...

Alice izbutise să reaprindă focul și, lingându-și degetele atinse de funingine, își făcea de lucru prin cameră, de parcă nu și-ar fi dat seama că într-o cameră de cabană sunt prea puține obiecte și și mai puține ale tale ca să ai cu ce-ți face de lucru când ești nevoit (ți-ar prinde și ție bine, fiindcă ai avea prilejul să le recunoști, obiectele) dar poate că nici nu urmărea să-și umple timpul cu făcutul de lucru, Alice-vorbea, din obișnuință trăgând cu urechea la propriul glas, corijându-și-l când era nevoie, făcându-și-l ba mai grav, ori mai șters, ori șoptit, ori înalt (ținut minte: chiar dacă n-aș cunoaște cuvintele, după culoare, după culoarea rostirii aș ști ce spune - de ținut minte).

Paralel, Alice constata absența lui Zeno. Și era bine, cu adevărat bine, fiindcă Zeno lipsea exact de acolo de unde trebuia să lipsească. Aflându-se, în schimb, dincoace, unde-l aștepta ea, deși nu-l anunțase că acolo îl va aștepta - și-l sărută în gând, recunoscătoare că acceptase jocul, că-i intuisese regula, adică ne dăm întâlnire, să zicem în locul X, dar când vine ora, eu, cea care trebuie să aștept, nu mă duc să aștept acolo, la X, nici măcar nu trec pe-acolo, ci merg direct la Y, un alt loc, aflat la zece metri sau la zece kilometri de X, mă duc acolo, deși nu te-am anunțat, dar mă duc, fiindcă acolo vei veni, dacă, și, într-adevăr, acolo vii, nici tu n-ai trecut, măcar din curiozitate, pe la locul stabilit, ai venit de-a dreptul aici. Fiindcă știai și tu și Alice aproape alerga prin cameră, biciuită de constatarea că se poate și așa, chiar dacă e cam târziu, târziu în sensul că niciodată până acum nici un bărbat nu-i simțise asta și, de la o vreme, renunțase și ea, crezând-o falsă, dar iată că asta nu e falsă și nu e de tot târziu și nu e în nici un fel, ci, așa cum este, și este, în clipa de față.

- Ce ți s-o fi părând ciudat?... îi suna lui Zeno în ureche, neîntrerupt, fără să scadă și fără să urce (ca bronzul izbit, în apropierea urechii, cu unghia...), iar ceea ce se afla din Alice alături de sunet nu oprea și nu lăsa urme ^n bronz, caldul ei se așezase alături, pe pat, cu scrumiera și cu țigările și cu bricheta și cu țigara neaprinsă între degetele atinse de galben, se rezemase de perete, de-a curmezișul patului, cu perna proptită la spate, perna pe care el o îndepărtase la intrarea în cameră și perna o învelise, îi învelise numaidecât umerii, scoțându-și coarnea de-o parte și de alta a capului, desigur numai și numai ca să se împerecheze cu celelalte două perechi coborâtoare: (se sprijinise cu călcâiele de dunga patului) oblica era întâlnită, la mijloc, de jos în sus, de marginea fustei urcată drept, dar care, văzând cu ochii, se deplasa către perete și, din locul în care se afla, Zeno vedea linia pulpei ușor gătuită de bordura mai întunecată a ciorapului și carnea era albă iar pielea, desigur parfumată.

- Ce ți s-o fi părând ciudat?... ba nu, numai atât, ci cu adevărat parfumată - ceea ce bănuim noi, deci este, acolo, a

ei, a pielii, și celălalt parfum neîndoielnic, curat și aspru, de săpun bun, și încă, parfumul rochiei când îți lipești obrazul de stofă - ca aceasta, groasă, aspră - și fruntea ți se reazemă de pînțece și urechile ți se astupă împotriva a tot ce nu e stofă și nu mai trăiește decât prin nări, și încă, mirosul iute și umed din clipele de oboseală satisfăcută, și încă, cel rece, neutru, al genunchilor și al gleznelor, și încă, al ciorapilor răciți pe covor și ciorapii care, până mai adineauri, gâtuiseră pulpa cu bordura lor, ciorapii aceștia, de douăzeci de lei perechea și cu dungă, acum când nu se mai poartă dungă, nu se mai poartă dungă, nu se mai poartă dungă de multă vreme, dar ea poartă ciorapi ieftini și cu dungă și, desigur, și-i remaiază singură - cum să nu fie parfumată pielea și carnea din ciorapii ieftini remaiați și sub rufăria, curată dar nu foarte nouă și nu de cea mai bună calitate și poate că parfumul vine de la tristețea ei, ascunsă, tristețea unei femei ca ea, care poartă ciorapii cei mai ieftini și de mult demodați, parfum ar fi, desigur, altul și neinteresant, de după ciorapi noi și de sub rufărie nouă și scumpa pe covor, răciți, doar asemenea ciorapi ar putea să răspundă unei atingeri, trezite, și încă, și încă ce ți s-o fi părând ciudat?...

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**... își auzi el glasul, se scuza firesc, răspunzând întrebării ei provocate de cine știe ce întrebare de-a lui, întrebare de care nu-și aducea aminte, deci nici nu fusese - și, luând bricheta din mână Alicei, își aprinse o țigară și se grăbi să vorbească, înecându-se de emoție și zâmbind vinovat ori complice, și făcând pauze lungi pe care n-avea cine să i le fure, fiindcă îi venise și lui rândul să vorbească și rândul ei să asculte și să nu audă, pentru că numai sub protecția cuvintelor te poți întâlni cu celălalt acolo, jos (să ne întâlnim acolo, jos - de ținut minte... strânse el pleoapele, dar când vru să continue paralela-acoperiș, se poticni - întârziase ori se rătăcise).

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**! strigă, iritat de nereușita de adineauri și cu mâna stângă făcu o mișcare largă și violentă, în speranța secretă că mâna i se va izbi de perete ori de genunchii ei, ceea ce ar constitui un ajutor, fie pentru a se întoarce acolo, jos, fie ca să poată aluneca pe o

altă cărare, oricare, chiar și pe cea evitată cu grijă (de ce cu grijă? evitată pur și simplu sau și mai exact: ignorată), fiindcă nu pentru asta, nu doar pentru asta plecase, fugise el din București, aranjându-i Dinei revelionul la Cosmești, nu pentru asta în primul tren care pleca spre Ardeal și alesese gara prin tragerea la sorti - căzuse Avrigul, mai avea câteva stații până acolo, dar se luase după un grup cu magnetofon, dar grupul greșise și se urcase îndărăt, în tren, iar el se trezise alături de Tavi și de măgarii lui, străbătând satul și urcând agale, și ajunsese aici și făcuse atâtea gafe cu Teodora și cu toți și numai pe ea n-o băgase în seamă - desigur, pentru că ea i se păstrase pentru acum. Deci există un Dumnezeu pe lumea asta: atunci când vorbise cu Cosmescu pentru Revelion încă neștiind că el nu se duce acolo, că o va lăsa pe Dina lui Anton, el răspunsese altei chemări, fiindcă chemat venise, fiindcă nu se putea ca odată și odată să nu fie și el chemat și să nu întâlnească ceea ce era de întâlnit - iar satisfacția când rămăsese în cireș, agățat într-un ciot, de bata pantalonilor...

- Ce ți s-o fi părând ciudat?... începu Alice din nou să sune (când se opri?), deși felul în care-și povârnisese buzele și ridicase din umeri - iar coarnele pernei se aplicaseră încuviințând, ce? - ducea în altă parte, el însă apucase să scape de ciot și să-și continue căderea dulce, din cracă-n cracă, și ^n același timp rotindu-se larg în jurul trunchiului, apoi din ce în ce mai strâns, iar spirala îl îndemna, odihnitor, după atâta cale, către coapsele ei strânse, cu pielea desigur parfumată cu parfumul ei de femeie coaptă, cu cio-rapi ieftini, cu dungă și rufărie nu foarte nouă și nici de bună calitate, parfumul celor patruzeci și de ani ai ei și ai meseriei (știa câte ceva despre ea, lucruri contradictorii și ades răutăcioase, dar toate convenind că e o "păguboasă", avea chiar și o poreclă, un supranume: Frumoasa-Păguboasă) care, câtă vreme fusese sub aripa unui ștab, nu se repezise la roluri, ca să nu se creadă că i s-au rezervat ei, apoi, după, nu i s-au mai prea dat roluri, mai puțin pentru ca era o fostă ștabesă, mai mult pentru că acela căzuse... - oricum, parfumul adunat, dacă nu **pe** scenă, atunci **lângă**, iar acest **lângă** - pe care el îl simțea și știa că-l simte exact,

că nu se înșală, fiindcă ciorapii ieftini și demodați și totul de doamnă săracă și știind să înfrunte sărăcia - parfumul îl chema, îl îndemna și el se apropia, nu doar din solidaritate, deși era și asta, era și solidaritatea lui **lângă**, și apropierea se desăvârșea fără brutalitate, neamenințătoare, și măcar în gând cu întrebările de totdeauna: cu câți? cu cine?, ci cumva pe o coastă, pe dreapta, întins lung, cu un braț înainte, cu celălalt lipit în urmă, de trup, ca în mare, noaptea, când ți-e teamă să nu stârnești stropii și clipocitul apei grele și mult mai calde o știai înainte de a o cunoaște, de-acolo, de pe mal - să nu sfâșii apa și aerul, dense, abia așteptând să fie sfâșiate și aproape obligându-te la pătrundere violentă - dar nu, cu mișcări atât de rare și de rotunjite, încât numai umărul drept, cel îngropat, e treaz și îndură.

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**... o ținea Zeno pe-a lui, iar Alice întinse piciorul drept, dezdoindu-l din genunchi, pe stângul lăsându-l ca mai înainte, ca pe un fel de barieră sau ca pe un paravan, cu linia lui dulce și gătuită frumos de bordura ciorapului, - simțea cu obrazul drept, reflectată de obrazul lui Zeno, căldura propriei coaste - și așa, ca în nisip, sprijinită în coate, se lăsă înotată, noaptea, fără zgomot și fără grabă, cu mișcări prelungi și grijulii, în sfârșit, cu grijă și fără rupturi, și mângâindu-și cerul gurii cu limba și mângâindu-se singură cu constatarea că asta îi lipsea când îi lipsea ceva, trebuiseră patruzeci și de ani ca să afle, și-și simți ochii umezi de recunoștință față de bărbatul acesta obosit și înăcrit și neajutorat, - așa fusese până adineauri fostul "clasic în viață", cel pe care succesul îl înhățase de guler, ridicându-l, la vedere, apoi îi dăduse drumul să cadă, iar el nu se mai putuse îndrepta - și care înțelesese din prima încercare, că întâlnirea, deși fixată la X, va avea loc la Y, cine a mai știut?, - nimeni, și, dacă ar trebui să-i mulțumească, chiar dacă nu poate fi vorba de așa ceva, apoi i-ar mulțumi, nu atât pentru că o căutase pe ea la Y, ci pentru că, ajungând acolo, acceptase, în continuare, să fie el așteptatul - Alice întinse și piciorul stâng, alăturându-l de dreptul, iar ciorapii scrâșniră, frecați (cum s-o fi speriiind când se sperie?...).

- Aerul de-aici... se scuză el, umilit, răsuflând greu și cu părul șiroind de sare - îndărătul lui marea se înnegrise, amenințătoare, dar, spre norocul lui, se trezise prea târziu.

- Ce ți s-o fi părând?... se grăbi Alice să-l liniștească, să-l consoleze și înălță la loc, în unghi drept, piciorul din-spre Zeno.

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**.. îi mulțumi el, covârșit, prefăcându-se și mai ostenit decât era, ca să-i dea ei prilejul să-l sprijine cu brațul pe după mijloc, iar el să-i cuprindă umerii și să simtă cum bluza ei albă întâi se îmbibă de apa de pe trupul lui apoi se încălzește, în trepte, apoi se topește și curge furnicătoare...

- Ce ți s-o fi?... îl sprijinea Alice, atârnată sub brațul lui stâng, simțindu-i coastele cu pieptul, șoldul cu pântecul, nisipul cu vârfurile degetelor, târâte.

- Aerul... îl desena Zeno, larg și abrupt, nimerindu-i mâna cu bricheta.

Alice tresări cu o secundă întârziere și i-o oferă pe palma întinsă. Zeno o luă atent, cu vârfurile degetelor și după încercări repetate - evita pielea.

- Mulțumesc, rosti el nefiresc, pițigăiat și răgușit în același timp și depuse bricheta alături de pătură.

- Pentru nimic, gemu Alice, continuând să țină palma înălțată în așteptare.

Zeno intră în panică. Pierduse pasul, adică începuse a pași invers, din moment în moment putea să-l calce pe cel din față, ori să fie descălțat de cel din spate, dar de fiecare dată când încerca să reintre în pas, "schimbă" de două ori, deci tot acolo ajungea. În sfârșit, izbuti să arunce bricheta și, de bucurie, o ridică înalt și de-acolo o lăsă să cadă în palma ei.

- Aaa! țipă Alice îngrozită, scuturând palma și sărind, nu jos, pe podea, cum ar fi fost de așteptat, dată fiind poziția în care se afla și, mai ales fiindcă între timp își întinsese iar picioarele, ci sus, în pat, ca sub amenințarea unui șoarece.

Se rezemase de perete, cu mâinile la gât, țeapănă, cu pleoapele strânse, nu tremura, nu se vedea că tremură. Dar Zeno simțea patul vibrând. Deschise gura să zică ceva, să

se scuze, să o liniștească, însă, în dreptul ochilor săi, la nici un metru depărtare, se aflau genunchii ei, lipiți. Ciorapii neîntinși făceau cute ușoare, un capăt de ață atârna de sub marginea fustei, iar panglica de elastic a jartierei, atât cât se vedea, era vălurită pe la margini și firele de cauciuc, rupte, ieșiseră din țesătură.

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**... îl află el din nou, cu toată suprafața obrazului, fusta nu prea nouă și ciorapii ieftini și cu dungă și cu crețuri la genunchi și jartierele gofrate și, abia acum vedea - având la cataramă, în locul sfârcului de cauciuc, o monedă de cinci bani, și pielea asta încă întinsă și fierbinte, dar cu netezimea și căldura, poate ultime, oricum, aproape de, toate puteau fi și aproape erau ale lui și pentru el, după cum și mușchii lui înmuiati, nemaitresărind la timp și senzația de durere surdă din șale și toate încercările la timp a-și îndrepta genunchii, înspre ea, la ea...

Înviorat de regăsire, tuși ca să-și curețe glasul și spuse, auzindu-se:

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**... are ceva "șpețial" vorba cabanierului, bătrînul l-a citit pe Thomas Mann și pretinde că și-aici, în Făgăraș, se poate vorbi despre un Zauberbeg, bine-nțeleș, nu pe întreg Ursul-Mare, ci numai la **Edelweiss**... și Zeno începu să se plimbe între sobă și fereastră, ocolind cu îndemânare și chiar cu grație masa lipită de capătul celuilalt pat, perpendicular pe perete. Se plimba aplicat, dăruindu-se acestei activități redescoperite, se plimba și vorbea fără întrerupere despre aerul "șpețial" de la **Edelweiss**, nu atât pentru că observase că Alice începe să se destindă, să se liniștească, ci pentru că lui îi făcea bine, se destindea el, fiindcă el și nu Alice se speriasă de brichetă, ea țipase doar ca să-l apere pe el ori să-l prevină și izbutise, iar el se plimba acum vioi, vorbind despre aerul "șpețial" - nu-i doar o anecdotă, realmente aerul de-aici îi face pe oameni să, le accelerează, le amplifică, nu știu cum, dar cabana asta e ca o seră în care plantele sunt **forțate**, acesta este termenul tehnic, ei bine, aerul de-aici **forțează** oamenii și nu în sensul creșterii rapide, deci scurtându-le viața, și nu e vorba doar de comportament, chiar senti-

mentele, gândurile cunosc alt ritm, altă intensitate, aici nuanțele sunt interzise, cine e rău, nu devine și mai, doar se arată așa cum este, fără frâne, cine e bun, de asemeni, într-un fel, cabana cu aerul ei seamănă cu închisoarea, după spusele lui Anton Anton, el spunea că închisoarea e un fel de retortă în care introduși, oamenii arată ce sunt cu adevărat, unde cei buni nu se mai pot ascunde îndărătul micilor răutăți, cei răi cu adevărat; desigur, dacă cei care vin aici, la **Edelweiss**, au de gând să se mai și întoarcă jos și se vor întâlni, acolo, cu foștii companioni, n-o să fie prea plăcut, jos, oamenii sunt ce par și ce ar dori ei să fie, nu le-ar cădea bine să știe că altcineva le-a cunoscut adevărata înfățișare, înfățișare pe care poate că nici ei înșiși nu și-o cunoșteau. Dar poate că exagerez... se corectă la un moment dat Zeno, convins în acea clipă că, într-adevăr, exagerase. Oricum, aerul sau rășina asta sau apa de băut sau toate la un loc ne transpun în altă tonalitate, poate cea mai a noastră, de aici starea de agitație, de anxietate, de suspiciune, de neacceptare a celui de alături - și, ajuns aici, Zeno o luă de la capăt cu aerul "spețial" de la **Edelweiss**. După ce se asigură că cuvintele rostite "calcă" bine, curg ascultătoare, se retrase un pas, și, fără a le slăbi din ochi, îi spuse Alicei:

- Acum aș putea să-ți spun în față cuvintele cele mai banale, cuvintele tocite, compromise, formulările gen "oracol" școlar, aș putea să-ți spun și povestea cu jumătatea de măr, aș putea să folosesc floricelele epistolare ale soldaților în termen și le-aș folosi fără rușine, convins fiind că sunt ale... (șovăi, ar fi vrut să spună: noastră, apoi: mele, dar lăsă în suspensie). Aș putea să-ți spun și altceva, că fără să ne fi "fulgerat" din prima clipă, ne-am reîntâlnit, totuși - ei, nu, să nu exagerăm, nu e vorba de reîntâlnire, ci de întâlnire, nu? Știu despre tine doar lucruri puțin măgulitoare, și tocmai de aceea e bine: fiindcă eu voi fi întâiul care voi afla că nu-i adevărat, că nu acelea sunt esențiale, eu te voi reabilita în ochii celorlalți și în ochii tăi, iar anii pe care-i ai deasupra mea or să te lege și mai strâns de mine, pe de o parte panica vârstei, pe de alta fiindcă te voi convinge de, îți vei da seama că, ai să vezi că nu sunt deloc un ratat, și

că romanul pe care o să-l scriu în curând n-o să fie deloc rău, desigur, voi avea ceva de luptat cu critica, dar tu vei fi alături și o să stăm la Bogata, numai noi doi, Veturia o să ne aducă lapte și ouă, și fructe, eu o să scriu, iar tu... Și am să scriu și o piesă, pentru tine, dar o să fie singura în care o să mai joci, fiindcă am mare nevoie de tine și o să călătorim și, bine-nțeles, nici o comparație între Dina și tine, ea ea fost bună pentru ce-a fost, și-apoi vrea să facă apostolat și, din când în când să meargă la Snagov, să vâslească, atât, pe când tu.

- Aerul de-aici, de la **Edelweiss**... încheie Zeno și se opri, rezemat de sobă.

Dar Alice nu dădea semn că ar avea de gând să-l înlocuiască la spusul cuvintelor. Se întinsese în lungul patului și pe burtă, sprijinită în coate și fuma, și trimitea fumul către tăblia patului și când fumul se întorcea, se ferea din calea lui, aplecându-și capul.

Zeno ar fi vrut să se așeze lângă ea. Așa, pur și simplu să fie cât mai lângă. Își trase, în cele din urmă un taburet între sobă și capătul patului. Ceva nu era în ordine. Ar fi trebuit să se întindă, lângă ea, pe pat. Ori măcar să se așeze, dar pe pat. Nu pe taburet. Alice tăcea într-un fel amenințător, dintr-o clipă-n alta putea să se răsucescă și să întrebe.

- Aerul de-aici... se văietă el, - să se fi înșelat?, Alice să nu fie decât tot o Teclă?, un Iosub? - și începu să-și scoțosească febril amintirile de-aici, de la cabană: ce făcuse, ce zisese, ce gândise, de față cu ea, cu Alice?, dar nu găsea nimic, nici de Revelion, nici mai apoi, pur și simplu n-o văzuse, nu existase pentru el, deci nu putea nici să...

Alice se înecă și tuși de câteva ori. Mult timp după ce ea se liniști, Zeno își cuprinse genunchii cu palmele și, privind spatele femeii, se întrebă cu ochii mici: dar dacă Tecla e ea, nu cealaltă? - și constată că o făcuse degajat, netemător, ca și cum el n-ar fi fost implicat. Și-și repetă și mai străin: dacă ea e Tecla?, deși, din glasul ei de până acum, nu s-ar zice. Dar ea, Tecla cea adevărată, știe să-și stăpânească glasul, slobozindu-l **în felul acela** numai când vrea ea, folosindu-l, deci, ca pe o armă, ca pe un revolver?

Acum nu-l folosește, ba îl ține ascuns, fiindcă acum n-are nevoie de el. Să admitem, admise el, în continuare cu genunchii prinși în căușurile palmelor, ca și cum în acest fel ar fi ținut legătura cu sine, numai astfel ar fi putut să-și urmărească, să-și știe reacțiile, iar genunchii îi comunicau aceeași liniște ca și până acum: nu, nu-i era frică de Tecla. Să admitem că ea e. În cazul acesta, ar fi grozav să.

Romanul său o. Vreau să zic, romanul să pornească de-aici, de la Alice-Tecla. De la "chemarea" ei, fiindcă chemarea a fost, eu am venit aici, chemat, tras, supt de ea, de chemarea ei. N-are importanță dacă ea regretă sau nu ce mi-a făcut atunci, poate că nici nu-și dă seama, ce rău mi-a făcut, după cum nu-și dă seama că acum regretă răul făcut, simte doar că trebuie să comunice, să-mi comunice și de-aceea m-a chemat. Ar fi un cârlig grozav: ea să nu știe că eu știu cine-i ea cu adevărat, și să nu știe că eu știu că ea nu știe că regretă, dar că m-a chemat ca să se explice, s-o las să creadă că eu habar n-am, ori că am uitat, ori că am iertat. Și să ne "cunoaștem" acum și să fie ca și cum aici ne-am fi întâlnit prima oară. Apoi s-o duc la Bogata. Iar acolo să scriu, să scriu tot, mai ales povestea cu Tecla cea care m-a obligat la ceea ce m-a obligat. Și să-i citesc ei, Alicei, fără să-i dau de înțeles că știu cui îi citesc. E adevărat, Alice, aceasta de aici, din pat, nu prea seamănă cu Tecla, începând cu, să zicem, înălțimea, Alice e aproape tot atât de înaltă ca și mine. Apoi nici glasul. Dar poate că Tecla s-a schimbat, sunt doar câțiva ani de-atunci, și din cauza a ceea ce a urmat, n-am mai păstrat amănunte, poate că nici nu le înregistram, dată fiind tensiunea și-și și-și, întunericul din odaia lui Belet. Apoi atunci Tecla era o puștancă și neumbată și se știe cum se schimbă fetele după ce nu mai sunt fete. Povestea asta cu vârsta ei, patruzeci și ceva de ani poate fi, de ce nu?, lansată de ea însăși, ca să mă deruteze după cum tot pentru a mă deruta nu s-a arătat de la început și abia azi, la masă. S-o las să creadă că nu bănuiesc nimic și să iau lucrurile ca atare: un bărbat și o femeie s-au cunoscut la cabană, ea, o blazată, el, un obosit. Și s-o duc la Bogata și să scriu și să-i citesc. Și-atunci am să văd, atunci am să-mi dau seama dacă-i ea. Cartea să

urmărească, să consemneze ceea ce se și: el, eroul, adică eu, scriitorul, victima ei, a Teclei, să continue să trăiască cu ea sau chiar să se căsătorească cu ea. Să zicem că, să presupunem, să acceptăm că ea, Tecla inițială nu era cu adevărat ceea ce lui i se păruse că este, adică ea nu-l fila, nu era trimisă de nimeni acolo la Belet, și doar el, în acea stare de spirit, înscrisă în acea spaimă, a lui, a născut monștri. Iar acest lucru - nevinovăția ei se va dovedi la Bogata, când îi voi citi. Și chiar dacă ea, Alice-Tecla nu va accepta o-o-o conviețuire, o-o căsătorie (știu că are un băiat mare, student, apoi reputația ei, deși aș încerca să trec peste asta) în carte ar putea să fie, adică ei să se în...

- Când s-a întâmplat asta? Scuză-mă... o întrerupse el, fiindcă altfel risca să n-o mai poată urmări, de altfel bărbia Alicei prinsese a se lungi, ochii i se înălăbăstriseră (se răsucise pe dreapta, apoi se ridicase sprijinită într-un cot...).

- Când... Exact când ar fi fost mai puțin necesar, zîmbi Alice (și Zeno înțelese că nu se dăduse de gol, ea încă nu precizase când). Astă-toamnă, când băiatul a împlinit douăzeci de ani și, după vreo jumătate de oră... Pentru o femeie nu-i deloc plăcut să se amestece printre invitați la aniversarea fiului ei. Douăzeci de ani, - ești sigur că nimeni nu se gândește la cei douăzeci de ani ai sărbătoritului, ci la cât avusese maică-sa când îl născuse pe el și, adăugând anii aceia - în cazuri fericite numai douăzeci... - la cei douăzeci ai fiului.

De ținut minte: în alte împrejurări, față de altă femeie aș fi intervenit cu un compliment, cu o glumă, dar aici - numai aerul "special" e de vină...

- ...Așa că m-am topit discret, cum, desigur, au comentat ei, pre limba lor, plecarea mea... Nu prea aveam unde să mă duc, adică nu aveam deloc - nu-i prea plăcut să pleci de la aniversarea - douăzeci de ani - a fiului tău și să n-ai unde te duce... și nu știu cum mi-a venit să trec pe la bătrânii Bizim. Probabil știi că o vreme am... am fost cu Bizim, în fine, n-are importanță, nu e vorba despre Bizim. Părinții lui sunt foarte, foarte bătrâni, ea are vreo șaptezeci și cinci, el aproape peste nouăzeci, în vremea când... pe-

atunci nu-i frecventam, fusesem doar de vreo trei-patru ori. Îl găsesc pe bătrân la televizor, singur în toată casa, ea era la o prietenă "mu-ult mai tânără, abia optzeci"... Cum să-ți spun? Să fugi de la cei douăzeci de ani ai lui fiu-tău, ani care, bine-nțeleș, în capul invitațiilor se adună cu alți cel puțin douăzeci, și să nimerești, să ajungi la... în fine... în, ciuda celor nouăzeci și ceva de ani, bătrânul Bizim citește, urmărește televizorul - cu radioul e mai complicat, - coboară în fiecare dimineață pentru ziare și pâine, în afară de zilele când e polei ori gheață, ori ploaie, adevărat, se mișcă cu greutate, îi tremură mâinile, un obraz i-a cam căzut, o pleoapă i s-a lăsat, totuși, poți să discuți cu el despre orice. Cum să-ți spun, în seara aceea, ca și cum n-ar fi fost de-ajuns că veneam de unde veneam și ajunsesem unde ajunsesem, după ce-mai-faci, timpul, prețurile, după ce i-am spus că arată foarte bine, iar el, ca de obicei, a râs cu gura strâmbă: Aș arăta și mai bine în sicriu... Cum zic, după această introducere... Dar nu, mai bine să încerc să-mi amintesc exact cuvintele lui. La care eu n-am nimic de adăugat. Zice bătrânul: Într-un an-doi are să se descopere și remediul cancerului - și-mi arată o revistă. Se pare că și hipertensiunea nu mai are viață lungă, eu n-am să mai apuc ziua aceea, dar n-are importanță, zice, până în anul 2000, tuturor bolilor care azi fac ravagii are să li se găsească leacul. Asta-i foarte bine, zic. Dar te-ai gândit cum are să arate pământul nostru peste o sută de ani? Să zicem, în 2070? Nu, nu mă gândisem, nu mă prea interesează poveștile astea, dar din politețe am făcut un efort și am spus și eu, acolo, că probabil în 2070 nu vor mai fi nici războaie, nici foame, nici boli, longevitatea va... Așa, așa! a sărit el, deci oamenii vor trăi mai mult, fiindcă vor avea ce mânca, nu-i vor secera bolile, nu vor muri în războaie. Bine-nțeleș, zice el, dar cum are să arate pământul? Știu eu?, bine, cum să arate, zic. Încearcă, încearcă să ți-l imaginezi, nu cum vor arăta locuințele, orașele, șoselele, dacă va mai fi nevoie de ele, nu astea, ci omul, oamenii! Aha!, m-am trezit eu "informată", oamenii vor avea capul mare și picioarele mici... Li se vor atrofia... Atrofia, pe dracu'!, s-a supărat bătrânul, oricât li s-ar atrofia... tot n-au să încapă! În ce să

încapă? n-am priceput eu, mă gândeam, nu știu de ce, la... pantofi... Pe ce, nu în ce!, pe pământ, pe suprafața pământului, pe uscat, n-au să mai încapă, peste o sută de ani fiecărui locuitor al pământului îi va reveni un spațiu vital de un picior pătrat, un pătrat cu latura de 30 de centimetri! Cât în tramvai! Cât la coadă, la ouă! Un pătrat cu latura de 30 de centimetri! Îți dai seama? Ei, am încercat eu, să nu exagerăm... Cine exagerează? Uite-aici! și a scos de sub perna potrivită la șale un caiet. Uite, natalitatea! Uite mortalitatea care scade! Dacă se descoperă remediul cancerului, al hipertensiunii și al altor câteva boli încă, dacă se vor găsi și alte resurse de alimentație, și se vor găsi, dacă nu vor mai fi molime, războaie, așa o să ajungem peste o sută de ani! Fiecare va avea repartiție pe un pătrat cu latura de treizeci de centimetri! Bine, am încercat eu, vrei să spui că războaiele și bolile și foamea sunt necesare?, că ele păstrează un echilibru... biologic? - auzisem expresia asta în legătură cu Delta Dunării, povestea cu stuful, și-mi plăcuse. Nu, nu, nu știu, nu despre asta e vorba, s-a apărut bătrânul, Doamne ferește, nu sunt malthusian, dar... dar nu mi-ai răspuns: cum vor arăta oamenii peste o sută, peste două sute de ani. Cum va arăta pământul acelor oameni? cândva, ^n copilărie, la țară, un roi de albine fugise, roise și se lăsase în grădina vecinului, pe vârful unui măr. Multă vreme după aceea am visat urât: ciorchinii, strugurii de albine, apoi mingea, bulgărele de albine, când tata le-a afumat. I-am povestit întâmplarea și l-am întrebat pe bătrânul Bizim dacă într-un fel asemănător va arăta pământul suprapopulat, ca bulgărele acela. Nu, nu, nu așa sau poate că și așa, dar nu despre asta e vorba, ascultă, să-ți spun eu: peste o sută de ani, cel mai târziu peste două sute, pământul va fi o planetă a bătrânilor. Nu numai a lor, pentru că natalitatea, doar ți-am arătat, însă vor fi foarte, foarte mulți bătrâni, prea mulți bătrâni, mult prea mulți. De ce? Fiindcă oamenii nu vor mai muri la șaizeci de ani, iar în alte părți media nu e la treizeci la o sută, la o sută cincizeci de ani. Ce rost are să prelungești viața omului, mai ales a bătrânului? Un bătrân nu mai folosește la nimic, ba devine o povară pentru ceilalți. Or să se descopere medicamente,

care să lungească viața omului. La o sută de ani, în medie. De ce? Să zicem că atunci nu vor mai fi o povară de la șaizeci de ani, ci de la optzeci - pentru că bolile vor bate în retragere. Ei și? Încă douăzeci de ani, nu să facă umbra pământului ca să lucreze, fiindcă prelungirea urmărește prelungirea capacității de muncă. Dar la tineri nu te gândești? Tinerii pe care-i încurci, care nu se vor mai putea mișca de atâția bătrâni, care nu vor avea loc de bătrâni. Și hai să zicem că se va rezolva și chestiunea cu munca, cu locuințele, cu strada - ce va fi atunci? E posibil să se găsească soluții. Dar bătrânii înșiși? Crezi că e o plăcere să to-ot trăiești și să nu te mai poți opri din trăit? Există o limită psihologică, un prag al bătrâneții, prag care nu poate fi mutat mai ^ncolo, mai încoace, fiindcă nu-i tot una cu pragul sănătății. Există un prag al conștiinței că ești bătrân, dincolo de care nimeni și nimic nu te poate convinge că "mai merge...". Nu, nu mai merge. Cu fiecare zi, dincolo de prag, ți se restrâng... cum să le zic?... ți se îngustează și raza de activitate și de interes, și puterile. Dar mai ales conștiința că ți se îngustează, că ți se micșorează... Uite, eu până anul trecut, mă bărbieream în fiecare zi. Acum, doar la trei și la patru zile. Îmi tremură mâna, îmi zvâcnește obrazul, mă tai, mă creștez peste tot. Poate nu m-aș tăia dacă n-aș fi conștient că a venit timpul să mă tai. De citit, mai citesc, cărți din ce în ce mai puține, mai multe reviste, le caut pe cele cu litere mari, fiindcă literele mărunte nu mai există pentru mine și chiar dacă ele ar mai exista, nu mai pot fi eu atent prea multă vreme, nu mai pot urmări, de pildă, acțiunea cărții, obosesc, adorm. La masă îmi tremură mâna cu lingura, îmi pică mâncarea. Crezi că nu-mi dau seama? Cum spuneam, când depășești o anumită vârstă, chiar dacă nu ești bolnav, se micșorează toate. Începi să părăsești, ba o obișnuință, ba o pasiune, ba un prieten - sau el pe tine - rămâi din ce în ce mai singur, din ce în ce mai singur. E ca și cum te-ai pregăti de culcare și începi să te dezbari, întâi de haină, apoi de vestă, apoi de cămașă. Și rămâi gol și atunci nu-ți mai rămâne decât să te culci. Singur. Și adormi cu cartea pe genunchi și-ți pică mâncarea pe fața de masă și nu mai auzi ce ți se spune. De ce, ce rost

mai are? Moartea e în firea lucrurilor, de ce s-o amâni? Mai ales când ești bătrân. Uite, de pildă... (și mi-a spus numele unui franțuz, filozof sau așa ceva, prieten cu Engels sau poate cu Marx, nu mai țin minte cum a spus că-l cheamă), când a ajuns la șaptezeci și cinci de ani, simțind ca de-acum încolo, oricât ar mai trăi, va trăi degeaba, s-a sinucis. Și el și soția lui. A fost un om tare. A știut ce vrea. Eu... Aștept. Și mi-e din ce în ce mai greu. Să to-o-ot aștepti și să nu vină. NU mi-e frică, m-am pregătit, aștept să vină, fiindcă mi se cuvine. Nu?, m-a întrebat.

Alice se opri. Nasul și fruntea și pomeții i se goliră de sânge, cearcănele i se adânciseră, ori poate că lumina era de vină. Se oprise și frământa între degete, la nesfârșit, o țigară.

A terminat, gândi Zeno, liniștit. De ținut minte: de ce, după ce mi-a povestit ce mi-a povestit și mai ales acum, n-o întreb: de ce mi-ai povestit astea și chiar acum?...

În timp ce ascultase, se așezase întâi pe pat, apoi se lungise, ajungând aproape paralel cu Alice. Mâna stângă îi amortise. Se îndreptă și începu să-și maseze umărul, cotul, apoi se ridică de pe pat, așezându-se pe scaun, în fața focului.

- Când te preocupă asemenea lucruri... Bătrânețea, suferința, moartea... începu el.

O să spun cine știe ce prostie?, se opri și, ridicând palmele, făcu un gest care ar fi putut fi tradus oricum că e bine, că e rău, că e așa și-așa...

Așteptă încordat glasul ei. Dar Alice tăcea. Și tăcea altfel Zeno o auzea tăcând.

Am stricat totul... gândi, cu inima strânsă. Și, ascultând-o pe Alice tăcând, îl cuprinse jalea de sine, pentru toate prostiile și gafele și porcăriile făcute - nu i se reîntorceau câte una, distincte, cu epica lor, ci toate o dată ca o stare de greață și de usturime de pleoape și neliniște. O auzea pe Alice, tăcând agresivă. Nu trebuia să, de ce dracu' - n-am tăcut? - dar știa că nu aceasta e greșeala comisă față de Alice - ci alta, cu totul alta - sau poate că se chiar dragostise. De ținut minte: doi bătrâni... Greșeala e alta și poate nu pentru că amorul se face, nu se vorbește.

Se ridică de pe scaun, aproape suferind de efort. Alice se lungise în pat, pe spate, fără pernă, cu cotul la ochi. Auzind scaunul mutat, îndepărtă cotul și-l privi, pe jumătate mirată, pe jumătate așteptând.

M-am îndrăgostit, se auzi gândind Zeno, cu sângele zvâcnindu-i în urechi. Acum aş putea să-i spun o mie de prostii, aş putea să-i spun: te iubesc, te ador, nu mai pot trăi fără tine - toate banalitățile, nu-mi pasă, ba chiar le-aş rosti cu voluptate și poate că n-aş minți...

Alice își mută privirea alături. Zeno i-o urmări, puțin iritat.

- Ușa... spuse ea și-și acoperi ochii la loc.

Zeno se apropie de ușă cu pași egali, puse zăvorul și se întoarse cu aceiași pași. Luă perna de la perete, o potrivi sub ceafa Alicei, apoi se întinse alături. Ea se răsuci cu fața spre el, îi puse mâna fierbinte pe gât și, luându-i între degete lobul urechii, îi spuse foarte încet, aproape ca în somn:

- Altceva, altceva. N-ai înțeles. Aș rămâne puțin singură, și-și retrase mâna.

Zeno se ridică, se apropie de ușă, trase zăvorul și înainte de a deschide, se întoarse.

O găsi pe Alice în spatele lui, pregătită să încuie după ce el va fi ieșit.

XXV

Odihnit și mulțumit de constatarea că se odihnese bine, Nic. Grad trecu de îndată la pregătirile speciale pentru zilele fără soț. După ce-și spală trupul de transpirația din timpul somnului, după ce-și pulveriză subțiorile și după ce folosi un centimetru dintr-un tub, se îmbracă într-un trening albastru cu dungi albe.

Nini se tolănise pe patul ei, pe spate, cu o mână îndoită sub ceafă, cu cealaltă, îndoită, acoperindu-i ochii.

- Într-o clipă, Nini dragă, într-o clipă, o asigură el, pregătind apă curată și caldă în ligheanul clătit și șters cu câteva rânduri de hârtie creponată.

Vru să iasă din cameră imediat, dar mai zăbovi câte-

va clipe cât să întindă cearșaful și să bată ușor pernele de pe patul lui.

- Vrei la tine? întrebă el, rămânând cu o pernă în brațe, fără să se întoarcă. Bine, tot la mine, acceptă el, interpretând tăcerea fetei. Numai să avem grija să nu-l... Saltelele astea de buret se... și iar n-o să mă pot odihni noaptea.

Aruncă o privire circulară prin cameră, găsi că totul e în ordine și, luându-și ceasul-brățară de pe noptieră, spuse, în timp ce se îndrepta spre ușă:

- În zece minute sunt înapoi. Sau cincisprezece? Zece sunt suficiente, își răspunse tot el.

Dar nu ieși, își aduse aminte că nu luase ciocolata. Deschise geamantanul de lângă ușă, luă un baton mare, îl puse în buzunarul pantalonilor apoi, după o scurtă deliberare, mai luă un baton, jumătate cât primul.

- Peste zece minute, mai spuse și ieși.

Închise ușa cu grijă în urmă și dădu să ocolească balustrada ca să coboare jos, la bar. Dar, ajuns în dreptul ușii camerei de vis-à-vis, se trezi piept în piept cu o femeie. Femeia părea că-l așteptase. Nu avu timp să schițeze nici un singur gest de împotrivire, că se trezi în camera aceea, străină. Femeia închisese ușa apoi se rezemase de ea cu spatele. De-abia acum o recunoscuse: era soția celui cu chelie ciudată, cu care juca aproape toată vremea șah jos, în sală.

- Da, doamnă, rosti el, bănuind că femeia voia să-l roage ceva, că-i cerea ajutorul în cine știe ce problemă și, făcând un calcul rapid, acceptă că o sută de lei, hai două sute, ar putea să-i împrumute - dacă-i vorba de bani. Vă rog, doamnă, o îndemnă el.

Femeia își apăsă întruna palmele când în dreptul inimii, când și le ducea la gât, când la frunte. Deschidea gura să zică ceva, dar ori nu putea, ori nu voia să vorbească până ce nu va fi sigură că nimeni n-o să audă ce spune - părea că ascultă ce se petrece pe coridor.

- S-a întâmplat ceva? o îndemna Niki, întinzând mâna spre brațul ei. Spuneți, s-a întâmplat ceva? - nu-i convenea întorsătură, îi dădea peste cap întreg programul și nu numai atât, dar dacă-l implică în cine știe ce afacere, nu

neapărat o afacere murdară, dar așa, o chestie care pe el n-are de ce să-l privească, să zicem o ceartă între soți și i se cere lui să facă pe mijlocitorul, pe arbitrul, ce-l interesează pe el certurile dintre străini, ce, el apelează la alții când are ceva de...

- Domnule... rosti, în sfârșit femeia, apucându-l de pieptul bluzei de trening, apoi, dându-și seama că mersese prea departe, îi dădu drumul, dar îi căută mâinile și i le lua în ale ei. Nu vă supărați că... Știu că e cam... Dar... și se opri din nou, trăgând cu urechea spre ușă.

El o văzu ridicând mâinile spre pieptul lui sau poate spre obraz. Închise ochii, - dar fu nevoit să-i deschidă numaidecât fiindcă femeia, cu o putere nebănuită, îl apucă de brațe, îl răsuci dintr-o singură mișcare, deschise ușa și, ușor dar ferm, îl împinse afară, pe coridor.

Niki se întoarce însă, dinaintea lui, ușa camerei 11 era închisă. Privi îndărăt, spre camera lui. Și din nou la ușa camerei 11. Te pomenești că încă dorm, gândi el, pe jumătate amuzat. Porni încet către capul scărilor, întorcând mereu capul înapoi. Dar dinspre camera 11 nu răzbătea nici un zgomot, nici un semn că, doar cu câteva minute în urmă... Sigur că visase. Acum e treaz, dar se cunosc destule cazuri când... când în mijlocul stării de trezie, intervine un moment de somn și dacă e somn, de ce să nu fi fost și vis? Asta între ușa lor și ușa camerei de vis-à-vis, deci pe o durată de un pas, cel mult de doi, adormise și visase și se trezise numaidecât, când se afla chiar în fața ușii de la camera 11. Începu să coboare scările, încet, sprijinindu-se de balustradă, își aduse aminte de batonul de ciocolată, batonul mic cel pe care-l ținuse în mână. Tot în mână îl ținea și acum. Desfăcu ambalajul, îl răsfrânse și dădu să muște din ciocolată. Și se opri: ciocolata mirosea a "ea". Se opri. Acum își aminti că femeia mirosea într-un anume fel, n-ar fi putut spune cum anume, dar mirosea frumos și, de ce nu, destul de... Nărilor îi palpită. Așa cumva mirosea și Tana, verișoară-sa. A femeie de treizeci de ani... îi sunară cuvintele, parcă rostite de altcineva. Sau citite undeva. Tana așa mirosea și el fusese nevoit să facă eforturi ca să nu se năpustească la ea și s-o răstoarne acolo, unde s-o

nimeri. Și pe care o evita când se întâmpla să rămână singuri. Tana poate că nici nu-și dădea seama că-l tulbură, căl... Ciocolata mirosea asemănător, femeia de adineauri, cea din vis, cea care tot timpul joacă șah cu bărbatu-său, cea pe care o visase adineauri, între un pas și altul - ea mirosea așa. Duse ciocolata la nas. Da. Este. Nu-i vorba de un anume parfum. Sau poate și de parfum, dar nu parfumul, ci rezultatul combinației. Ca și Tana. Mirosi iar. Dar nu ciocolata. Ci mâna lui. Mutase ciocolata în cealaltă mână și-și mirosise mâna liberă și pielea mâinii, fără ciocolată, mirosea a ea, a femeia aceea. Simți privirile cabanierului. Zâmbi și începu să coboare.

- Ce facem, Herr Walter, cu timpul ăsta? se sili el să fie amabil. Cât mai ține așa?

- O zi, două, în cel mai rău caz trei, răspunse sasu, dar se vedea că răspunsese numai din politețe, observase el ce observase, știa, al naibii, așa-s toți cabanierii sau aproape toți sau așa ar trebui să fie, ca polițiștii, ca...

- N-am prea avut noroc de timp, încercă Niki, mestecând ciocolata care acum nu mai mirosea a nimic altceva decât a ciocolată.

Cabanierul nu-i răspunse. Își văzu de cărțoiul lui, cu lampa aceea a lui, cu balon retezat, jumătate transparent, jumătate vopsit în roșu.

Știe că nu iau nimic de la el, de la bar, nici băutură, nici țigări, nici dulciuri... Nu-s un client bun. De asta nici nu se grăbește să-mi facă conversație. Mai bine.

Își privi ceasul. Mai avea șase minute și aproape jumătate. Porni către una din ferestre, privindu-și în continuare ceasul. Când se găsi cu spatele spre cabanier, duse ceasul la nas. Și ceasul. Își mirosi brațul stâng. Apoi drep-tul. Apoi pieptul bluzei de trening. Mirosul ei. Acolo unde se atinsese de el, acolo de unde-l apucase. Înseamnă că nu visase. Că, se chiar întâmplase.

Ce? se întrebă el, nu atât neliniștit, cât furnicat de o plăcere nouă. Ce? - și, desfăcând și batonul mare, căută să-și amintească în amănunt cum se petrecuseră lucrurile.

Am intrat eu peste ea... începu, șovăi o clipă, dar trecu mai departe: M-am pomenit piept în piept cu ea și am

apucat-o de brațe, mai jos de umeri și am împins-o în cameră și am închis... Ba nu, ușa a închis-o ea, adică, după ce-am intrat, am rezemat-o de ușă și ușa s-a închis și ea n-a mai avut altceva de făcut decât s-o închidă de tot, adică să încuie. Ba nu, de încuiat n-a încuiat-o, a vrut doar. Mi se pare că eu n-am lăsat-o. Nu că m-am opus, dar i-am apucat mâinile și ea n-a mai apucat să încuie. Trebuia s-o las să încuie. Trebuia s-o las, ori să încui eu, să întind mâna și să răsucesc cheia. Asta-i, că n-am încuiat ușa. Și, când ușa e descuiată... Chiar dacă nimeni n-are să intre peste tine, faptul că tu știi că ușa e descuiată și că orice ar putea să intre și să dea peste tine, te... Ca și cu Tana. Fiindcă nu încuie ușa. Dacă ar fi încuiat ușa, n-ar mai fi trebuit să plece de acolo, de teamă că are să se năpustească asupra ei și are s-o răstoarne pe marginea mesei ori pe jos, pe podea. Asta este: ușa. Doar Tana de-abia aștepta. Chiar dacă nimeni nu-și putea da seama de asta: că ea abia așteaptă ca el să încuie ușa și să. Dacă el ar fi fost mai, dacă n-ar fi plecat totdeauna din încăpere când rămânea singur cu ea, și mai ales dacă ar fi încuiat ușa. E altceva când încui ușa. Ca adineauri. Femeia asta nu degeaba îl chemase, pe el îl așteptase și nu schițase nici un gest de împotrivire. Ba chiar din contra. Jumătate din inițiativă ea o avusese. A fost destul să-și dea seama că el merge drept la țintă, că a și consimțit. Iar dacă încuia ușa, ar fi fost până la capăt. La o adică, renunță la Nini. Pentru astă-seară. Găsea el un pretext. Nini poate fi convinsă numaidecât. Ar fi zis că dormise prost și nu se odihniise cât trebuie ca să mai facă un efort în plus. Și Nini ar fi miorlăit un pic, dar până la urmă ar fi lăsat-o pe-a lui.

Adică pentru poimâine. Ar fi recuperat el efortul de azi chiar dacă ar fi fost mult mai substanțial decât cu Nini. Fiindcă Nini... E adevărat, Nini e foarte potrivită pentru regimul lui sever, fiindcă nu-l solicită cine știe ce. Și pe Nini poate s-o mai și trișeze, ea habar n-are când e și când nu e. Fiindcă nu-și dă seama. La urma urmei, nici o femeie cu experiență nu și-ar da seama, de tot. Dar cu femeia asta care miroase ca Tana, ar fi fost fără. Dacă încuia ușa. Fiindcă, dacă e să fie, apoi să fie de-adevăratelea. Ar fi făcut el cumva și ar fi reușit să-l scoată. Pentru că e păcat

să-ți strici o asemenea ocazie și-apoi o femeie cu experiență ar fi simțit imediat. Și s-ar fi dus dracului, totul, fiindcă în cazuri din astea e o prostie să pari că te-ai pregătit dinainte. În cazuri din astea surpriza contează, mai bine-zis, starea naturală. Așa: starea naturală.

Rămăsese cu ciocolata nemestecată în gură. O înghiți cu grabă, aproape înecându-se. Ce-ar fi să se întoarcă? Mai sunt aproape cinci minute, Nini nu s-ar impacienta, ar aștepta cuminte. Să se întoarcă, de data asta să aibă el inițiativa. Adică s-o aibă de la început și până la sfârșit. Bărbatu-său? Dacă ea a făcut ce-a făcut înseamnă că știe ea ce știe, adică e sigură că bărbatu-său n-o să. Altfel n-ar fi consimțit la toate alea. Înseamnă că se asigurase întâi că bărbatu-său e ocupat cu altceva, în altă parte și că n-o să vină prea curând, o fi jucând șah cu cine știe cine, în altă cameră. Ori o fi doar așa, la o șuetă. Și de-aia.

Ce-ar fi să se întoarcă? Să bată încetișor la ușa ei și să. Dar poate că și mai bine ar fi s-o cheme în camera liberă, la 6. Întâi să se asigure că 6 e, într-adevăr, liberă și s-o acolo. Întâi să intre el la 6 și, dacă 6 e liberă, să se ducă ea la 11, și să-i spună să vină la 6. Că are să-i comunice el ceva. Și ea are să priceapă. Și el să se întoarcă la 6 și, după ce el va fi intrat la 6, abia după ce se va convinge că nu-i nimeni pe coridor, să vină și ea. Adică să pornească înspre capul scărilor, ca și cum ar avea de gând să coboare în sală. E foarte bine plasată camera 6, chiar în gura scărilor așa că-i foarte ușor ca, în loc să începi să cobori, să deschizi ușa de la 6. Și nișa aceea face să nu se vadă ușa din ușile celorlalte camere. Doar de la camera ofițerului, dar nu-ți trebuie mai mult de două-trei secunde ca să deschizi ușa și să intri. Și să pară că ai coborât. După aceea, n-au decât s-o caute. Și la ieșire e bine. Ușa e mascată, doar de la ofițer s-ar putea vedea. Dar nu deschizi ușa până ce nu te-asiguri că pe coridor nu-i nici o mișcare.

Ce-ar fi să? Mă asigur întâi că 6 e liberă și după aceea bat la ea și-i zic să vină la 6. Că vreau să-i spun ceva. Pricepe ea. Dacă vine, bine. Dacă nu...

Porni către scară. Simți că inima îi bate strâmb, ca înainte de meciuri. Respiră adânc, din mers, desfăcând larg

brațele. Cabanierul mormăi ceva, însă Niki nu întoarce capul de teamă să nu înceapă vorba, ori să-și dea seama după mutra lui că a mirosit ce are el de gând. Înainte de a ajunge cu urechile în dreptul dușumelei etajului, prinse zgomot înfundat de pași, glasuri și iar pași. Nu, pe coridor nu era nimeni. Se discuta undeva, într-una din camere, nu-și dădu seama în care anume și nici nu înțelese vreun cuvânt. Mai bine că e mișcare, gândi el. Dacă-i prea liniște, o să fim auziți, o să fim auzit când o să intru la ea și după aceea când o să umblăm pe coridor, către 6.

Se opri dinaintea ușii camerei 6. Ascultă, încordat. Nu se auzea nimic din camera 6. Glasurile și pașii aceia veneau din altă parte, nu-și dădea seama de unde, însă nu de la 6. Inima îi bătea grăbit și-i lipsea aerul. Se decise să intre la 6. Deschise. Nimeni. Intră ca alungat, se împiedică de prag și se sperie cu adevărat. Se repezi înapoi și închise ușa. Și o încuie. Patul era făcut, preșurile la locul lor, dar stăruia ceva care nu ținea de camera asta, neocupată. Fusese cineva aici și încă de curând. Camera mirosea altfel decât miroase o cameră nelocuită. Aici fusese cineva până mai adineauri. Mirosea a om, a somn, o fi și dormit aici, poate că o fi făcut dragoste. Oricum, aici, de curând, fusese ceva.

A, da, Nini, își aminti el și se liniști. Ca să nu-l deranjeze pe el, în timpul somnului de după-amiază. Uitase. Dar acum era liniștit. De alături, de la 5, de la cei cu magnetofon, răzbăteau chicot și dupăituri, și chiar chicote, și parcă patul mutat. Și de dincolo, de la ei, se cam aude ce fac ăștia de la 5, dar parcă din partea asta se aude mai clar. O fi mai subțire peretele ^n partea asta, probabil că, la început, 5 și 6 formau o singură camera și a fost împărțită în două, iar peretele e mai subțire și de-aceea se-aude aproape totul. Toată vremea fac dragoste ăștia de la 5. Își lipi urechea de perete. Se auzea limpede totul. Aștia nu știu ce-i aia condiție fizică, program sever, gândi el cu invidie și dispreț. Dar excesele se răzbună. Nu există să n-aibă urmări excesele, în orice și mai ales în dragoste trebuie o măsură, un program rațional, continuă el, simțind aproape cu groază că gândește ceea ce nu mai gândește că, da, așa

ar trebui să gândească și chiar gândește, dar, paralel, un alt gând și altă părere are el despre toate astea, că poate exagerează și cu severitatea programului, ar putea să-și permită și el din când în când o relaxare, uite, de pildă acum, la munte, doar meciurile propriu-zise vor începe abia peste optsprezece zile și, dacă nu face abuzuri, de ce n-ar? Tocmai asta zicea chiar acum. Cu femeia aceea. O să recupereze el, doar mai sunt optsprezece zile și, în ziua primului meci, va fi ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ca și cum nu și-ar fi permis și el o mică destindere.

Cercetă febril încăperea. Așa, patul era bine plasat. Îl lipi pe perete. Ca să nu se izbească atunci când îl trase și mai aproape de ușă. Aprecie din ochii distanța dintre ușă și pat. Probă, pășind, răsucindu-se, mai făcând un pas și încă o răsucire. Patul era, totuși, cam departe. Îl trase cu o palmă și mai către ușă. Acum e bine. Probă din nou. Apoi verifică ferestrele. Dulapul. Ușile dulapului nu se țineau închise. Le deschise de tot, cercetă interiorul apoi, împăturind o bucată de hârtie găsită pe masă, o introduse între uși, ca să se țină închise. Peretele dinspre camera cinci începu să fie lovit de ceva, ritmic. N-avea nevoie să-și apropie urechea de el ca să știe despre ce-i vorba. Patul. Sigur că patul, cei de dincolo habar n-au că dincoace, la 6, e cineva care-i aude. Altfel nu și-ar fi lipit patul de perete. Greșeală pe care cât p-aci s-o facă și el. Trase patul de la perete. Probă din nou cu pasul, cu întoarcerile de la ușă. Era bine așa, dar cum o să rămână patul acolo? Trebuie fixat cumva. Sigur că da: preșurile. Strânse sul cele două preșuri și le vâr[^] între picioarele patului și perete. Ca să amortizeze. Probă din nou mișcările de la ușă. Patul ceva mai spre ușă. Acum e bine. Cei de la 5 înnebuniseră. Cabană-cabană, dar nici chiar așa. Bine, patul ca patul, dar aia acum nu mai chicotește, urlă în lege. De dincolo, de la ei, de la 4, nu se aude chiar atât de clar, adică nu se aud chiar cuvintele. Pe el l-ar inhiba dacă ea ar spune. Chiar atunci. Sau, cine știe, poate că nu l-ar. Și durează. Sigur că durează, dacă tot timpul. Și se aude totul, de parcă nici n-ar exista peretele ăsta, ca și cum în loc de perete ar fi o perdeă. Atât, că nu vede. Asta ar mai lipsi. Înseamnă că și

el, adică ei vor trebui să fie atenți, să nu vorbească, să nu facă zgomot. Auzind mișcare în camera asta, neocupată, ar intra la bănuială. Ar fi în stare să facă pe nebunii, să vină să vadă ce-i aici. Sigur că n-ar putea intra, fiindcă ușa are să fie încuiată, dar e destul dacă atrag atenția. Să fie atenți, să nu vorbească. Și nici un zgomot. Sigur, patul are acum amortizoare, dar.

Mai controlează o dată totul. Era în regulă. Atât doar, să aibă grijă să nu facă zgomot. Descuie ușa, răsucind cheia cu grijă. După prima învârtitură se opri. Trebuia să asculte întâi, dacă nu-i cineva pe coridor ori pe scară. Nu, nu se auzea nimic. În afară de izbiturile în perete, ritmice, ale patului de dincolo și de vorbele fetei. Vorbe care pe el l-ar inhiba. Sau din contră, rămâne de văzut. Mai învârti o dată cheia și se pregăti să apese clanta. Ce prostie! Să uite tocmai esențialul! Încuie ușa din nou și caută un loc potrivit. Nu putea face oriunde ce avea de făcut. Să se așeze pe pat? Nu prea. Mai bine după dulap. Dar acolo se vede de pe fereastră. Bine, bine, camera e la etaj, cine să se poată uita pe fereastră și chiar de-ar fi la parter, pe-o vreme ca asta cine să se uite pe fereastră, iar, dacă s-ar uita, ce-ar putea să vadă prin geamurile înghețate, aburite? Oricum, important nu e ceea ce se poate, efectiv, ci ceea ce te temi tu că s-ar putea să se. Adică o fereastră devine uneori gaură de cheie prin care poți fi privit și surprins. Unde să se adăpostească? Mai degrabă lângă fereastră: lăsat pe vine, lângă fereastră, ca să nu poată fi văzut de cel care s-ar uita pe fereastră. Dar acolo poate fi văzut de la ușă. Așa, să zicem că cineva se uită pe gaura cheii. Ceva cu dulapul. Să deschidă amândouă ușile și să le apropie din nou, în spatele lui. Atât cât se poate. Dar dacă nu-l acoperă? Cel mai bine-i în dulap. Numai de nu s-ar rupe fundul de placaj. Să-i încerce rezistența. Placajul se îndoaie, dar se oprește în dușumea, fără să se rupă. Ia să vadă acum cu amândouă picioarele. Merge. De fapt, ar fi trebuit să intre în dulap, cu spatele înainte, ca să fie cu fața către uși, să le poată închide după el. Așa, să iasă. Și să intre iar, cu spatele înainte. Acum poate să închidă ușile. Fiindcă degeaba intră el înăuntru, dacă nu închide și ușile. Așa. Hârtia împăturită. Ca să țină

ușile închise. Ce-ar face dacă ar trebui să stea mai mult, aici? Aerul. Și mirosul ăsta de dulap, mirosul de placaj. A terminat. Îl rulează și-l înfășoară în batistă. Bine că în buzunarul pantalonilor se afla batista. Acum poate să liniștit. Ar fi fost o gafă îngrozitoare să fi, așa. Femeile cu experiență își dau numaidecât seama. Numai Nini nu-și poate. Fiindcă ea nu știe cum e și altfel. Fiindcă niciodată, decât cu.

Tuși ușurel, ca nu cumva să-i vină să tușească exact când va fi nevoie de liniște. Ieși. Închise ușa la loc. Pe scări, nimic. Nici pe culoar. De aici, din coridor, nu se mai aude ce fac cei de la 5. Nici patul, nici cuvintele. Înseamnă că nici la el n-are să se audă, din coridor. În schimb, de la 5. Așa că să fie atenți, să nu vorbească. Să nu nimic.

Se apropie pe vârfuri de ușa camerei 11. Încă înainte de a ajunge la colțul balustradei, desluși glasurile de mai înainte. Erau glasurile pe care le auzise la urcare. Și pe care nu le auzise adineauri, când ieșise de la 6. Dar care acum reîncepuseră. Și, cu durere, Niki recunoscuse glasul ei. Glasul ei, deși intervenea rar și parcă a scuză obosită. Conducea glasul bărbatului, hârâit, reproșând ceva și repetând mereu reproșul și, la intervale egale, înjurând. Înjurând-o. Pe ea.

Niki ocoli balustrada și se apropie de ușa camerei sale. De aici, se deslușea bine ce se vorbea la 11. Pentru orice eventualitate, întinse mâna spre clanța, ca dacă cumva îl surprinde cineva ascultând, să creadă că, de fapt, el nu ascultă, ci tocmai se pregătea să intre la el, la 4.

- ...și-atunci de ce, fă, de ce crucea mă-tii? tocmai găjâia glasul bărbatului. N-ai zis că da, nu mi-ai promis tu solemn că da, fă, tu-ți crucea mă-tii?

- Păi, am zis, se auzi glasul ei frumos și binemiroșitor și, auzindu-l, pe Niki îl furnică un fior prin coșul pieptului.

- Sigur c-ai zis, dar dac-ai zis, de ce nu te ții de promisiune, de ce?

- Păi, am încercat. Ai văzut și tu.

- Ba n-am văzut nimic și n-am văzut, fiindcă n-ai încercat.

- Cum n-am?... Ba am...

- Ba n-ai! Dacă încercai, reușeai.

- Am încercat, draaagă. Dar n-a vrut.

- Minți! Minți ca o scroafă. Nici n-ai încercat! De-aia am stat ca un idiot în veceu? Și tu să nu faci nimic?

A-ha, el era în... Deci știa, era un aranjament, se înfioră Niki. Ascultă mai departe.

- Că doar ce-i cereai? Continuă bărbatul. Ce, era mare lucru? Doar nu-i cereai zece mii de lei!

A-ha, deci bani... Am știut din prima clipă că de bani era vorba, să le dau cu împrumut.

- N-a vrut, dragă, ce mă mai tot... făcu glasul femeii cu aproape lehamite.

- Trebuia să insiști! Dar tu... Nici n-a intrat bine, că l-ai și scos. Am văzut eu cu ochii mei cum l-ai dat afară. Tu l-ai împins afară.

- Ai văzut, pe dracu'. N-ai văzut nimic, nu eu l-am dat afară, el a ieșit.

- Minți! Ca o scroafă! Ordinară! Mai bine recunoaște că nu vrei și sfârșim bâlciul! De ce nu recunoști că nu vrei?

- Hai, zău, lasă-mă-n pace...

- Ba nu te las deloc! Mi-ai promis, să nu cumva să susții că nu mi-ai promis! Mi-ai promis ori nu mi-ai promis, răspunde aici, la mine! Crucea mă-tii de-de-de-de... Ordinară ce ești! Curvă-curvă-curvă ce ești! Ordinară!

- Poate te-aude careva...

- Las' să m-audă! Și ce dacă? M-aude? Să se știe ce pramatie ești dumneata.

- Că tu ești mai breaz.

- Păi eu când fac o promisiune, mă țin de ea, fă, timpito! Eu, când zic o vorbă, așa e cum zic. De ce nu te ții și tu de cuvânt?

- Hai, las-o moartă. Am făcut ce mi-ai zis, dar n-a ținut. Ce-s eu de vină că n-a ținut? Că el n-a vrut?

- Păi cum să vrea, făăăă, toanta dracului, dacă nu i-ai spus ce vrei de la el? Dacă-i spuneai, auzeam și eu, că țineam deschisă ușa de la veceu și tu știi că eu am microfoane în urechi. N-am auzit să-i fi spus nimic, el a zis de două ori, întâi a zis: da, doamnă și după aia: ce s-a-ntîmplat, doamnă, și tu n-ai scos un cuvânt, de ce, fă, de ce n-ai

vorbit, fă, ori să fi făcut ceva... Dar tu, nimic.

- Hai, zău, lasă-mă-n pace. Descurcă-te cum știi, eu nu mă mai bag.

- Nu te mai bagi, ai? Și-atunci cum rămâne?

- Rămâne...

De bani era vorba, sigur de bani. El a pus-o. Și aștepta în closet. Aștepta ca ea să obțină. Ce să obțină? Și, mai ales, cum. Adică prețul. El să-i fi spus că poate să dea orice, oricât, numai să obțină banii aceia? Înseamnă că nu mai aveau de gând să mi-i dea înapoi. Adică să mă mulțumesc cu ce-am primit de la ea. Porcii! Porcii! Și porcul ăla care-și vinde nevasta. Pentru câteva sute de lei. Poate că o sută. Fiindcă a zis la un moment dat că ce, doar nu cereau o mie de lei. Deci mai puțin decât o mie. Deci mult mai puțin decât o mie. Așa cum am zis: o sută, hai, două.

Tresări: trecuseră mai mult de optsprezece minute, aproape de nouăsprezece. Și Nini așteaptă.

Intră. Era iritat. Ca după o încercare de transformare ratată. Bine ar fi dacă ar găsi o scuză, un pretext, să contramandeze ori s-o amâne pe Nini pentru mai târziu. În starea în care-i acum, numai de așa ceva nu-i arde.

Nini se afla în aceeași poziție în care o lăsase în urmă cu douăzeci de minute. Apa se răcise în lighean, neatinsă. Nici un strop pe de lături și nici. O fi adormit. Stă nemișcata, cu ochii acoperiți. Ori se preface că doarme. Mai bine așa. S-o lase așa, încă zece minute. Dacă depășește astea zece minute, o să fie prea târziu și ea știe că peste zece minute îmi încep programul de seară și-atunci, gata. Să n-o trezesc. Peste zece-minute sunt scăpat. O să-i zic: știai bine că am timpul măsurat, de ce-ai adormit?

Fata gemu ușurel. Niki o privi. Fusta i se ridicase mult deasupra genunchiului și Niki nu-și putea desprinde ochii de la pielea piciorului dezgolit. Parcă era altă piele, alt picior. Parcă altă femeie. Nu, nu trebuie s-o trag pe sfoară, i-am promis, trebuie să mă țin de promisiune. Ajuns aici, își aduse aminte de glasul celeilalte. Și de mirosul acela care pătrunsese până și în ambalajul ciocolatei. Și de Tana. Se apropie de pat, cu ochii la pielea dezvelită. O

simțea de departe mirosind violent, amețitor, cum nu mai mirosise niciodată și era cealaltă, acolo, în dosul ușii și Tana și el, în stare naturală. În stare naturală. Așa cum trebuie, fiindcă...

Pentru o clipă, se gândi la ușa descuiată. Fiindcă n-o încuiase în urma lui. Cealaltă ușă trebuia încuiată. Dar și asta, acum. Dar nu mai făcu cei doi pași spre ea. Se apropie de patul fetei și cu mirosul acela furnicător străbătându-l, o luă în brațe și o răsturnă unde s-o nimeri, fiindcă ea abia aștepta asta, chiar dacă nimeni nu-și dădea seama că așteaptă și, în sfârșit, nu mai plecase din odaie, văzând că rămâne singur cu ea, găsisese curajul să încuie ușa și s-o răstoarne acolo, pe dunga mesei, ori chiar jos, pe dușumea și în stare naturală.

XXVI

Florica ședea în pat rezemată de perete, cu o bluză de pijama de-a lui pe umeri și croșeta. Pe aproape întunerice. Nici nu întoarse capul spre ușă când intră el. Tuși doar, sec. Și-și sălta umărul stâng ca să înalțe la loc bluza de pijama, deși bluza era la locul ei, nu alunecase.

Iosub își atârnă mantaua de piele într-un cui bătut în coasta dulapului. O atârnă cu grijă, prelungind potrivirea agățării de lănișor pe după floarea cuiului, aranjând apoi reverele, gulerul, umerii. Dacă în cameră ar mai fi fost un alt cui de atârnat, ar fi mutat haina în acela sau, și mai bine, și-ar fi pus-o la loc, pe umeri. Și, dacă și-ar fi pus-o pe umeri, ar fi ieșit iar din odaie și s-ar fi dus în sală, să mai... Dar abia venise din sală și sala era goală și nu pentru că sala era pustie se întorsese el în odaie, ci cu o treabă anume se întorsese el în odaie să-i aducă la cunoștință o problemă de mare importanță, pentru amândoi, dar nu numai pentru ei, ci și pentru Andreești, care. De asta se întorsese el în odaie, ca să-i propună Florichii să ia una din fetițele lui Andreescu. Ar prefera-o pe Doinița, dar dacă părinții fac obiecții, ar lua-o pe Anișoara cea lipicioasă, nu-i același lucru? Nu-i același lucru - își închipui Iosub adresându-i-se

Florichii - nu-i același lucru pe cine alegi din doi care, nici unul, nici altul nu-s ai tăi? Ba nu, asta cu "ai tăi" s-o evit, bine că n-am zis, se felicită el și părăsi gândul la mantaua de piele pusă din nou pe umeri și la ieșirea pe sală. Dar să mai aștepte un pic. Până deschide ea vorba.

Florica nu dădea semne că ar avea de gând să deschidă gura. Croșeta, fără să privească lucrul, privirea îi era fixată undeva, drept înaintea ei și ceva mai sus de linia ochilor, de parcă acolo ar fi fost o oglindă în care și-ar fi supravegheat lucrul. Iosub făcu doi-trei pași de plimbare, cu mâinile la spate și cu ochii în pământ, dar bocancii prea bocăneau, așa că se opri dinaintea ferestrei. Și așteptă. Știind că Florica n-o să rabde și o să întrebe. Și el n-o să-i răspundă de prima dată. Fiindcă numai așa.

O știa, în spatele lui, pe pat, cu bluza de pijama pe umeri și croșetând. Dar o simțea în gât. Ca pe o mușcătură de gutuie. Așa o simțise el, de prima dată, încă de acum douăzeci și doi de ani, când o văzuse pe faimoasa "tovarășa Florica". Până atunci se ocupase de un economat, dar acolo nu numai că nu-i plăcuse, dar făcuse și niște boroboate. Ca să fie mutat. Și a fost mutat disciplinar, în provincie. Și i s-a spus: ai să lucrezi sub îndrumarea "tovarășei Florica". Dar tovarășa aia Florica n-are și ea un nume de familie? întrebă el, de parcă, ^n acel moment, numele de familie al acelei "tovarășe Florica" ar fi fost de primă importanță. Cel întrebat zâmbise cam cu milă și nu-i răspunsese. Suntem convinși cu toții că tovarășa Florica o să-ți dea o mână de ajutor să te reabilitezi... mai zisese tovarășul acela. Și Iosub plecase. Și se prezentase. Și cu toate că, pe drum, în tren, încercase să ghicească dacă "tovarășa Florica" o fi arătând ca un batalion disciplinar, respinsese imaginea femeii-jandarm, scundă, țăpână, cu fundul jos și cu sânii mari, tunsă ca Ana și îmbrăcată neglijent. Și cu glasul gros. Fiindcă așa arăta tovarășa Roza de la econornat din cauza căreia fusese el trimis la țară, tovarășa Roza pe care el mai că o bătuse, sigur că n-o chiar lovise, dar o apucase de umăr cu amândouă mâinile de un umăr și o zguduise și o cam izbise de muchia mesei și strigase la ea, de se auzise până la parter: Să nu mă-nveți tu pe mine cine are nevoie

de mâncare și cine nu, să nu mă-nveți tu, oare unde-ai fost când noi putrezeam ^n închisoare? Ai stat la hotel și-acu vii să mă-nveți pe mine cine are nevoie de mâncare? Putea s-o pățească rău de tot atunci, insultase o întreagă categorie și categoria aceea era chiar mai puternică decât cea din care făcea el parte și de n-ar fi intervenit însuși Craioveanul, ehe, poate că ar fi avut soarta lui Anton Anton, - doar mai fără gălăgie. Craioveanu îl chemase atunci la el, dar nu la sediu, ci într-o casă particulară și-acolo îl înjurase îndelung și spurcat și cu amărăciune, erau prieteni de aproape zece ani și Craioveanu își permitea să-l înjure ca pe-un prieten: "Re-ai dracului să fii tu, măi tovarășu Tase, boule ce ești, care numai prostii faci, cine dracu' te-a pus să te iei cu aia, păi tu pe ce lume trăiești, Tase, dracu' să te ia, tu unde-ți ții capul, de te-ai luat cu aia, care, de-și pune mintea cu tine, te șterge de pe fața pământului și, pe lângă tine, ne rade și pe noi, păi tu ce cap politic ai, Tase, rre-ai tu al dracu' să fii!". El nu apucase să scoată nici o vorbă, Craioveanu era foc și-l înjurase și-l beștelise vreun sfert de ceas și la urmă i-a zis că trebuie să-l scoată de-acolo și să-l trimită în altă parte, în alt sector, unde nu-s din ăia de la hotel, mutarea trebuia să aibă aparență de sancțiune, să le-nchidă ăloră gura, și dacă vrea să mai activeze, să tacă și să se ducă acolo, până s-or liniști lucrurile și s-o uita incidentul cu tovarășa Roza. Las-că, te-aducem înapoi, la momentul oportun, l-a asigurat Craioveanu. Șeful lui direct, cel de la economat, habar n-avea că Iosub avusese convorbirea cu Craioveanu sau poate știa, ba nu, nu știa, fiindcă și el era venit de la hotel și de-aia și rânjise când îl trimisese pe mâna "tovarășei Florica" pe care el, în tren, încercase să și-o închipuie cum arată și nu izbutise, fiindcă o vedea înaintea ochilor numai pe Roza. Dar când ajunsese acolo și se prezentase, dăduse cu ochii de altă Roză, e drept, ceva mai tânără și cu glas aproape plăcut, chiar când îl întrebase ca la anchetă și el, cu șapca pe genunchi, nu fusese în stare s-o pună la punct de să-i meargă fulgii, nu putuse fiindcă parcă s-ar fi înecat cu gutuie.

Acum o știa în spatele lui, croșetînd și cu ochii drept înaintea, de parcă și-ar fi urmărit croșetatul într-o oglindă,

însă el în gât o simțea, ca pe o mușcătură de gutuie. Trase aer în piept și-l păstră acolo până când gutuia alunecă. Apoi se întoarse și se așeză pe marginea patului, rămase acolo câțva timp, apoi se lungi, pe spate, cu mâinile sub ceafă. Poate că ar fi bine s-o ajute el, să înceapă el, fiindcă dacă o lasă pe Florica să înceapă, s-ar prea putea ca ea să înceapă altceva ori același lucru, dar pe alt ton decât cel potrivit și trebuie să aștepte altă ocazie. Își dresе glasul:

Dar Florica i-o luă înainte:

- Ce mai veste-poveste?

Asta era vorba ei, în loc de bună ziua ori în loc de ce mai faci: ce mai veste-poveste? Așa-l întâmpinase și atunci, după ce avusese scandalul cu tovarășa Roza și acolo, la raion, dăduse peste ceastălaltă Roză, doar ceva mai tânără și cu glas aproape plăcut: Ce mai veste-poveste, tovarășuu... - știa ea bine cum îl cheamă, dar așa era metoda și începuse să caute pe birou hârtia aceea pe care era scris numele lui și, desigur, nu numai numele, fiindcă hârtia era un adevărat dosar și dosarul era chiar sub ochii ei, dar ea îl dăduse întâi deoparte, apoi îl acoperise cu alte hârtii și, văzând că noul venit nu catadicsește să răspundă, pusese mâna pe dosar și nu mai așteptase: Iosub Atanasie? îi zisese ea pe numele pe care-l știa chiar foarte bine. Fiindcă dosarul. Lui îi venea să-i zică vreo câteva de să-i meargă fulgii, în primul rând chestia cu numele, că nu-l știa, deși-l știa prea bine, dar de-a dracului, cine știe ce-o fi în dosarul ăla, apoi faptul că ea, "tovarășa Florica", sub comanda căreia fusese trimis ca la un batalion disciplinar, îl întâmpinase cu: ce mai veste-poveste, de parcă s-ar fi cunoscut de mult și acum se-ntâlnesc după o scurtă despărțire și ea de aia-l întreabă că ce veste-poveste, adică ce s-a mai întâmplat de la ultima lor întâlnire. Și gutuia tot acolo.

- Nimic important, răspunse el acum, dar atunci nu deschise gura, de-ar fi deschis-o, s-ar fi înecat de tot cu gutuia.

- Ai stabilit contacte cu masele largi? întrebă din nou Florica, fără să-și întrerupă croșetatul și fără să se uite la el și nici la ce croșeta.

- Am stabilit, răspunse el, încet, reproșându-și că nu

i-o luase înainte cu Andreeștii, acum începuse ea și are s-o ducă așa cine știe câtă vreme.

- Și masele, masele largi, ce părere au ele, masele? Au primit cu entuziasm propunerea ta ori n-au primit cu entuziasm?

- Au zis că să se mai gândească, să se mai consulte între ele, răspunse Iosub, nu putea să nu răspundă și nu putea să nu răspundă altfel.

- Aha, făcu Florica și pentru prima oară de când intrase el în cameră, se opri din croșetat și-și întoarse privirile către el: Nu s-au declarat de acord de la bun început, a-ha... pai da, e cu barba-su și trebuie să facă în așa fel...

Iosub se ridică în capul oaselor. Spuse cu durere și aproape șoptit:

- Iar începi. De data aceasta cu cine mă bănuie?

- Dar nu te bănuie deloc, spuse Florica, liniștită, fără să-și ia ochii de la el. Sunt sigură.

- Ești, oftă el. De cine ești sigură?

- Las-că știi tu, își reluă ea lucrul. Știi foarte bine.

- Să mă gândesc, spuse el, resemnat, lăsându-se la loc, pe spate. Să mă gândesc, să văd, la cine, pe cine ești tu sigură.

- Gândește-te. Și fii atent că, de data asta, te-am chiar auzit și te-am chiar văzut. N-ai să mai poți nega. Să văd ce explicații ai să găsești faptului.

- Știu de cine vorbești, spuse Iosub. De Damiana, nevasta ăluia cu chelie și cu șahul.

Florica zâmbi. Lăsă lucrul:

- Îți cunosc și metoda asta. Spui de la bun început numele persoanei, dar mai departe n-ai să recunoști nimic. Te știu.

- Cum să nu știi... Vasăzică, Damiana. Vrei să discutăm despre ea? Ai afla lucruri foarte interesante.

- Și pe asta ți-o știu. Altceva mai nou. De pildă: unde v-ați dat întâlnire, la ea în cameră, ori în camera liberă de la etaj? Ori în asta de-aici, la 2. Ar fi mai bună, nici n-aș bănuie că...

- N-ai ghicit. Afară, în grajdul măgarilor.

- Faci pe prostul. Ce-ar fi să nu mai faci pe prostul? Ce-ar fi dac-ai recunoaște deschis, bărbătește? Ce-ar fi, ia spune!

- Păi am recunoscut. Și că, da, m-am dat la ea și că ne-am întâlnit în grajdul măgarilor. Pot să recunosc și că-i cam frig afară...

- Te crezi spiritual. Ce să spun, ești foarte spiritual. Să nu te dea spiritul-afar' din casă.

- N-ai nici o grijă, nu mă dă. Din partea asta fii liniștită. Și, dacă mă dă, adică din casa, mă duc în grajd...

Florica își reluase croșetatul. Dar nu mergea. Greșise un rând întreg. Începu să-l desfacă. Și, când reîncepu să croșeteze, spuse:

- Și ce-ați dezbătut voi, acolo, la grajd, dacă zici că la grajd? Ce probleme ați dezbătut voi acolo?

- Păi, n-am apucat să dezbatem nimic, a dat careva peste noi.

Mâinile Florichii începură să umble iute-iute. Apoi se liniștiră și după ce se liniștiră, femeia lăsă lucrul, de astă dată îl puse alături, pe pătură.

- A-ha, făcu ea târziu, întinse mâna să reia lucrul, renunță, vru să coboare din pat și renunță și se mulțumi să-și învelească mai bine umerii în bluza de pijama. Și? Întrebă ea în direcția lui Iosub.

El nu răspunse. Închise ochii și răsufli auzit. Trebuia să înceapă el vorba la intrarea în odaie, trebuia să înceapă el, să n-o lase pe Florica să se pornească. Acum e nevoie să aștepte. Trebuia s-o ia de la bun început cu fetițele lui Andreescu. Ce-ar fi să înceapă chiar acum, profitând de tăcerea ei? Iosub se ridică și rămase într-un cot:

- Ce-or fi făcând acuma alde Andreescu? și-și dădu picioarele jos, bocăni de câteva ori cu bocancii de podea, ca și cum s-ar fi pregătit de drum lung și și-ar fi potrivit picioarele în ei; se ridică și începu să se plimbe, cu mâinile la spate.

- Chestia aia cu grajdul, o auzi pe Florica, chestia aia cu grajdul o știi tu, direct, ori ți-a spus-o careva că ar fi?

- Tanța iar e gravidă, zice Iosub. E ca o iepuroaică. Tanța asta, mă întreb unde Dumnezeu or să... încercă el

aproape deznădăjduit să abată discuția, observă că pentru câteva clipe Florica are să tacă și se repezi: Că asta ziceam, "unde-o să stea atâta popor, într-o singură garsonieră și ce-ar fi dacă?...

- Tu să răspunzi întâi la întrebare, îl opri Florica.

- Ce întrebare? se poticni el, fiindcă uitase cu totul de povestea cu grajdul.

Florica aștepta în tăcere răspunsul. Ea nu întreba de două ori. Și mai ales pe Iosub nu-l întreba de două ori, fiindcă Iosub întreba, mai bine zis cerea să se repete întrebarea, nu pentru că prima oară n-ar fi înțeles, dar își dădea răgaz în care să poată răspunde pregătit. Îndeosebi această apucătură a lui Iosub îi era nesuferită. La început de tot, la orice întrebare, oricât ar fi fost ea de simplă, oricât de aproape de urechea lui ar fi fost rostită, Iosub făcea: Ha?, sau: Ceee?, sau, încrețindu-și obrazul: Aăăă?, deși pricepuse foarte bine cum suna întrebarea, dar de-al dracului să te pună să o repeți și să te mai și înfurii, ca să poată prelua el inițiativa. Asta-i, Iosub prelua inițiativa, chiar când el era cel tras la răspundere, chiar când el trebuia să fie urecheat. Și numai prin această simplă metodă de-a face pe surdul ori pe prostul ori pe amândouă. La început de tot, căzuse și ea în plasa lui Iosub. Se apuca să repete ori să dea frâu liber furiei. Și Iosub aștepta în liniște, convins fiind că timpul lucrează pentru el. Asta-i: că timpul lucrează pentru el. Dar, într-o zi, ea l-a întrebat ceva și el, bine-nțeles, a făcut: Ha?, dar ea n-a mai repetat și a așteptat. Și-atunci Iosub a răspuns la întrebarea pe care o auzise foarte bine. De ce te prefaci că nu pricepi de prima dată și mă pui să mai întreb o dată? făcuse Florica. Aăăă? "răspunsese" Iosub și ea, luată prin surprindere, se pomenise repetând: Te-am întrebat de ce te prefaci că?... și se opri și se supăraseră cumplit, fiindcă Iosub o "prinsese" iar. De-atunci trebuia să fie atentă, să nu repete întrebările și să aștepte, fiindcă Iosub răspunde la ele, chiar dacă după ha?-ul lui nu mai venea nimic.

- Cu grajdul... își răspunse Iosub la propria întrebare. Păi, da, cu grajdul, repetă el. Dar un lucru nu pricep eu, ce nevoie ai tu să deschizi discuția despre asta. Dacă eu nu fac

scandal, ce mai vrei? Chiar așa: ce mai vrei?

- Să spui de unde știi, asta vreau!

- Ei, da, dacă vrei tu... Știi cum îi spune științific la asta, la ce faci tu?

- N-o mai îngăla și nu mai ocoli, răspunde la ce te-am întrebat eu, nu mă lua tu pe mine cu chestiile tale științifice!

- Bine, îți răspund, dar mai întâi răspunde tu la o întrebare de-a mea...

- Răspunde tu întâi, eu te-am întrebat prima!

- Ce importanță are cine a întrebat primul, important e că ordinea întrebărilor, ordinea lor logică...

- Logică! Lasă-te de chestiile tale cu logică și răspunde de unde știi?

Iosub se reaseză pe marginea patului, cu mâinile strâse între genunchi. Florica aștepta.

- Mă întreb, făcu el aproape în șoaptă, mă întreb la ce-o să-ți servească răspunsul meu. Asta mă-ntreb eu...

- Lasă, nu te mai întreba, mă privește pe mine la ce-o să-mi servească. O să vezi tu la ce-mi servește.

- Ce? făcu el, apoi numaidecât: Bine. V-am văzut eu cu ochii mei. V-am văzut de la bun început. Ești mulțumită de răspuns?

- Stai un pic. Numai tu? Vreau să zic dacă numai tu singur?

- Ce? făcu Iosub. Cred că da, cred că numai eu, ceilalți aveau alte preocupări.

- Daaa? - Florica părea înviorată. Și cam ce-ai văzut? Dacă pot să pun o astfel de întrebare... - și chicoti.

- Dacă tu consideri că... mă rog... că ai făcut bine ce-ai făcut...

- Așa consider! Că-i bine! Ei, ce-ai văzut?

Iosub nu răspunse numaidecât. Se ridică de pe pat, făcu doi-trei pași, se opri la fereastră, apoi se opri, în picioare, dinaintea ei, cu brațele încrucișate pe piept:

- A fost cam așa: am prins eu ceva între voi, v-am văzut că puneți ceva la cale, că aranjați ceva și după aia te-am văzut pe tine că o iei pe sub scară și întâi am crezut că te duci în camera lui, dar mi-am dat seama că ai ieșit pe ușa

de serviciu...

- După ce ți-ai dat seama că am ieșit?

- Păi, după curent, eu tocmai mă apropiasem de scară și numai ce vine-un val de vânt, cred că și ceva zăpadă...

- Așa. Și? Mai departe?

- Păi, la vreun minut, a ieșit și el. Și s-a repetat chestia cu vântul și cu...

- Să admitem. Dar de unde știi tu că ne-am dus în grajd? Puteam să ne plimbăm ori eu să mă duc într-o parte, el în alta, fără să fie o înțelegere între noi.

- Vrei s-o știi și pe asta. Bineee. V-am văzut pe geamul de la cămară. M-am strecurat în cămară, fără să bage sasul de seamă.

- Păi, ce, geamul ăla...

- Dă exact înspre ușa grajdului. V-am văzut. Când a ajuns el acolo, tu îl așteptai în ușă și după aia ați intrat amândoi...

- Și?

- Păi, și, nu-i destul? Am văzut, ce era de văzut și m-am dat jos de la fereastră și... Probabil ați avut o discuție aprinsă despre metodele de furajare a măgarilor.

- Poate... făcu Florica și chicoti. Poate... și ai de gând să divorțezi?

Iosub oftă, ridicând din umeri.

- M-am gândit și la alternativa asta. Dar nu-i o soluție. Și, în primul rând, n-am martori.

- Dacă aveai martori, ai fi divorțat?

- Poate. Dar n-am. Deși am impresia că și cabanierul a observat mișcarea.

- Zăăău? făcu Florica. În cazul ăsta...

- Da, dar e numai o impresie. S-ar putea să nu... Florica croșeta din nou și, ca la intrarea lui, cu ochii drept înainte, parcă privindu-se într-o oglindă.

- Și-apoi, fie vorba între noi, reluă Iosub. Fie vorba între noi: ar fi prima oară?

- Prima oară-i mai greu! râse Florica, dând veselă din andreele. Cu timpul te obișnuiești, nu? Dar cam care-a fost prima dată? Florica lucra cu repeziciune și cu bucurie, discuția îi luminase obrazul și ochii.

- Ce să ne mai... se apără Iosub. Crezi că-mi face plăcere? Că am tăcut și n-am făcut gălăgie nu-nseamnă că...

- Că? Nu-nseamnă că?

- Păi, asta, nu-nseamnă că eu, în sinea mea...

- Vrei să zici că ai fost gelos? Asta vrei să zici? Că ai suferit? Asta vrei să zici?

- Cam asta...

- Dar de ce să fii gelos, dragă? Ce-am făcut eu, de să fii tu gelos? Doar nu te-am înșelat niciodată! și Florica chicoti iar.

- Hai să-ncheiem discuția, nu-mi face nici o plăcere.

- Ce, te-am înșelat eu vreodată?, continuă ea, repede. Știi tu precis că, în fine, cu alt bărbat? Ori cu alții, că parcă așa susții, că au fost mai mulți? când faci o afirmație, trebuie s-o susții cu argumente. Care-s argumentele? Că, adică, te-am înșelat? Și nu numai o dată că așa ai susținut, că au fost mai mulți...

- Hai, zău, să încheiem, ce plăcere-i și asta, să-mi aduci mereu aminte de lucruri care...

- Care? Care, ce? Acuma, dac-ai început, du-o până la capăt. Nu-i frumos să lași așa, la mijloc. Vrei să zici, de pildă, că am avut eu vreodată ceva cu Vusek? Doar ți-am zis atunci.

- Lasă, Florico, ce să mai... Sigur că mi-ai explicat, dar că te-am crezut... Cum să te cred, când știam precis.

- Nu știai nimic precis, de unde să știi tu precis? Ce, noi eram atât de, cum să zic, de lipsiți de vigilență ca să facem ce-aveam de făcut în ochii lumii? Ca să se afle? N-ai avut de unde să știi precis.

- Părerea ta. Din păcate... Dar ce era să zic? Că doar nu ți-ai luat nici un angajament în sensul ăsta. Că, adică, dacă te măriți cu mine, n-ai să te mai uiți la alt bărbat. Și-apoi și eu...

- Și tu, ce? se încruntă Florica. Sigur că și tu ți-ai făcut de cap!

- Ba nu, altceva am vrut să zic, anume că și eu, în felul meu, am creat toate condițiile.

- Ce condiții ai creat? Cum ai creat tu condiții?

- Păi, așa, ție, adică te-am cam neglijat, că tot pe teren, tot cu treburi, mai mult despărțiți decât...

- Minți! Îi strigă Florica în șoaptă, cu ochii scăpărând de mânie. Cum îți permiți una ca asta? Când am fost noi despărțiți? Cât timp am fost noi despărțiți?

- Mă rog, și chiar dacă am fost alături, tot ca și cum...

- Prostii! Numai prostii îți ies din gura aia. N-am fost despărțiți niciodată și dacă am fost, numai pentru câteva zile, de ce minți? Adică vrei să susții ca din cauză că duceam lipsă de tine de-aia am călcat pe de lături? Ei, află că nu ăsta-i motivul, că puteai tu să mă ții de mână și dacă eu îmi puneam în cap să fac ceva, puteai să mă ții de mână și tot degeaba! Asta să-ți fie clar.

Iosub tăcea, încurcat. Și, tăcând, îl dădea dreptate femeii.

- Păi, vezi? făcu ea, îmbunată și mărinimoasă. Ce să-ți fac dacă ăsta-i adevărul?

- Păi, da, n-ai ce-i face, oftă el, clătinând și din cap. Aspectul ăsta nu-l știam. Dar dacă tu zici...

- Să știi însă că n-am prea profitat, reluă Florica, din nou mărinimoasă. N-am avut de-a face decât cu câțiva, cu foarte puțini... Ți-am spus: Vusek, Modorcea, cu Lukacs...

- Lukacs? se sperie Iosub. Păi, bine, dragă, dar Lukacs era nebun de legat.

- Și ce dacă? Ce-aveam eu cu nebunia lui? Nebunia e localizată la cap, ce nevoie aveam eu de capul lui?

Florica chicoti.

- Păi, da. Păi, da, repetă Iosub, oftând. Sper că ai epuizat lista. Sper că...

- De ce să sper? îl întrerupse Florica, veselă. Poate că era mai bine dacă te lăsam să sper. E mai bine când omul nu știe, este? Tu, până n-ai aflat ai fost un bărbat fericit, este, Tase?

Iosub ridică ochii. Florica ^i spunea Tase foarte rar, uneori treceau ani de zile până să-i spună Tase. Și-i spunea Tase doar atunci când era nesigură, când îi era teamă de ceva. Prima oară îi spusese Tase când a fost cazul cu fabrica de parchet, cu Lukacs care trăsese cu pistolul și-l atins-

ese pe Pîrvu. Și, după sfatul Florichii, Lukacs susținuse că se trăsese din mulțime, că legionarii și horthyștii. Și el, Iosub care era acolo, a zis că nu s-a tras din mase, ci Lukacs, care se luase la harță cu un secui de-al lui Buda sau Biro sau așa ceva, îl cheamă pe secui și secuiul îl apucase pe Lukacs de haină și-i zicea pe românește, ca să priceapă toți, îi zicea că ce fel de dreptate-i aia, că neamurile lui Lukacs care erau cu toate gazde să nu fie băgate la ghiaburi (ghiaburi, zicea Biro ori Buda ori cum îl chema pe ăla), să fie scutite de toate obligațiile și oamenii ceilalți din sat care niciodată nu avuseseră averea și starea lui Lukacs, ba să fie băgate la ghiaburi, ba să nu fie, dar să aibă tot felul de cote și obligații - no, spui, Erno, se aude toate lumea! striga la el Buda ori Biro ăla, zgâlțâindu-l pe Lukacs, spui, se știe toată lumea, de ce voi, de-ați fost și-nainte ai mai gazde, de ce n-ați fost băgați la ghiaburi și ați băgat la ghiaburi pe Fodor baci, care n-o avut mai mult de-un cal și-o vacă și casa și cinci găini?, acuma să spui, aici, de fațe cu oameni, se știe că ce dreptate ați făcut voi, Lukacs, la noi în sat - și Lukacs, văzând că nu poate scăpa de Biro și că se adună și alții, tot consăteni de-ai lui care acum lucrau la fabrica de parchet, a scos pistolul și-atunci unul cu pălăria verde a zis numai: Ioooi... și i-a tras un pumn lui Lukacs drept în obraz și Lukacs s-ar fi întins la pământ dacă nu-l sprijinea Biro sau Buda și Lukacs, încă în brațele lui Biro, a tras cu pistolul drept înaintea lui. Și l-a atins pe tovarășul Pîrvu. Care vorbea de sus, de pe camion. Și Lukacs a început numaidecât să țipe, că legionarii, că horthyștii, că ei au tras, că ei au vrut să-l omoare pe tovarășul Pîrvu și așa mai departe și Florica, venită-n graba mare la fața locului, a zis că așa e, că legionarii au tras și că e cazul să ia măsuri radicale împotriva legionarilor de la fabrica de parchet, dar Iosub nu s-a lăsat și a susținut ceea ce văzuse el, ca martor ocular, că Lukacs trăsese și cum și ce se petrecuse înainte să scoată pistolul și să tragă, și Florica i-a zis să-și revizuiască declarația dacă nu vrea să dea de dracul, doar n-o să-l sancționeze pe Lukacs, vechi militant, numai ca să scape niște huligani și niște bețivi și că, chiar dacă ăia care începuseră scandalul nu erau chiar

legionari și horthyști, ce contează, s-a ivit ocazia să lichideze nucleul legionar de la fabrica de parchet. Și Iosub n-a vrut în ruptul capului să declare altceva decât văzuse el și știa și mai ales i-a amintit Florichii că-i atrăsese demult atenția în privința lui Lukacs, adică să nu-i mai lase revolverul, fiindcă Lukacs e cu nervii praf și cine știe ce prostie mai face, și a fost chemat și la regiune și rugat și somat să nu mai trăncănească varianta lui dușmănoasă, așa ziceau: variantă dușmănoasă, și să facă bine să execute dispozițiile primului-secretar, adică ale Florichii, cu privire la incidentul de la fabrica de parchet. Norocul lui Iosub a fost că la regiune s-a întâlnit din pură întâmplare cu Sândica Vlase, Sândica era și ea ceva mai mult decât nimica pe la Comitetul regional și au stat un pic de vorbă la bufet și Sândica l-a crezut, i-a pus câteva întrebări suplimentare în legătură cu cazul și i-a zis că singura soluție ar fi să stea de vorbă cu însuși tovarășul Pîrvu care-i acum la spital, dar lasă, că face ea să ajungă la spital, la tovarășul Pîrvu, și Sândica s-a ținut de cuvânt și chiar în seara aceea l-a introdus în spital, la tovarășul Pîrvu și tovarășul Pîrvu l-a ascultat cu atenție și a zis tovarășul Pîrvu, după ce a ascultat cu atenție relatarea lui în privința faptelor de la parchet: dușmanii sunt în comitet, la voi, nu la fabrica de parchet... și Iosub se cam speriasse, fiindcă el nu venise la tovarășul Pîrvu să demaște pe niște dușmani de care habar n-avea, ci să-i arate că muncitorii de la fabrica de parchet erau absolut nevinovați în povestea cu pistolul, doar fabrica era în sectorul lui și-i cunoștea aproape pe toți și o bună parte din navetiști și singura lor nemulțumire fusese cea cu cartelele, dar aceea se rezolvase, se făcuse, în schimb, o greșală cu Lukacs, sigur că tovarășul Lukacs era un element de nădejde, însă prezența lui la fabrica de parchet era o mare greșală. Nu trebuia să fie trimis la fabrica de parchet, fiindcă acolo sunt mulți muncitori din satul lui tovarășul Lukacs și, cum sunt oamenii la sat, au, ori au avut, în decursul timpului tot felul de conflicte, de-aceea nu era potrivită prezența lui Lukacs printre muncitorii de la fabrica de parchet - și i-a relatat ce știa el despre faptul că tovarășul Lukacs își sustrăsese rudele de la obligații și-i

ștersese de pe lista chiaburilor, fapt care provocase nemulțumire în mase, fiindcă în locul rudelor lui, scoase de la chiaburie, fuseseră băgate alte persoane și familii care nu prea erau chiaburi, nu îndeplineau condițiile și de aici scandalul. Și că ar fi de dorit ca tovarășul Pîrvu să cerceteze dînsul, când se face bine și să evite punerea în aplicare a unor măsuri nedrepte și nepolitice și, dacă e cazul să fie cineva tras la răspundere, apoi să fie tras cel care declanșase scandalul. Și cu asta au avut oamenii noroc, fiindcă tovarășul Pîrvu nici n-a așteptat să se facă bine de tot și a venit la raion și a început să cerceteze. Și-atunci Florica s-a speriat pentru prima oară. Și-atunci, pentru prima oară, i-a zis: Tase, deși erau căsătoriți de mai bine de patru ani, Tase, am eu o impresie, că o să fie cam rău de mine... știa de faptul că el fusese la tovarășul Pîrvu, la spital și că ancheta de-acum se datora lui, dar nu-i reproșase nimic, deși reproșul i se citea pe față, acum însă important era să scape din asta și de-aia-i zisese: Tase, tu ești prin preajma tovarășului Pîrvu, acum el numai în tine și-n Tunaru are încredere, Lukacs nu mai are scăpare, de ce să încercăm să salvăm ce nu se mai poate, lansează-i tu lui tovarășul Pîrvu chestia că Lukacs e bolnav de nervi, că are astenie, toată lumea știe că stă prost cu nervii și să încheie dosarul și să-l pensioneze pe Lukacs și cu asta basta. Și el așa făcuse, fiindcă adevărul era că Lukacs de mult ar fi trebuit să fie trimis la spital, nu să-i lase pistolul, să facă ceea ce a și făcut, adică o prostie. Și tovarășul Pîrvu a înțeles și dînsul că asta-i soluția și a dispus pensionarea lui Lukacs și ridicarea armelor de la instructori până la noi dispoziții și s-a întors la spital, fiindcă nu era pe deplin vindecat.

Atunci, la aproape cinci ani de la căsătorie, Florica îi zisese Tase. I-a mai zis de vreo câteva ori, dar numai când era la ananghie, când îi era ei frică de ceva. Și-acum. Și-acum i-i frică de ceva. Cum să nu-i fie.

- Este, Florico, încuviință el. Ce este, este, de ce să zic că nu-i? Dar, temându-se că depășise măsura, dădu înapoi atât cât trebuia: Dacă zici tu...

În sensul că, dacă ea ține morțiș să fie așa, el poate să-i facă această plăcere. Mulțumit că o dresese la timp, se

ridică de pe pat și reîncepu să se plimbe. Are să se plimbe un minut-două, cât să-și rumege Florica bucuria, apoi o să treacă la subiect. S-o lase întâi să se bucure, crezînd că el crede. Și ajungînd ea însăși să creadă. Foarte bine, să creadă, dacă asta-i face plăcere. Dacă asta e plăcerea ei. Să creadă că m-a făcut pe mine să cred că ea așa și pe dincolo.

- Oricum, mi-ai cam pus coarne, ca să zic așa... adăugă el, acel ceva fără de care Florica n-ar fi fost sigură că el înțelesese exact.

- Ho-ho-ho! hohoti Florica cu voie bună. Da' las-că nici tu... împărți ea frățește, juma-juma, acel ceva dulce și cu fiori.

- De... făcu Iosub. Nu chiar... încercă să dea înapoi, dar exact cât trebuia ca Florica să se simtă bine, știind că el minte, că el n-o înșelase niciodată, însă grozav i-ar plăcea să se creadă că da, o înșelase, dar ea știe că el minte și mai știe că el a crezut-o pe ea și o crede că i-a pus coarne.

Dacă-i face ei plăcere, gîndea Iosub, plimbându-se cu spor ca totdeauna când, chiar dacă nu poți face decât trei pași încolo și trei înapoi, ai un fel de spor, știind că ai făcut o faptă bună. Nu-i cine știe ce, dar, oricum. Dacă ei îi face plăcere să creadă că el crede, de ce s-o refuze? De ce s-o contrazică atunci când ea, ca să ajungă la ale ei, face un ocol gelozindu-l? Îsta-i jocul. De fapt, Florichii totdeauna îi plăcuse să se creadă că e mai rea decât era cu adevărat. Știe el bine, în atîția ani, a ajuns s-o cunoască. De obicei oamenii vor să arate mai bine decât sunt. Mai frumoși, mai cinstiți, mai credincioși. Florica - din contra. Ea însăși avea grijă să lanseze despre ea zvonuri că e aspră, necruțătoare și că, odată luată o măsură, nu mai dă înapoi, orice s-ar întîmpla. Mai pe la început, el crezuse că ea face asta ca să fie scutită de eventualele intervenții, fie din partea tovarășilor, fie din partea oamenilor. Sau credea că ei i-i frică să nu afle că a greșit cumva. Mai târziu și-a dat seama că era altceva. Că ea se străduia să fie rea și a dracului, că făcea eforturi să arate și în cele din urmă să și fie. Atunci îi scăpase lui o mică întrebare, una pe care mai bine și-ar fi înghițit-o și n-ar fi rostit-o niciodată. O prinsese într-un moment nu prea favorabil și-i zisese: Tu crezi că nu se

vede că nu ești ce vrei să pari? - și ea nu pricepuse din primul moment ce vrea el să spună, dar înainte ca el să apuce să repete, strigase la el, cu ochii îngustați: Minți! Minți cu nerușinare! și imediat după aceea se liniștise, adică se stăpânise, îl pusese să mai spună o dată și zâmbise, auzind de la el că ea, de fapt, e bună și cumsecade și că oamenii care se fac răi, fiindcă vor ei să fie răi, sunt mai răi decât cei care se nasc și ar fi bine să nu mai facă eforturi să pară că e ceea ce nu-i, întâi ca să nu le facă oamenilor un rău mai rău decât răul făcut de unul născut în al doilea, fiindcă cel care face eforturi să pară rău și al dracului are o slăbiciune, are un punct slab, se știe el neajutorat într-o chestie și de-aia... Ce chestie? îl întrerupse Florica neliniștită și el zisese că nu știe care anume-i slăbiciunea aceea a ei, dar trebuie să fie, din moment ce vrea să și-o acopere cu o tărie care nu-i a ei și deci îi șade rău. Și Florica zisese iar, de astă dată fără să țipe, dar cu durere și poate cu ură și rușine că i se descoperise acel ceva pe care poate că nici ea nu și-l știa: Minți, minți cu nerușinare, ca un porc.

Dar tocmai prin asta, prin felul în care reacționase, își dăduse în petic, fiindcă el, când zisese ce zisese, nu era sigur că e chiar așa, dar ea, înfuriindu-se, se demascase, confirmase că așa e. Că, adică, nu e rea. Și că nu-i curvă. Dar dacă ea vrea să fie. Dacă ea vrea să fie și face eforturi să arate că e, de la o vreme poate să ajungă și să fie. Rea și curvă. Chestie de obișnuință.

Oricum, Florica e cam fără apărare. Încearcă ea să se apere singură, dar cum să te aperi singură și mai ales cu metodele ei? Într-un fel a reușit să se apere, dar de cine se apăra ea când se apăra? Sigur că de ea însăși, dar pentru ce să se apere de ceea ce-i bun în ea? De-aia, fiindcă, din păcate, oamenii cred că cei buni sunt buni din prostie. Că cine face un lucru bun e prost, fiindcă dacă ar fi fost deștept, ar fi făcut exact invers. Fiindcă omul deștept își urmărește interesele lui personale. Și interesele lui personale vin în contradicție cu interesele celorlalți. Și, dacă urmărești interesele celorlalți, le neglijezi pe-ale tale și, deci, ești un prost. Fiindcă ești bun, când de fapt, tocmai

răutatea și egoismul sunt semne de prostie. Prostie, fiindcă nu-ți dai seama că numai fapta bună, întoarsă, îți poate aduce satisfacții. Acuma, dacă stai să te gândești, e mai egoist cel care face bine altora, așteptând ca binele să i se întoarcă. Sub formă de, mai ales, recunoștință. Sigur că și eu sunt un ticălos. Fiindcă și eu m-am gândit de multe ori la recunoștință. Dar e mai bine să fii un ticălos în felul ăsta. Adică așa. Să faci bine și după aia mai vedem noi. Chiar dacă.

Dar de Florica trebuia să aibă grijă cineva. Și să aibă în așa fel, încât ea să nu-și dea seama de asta. Să creadă că, de fapt, ea e cea care ocrotește. Fiindcă ce s-ar fi făcut ea, dacă. Iar mă laud. Dar nu-i chiar laudă. Am făcut ceea ce trebuia să fac. Unii oameni au nevoie să fie apărați de cel pe care cred ei că-l apără. Sau cam așa. Ca în cartea aceea unde scria că servitorul e stăpânul stăpânului. Sau cam așa ceva. Poate că e rău, fiindcă trebuie să joci teatru. Dar rezultatele contează. Florica ar fi făcut mult mai mult rău dacă n-aș fi fost eu, pe post de fraier. Așa cred, cel puțin. Sigur că puteam s-o împiedic în mai multe ocazii. Sigur că ar fi fost și mai bine dacă n-ar fi ajuns să fie pusă în situație. Adică să nu simtă ea nevoia, obligația să facă pe dată dracului. Și acum pe curva. E cam neajutorată. Sau poate că-i boală?

Acum ar fi momentul:

- Uite ce m-am gândit eu, Florico, în privința problemei pe care am discutat-o și-n alte ocazii. De fapt, tu ai avut ideea, eu nu fac decât să ți-o amintesc...

XXVII

- Dă-i drumul, îl îndemnă cu acea plictiseală amabilă cu care îi întâmpină pe oamenii veniți de departe cu plângeri și pe care nu-i putea trimite înapoi fără măcar să le dea prilejul să se plângă, ori pe instructorii sosiți de pe teren, încărcăți cu noutăți - credeau ei - și cărora nu le puteai spune că noutățile lor sunt de mult cunoscute ori bănuite. Te ascult, mai spuse, și ca îndemnul să îndemne cu

adevărat, nu se uită drept în ochii lui, ci își reluă croșetatul - dintr-o îndelungată experiență știa că vorbitorul are o mai mare încredere în cel care ascultă fără să i se uite drept în ochi.

Iosub începu să vorbească, plimbându-se, oprindu-se uneori în dreptul ei, ori la fereastră, plimbându-se cu mâinile la spate și adresându-se podelei sau bocancilor, apoi cuiva care ar fi plutit cu un metru în fața lui și cu un metru mai sus de ochii lui. Nu toate cuvintele ajungeau până la înțelegerea ei, care nu se gândea în altă parte. Ajungeau numai unele și pe sărite și într-un anumit ritm. Cu timpul, învățase că nu-i nevoie să auzi toate cuvintele spuse de celălalt, ci aici unul, colo altul, încă două-trei și numai cu ele poți reconstitui ce spusese celălalt. Poate că, de ce nu?, ce a vrut să spună. Dacă l-ar fi urmărit cuvânt cu cuvânt, desigur c-ar fi răătăcit împreună cu vorbitorul pe drumuri întortocheate, tocmai fiindcă el, vorbitorul, căuta un drum scurt, drept, și cu nepermis de multe cuvinte, în căutarea unui cuvânt mai la țintă. Ori, așa ceva nu-i posibil, când zi de zi, ani și ani de zile n-ai făcut decât să asculți și să asculți cuvinte. La un moment dat, le auzi sunând undeva, în creștet sau în piept, le simți zbârnâitul și din clipa aceea nu te mai interesează decât muzica lor sau zgomotul lor și te apucă somnul ori îți vine să te ridici de pe scaunul tău și să te duci la cetățeanul din rândul doi, cel cu mustață și să începi să-l deschei la cămașă și după aceea să-l închei la loc și iar să-l deschei și să-l închei, ori te surprinzi făcând eforturi să te stăpânești, să nu cumva să sari în picioare, pe masă, și să-ți ridici poalele și să urli: Acu și conacul! sau ca la plenara aceea: Dați-i brice! Dați-i brice! cuvinte pe care nu-și amintea de unde le auzise și de ce tocmai acestea se cereau strigate și chiar în acea împrejurare. Toți eram astenici, totuși eram astenici și trebuia să facem ceva. Mulți nu-și dădeau seama ce vine și nu se îngrijeau, adică ei înșiși să caute anumite metode cu care s-o îndepărteze măcar pentru o vreme, dacă nu s-o alunge cu totul. Și au sfârșit-o rău, în spital. Ori. Norocul ei a fost că, la ea, semnalul de alarmă a funcționat bine. Când a înțeles întâia oară ce-o așteaptă, s-a cam speriat, dar tot atunci a

observat că organismul singur luase măsuri și se apăra el cum se pricepea. Abia atunci a înțeles că neatenția ei la cuvinte era un semn că organismul se apără. Organismul se apără de cuvinte, nu mai putea suporta atâtea cuvinte și începuse, pe cont propriu, o triere, o selecție, dând drumul doar celor care puteau ajuta la reconstituirea întregii vorbării.

Că, uneori, se mai întâmpla să nu rezulte aceeași problemă, în mare că, de multe ori, se întâmpla să rezulte altă problemă; că se putea să rezulte chiar una contrară celei expuse cu multe cuvinte de către vorbitor - sigur că se mai întâmpla. Dar nu se putea altfel. În primul rând că, dacă organismul nu s-ar fi apărat și n-ar fi oprit acolo, afară, roiurile, stolurile acelea de cuvinte, stolurile, turmele de cuvinte, ar fi înecat-o, ar fi tocat-o în copite, ar fi distrus-o. Și ar fi luat și ea drumul spitalului. În al doilea rând, așa cum spunea scriitorul acela, cuvintele trebuie doar să traseze o schiță, să jaloneze viitoarea construcție pe care tu, ascultător al lor, o vei desăvârși, cu cuvintele tale. Că de la oameni nu trebuie să iei toate cuvintele pe care ei le rostesc, ci numai pe cele care constituie jaloanele. Cam așa ceva. Ca în metoda aceea de citit rapid. Cam așa. Și, în al treilea, n-are importanță că n-a ajuns până la tine exact ce-avut să spună vorbitorul. Important e, important e ca el să aibă impresia că da, că a ajuns exact. Și, dacă lui i se pare că nu, atunci să-l faci să priceapă că, de fapt, așa cum ai înțeles tu, trebuie înțeles acel lucru, că așa cum l-ai înțeles tu e mai bine și mai adevărat. Și că nu cuvintele acelea interesează. Că, ori cu ele, ori fără ele, viața merge înainte, și merge înaintea lor, a cuvintelor, care vin în coada vieții și din această cauză mai și greșesc. Ele, cuvintele. Nu toate, dar o bună parte.

Și-apoi mai este ceva: nu pentru toți oamenii cuvintele auzite au aceeași importanță, după cum nu pentru toți au aceeași importanță cuvintele spuse. Unii oameni sunt făcuți să asculte cuvintele, să le primească de la alții, fiindcă ei nu le au pe ale lor și trebuie să-și facă rost de ele din afară, adică de la alții, adică să asculte. Pe când alții sunt făcuți să le spună, să le rostească, să dea ei altora

cuvinte. Nu există și una și alta.

Ea așa a fost făcută: să le spună. De aceea i-a venit totdeauna greu, aproape imposibil, să le asculte. La început, necunoscându-se pe sine, încercase să facă și treaba asta: să asculte. Noroc însă că organismul a tras semnalul de alarmă și chiar a început să lucreze pe cont propriu, să nu primească toate cuvintele. Unde să mai încapă, atâtea, într-un singur om?

Într-o vreme și-a făcut reproșuri: Bine-bine, și-a zis, chiar dacă nu ești făcută ascultă, în momentul de față ești pusă într-un post în care trebuie uneori să și ascultă. Oamenii vin la tine să-ți aducă la cunoștință anumite stări de lucruri, gândurile lor, necazurile lor, poate bucuriile lor. Și tu nu-i ascultă. Era adevărat, era cam adevărat, dar numai pe jumătate. Fiindcă, ce sunt cuvintele decât acele tufișuri după care oamenii se ascund, încercând să-și ascundă gândurile, adevăratele gânduri? Cuvintele n-au rostul să spună adevărul, ci să-l ascundă, să-l învăluie, să-l facă de neaflat. Ei, dacă ar fi fost vorba de auzit gândurile omului... Să se fi inventat mașina aceea cu care auzi gândurile... Ar fi fost o ușurare a muncii. Ar fi fost grozavă o astfel de mașină de ascultat gândurile. Se zice că există o mașină de asta, dar numai experimental, așa scria în ziar. Numai că le-ar fi citit și pe-ale tale. Nu numai pe-ale lor. Și, la urma urmei, mașina asta n-ar fi de folos decât în domeniul miliției și al securității, acolo unde trebuie neapărat să afli. Ca să previi cine știe ce crimă, atentat ori trădare. Acolo, da, dar numai în domeniul anchetelor. În rest, mai bine fără mașina aia.

Cuvintele de-aceea au fost inventate, ca să ascundă. Ori să ducă pe piste false.

El vorbește și vorbește și vorbește. Și are impresia că nu aud ce spune. Las-să aibă. E mai bine pentru el. Să creadă că e auzit. Nu pot să primesc toate cuvintele lui, ce m-aș face cu atâtea? Trebuie să mă apăr de-ale lui, fiindcă îmi ajung ale mele. Am lăsat să vină până la mine, adică organismul a lăsat să ajungă până la mine doar un singur cuvânt: copil. Îmi ajunge. Numai cu ajutorul lui știu ce-a spus până acum și ce spune în continuare, și ce-o să mai

spună. Dacă nu exact, atunci pe aproape. Fiindcă știu, cuvântul e ca o schiță a ceea ce, sau, mai bine-zis, ca profesorul de muzică, atunci când dă tonul. E destul să-ți dea tonul. Așa și. Îți dă tonul și tu cânti. El crede că cuvintele sunt ca piesele de șah. Adică fiecare piesă cu locul ei pe tabla și lucrând într-un anumit mod. Calul, nebunul, tura. Fiecare în felul ei. El crede că și cuvintele. Nu-i adevărat. Cuvintele sunt ca pulurile de la table, le poți pune unde vrei și poți face cu ele ce vrei tu. Nu-i chiar potrivită comparația, dar cam așa. Ca și oamenii. El umblă după ei, se bagă-n vorbă și crede că, gata, ei au să-l audă. Ori că el are să poată auzi ce spun ei. Păi, cum să poată? Ce, oamenii în totalitate sunt ca un măr? Care, sub coajă, e tot carne? Oamenii împreună sunt, mai degrabă, ca un strugure. Bob și bob. Sigur că împreună fac un strugure. Dar dacă smulgi o boabă, strugurele tot strugure rămâne. Pe când, din măr, dacă muști o gură, se vede. Mărul nu mai e măr. Sau și mai bine: ca o portocală - pe deasupra o singură coajă. Până să mănânc portocale, credeam că portocala e ca mărul, că e tot o singură carne sub coajă. Și când colo, sub coajă erau felii, fiecare în pielea ei. Cam așa cumva. Zice că de ce stau toată ziua în cameră și nu mai ies și eu. Să mai stau de vorbă cu oamenii. Să spun eu, să spună ei. Ce? Și de ce? Numai așa ca să nu se anchilozeze limba, cum zicea tovarășul Ariton. Eu știu ce știu și ei știu ce știu ei și peste asta nu se poate trece. Adică eu sunt un bob de strugure și tu ești un bob de strugure și noi împreună cu alte boabe formăm un strugure, dar ce-avem noi comun, decât că împreună formăm un strugure? Cam așa. El vorbește și eu mă uit la el ori nu mă uit, dar în așa fel, încât el să creadă că-l ascult. Dar eu nu-l ascult și nu mă interesează ce spune el, fiindcă eu știu ce știu și el știe ce știe. Și eu știu ce știe el, după un singur cuvânt, ori după două. Adineauri a venit până la mine copil, acum a mai intrat unul: bine. Experiența m-a învățat că poți să lucrezi și cu două cuvinte. Chiar și cu un cuvânt. N-are importanță ce-o să iasă, adică dacă ce-o să-mi iasă mie n-o să fie chiar ce-a spus el. Dar poate că-mi iese ce-a vrut el să spună și n-a putut spune ori n-a vrut și s-a ascuns după cuvinte. Cam așa cumva.

XXVIII

În camera nr. 1 lumina era aprinsă, așa pâlpâitoare, soba se încinsese cumplit făcând aproape de nerespirat aerul încăperii - cea mai mică de la **Edelweiss**, rezultată din împărțirea celei mai mari - iar cei doi bărbați, amândoi doar în flanele de corp, cu mânecile suflecate, jucau table, la masă. Masa fusese așezată chiar sub bec; pe scaunul cu spătar, stătea un ins negricios; de cealaltă parte, pe taburet și cu spatele la soba dogoritoare, la nici un metru depărtare de soba încinsă și mereu hrănită, un tânăr la prima vedere, cu ochi albaștri-verzui și gene spălăcite și păr cânepiu, abundant, pieptănat peste cap și cu crețuri mărunte pe lângă ochi și cu pielea obrazului rozalie, dar pielea arată bătrână și făinită și friabilă, și mâinile îi erau bătrâne, cu articulații noduroase, și degetele nu se îndreptau niciodată, orice mișcare ar fi făcut, degetele rămâneau flexate pe sfert și pielea mâi-nilor era și ea făinită și friabilă și unghiile căpătaseră - se vedea limpede că nu totdeauna fuseseră așa, n-ai fi putut explica de ce nu totdeauna fuseseră așa, dar simțai că de curând căpătaseră o culoare gălbuie, gălbui-albicioasă, și cam tot pe-atunci începuseră să se crape mărunț, arătând ca furnicarul dezlipit sau nemailipit. Negriciosul ședea drept pe scaunul cu spătar și doar privindu-l cum aruncă zarurile știai că cel care le aruncă șade pe un scaun cu spătar sau ar trebui să șadă pe un scaun cu spătar, fiindcă numai cine șade drept, pe un scaun cu spătar poate să arunce zarurile așa cum le arunca negriciosul, care, de fapt, nici nu era negricios, adică nici părul, nici pielea, nici culoarea ochilor nu erau ale unui negricios. Și nici trăsăturile. Totuși ochii. Bulbucăți și în același timp migdalați, se înclinase numai despicătura pleoapelor, numai fantele, care se contraziceau și cu desenul orbitelor - spărtura osului rămăsese pentru ochi nemigdalați și, mai ales, cu înșiși ochii care - în mișcarea lor laterală nu puteau urmări înclinarea fantelor, iar pupila, ajunsă la rădăcina

nasului, era aproape acoperită de pleoapa de sus, iar când ajungea la coada ochiului, se îneca sub nivelul pleoapei de jos.

- Ia te uită, trei-trei! strigă blondul, mult prea tare pentru depărtarea la care se afla de partener. Vasăzică, o dată trei, așa, încă de două ori trei, așa, adică, în total, de trei ori și uite încă o dată trei! Dă-i bătaie! îl îndemna pe celălalt cu un fel de voioșie agitată, rotindu-și triumfător privirile prin încăperea strâmtă și supraîncălzită, de parcă s-ar fi rotit pe ring, după victorie, salutând publicul care-l aclamă.

Negriciosul aruncă zarurile cu un gest pe care numai cine șade pe un scaun cu spătar drept poate să-l facă.

- E-heee... comenta blondul cu admirație și invidie. Patru-trei, ia să văd cum îl faci pe patru. Să te văd acum ce te faci cu patru. Să văd eu ce te faci cu patru...

Continuă să se întrebe cu glas tare ce-o să se facă celălalt cu patru, dar fără să privească jocul - de altfel, negriciosul făcuse de mult mișcarea și nu trei-patru, ci șase-cinci, așa cum ieșiseră zarurile - scriind ceva pe o foaie de hârtie pe care mai fuseseră scrise câteva rânduri, acum șterse.

- Te-ai descurcat frumușel, te-ai descurcat, comentă blondul, împingând hârtia spre celălalt și apucând zarurile, le zornăi îndelung: Ce-ai zice de un cinci-doi, ce-ai zice de un cinci-doi?

- Da de unde! spuse negriciosul după ce citi fără cine știe ce interes cuvintele scrise de celălalt, împinse hârtia la loc și dădu să continue, apucă chiar să rostească: Nicivor..., dar blondul aproape sări de pe taburet, făcându-i cu amîndouă mâinile semn să tacă și acoperindu-l:

- Nici vorbă, ai? Uite cinci și uite doi! (îi căzuse unu-unu și făcu unu-unu și negriciosul nu se mai miră și nici nu oftă resemnat.) Dă-i bătaie! îl îndemnă apoi, însă pe semne îl întrebă altceva, arătând spre hârtie. Poate-ți vine un șase, poate-ți pică șase și mă dai afară! aproape strigă, în timp ce, tot prin semne, se jura că e așa cum scrisese el pe hârtie.

Negriciosul dădu cu zarurile.

- Fi-ți-ar gura aia să-ți fie! făcu el amărât. Uite, chiar șase și le dau afară, dar ce mă fac acum cu... deși zarurile nu arătaseră nici un șase, și nu-l dăduseră afară.

Blondul se înveseli. Își frecă mîmile uscate și cu degete care nu se puteau îndrepta, își frecă manile ca pe două ragile:

- Ți-am spus eu! arăta el din nou spre hârtie și, luând pixul, șterse cu multă grijă cuvintele scrise adineauri. Pe cuvânt c-așa-i! strigă el arătând cuvintele șterse.

Negriciosul negă din cap fără convingere, ^n timp ce-și aprindea o țigară. Nega din cap și, prin flacăra chibritului, mai apoi prin primul fum suflat drept înainte și cumva azvârlit ca pe niște zaruri (șezând pe un scaun cu spătar drept), își încreți obrazul și-și rostogoli ochii, încercând să-l facă pe blond să priceapă că n-are motive să se neliniștească. Dar blondul nu pricepea. Și-l întreba cu degetele țepene ce vrea să spună, să repete. Îndepărta cu degete țepene fumul de țigară care, de altfel, se împrăștiase și, înălțându-și sprâncenele și clătinând capul, încercă să spună că n-a înțeles și că-l roagă pe negricios să repete. Negriciosul porni din nou să-și rostogolească ochii și să-și încrețească pielea obrazului, dar observând că celălalt rămâne în continuare nedumerit, bătu cu palma în masă și se ridică și se repezi la ușă. Dar blondul, surprinzător de agil, îi sări înainte fără nici un zgomot și-l opri pe celălalt cu brațele întinse și rugându-l din priviri să rămână pe loc, apoi rugându-l să se așeze pe scaunul cu spătar și să continue jocul.

- Dă-o-n Dumnezeii ei de-de-de... se bâlbâi negriciosul, dar se reaseză pe scaun. Ce dracu', cât ai să mă mai...

- Zău, iartă-mă, nu te supăra, se precipită blondul, făcându-i semne disperate să tacă. Uite, fac mișcările la loc, zău, iarta-mă, n-am vrut să trișez... și cu mâinile gheară continuă să se roage să nu mai vorbească și să joace mai departe.

- Bine, acceptă negriciosul, oftând. Dar să fie pentru ultima oară, auzi? Auzi! repetă el ațintindu-l cu ochii lui ciudați, cu pupilele care nu puteau urmări înclinația fantei și cu albastrul cotropit de vine galben-maronii.

- Sigur-sigur, nu mai... făcu blondul, tânguitor. Dacă tu... mai adăugă el, aproape cu lacrimi.

- Dacă eu, ce? mârâi negriciosul, rostogolind ochii cu albușul galben. Cât crezi tu că poate un om să suporte?...

Blondul începuse iar să-și agite degetele, cerându-i, rugându-l să tacă, să nu mai vorbească. Apoi se azvârli asupra hârtiei și începu să scrie ceva, grăbit, în același timp rugându-l pe negricios să aștepte în liniște, să aștepte un pic și are să afle răspuns la întrebarea pusă. Dar negriciosul îi smulse hârtia de sub mână, pixul apăsător o sfâșie pieziș. Până să se dezmeticească blondul, negriciosul mototoli hârtia și-o azvârli peste umăr, cu lehamite. Blondul se năpusti, disperat culese hârtia de pe jos și, după ce privi pe fereastră, trecu la ușă, ascultă câteva secunde, apoi deschise ușa sobei, rupse hârtia în bucățele și-o aruncă în foc. Așteptă până ce arse de tot, apoi cu vergea de jăratic împrăstie cu grijă solzii de scrum. Se ridică roșu la față, dar mulțumit. Chiar zîmbea.

Zâmbea și-și cerea iertare și, în același timp, îi adresa celui alt un reproș delicat.

Negriciosul închise cu pocnet tablele și se ridică. Se opri în dreptul ferestrei, dar nu rămase mult acolo, se azvârli pe pat și se ridică numaidecât, se duse iar la fereastră, dar coti și o luă către ușă, chiar atinse clanța, renunță. Blondul îl urmărea cu interes și cu milă. Negriciosul se așeză iar pe scaun deschise cutia de table și, aranjând neîndemânatic pulurile pentru o nouă partidă, spuse în șoaptă:

- Dacă mai ține viscolul ăsta încă o zi, ai să mă-mă-mă... Ai să mă-nbolnăvești, ai să mă-nnebunești cu-cu-cu-cu.... astea ale tale, cu tâmpeniile astea, cu... și aproape se îneca și se opri.

Blondul se așeză pe taburetul lui și-și amestecă mâinile cu ale celui alt, aranjând pulurile. Acum părea liniștit și întristat adânc de atitudinea celui alt și resemnat în tristețea lui superioară și miloasă. Știa el ce știa și știa foarte bine, dar celălalt nu voia să-l creadă, nu putea, nu era pregătit pentru așa ceva și nici el n-avea putere să-l facă să creadă. Și de-aceia era trist și-l compătimea. Aranjând pulurile în vederea unei noi partide, și amestecându-și

măinile cu ale celuilalt clătină din cap cu amărăciune și cu tristețe și cu un fel de mândrie că nu e înțeles. Ce știi tu... părea el că spune. Nu știi nimic, dar nici nu vrei să crezi. Ce știi tu... părea că spune blondul pe când zâmbea scurt și clătina din cap cu bunăvoință și milă.

- Mai facem una? întrebă negriciosul, deși se vedea cât de colo că n-are nici un chef de table.

- Sigur-sigur acceptă blondul cu veselie prefăcută șizîmbind și clătînd din cap.

Dădură pentru zar. Dar amândoi totalizară noua și mai dădură o dată. Negriciosului îi căzu de astă dată dubla de patru.

Blondul dăduse șase-șase.

- Foarte bine, zise negriciosul, aprinzând o țigară de la prima nici pe jumătate consumată. Dă-i bătaie! îl îndemna el.

Blondul zornăia îndelung zarurile în pumn. Îi venise șase-șase fiindcă el ceruse șase-șase. Se rugase în gând, Dă-mi, Doamne, un șase-șase. Și-i venise șase-șase chiar când avea nevoie de el. Înseamnă că Damiana nu e. Dar mai rămăneau atâtea, restul. Fiindcă șase-șase însemna că Damiana nu e. Mută zarurile în pumnul stâng și continuă să le zornăie și întinse mâna dreaptă după pix și după altă foaie de hârtie, să-i comunice și celuilalt ușurarea, anume că adineauri se înșelase, Damiana nu e, doar dăduse șase-șase.

- Ce dracu' le mai freci, dă-i bătaie! făcu negriciosul nerăbdător, dar blondul știa că nu-i atât nerăbdare, adică nu-i deloc nerăbdare, ci pur și simplu ciudă, invidie că el dăduse abia patru-patru. Și când îți propui ceva numai de patru-patru înseamnă că acel ceva nu ți-i chiar necesar, că n-are mare importanță și, deci, meritai să nu-l obții. Dă-i drumul, domnule! îl îndemna iar negriciosul, păstrând țigara în gură și bătând cu amândouă palmele în masă, deoparte și de alta a tablelor.

Blondul aruncă zarurile. Doi-unu.

- Ai fătat un șoarece, râse negriciosul. Le-ai moșit atâtea pentru un doi-unu... Și-acum te gândești cum să faci să nu te descoperi deloc. Numai că nu se prea poate.

Cum să se poată. Când, după un șase-șase îți vine un doi-unu. El ceruse un șase-cinci sau o poartă-n casă, ori un total care să nu-l descopere. Dar cu doi-unu, ce Dumnezeu să facă. Înseamnă că Damiana. Înseamnă că nu-i chiar curată. Ori că o fi fost înainte, dar, aici, la cabană, a fost recrutată de ofițer, fără-ndoială - fiindcă întâi a fost șase-șase și după aceea doi-unu, fie că invers, adică fusese mai înainte, iar în ultima vreme nu mai este, mai degrabă fiindcă a primit un șut în fund, n-au mai avut nevoie de ea, decât că ea s-ar fi răzvrătit, că ar fi apucat-o muștrările de conștiință, într-un fel sunt mai periculoși cei cu trei cizme. Așa, bine. Sunt mai periculoși, fiindcă au pierdut un loc pe care vor să se cațere din nou. L-au pierdut, fie din prostia lor, din incapacitate, fie că, chiar capabili, fuseseră descoperiți, sau consumați.

Jocul continuă. Negriciosul era acum cel care comenta. Blondul însă nu-l asculta. Arunca zarurile fără să mai "ceară" și muta mai deschis ca de obicei. Iar negriciosul profita și-l dădea afară și blondului nu-i veneau zaruri de intrare.

- Marț, anunță învingătorul și se grăbi să reșeze pulurile. Ia să te văd acuma, făcu el, pregătindu-se să dea cu zarurile de pe scaunul cu spătar drept.

Dar nu dădu. Blondul îi împinsese sub ochi o nouă foaie de hârtie pe care erau scrise câteva cuvinte. Negriciosul le citi, primul impuls fu să-i împingă hârtia la loc, dar se răzgândi, ceru cu un gest pixul și scrise și el ceva și sublinie de două ori apoi mai sublinie o dată, așeză pixul deasupra hârtiei și împinse totul către blond. Acesta însă nu se grăbi, ca de obicei, să se arunce asupra răspunsului. De altfel îl citise, de-a-ndăratelea. Luă pixul și scrise două rânduri sub cuvintele subliniate. Apoi făcu o săgeată înspre un cuvânt pe care-l încercui. Și împinse hârtia către celălalt cu un gest care voia să fie zdrobitor, ca și cum ar fi păstrat până acum, la urmă acest argument la care nu se mai putea găsi răspuns. Dar negriciosul citi, urmări săgeata și nu păru deloc impresionat. Zâmbi și clătină din cap. Apoi dădu hârtia la o parte și se pregăti să dea cu zarurile. Blondul i-o împinse la loc, în față îndemnându-l să scrie.

Dar negriciosul ridică din umeri. N-avea ce. Și nici nu-l interesa. Ar fi vrut să joace table. Table, dacă altceva pe viscolul acesta nu se putea face. Dar blondul aștepta, așa că luând pixul, scrisese cu majuscule, umplând toată suprafața albă a hîrtiei:

PROSTII!!!

Blondul urmări în liniște fiecare literă și când negriciosul, după ce desenă cele trei semne ale exclamării, împinse hîrtia spre el, nici nu-și mai aruncă ochii pe ea, o rupse și o azvârli în sobă și așteptă până arse și împrăstie scrumul cu vergeaua.

Negriciosul zdrobi cu un gest hotărât țigara în scrumieră și făcându-i celuiilalt un semn liniștitor, îi explică prin semne, că se duce să dea o raită, înțelege el în ce scopuri. Și că are să se întoarcă numaidecât, dar până atunci, să lase fereastra deschisă, să mai intre puțin aer. Deschise el însuși fereastra, îi azvârli celuiilalt un pulover pe care blondul, ascultător îl îmbracă, apoi, după ce aruncă o privire circulară prin încăpere, ieși nu înainte de a-l mai asigura odată cu totul: are să fie bine.

Blondul rămase cu privirea atârnată de clanța ușii. Nu era neliniștit, dar nici nu părea că aștepta întoarcerea celuiilalt cu speranță. Fiindcă ce-ar putea acela să afle, să schimbe. Nimic. Dar nici că voia să priceapă că nu-i în puterea lui să afle și să schimbe. Oamenii din categoria lui văru-său Nicu au impresia că dacă dau o raită pe sub ferestre, noaptea, și se asigură că nimeni nu le-a otrăvit câinele și că ferestrele sunt închise și ușa încuiată... În microfoane nu credea, fiindcă le văzuse numai în filme și în film îi văzuse el cu ochii lui pe cei care le inventau, iar faptul că cei care urmau să fie ascultați nu-i surprindeau pe instalatori ori nu-și dădeau imediat seama că ceva nu e în regulă. Asta se întâmpla, fiindcă așa cerea filmul. În realitate, lucrurile stau altfel decât în filme și, pentru Nicu, nu există om să nu-și dea seama, când se întoarce acasă că cineva străin a umblat pe-acolo, printre lucrurile lui, și chiar dacă n-a mutat nici un obiect, a rămas ceva, aerul ori altceva care trebuie să-i dea de știre că cineva a umblat pe-acolo... El își închipuie că totul se reduce la microfoane. Și la

ascultatul la fereastră și la ușă. Și, eventual, la un aparat de filmat montat, de pildă, în lustră ori în ochiul magic al radioului. Și cu toate că i-a explicat de-atâtea ori sau a încercat să-i explice că nu-i vorba de microfoane și de ascultat pe la ferestre, el tot n-a priceput. Fiindcă, la urma urmei, un om ca Nicu n-are motive să priceapă și poate că n-are interes să creadă, să afle.

Pe când el... Din o mie de oameni, îl vede, fără greș, exact pe acela. I s-a ascuțit ochiul. Nasul, se spune. Nu-l mai înșală. Din o mie de oameni, poate să spună exact cine e și cine a fost și cine are toate șansele să devină. La bărbați e cel mai ușor. Fiindcă bărbații, în ciuda personalității lor, sau poate tocmai de aceea, capătă numaidecât în-fățișarea meseriei. Sau poate că bărbatul, prin firea lui, e dominator și ce alt prilej mai potrivit de a-și exercita acest har decât să domini din umbră, să știi că tu știi și că celălalt habar n-are că tu. Să-l vezi cum aproape singur se prinde-n laț și nu-și dă seama că s-a prins. Ori, în alte cazuri, să creadă că e prins, dar să nu fie încă. Totuși, pe bărbați îi miroși numaidecât. Fiindcă ei sunt mai proști actori decât femeile. Mutra lor oglindește fără întârziere acel ceva. Mai ales în restaurante. Fără să-i mai punem la socoteală pe chelneri. Anumiți consumatori. Îi miroși numaidecât. Și pe categorii. Adică pe resorturi. Unii din categoria Continental și Atlantic, și Mon Jardin, alții din categoria Ambassador și Athenee Palace, alții Albina și Katanga și la-Puțoiul-Blazat. Mai ales. Ce-or fi lucrând ei la Puțoiul-Blazat? Îi miroși numaidecât. Ca și pe unele femei cafegioace. Astea trebuie să arate ca niște curve și de-aia se și proptesc, singure, la câte-o masă, cu o cafea sau cu un pahar de oranjadă. Și, în ciuda evidenței, deși arată ca unele care abia așteaptă, se lasă greu agățate. Dacă s-ar lăsa ușor, ar părea suspecte. De aceea au fost instruite să se lase agățate, ca să dea impresia că n-au nici un chef să se bage de seamă că sunt agățate, fiindcă, de, curvele-curve au și ele un of, acela de a părea femei cumsecade. Și de-aia. Dar pe el nu-l poate duce de nas nimeni. Adică nimeni din aceste categorii... Dar cu femeile celelalte e mai greu. Și nu atât cele de meserie, salariate ori extrabugetare, dar cu un stagiul îndelungat. Ci

cu proaspăt-recrutatele. Dar cele mai periculoase sunt cele care ar putea să devină. Fiindcă acelea nici n-au nevoie să-și pună la bătaie talentul actoricesc. Fiindcă ele nici nu știu, nici nu bănuiesc, lor nici nu le trece prin cap în acel moment că ceea ce află, înregistrează, are să devină de preț mai târziu. E și asta o metodă: să recrutezi informatorul după ce a fost umplut de informații, nu în vederea culegerii. Dar pe el nu-l pot duce. Fiindcă știe, cunoaște și metoda asta. După atâția ani de hăituială, înveți. Sigur că nu-i nimic grav, el nu face nimic din ce-ar putea constitui un delict. Mai ales el, care. La liberare i s-au cerut scuze pentru confuzie și i s-au dat asigurări că nu va avea nici un fel de neplăceri și că poate să-și reia locul în societate, și, într-un fel, i-au recunoscut cei trei ani absolviți și a intrat direct în patru, și, la repartizare, s-a ținut cont de medie și n-a fost aruncat prin cine știe ce colț de provincie - ei, și? Eroare judiciară - ei, și? Nu faptul că ar fi fost vinovat de ceea ce i se pusese inițial în cărcă, ci faptul că făcuse cei cinci ani și două luni. Bine-bine, din greșeală, după cinci ani și două luni, puseseră mâna pe acel Ancateu, iar lui îi dăduseră drumul cu scuze și cu asigurări, civilul acela cu cravată albastră părea să fi venit foarte de sus, n-ar fi de mirare să fi fost chiar ministru adjunct și a vorbit cu el civilizat și cu vădit regret pentru cele întâmplare - scuzele n-au nici un rost, spusese civilul și, realmente, era jenat - scuzele n-au nici un rost, fiindcă greșeala a fost greșeală și faptul că acum ești liberat nu înseamnă că s-a reparat în întregime eroarea, spusese civilul cu cravată albastră, dar ce-i de făcut?, omeneste nu-i posibil să ți se dea înapoi ce ți s-a luat în anii ăștia, fiindcă nu ți s-a luat o cămașă, nici o sută de lei care poate fi restituită, e penibil pentru noi, nu să recunoaștem greșelile, ci să constatăm că nu le putem repara fiindcă, în justiție, greșelile nu se pot repara așa cum am vrea noi, cei care lucrăm în domeniul ăsta și, fatalmente, greșim și noi, sigur că n-au nici un rost scuzele, dar ce-am putea face acum, decât să-ți promitem și să ne promitem că, pe viitor, vom încerca să evităm întâmplări ca cea a dumatăle... - și nu-și ridicase deloc ochii, erau în încăperea corpului de gardă, erau de față și directorul și

adjunctul, directorul transpira abundant și părea turtit de toate astea și poate că și lui îi părea rău sau era doar încurcat că trebuie să consimtă la scuzele adresate unui deținut de către administrație, în schimb Istrate, adjunctul, deși în reglementară poziție de drepti, lângă fereastră, părea că-și mîngâie carâmbul cizmei cu cravașa lui, acum nu purta cizme, ci pantalon drept și pantofi, și nu avea cravașa, cu care, de altfel nu bătuse niciodată, cravașa era numai pentru carâmbul cizmei lui dar acum, în reglementară poziție de drepti și cu pantalon drept și încălțat cu pantofi și fără cravașa lui, părea că-și cravașează carâmbul și zicea ceea ce zicea el totdeauna și înainte și după "fabrică", în timpul căreia nu-i răsărea nici un bob de transpirație și nu i se clintea cu măcar un milimetru boneta - caschetă nu purta decât în zile de alarmă - și Istrate părea că zice: oricum, tot de noi ai să depinzi, nu mai ai scăpare, poți să te și liberezi și să mănânci ce vrei și să te plimbi pe unde vrei și să faci dragoste cu femei și să ai și copii și să citești cărți și să chefuiești - tot al nostru rămâi. Și el, ascultându-l pe civilul cu cravată albastră care, de jenă sinceră, nici nu îndrăznea să ridice ochii și mărturisea că făcuse o eroare și văzându-l pe comandant, asudând încurcat, știa, simțea că dintre toți, singur, Istrate avea dreptate.

După cum s-a dovedit. Ofertele insistente ale individului acela, Ichim, care pretindea că a absolvit Politehnica și poate că o chiar absolvise și acum se ocupa de studenți și-l găsisese tocmai pe el, el ar fi fost un excelent turnător, fiindcă foștii lui colegi erau acum asistenți, conferențieri, iar actualii colegi erau niște puțoi fraieri pe care unul ca el, matur și maturizat și cu experiență, putea oricând să-i tragă de limbă. Atunci și-a dat seama că, dacă nu poate accepta propunerile lui Ichim, nici nu le poate respinge. Dacă ar fi zis: Nu vreau sau Nu pot sau Nu sunt în stare, s-ar fi găsit o metodă oarecare ca să-l facă exmatriculat. Iar el voia să termine facultatea. Chiar dacă nu te folosești de patalamaua aceea, te simți mai în siguranță știindu-ți-o în buzunar. Dar continuarea facultății și obținerea patalamalei depindea numai de Ichim. Adică de răspunsul său la propunerea lui Ichim. A încercat să

tărăgăneze lucrurile, însă Ichim îl aștepta zilnic în hol învârtindu-și pe deget lăntugul cu chei. Dumnezeu știe în ce film văzuse Ichim pe vreun detectiv ori pe vreun comisar care-și rotește pe deget lanțul cu chei în căutarea dezlegării enigmei în chestiune. Îl aștepta în hol sau lângă lift, cu cheile. Nu admitea întârziere. Voia un răspuns net: Da sau Nu. Lui Ichim îi era indiferent. Sau, cel puțin așa arăta. Sigur că nu-i era, unde ar mai fi găsit el altul atât de bine plasat, prieten cu asistenții și aproape tot timpul cu studenții cu care era coleg acum. Și el nu putea să zică Nu. Fiindcă nu putea. Dacă zicea Nu, ar fi zburat din facultate. Și s-ar fi dus, dracului, totul. Să-i explice lui Ichim pentru ce nu acceptă să-și toarne colegii, foști și actuali, n-avea rost. De altfel, Ichim îi și atrăsese atenția că îl alesese pe el, ca unul care, realmente, nu comisese nimic dușmănos, fusese o eroare, de-aceia i se și dăduse drumul, însă el trebuia să dea dovadă de nevinovăție, trebuia să confirme lipsa lui de vinovăție. N-avea nici un rost să discute cu Ichim despre faptul că nu el, nevinovatul, trebuia să-și dovedească nevinovăția. Ichim ar fi râs, învârtindu-și cheile. Așa că i-a răspuns lui Ichim că are să încerce să-i dea o mână de ajutor, dar că, deocamdată, nu are îndrăzneala să se angajeze că-i va furniza informații precise. Să facă întâi o probă. Ichim ar fi vrut să-i dea o misiune precisă, dar a acceptat "proba".

De fapt, de-atunci a început el să-i cunoască mai bine pe turnători. Depistase pe câțiva și înainte de apariția lui Ichim, însă acum începu să-i urmărească de-a binelea. Întâi și-întâi îl prinse în vizor pe Băileanu, care din prima zi de studenție îl provocase la o "discuție". De altfel, și-a dat seama că Băileanu cu asta se ocupa: provoca "discuții". E adevărat că până atunci nu se simțise nici o urmare a "discuțiilor", dar poate că nu cunoștea el urmările, ca mai bătrân și, deci izolat. Dar prea din cale-afară de ahtiat după discuții erau Băileanu, ca să nu fie suspect. Iar când l-a văzut stând de vorbă cu însuși Ichim, în fața unei vitrine, privind, care-va-să-zică la mărfuri, a fost sigur. Așa că primul "raport" făcut lui Ichim a fost referitor la Băileanu. Că zice, că face, că drege. Ichim nici n-a clipit. Adevărat,

la un moment dat, a zis: dar alții? Însă el nu s-a lăsat și a continuat să-i relateze ce dușmănos comentează Băileanu cutare articol ori ce proastă părere are el despre cutare problemă și cum într-un seminar de economie politică a ridicat o problemă, foarte delicată aceea a agriculturii și nu numai ca a ridicat-o dar a dat și niște interpretări foarte... Și ceilalți studenți ce-au zis? l-a întrerupt Ichim. Păi, studenții, ori n-au zis nimic, ori l-au pus la punct, ^n schimb... În schimb? s-a interesat Ichim. În schimb, tovarășul asistent Diaconu a cam consimțit, a zis el. Ce-a făcuut? s-a mirat Ichim. Cum adică, a consimțit, la ce a consimțit? Păi, la maniera greșită de a aborda problema agriculturii, a răspuns el. În loc să-l pună la punct, de să-i meargă fulgii, tovarășul Diaconu i-a ținut hangul... Atunci a răs strâmb și cu un ochi micșorat și el s-a temut că Ichim își dăduse seama de motivul pentru care-l turnase pe asistentul Diaconu, anume că Diaconu era cunoscut încă din studenție ca ciripitor. Și că, poate, pentru azi, ar fi trebuit să-i servească lui Ichim un singur fel, nu două, care prea se legau ca să nu sară în ochi. Bun, e foarte interesant ce ne-ai spus, a zis Ichim, dar pe noi ne-ar interesa în mod special Fuiorea. Tu ai fost coleg de grupă cu el. Acum ți-i asistent. Conferențiar, l-a corectat el. Apoi numaidecât, râzând și făcându-i complice, cu ochiul: Adică să-l supraveghez, să vă raporteze cum lucrează... Nu, altceva, l-a întrerupt Ichim, dar el nu s-a lăsat: Vreau să spun, ar trebui să vă informez dacă el lucrează bine pentru dumneavoastră. Ichim s-a oprit din învârtit cheile, îl privea cu uimire. Și el a continuat: Toată Politehnica știe că Fuiorea e turnă... vreau să zic informatorul dumneavoastră. De unde știi, cine ți-a spus? s-a repezit Ichim. Ei, de unde, de acum zece ani, eram în anul întâi și Fuiorea era în doi și toți băieții se fereau de el și profesorii aflaseră că... Ichim a început să râdă, învârtindu-și din nou cheile, dar fierbea, se simțea că i-ar fi tras câteva scatoalce cu cea mai mare plăcere. N-are nici o importanță, a zis Ichim după o vreme, asta-i treaba noastră, tu informează-ne ce vorbește, cu cine, unde anume și... Adică, nu, s-a oprit, o să-ți dau altă însărcinare, mai trec eu pe-aici... Și a plecat, învârtindu-și amenințător cheile. Și nu

l-a mai solicitat. Găsise altul mai bun ori își dăduse seama că i se trăsese o cacialma. Sigur că-și dăduse seama. Și dacă nu l-a pedepsit atunci, pe loc, pentru îndrăzneala de a-i turna pe turnători, de a-i deconspira pe informatori, apoi, după aceea. Fiindcă, în ochii lor e mai puțin grav un delict propriu-zis decât deconspirarea turnătorilor, îi atingi în însăși onoarea lor de profesioniști. Și dacă acolo unde secretul este evanghelie, te pomenești tu, un oarecare, arătând ațele și cusăturile, te-ai ras. Într-un fel, e firesc să se supere atât de tare: fiindcă i-ai făcut de râs, le-ai dovedit că sunt ageamii în meserie.

Flețul ăsta de Nicu, ce știe el... gândea blondul, dârdâind de frig lângă sobă, dar lăsând geamul deschis. Are impresia că dacă aruncă o privire în sală și nu vede pe nimeni și se asigură că pe coridorașul ăsta nu-i nimeni care să tragă cu urechea și că odaia de alături e goală și că geamul e bine închis... Știe el ce-i aia să știi că orice vorbă, orice gest e înregistrat și să nu știi cine sau ce anume înregistrează - un aparat, un om sau și una și alta. Să știi că ești ascultat dar să nu știi cum, adică pe unde. Mai bine o mașină, un magnetofon, banda înregistrează fidel, nu ca urechea cine știe cui, care, de ciudă că-i silit să stea în frig, în ploaie, într-o poziție incomodă, gata să fie surprins, începe să urască, deși nici nu te cunoaște și, aproape fără să vrea, folclorizează când își întocmește raportul. Dar ce, banda nu se poate aranja? Un specialist îți aranjează glasul tău și "spune" lucruri pe care nu le-ai spus niciodată. Ca să nu mai vorbim de fotografii. Și să știi tu că totul se știe și mai ales că totul se știe fals. Fiindcă nu se poate afla totul și mai ales, adevărul. Adevărul ar trebui să-l afle de la mine. Dar pe ei nu-i interesează părerea mea despre mine. Lor le e destul cu ce află de la alții sau cu ce li se pare lor că au înțeles sau cu ce-ar vrea ei să afle. Asta-i, cu ce-ar vrea ei să afle.

Să afle, pentru ce? Nu contează. Poate numai și numai ca eu să știu că ei se interesează de soarta mea. Să știu că, într-adevăr, nu-s de capul meu pe lumea asta. Că trebuie să dau seama de tot ce fac și spun și gândesc. La momentul potrivit, zic ei. Poate că acel moment potrivit n-

are să vină niciodată. Dar eu să știu să simt cu toată pielea că are să vină. Și-atunci...

Ce știe flețul ăsta de Nicu ce înseamnă să te săruți cu o fată, să știi că ea vrea, că i-a fost dor de tine și că, după ce-o să se despartă de tine, are să-i fie dor și că au să-i strălucească ochii la viitoarea întâlnire, tu să ai impresia că te scufunzi de plăcere și de fericire și să-i spui fără teamă de banal și de tocit cuvinte tocite de mult și banalizate, dar să fii fericit și mândru că le poți spune și că le și crezi. Și când ți-e mai bine, să vină măciuca: Dar dacă-i turnătoare? Dacă-i pusă să mă supravegheze? Poate că acum nu e, dar mai târziu, după ce va fi aflat destule, va fi recrutată și invitată să-și deșerte toba? Și, bine-înțeles, ea va spune. Și va folcloriza. Și vor folcloriza și ei, primind și transmițând mai departe, în așa fel, ca, ajungând acolo, sus, portretul meu să fie al altcuiva, dar pe care să trebuiască să-l onorez eu. Să fii cu o femeie, în pat, și să fie așa cum e când ești cu o femeie, în pat, și când să fie așa cum e cu o femeie în pat, să vină măciuca: Dacă-i turnătoare? Sau: ta-su ori fra-su ori fostul ei iubit e unul din cei de-acolo? Și-o scapă gura? Și, în loc să-ți fie așa cum trebuie să-ți fie când ești cu o femeie, în pat, să încerci să afli cum va rezista ea femeia aceea, la o eventuală anchetă. Dacă și cât va rezista și mai ales cum va rezista atât cât va rezista, fiindcă, până la urmă, n-o să poată. N-o să poată, fiindcă nimeni n-a rezistat. Și ce-i vor face și cum o vor înjura și cum vor zice că-i vor face și-i vor drege și cum o vor pune să povestească în amănunt cum s-a culcat cu tine și ce-i făceai tu și ce făcea ea și o vor pune să arate cum anume făcea ea și, în locul tău, să "joace" unul dintre ei și ceilalți să privească și să mai ceară amănunte și să mai ceară să repete. Și, până la urmă, când ea va fi cârpă, să-i pună înainte hârtia aceea să semneze. Și, după ce ea va fi "recunoscut", s-o azvârle ca pe o cârpă. Fiindcă o folosiseră. Să fii în pat, cu o femeie și, deodată, să-ți dai seama că ea, chiar și acolo, chiar și atunci și așa te supraveghează. Și că are să transmită ceea ce. Să-ți bată inima cu ciocane, ca unui puști și ca un puști să aștepti să vină ea la întâlnire și, uite-o că vine, a întârziat autobuzul ori a venit în vizită o mătușă din provincie dar

nu-i nimic, te superi de formă și doar așa, ca altădată să nu mai întârzie și a doua zi. Și afli că ea e nepoata lui Istrate. Sau fiica lui. Sau a unuia de teapa lui. Și să te gândești că ea nu știe cu ce se ocupă unchiu-său ori taică-său și chiar de-ar afla, n-ar pricepe ce înseamnă să te ocupi cu așa ceva. Și tu ce faci? Da, desigur îți spui că ea n-are nici o vină, că nu ne putem alege părinții și că nicăieri nu scrie că păcatele părinților trebuie ispășite de copii. Și hai să zicem că ea, aflând ce-a făcut și ce-a dres taică-să, hai să zicem că o rupe cu el, că nu mai vrea să știe de el. Dar tu? Tu mai poți rămâne cu ea? Ce știe flețul de Nicu. Ce știe el... Să-ți fie frică, pe stradă, de orice automobil care vine spre tine, chiar dacă tu ești pe trotuar și drumul să-ți fie marcat de stâlpi după care ai putea să te adăpostești în caz că.. ori să ochești, cu douăzeci de metri înainte, locurile de refugiu, un gard de care să te agăți, un prag mai înalt, o porțiță deschisă. Și să nu te încumeți niciodată să iei un taxi, noaptea, ca nu cumva șoferul să te ducă în altă parte. Și să eviți restaurantele și barurile și să te ferești de bețivi și, dacă ești insultat ori lovit, să nu ripostezi, să nu-i turtești aceleia mutra, fiindcă ar putea să fie o provocare. Și să te macine aceste provocări iminente, să-ți imaginezi ce va zice el și ce vei zice tu, ce va face el și cum vei reacționa tu și așa mai departe, până când gheara aceea îți încleștează inima și nu mai poți respira și trebuie să alergi la closet, cu nădragii ^n mână. Ce știe flețul de Nicu... El crede că... Mai bine pentru el. El, când ia în brațe o muiere, îi face ce trebuie să i se facă muierii, de la Adam încoace, nu se întreabă, nu presupune. Când stă de vorbă cu un om, nu caută să-i pună aceleia întrebări încuietore, ca să afle dacă nu cumva e turnător. Și nu i-i frică de taxiuri, noaptea și, în autobuz, atârnat de bară, nu încearcă să afle dacă cel care se tot vâra în el și-l calcă, se vîra intenționat și intenționat îl calcă, să-l scoată din sărite, să-l provoace. Ca apoi... Habar n-are el ce-i acela un drum pe jos, cu ochii la toate automobilele care se apropie și căutând cu disperare un eventual refugiu, ceva de care să se agățe, ceva pe care să se urce, ca să nu-l facă zob mașina aia. Și să se certe în gând, ceasuri în șir și mai ales în preajma somnului, cu toți imbecilii care

în ziua aceea îl provocaseră și cărora el, din prudență, nu le răspunsese așa cum ar fi meritat. Până când inima îi moare de durere, strânsă și sfâșiata de ghearele acelea și apoi, la closet, cu nădragii în mână. Și ce știe el ce-i aia să împarti oamenii în două: cei care sunt și cei care au să devină.

Fiindcă asta-i. Și Nicu. Are toate șansele. Dacă n-o fi de mult. Într-un fel, ar fi foarte bine ca Nicu să fie. Și să aibă misia de a-l urmări. Cel puțin Nicu are să-i informeze exact. Și poate că după o asemenea informație au să-l lase în pace. Deși asta, din păcate, nu se poate. Cum să-l lase în pace, după ce și-a bătut joc de ei, turnându-le turnătorii? E ca și cum i-ai atrage atenția unei doamne, pe stradă, că i-a căzut bandajul. Sau cam, așa ceva.

Dar dacă și Nicu, sau, mai exact: Nicu este, atunci el nu îngroașă gafa, bănuindu-i pe cei de-aici, ba pe Iosub, ba pe cabanier, ba pe actriță, ba pe Damiana - ce să mai vorbim de ofițer? Asta l-ar putea irita pe Nicu, după cum și pe Ichim îl enervase povestea cu Brăileanu și cu Diaconu. Și reversul: Fuiorea. Poate că ar fi mai bine să se stăpânească. Să nu mai. La urma urmei siguranța și nepăsarea ar putea fi luate drept dovezi de nevinovăție. Fiindcă, în ochii lor, de ce s-ar teme cineva dacă nu se simte cu musca pe căciulă?

S-a dus să dea o raită și raita asta s-a prefăcut în suetă. Sunt sigur că acum pălăvrăgește cu sasul. Poate că schimbă impresii. Care de care mai interesantă. Sau îi dă raportul. Sau poate că-l primește. Sau poate amândoi îl dau lui Iosub ori Damianeii. Sau scriitorul care are mutra unui turnător care a fost pensionat cu trei cizme. Și care acum bea și-și înjură foștii patroni. Îi înjură și-i bârfește, dar deabia așteaptă să fie chemat înapoi și să i se dea o sarcină nouă. Și ne-ar arăta el nouă cum devine cu informațiile. Sau actrița care-i din altă categorie, ea are alt sector, ea culege flori din grădinile ștabilor. Fiindcă și stabii au dosărașul lor. Până și șeful suprem al tuturor dosarelor are dosar, dar dosarul lui nu se află în păstrarea tot a lui - nici chiar așa, deși am auzit de unul care, având acces la aceste dosare, deci și al lui, se apucase să se toarne singur, își strecura în dosar note informative, foarte exacte de altfel, dar fie bătute la mașină, fie scrise de fiu-său, în vârstă de dois-

prezece ani, și când a bulit-o cu adevărat, a încercat s-o dreagă, să producă chiar dovezi că e bulit pe baza propriilor lui informații, dar n-a ținut și a încasat ceva. Iar acolo, bineînțeles, a continuat să toarne, de astă dată numai pe alții... Da, actrița bate sus, că lucrează cu anul sau cu jumătate de an, timp în care rezidează în vilele alea cu pistolari și se zbânțuie pe sub gurile microfoanelor și pe sub ochii aparatelor de filmat, într-un fel, ea nu toarnă, adică nu mai este nevoie de informațiile ei, astea se culeg și singure, ea are numai rolul de a pregăti terenul... Ca și cum bărbatul, exact când se află între picioarele muierii, începe să-și dea drumul la secretele de stat și militare pe care le deține. Dar cine știe? Poate că se lucrează mai altfel. Oricum, actrița are altă misie, ori poate că a fost trimisă aici în refacere. În cantonament, în vederea altei delicate operațiuni.

Și Nicu ăsta, care a zis că se întoarce numaidecât și uite că numaidecâtul lui s-a lungit ca o pușcărie pe daiboj. S-o fi țuicărind cu cabanierul. Ori cu scriitorul, i-am surprins salutându-se ca niște cunoscuți. Poate că el, scriitorul, e șeful. Sau poate actrița. Sau bărbatul Damianeii, ăla are o mutră de ocnaș.

Și-i și frig. Dar mai bine frig decât. Totuși, e din cale-afară. Să apropie măcar geamul, soba e încinsă, are să încălzească aerul numaidecit.

Chiar în momentul în care umbla la geam, intră negriciosul. Mirosea de la o poștă.

- Iar l-ai tapat pe bătrîn, zise blondul și zâmbi.

- Da de unde! Am băut o votcă. Îsta care face pe călăuza, țăranul ăsta șmecher, m-a agățat, lui i-am dat un rom mare, eu am băut o votcă mică.

- Ce zici, te fac o tablă? propuse blondul.

- Păi, parcă... se miră celălalt, apoi prin semne îl întreabă dacă nu vrea să-i spună ori să scrie ceea ce voise el să spună mai înainte.

- Sigur-sigur! făcu blondul repede și vesel.

Florica vorbea și vorbea, de astă dată cu ochii la ce croșeta. Vorbea singură, dar de parcă ar fi răspuns unor întrebări, dar de parcă întrebările n-ar fi fost puse, adică vorbite, ci scrise, de parcă ar fi fost întrebările unui formular. Parcă. Cum or s-o îmbrace pe Doinița și unde or să-i pună pătucul și cum or să facă un paravan și cine are să fie cel care o să le confecționeze paravanul - sigur că, într-un viitor apropiat, or să solicite un apartament de două camere, dar să nu-și pună cine știe ce nădejde în două camere, fiindcă ei sunt pensionari și au numai un copil și sunt atâtea alte cereri mult mai urgente - cum ar fi chiar cazul lui Andreescu. Ei, da, casa de la țară ar fi fost o soluție, dar până atunci să luăm ca bază de discuții ce avem în mână și să nu batem câmpii. Deocamdată, paravanul care, ziua, o să se poată strânge. Și, când o să-și facă Doinița lecțiile, ei or să păstreze liniște, eventual or să iasă la plimbare ori la cinema. Ei, da, un apartament cu două camere, fata o să crească iute și e bine să aibă camera ei unde să-și facă lecțiile, din ce în ce mai grele, și unde să poată primi pe vreo colegă cu care-și face lecțiile și, în general colegii, fiindcă o să aibă și colegi băieți și nu-i bine să izolezi fetele de băieți, mai cuminți ies fetele care au făcut școala cu băieții decât cele care n-au stat niciodată cu un băiat în bancă.

Florica vorbea și vorbea, răspunzând în felul ei, dând impresia că, de fapt, ea răspunde unor întrebări dintr-un formular. El o aproba sau mai adăugă câte ceva, el ținea foarte mult la casa de la țară, unde Doinița s-ar fi simțit mult mai bine decât în garsoniera lor, acolo, la țară, ar fi venit pentru perioada de vară și copiii ceilalți ai lui Andreescu, să mai umble și ei cu picioarele goale prin iarbă. Dar Florica zicea că să rămână deocamdată la ce au, eventual să facă cerere pentru apartament de două, fiindcă viața, de fapt, în majoritatea ei, se desfășoară la oraș, deci acolo, la oraș, să i se creeze fetei condiții optime. Mai târziu, ori să ia în discuție și problema casei de la țară, ea nu neagă deloc importanța unei case la țară, dar până acolo mai va, așa că să se axeze pe ceea ce e de primă și imediată importanță.

Florica vorbea și vorbea și privea acum la ceea ce croșeta și el se prefăcea că o ascultă, ba o mai și contrazicea uneori atât cât era necesar ca ea să nu aibă impresia că vorbește singură, la urma urmei, el nu era cu gândul în altă parte, mai bine zis nu era cu gândul numai în altă parte fiindcă o asculta și pe Florica și îl interesa ce spune ea și se bucura că propunerea lui cu Doinița găsisese, nu numai aprobare, ci chiar entuziasm, Florica se încălzise binișor la gândul că vor avea o fetiță și că vor avea și ei cui să se dedice, chiar așa zicea Florica: să ne dedicăm...

Dar mai era ceva. Între el și acel ceva se afla un fel de gard, un gard lung, dar care avea să se termine undeva, ca un gard neterminat ce era. Deocamdată, Iosub mergea agale de o parte a gardului, și acel ceva sau cineva de cealaltă parte a gardului, mergeau amândoi în același sens și aproape în același pas și nici unul nici altul nu se uita peste gard ca să afle cine anume e cel care merge paralel cu el. Cel puțin Iosub era, într-un fel, liniștit, gardul avea să se isprăvească undeva, mai încolo, iar acolo, la capăt, avea să-l vadă pe celălalt, adică avea să capete o confirmare. Că acela este chiar... Dar nu, de ce să se grăbească? Orice s-ar întâmpla, nimic n-o să-i poată întoarce din drum pe nici unul și, la capătul gardului, acolo unde gardul se va termina, abia acolo. Până acolo însă, Florica și Doinița și paravanul și puloverașul pe care Florica se și apucase să-l croșeteze, nu neapărat pentru Doinița, zisese ea, însă adineauri își dăduse seama că pentru Doinița îl croșetează - se mai întâmplă.

N-are s-o întrerupă, n-are s-o roage să aștepte cu Doinița și cu puloverașul și cu paravanul și să-i spună ce să-i spună Florichii, din moment ce nici lui însuși nu-și dă voie să se uite peste gard și să afle precis cine-i paralelul? Și chiar de-ar ști cine-i acela sau aceea tot nu i-ar spune Florichii. Încă. Pentru că încă nu-i sigur. Și poate că nici atunci când va fi sigur n-o să-i poată spune. Mai târziu, când se va fi copt și dacă ea îi va cere, altfel nu. Fiindcă n-ar avea rost. Să zicem că Florica merită să afle deși nu-i neapărat vorba de merit. Dar dacă nu pricepe? Nu în sensul că pur și simplu nu pricepe, însă, cum e omul, se-apucă să

pună întrebări dintr-un fel de inerție. Întrebări suplimentare. Fiindcă ea, Florica, are să ajungă la această problemă cu un pas în urma mea și, ca orice om care vine cu o secundă mai târziu, se simte obligat să pună și el niște întrebări, să ceară niște lămuriri de care nu prea are nevoie și pe care cel sosit mai devreme nu le-ar putea da ori crede că n-are rost să le dea. Cam la modul ăsta. Și, în al doilea rând... Ba nu, de ce să mă grăbesc, toate la timpul lor, gardul n-o să țină o veșnicie și când o să se termine...

Știe el bine pe cine o să găsească acolo, la capătul gardului. Și mai știe că n-o să-și dea voie să creadă până la capăt. Au trecut atâția ani, ia să vedem, câți, păi aproape treizeci, și era și noapte, nu numai atunci, în momentul acela, dar așa, și-apoi, cu toate că după aceea i-a văzut fotografia în mai multe rânduri, fotografia n-avea nici o legătură cu omul, ori el, Iosub, n-a fost în stare să facă legătura, fotografia aceea pe care o văzuse de mai multe ori era desigur a altui om, sau poate a nici unuia, așa i se păruse lui, că-i un fel de fotografie-robot. Dar să nu se grăbească, mult până la capătul gardului nu mai e și, acolo... Așa cum te simți mai stăpân, mai sigur pe tine când te surprinzi că nu comunicai numai decît oamenilor ce ți-a trecut adineauri prin cap sau chiar pregătit, ceva pentru care l-ai și căutat pe acela ca să-i spui și nu-i mai spui, din diferite motive, tot așa, sau poate și mai stăpân te simți atunci când nu te grăbești să te gândești cu adevărat la un lucru sau la un om și aștepti momentul, nu cel mai potrivit, ci acela, singurul când poți să te gândești. În liniște. Fără ură și fără dragoste - parcă așa scria undeva. Ca acum. Poate fi și semn de bătrânețe. Și semn de blazare. Dar dacă nu-i decît semn de tărie? Și mai degrabă - de tărie. Gardul se apropie de sfârșit, acum sunt momentele cele mai grele, acum, pe ultimii metri ai gardului, când te încearcă mai stăruiitor dorința de a arunca o privire, una singură peste gard, ca să afli cu o secundă mai devreme ceea ce tot ai să afli, cu acea secundă, mai târziu.

Florica vorbește și vorbește și Iosub o aude și o mai stimulează cu câte o întrebare, cu câte o precizare, dar gardul se apropie de sfârșit, mai sunt câțiva pași până acolo

unde se termină ca un gard neterminat și poate singura îngrijorare care-l încearcă este că nu simte cu adevărat tentația de a privi peste ce-a mai rămas din gard, că nu e pus în situația de a lupta, de a se lupta cu sine ca să nu se uite peste gard.

Se terminase, rămăsese în urmă, nici nu înregistrase momentul în care ultima scândură ori stîlp trecuse pe la coada ochiului, dar el continua să pășească înainte, cu același pas și cu aceeași surdă nemulțumire că n-are cu cine să se bată, că, într-un fel, fusese o alarmă falsă. Și nimic nu e mai rău pentru om ca o alarmă falsă. Tu pleci într-un anume scop, știi că acolo ai să dai de ceea ce ți s-a spus că ai să dai și de ceea ce îți închipui tu și, mergând, te pregătești, te încarci, te încordezi, omul are un fel de arc așa cum au ceasurile și, pe drum, chiar fără pași, e vorba de timp, își încordează arcul. Și dintr-o dată... alarmă falsă. Arcul acela, strâns, nu mai are nici un rost. Așa și acum. Aproape așa. Gardul a rămas de mult în urmă, coada ochiului s-a și dezobișnuit de trecerea lui înapoi, nu-i decât câmpul și celălalt, care merge paralel, cu ochii ațintiți drept înainte, și, desigur, ca și el, cu sentimentul că fusese o alarmă falsă. Ori ceva asemănător.

Așa că i se adresa din mers, continuându-și drumul și aproape regretând că gardul se isprăvise și-i dezgolise, îi vorbea așa cum își vorbesc oamenii care se cunosc de multă vreme și știu unul despre altul aproape totul și știu ce vor răspunde la cutare întrebare și ce vor întreba, la rîndul lor, și de aceea vorbind doar așa ca să umple timpul:

- Cum s-ar zice, ne trăseși clapa, tovarășu Axente...

Celălalt nu răspunse. Iosub nici nu se aștepta la altceva. Fără să-l privească, îl văzu scoțându-și batista aia, mare, albă și cu dungi late, vișinii și trîmbițându-și nasul. Mai merșeră o bucată de vreme. Iosub reluă:

- Ne-o trăseși, ce să mai ne fofilăm, să ne dăm pe după piersic, ne-o trăseși și gata!

Mergeau drept înainte și în același pas și, cu toată câmpia, urcau din greu pe două cărări paralele. Dacă mai erau ceva copaci, dacă în fața lor se zărea vreo turlă ori spinările unor dealuri, nu înregistrau, cum nu înregistrezi

nimic din locurile pe unde treci, scufundat în alte tale. Că, de fapt, imaginile se depun singure și că au să iasă la lumină cândva, asta-i altă poveste. Dar acum nu vedeau nimic.

- Asta-i părerea dumitale, se auzi glasul cumplit de răgușit al lui Axente și Iosub tresări, nu se așteptase la un răspuns, nu credea că, adineauri, Axente îl auzise.

- Părerea mea! se repezi el, apoi îi păru rău, trebuia să mai aștepte vreo zece-douăzeci de pași, să-l facă pe Axente să aștepte, dar acum era prea târziu, așa că adăugă: Părerea mea nu te privește, nu-ți ajută la nimic părerea mea, chiar dacă părerea asta ar fi în favoarea dumitale.

- Părerea dumitale, găjâi Axente. N-am tras nici o clapă, asta-i versiunea voastră, eu totdeauna...

- N-ai înțeles ce-am spus, îl întrerupse Iosub, ziceam că s-ar putea ca eu să am altă părere, numai că părerea mea nu te-a ajutat și n-o să te ajute niciodată.

- Hă! făcu Axente, mai degrabă derutat, fiindcă asta și intenționase Iosub, să-l facă să creadă că el, Iosub, ar avea altă părere și altă părere înseamnă, dacă nu una de-a dreptul favorabilă, măcar nu complet defavorabilă. Hă-hă! făcu Axente. Cine nu îndrăznește n-o pățește, dar nici nu câștigă!

- Eh, oftă Iosub. Cu lozinca asta ne-ai amestit și ne-ai dus la dezastru, fiindcă dezastru a fost. Asta-i cuvântul: dezastru.

Axente hăhăi din nou sau așa i se păru lui Iosub. Acum coborau și le scăpătau genunchii și cuvintele se fracturau în ritmul pașilor.

- Dezastru a fost, măi fostu nostru tovarăș Axente. Chirilă și Weinberg, morți pe loc. Prunoiu, la câteva ceasuri, în spital. Ioncică, schilod pe viață; Jipa și Ciocan și Varga și cu mine înapoi, la pușcărie! Măcar eu eram liber de aproape un an jumate, dar Jipa abia scăpase, nici o săptămână de libertate...

- Dacă se strecurase între voi agentul Siguranței... găjâi Axente cu veselia lui răgușită.

Iosub îl lăsă până se liniști. Și după aceea îl mai lăsă să aștepte. Și abia când socoti el că celălalt e gata să izbuc-

nească zise:

- Ce-ar fi să nu mai glumești? Ce-ar fi dacă n-ai mai face pe glumețul? Ai nenorocit atâția oameni și ne-ai întârziat și, după toate astea, mai faci și bancuri.

- Ce bancuri? se repezi Axente. N-am zis decât ce-ați zis voi de mine, că eram agentul Siguranței! Asta am zis. N-am făcut decât să repet afirmațiile voastre! Că eram agentul Siguranței.

Urcau din nou. Printre pietre, un fel de pietre moi și ușoare ca niște bureți. Călcând pe ele, piciorul capătă o călcătura imprevizibilă, trebuia să-ți păstrezi echilibrul cu brațele desfăcute și bătând aerul, în căutare de reazem. Apoi ajunseră iar la loc drept și Iosub zise, gâfâind:

- De asta am și zis că părerea mea nu ți-a folosit și n-o să-ți folosească la nimic. Fiindcă eu am fost de altă părere.

- Că, adică, nu eram omul Siguranței? făcu Axente gata de râs. Cum de ți-ai permis să ai altă părere decât părerea lui Craioveanu?

- Uite că mi-am permis. De ce să nu-mi permit? Asta a fost părerea mea și am spus-o și celorlalți. Că nu erai.

Deși mergeau alături, aproape atingându-și coatele, Iosub simțea că celălalt a rămas în urmă și că face eforturi să țină pasul. Nu mai are mult și moare... gândi el, cu grijă să nu-și rostească gândul. Nu și-l rostise. Are gură de mort, asta e, gură de mort și un fel de grabă, de agitație, de revoltă i-aș zice, un fel de, cum să-i zic, un fel de revoltă scurtă, sau cam așa, ceva cum au oamenii în preajma morții. Nu toți. Numai bărbații.. Și nu toți bărbații, ci doar cei care au dus o viață zbuciumată. Și care au nădăjduit prea multă vreme că au să iasă la un liman. S-au zbuciumat toată viața, crezând că odată și-odată au să ajungă să se liniștească. Dar nu le-a fost dat ori au avut ei înșiși grijă să găsească alte prilejuri de zbucium. Și, dintr-o dată, li se citește pe față. Și poate că ei nici nu-și dau seama că li se citește pe față și continuă să se agite, să se zbuciume, dar acum zbuciumul lor e scurt, sau cam așa ceva. Fiindcă pleacă și se frânge numaidecât, nu mai are putere să bată până la țintă, ori ceva mai departe, și pleacă și numaidecât

obosește sau cam așa-cumva.

Coborâseră o pantă ușoară, apoi urcaseră un dâmb. Acum tăiau un fel de podiș - îndărăt. Departe, se simțea câmpul. Lui Iosub îi era milă de celălalt. Și ciudă pe sine că nu poate să-i ajute, fie și lovindu-i. Poate că ar fi fost mai bine să fi crezut și el că Axente era agentul Siguranței. I-ar fi dat acum prilej de zbucium adevărat, l-ar fi obligat să se apere ori să sfideze, dar să-i fie mai lungă bătaia. Nu sugrumată chiar la gura țevii. Măcar așa. Și nu putea. Și zise, covârșit de durere de sine, de milă de sine că nu-i în stare să-l ajute, pe cel care abia se mai ținea cu pasul și cu așteptarea:

- Și pentru ce-am căzut noi atunci ca niște găini? Fiindcă am căzut ca proștii, de-o zi să fi fost în mișcare și n-am fi căzut mai prosteste. Să-ți spun tot eu: pentru un căcat, ăsta-i cuvântul: căcat!

- Mă! făcu Axente. Hă-hă!

Iosub oftă adânc, de două ori. Simțise că celălalt nu râsese fiindcă așa avusese el chef, să rîdă, fiindcă ar fi fost ceva de râs, ci pentru că voise să se apere - știa el de ce anume.

- Păi, da, reluă Iosub cu oarecare greutate. Numai, niște copii și nu orice fel de copii, ci niște copii proști ar fi acceptat întrunirea aceea, la o adresă necunoscută, neverificată, fără nici o măsură de pază, - tu ziceai că paza mai degrabă atrage atenția copoilor. Va-să-zică, una la mână: ne-am dus la o adresă nerodată, habar n-aveam pe unde o să ne retragem în caz de ceva, care-s ieșirile, unde dau, cine-s vecinii, cine-i proprietarul și celelalte. Doi la mână: în ce scop, în ce măreț scop ne întâlneam noi acolo? N-ai vrut să ne spui dinainte, ai zis numai că e ceva extrem de urgent, că fostele adrese nu mai erau sigure și că ai găsit tu o casă nouă și bună din toate punctele de vedere și că... Și abia când ne-am adunat cu toții, ne-ai adus la cunoștință problema "urgentă": excluderea lui Jipa. Fiindcă Jipa, după liberare, în loc să te caute pe tine, mă căutase pe mine și pe Varga și pe Ioncică. Și Varga, deștept foc, ți-a spus că Jipa venise cu instrucțiuni de la Craioveanu, să te lichidăm. De unde o fi scos Varga povestea cu lichidatul, nu știu, poate

că el îți spusese adevărul, adică de izolare, deocamdată, fiindcă erai pripit și numai cu două luni înainte făcuseși să cadă opt oameni nu-s chiar un fleac, opt oameni cu tot materialul. Varga a greșit spunându-ți, însă părerea mea e că el ți-a spus doar de izolare, nu de lichidare, asta ai scos-o tu din capul tău și-acum voiai ca, prin excluderea lui Jipa, să-l excluzi de fapt, pe Craioveanu, de fapt conducerea noastră adevărată... Și abia am apucat să aflăm ce-ți umblă prin cap și au și tăbărit pe noi și uite-așa, unii în mormânt, alții după gratii.

- Eu v-am atras în cursă, eram agentul Siguranței...

- Ține-ți gura! n-am zis că erai. N-am zis niciodată că erai agentul Siguranței.

- Atunci cum de... cum de s-a-ntâmplat ce s-a-ntâmplat, cum de-au pus mâna pe voi, la nici un sfert de oră după ce-am...

- Țineți gura! N-am zis niciodată că tu i-ai pus pe urmele noastre. Eu n-am zis niciodată că tu ne-ai atras acolo. Dar ți-am mai spus că părerea mea...

- Hă! făcu Axente, se împiedicase de un smoc de iarbă, străbăteau acum un fel de mlaștină secată, presărată cu smocuri de iarbă ruginie. Părerea ta... adăugă el.

- Părerea mea, da, părerea mea de care nimeni n-a ținut seama și poate că nici nu era nevoie să țină seama de ea, părerea mea nu schimbă cu nimic răul pe care l-ai făcut. Dacă, într-adevăr, ai fi fost omul Siguranței, n-ai fi putut să ne faci un rău mai mare.

- Așa scrie până și în cărțile de școală: "agentul Axente strecurat în rândurile..."

- Ține-ți gura! N-am scris eu cărțile de școală. Nici Craioveanu. Dar, dacă le-am fi scris noi, n-am fi scris altfel.

Lui Iosub i se păru că celălalt se poticnește și cade. Dar nu se opri și nu întoarse privirea. De altfel, în secunda următoare, îl simți mergând alături, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Poate că nici nu căzuse. N-avea de unde să știe dacă se împiedicase și căzuse, într-adevăr.

- De la început nu mi-ai plăcut. N-aveam pe atunci nici o informație concretă în sprijinul părerii proaste... Nu

era chiar o părere proastă, însă ceva nu era în regulă, ceva nu stătea cum ar fi trebuit să stea. Poate din cauza ochilor. Să zicem că nu mi-au plăcut ochii tăi. La propriu. Tu nu eviți privirea ca un vinovat, ca unul care se știe cu musca pe căciulă. Dar îți fuge uitătura, îți joacă, îți tremură. Tu nu fugi, clar nu te poți opri la ceva - nu știu dacă m-ai înțeles. Și poate că atunci, prima oară când te-am cunoscut, atunci mi-am zis: omul ăsta o să ne-aducă necazuri. Poate că n-am gândit asta chiar atunci, poate că după căderea aceea mi-am adus aminte de prima întâlnire, de prima impresie și abia atunci, după cădere, am prins în cuvinte ceea ce atunci trecuse doar, cum să spun, ca un fel de adiere sau cam așa ceva. Nu erau ochi de agent strecurat printre noi. Nu erau. Ci, parcă printre voi. Nu erau. Ci parcă mai rău. Cu ochi ca ai tăi n-aș fi plecat la drum. Fiindcă ochii tăi se puteau, în cel mai bun caz, răzgândi. Fiindcă nici tu nu știai cum ai să gândești și ai să acționezi în secunda următoare. Sigur că abia după cădere m-am gândit mai pe îndelete la toate și la tine și mi-am zis că pe tine parcă te-ar alunga câinii. Pe dinăuntru. Că ești plin de câini care te-alungă, pe dinăuntru. Și că, uneori, te lasă-n pace, să răsufli, dar nu știi când au să înceapă iar să te hăituiască. Să știi că eu n-am fost nicio-dată invidios pe mintea ta. Îi surprindeam adeseori pe ceilalți tovarăși vorbind despre tine, cu admirație și cu un strop de invidie. E-hei, tovarășul Axente, cu mintea lui... E-hei, ce cap are tovarășul Axente... O-ho, cum îi umbla mintea tovarășului Axente... Sigur că știai mai multă carte decât mulți intelectuali veritabili. Și că erai mai inteligent decât noi toți la un loc. Așa păreai. Dar eu știam că, mai bine zis simțeam că iuțeala ta e minte e din cauza clinilor. Și mai simțeam ceva: curajul tău, curajul devenit legendar al tovarășului Axente nu era decât frică, frică nestăpânită, frică de câini. Câinii din tine.

- Hă! găjâi Axente. Frică! Mi s-au pus în cârcă multe, dar e prima oară când...

- Ține-ți gura! N-am spus ce-am spus, ca să mă crezi...

- Nu vrei să crezi că ești fricos, nu-ți dai voie să crezi că ești fricos, ți-e frică să afli că ești fricos. Cu ce-ai

mai rămâne?

- Hă-hă! Nu-mi purta de grijă. Eu și fricos! Nostim...

- Ține-ți gura. Măcar acum ține-ți gura. Ai măcinat miliarde de cuvinte, tot din frică. Credeai că, dacă vorbești, că dacă vorbești fără oprire, ai să îți câinii la distanță. Poate că îi țineai, Dumnezeu să te știe.

Din nou câmpie, deși, de departe se anunța ca o colină dulce, împăroșată de paiul-porcului. Paiul-porcului se cosește greu, gura coasei se știrbește și fierul alunecă peste tulpinile culcate. Alunecă și sare. Oțelul sare e respins și sună. Din paiul-porcului. Și nici nu-l prea mănâncă vitele. Parcă-i sârmă.

- Ține-ți gura! se răsti el, deși celălalt nu scosese o vorbă. Ține-ți gura! Erai făcut numai din frică și din poftă de putere. Cine știe, poate că și pofta de putere e un rezultat al fricii. Nu știu. Poate că fricosul încearcă să-și alunge frica, punând stăpânire pe ceilalți. El are mereu nevoie de dovezi - că nu i-i frică - și-și zice că cel care-i domină pe ceilalți nu poate fi un fricos. Nu știu. O fi, n-o fi așa. Dar tu nu suportai să asculți de alții. În general, oamenii suportă greu să fie conduși de alții. Dar tu, cu tine, era altceva. Tu ai venit cu noi, nu din convingerea că trebuie să luptăm și să câștigăm pentru cei amărâți o viață mai bună. Și, dacă se poate, una foarte bună. Pe tine te durea-n cur de ceilalți. Tu ai intrat în mișcare, ca să ajungi șef. Ca să dai oamenilor dispoziții pe care ei să le asculte orbește. Să te asculte pe tine. Dacă te întreabă careva care-i motivul, scopul acțiunii, tu să le spui că-i destul că știi tu ce faci. Oamenii să pice ca muștele și tu să zici că ei au fost proști și că ei sunt de vină că n-au executat întocmai dispozițiile tale. Te durea-n cur de cauza noastră, tu o aveai pe a ta, tu aveai câinii tăi, pe care credeai că-i poți liniști dacă macini vorbe și trimiți oamenii la cădere sigură și chiar la moarte. De era și Craioveanu liber, ai fi făcut tu în așa fel ca și el să asculte vreo sugestie de-a ta. Si atunci ai fi rămas tu șeful. Cât erai tu de deștept, nu ți-ai dat seama că la noi șeful este, cum să spun eu, uns de noi și nu ajunge șef dând din coate să ajungă șef. Tu voiai să te impui șef. Să iei tu coroana și să-ți bagi capul în ea. În coroană. Asta nu se putea. Te luptai

cu Craioveanu, crezând că el singur te împiedică pe tine să ajungi să dai dispoziții. Doamne ferește să fi reușit!

Doamne ferește!

- ...Te-ai gândit și la alternativa asta? Întrebă Florica.

Iosub nu răspunse numaidecât. Tuși îndelung, apoi răspunse, liniștit:

- O să mai încercăm, o să-ncercăm altă metodă, știu eu, poate că găsim o cale.

- Principalul e să nu pretindem s-o înfiem, cu acte vreau să spun, adică n-avem nici o pretenție ca fetița să poarte numele nostru. Îl știu eu pe Andreescu, e-n stare să facă din asta...

- O să-i spunem de la bun început că n-avem pretenția. Dacă el n-are nimic împotriva, numai dacă el n-are nimic împotriva, numai atunci.

- Fiindcă oamenii țin la numele lor, e și chestie de reputație, adică să nu fie el în stare să-și crească copilul după ce l-a făcut.

- Sigur că da, asta o să i-o spunem de la bun început.

Se întoarse la piciorul dealului unde celălalt aștepta, fără să dea semne de nerăbdare. Începură urcușul, tăcuți, ascultându-și răsuflările grele, ritmice. Ajunseră la loc drept, de fapt nu urcaseră pe o înălțime, ci ieșiseră din albia largă și secată.

- Că nici măcar nu te străduiai să-ți ascunzi atitudinea de cum să-i zic, de egoism, de dezinteres față de ceilalți oameni, că te interesa numai persoana ta, pe scurt: că te durea-n cur de ceilalți, e și povestea cu Paraschiv...

- Dar n-a fost nimic, a înțeles el greșit...

- Ține-ți gura! A înțeles foarte bine și exact ce trebuia să înțeleagă.

- Dar îți jur că nici nu m-am atins de...

- Sigur că nu te-ai atins. Dar ai făcut ceva mai rău decât dacă te-ai fi atins. Paraschiv ți-a transmis din închisoare rugămintea să ai grijă de nevastă-sa.

- Și n-am avut? I-am găsit slujbă, i-am făcut rost de o gazdă bună, a adus-o și pe maică-sa, de la țară...

- Da. Așa ai făcut. Dar ce i-ai spus lui Paraschiv chiar în ziua eliberării?

- Ce i-am spus? Nu-mi mai aduc aminte.
- I-ai spus: Ai o nevastă foaaarte drăguță, norocul tău că suntem prieteni vechi.
- Dar i-am făcut un compliment.
- Ține-ți gura! Compliment! De un asemenea compliment avea nevoie Paraschiv în clipa aceea.
- De ce nu? Avea nevoie să știe că nevastă-sa îi fusese credincioasă.
- Ține-ți gura! Ține-ți gura! Avea nevoie să știe că nevastă-sa îi fusese credincioasă, dar nu așa! Ce-a putut să înțeleagă Paraschiv din "complimentul" tău?
- Exact ce-am vrut eu să-i dau de înțeles: că nevastă-sa nu-l înșelase.
- Minți! Nu asta ai vrut tu să-i comunici lui Paraschiv și, bineînțeles că nici Paraschiv n-a înțeles asta. Adică numai asta.
- Ce vină am eu că el s-a gândit la altceva, la mai mult decât am spus eu?
- Ține-ți gura! Gura aia! Ce vină ai tu că el a înțeles altceva! Păi, da, vina e a lui Paraschiv! El e de vină că te-a rugat să ai grijă de nevastă-sa! Și că tu...
- Parcă adineauri m-ai crezut când ți-am spus că nu m-am atins de nevastă-sa. Nici nu mi-a trecut prin cap...
- Ține-ți gura aia! Că te-ai atins de ea ori că nu, asta n-are importanță. Deși are mare importanță, dar acum despre altceva e vorba. Cum zic, chiar dacă ai fi trăit cu nevastă-sa, nu trebuia să-i spui.
- Dar nu i-am spus decât adevărul și adevărul n-avea de ce să-l supere, doar i-am spus că nu...
- Taci! Gura aia a ta! Va-să-zică n-ai trăit cu ea.
- Nici prin cap nu mi-a trecut.
- Atunci de ce i-ai spus...
- Dar ce i-am spus decât că nu, nu s-a întâmplat nimic...
- De ce i-ai spus asta?
- Cum, de ce, dacă ăsta-i adevărul..
- A-de-vă-rul! Adevărul e că i-ai spus lui Paraschiv că nevastă-sa nu l-a înșelat, nu pentru că nici nu-l înșelase, ci i-ai spus că nevastă-sa nu l-a înșelat numai pentru că tu,

porcule, n-ai vrut să-l înșele, pentru că tu, mărinimosule și grijuliule și prietenule vechi, n-ai vrut să te culci cu nevasta prietenului tău aflat la necaz, asta i-ai spus lui Pa-raschiv! Că nu s-a întâmplat, nu pentru că ea ar fi fost credincioasă, ci pentru că tu nu i-ai dat prilejul să fie necredincioasă, ba, poate că te-ai și luptat cu ea, care voia să te pună jos și să-ți facă felul, dar tu nu puteai să accepți una ca asta și te-ai opus, nu cumva i-ai dat și câteva palme ca s-o calmezi, nu cumva, după ce ai cârpit-o, i-ai vorbit de prietenia ta cu bărbatul ei, de faptul că nu-i frumos să te culci cu nevasta prietenului și tovarășului tău? Nu?

- Ai luat-o razna, nu m-am gândit la nimic din toate astea, pur și simplu i-am comunicat că nevastă-sa a fost credincioasă.

- Gura aia a ta! Gura aia! Te-alungă câinii pe dinăuntru și crezi că scapi de ei dacă lovești în dreapta și-n stânga.

- Prostii, n-am spus decât ceea ce-am spus. Dacă Paraschiv a înțeles altceva, dacă, să zicem, știa el ce știa apropo de fidelitatea neveste-sii, asta-i altă poveste. Ce să-i fac dacă-i gelos? În ceea ce mă privește, nici măcar n-am încercat...

- Păi, cum era să-ncerci? izbucni Iosub în râs, îl simți pe celălalt oprindu-se, ca izbit, și devie: Cum era să-ncerci... cu nevasta prietenului?

- Nu-i așa? Nu-i așa? se agăță celălalt. Ceea ce i-am și spus. De fapt, asta i-am spus, dar el...

Iosub se opri, cu mâinile în șolduri. Să i-o zică? Să i-o spună până la capăt? Fiindcă de tăcut nu trebuia să tacă. Nici asta, nici cealaltă.

Axente se opri și el, în așteptare. Desigur, bănuia ce vine. Și de-aceea ochii îi pâlpâiau, în căutarea unui loc de fugă, de ascunziș. Simțea culoarea cuvintelor pe care Iosub i le pregătea, simțise de adineauri, iar consimțământul la altceva nu-i era decât o amânare - o știa bine. Iar acum căuta, cu ochi fugaci, un colț în care să se ascundă ori un culoar de fugă.

Dar Iosub nu-i mai dădu timp:

- Fii atent, eu știu un adevăr și nu din cărți, ci din

practica de toate zilele, anume: câinele care latră nu mușcă... Fii atent, vreau să spun că sunt convins că tu nu te-ai atins de nevasta lui Paraschiv...

- Vezi? Vezi? Ăsta-i adevărul! Nu m-am atins! Și el...

- Dă-mi voie. Dacă te-ai fi atins, n-ai fi scos o vorbă despre asta. Așa-s bărbații-bărbați. Fac porcăria, dar măcar o tac. Tu însă, ai strecurat o șopârlă. De ce-ai strecurat-o?

- Dar n-a fost șopârlă, pur și simplu...

- Pur și simplu e altceva: că tu ai vrut să te dai la nevasta lui Paraschiv. Clar! Ai vrut. Dar nu te-ai oprit la timp. Nu la timp, în sensul că ai priceput că faci o porcărie, ci altfel la timp. Fii atent aici, la mine și răspunde-mi la o întrebare, la o singură întrebare: De ce, la închisoare, nu făceai baie cu băieții, de ce refuzai tu să faci baie împreună cu ei și te spălai în celulă, cu o cârpă udă? Poți să-mi răspunzi? Bine, nu răspunde, nu-i nevoie. E urât din partea mea că pun în discuție o asemenea... o asemenea... La urma urmei nu tu ești de vină că... Dar dacă tu ești cel care te dai la om, cum se zice. Dacă ar fi fost numai povești din astea, cu femei, nu m-aș fi băgat. Aici e o chestie delicată și fiecare doarme cum își așterne. Dar la tine asta explică multe, pe mine nu mă interesează femeile cu care te-ai culcat tu, toate femeile care, dac-ar fi să ne luăm după tine, nu te lăsau să trăiești... Problema nu se rezumă numai la asta, deși o explică. Sigur că tovarășii n-au nevoie de explicații, ce să mai facă ei cu explicația unei porcării, dar acum, după atâția ani, uite că mă trezesc eu... Vreau să spun că povestea asta a ta stă la baza întregii... O explică, ce mai: O explică!

Celălalt râdea fără glas. Lui Iosub îi păru rău că adusesese vorba despre asta. Nu-i bine să râzi de schilozi. Fiindcă ei n-au nici o vină că au ajuns așa. Mai ales cei care s-au născut așa. Dar trebuia să-i spună și, mai devreme ori mai târziu, tot trebuia să-i spună lui Axente că e ceea ce e. Și nu ceea ce se spune.

- Eu sunt un om blajin, măcar așa se spune, mă feresc cât pot să fac rău altora, cu fapta ori cu vorba. Dar uneori simt nevoia să rup cu dinții și să fiu al dracului. Cu doi-

trei oameni. Unul ești tu. Fiindcă tu ne-ai făcut lucruri mai rele decât Siguranța. Fiindcă tu ne-ai rupt pe dinăuntru, așa cum te rup câinii ăia ai tăi pe tine. Și nu strecurat printre noi, așteptând momentul favorabil ca să ne dai în gât. Nu, tu n-aveai de gând să ne dai în gât, fiindcă aveai nevoie de noi, tu numai prin noi trăiai, numai prin noi ți-ai fi atins scopul. Te visai un fel de Căpitan Roșu, asta te visai. La urma urmei, ți-ar fi fost totuna dacă noi eram comuniști ori legionari. Ție îți trebuia puterea, luată cu forța de la cei care o aveau atunci. Ca să te înscăunezi tu. Te gândeai că, acolo, cu curul pe cel mai înalt scaun, ai să scapi de câinii tăi. Și gândeai că nu te poți impune, decât călcându-i pe ceilalți în picioare. Sau nevrând să accepți că și ceilalți au dreptul să trăiască, să se bucure, să mănânce mai bine, să aibă și ei o idee a lor, să aibă și ei o nevastă a lor care să nu-i înșele. Credeai că numai ție ți se cuvine totul. Că tu ești cel mai și ție ți se îngăduie orice, chiar și dreptul de a fi singurul porc de câine.

- E și asta o prioritate... hăhăi celălalt.

- Păi, da, este, cum să nu fie? Abia după ce-am căzut atunci, din prostia ta, abia la închisoare am aflat amănunte despre line. Amănunte pe care nu le știusem. Și povestea cu Paraschiv și toate calomniile tale la adresa lui Craioveanu, că aveai tu grijă să-ți "scape" câte-o întrebare, de, întrebare pe care celălalt s-o înțeleagă ca pe-o afirmație și afirmația era că Craioveanu e omul Siguranței. Și toate celelalte "întrebări" scăpate, toate numai murdării, scurse dintr-un neom ca tine. Tovarășii au tras concluzia că ești agent. Și așa ai rămas pentru totdeauna. Eu singur am susținut altceva. Nu, povestea cu... în fine, cu femeile care nu te lasă să trăiești... mi-a venit de curând, o să-ți spun eu când anume mi-a sunat în cap, dar cu Siguranța. Am și fost luat peste picior pentru asta. Cum, după ce ne distrugi două nuclee dintre cele mai importante, după ce provoci asemenea căderi, cu oameni uciși...

- Agent strecurat...

- Ține-ți gura! Am spus de atâtea ori că atunci nu erai agent și nici nu te gândeai să fii...

- Nu eram atunci? Înseamnă că...

- Înseamnă că te-ai pomenit dintr-o dată, singur. N-ai prevăzut că așa are să se întâmple, tu nu voiai să pui Siguranța mâna pe noi, tu aveai nevoie de noi, altfel peste cine ai fi domnit?

- Ai zis: atunci nu eram. Înseamnă că, după aceea...

- Asta am vrut să zic: că după aceea ai devenit omul lor. Și nu din convingerea că, în sfârșit, ți-ai găsit calea, că până adineauri ai bîjbîit, ai și greșit, înhăitându-te cu comuniștii și, dintr-o dată, ți s-a arătat Moșul, ca la Maglavit și te-a călăuzit pe calea cea dreaptă. Nu, nu de asta.

- Atunci?

- Ai rămas singur și te alungau câinii. Și-ți trebuia ceva cu care să-i mai domolești, să-i mai oprești, măcar pentru o vreme.

- Și? Ce-am făcut?

- Ce puteai tu să faci, decât să-ți oferi serviciile. Așa cum ni le oferișezi și nouă. Mi-a povestit Craioveanu cum a fost când ai venit la noi: Domnilor, ai zis tu, cauza voastră nu mi-e străină. Desigur, sângele meu albastru are să vă facă neîncredători, dar trebuie să știți că sângele meu s-a înălbăstrit în apărarea libertății și a dreptății. Străbunii mei care urcă până la Dragoș... Craioveanu zicea că te-a întrebat atunci dacă nu până la Decebal... în fine, noi aveam nevoie de unul ca tine. Aveam, de ce să nu recunoaștem. Mai ales pentru presa noastră, fiindcă noi ce carte știam. Da, dar tu nu te-ai mulțumit cu sarcina care ți se dăduse, tu nu puteai suporta ca un ciocănar, cum era Craioveanu, să-ți dea ție dispoziții, să-ți spună ce să faci și mai ales ce să nu faci. Așa că ai început să-l sapi. Și de-aici, căderile. Nu din neglijență, nu din prostie, nu fiindcă ai fi fost agent. Pur și simplu voiai să pui mâna pe conducere, atunci, când cu Paraschiv, Jipa ți-a atras atenția că ceea ce ai făcut nu se cade. Că tu nu numai de nevasta lui Paraschiv ai zis ce-ai zis, dar ți-ai permis să te lauzi și în legătură cu alte femei, tovarășe de-ale noastre, soții, logodnice. Și Jipa a zis că i-ai răspuns: Ce vină am eu, dacă strălucesc și dacă femeilor le plac bărbații care strălucesc? Sigur că femeilor le plac asemenea bărbați, dar noi, atunci, aveam altă treabă decât să strălucim pe lângă fustele femeilor.

- Ai cam deviat, porniseși de la...

- N-ai grijă, mă întorc. Deci, concluzia este: voiai să strălucești. Și nu numai față de femei. Și față de noi. Și s-a întâmplat ce s-a întâmplat. Și ai rămas singur. Și ți-ai dat seama că, după una ca aceea, mai ales că nu era prima oară, nu mai aveam ce discuta.

- Și? Și ce-am făcut eu, trezindu-mă singur?

- Ți-am mai spus: ți-ai oferit serviciile. Ai trecut de cealaltă parte, fără nici o problemă, fiindcă pe tine te durea în cur de ceilalți oameni, te interesa doar propria persoană, propria strălucire...

- Și, trecând la ei, am început să-i vânez pe comuniști.

- Ține-ți gura! N-ai făcut asta. N-ai făcut asta, nu din știu eu ce rețineri, adică te-ar fi muștră conștiința. Nu.

- Cum să mă muștre ceea ce n-aveam?

- N-am zis asta. N-am zis că n-aveai conștiință.

Adică n-am vrut să spun că treceai peste ea. Am vrut să spun că tu pur și simplu n-o aveai fiindcă îți lipsea, de la început n-ai avut, cam așa ceva, adică...

- .. sunt un amoral, nu un imoral...

- Cam așa. De-aia. Așa că n-ai "lucrat" în brigada care ne vâna pe noi, nu ți s-a părut destul de bună trambulina, așa că te-ai angajat la contraspionaj...

- O știi și pe asta...

- Mi-am dat seama de cum te-am văzut jucând șah.

N-aș putea explica în amănunt de ce chiar din felul în care joci șah am simțit. Dar așa e. Ce zici?

- Ce să mai zic?

- Ai trecut la ei cum ai pășit peste un pârâiaș, nu ești legat nici de malul ăsta, nici de celălalt mal, ți-e tot una cum îi zice ăstuia, cum îi zice celuilalt, principalul e să ai ocazia să strălucești. Dar ai jucat prost. Vorba ceea, unde-i minte multă... Ai apucat abia un an și... Ai jucat prost, ce mai...

- Dar parcă era vorba că am murit. Că am fost "executat" de foștii mei tovarăși, încă înainte de venirea lor la putere.

- Așa am crezut și eu o vreme. Că te-au lichidat. Dar

o fi fost o confuzie. Cine știe ce alt agent a plătit în locul tău.

- Deci eu am scăpat de... execuție. Mai departe?

- Mai departe... Asta-i, că tu ai fost condamnat numai ca slujbaș al Siguranței, mă rog, al contraspionajului, nu și pentru faptul că ne-ai trădat pe noi.

- De unde știi că n-am avut o misiune specială, de pildă aceea de a intra în Siguranță, ori, cum zici, în contraspionaj, ca să activez acolo?...

- N-am de unde ști, dar simt că n-a fost așa. După ochi... Tu nu ești omul care. Tu ai câinii tăi, ți-am mai spus.

Celălalt rânjea. Dar pe Iosub nu-l putea înșela rânjetul. Știa că Axente încearcă să se apere, nu ca să scape, ci ca să primească mai puține lovituri. Dar Iosub nu-l putea lăsa din mână.

- Și, pe deasupra, ai pus laba și pe fata asta, amanta asta care numai de tine mai ducea lipsă. De ce n-ai lăsat-o-n pace?

- Dar ea m-a agățat. Ea s-a ținut de capul meu, până am luat-o de nevastă.

- Trebuia s-o lași în pace. Avea viața ei, nu trebuia să...

- Ți-am spus că ea m-a agățat. Și, la urma urmei, i-am făcut un bine, am scos-o din cloaca aia, din mocirla aia umană, am scos-o între oameni, am făcut om din ea, dintr-o curvă și-o ordinară care, pentr-un pachet de țigări ori o conservă...

- Minți! Am vorbit eu cu ea, o femeie ca ea nu putea să...

- Asta-i bună! îmi spui mie ce fel de poamă-i! Kilometri, kilometri a-nghițit, numai cine nu voia, numai cine n-avea plăcere de ea n-o răsturna prin porumb, prin șanțuri, pe unde se...

- Minți! Numai tu ești în stare să spui așa ceva despre o femeie! Și, dacă-i adevărat ce spui, de ce te-ai însurat cu ea, de ce ai scos-o din... mocirla aia? Porcule! Numai în ochii tăi o femeie poate să arate cum pretinzi tu că-i Damiana! Numai tu, care nu voiai să faci baie cu

băieții! De ce-ai mai luat-o, dacă...?

- N-am luat-o cu forța. Ea a vrut. Ba chiar s-a ținut de capul meu, s-o scot de-acolo.

- Porc ce ești, pământu mă-tii! Și-acu unde-o tot trimiți? Crezi că nu știi? Crezi că n-am auzit ce vrei să faci cu ea? Cu un om! Nu i-a fost destul cât a suferit, vrei s-o faci cârpă, să nu mai rămână nimic din ea! Numai Axente ar fi fost în stare de-așa ceva. După ce că n-are îndrăzneala să facă baie cu băieții, scuipe în dreapta și-n stânga, să nu rămână nimic nescuiat. Poate că, totuși, e un Dumnezeu pe lumea asta. De-aia, ca să nu ai copii. Cum ar arăta copilul tău? De-aia spun că poate e un Dumnezeu pe lumea asta. Dar tu nu te lași, vrei să pui laba pe copilul altuia, oricare-o fi și să-l faci să-ți semene. Și să te-ntreacă! Să scuipe el ce n-a putut să scuipe ta-su, Axente. Asta vrei?

Axente rămăsese cu doi pași în urmă. Și tremurând. Sau poate râzând pe înfundate. Cum să nu râdă. Cum să nu râdă Axente.

- Râzi, pământu mă-tii! Râzi, ai? Ne-ai dus oamenii la moarte și i-ai băgat la pușcărie și acum vrei să pui laba pe un aluat moale, să-l frământă cum știi tu, să faci din el pâinea ta otrăvită! Ai să-l înveți că lumea și oamenii se împart în două: el și restul, și interesează numai ceea ce-i face lui plăcere. Și ai să-l înveți să strălucească și să nu-i pese de nimeni, ai să-l înveți să treacă peste toți când i-o veni lui chef de strălucit. Și-ai să-l înveți că oamenii au sânge de slugă și că de-abia așteaptă un stăpân să-i conducă și să-i ardă cu biciul, asta ai să-l înveți. Și ai să-l înveți că el e stăpânul cel așteptat, Mesia cel așteptat. Și-ai să-l înveți că el știe totul și ceea ce știe el e bine și nimic din afară nu poate fi bun și adevărat. Și ca adevărul și binele pornește de la el. Asta ai să-l înveți. Porcule, pământu mă-tii!

Iosub era atât de infuriat, încât trebui să facă eforturi ca să nu se întoarcă spre el și să-i ardă un dos de labă peste gură. Peste gura aia. Dar izbuti să se stăpânească.

Porni mai departe, de-a lungul gardului, aproape văzându-l pe celălalt mergând în același pas și chicotind sau poate suspinând. Sau poate suspinând, poate că nu voia

sa facă din copilul altuia chiar ceea ce-l acuzase el că vrea să facă. Poate că voia să facă din copilul acela ce n-a fost el în stare să fie. De ce nu? Oricât de ticălos ar fi fost el, poate că voia să-și spele păcatele prin copil. Și el, care-i zisese ce-i zisese. Poate că, în privința asta, și celălalt umblă după ceea ce umblă Iosub, cu fetița lui Andreescu. De ce nu? De ce să nu-i dea voie și celuilalt să? Poate că, într-adevăr, prin copil... Chiar dacă-i carnea și sângele altuia. Sau poate tocmai de aceea.

Iosub ar fi vrut măcar să înjure. Așa, de amărăciune și de înțelegere. Dar dincolo de gard, nu se vedea mare lucru, nu se vedea aproape nimic, nimic din ceea ce ar fi avut el nevoie să vadă acum.

Gardul mergea înaintea lui, curgând, aproape atingându-i umărul. Și umărul drept, numai umărul purta întreaga vină.

XXX

Trecuse aproape un ceas și Damiana ar fi trebuit să se întoarcă. Măcar să fi dat un semn că lucrurile merg bine, normal. Dacă ar fi vrut, ar fi găsit ea o metodă să dea un semn că lucrurile merg normal. Dar uite, a trecut aproape un ceas și nimic, iar el nu poate, n-are cum, pur și simplu n-are cum să verifice dacă ea s-a dus acolo unde trebuia să se ducă, unde avea datoria să se ducă, ori îl trage-n piept. S-o fi ascuns pe undeva, să zicem la una din muierile astea singure, și-acum se plânge cum o tratează barba-su și ce-o pune bărba-su să facă, ce-i cere și tot felul de chestii. Ori s-o fi dus pe jos și se-apucă de băut, nu fiindcă i s-ar rupe inima de sine, de ce-a ajuns ea să facă, nu, ci așa, cum o apucă pe ea cam de două ori pe an, când el trebuie să percheziționeze toate subpaturile și prin dulap și prin magazia de lemne și prin pod și să adune sticlele și să le verse și să-i ardă și-un toc de bătaie, să nu mai facă pe bețiva și pe ratata. Ori s-o fi băgat în veceu și stă acolo timpul necesar și când are să creadă că-i destul, o să iasă și-o să susțină că a fost exact acolo unde trebuia să se ducă și nu în altă parte.

Și n-ai cum s-o controlezi. În primul rând că nu-ți

dai seama de nimic, degeaba pretind unii că se cunoaște. Nu se cunoaște nimic, dă-le-n crucea mării lor, decât, poate, după pupile. După pupile, dar trebuie să fie imediat, la cel mult cinci minute, altfel pupilele se strâng la loc și devin normale. Și dacă invoci chestia cu pupilele, ea poate să susțină că a mai stat după aia vreun sfert de ceas, doar nu era să plece imediat. Și nu poți s-o contrazici. E în stare să se-ntoarcă și să susțină că, da, s-a făcut. Și tu să n-ai absolut nici o posibilitate să verifici declarația ei, fiindcă n-ai nici o probă, nici o dovadă. Și pune-te pe așteptat, două, trei săptămâni până să capeți o confirmare, dar și-atunci te poate trage-n piept, să susțină că, da, și când colo să fie nu, că n-ai cum s-o controlezi, deși așa ar trebui, s-o controlezi. Aia-i. Și anii trec și tot nimic.

Asta-i soarta, n-ai ce-i face. Când ajungi la cheremul lor. Ai zice că ele abia așteaptă ocazii dintr-astea, să le ceri un serviciu și ele să nu te chiar refuze, să accepte, dar să te tragă-n piept, ba cu una, ba cu alta. Ca și cum le-ai cere imposibilul. Ca și cum le-ai cere să fie cinstite. Dar așa-s ele făcute, coasta dracului, să te tragă-n piept chiar când le ceri să facă exact chestia aia la care le stă lor gândul douășpatru de ore din douășpatru.

Poate că asta ar fi o metodă să le cumițești: să le ceri, să le obligi, să le rogi: Te rog, ^n genunchi te rog, du-te la cutare, nu-i așa că-i un bărbat frumos și țăpăn, am auzit de la Mița că-i țăpăn, și-n celelalte, Zița la fel zice și pe Zița poți s-o crezi, se pricepe, hai, te rog, du-te și te culcă și tu cu el, măcar o dată, o singură dată. Și-atunci ea, coasta dracului, chiar dacă i se scurg ochii după cutare, nu se duce. Așa, de-a dracului. Fiindcă i-ai cerut. Dacă i-ai fi zis: Să nu te-mpingă dracu' să nu care cumva să te prind că umbli după el, ori că accepți avansurile lui, că te-te-te, nu știu ce-ți fac, mătur podeaua cu tine, te jupoi de piele și-ți pun sare-acolo nici n-ai apuca să termini vorba, că s-ar duce ca din pușcă la ăla, crucea mării lor!

Și-acum trebuie să stau aici, ca un idiot, să aștept și nici măcar să n-am o asigurare că nu aștept degeaba, că n-o să mă tragă-n piept și de data asta. Stau aici, în celula asta împutită, fiindcă celulă e. Și încă și mai rea. Stau aici și nu

pot să ies să verific, să culeg măcar un strop de informație, să aflu dacă ea s-a dus acolo unde a promis că se duce ori mă trage-n piept. Uite-așa, fiindcă nu pot să ies. Nu fiindcă ea mi-ar fi cerut să stau cuminte și să aștept, mă doare-n cot de ce-ar zice ea, dar trebuie să stau aici, să nu m-arăt ca să nu stric. Lumea să știe că eu dorm, că m-am cam pilit și-acum dorm. Lumea, adică el. Ca nu cumva el să dea înapoi, să nu accepte, să-i fie frică de scandal. Dar așa, dacă eu sunt pilit și dorm...

Numai de s-ar ține de cuvânt. Numai de n-ar inventa cine știe ce alt pretext. Că la pretexte se pricep, mamă-mamă. Ți se uită drept în ochi, cu o secundă înainte habar n-aveau ce-o să-ți răspundă, pur și simplu n-au ce și, după o secundă, ți se uită drept în ochi și nici nu clipesc și-ți toarnă minciuna, dar cu atâta nerușinare, că aproape o cred și ele - crucea mamelor lor! Dacă accepta propunerea mea cu jigodia de Mirel, n-am mai fi alergat atâta și n-am mai fi cheltuit atâția bani. Numai până azi s-au topit două mii și aproape cinci sute. În afară de pantalonii ei și de pulover și de căcaturile alea de skiuri. Și de bocancii mei. Alea încă pe-atât. Cel puțin. Și dacă mai ține viscolul ăsta, se mai duce o mie ca popa! Și cu ce beneficiu? C-am jucat șah la cabană? Că am mâncat friptură de mistreț, care era porc de curte, dar mai împruțit și mai nu știu cum gătit, ca să ne tragă-n piept? Dacă era de acord cu Mirel, rămâneam și cu banii și rezolvam și ce-aveam de rezolvat, fără să ne mai trambalăm pân-aici și să ne prindă viscolul și toate. Dar ea că nu, că nu se face, că Mirel mi-e nepot și că nu știu ce. Va-să-zică: la chestie serioasă, mi-e nepot, dar când te călărește pe-ascuns, nu mi-e. Ea zice că nu, că nu-i adevărat. Parcă eu sunt idiot și nu simt. Mă duce ea pe mine... Știu sigur că imediat ce s-a mutat licheaua aia la noi, a și-nceput chestia. Aș fi în stare să bag mâna-n foc că ea l-a agățat. La modul ei, mămos: ia să văd cum te-ai aranjat, nu te trage de la geamul ăla, nu-i cam prea tare patul, ia să-l încerc, ia să-l încercăm, ia vino și tu aici, să-ncercăm patul, dacă nu-i bun, să-l schimbam, să-i zic lui Puiu să-ți dea patul lui - așa trebuie să fi fost, crucea mamei lor. Și lui mucea nu i-a mai rămas decât să se supună. De-

aia s-a și schimbat de la o zi la alta. Când a venit la noi, era un ăla cu caș la gură, un puțoi care juca ping-pong sub plapumă, se făcea ca sfecla când dădea cu ochii de ea și, după o săptămână: Demiana-n sus, Demiana-n jos, crucea mamei lui, cu engleza lui! Mai lipsea doar să-i pună mâna pe cur, în prezența mea. Și ea: Mirel, vrei bucata asta? Mirel, vrei astalaltă? Mirel, o cafeluță dorești? Să ți-o fac mai amară ori mai dulce?

Ce-o fi cu ea de nu mai vine? Și-și-și-și... celula asta, nu pot ieși de-aici, să verific, să mă informez. Uite, o oră și ceva. În decurs de-o oră putea să termine o companie, măcar o echipă de fotbal. Doar nu s-or fi apucat să-și facă declarații. Ori să se-ntindă la povești. Sigur că nu poate să intre și să iasă numaidecât, că doar nu-i cu zece lei bucata, dar nici să se-ntindă la povești. Când știe foarte bine cum aștept eu și cum mă-mă-mă-mă. Nu mi-a fost destul cu cât am așteptat, două ani fără trei luni, trei luni de condițional, atât, în loc de cinzecișidouă - trei luni, crucea mamei lor. Și era cât p-aci să nu-mi recunoască nici prevenția. Adică, după ce că nu mi-au dat măcar jumate din condițional, să fac două ani și două luni. N-aș fi fost primul. În fine. A trecut. De-aia și zic. Fraierii ăștia de-afară au impresia că acolo înveți să aștepti. Că, dacă ai așteptat atâția ani, te-ai învățat cu așteptarea, ca și cum așteptarea se-nvață ca pianul, cu cât îl practici mai mult, cu atât îl.

Dar poate că-i semn bun. Dacă n-ar fi mers, ar fi venit mai iute. Imediat. S-ar fi întors după un sfert de ceas ori după cinci minute. Dar așa poate că-i de bine. Și-a dat și ea seama că trebuie. Nu-i om rău, dar parc-ar fi din cauciuc. Nu se opune, dar nu se prea lasă. Parc-ar fi un perete de cauciuc în care arunci mingea și mingea nu se întoarce ca dintr-un perete normal. Așa-i ea. Nu-i rea, dar trebuie să ai răbdare cu ea, să fii perseverent. Mai cu răul, mai cu binișorul. Pân-la urmă se dă ea pe brazdă. Numai de nu s-ar pomeni spunându-i ăluia care-i scopul. Te pomenesti că-i scapă: uite-așa, așa, eu n-am prea vrut, dar bărbatu-meu insistă, că vrea să aibă. O nenorocesc dacă-i spune. Îla nu trebuie să știe nimic, lasă-l mai bine să creadă că ai avut tu

mîncărici și te-ai dus la el să te scarpine ca la cabană, că, mă rog, în concediu, lasă-l mai bine să creadă că ești curvă veritabilă decât să-i spui că. Dar n-o să-i spună. Fiindcă și ea vrea. Și-o să fie și al ei. Adică, la drept vorbind, mai mult al ei decât al meu. Sigur că ar fi fost mai bine într-un fel dacă accepta cu Mirel. Jigodia aia-i sănătoasă și sportivă și ar fi ieșit destul de bine. Și după, i-aș fi dat papucii, caută-ți gazdă ori du-te la cămin, nevastă-mea-i tânără și tu te cam întinzi la ea și n-aș vrea să vă surprind în flagrant delict, Doamne ferește, că se mai poate întâmpla la un caz ca ăsta. Așa, ca el să nu știe ce-a fost, să n-aibă habar că-i de la el și-atunci să-nceapă cine știe ce porcărie. Ar fi în stare. Că-i al lui și că, dacă-i al lui și așa mai departe. Și să nu-l las să mai dea pe la noi nici măcar în vizită. Ne-am fi mutat la caz că. Ea nu i-ar spune dacă i-aș zice eu să nu-i spună. Ea știe să fie discretă, numai s-o iei cum trebuie.

Și de-ar fi sănătos. Normal, adică. Nu să fie un geniu, nu-i pretinde nimeni să fie genial, dar să fie sănătos. Doamne-ferește, după ce că, să mai fie și cine știe cum, să iasă anormal. Ce-ar face într-un caz ca ăsta? Ea l-a și întrebat odată, ori i s-a părut lui că ea vrea să întrebe. Să întrebe ce-o să se întâmple, dacă, Doamne ferește, iese cu vreun betșug. Păi, ce să se-ntîmple, or să-l îngrijească, or să încerce să-l vindece. Și, dacă nu se poate... Dar ce să facă dacă n-o să-l poată vindeca? Ce să mai facă, doar el a vrut. O să-l țină așa cum e. Doamne ferește. Atâta i-ar trebui, după ce-a făcut atâtea ca să-l aibă. Sigur că pe Damiana n-ar obliga-o să rămână. Decât până ce-l scoate la un liman, adică să-l aducă până la un moment dat. Să fie ceva mai măricel. După aia, dacă vrea și vrea, poate să plece, el n-o s-o împiedice. Fiindcă el a vrut. Dacă ar fi fost după ea, și-ar fi adus-o pe Alunița. Dar el vrea Alunița lui. Adică să știe, să fie sigur că adevăratul ei tată nu numai că n-o să i-o ia înapoi într-o bună zi, dar nici măcar să nu știe că-i tată, că el e tatăl și așa mai departe.

Și vremea asta. N-ar trebui să fie supărat pe vremea asta. Poate, dacă ar fi fost timp frumos, ar fi fost cu toții la ski și nu le-ar fi stat gândul și la altceva. Așa că vremea,

într-un fel, e de partea lui. Pe-o vreme ca asta să tot. Numai de nu l-ar trage-n piept. Să invoce că nu știu ce, că i-a fost rușine - cum, mă draaagă... - că a dat careva peste ei, că mai știu eu ce. Dar, dac-ar fi avut de gând să-i tragă clapa, până acum s-ar fi întors. Dar așa. Uite, o oră și aproape jumătate. Ce dracu' am așteptat noi două ani și două luni și n-o să rezistăm încă un sfert de ceas, o jumătate, hai un ceas, fie și două. N-o să crape el, numai să vină cu un rezultat favorabil. Sigur că n-o să fie sigur de rezultat decât peste două-trei săptămâni, dar tot ar fi ceva. Nu s-a putut cu Mălai-Mare, nu s-a putut, a fost și greșeala ei, dar poate că chiar dacă ea ar fi lucrat ca lumea, n-ar fi vrut el. Într-un fel, mai bine că n-au ajuns până la. El habar n-are. Mai bine așa, Mălai-Mare ar fi umplut cabana. Las-că-i bun și ăla. Poate chiar mai bun. Oricum, crescut aici, la aer curat și haleală și băutură la discreție. Cam stricat, dar nu de-acasă stricat, ci de meserie. Principalul e să iasă sănătos și, în privința asta, e aproape sigur.

Și dacă, după săptămânile alea, se constată că da, atunci o scoate imediat de la slujba aia, chit că acolo nu face nici un efort și multe femei și-ar dori o asemenea slujbă. Dar ca să fie mai sigur. E vorba să se dea drumul la vânzări și, dacă vinde casa de la Limanu, pot să trăiască ei, amântrei, câțiva anișori buni pe banii de pe casă. Ar trimite-o la gimnastică, Ionașcu parcă vorbea că există o sală specială unde se face gimnastică din asta, sub supraveghere medicală. Și i-ar procura medicamente din alea. Și chestii din alea sub formă de pastă pentru ăla micu. Și mere. Zicea Ionașcu de mere, ca astea-s baza, în primul an. Ar cumpăra de cu toamnă câteva sute de kile de la Limanu și le-ar păstra acolo și, o dată pe luna, ar da o fugă și ar aduce câteva lăzi. Ori saci. Și morcovi. Morcovi se găsesc tot anul, nu-i o problemă. Zicea Ionașcu și de niște chestii de hârtie, un fel de pelinci de hârtie, le folosești și le arunci, am fost la un moment dat pe piață. Ar procura el, măcar de-ar ști că le ia de la Consignația, acolo trebuie să se găsească pelinci de hârtie.

Dacă se dă drumul la vânzări și vinde casa și grădina de la Limanu, poate s-o țină pe Damiana fără slujbă doi-trei

ani, până o face mare. Sau chiar cinci, dacă nu se-ntind la cheltuieli inutile. Oricum, câteva mii de lei trebuie să bage-n baie, să schimbe cada și cazanul și să cumpere și o mașină de spălat, fiindcă o să cam aibă ce spăla. Chiar dacă găsește el pelinci din alea de hârtie, tot o să aibă ce spăla. Ar fi bine să ia o femeie, o fată, dar dacă ea n-o să mai fie la slujbă, o să se descurce și singură. Și când o să fie nevoie, o chemăm pe tușa Ileana. Baba o să vrea să stea toată vremea cu noi, mi-a și zis de câteva ori, a rămas cam singură și ar avea și ea cu ce să-și treacă timpul. Dar unde s-o mai culc și pe aia? Doar dacă mă mut eu în pod și-l trimit la cămin pe Mirel. Dacă aș găsi să le dau altceva în schimb Vrâncenilor, m-aș extinde și am avea trei camere și am fi singuri la baie și la bucătărie, și am lua-o și pe bătrână. Să aibă grijă de ea. Fiindcă fată o să fie. Mă rog, poate să fie și băiat, dar fetele-s mai drăguțe și trag la tată. Fie ce-o fi, numai de s-ar întoarce odată, să știu ce și cum. Dacă întârzie atâta, e semn bun.

Silvia. Silvia n-ar fi fost de acord. Bine-bine, că ar fi zis că nu e moral, dar adevărul e că pur și simplu nu voia copil. Credea că o să rămână toată viața tânără și frumoasă și mai știu eu cum. Când se încurcase cu Nandrea și i-am zis, i-am zis atunci, fă măcar un copil și lasă-mi-l mie și, dacă vrei, n-ai decât să te duci la Nandrea, nu mă opun divorțului, dar fă-mi un copil, ea zice: să-mi stric sânii asta ai vrea, să-mi stric sânii și după aia să nu se mai uite la mine nimeni, nici măcar Crîngașu?... Grozav mai ținea Silvia la sânii ei și poate de asta a și bătut-o Dumnezeu, chiar ea mi-a spus: știi când am avut discuția aia, în timpul războiului, când a fost scandalul cu Nandrea - nu fusese nici un scandal, dar ei i-ar fi plăcut să fie și să urle ziarele - când cu scandalul cu Nandrea, zice Silvia, și tu mi-ai propus să-ți fac un copil cu el și eu n-am vrut, ca să nu-mi stric sânii, știi ce săni superbi aveam, cei mai frumoși săni din București și uite ce s-a ales acum de ei... și a vrut să-mi arate sutienul cu burete, cu sân fals, dar eu știam, și și-a dat și ea seama că n-are rost să-mi arate ce nu se-arată. Dacă Silvia ar fi vrut atunci, acum ar fi avut douășcinci de ani, ar fi terminat facultatea și ar fi fost de-acum în pâine și aș fi

avut și nepoți. Dar Silvia, cu sâni ei. La Făgăraș, când eram la infirmerie, Nandrea s-a jurat că nu fusese nimic. Că, de fapt, în perioada aceea, Silvia trăia cu Marinache cu care se întâlnea în garsoniera lui Nandrea și Nandrea era numai așa, de paravan și după ce Marinache a fost destituit și ajunsese muritor de foame, ea ar fi încercat să pună mâna pe Nandrea, însă Nandrea era logodit și prea știa multe despre ea și despre Marinache. Cel puțin așa zicea Nandrea, dar cine să știe care-i adevărul? E drept, în ziua aceea de care Silvia zice că a fost scandal, când am dat peste ei, nu era nimic suspect, nu era nici un semn că s-ar fi întâmplat ceva între ei, totul era în ordine, afară de miros. Să zicem că nu fusese nimic până la capăt, dar pe mine nu mă înșală nasul. Nandrea zice că, într-adevăr, atunci era cât p-aci să fie, dar n-a fost, s-au oprit la timp și că el a fost cel care s-a opus. Dar ce mai conta și Nandrea pe lângă atâția alții.

Dacă Silvia ar fi vrut, acum aș fi fost bunic. Sigur că-i mai bine tată decât bunic, dar pentru mine ar fi fost totuna. Deși, dacă aș fi avut pe cineva afară, mi-ar fi fost mai ușor. Cu toate că mai greu, fiindcă m-aș fi gândit toată vremea dacă are din ce trăi și dacă n-a apucat-o strâmb și dacă nu l-a dat pe copil afară din școală. Ceilalți ziceau că sunt un om fericit fiindcă n-am pe nimeni afară. Uneori eram. Dar alteori îmi venea să-i strâng de gât pe cei care aveau necazuri, afară, cu copiii și cu nevestele, adică necazuri cu școala, cu locuința, cu slujba. Fiindcă eu n-aveam nici necazuri, nici. Ajunsesem, la un moment dat, să fiu gelos până și pe Catrichi. Pe care nimeni nu putea fi gelos. Și de care toți ziceau că-i cel mai pedepsit. Ceilalți, noi ceilalți, nu vedeam decât zidurile. Și chiar dacă pe după obloane și peste zidul Cetății vedeam uneori oameni, oamenii pe care-i zăream nu ne spuneau nimic, nu-i cunoșteam, nu erau ai noștri. Ai noștri erau în altă parte și aveam să-i vedem după liberare. Sau, dacă se îmbunătățește regimul, la vorbitor. Și vorbitorul nu mai venea, și era rău, dar era și bine. Că nu ne mai tulburau cu afara lor de-afară. Și bietul Catrichi, atunci când nimerea într-o celulă dinspre sud și de la ultimul etaj, vedea, pe lângă oblon ori prin

găurile date în oblon cu coada lingurii. Unul îi ținea tira pe juma' de mămăligă și Catrichi putea să vadă, aproape vis-a-vis, casa în care locuiau, după arestarea lui, nevastă-sa și cu mama ei. I-am ținut și eu tira pe juma' de mămăligă și el stătea atârnat de gratii și se uita și ce putea el să vadă, decât gangul unei case în care el nu stătuse niciodată. Și pe nevastă-sa, la opt fără un sfert, când se ducea la școală. Și, la prânz, când se-ntorcea, dar la prânz nu avea o oră anume. Și, o dată pe săptămână, pe soacră-sa. Pentru prânz, i se ducea de multe ori și jumătatea aialaltă de mămăligă, i-o dădea celui care o vedea primul pe nevastă-sa că se-ntoarce de la școală. Și ce mare lucru putea el să vadă de la distanța aceea, de la mai bine de două sute de metri. Hai o sută. Și după o vreme, Catrichi n-a mai văzut nici la doi metri și dădea mămăliga toată celui care o vedea și-i spunea ce vede. Și, pentru o mămăligă întreagă, nevasta lui Catrichi ieșea și intra, ieșea și intra la o oră sau și mai des. Făcea să se tot vânture prin gangul ăla, pentru o porție întreagă. Le cunoșteam cu toții pe amândouă femeile și n-aveam cum să greșim la descrierea hainelor. Uneori, o puneam pe nevastă-sa să o ia la stânga, la centrul de lapte, deși Catrichi zicea că nici ea nici soacră-sa nu beau lapte, nici iaurt. Poate că ajută pe cineva, ziceam noi. O mai puneam să stea de vorbă dinaintea porții, cu vreo altă femeie ori cu un copil de școală. Numai jigodia de Cristu, după ce i-a luat mămăliga, a pus-o pe nevastă-sa să stea de vorbă cu un bărbat, dar i-am pus noi pătura-n cap. Însă mai înainte, când încă nu-i slăbise vederea și se uita singur și vedea ce vedea, nu putea să vadă decât iarna și primăvara timpuriu și toamna târziu. Din cauza copacilor. Pentru Catrichi prima brumă era o sărbătoare. Cad frunzele, uite cum cum frunzele! zicea el, dă, Doamne, să nu mă mute de-aici chiar acum, când cad frunzele. Uneori îl muta, alteori nu. Oricum, din cinci ani cât a stat la Făgăraș, măcar trei, din bucăți, a stat în celulele de la ultimul etaj și cu geamurile către gangul nevastă-sii. Și cum venea primăvara, Catrichi se îmbolnăvea de ciudă și de spaimă că frunzele copacilor or să-i acopere gangul. Și când copacii erau bine înfrunziți, nu se vedea nici măcar trotuarul, nici un petec de stradă din

porțiunea aceea, unde s-o aștepte pe nevastă-sa cu ochii. Norocul lui că în chiar perioada în care înfrunzeau copacii, nu știu cum se făcea, că-l apuca povestea aceea cu ochii, că nu mai vedea la doi metri. Și pentru cel care primea porția întreagă, se găsea o spărtură prin frunziș, uneori chiar în dreptul gangului, ori veneau lucrătorii de la Comunale și mai tundeau câteva crăci și tăiau taman unde trebuia. Așa că nevasta lui Catrichi ba ieșea din casă, ba intra și iar ieșea și mai zăbovea dinaintea porții, ba cu o femeie, ba cu niște copii, ba, în câteva rânduri, i-a scos maică-sii, pe trotuar, un scaun și și-a adus un taburet și ei și-au stat acolo, pe trotuar, aproape doua ceasuri.

Ajunsesem să-l invidiez până și pe Catrichi care se lăsa înfometat de nevastă-sa și de soacră-sa. Și aș fi vrut și eu să mă lipsesc de mămăligă și băieții să-mi spună și mie că așa și pe dincolo și eu să stau pe dunga patului și ei să vadă prin frunze și să-mi spună și să vină toamna și mie să-mi treacă boala aia de ochi și să văd eu însumi, pe-o juma de mămăligă, la tiră, cum iese și cum se întoarce, și să încerc să aflu dacă azi nu i-a făcut mizerie directorul școlii și dacă și-a cumpărat alt palton, și dacă-i tot în șoșonii pe care i-i știam de-acum cînșpe ani.

Dar, în fine. Ce-a fost a fost. A trecut. Așa cum a trecut. Mai greu, mai ușor. Ca peste tot. Principalul e să reușească povestea cu copilul. Dacă vine copilul, totu-i aranjat. Să fie copilul și nimic nu mai interesează.

Alaci se repezi la ușă. Pe scară urcau pași. Deschise gura ca să audă mai bine, cu urechea lipită de lemn. Îi veni să facă semn cu mâna spre interiorul încăperii, cerând liniște, dar înțelese numaidecât că nu era nevoie. Nu erau pași pentru celula lor.

Se îndreptă de șale, dar nu se îndepărtă de ușă. Stătea cu mâinile-n șolduri, cu gura deschisă, ca să poată prinde cel mai neînsemnat zgomot. Pașii aceia se duceau acum pe coridor, înspre celălalt capăt al etajului. Scriitorul o fi. Ori o muiere, cum și ele sunt încălțate în bocanci de ski, nu-ți mai poți da seama care-i femeie și care-i bărbat. Ba poți. Chiar și cu bocanci, muierile își păstrează călcătura, nu neapărat mai ușoară, poate mai mărunță, dar nici mai

măruntă, în fine, au ele ceva care le dă de gol, chiar încălțate cu cizme de plumb. Și asta n-a fost femeie. Sigur n-a fost femeie.

Și ce-ar fi, dac-ar ieși? Nu neapărat să se ducă până-n dreptul camerei lui, ci așa, fără nici un scop aparent. Nu ca s-o urmărească și să se convingă că s-a ținut de cuvânt, că nu l-a tras în piept. Ci doar așa, să coboare până la bar, să bea un coniac mic, n-o să-i facă rău un coniac mic. Și să cumpere niște țigări pentru ea. Dar dacă chiar acolo, în dreptul scărilor, dă nas în nas cu ea? Sub ochii de-de-de-de ai lui Walter? Nu, mai bine să aștepte. A promis, și-a promis lui că așteaptă în cameră. Că nu iese până nu s-ntoarce ea să spună dacă da sau nu. Judecând după cât timp a trecut, aproape sigur că da. Numai că niciodată un bărbat n-a fost sigur de femeie. Nici chiar atunci când a fost vorba de invers. Adică așa. Cum e ea, ca de cauciuc, ar fi în stare să-l tragă-n piept și într-o situație ca asta. Deși celelalte femei ar fi fericite să li se ceară așa ceva, un asemenea serviciu. Dar ea, care-i de cauciuc. Ar fi fost bine dac-ar fi putut-o supraveghea. Dintr-o cameră vecină, cumva. Povesteau băieții, unii din cei care-au fost prin străinătate chestii din astea. Cu găuri prin care vezi tot. Ianuli zicea că hoții ăia de franțuji împușcau chiar de trei ori și mai mulți iepuri: o dată de la cei care venea pentru femeie; a doua oară de la cei care se chiorau printr-o gaură la ce face ăla cu femeia; a treia oară de la cei care se uitau la cei care se chiorau pe gaură și așa mai departe. Porcărie! Unii povesteau și de chestii cu găște, cu oi. Porcării! Dar în cazul ăsta n-ar fi stricat o gaură prin care s-o supravegheze și să se convingă că nu-l trage-n piept. Sigur că asta n-ar rezolva lucrurile până la capăt. Mai trebuie încă săptămânile alea, dar măcar ai ce aștepta.

Și Alaci se surprinse așteptând. Ca acolo. Așteptând cu mânie și, în același timp, de cursă lungă, așa-cumva. Știind că clipa n-are să vină prea repede, ba poate vor trece ani lungi, toți anii și poate și ceva pe deasupra, dar el trebuia să fie gata, să nu-l prindă clipa nepregătit. Ori să nu vină prea târziu. Sau așteptând decretul care n-are un termen anume, dar ar putea veni din clipă-n clipă. Poate să

vină peste cinci ani, dar poate să se deschidă ușa uite-acum și comandantul întâi să se grozăvească nițel, să urle la cutare care parcă stătea pe pat și la ăla că și-a lăsat mustața și numai corespunde cu poza de la dosar, să amenințe cu izolarea și așa mai departe, dar cu toții să știe că amenințările și mizeriile comandantului nu mai au nici un rost, decât poate pentru el, pentru comandant, ^n ochii căruia, un decret înseamnă un fel de scădere-n grad și-n funcție, adică, într-un fel, inutilitatea și chiar nedreptatea tuturor urletelor și amenințărilor și ciomăgelilor și izolărilor ordonate de el, decretul îl lovește pe el și pe-ai lui de două ori, o dată pentru că neagă activitatea lor de până la decret, a doua oară pentru că el însuși e silit să anunțe această veste care se pișă într-un fel pe tot ce făcuse și dresese el, pân-la decret.

Alaci aștepta acum ca soborul să isprăvească de urlat și de amenințat și să treacă la partea a doua, la anunțarea decretului așa cum obișnuiesc ei să-l anunțe: Să nu cumva să vă-nchipuiți că asta vă trece automat în rândul oamenilor! Să dea dracii să nu vă-ncadrați în munca pașnică defară! Dacă vă-ntoarceți iar aci, a doua oară nu mai beneficiați, aici vă lăsați oasele! Asta nu-i autocritică, asta-i milă, băăă, așa să știți, din milă vi se dă drumul, așa că vedeți ce faceți afară... și dă-i și dă-i, Trîmbițaș cu trîmbița lui.

Alaci aștepta acum la un metru de ușă să prindă în ureche pașii comisiei, pași care trebuiau să vină și la celula lor, de ce alții da și ei nu, cu ce sunt cei din alte celule mai nevinovați decât ei, decât el, toți suntem o apă și-un pământ, victimele datoriei, cum bine zicea Iliescu. Și-atunci de ce unii să beneficieze și alții nu?

Pașii încă nu se aud, dar sunt pe cale să se. Nu-l înșală pe el nimeni, încă nu s-a născut omul care să-l înșele. Într-un minut, hai cinci, au să se-audă de-adevăratele. E gata, îmbrăcată, gata de plecare, cu mâna pe clanță. Și mai stă un pic, așa, cu mâna pe clanță. Așa se face. Nu-i politicoș să pleci imediat. Și-a controlat hainele, s-a pieptănat și-acum mai stă un pic cu mâna pe clanță, să-i mai treacă. Să nu se vadă. Sasul are ochi, al dracului sas. Poate să arate ea ca scoasă din cutie, sasul și-ar da seama

de unde vine și ce-a făcut acolo. Mai ales că vine dinspre odaia lui, care-i singură pe coridorașul acela și ce să caute un client în coridorașul acela, decât... Dacă era timp frumos, zicea că vine de-afară, pe ușa de serviciu. Dar pe viscolul ăsta ce să caute afară? În fine, mă doare exact în cot de părerile sasului. Ne-am văzut acum și-o să ne mai vedem pe lumea cealaltă. Și nici cu el. Peste-un an ori doi o să-i trimit un mandat cu o mie de lei, dar fără expeditor. Așa, să fie.

Acuma-i tot cu mâna pe clanță, dar s-a terminat timpul de stat la ușă. Într-un minut-două o s-o aud pe scări. Îi știu călcătura, chiar cu bocanci. După atâta timp nu se poate să nu. Și ăla-i sănătos și zdravăn, ca unul care-a trăit toată viața-n aer liber și a mâncat și a băut cât a poftit. Și-o să iasă bine. Sănătoasă. Mă rog, fie și băiat. Deși fetele.

- Șșșșt! sări Alaci fâlfâind mâna spre interiorul camerei și cerând liniște, își lipi urechea de lemnul ușii, apoi înțelese că vorbise tare. Ce ți-am spus? făcu el aproape amuzat că vorbise tare. Nu se auzea nimic, dar asta nu însemna că nu-i nimic. Ușa de-acolo se deschisese. Merge ușor, să n-o audă sasul. Dacă sasul ar lipsi de la bar, ar fi grozav. De-ar fi, măcar pentru secundele astea, la el în odaie, ori la veceu. Ca ea să poată urca fără să fie văzută. Măcar să n-o vadă când iese din coridorașul acela. S-o vadă abia când ea va fi pe scară, ori chiar la picioarele scării, dar să n-o vadă când vine dinspre.

Pașii urcau. Lemnul scării nu scârțâia. Înseamnă că sasul nu-i acolo. Dacă ar fi acolo și ar fi văzut-o, ea n-ar mai avea nevoie să calce ușor. Înseamnă că sasul lipsește de la bar și ea nu vrea să-i atragă atenția. De-aia și calcă pe capetele treptelor, ca să nu scârțâie. S-a oprit. O fi ieșit sasul de pe unde-a fost băgat, ori abia acum l-a văzut ea - o fi fost aplecat sub tejghea, să sugă țuică de-aia de care nu dă la nimeni și ea nu l-a văzut și abia acum îl vede. Ba nu. Dacă ar fi fost așa, acum ar fi călcat fără grijă. I-ar fi fost totuna. Dar ea calcă tot așa, ușurel. Și iar s-a oprit. Ba nu. Adică nu de tot. Și nu prea păsește egal. O fi obosită. Foarte bine. Cu cât mai obosită, cu atât mai bine. Acum e aici. A ajuns. S-a oprit iar. I se aude răsuflarea. Parc-ar fi

urcat un munte, nu o scară cu șaispe trepte. Să descui, să nu bată în ușă, să se-audă.

Alaci descuie cu grijă. Puse mâna pe clanță și, când simți că Damiana întinde mâna după clanță, pe partea cealaltă, deschise.

Damiana pătrunse în cameră ca îmbrâncită, desigur, se aștepta să deschidă ea, dar clanța și ușa se feriră din calea ei.

El o sprijini în treacăt, mai mult ca să se poată apropia de ea și să miroase - de parcă da - închise și încuie la loc. Când se răsuci, o găsi pe Damiana în același loc în care-o lăsase după ce-o sprijinise. Deși acum se afla cu spatele, simți, violent, miros de băutură. Ea își aranja părul la ceafă cu o mână nesigură.

- Ai băut ceva? întrebă el în șoaptă și, luând-o cu amândouă mâinile de brațul stâng, o conduse până la pat și o ajută să se așeze. Ați băut ceva? mai întrebă el, încercând să alăture picioarele femeii, adică genunchi lângă genunchi, dar neîndrăznind, acum trebuia să fie foarte atent cu ea, ce face, ce zice.

- Rom... oftă ea, îndelung, de fapt inspirase adânc și-acum slobozea aerul, cu obrazii umflați.

- Mă rog, nu-i nimic, se precipită el, se simți din nou tentat să-i alăture genunchii, i-ar fi apucat piciorul stâng și l-ar fi mutat lângă cel drept, dar nici de astă dată nu îndrăzni. Numai să nu-ți fie rău, adăugă și, numaidecât: Nu-i nimic, te culci, dacă vrei un ceai, uite-acum mă duc să...

- Nu, lassă... negă ea din cap. Ceai, vax! făcu ea, clatinând rar din cap. Rrrrom am băut! Rrrrom! Juma-juma, un chil de rrrrom. El juma, io juma. Rrrrom!

- Bine-bine, nu-i nici o supărare, te-ai amețit un pic, ai să dormi și-ți trece.

- Trre... repetă ca. Trre...

Nu făcea pe beata. Alaci îi văzu ochii cu albastrul tulburat, acum cenușiu și fără lumină. Și obrazul umflat. Și-apoi mirosul de băutură. Celălalt nu se simțea, chiar dacă era, fusese astupat de cel de băutură.

- Hai să te culci, o îndemnă el și-i apucă piciorul

stâng cu amândouă mâinile și cu grijă, îl ridică de sub genunchi și-l depuse lângă dreptul. Să te descalt, stai așa, să te descalt...

Se lăsă într-un genunchi. Și abia acum înțelese că nu faptul că picioarele stăteau nealăturate îl deranja, îi zgâria ochiul. Ci șireturile bocancilor. Înainte de plecarea ei, pretextând că șiretul de la bocancul drept nu-i înnodat bine și o să se desfacă și o să pătească și ea ca scriitorul care era cât pe-acți să-și rupă gâtul pe scară, din pricina unui șiret care se desfăcuse și pe care călcuse, Alaci înnodase el șiretul. Și-l înnodase într-un anume fel. Iar acum constata că nodul făcut de el, nodul pe care numai el era în stare să-l facă - cel puțin Damiana nu se pricepea să-l facă așa - nodul era neatins. Crucea mamii ei de oafă, m-a tras în piept, se muie Alaci și se lăsă pe podea. M-a tras în piept, s-a băgat dracul știe unde ori chiar a fost ^n odaia lui, dar au băgat în ei rom și-atât.

- Tu nu te-ai descălțat? Acolo? întrebă el cu glas străin.

- Aăă, se aplecă Damiana asupra lui, cu ochi orbi. Ai zis că mă descălți...

- Acolo, acolo, jos, te-ai descălțat?

Damiana închisese ochii, părea că adormise cu bărbia în piept. Abia când Alaci, pierzându-și răbdarea, vru să repete întrebarea, ea zise, tot cu ochii închiși:

- De ce să mă... Că doar n-o țin în bocanci.

Pe jumătate liniștit, Alaci se apucă să deznoade șireturile. Damiana se lăsase pe spate, de-a curmezișul patului, și vorbea, întretăiat:

- O țin ca toată lumea, la locul ei. Nu-n bocanci. Tu credeai c-o țin în bocanci, așa-i? Așa-i? În bocanci! Da' nu-i în bocanci. Nuuuu-i. E la locul ei.

- Și? o întrerupse Alaci care o descălțase și o răsucise în lungul patului și-i potrivise perna sub ceafă.

Mișcarea o amețise. Răspunse mai târziu:

- Păi, și...

- S-a... s-a făcut? - se aplecase asupra ei și-o întreba de foarte aproape, sufocat de mirosul de băutură.

- Sssă trăiți, me executa'... încercă ea să ducă mâna

la tâmplă a salut. Am egzecuta', sss' trăit'... Ca la carte...

- Credeam că... Mă tot întrebam dacă nu cumva... se bâlbâi Alaci, făcându-și de lucru cu perna.

- Sss' trăiți', 'm execu...

- Hai să te dezbrac și să te culci, dacă dormi un pic, îți trece...

- Treeee'... confirmă ea.

Alaci vru să înceapă cu puloverul. Dar Damiana îi arată bata pantalonilor. Alaci o descheie și începu să i-i tragă cu greutate în jos.

- Nnnnooo, protestă ea, moale. Stai așșșa... și se răsuci pe partea dreaptă.

- Las-că nu-i nimic, te-ai amețit un pic. Te culci și dormi un pic și te faci bine.

- Biiir'... Stai așșșa... îl opri ea când pantalonii ajunseră la genunchi. Vezi? păru ea că se trezește și se întoarce cu fața-n sus. Vezi ca nu-i nevoie? De bbbocanci?

Alaci nu pricepea. Aprobă însă repede din cap. Damiana se întoarce la loc, pe dreapta, vorbind de-acolo, cu buzele aproape lipite de perete:

- Trebuia să știi. Asta-i metoda. Mmmmetoda mea, de la Lățești, șșștii tu... P'in porumb, p'in șanț... pe-unde se nimerea... Și dacă era iarnă... Și dacă era iarnă și umblam în pantaloni și mi se făcea de pulă...

- Bine, lasă, acum încearcă să dormi.

- Las' că dorm eu... Că doar așa mă știi tu. Pe-un pachet de țigări, pe-o conservă... conservă, vax! Dai o conservă, tragi o dată, mai dai o conservă, mai tragi o dată...

- Bine, las' că-mi povestești tu.

- Nu-ți povestesc nimic. Că asta eram eu: vax. Unde m-apuca, acolo-mi dădeam nădragii...

- Ia saltă-un pic... Ridică mâinile... Așa...

- Așșșa, vax! Porcule! Porc ce ești! Să zici tu că pe-o conservă. Porcule ce ești!

- Hai, las'te de conversații, acum dormi.

- Tu să dormi! Îmi dai tu mie ordin ce să fac? Mă-tii să-i dai ordin! Și la polițiștii tăi!

- Lasă gălăgia și dormi! Să nu mă...

- Să nu te, ce?, se ridică Damiana în capul oaselor.

- Hai, hai, pune capul pe pernă și fă nani, că de nu, schimb foaia! Bagă mâinile-aici. Și-acu saltă-ți curu! Tu n-auzi? Așa...

- Așșșa... Acum mă dezbraci și mă descalți și mă-mbraci și și mă culci și vrei să-mi dai ceai... Da pân-acu de ce nu mi-ai dat ceai? De ce nu m-ai culcat? Las' că știu eu...

- Bine că știi. Și ar fi mai bine să vorbești ceva mai încet.

- Vorbesc cum vreau!, coborî Damiana glasul. Acu pot să fac ce vreau. Acu-i vax! Aia-i: vax! Să mă pui tu să... începu să scâncească. Să mă pui să mă...

- Las' că discutăm după ce te trezești. Nu vezi că ești beată? Te-ai îmbătat ca o scroafă!

- Las' că știu eu... continuă Damiana să suspine. Las' că...

- Bine, știi, vorbim după ce te trezești.

Damiana încetase brusc plânsul. Respira adânc și regulat. Alaci întinse deasupra ei și pătura de pe patul lui, apoi, după ce se asigură că femeia a adormit de-a binelea, dădu să iasă din odaie. Dar îl opri glasul ei și glasul ei părea proaspăt și limpede, ca și cum ar fi vorbit altcineva ori tot ea dar înainte:

- Și, dacă-i... dacă-i, cum o să? Ce nume-i punem?...

În semiîntuner, ochii ei, întorși către ușă, arătau ca două găuri negre.

- Vorbim noi mai târziu în privința asta, acum dormi, îi spuse el în șoaptă, cu glas înmuiat. Eu cobor, să te las să dormi.

- Să-mi aduci și ceai, făcu glasul ei, acum fără găurile negre ale ochilor. Cu multă lămâie. Și cu zahăr puțin.

- Vrei să ți-l aduc acum ori când te trezești? întrebă el, repede.

- Lassă... veni glasul de foarte departe.

Alaci așteptă, nemișcat, mai bine de un minut.

Damiana adormise. Adormise cu adevărat. Alaci se gândi să întindă mâna pe spătarul scaunului, unde se aflau hainele ei și să ia o anume rufă, ca să se încredințeze. Dar parcă nu

mai era nevoie. Mirosul de băutură nu se mai simțea, lăsase loc celuilalt.

Ieși pe coridor, în vârful picioarelor. Ce-ar fi să fac cinste? gândi el. Am să zic că-i ziua mea de naștere, ori că azi se împlinesc atâția ani de când m-am liberat. Ori găsesc eu ce să zic.

XXXI

Alaci apucase să coboare două trepte când, îndărătul lui, ușa camerei nr. 5 se deschise cu zgomot. Instinctiv, părăsi balustrada de care se sprijinea și se lipi de perete. Erau "studentii", perechea care toată vremea chicoteau și se alergau prin odaie și se băteau ori doar se jucau - și totul pe muzică. El ținea în brațe magnetofonul.

- Să împărțim zonele de influență, îl auzi Alaci pe "student".

- Tu ia-o la stânga, nu la dreapta, propuse fata. Într-adevăr, fata dispăru după ieșindul camerei 6, iar băiatul, izbindu-se cu șoldul de capătul balustradei, o apucă ^n partea opusă. Dar numai după doi pași, îl zări pe Alaci. Se opri.

- Bună seara, domnuuu... îl salută "studentul", înclinându-se. Comitetul de conducere al gazetei de perete "Edelweiss-ul Asediat" are deosebita plăcere să vă invite la o întâlnire tovarășească urmată de dans! și, cu mâna liberă, schiță pe deasupra balustradei o reverență. Intrarea liberă! Comitetul insistă asupra punctului trei: prezența obligatorie!

Undeva, spre stânga, se auzeau bătăi în ușă și glasul fetei. Fata spunea cuiva ceva asemănător, ceva tot cu dans și cu gazetă de perete și cu prezență obligatorie.

"Studentul", neslăbindu-l din ochi pe Alaci, învârti un buton al magnetofonului și, pentru câteva secunde, pereții cabanei vibrară până la durere sub răpăitul unei tobe.

- Doamnelor și Domnilor! Stimați tovarăși și prieteni! strigă el, după ce stinse tobele. Avem deosebita plăcere de a vă solicita prezența la întâlnirea tovarășească

ce va avea loc în saloanele cabanei **Edelweiss**! Tombolă, orchestra asortată și surprize urmate de dans, Mesdammes et Mes-sieurs!

- Un viscol este un viscol! țipă fata, undeva, la capătul coridorului. Pe când o tombolă asortată și un dans urmat de o orchestră nu este chiar un viscol!

- Ba, am putea pentru ca să spunem că din contra! îi ținu hangul "studentul" și mai trimise o salvă, de astă-dată de alămuri.

- Domnilooo... încercă Alaci să-i atragă atenția "studentului" - ar fi vrut să-i spună că el e cu totul de acord cu propunerile, mai ales ideea cu dansul cade cum nu se poate mai bine. Tovarășu student! mai încercă el și urcă ^napoi cele câteva trepte.

Tânărul ajunsese în dreptul camerei nr. 4 și era gata să bată în ușă. Se întoarse:

- Sluga dumneavoastră, domnuuu... domnuuu....

- Alaci, se prezentă, scuturând mâna liberă a tânărului.

- Popescu, încântat de cunoștință. Doriți amănunte? Asupra desfășurării. Nădăjduim că n-o să ne tratați cu refuz?

- Din contră, eu... Sunt foarte, foarte de acord, se precipită Alaci, puțin amețit. Tocmai că și eu, și eu am motivele mele să...

- All right! îl bătu "studentul" pe umăr. În cazul ăsta, am impresia că o să vă rugăm să colaborați cu noi, să faceți mobilizarea la parter.

- Cu plăcere, de ce nu? și dădu să coboare.

- O clipă, domnuu...

- Alaci, se opri el. Alaci Constantin.

- Mult stimat domnule Alaci Constantin. Nu-i așa că sunteți în consens cu noi, în sensul că va trebui să începeți acțiunea de mobilizare cu propria dumneavoastră tovarășă de viață, mult stimată doamna Damiana cu același nume?

- A, nu, asta nu, se sperie Alaci și se întoarse, cu gândul să bareze calea tânărului dacă acesta ar avea de gând să se apropie de ușa camerei lor. Nevastă-mea nu se

prea simte bine, e cam...

- Nu vom precupeți nici un efort ca s-o determinăm să se simtă! Îl asigură tânărul.

- Te rog să mă crezi, uite, îți spun așa, ca între bărbați... și Alaci coborî glasul, confidențial: s-a cam... amețit, a băut ceva și nu-i obișnuită, asta-i situația, zău, s-a cam pilit, vorba aia, viscol, viscol, și ce face țiganul când vremea-i urâtă?

- Asta-i întrebarea: ce face?

- O-ho-ho-ho! bufni Alaci în râs, răgușit, dar și-l reprimă numaidecât: pe-onoarea mea că ăsta-i adevărul. Dacă se trezește, pe-onoarea mea c-o aduc și pe ea.

- All right! Atunci să ne încercăm norocul la lotul național. Stimați componenți ai cincisprezecelui tricolor, strigă el la ușa camerei nr. 4. Asociația pentru strângerea curelelor și pentru cucerirea libertății de a trage cu pușca...

- ... nu ia foc, păsărică... completă fata din dreptul ușii camerei lui.

- Păsărică ce zbori lin... îi răspunse "studentul".

- Du-te, du-te la Stalin... interveni actrița, ieșită pe coridor în spatele fetei.

- Meer-gând du-păăă ra-a-ză-ă... începu să colinde "studentul".

- Pee Tă-tuc să-l va-a-ză! "răspunse" Alice, tot cîntînd.

- Omagiile noastre, doamnă, o salută "studentul" din celălalt capăt al coridorului, cu o adîncă plecăciune.

- Domnule... îi răspunse actrița, făcînd o reverență.

- Doamnă! se înfipse în fața ei fata care, până adineaori tăcuse, derutată.

Alice se trase un pas înapoi, așteaptă câteva clipe, apoi, tresărind puternic, îi "șopti":

- A! O femeie! Ddddammma de vvverrrde! - apoi în șoaptă adevărată: Țipă de surpriză și spune: O femeie! Republicana!

Fata nu pricepu numaidecât. Tânărul se apropie, fără să observe că Nini și cu Niki ieșiseră în ușa camerei lor, ascultînd, urmărind scena fără să priceapă nici ei mare lucru.

- Ziceam că tu ești Didina, soro, îi șopti Alice fetei.
 Zi: O femeie: Republicană!

- O femeie! Republicană! repetă fata fără convingere.
 Studentul o dădu la o parte pe fată și se înțepeni
 dinaintea actriței care tocmai zicea:

- V-ați speriat? Pardon! Mă recomand: Mița Baston!
 - Mersi, idem! juca tânărul. Și eu Didina Mazu!
 Alice bătu de două trei ori din palme, acceptă substitu-
 tuirea și urmă:

- Ce cauți aici, madamo?
 - Da mata ce cauți, madamo? îi replică tânărul, înfin-
 gându-se cu un umăr în pieptul Alicei.

- Eu sunt la ammmantul mmmieu! se rățoi Alice.
 - Șșșși ieeeu sunt la ammmantul mmieu! o imită
 "studentul".

- Aaaa! "țipa" Alice, de se cutremura cabana. La
 amantul dumitale? Amantul dumitale a fost... era... este...
 amantul dumitale? Pardon, se corectă ea și reluă: Vreau să
 zic ammmantul mmieu!

- Nu mai ține, gata, s-a dezumflat, râse "studentul".
 - S-a cam, recunosc Alice, oftând. Memoria, memo-
 ria...

Ieșiră pe coridor, în afară de Damiana, toți pension-
 arii de la etaj. Până la brâu, din casa scărilor, se vedeau
 Alaci și cabanierul. Zeno se rezemase de tocul ușii, avea
 părul în neorânduială și ochii roșii, dar zâmbea și parcă
 voia să aplaude, însă palmele nu ajungeau să se atingă.

- Deci, toată lumea-i de acord? întreabă fata. Să
 mergem deci! recită ea.

- Dă-mi mâna ta cea albă, căci mergem să-nvingem
 Anglia! strigă studentul și, apucând-o de mână pe Alice,
 porni spre scări, în pas de menuet.

Câteva clipe mai târziu, din sală lipseau Damiana,
 insul spălăcit de la camera 1 și călăuza. Fata insista pe
 lângă Herr Walter să-l cheme pe Tavi, dar cabanierul zicea
 că Tavi tocmai a ieșit la grajd, să vadă de măgari, în timp
 ce "studentul" încerca să-l convingă pe Alaci că dansul și
 antreul au s-o binedispună pe doamna Damiana. Însă Alaci,
 neînduplecat, se și postase în capătul scărilor.

Se bea și suc de roșii. Niki, vădit nemulțumit de faptul că i se dăduse programul peste cap, se plimba prin sală cu paharul de suc de roșii în mână, pufăind pe nări și uitându-se la ceilalți cu ciudă și cu milă. Nini luase în primire magnetofonul. Actrița încerca s-o convingă pe Florica de gustul ales al votcii amestecate cu suc de roșii. O convinse și ciocniră paharele.

- ...și când ne-o fi mai rău să ne fie ca acum, ură Iosub.

- Și să vă dea Domnul tot ce doriți! țipa fata.

- Ura și la gară! strigă și Alaci, părăsise capătul scărilor.

- Ein bruderschaft?

- **Ja, ja!** - cabanierul era sfecliu de efort și de plăcere. Mai încolo un pic, o surpriză! strigă el. Ceva ce n-ați mai băut dumneavoastră, de când sunteți, ceva prima-ntâi!

- O clipă! O clipă! "studentul" ridicase glasul, dar pentru că i se păru că nu e auzit, urcă pe prichiciul căminului: Acordați-mi cinci minute, vă rog! Cinci minute!

- Ai cuvântul, stimabile! îl îndemnă actrița.

- Scurt, dacă mă iubești! sughiță Zeno.

- Fraaaților! Țărișoaaara... începu "studentul", lăsându-se purtat, dar se redresă numaidecât: Pardon, zău că-i ceva foarte serios. Aveți cu toții paharele în mână? Herr Walter!

- **Ja, ja!** se grăbi cabanierul să-și umple un păhărel cu țuică de la Jancsy, fără să mai ascundă sticla. Gata!

- Dacă memoria nu mă-nșală, mi-ați acordat cinci minute...

- Rupe-i gura magului, ceru Maxim, aflat în primul rând.

Nini îl făcu mai încet.

- Fii atentă, Săftico, dacă spun prostii, mă atenționezi, ca să mă exprim așa, o avertiză "studentul" pe prietena lui..

- Gata, Mielule, dă-i drumul, îl asigură aceasta.

- Să n-avem vorbe, Tântico.

- Așa mă cunoști tu pe mine, Costele?

- Hai, doamne, zi-i ce ai de zis, că se trezește votca

asta! se impacientă Maxim.

- Văzuși, Micșunico? îi reproșă "studentul" fetei. Deci, doamnelor și domnilor, revenind la antevorbitorii mei, vreau doar atâta să vă aduc la cunoștință: că bunul meu...

- Treci la pa's'opt, stimabile! îi întrerupse Alice.

- Puțintică răbdare...

- La pa's'opt! La pa's'opt! ceru și Zeno, făcându-și loc lângă Alice! La plebiscit!

- La plebiscit! țipă și Nini, apropiindu-se cu magnetofonul în brațe. Vrem plebiscit!

- Nini! se făcu auzită vocea lui Niki. Te invit să...

- Care ești ăla cu invitația? Care ne strici chefui? se întoarce actrița supărată. Hei, musiu, crezi că dacă bei suc de roșii...

- Să bea votcă! propuse Zeno. Să bea și el!

- Stimabili! Onorabili! striga "studentul", agitându-se pe prichiciul căminului. Puțintică răbdare.

Florica și cu Iosub se țineau de braț mai de-o parte și râdeau. Își răsuceau capetele spre cei care interveneau și se părea că tot ce aud îi înveselește.

- Sunt unii, anumite persoane care se pricep să strice cheful oamenilor! aruncă Maxim în direcția lui Niki.

- Sunt alții care vor să mă obligă să mă distrez... răspunse Niki.

- Nu poți - te-ajutăm; nu știi - te-nvățăm; nu vrei - făcu fata.

- ... Te obligăm! încheie "studentul".

- Ia vezi poate că te oblig eu să... mârâi Niki.

- Niki, interveni Nini. Te rog...

- Ce faceee? se răsucii Maxim. Ziceai ceva de obligaaat? - și făcu un pas în direcția lui Niki.

Alice îl apuca pe Maxim de braț și-l opri:

- Hei, unde vă treziți aici? Ia fă-te că mă inviți la dans. Și dumneata bea-ți suc ăla și du-te la culcare, să nu care cumva să-ți ieși din formă. Pe duduia o lași aici, o arată ea pe Nini. S-a înțeles?

- Și eu? Eu ce fac cu bunicul? întrebă plângăreț "studentul" de pe prichici. Cum să-l las neterminat?

- Dă-te jos din corcoduș și lasă-l pe babac așa, neterminat! Parcă era un magnetofon pe lumea asta, unde-i magnetofonul?

- Aici, se tângui Nini, cu ochii după Niki care se rezemase pe pervazul unei ferestre și bea suc, încruntat.

- Dă-i drumul, soro, ce mai aștepti? Nu vezi că-s gata să se ia la bătaie? Cum se umblă la el?

"Studenta" luă magnetofonul din brațele lui Nini, îl dădu tare și-l așeză pe masa cea lungă din fundul sălii.

- Cine nu dansează să se care la ei în cameră, să nu facă figurație: Care ziceai că-mi acorzi un dans? întrebă Alice rotindu-se și căutând.

- Eu, doamnă... îi ieși în față negriciosul. Alice bătu repede din pleoape:

- Parcă adineauri erai ceva mai înalt. Și ceva mai blond.

- Ha-ha! râse negriciosul.

- Și parcă nici nu erai dumneata... se opri Alice din dans. Dar ce contează, făcu tot ea. Acum, că tot te-ai nimerit... Sper că n-o să dansezi cu mine de peste gard, strânge-mă, domnule, la pieptu-ți de aramă...

- Ha-ha! chicoti negriciosul, fără a îndrăzni s-o strângă prea tare.

Iosub, întorcând privirea către Florica, i-o întâlni pe a ei. Ridică din umeri, ridică și ea. Fără nici un cuvânt, începură să danseze.

- Cam tare muzica aia, zise Florica după câțiva pași.

- Așa le place lor, ce vrei.

- Cam iute pentru noi, ce zici?

- Păi, nu ne obliga nimeni să ne ținem de ea. Dansăm și noi cum putem.

- Artista asta e foarte simpatică, făcu Florica. Foarte energică și cu inițiativă, ai văzut cum a aplanat...

- Asta-i Alice Dudescu, n-ai văzut-o la televizor?

- Și la televizor, dar aici ne-am cunoscut mai bine, ți-am relatat întâlnirea cu ușa... E o artistă foarte bună, am citit și-n presă despre ea.

Zeno dansa cu Teodora. Deși ar fi vrut să danseze cu Alice, Teodora mirosea bine a săpun. Era pentru prima oară

când se afla atât de aproape de ea. În noaptea de revelion nu dansase cu ea deloc. Își dădu seama că, deși părea atât de uscățită, numai piele și os, trupul ei era fierbinte și moale și docil. La început, dansaseră la distanță. Dar încetul cu încetul și-o apropiase, ea nu opusese rezistență, dar parcă aștepta întoarcerile, numai cu prilejul întoarcerilor se lasă apropiată. El îi simțea picioarele tari și aproape fierbinți, cu picioarele, și sâni mici, aproape de copil, mutându-i-se pe piept, după un anume scenariu, câteva fire de păr îi gâdileau obrazul și, la câte o întoarcere mai bruscă, ea își întorcea fața către el și ochii îi erau verzi-gălbui și parcă aburiți. Am fost un prost, un prost, își reproșa el, ea n-a respins, nu mi-a refuzat nimic, pentru că eu nu i-am cerut nimic, trebuia să fiu mai îndrăzneț și să cer. Am fost un prost, uite-o cum se, cum mă.

- Ne-a cam isterizat puștimea asta, spuse el încet, la urechea Teodorei. Teodora întoarse către el ochii galben-verzi și răspunse ceva afirmativ. La urma urmei, sunt buni niște puști la casa omului, nu? continuă Zeno.

Teodora se lipi și mai strâns, fără o vorbă. Apoi începu să fredoneze melodia pe care dansau. Apoi tăcu și se uită lung la el, cu ochii ei verzi. Teodora avea gura mare și cam obosită și ochii ei erau galbeni și nările adânc răscroite. Apoi nu mai cîntă și-și mută privirea alături. Când melodia se isprăvi, Zeno simți cum trupul ei se rigidizează dintr-o dată. Cei câțiva pași pe care-i făcu, din inerție, după încetarea muzicii, îi fură penibili și împiedicați, trupul ei se răcise, nu-l mai ascultă, i se înstrăinase și parcă și mirosul bun de săpun se întoarse pe cealaltă parte a lui, rece, prăfoasă. Dar când începu altă melodie, trupul Teodorei se apropie de-al lui, cald și ascultător. Și săpunul se curăță și veni, verde-gălbui.

- Să-i ai la îndemână și să-i pui să... începu Zeno, răgușit, dar se întrerupse - ochii ei, întorși, nu înțeleseseră. De puștii ăștia vorbeam...

- A, da, făcu Teodora. Cu o condiție... adăugă ea.

Zeno așteptă mult timp să audă urmarea, să afle care-i acea condiție, dar Teodora nu se hotăra s-o spună, deși buzele căutau parcă un început sau un loc prin care să se

strecoare înspre.

Se sfârși și dansul următor.

Nini dansase întâi cu Niki. Al doilea dans cu "studentul", cel care începuse tărăboiul. El îi spusese că-i elev în clasa a douăsprezecea, dar, mințea, era cel puțin în anul trei, poate la Plastice, poate la Arhitectură, ăia cu toții sunt niște gagii haioși și cu papagal în poziție de tragere. După nici un minut, pretinsese că-i inginer de instalații și ei îi venise să-i arate cum trage apa. Jumătate din al treilea dans, deși era un rock clasic, îl dansase valț, cu Herr Walter. Iar acum dansa cu ofițerul. N-ar fi vrut să danseze cu el, mai ales după începutul acela de ceartă cu Niki, dar ofițerul pur și simplu o ^nhățase de mână și ea nu fusese în stare să se opună. Și pe deasupra, dansa și prost. Mai prost chiar decât Niki. Și parcă mirosea a untura de pește. Nu el, ci bocancii. Ce idee, să-ți ungi bocancii de ski cu untură de pește. Bocancii de pe timpul bunicului. Și cu fruntea lui îngustă, și cu părul lui scârlionțat, chiar așa: scârlionțat, care-i cotropise fruntea. Și l-o fi dând cu briantină. Oricum, așa pare. Și-i și brutal. Niki e mult mai voinic decât el, dar nu-i atât de brutal când o apucă de mână. Și are și un dinte de viplă. Nu e foarte sigură, nu poate să se uite direct la el, dar așa i s-a părut, i s-a părut, la un moment dat, că-i strălucește ceva ^n gură. Când simți că melodia e pe sfârșite, fără un cuvânt, îl lăsă pe ofițer și se apropie de Niki.

Alaci se cinstea cu cabanierul. Sasul îi dăduse, înaintea celorlalți, un pahar din țuica cea grozavă. Și acum discutau aprins despre diferitele metode de a face țuică. Bine-nțele, cabanierul susținea otrava ardelenească, de șaptezeci de grade, care-ți albește limba și-ți spintecă burta; Alaci, fără a o respinge pe cea ardelenească, închină, spre țuica mai slabă dar mai aromată. Și, mai ales, veche. Ignorată de veche.

Alice dansa tango cu "studentul". Îl ținea strâns lângă ea, pentru că el, cum simțea strânsoarea slăbind, încerca să se bâțâie și să dea ochii peste cap.

- Fii cuminte, fii cuminte, îl domolea actrița. Și păstrează-te, la pieptu-mi. Te pomenești că-ți displace tan-

gou! Te pomenești că nu-ți place la sânul meu.

- Vai, doamnă, cum aş putea susține, îndrăzni, că nu? Dar, însă, totuși, cu permisiunea dumneavoastră, aş da o fugă împrejurul...

- Nici o fugă și nici un împrejur! Acum dansezi cu mine și dansezi cum vreau eu. Amicei transmite-i asigurarea că n-o să-ți cauzez întru nimic. Să mai învățați și voi ce-i dansul, adică preludiul...

- Întru totul de acord, doamnă, preludiul...

- Ceea ce nu înseamnă că trebuie să pierzi din vedere că ești de-o vârstă cu fiu-meu. Imaginează-ți că dansezi cu mama dumitale.

- Imposibil, doamnă. Mama mea e pește.

- Derbedeule! hohoti Alice cu glasul ei plin. Așa mă conversează și fiu-meu. Citatul ăsta din cine-i? Din Guevara? Din Jimmy Hendrix?

- Din Faulkner, doamnă.

- Minți. Faulkner era un domn serios. Creștea cai de rasă, domnule!

- Tocmai de aceea, doamnă.

- Ia cântă, jună jigodie, voi sunteți cei de la camera 5, care vă bușiți toată vremea? Cred că m-am exprimat suficient de decent...

- Dat fiind profilul dumneavoastră, suficient de. Adică, da. Da și pentru întrebarea primă, adică da, noi suntem acei care.

- Care, ce? Deci recunoști că voi sunteți cei care, toată ziua...

- Facem și noi ce putem, doamnă. Absolut din întâmplare viața e așa cum e. În schimb, dumneavoastră, doamnă, sunteți foarte frumoasă.

- Găsești? Cum naiba, vouă vă plac numai mâțele asexuate. Care nu ascund nimic pentru că n-au ce ascunde. Pardon, nu vorbeam de amica ta, ea-i o bună excepție...

- Nu m-am făcut înțeleș, e vina mea, voiam să spun altceva, anume că sunteți foarte, foarte frumoasă. Evident, asta nu înseamnă sub nici o formă că aş îngădui să vă fiu soacră.

- Parcă-ai fi frate cu Edi. Fiu-meu. Generația voastră

vorbește în dodii, trăiește în dodii, până și amor face după niște criterii...

- Criteriile nu se fac după amor, doamnă. Adică invers. Adică nu, și-așa-i bine. Care-va-să-zică...

- Care-va-să-zică, ați pierdut... ați pierdut... - Alice începu să pocnească din degete, căutând cuvântul.

- Ce-am avut și ce-am pierdut, vorba înțelepciunii poporului.

- Exact, asta-i filozofia voastră, concepția voastră despre viață - ca să mă exprim și eu. Începând cu limbajul, nu?, pentru voi limba nu mai are nici un rost, voi comunicați... dracu' să vă ia, nici nu comunicați...

- Vai, doamnă, puteți spune că, de-o pildă, noi nu comunicăm, acum, în această clipă?

- O, da, cum nu, comunicăm, al dracului comunicăm, ne înțelegem perfect, ne înțelegem ca, vorba cuiva, nu spun cine, persoană importantă, ne înțelegem ca Scylla cu Carybda...

- Vedeți? Vedeți, preafrumoasă doamnă? Și nu vroiați să mă credeți când susțineam că sunteți foarte-foarte frumoasă.

- Mă, acesta... mucea, tu îmi cam faci curte.

- Așa... **ă litlă...**

- Ai noroc că nu-i Edi aici, să-ți taie **ă litlă** nasul că te dai la mă-sa. Te-ar executa din trei mișcări... **ă litlă...**

- Prima, a doua și a treia. Într-adevăr, sunt un tip norocos. Țin în brațe o asemenea femeie...

- Poate se prinde scriitorul, știi că azi mi-a făcut o curte turbată...

- Doamnă, literatura română cotidiană a încetat demult să mai constituie vreun pericol. Priviți-o, doamnă, probabil i-a decedat președintele...

- Ce președinte?

- Al literaturii române cotidiene. Altfel, pentru ce s-ar expune în bernă? Priviți, vă rog, cum dansează cortegiul funebru. Realismul zenoducist a biruit, a pătruns în masele largi ale dricurilor cu ochii verzi...

- Ai o limba de șarpe, înfurcată... cum ziceai că te cheamă?

- Sile, cu voia dumneavoastră.
- Minți, nu te cheamă Sile.
- Atunci, Gigel, doamnă, încercați-l pe Gigel, poate vă vine bine.
- Nici tu nu mai știi cum te cheamă. Dac-ai ști, ai spune și, dacă mi-ai spune, mi-ar plăcea să-ți zic pe nume.
- Spuneți-mi **tu**, doamnă. Luați-mă de braț și spuneți-mi **tu**...
- Nu meriți. **Tu** se spune, spun femeile bărbaților, bărbatului adevărat, dar tu ești un... simulacru, un... bărbățel, pentru tine nu există nimic sfânt, n-ai nici Dumnezeu, nici mamă, nici tată...
- ... nici tu frați, nici tu surori, numa, pas alergători, măi Leanoooo... cântă studentul cu avânt.
- Bestie! chicoti Alice. Care-va-să-zică, nu ți-e frică de Zeno Duca. Care-va-să-zică, amoriul tău vis-à-vis de mine...
- ... e sfântă, doamnă, acesta-i cuvântul: sfântă!
- Fie și sfântă, dar ce facem cu pipița ta? Ne cam stă în cale. Ce zici, o suprimăm?
- Nu face să ne deranjăm, știe să se suprimă și singură. Dacă ați avea bunăvoința să priviți, ați observa cât de îndeaproape se ocupă de ofițer... V-ați convins?
- Nu prea. O să-ți cam scoată ochii. E genul care scoate ochii libovnicului și după ce termină operațiunea, se duce, să se depileze...
- Bine zis! Ați pus punctul exact pe rană. Dar să nu disperăm și să sperăm că n-o să se chiar depileze.
- Afurisitule! coborî Alice glasul, apoi, după ce-și roti partenerul, privind la ceilalți dansatori: Bine, dragă, dar sunt bătrână, aș putea să-ți fiu mamă...
- Bătrână nu ești, iar mamă n-ai fi putut să-mi fii, din cauza maică-mii. Fii atentă, șopti el, te duci la camera 6, cea liberă. Dă-mi voie, n-am terminat: Intri la 6, încui și aștepți. Am să bat de două ori încet și o dată mai tare.
- Alice nu păru surprinsă. Totuși, răspunse târziu și fără să ridice glasul:
- Ești sigur că o să aibă cine-ți deschide dacă bați odată încet și de două ori...

- Invers: de două ori încet și o dată...
 - Fie și invers. Ești sigur că, dacă-ți deschide careva, eu o să fiu cea care-ți deschide?
 - Ține minte: de două ori încet și o dată tare.
 - Ești teribil de sigur, musiu, zâmbi ea și-l mângâie pe gât. Ca să nu mai fii atât de sigur, n-am să-ți cârlesc două palme și n-am să te las în mijlocul dansului. Ca să nu-ți închipui că te cârlesc tocmai fiindcă propoziția ta mă încântă. Dar nu mă încântă. Tocmai de aceea o să dansăm și dansul următor. Și o să dansăm așa, lipiți, cât mai lipiți, nu de alta, dar să înveți o dată pentru totdeauna că amoriul chiar carnal, chiar la **Edelweiss**, e o chestie ceva mai îndelungată.
 - N-am vrut să te... n-am vrut să vă supăr.
 - Nu m-ai supărat deloc. Ba chiar mi-a făcut plăcere să aflu că, nu-i așa, sunt poftită. Numai că, la vârsta mea, băiețică, îți mulțumesc doar că știu că sunt poftită pentru tine, dacă am chef, de restul acela, îmi procur un bărbat pușor, un bărbat cu...
 - Pot să mă retrag?
 - După ce se termină dansul, tinere. Doar n-o să mă lași ^n mijlocul dansului...
- Nini dansa din nou cu Niki. Tăceau și dansau cam fără chef. În câteva rânduri și ea și el încercaseră să deschidă vorba, dar renunțaseră. Într-un târziu, Nini se hotărî:
- Dacă vrei să mergi la culcare... Ai întârziat aproape o oră. Poți să te duci. Să te culci, apăsă ea.
- Niki nu răspunse.
- Dacă chiar vrei și vrei, plecăm împreună, după dansul asta. Mergem și ne culcăm. Ne culcăm frumos, reglementar.
- Niki pufni pe nări, dar nu răspunse.
- Ce-ar fi să fac cerere să intru și eu în lot, doar și eu respect programul și-mi păstrez condiția aia fizică. Și nu fac excese. De nici un fel.
- Niki se mulțumi să ofteze adânc. Nini urmă:
- Ba să nu mint, am făcut un exces. Unu singur, dar exces. O să încerc să... Poate că se compensează el...

Așteaptă câteva secunde ca Niki s-o întrebe despre ce e vorba, ori să spună că știe, că a și văzut sau măcar a auzit, în legătură cu excesul. Și atunci i-ar arăta ea. I-ar arunca în obraz totul... I-ar zice-o. Dar Niki tăcea și tăcea, într-un fel neajutorat, nenorocit. Și ofta.

- La ce te gândești? îl întrebă ea, moale, înălțând obrazul spre el.

Niki zâmbi trist. Și ridică din umeri. Și oftă iar. Adică nu merita s-o mai necăjească și pe ea cu supărările lui.

- Spune, ce-i cu tine? insistă ea, scuturându-l de braț și oprindu-se din dans. Te-a enervat ofițerul?

Niki negă din cap. Și oftă. Reluară dansul.

- Dacă nu-mi spui, mă supăr! îl opri ea din nou. Spune-mi imediat ce ai. Ce s-a-ntâmplat?

- Lasă... evită el, dar se vedea că de abia așteaptă să i se ceară. Fleacuri de-ale mele, ce să mai vorbim...

- Ba nu, să-mi spui! De ce ești supărat?

- Nu-s supărat, își dădu el drumul. Nu-i vorba de supărare, dar mă gândesc că dacă poimâine nu-s la Federație...

Nini se însenină. Deci, nu era ce crezuse ea.

- Dar ți-am spus că papa...

- Bine-bine, dar nu-i suficient, trebuie să fiu eu acolo, în carne și oase, să fiu eu la Federație, altfel...

- Niki dragă, știi bine că dac-ar fi după mine, aș pleca în clipa asta, uite acum aș pleca, dar nu vezi ce-i afară?

- Tocmai asta-i. Viscolul ăsta nenorocit. Dacă știam că se strică timpul, stăteam, dracului în București și acum nu aveam probleme cu...

- Ce-ar fi să dăm un telefon? La Federație?

- În primul rând, telefonul ăsta ba merge, ba nu merge. În al doilea, nu rezov nimic la telefon, trebuie să fiu eu acolo, să mă vadă, să mă pipăie, dracu' să-i ia.

- Niki... Ce zici, dac-am încerca să coborâm? Noi doi? Ajungem noi până la gară, sau măcar în sat. Vrei să plecăm? Mâine?

- La asta mă și gândeam, făcu el cam prea repede.

Dar ziceam ca tu să rămâi aici, până se drege timpul. Să cobor numai eu, eventual cu ăsta, cu Tavi...

- Tavi n-o să vrea. Ori o să-ți ceară cine știe cât.

- Îi dau cât cere. Doar n-o să-mi ceară mai mult de-o sută de lei, hai două...

- Dar dacă vin și eu? Mă îmbrac bine de tot și plecăm împreună? Când o să le povestim celor de-acasă cum am coborât...

- Nu, pe tine te las aici, ai să vii când se drege timpul.

- De ce să nu mă iei și pe mine? Știi foarte bine că femeile sunt mai rezistente la frig decât bărbații, am citit eu undeva.

- Bine, mai vedem noi. Mâine dimineată, vedem cum e timpul și luăm o hotărâre. Poate că se drege până mâine...

Alaci, cu un șorț de bucătărie prins dinainte, ^și apariția de sub scară, ducând pe o tavă de lemn sandvișuri, biscuiți, batoane de ciocolată și mere, începu să oprească perechile de dansatori:

- Serviți, vă rog! Luați, mâncați! Serviți, vă rog, și să vă fie bine! Luați cu încredere, totul este plătit, vă rog!

În urma lui venea Herr Walter tot cu o tavă de lemn pe care se aflau pahare cu țuică.

- Să beți ce n-ați mai băut! îi îndemna cabanierul. Țuică de Șona, dublu rafinată! N-o beți dintr-o dată, că-i foc! A plătit tovarășul Alaci, luați cu încredere!

Dansatorii se opriră, magnetofonul fu dat mai încet, tăvile se goliră. Oamenii gustau țuica și se minunau. Lui Herr Walter îi luceau obraji.

- Rândul următor îl dau eu! strigă Maxim. Herr Walter, te mai faci c-un rând?

- Ioooooi, începu să se vaiete cabanierul. Îmi pare foarte rău, dar zău că nu mai este, asta-i ultima rezervă, tovarășul Alaci știe, zău că nu mai am.

- Pe căutate? se apropie Maxim. Dacă gălesc, mi-o dai cu juma' de preț?

- Zău că nu mai este, zău lui Dumnezeu, uite, dacă vreți, vă dau altceva, tot dublu rafinată, dar n-are decât cinci ani...

- Fie și numai de cinci. Mai dă un rând și trece-mă pe mine la catastif! zice Maxim.

- Ce sărbătorești, tovarășul? îl întrebă Florica pe Alaci.

- Am și eu o bucurie, evită acesta răspunsul, dădu să treacă mai departe, apoi se întoarce și-i șopti: împlinesc cincizeci de ani. De primăveri! găjâi el, vesel.

- Multe-nainte! îi ură Florica.

- Săru-mâna, săru-mâna! și Alaci se îndepărtă cu tabla goală către bucătărie.

- Nu-i rea, nu-i deloc rea țiica asta, făcu Florica după ce gustă de două ori.

- De asta bea el sub tejghea, râse Iosub. Nouă ne dă poșirca de la stat și el trage de sub tejghea țiică de asta. Câți ani zicea că are?

- Asta? Zece, parcă. Ori șapte. O fi de az' toamnă...

- Oricum, e bună. Cam tare, dar dacă nu te lăcomești... Să cumpărăm și noi o sticlă, mai vine cineva pe la noi, să ai cu ce să-i tratezi.

- Tase, îl întrerupse Florica, pornind înainte către banca de lângă masă și Iosub se luă numaidecât după ea. Tase, repetă ea, după ce se așeză. Ce părere ai tu, să mai stăm? Aici, la cabană?

- Păi, tu ce zici?

- Mă gândeam că n-ar strica dacă ne-am întoarce. Măine împlinim trei săptămîni, consider că ne e de-ajuns. Ce zici?

- Din partea mea... Sigur că-i bine aici, dar de când cu viscolul ăsta...

- Asta ziceam și eu. Nu de alta, dar... Auzi, Tase, se aplecă ea la urechea bărbatului: Tu crezi că facem bine cu... în fine, adică dacă luăm copilul?

- Depinde de tine, mai bine-zis, în primul rând de tine. Eu, ca bărbatul, o să fac și eu câte ceva, dar greul tot tu ai să-l duci.

- Nu de asta, măi frate, asta nu-i o problemă, în ce privește atribuțiile mele, mă descurc eu, n-ai grijă, dar mă gândeam că el, Andreescu, n-o să vrea. Păi, ia pune-te și tu în situația lui.

- Și eu m-am gândit la posibilitatea asta, dar poate că-l convingem pân-la urmă.

- Tot secretul constă-n faptul că noi nu-i pretindem fetei să ia numele nostru. Poate să rămână cu numele lui ta-su, dacă asta-i dorința părinților.

- Eu cred c-o să vrea. N-am discutat chiar despre asta cu el, pe-atunci încă nu-mi venise ideea, dar, așa, când ziceam câte odată că, dac-ar fi fata mea... Mă rog, ca în discuții...

- Și dacă nu vrea? Să zicem că nu vrea, pur și simplu.

- Nu vrea, nu vrea, doar n-o să-i iei copilul cu forța. O să ne mulțumim și noi ca până acum, adică mai vine pe la noi, mai o rochiță, mai știu cu ce, dar sub formă de cadou, adică să nu reiasă că...

- Problema ar fi mai simplă dacă am lua unul de la casa de copii. L-am lua de-acolo și nu ne-am mai complica atâta, că ce-o să zică Andreescu, ce-o să facă Andreescu...

- Ar fi o soluție, numai că...

- Dă-i drumul!

- Dacă se întâmplă următoarea... Dacă Andreescu se supăra pe noi că luăm copil de la orfelinat? Oricum, parcă se obișnuise cu gândul că ai lui sunt, într-un fel, și-ai noștri și, dacă noi ne luăm unul numai al nostru... știi tu cum raționează omul...

- Atunci să ne-o dea pe Doinita.

- Păi, da, dar... Acuma, că tot ai venit tu cu ideea că ar cam fi cazul să ne ducem acasă, hai să plecăm și să-ncepem, în fine, să deschidem discuția, îi invităm la noi într-o seară, mai cu una, mai cu alta și-i punem problema deschis: uite, măi frate, ce ne-am gândit noi, Florica și cu mine... Și să-i spunem verde-n față să vedem cum reacționează. Cel mai bine când pui problema deschis.

- Dar cum plecăm, tu nu vezi ce-i afară?

- Nu chiar în clipa asta, dar cum se face bine, plecăm.

- În cazul asta am putea face cerere pentru două camere. Să aibă fata odaia ei, să învețe în liniște, să, în fine, e mare lucru pentru cineva să aibă odaia lui, separată. Am

scoate banii ăia și-am lua niște mobilă, ^ntâi și-ntâi un pat, am văzut eu niște dormeze bune și ieftine, doar n-o s-o luăm de la ta-su și s-o culcăm pe ziare...

Maxim o căuta pe Cici - așa spusese studenta că o cheamă. Până mai adineauri era și-acum dispăruse. Să întrebe nu putea, în primul rând, nu se făcea să întrebe de cineva care venise la cabană cu altcineva, cu șmecherul ăla cu discursurile, în al doilea rând, nu era sigur că o chema chiar Cici, fiindcă el cu urechile lui îl auzise pe șmecher zicându-i de fiecare dată altfel. Dansase cu ea două dansuri și ceva, aproape trei și parcă-parcă... El îi propusese, bine-nțele, în glumă, îi propusese o plimbare până la cascadă și ea zisese: Dacă mă duci în brațe... Ei ce înseamnă asta decât că da, măcar pe jumătate tot acceptase. Și după aceea, când el, profitând de faptul că ajunseseră în colțul sălii și cu spatele la ceilalți, o sărutase pe gât, ea nu se ferise și nici nu căutase să danseze mai către centrul încăperii, ci: Phiii, ce mușchi ai... și-i pipăise brațele, i le strânsese cât putuse ea și după aceea încercase să-i vâre mâna pe sub pulover, la piept. Însă chiar atunci se pomenise și deșteptul ăla cu țuica lui și cu mâncarea lui și dansul se întrerupsese, așa că ea își retrăsese mâna. Din clipa aceea parcă intrase în pământ. S-o fi dus la mine-n cameră, gândi el. Urcă încet ca să nu atragă atenția. Dar parcă toți din sală se uitau în ceafa lui. Reuși să-și păstreze pasul calm și să nu se întoarcă din drum ori s-o ia la goană, pe scări. Deschise ușa camerei lui, cu inima bătând. Uitase lumina aprinsă. Camera era goală. Își făcu de lucru pe la fereastră, o deschise, o închise la loc. Parcă nu mai bătea vântul ca până acum. Într-adevăr, se domolise, dar brazii vuiiau întruna. Mi-a tras clapa, asta-i. Întredeschise ușa și ascultă. Dinspre camera de vis-à-vis, unde stătea ea, nu se auzea nimic. Ieși. M-o fi așteptând la ei. Dar la ei nu se poate, dă mucea ăla peste noi și iese tărăboi. Ajuns la capul scărilor, se opri și ascultă la ușa camerei nr. 5. Nimic. Deschise. Lumina era stinsă, dar în fascicoul răzbătut din coridor, își dădu seama că, într-adevăr, nu e nimeni. Începu să coboare. Te pomenesti că nebuna s-a dus la cascadă. Pe vremea asta. Coborî scările încet, cercetând sala din ochi - n-o descoperi

- apoi ocoli pe sub scară și intră în coridorașul care ducea la ușa de serviciu. Tavi tocmai ieșea din odaia lui.

- Hai noroc. Nu vii și dumneata la dans? se grăbi Maxim, bătându-l pe Tavi pe umăr și încercând să privească în încăpere.

Tavi începu să râdă. Cu o lovitură de călcâi, deschise ușa larg, apoi, dându-se la o parte.

- Pe dumneaei o cauți? și arată înspre cameră. Maxim ridică din umeri, adică el nu caută pe nimeni, cu atât mai puțin pe o femeie, dar pentru că tot fusese invitat, se rezemă de tocul ușii și privi în cameră - camera era goală și mirosea puternic a obiele, a ciorapi puși la uscat - apoi se întoarse.

- Care dumneaei? își păstră glasul mirat.

- Ce mă-ntrebi pe mine, 'mneata să știi după cine umbli... și Tavi închise ușa la loc, apoi o deschise, stinse lumina și o închise de tot. Răsuci cheia de două ori, și o puse în buzunarul laibărului.

- Nu umblu după nimeni, după cine să umblu, se apără Maxim, calculând cum să-l neutralizeze pe Tavi dacă acesta se leagă de el.

- No, păi dacă nu umbli după nimeni, sănătate bună! făcu Tăvi și o apucă în pas rar și plictisit către sală.

- Ușa asta-i deschisă? întrebă Maxim în urma lui. Tavi se rezemase de tocul ușii dinspre sală și privea. Răspunse mai târziu, fără să întoarcă ochii:

- La ce-ți trăbe ușa aia?

- Ai sictir! se înfurie Maxim. Încercă ușa. Era descuiată. Dădu să iasă, dar se opri. Scoase cheia și o puse și el în buzunar și se surprinse căutând un buzunar ca al lui Tăvi, de laibăr. Observă că ușa are și zăvor:

- Vezi, poate te pune dracu să mă-ncui afară! strigă el înspre Tavi. Încearcă, știi tu ce te-așteaptă. Tavi nu-i răspunse, deși se vedea că auzise.

Maxim deschise ușa de serviciu. Glasul lui Tavi îl ajunsese din urmă:

- Vezi, poate te bagi în grajd, să te pălească v'un măgar...

- Pălește, pe mă-ta, înjură Maxim și ieși.

În camera nr. 1, fata, urcată pe masă, cu un picior dedesubt, fuma și, de sus, nu-l slăbea pe blond:

- N-ai ieșit nici când a fost timp frumos. Ce-ai făcut, ai clocit toată vremea în cameră?

- A, nu, zâmbi el, aruncând zarurile, adunându-le, zornăindu-le îndelung și aruncându-le din nou, foarte atent la ce ieșise. Dacă nu ne-am întâlnit, asta nu-nseamnă... Pur și simplu nu ne-am coincis...

- Va-să-zică, dacă nu nimeream din greșeală aici, n-aș fi știut că ești. Nu-i nostim?

- Ba da, râse el. Cum să nu fie nostim...

- Găsești ceva de râs?

- Ceva... se mohorî el. Numai mie mi se putea întâmpla așa ceva.

- De fapt, mie mi s-a întâmplat, nu ție, îl întrerupse fata.

- N-are importanță, cel care a căpătat bobârnacul eu sunt.

- Bobârnac? De ce? Fiindcă, în loc să intru la toaletă, am nimerit la tine?

Blondul se întunecase de tot. Aruncă zarurile. Dar zarurile nu-l destinseră.

- De ce te-ai ascuns până acum? reluă fata. Ai ceva de ascuns? Vreo crimă, ceva? Nu-ți plac oamenii? Ai ceva cu cineva? Stăm de zece zile în aceeași cabană, sub același acoperiș și să nu ne vedem...

- Ce importanță are? zâmbi el, fără să ridice ochii de la zaruri. Căutai toaleta: poștește, ușa din fund.

- Și, după ce-o să mă folosesc de ușa aceea din fund, pot să vin înapoi? După ce-am să fac ce-aveam de gând să fac, mă pot întoarce la tine? Pardon, la dumneata? La dumneavoastră?

- Domnișoară, spuse el, ocupându-se în continuare de zaruri, eu nu te-am invitat aici, dar nici să te dau afară, nu pot. Totuși, ar fi bine să pleci și să-ți vezi de treburile dumitale. Ai venit aici cu un băiat, cu prietenul dumitale, ocupă-te de el.

- Și dacă am chef să mă ocup de tine? Ai ceva care... mă fascinează, ăsta-i cuvântul! pocni ca din degete. Grozav

m-aș mai ocupa de tine.

- Degeaba, domnișoară, zâmbi el. Mie-mi plac băieții.

- Eram sigură! Tocmai de asta! Cum te-am văzut, mi-am și dat seama că aici e o pâine de mâncat. Am mai lecuit pe vreo câțiva de acest viciu. Nu mă crezi? Că veni vorba: cum te cheamă?

Blondul nu răspunse. Apoi arătă cu capul peste umăr.

- Te-o fi așteptînd prietenul dumitale. Sau prietena, sau altcineva, sunt sigur că...

Fata coborî de pe masă. își ridică pantalonii, băiețește.

- Pe mine mă cheamă Ioana Miteșcu, zise ea cu glas scăzut. Îți spune ceva numele ăsta?

- Miteșcu... Nu, nu cred.

- Dar Mileșcu? Nici? Miceșcu, atunci. Sau Mineșcu. Poate Mijescu. Mixescu. Mizescu?

- Nu, domnișoară, nu. Nici Mizescu.

- Înseamnă că nu sunt eu aceea. Poate că mă cheamă altfel. Dar pe tine cu siguranță că te cheamă... Silviu... Nu? Atunci te cheamă Emil, Emil... Emilian? N-am nimerit. Înseamnă că te cheamă altfel, cu totul altfel. Mai bine-zis, că nu ești Emil.

- Ușa din fund, domnișoară, arătă blondul cu capul.

- A fost o convorbire interesantă, domnule, făcu ea o reverență. Voi păstra amintirea ei în cele mai secrete straturi ale...

- Și eu, domnișoară. A fost plăcut pentru amândoi.

- Atunci, la bună vedere, domnule Opreș.

- La bună vedere, domnișoară Mixescu. Să vă conduc?

- A, nu, de ce să vă deranjați, nimeresc și singură, deci ușa din fund, domnule Alexandrini.

- Exact, domnișoară Alexandrescu.

- Întâmplător acesta este numele meu, domnule... domnule...

- Absolut din întâmplare, și al meu. Fata izbucni în râs și-i întinse mâna. Blondul se grăbi să se ridice de pe

scaun și să i-o sărute ceremonios.

- Nu-i așa că dacă nu-ți spuneam ce anume căutam pe coridor, chiar dacă ai fi înțeles că asta căutam, nu-i așa că dacă n-am fi discutat despre asta, nu-i așa că altfel, altfel ar fi?...

Blondul ridică din umeri. Nu răspunse.

- Păcat, zise fata. Păcat, cred că ești un om bun...

- O-ho, râse el. Dacă m-ai cunoaște...

- Poate că nu neapărat bun dar... îmi pare rău că am ratat.

- Mărturisesc, și mie îmi pare rău. Dar nu se mai poate face nimic. Am început prost, are să meargă prost.

- Chiar dacă ne-am mai cunoaște o dată? Uite, eu ies și tu stai cum stăteai când am dat peste tine și eu intru, dar nu mai zic: pardon, credeam că-i toaleta, zic altceva, de pildă: nu vă supărați, dumneavoastră sunteți cumva domnul Popescu? Ce zici, încercăm?

- Să încercăm, acceptă el.

- Bun, va-să-zică eu ies...

Și fata ieși. Închise ușa după ea, auzi cum blondul mișcă taburetul, semn că se așează. Așteaptă zornăitul zarurilor și, când îl auzi, porni în vârful picioarelor spre sală.

În cușca barului, Alaci ciocnise vreo cinci păhărele cu sasul. Ajunseseră să se bată pe umăr și să bea bruderschaft, fără să se verse nici o picătură. În cele din urmă, cedă insistențelor noului său prieten și promise că urcă s-o aducă și pe Damiana, dar mai întâi să vadă dacă poate fi trezită. Dacă da, atunci o să mai facă un drum cu o cană de moare de varză și după aceea or să coboare împreună.

- Dar să știi, dacă nu se poate, dacă încă nu-i... mă rog odihnită, n-o scol, să știi.

- Să încercăm! încercarea moarte n-are. Da-i păcat să nu se distreze și dânsa un pic, zău că-i păcat.

- Scoate moarea aia și, dacă-i în regulă, i-o duc, dacă nu, o beau eu, pe toată.

Alaci goli întâi țuica din păhăruț, se strâmbă, se șterse la gură cum îl învățase sasul - care zicea ca ștersul la gură, după țuică, face aproape jumătate din valoarea

băuturii - ieși din bar și porni să urce scara.

Atent să nu se împiedice de trepte, - era binișor amețit, dar grozav de bine dispus - urca, privind unde calcă. Și tresări când dădu cu ochii de Tavi care se așezase comod, pe-o coastă, pe a cincea treaptă. Tavi ședea pe-o coastă, cu un deți în mână, și cânta pentru sine, cu ochii închiși, cu căciula dată pe ceafă.

- Beee Murăăăă ji beeeee Dî-îr-naaaa-a-vieeee...

Alaci îl ocoli cu grijă, trecu de el, privindu-l mereu.

Dar când ajunse la capătul scărilor, se opri. Și ascultă. De aici, Tavi nu se vedea. Dar se auzea, parcă și mai limpede.

- Beee Murăăăă ji beee Dî-îr-naaaa...

Te pomenști că... și Alaci își duse mâna la inimă. Tocmai el, care... Damiana... Tocmai el să fie...

Porni cu pas șovăitor către camera lor. Dar în ușă, se opri și ascultă iar. Glasul lui Tavi se auzea și mai puternic și mai limpede, aici, probabil condus de casa scărilor, ori din altă pricină, dar parcă Tavi ar fi cântat la urechea lui, Alaci.

- Beee Murăăăă ji beeee...

XXXII

- Scoal' de-acolo, nenorocito, imediat să te scoli! Începu el să strige în șoaptă găjăită de cum deschise ușa. Scoal', să vezi ce-ce-ce... ce ispravă ai făcut, curva dracului, oafă ordinară, curvă împuțită!

Nu nimeri de prima dată cheia ca să încuie pe dinăuntru, apoi își aduse aminte că mai întâi trebuia să aprindă lumina. O aprinse. Damiana înălțase capul și-l răsucise către ei, dar când izbucni lumina, dădu să-și acopere ochii - de altfel închiși - cu un colț de pătură.

- Nu te-acoperi, crucea mă-tii, nu te-acoperi! și smulse pătura, întâi o azvârli pe jos, apoi, ca și cum pătura ar fi purtat o mare parte din vină, începu s-o arunce cu piciorul, dintr-o parte în alta a camerei, în timp ce Damiana, în cămașa ei de noapte, străvezie, se ghemuise în colțul patului, trăgând instinctiv de poale, s-o lungească, se

străduia să deschidă ochii, toți mușchii obrazului se concentraseră în acest scop, dar pleoapele umflate rămâneau în continuare lipite. Să-să-să... să vezi ce mi-ai făcut, m-ai nenorocit, crucea mă-tii de oafă, de ordinară ce-ce-ce ești!

Alaci apucă pătura și-o aruncă pe pat. Grăbită și orbește Damiana o înhață și se acoperi cu ea.

- Ce Dumnezeu?... Ce s-a?... întrebă ea, mai degrabă închiudată de faptul că pătura nu se lăsa mâinilor ei iar ochii refuzau să se deschidă. Ce s-a mai întâmplat? reuși ea să se acopere și pleoapele se despicară. Dai buzna, așa...

- Mai faci și pe indignata, ai? răbufni Alaci care păreacă abia așteptase indignarea ei, ca el să poată duce mai departe furia. Scoal' imediat de-acolo! Acu să te scoli!

- Da' de ce, draaagă? se miră Damiana, lung, potrivindu-și o pernă la perete și învelindu-se în pătură.

- Tocmai de-aia! Ca să afli! De-aia să te scoli! Nu așa, nu așa, scoal' de tot și pune ceva pe tine, nu-mi sta aici ca la bordel! Tu n-auzi? Cu cine vorbesc eu?

- Stau bine și-așa. Nu vezi ca m-am învelit?

- Dă-mi o țigară, ceru el cu glas dintr-o dată muiat. Unde crucea mă-tii ți-ai pus țigările?

Le găsi singur și aprinse cu stângăcie. Îi arunca apoi Damianeii pachetul și bricheta. După primul fum, începu să tușească, părea că vrea să se înece cu adevărat, ca să aibă prilejul să se înfurie și mai tare, să se mânie pe dinafară, dacă și-ar fi dat drumul și ar fi făcut scandal, poate ca ar fi fost mai bine, s-ar fi îndepărtat spaima ori s-ar fi întors pe cealaltă parte. Renunță la tuse. Nu mergea. Vru să se plimbe, dar nici plimbatul n-avea rost. Se opri dinaintea peretelui gol din dreapta sobei, ca în fața unei ferestre. Vedea ceva afară și ceea ce vedea îl mai îndepărta de neli-niștea de adineauri. Își descoperi pe ecranul peretelui umbra capului și se agăță cu deznădejde și încântare de umbră, răsucind capul încetișor, până ce torțile urechilor se îngropau, iar în locul lor răsărea, parcă tremurător, parcă adulmecând, nasul. Întîi se scufundau urechile și abia după o vreme ieșea la iveală nasul. Nu le putea ține pe amândouă în același timp. O auzea, ca din vată, pe Damiana, care întreba ceva, repeta întrebarea, parcă zicea că nu se poate

să fie grav, deși ea habar n-avea despre ce era vorba, oricum, se pornise să vorbească și vorbea așa cum numai ea știa să nu tacă, trăncănitor și adormitor, în asemenea împrejurări, puteau să iasă din gura ei cele mai spurcate înjurături, nu erau cuvinte grele, de fapt, nici nu erau cuvinte, ci doar imitații ale cuvintelor, așa cum copiii, când se joacă de-a limbile străine, inventează tot felul de alăturări de sunete, care nici pentru ei nu înseamnă nimic, așa și Damiana, acum, ca și în alte dăți, se juca, inventând pentru plăcerea ei și pentru plăcerea de a nu tăcea, cuvinte și propoziții și întrebări și mirări și muștrări care n-aveau nici un înțeles, pentru nimeni, cu atât mai puțin pentru Alaci, a cărui singură preocupare, acum, era să-și scoată din pata capului, în același timp o ureche și nasul. Nu se putea, urechea dreaptă și nasul, pe dreapta, erau chiar mai rele decât brațele unei balanțe, pe acelea poți să le ții, poți să le faci să se suporte, în aceeași clipă, la același nivel, dar nasul și urechea dreapta...

Pereții cabanei vibrau gros la anumite sunete ale magnetofonului, din sală, parcă și sticla ferestrei zăngănea, dar la alte sunete și, din când în când, răzbătea câte un hohot de râs femeiesc, desigur, actrița, ea râdea așa, apoi un glas de bărbat care cerea ceva, nu se înțelegea anume ce, dar insista, ritmic.

- ...o nuntă... jos... ajunseră la urechile lui Alaci cuvintele femeii.

Se răsucii, mânios că trebuie să se despartă de peretele pe care, în cele din urmă ar fi împăcat urechea dreaptă și nasul.

- Pe banii mei! strigă el și glasul îi ieși pițigăiat. Eu am fost fraierul, eu am dat de băut! Scroafă ordinară!

Damiana clipea, întrebătoare, prin fum.

- Care, banii tăi?, făcu ea după un timp. De ce pe banii tăi?

- De-aia! Uite-așa, de fraier! ziceam că... i se prinse glasul. Și uite ce-a ieșit! Un rahat, asta a ieșit.

Damiana continuă să-l privească întrebătoare. Nu pricepuse, dar știa că Alaci nu va răbda să nu spună. Orice, dar să reproșeze, să înjure, să roage - dar n-o să tacă.

Alaci se așeză pe taburet. Țigara ardea singură, cea mai mare bucată din jar căzuse pe jos, pe podea și fumea acolo, dar mai rămăsese un strop care făcuse ca foița să fumege subțire, într-o parte. O să mă-njure și pentru că i-a căzut jarul... gândi Damiana cu veselie. Ce-o să mai înjure când o să bage de seamă că i-a căzut jarul și că...

- Îsta-i blestemul lui Miron, crucea mâinii lui de porc! zise Alaci cu durere. Când te blestema el, puteai să fii sigur că se împlinește, turnătorul dracului. Când te blestema, se și întâmpla ce zicea el, când te blestema, era ca și cum te-ar fi însemnat pe viață...

- Care Miron? întrebă ea încet, așteptând cu teamă ca întrebarea ei, ori să-l facă pe Alaci să se mai liniștească și apoi să povestească, ori să se scufunde în înjurături, - pe ea s-o înjure.

Dar ce-o să iasă când o să-și dea seama că i s-a stins țigara... gândi ea, amuzată.

- Și, culmea e că chiar pe banii mei, crucea mării lor de-de-de-de... Adică și cu banii luați!

Damiana aștepta în liniște. Știa că trebuie să aștepte. Deodată, Alaci se ridică pe jumătate de pe taburet și se aplecă spre ea:

- Cum ajungem acasă, te duc la doctor. Să-l dai imediat afară. I-me-di-at! Cum ajungem acasă, îl dai afară! Crucea mării lui de-de-de-de... Afară!

Neștiind despre ce vorbea Alaci, dar știind că dacă-l va întreba, n-o să afle nimic imediat, ba o să-l ațâțe și mai rău (are să spună el singur, la timpul potrivit), Damiana își încorda auzul ca să deslușească ce melodie se auzea de jos. Era parcă una cunoscută, însă până aici ajungeau numai stropi din care, uneori, credea că reconstituie "Sugar, Sugar", care-i plăcea grozav și învățase și cuvintele pe care Ton i le tradusese; dar, din alte frânturi, parcă ar fi fost altă melodie, când cea cu Arca lui Noe, când una ungurească, habar n-are cum îi zice, dar frumoasă și aceea.

...parcă dracul și-a băgat coada, să-mi iasă toate pe dos. Parcă dracul și-a băgat coada, să se îplinească blestemul lui Miron, crucea mării lui de jigodie. Numai fiere era, de douăzeci de ani se scremea să avanseze și tot

nimic și de-aia era numai fiere. Și-i trăgea, în celulă, cu lupta de clasă: gata, s-a terminat cu dictatura, nu mai suntem dom' comisar și bă, ăla, agent simplu, gata cu să trăiți acu suntem toți egali, acu se vede cine era capabil și cine nu... crucea mamii lui de nenorocit, își văzuse visul cu ochii, să-mi spună mie și să-i zică generalului Ilie boșorog și să-i spună lui Codarcea, care, oricum, fusese aproape ministru, să-i spună lui Codarcea Niculiță, bă Niculiță, așa-i zicea și se umplea tot de fericire că avea ocazia să se tragă de brăcinar cu cei pe care, înainte, nici măcar nu-i văzuse, dar făcea-n nădragi numai când auzea de ei... Și gura aia a lui, nenorocita... S-a luat cu unul, un jandarm de prin Dorohoi, Stevciuc ori Staiciuc, Staiciuc Haralambie, așa-l chema și, într-o zi, se ia la ceartă cu Miron, pentru un supliment ori pentru o înscriere la tun și se ceartă ei ca-n celulă și se mai și înjură, că nici Staiciuc n-avea gura sigilată, și nu s-a lăsat nici el și i-a zis câteva, ceva în legătură cu niște jidoavce pe care ăsta, Miron, după ce le luase toate lucrurile și aurul și le promisesse că le face scăpate dacă-i dau lui aurul, le-a ținut într-o pivniță, încuiate, vreo zece zile și le-a regulat și alea credeau că scapă cu viață, dar Miron, după ce-a pus laba pe lucrurile lor și s-a săturat de ele, după zece zile, le-a luat pe câte una și le-a împușcat în ceafă. Trei sau patru fete tinere, le-a împușcat în ceafă și după aia, că nu știu ce, c-au fugit de sub escortă... în fine, căcaturi de-ale lor cu de-alde astea se ocupa domn' Miron... Asta i-a spus Staiciuc, de alea trei sau patru jidoavce, știa el de unde știa, se pare că Miron nu fusese condamnat și pentru povestea cu fetele alea, în fine și Miron se face ca varul și zice, asta i-a zis: Să dea Dumnezeu mâine să te liberezi cu picioarele înainte! Așa i-a zis: mâine să te liberezi cu picioarele înainte!

- Și?... îi scăpă Damianeii întrebarea, urmărise atentă povestea cu Miron și Staiciuc.

Alaci ridică privirea hăituită. Toate ridurile, parcă și pielea capului, cheală, se adunase în jurul ochilor.

- Și, a doua zi, când ne scoate la aer, ăsta, Staiciuc, nu știu cum, cade pe scară și se lovește la ceafă și moare peste juma' de ceas, la infirmerie.

- Vai de mine, îşi făcu Damiana cruce.

- Aşa a fost... oftă Alaci. Şi, după ce ăla moare, porcul de Miron, zice în celulă: Aţi văzut că s-a-implinit? Când blestem eu pe cineva, nu există să nu se împlinească!

- Şi nu i-aţi pus pătura-n cap?

- Vorbeşti şi tu să nu taci. Păi, ştii ce groază a băgat în noi? Să nu ne blesteme şi pe noi? Şi a început Miron să ne terorizeze, să-şi bată joc de noi, să ia el ce era mai bun din suplimente, să ne vămuiască ţigările şi ce avea fiecare mai bun din pachete, - era într-o perioadă când se dăduse drumul la pachete şi la scrisori - în fine, a început să fie el mai al dracului decât Trîmbiţaş. Şi nu cârâia nimeni - dacă ne blestema şi pe noi?

- Şi? Şi ce s-a mai întâmplat?

- Şi, într-o zi, vine unul nou, adică din altă celulă, Mălureanu îl chema, de pe la Constanţa. Mălureanu stătuse multă vreme la spital şi venise cu sarsanalele pline de medicamente, de polivitamine, avea şi vreo două mii de ţigări. Şi Miron îl ia în primire, de la uşă, să-i vămuiască sarsanalele. Mălureanu, nici una nici două, îl înjură de mamă şi-i zice să sune retragerea. Cineva care-l ştia pe Mălureanu, i-a suflat să nu-şi pună mintea cu Miron, să-i dea ce-i cere, să nu se pună contra, altfel jigodia îl blestemă şi blestemul se împlineşte. Mălureanu începe să râdă, împarte ţigări la toţi din celulă, câte-o treită de cap de locuitor şi lui Miron nu-i dă. Ia să văd, zice Mălureanu, ce-o să fie dacă nu-ţi dau ţigară, să văd ce-o să mă blestemi. Şi-atunci Miron zice: Să dea Dumnezeu să-ţi stea ţigara-n gât, şi până când i-oi zice eu să iasă...

- Blestem din ăsta... clătină Damiana din cap. Şi?

- Păi, vezi, dacă nu mă laşi să termin? Şi, cum zic, nici n-apucă Miron să termine vorba, că Mălureanu prinse să râdă. Şi aici e chestia interesantă: cum râde el ca un apucat, nu ştiu cum face, că se îneacă cu fum, ori îi intră pe gât nişte firicele de tutun, că numai ce începe să tuşească, întâi am crezut că-i vorba de tuse obișnuită, tuse de răs. Şi râdeam şi noi. Dar Mălureanu dă-i şi dă-i şi nu se mai poate opri, îi curgeau lacrimile cât pruna şi se ţinea de paturi şi tuşea de să-şi dea maţele afară, făcea semne către

noi, că adică nu-i nimic grav, că-i trece, dar nu-i trecea deloc, nu mai primea aer, când trăgea aer în piept, hârâia ca o altă aia și se ținea de pat și nu se mai...

- Să-i fi dat niște apă și-un pumn după ceafă, asta se întâmplă când înghiți strâmb, și eu am pățit de câteva ori...

- Aiurea, ai pățit și tu, pe dracu-ghem! Păi eu ce-ți tot spun, că nu era tuse obișnuită, că era de la blestem!

- Blestem! Coincidență, ce blestem!

- Coincidență, ai? Să zicem că a fost coincidență.

Dar ce mai zici de faptul că Miron, cum a pus mâna pe Mălureanu, - i s-o fi făcut milă, ori voia să ne arate că, într-adevăr, are puterea asta - cum a pus mâna pe el, Mălureanu s-a potolit. Pe moment.

- I-o fi dat un pumn după ceafă și i-a sărit din gât ce i s-o fi oprit acolo.

- Ei, uite că nu i-a dat nici un pumn, doar eram acolo, la un pas de Mălureanu. I-a pus mâna pe spate și Mălureanu s-a domolit imediat. Asta-i. Și-i zice Miron: Acu dă sarsanalele alea-ncoace, să mă servesc și eu... Și Mălureanu i le-a dat și Miron și-a luat ce-a vrut.

- Eu tot nu cred. O fi fost coincidență, cum am mai zis. Și cu ăla care a murit și cu ăstălalt care s-a înecat. N-am mai auzit să se împlinească blestemele chiar așa.

- N-ai auzit tu. Dar să știi că ăsta, cu Miron, e fapt autentic. Generalul nu ți-a povestit niciodată? Era și el acolo, când cu Staiciuc și cu Mălureanu.

- Nu mi-a povestit nimic. Și pe tine? Ziceai că și pe tine.

Alaci se ridică de pe taburet, făcu doi-trei pași, apoi se așeză pe dunga patului, la picioarele femeii, cu buzele tremurând.

- Acum cred și mai tare ca atunci. Cu Mălureanu și cu Staiciuc aveam și eu îndoieli, și eu ziceam că s-ar putea să fie coincidențe, că n-o fi el, Miron, chiar în legătură cu dracul, de să i se împlinească blestemele pe moment. N-am spus la nimeni ce gândeam, dar așa gândeam. Sigur că atunci când m-a blestemat și pe mine, m-am speriat, am intrat la idei, dar cum blestemul era, ca să zic așa, pe termen lung, am zis că n-o să se întâmple nimica fiindcă el

mă blestemase într-un fel care, cum să zic, era puțin caraghios, nu era la obiect, vreau să zic.

Damiana tăcea. Dacă l-ar fi întrebat, Aiaci ar fi întârziat, ar fi ocolit ori n-ar fi spus deloc.

- Mă culc la loc... suspină ea, potrivindu-și perna la capătul patului. Dacă n-ai nimic împotriva, adăugă, abia acum înțelegând că Alaci s-ar putea supăra, doar nu numai pentru poveștile cu Mălureanu și Staiciuc și Miron o trezise el.

Dar Alaci nu protestă. Părea că nici nu auzise, nu văzuse ce face Damiana. Stătea acolo, pe taburet, cu privirea aplecată ca asupra unei table de șah. Și nu se hotăra ce mișcare să facă.

Ce mișcare să mai facă? gândi ea, continuând să-l privească. Știe că-i gata bătut și nu există nici o ieșire. Și știe că nu există. Cel puțin Ton căuta ce nu era de găsit, glumind, luându-se și pe el peste picior. De Ton puteai zice că face haz de necaz. Și Gică la fel. Gică înjura, căuta floricele, iar faptul că-i reușeau floricelele, îl mai împăca. Mircea Costan bea. Medicinal. Oricum, făcea ceva, dădea din coate, să nu moară chiar cu brațele cruciș. Poate fiindcă erau tineri. Dar alde Puiu... Ori generalul... Când vine câte ceva peste ei, zici că se întind la pământ și nu mai așteaptă decât să moară. Acum Puiu parcă nu mai așteaptă să moară cu brațele cruciș. Caută ceva de care să se agăte, măcar ceva de care să vrea să se agăte, ceva de care, cineva în situația lui, să știe că, dacă ar întinde mâinile, dacă ar avea putere să întindă mâinile, ar putea să se prindă. Și parcă nu. Chiar de-ar vedea, chiar de i-ai băga sub nas, la îndemână, ceva de prins, de agățat, tot n-ar. E bătrân. Nu ca vârstă. Ton zicea că unii se nasc bătrâni. Și că alții mor la nouăzeci de ani tineri. Eu nu știu dacă-s bătrâni. Nu știu dacă-s tineri. Dar nu m-aș lăsa. Măcar cu gândul. Ton zicea că asta-i principalul: să nu te lași, în gând. El zicea că chiar dacă moartea te-a pătruns pe jumătate, dacă tu, în gând, zici că nu, că nu ești mort, moartea se trage îndărăt. Ton zicea că secretul cu moartea e să nu-ți propui termene definitive. Adică să zici: dacă ajung să fac cutare treabă, pot să mor. Și, după ce-o faci, să zici că asta e tot ce-ai

vrea tu și să nu vrei să-ți mai propui un termen. Zicea că singura minciună fără păcat e când nu te ții de cuvânt față de moarte. Și încă multe altele. Ton. El e tânăr. Și Gică.

Dar Puiu. Poate că de asta am și acceptat. Ton zicea că eu sunt mamă, nu numai față de copilul meu. Zicea Ton că sunt unele femei care, chiar dacă n-au copii și n-or să aibă niciodată, sunt pe dinăuntru mame. Ton zicea că eu de-aceea n-am prea refuzat bărbații care întindeau mâna la mine, Ton zicea că și față de general mă purtam ca o mamă, deși avea cu patrușcinci de ani mai mult. Poate. Dar poate nu. Nu mai știu. Din afară s-o fi văzând mai bine. Ton zicea că și față de el mă port matern, dar eu știu mai bine. Poate față de ceilalți dar, față de Ton, mama nu eram eu, ci el. El știa totul și eu nimic și nici atunci când aș fi putut să fiu doar femeie, nu și mamă, Ton era cel care. Nu știu de ce, poate că nu-i chiar adevărat, dar așa mi s-a părut. Dar cu Puiu e aproape sigur. De asta m-am și măritat cu el. Și am să-i fac și copil și are să fie al lui. Am să-l obișnuiesc să știe că-i al lui, fiindcă nu contează cine-l face, contează cine-l vrea și cine-l crește. Contează cine zice că-i al lui. Și ăla cu sămânța lui are să fie ca și cum n-ar fi trecut niciodată prin apropiere. Și nici n-a trecut. A fost de parcă nici n-ar fi fost. Fiindcă el se gândea la ale lui și eu la ale mele. Și el nu știa la ce mă gândesc eu și ce vreau. El nu știa nimic din ce gândeam și ce voiam eu. Și de-aceea. Pentru el, eu am fost una din alea, multe, care stau la coadă la ușa lui, ca după aceea să aibă la ce se gândi o viață întreagă. Credea că și eu am stat la coadă și că, dacă mi-am primit sfertul de chil, lucrurile sunt rezolvate. Și n-a zis ba nici când i-am pus banii pe noptieră. Ton zicea că sunt bărbați de meserie. Și nu-l credeam. Și uite că există. O să-și facă o casa nouă și-o să-și dea copiii la școală. Când o să se retragă... N-a zis nimic de bani, deci l-am mirosit de la început. Că-i de meserie. Asta-i meseria lui, alta n-are și nici nu vrea. Așa că, nu-i datorez nimic și în nici un fel.

Și Puiu. Cât a fost el de-al dracului, înainte și prin câte a trecut - și a trecut prin destule - și a știut să se descurce și acum să se lase el doborât de prostia aia cu

blestemul...

- Ce ziceai tu că te-a blestemat? întrebă ea, fără să dea impresia că o chiar interesează, ci doar așa, că veni vorba.

Alaci ridică fruntea. Aștepta de multă vreme întrebarea. O aștepta cu speranță și cu teamă, teamă îi era și de tăcere, dar mai puțin sau poate altfel.

- Crucea mamei lui de jigodie!, porni el la câteva secunde după întrebare, ca și cum întrebarea l-ar fi trezit din cu totul alte gânduri. Jigodia dracului, atunci ziceam că a aruncat și el o vorbă, ca omul la furie și, uite că...

- Ce-a zis, cum zici că te-a blestemat? insistă Damiana.

- Stai un pic, ridică el palma. Uite cum a fost, asta ca să pricepi că, de fapt, eu am fost de vină, dar nu mă gândeam că... că o să ajungem până la... El vorbea, povestea câtorva din celulă, povestea despre copiii lui, avea o fată și-un băiat, era grozav de mândru de băiat care, după ce făcuse armata la lopată, reușise să reintre la facultate și era pe vremea aceea în anul cinci la Medicină și zicea că descoperise el nu știu ce microb sau așa ceva, poate că nu chiar microb, dar ceva pe-aproape, nici el nu știa bine dar zicea că abia când s-a dus la un profesor de-al lui și i-a spus ce-a descoperit el, profesorul i-a zis că chestia aia, microb ori ce-o fi fost, mai fusese descoperit o dată, cu câțiva ani în urmă, de-un american, dar n-a râs de el, l-a întrebat cum a făcut de-a ajuns la concluzia asta, că, chiar dacă nu descoperise nimic nou, n-avea de unde ști că i-o luase înainte americanul și l-a luat pe lângă el, să lucreze în laborator. Și mai târziu, mai descoperise o chestie, și în momentul acela, el, băiatul, și cu profesorul lui cercetau să afle dacă și asta mai fusese descoperită de alții ori era descoperirea numai a lor. Eu eram pe-aproape și dracul mă pune și zic: Felicitări pentru băiatul ăla mare, ai un savant în familie, dar nu ne povestești și de ăla micu?, zic eu, mai bine n-aș fi zis și el: Care ăla micu, n-am decât un băiat, ăsta de v-am povestit și-o fată, fata are opșpe ani... și eu zic: Îla micu, de... cât să aibă, vreo opt ani, zic și el zice: Care, opt ani, că-s arestat de treispe ani, zice Miron, și eu

zic: Păi n-ai avut vorbitor confidențial în '52, la Canal?

- A, da, povestea și Mircea Costan, dacă îndeplineai nu știi câte norme, îți dădea din ăsta, confidențial, o juma de oră sau o oră, cu nevasta...

- Rahat, că mai puteai face ceva după alea trei norme, câți nu s-au curățat pe chestia asta, că trăgeau ca nebunii, trei luni în șir, câte trei norme zilnic, numai să li se dea voie să umble cu mâna pe sub fusta nevestii, o juma de ceas...

- Tu... n-ai încercat?

- Eu? Doamne ferește! În primul rând că la mine n-avea cine să vină, ți-am mai spus doar. Și-n al doilea rând, eu de-abia îmi făceam norma obișnuită. Îmi ieșeau ochii până-mi scoteam mâncarea, dacă nu făceam norma, nu-mi dădea porția și dacă o făceai sub jumate, noaptea stăteai la izolare, în picioare, și dimineța, hai, dar la lucru...

- Și Mircea spunea că...

- Lasă-mă să termin. Așa că zic eu de vorbitorul confidențial, aiurea, la noi, la Saligny, nu se dădea așa ceva, numai la Poarta-Albă și parcă la Năvodari... Și zice el: Ce vorbitor confidențial, la noi nu s-a dat vorbitor confidențial. Și eu: Aiurea, zic, am avut și eu și, la "apartamentul" de alături, erai tu cu nevastă-ta, v-am recunoscut după glas, pe amândoi, pe nevastă-ta n-o chema Minodora? Ba da zice, Minodora. Și nu-i puțin răgușită și nu-l poate zice bine pe s? Ba da, zice Miron. Și-atunci, de ce minți că n-ai avut confidențial, eu eram cu Silvia, îți pot spune și data, e-ra pe 5 noiembrie... Atunci am avut vorbitor simplu, zice Miron, simplu, ne-a lăsat numai vreo cinci minute, abia am apucat să aflu ce-i pe-acasă... Lasă-te de goange, zic, ai avut și simplu, dar după aia te-au dus la baraca pentru confidențial, eu eram cu Silvia la 7 și tu cu Minodora ta la 8, de ce nu recunoști? Toți din celulă erau acum cu ochii pe noi. Zice Miron: Pe libertatea mea, uite, să n-apuc să mai ies de-aici, dacă am beneficiat vreodată de confidențial. Atunci ce căuta nevastă-ta la 8?, zic. Și am și văzut-o, zic, știi doar că pereții ăia de scândură erau ciur, gardienii obișnuiau să intre în câte-un "apartament" gol și să tragă cu geana, să vadă și ei de ce-i în stare unul care trei luni de zile a făcut

câte trei norme. N-am făcut niciodată trei norme, zice Miron. Am încercat, dar n-am putut, după o săptămână m-am lăsat. Vezi, zic, ai început să mărturisești, de ce te-ai apucat de trei norme, dacă nu pentru confidențial?, zic. Păi am vrut, la început, dar n-am putut să mă țin. Minți, zic, cine nu te știe pe tine, tu ai fost ajutor de brigadier și ți-ai făcut singur rost de alea trei norme. Nu-i adevărat, zice, n-am avut confidențial. Eu nu pot jura că te-am văzut pe tine alături, zic, pe gaura aia o vedeam numai pe nevastă-ta, ea era cu fața către noi, eu nu eram bun de nimica cu Silvia și-atunci ce să facem, hai să ne uităm la ce fac vecinii, zic, și la 8 erai tu cu nevastă-ta și nici nu se cunoștea că ai făcut trei norme, lucrai ca la foc, zic eu și celula începe să râdă. Miron se face vânat. Adică ce vrei tu să zici, zice, că nevastă-mea a fost acolo, la baraca aia, la bordelul ăla? De ce bordel, zic, doar era cu tine, zic, cu bărbatul ei, zic. Minți, zice, eu n-am fost niciodată la baraca aia, nici nu știu să fi fost la noi o baracă de asta și-n ziua de 5 am avut vorbitor simplu și nici ăla ca lumea, zice. Eu nu susțin că erai tu, zic, dar pe Minodora am văzut-o, uite, poți s-o întrebi și pe Silvia, când ne liberăm, zic. Era cu un bărbat. Eu am zis că ești tu, dar dacă tu zici că nu erai, treaba ta, zic, tu îți acuzi nevasta...

- De ce-ai făcut asta? întrerupse Damiana, apoi se lăasă pe pernă, istovită.

- De ce! De tâmpit, de-aia! În primul rând că așa ceva nu se face-n pușcărie. Să zici rău de femeia altuia. Chiar dacă știi tu ceva. Nu se zice, e lege. Și-n al doilea rând, chiar cu Miron să mă iau în bețe... De tâmpit, asta-i...

- Și?

- Și! făcu Alaci cu ciudă. Păi și, că m-a blestemat... Și, uite că s-a împlinit. Cum să nu se împlinească. Dacă ar fi zis ceva de bine, dacă ar fi merit, cum se zice, nu s-ar fi împlinit. Dar când e vorba de rău...

- Dar cum te-a blestemat, dragă, ce-a zis, cum anume?

Alaci făcu un gest de lehamite. Se ridică, luă altă țigară, o frecă îndelung între degete. Damiana se ridică în capul oaselor, îi luă bricheta din mână și-i întinse să

aprindă. Alaci însă refuză și azvârli țigara pe masă.

- Poate că n-o fi chiar... încercă el să-și facă curaj. Poate că numai așa, fiindcă... Zic de blestem. Dar chestia cealaltă, de aia bag mâna-n foc. Poți să stai ani întregi lângă un om și să nu știi cine-i, să nu-ți dai seama că l-ai mai cunoscut. Și încă ce împrejurări. Credeam că n-o să-i uit niciodată pe ăi care ne-au bătut, ne-au... Și, ca să vezi, tocmai eu, care vorba aia, sunt de meserie... Stau aici de-atâtea zile, îl am sub nas de cel puțin două ori pe zi și nu-l recunosc.

- Pe cine, dragă?

- Pe cine! Mai și întrebi!

- Te pomenești că Miron...

- Miron, pe crucea mă-sii, nu de Miron vorbesc, Miron e cu blestemul. Dar vorba e ce anume, cum anume m-a blestemat Miron...

- Păi eu ce te tot întreb de-atâta vreme?

- Mă întrebi! M-a blestemat... dă-l în crucea mă-sii, hai să admitem că nu-i vorba de împlinirea blestemului, dar uite că eu, care, vorba aia, sunt de meserie, nu văd, nu-mi dau seama că porcu-ăsta, armăsar-ăsta... De Tavi vorbesc, ce crucea mă-tii te prefaci că nu pricepi! izbucni el. Ori nu-ți spune nimic numele ăsta? Tavi? Ai fi în stare să pretinzi că habar n-ai cine-i Tavi!

- Bine, mă dragă, dar tu... tu ai... Tu m-ai trimis, nu?

- Nu de trimis e vorba, fă tâmpito, ce dracu' nu pricepi, aia-i altă chestie, nu de trimis vorbim! Trimisul, mă rog, hai să admitem că ține de blestem, că s-a împlinit blestemul, dar poate că-i o simplă coincidență, doar am mai spus. Dar asta-i, cum de nu l-am recunoscut pân-acum. Cum de... Știi ce-a zis Miron atunci? Când m-a pus dracul să zic că am văzut-o pe nevastă-sa că se regulează cu un caraliu, la confidențial? Că la urmă am zis că, într-adevăr bărbatul ăla nu putea să fie el, Miron, fiindcă bărbatul care era cu nevastă-sa era în uniformă și o fi fost el, Miron, brigadier, dar nici chiar așa, chiar să poarte uniformă de me-a-i... Că așa am zis până la urmă, că Minodora lui era la confidențial cu un caraliu... Și-atunci Miron a zis: Să-ți dea Dumnezeu ție ce mi-ai zis. Ție să-ți dea Dumnezeu copil

de la caralii...

Damiana aruncă pătura și se ridică din pat. Întinse mâna după haine, luă puloverul, dar se așeză pe dunga patului, cu puloverul în mână. Vru să întrebe ceva, dar nu mai întrebă, își trase puloverul peste cămașa de noapte.

- Dă-mi fusta, ceru ea, și Alaci i-o dădu fără să se uite, nici la sută, nici la Damiana. Ba nu, pantalonii, se răzgândi ea, Alaci îi dădu pantalonii, însă ea își îmbracă fusta, își trase, de deasupra, cămașa de noapte care era mai lungă. Apoi se așeză la loc. Zici că Tavi ți-a fost caraliu. Unde? întrebă ea.

- În Baltă... răspunse Alaci, resemnat. Ți-am povestit, ăsta-i ăla care a vrut să mă-mpuște.

Damiana rămase o vreme nemișcată. Apoi, răgușită:

- Îla era în termen, așa mi-ai spus, că era în termen, nu caraliu, tu mi-ai spus că era soldat în termen.

- Căprar, dă-l în crucea mă-sii, căprar era, trebuia să se libereze-n toamna aia.

- Atunci nu-i caraliu.

- Tot un drac, crezi că ai în termen erau mai breji? Uite, exemplul îl ai acum. Tavi e domn căprar de-a vrut să mă-mpuște. Și, bagă de seamă, se potrivește și ca vârstă.

- L-ai întrebat unde-a făcut armata? Poate că nu-i el. Poate că ți s-a părut.

- Ce părut, am eu antenele mele, nu mă poate duce nimeni, m-a tras el în piept atâtea zile, dar acum, gata: el e.

- Și dacă nu-i? Trebuia să-l întrebi, să-i iei pe departe, să nu-și dea seama unde vrei să-l aduci și ce vrei de la el...

- Dacă-ți închipui că recunoaște... Îștia nu spun unde-au făcut armata și ce-au făcut în armata-aia pentru nimic în lume.

- Dar poți să-l iei pe departe, uite, dacă vrei, încerc eu să-l...

- Nu scoți nimic de la el, ascultă-mă pe mine, mă pricep la așa ceva. Și ce nevoie mai ai să recunoască? Îți spun eu, precis, am eu probele mele, nu mă duce el pe mine. Atât, că și-a lăsat mustață, din cauza mustății nu mi-am dat seama de la-nceput. Dom' căprar care-a vrut să mă-mpuște,

habar n-aveam cum îl cheamă, de unde să-i fi știut numele, noi îl poreclisem Bemurăjibedîrnave, că asta cânta el "Pe Mureș pe Tîrnave", se puneau-n cur, cu pușcoacea între genunchi, și moțăia și se fredona... Nu mă duce el pe mine, ăsta-i dom' căprar, ți-am spus că prășeam porumb, eram cam bolnav, mă dărmase dizenteria, cu apa aia nenorocită și de-abia mă țineam pe picioare și prășeam la porumb și...

Damiana cunoștea întâmplarea. Puiu i-o povestise de câteva ori, o auzise și de la Cristu, o cunoșteau și băieții, desigur, din gura altora, Gică era de părere că Alaci chiar încercase să evadeze, Horațiu zicea că Alaci încercase pur și simplu să se sinucidă, așa făcuse și Viorel Rusu, nu mai suporta și ziua-n amiaza mare a pornit-o înapoi și a trecut de tăbliță și soldatul l-a somat, deși după tăbliță se trăgea fără somație, pe tăblița aceea chiar așa scria, că dincolo de ea se trage fără somație, dar soldatul îl somase pe Viorel Rusu de cinci ori, se luase după el, prin porumb și striga: Stai, că trag!, dar încet îi zicea: Întoarce-te, măi nene, că am ordin să trag, hai înapoi, măi nene, că am ordin să trag, și iar, tare: Stai, că trag și iar, încet: Hai înapoi, măi nene - de cinci ori l-a tot somat, până când a auzit șeful pazei și a strigat șeful pazei: Soldat, trage fără somație! și soldatul ajunsese la cinci pași de Viorel și Viorel nici nu întoarce capul și nici nu fugea, mergea la pas și soldatul a dus pușca la ochi și-a zis: Vezi, măi nene, ce-mi faci, vezi... și a tras și Viorel a căzut din primul foc și soldatul a tras în mort tot încărcătorul, foc cu foc, de la doi pași și-i tot zicea: Vezi, măi nene, ce mi-ai făcut, vezi ce mi-ai făcut... cu Viorel Rusu era clar că fusese sinucidere, mai încercase el o dată să se spânzure și, o dată, la barăci, pornise tot așa, către sârmă, dar a alergat careva și l-a luat pe sus, mai avea un pas ori doi până la sârmă, dar de data asta, la porumb, tot reușise, cu Viorel era clar, dar cu Alaci?, discutau băieții și Ton era de părere că putea fi vorba de sinucidere, oameni ca Alaci nu se sinucid, zicea Ton, probabil răcanul adormise și se trezise, năuc, și se pomenise că ceilalți deținuți trecuseră de el cu prășitul, numai Alaci rămăsese în urmă și-atunci se dusesse, luase tăblița cu somați și poate că nu-și dăduse seama, la început, că o înfige înaintea lui

Alaci. Așa trebuie să fi fost, zicea Ton. Și Alaci, când și-a dat seama, a luat-o la fugă, ca să iasă din zona de fără somație, lăsând, dracului, prașitul, iar soldatul văzându-l pe Alaci că aleargă spre el, cu sapa-n mână, o fi crezut că deținutul vrea să-l atace și a tras în el, mai mult de frică, de năuceală; și nu l-a nimerit, dar apucase să tragă și cum avea el să justifice cartușul ăla dacă nu se întâmplase nimic și se dovedea că adormise și rămăsese în urma grosului și că înfipse tăblița în fața ultimului deținut?, cum avea el, soldatul, să se descurce? Așa că a ales calea cea mai simplă: a tras pur și simplu în deținut, dar deținutul nu fugea, ci venea spre el, și-atunci nu-i evadare, ci atacarea gărzii, fiindcă Alaci profitase de zăpăceala de după primul foc care nu-și atinsese ținta și se chiar repezise, dar nu spre soldat, ci ca să treacă dincolo de tăbliță, și-atunci soldatul s-a repezit la el, la Alaci și l-a tocat cu patul armei și când au dat fuga ceilalți, soldatul a zis că deținutul a vrut întâi să evadeze - dovadă era rândul părăsit la vreo zece metri în urma tăbliței, deci în zona de fără somație - el, soldatul, a executat ordinul și a tras, dar nu l-a nimerit, și atunci evadatul s-a întors și, profitând că se blocase închizătorul armei, a sărit la soldat, să-l omoare, cu sapa... Asta era varianta lui Ton, dar Puiu susținea altceva, că soldatul de multă vreme îi căuta nod în papură, e adevărat că mai moțăia, dar șmecheria cu mutatul tăbli-ței nu era nouă, se mai distrase de câteva ori, smulgea tăblița pe furiș, o ținea lipită de corp și o muta înaintea celor rămași în urmă, iar oamenii, cum prășeau cu capetele-n jos, nu băgau de seamă și abia când căprarul începea să țacănească închizătorul, își dădeau seama și-o rupeau la fugă, să iasă din zonă, căprarul se tăvălea de răs, și, după ce se sătura, le ordona să termine rândurile de prașit, doar n-o să le prășească el și oamenii nu voiau și atunci el ducea din nou tăblița unde lăsaseră ei rândurile, dar n-o mai înfigea în pământ, o ținea în mână și oamenii prășeau cum se nimerea și cât mai iute și cu ochii la căprarul care se muta încetitor cu tot cu tăbliță și râdea de să-și rupă gura. Așa că Puiu spunea că ticălosul făcuse în ziua aceea ce mai făcuse și altă dată, acum îi reușise, apucase să înfigă tabla în față și el, Puiu, rămăsese și singur

în urmă și când a ridicat ochii și l-a văzut pe căprar înfigând tăblița exact pe rândul lui, el s-a repezit drept înainte, nu ca să-l atace pe căprar, ci ca să iasă din zonă, drumul cel mai scurt era drept înainte, adică pe rând, adică drept înspre căprar. Și căprarul a tras. Puiu zice că el n-a auzit împușcătura armei, că și-a dat seama că trăsesese în el abia când a simțit mirosul de pulbere și abia după aceea a auzit bubuitura, de parcă s-ar fi tras la doi kilometri de el. Dar de speriat nu s-a speriat nici atunci, zice Puiu, când i-a mirosit a pulbere, ci după ce-a trecut de tăbliță și s-a și repezit să prășească rândul întrerupt, adică nu-l privește pe el ce-a fost cu împușcătura și cu celelalte. Și Puiu zice că, după a doua sau a treia sapă, atunci a început să i se facă frică, fiindcă auzea, la doi pași îndărătul lui, cum căprarul se chinuie cu încărcătorul. Și mai zice Puiu că presimțea că ăla are să-l lovească și știa și unde o să-l lovească prima oară, între omoplați, o să vrea să-i dea în cap, în ceafă, ori la junghietură, dar n-o să nimerească și o să-l lovească între omoplați. Și Puiu zice că a simțit durerea cu cel puțin o secundă înainte de lovitură, și știa, zice el, că n-o să fie durere mare, că mai mult o să fie îmbrâncit, așa că în secunda aceea a și dat sapa în lături, la dreapta, ca să nu cadă în tăișul ei când o să cadă.

- Și pe ce te bazezi tu când susții că el e? întrebă Damiana. Trebuie să ai ceva, un amănunt, un... ceva care să...

- ... și când Miron mi-a zis ce-a zis... își urma Alaci gândul cu glas tare, de altfel vorbise toată vremea.

- Nu poți să fii sigur. Că ți se pare ție. O fi semănând doar, dar nu-i el, te-a prins pe tine mai prost dispus și, când ești prost dispus...

- ... și se întoarce împotriva ta cum nici nu bănuiești, uite, cazul meu, să mă... chiar în ce am mai...

- Așa, numai că seamănă, ori că ține țigara ca ăla la care te gândești tu, ori că glasul...

- Cum ajungem acasă, te duc la cuțit, poți să zici tu ce-oi zice, îl dai imediat afară, două, trei mii, cât o fi, nu se mai...

- Dar dacă nu-i? Dacă nu-i el? Dacă-i altul și tu...

- ... chiar în ce am mai...

- Și dacă n-a fost nimic? Dacă te-am mințit adineauri, când am zis că am făcut și-am dres? De unde știi tu că n-am fost în altă parte, la altcineva, ori numai în altă parte, dar fără altcineva?

Alaci se uită la ea ca în lumină, clipind repede:

- Ce-ai zis? Ia repetă, ce-ai zis? Că n-ai fost la el, că n-ai... nimic?

- E-te la el, făcu Damiana, păi ce, tu chiar m-ai crezut? Adică ce-s eu, iapă de montă, du-te la armăsar? De-aia m-ai luat? și rânjea strâmb și pufăia din țigară. Dacă chiar vrei copil, fă-ți-l! Fă-l tu!

Alaci se uita la ea, ca în lumină, și clipea nedumerit și dezarmat și nu era în stare să se supere, nici să se bucure, nu era în stare să se hotărască ce să facă acum, s-o cârpească peste mutra ei de oafă de Lățești care se dă pe-o conservă, pe-un pachet de țigări, ori să cadă înaintea ei, în genunchi și să nu știe ce să mai facă după ce se va afla în genunchi.

XXXIII

Faină treabă, viscolul. Nici când plouă nu-i rău. Dormi până nu mai poți, până putrezește salteaua sub tine. Dormi, de te cufunzi prin pat, la vale. Și când te trezești și te uiți pe fereastră și vezi ce-i afară, pui iar capul pe pernă. Dacă mai rămânea la Combinat, dracul îl lua și pe el. Pe vremea asta **irta** nu merge, de bicicletă ce să mai vorbim, ia-o pe jos, șase kilometri, peste câmp și la dus și la întors. Și la întors, cu pita-n servietă. Și când vine lichidarea, îți pune-n mână, ca la țigani, nici o mie de lei, că nu știu ce cu planul, că nu știu ce cu sindicatul, că să vezi, că luna asta nu se dă spor de toxicitate, că las' că se dă luna ailaltă și-atuncea te umpli de bani. Umpli, pe hergotu mâne-sii! Și când ți-e lumea mai dragă, hai la spital și, după ce umbli de-ți iasă ochii, pe la o sută de comisii, te pomenești pensionar, la treizeci de ani. Faină treabă, viscolul. Dormi, bei, mănânci și iar de la cap. Grijești măgarii, aduci lemne și gata. Dai încetarea. Dacă mai rămânea în Combinat, pe

vremea asta ieșea din schimbul doi. Și se-mbulzea la bufet, pentru un amărât de carcalete, beutura asta de-or adus-o regățenii, pișat gol, cumu-i omul, așa și beutura. La pâine era închis așa că servieta era mai ușoară. Și, după ce bagi în tine pișatul ăla cu sânge, adună-te cu-ai tăi din sat și ia-o peste câmp, șase kilometri. Și te mai mănă și lupii, ca pe ăia din Ileni. Ori îngheți, ca frații Strîmbu. Și te găsește la primăvară. Faină treabă cabana. Urci și cobori numai pe timp bun și timpu-i bun când vrei tu să fie bun, când zici tu că-i bun. Și nimeni nu te poate obliga să zici că-i bun dacă tu zici că-i rău și nu se poate coborî. Măgarii cară bagajele și alimentele, tu n-ai altă treabă decât să urci și să cobori cu mâinile în sân. Că salariu-i mic - dar cine trăiește numai din salar? Și la **Edelweiss** pică regulat și bani și lucruri.

Dar treaba a' mai faină-i când e viscol și-i seară și oamenii nu-s ruți de oboseală de la ski și de la umblat și-i apucă distracția. Oamenii să nu fie osteniți de skiat și cam enervați că timpul nu le permite și seara să se pună pe distracție. Și tu să șezi, uite-aici, pe scara, să te uiți la ei. Cu-o juma' de rom în mână. Ori coniac, ori votcă rusească, băuturi fine, nu pișat de carcalete. Copiii nu te-așteaptă cu pita, vitele nu rag în grajd, nu fugi după autobuz și n-ai treabă cu ăi șase kilometri prin zăpadă până-n brâu, de să te mănînce și lupii. Somnu-i somn, în zece minute ai terminat cu măgarii, încă zece să aduci lemne și, după aia, șezi pe scară, cu jumatea-n mână, și te uiți la ăștia. Cum se distrează. Dacă și asta-i distracție...

Șezi deasupra lor, pe scară și te faci că ești cam beat și mai și cânti un pic, să vază ei că ești abțiguit, mai faci pe nebunu-un pic, dar ei să nu știe că tu ești treaz și că te uiți la distracția lor. Ca și cum ai fi la școală și tu ești dascălul și stai pe catedră și le dai copiilor o compunere ori altceva și tu stai la catedră și aproape știi ce scrie Ghiță și ce scrie Nelu, și ce scrie Măriuța. De-aia, că stai deasupra, pe catedră, și ești dedat, că numai ce te uiți la cutare și-i poți spune și ce scrie acum dar și ce-o să scrie dacă-l pui tu să scrie ce încă nici tu nu știi ce-o să-l pui să scrie. Șezi pe catedră și te uiți la Ghiță și știi că Ghiță, oricât s-o zdrobi și el și taică-su, cu școala, mai departe de Combinat tot n-

ajunge. Că așa-s unii, să nu poată. Și te uiți la Vasile și parcă-l și vezi om mare, cu mașină și cu buletin de București și mai merge și-n străinătate. Nu-i el, Vasile, ăl mai bun din clasă la compunere și la aritmetică, măcar cinci inși au note bune ca el, dar Vasile o să ajungă departe, cum zicea Domnu Suciu. Măi Sofonea Octavian, zicea el către mine, tu ajungi departe, măi-așa zicea Domnu Suciu. Și aș fi ajuns, dacă nu era cu... Dacă nu mă dădea afară de la liceu. Dacă nu era cu tata, azi aș fi fost mare director și cu mașină și-n București și poate că la ora asta eram la Paris ori la Londra. Ori la Roma. Ori poate nu eram nici la Roma nici la Paris, eram uite-aici, jos, și mă distram și dansam cu nevastă-mea și nu știam că nevastă-mea, când eu dorm ori joc table, face cum face și nimerește în camera la unul de-i călăuz, la cabană, unul Tavi... Tot răul spre bine. Că, dacă făceam liceul, poate că eram acum inginer în Combinat. Mare măgar! După ce te zdrobești atâția ani cu liceul și cu facultatea și-atâtea emoții cu examenele șt n-ai în primii ani decât o mie și-o sută. Și ce te faci numai c-o mie și-o sută? Păi io, banii ăștia...

Dar nu-i numai de bani. Și de lucruri. Și mâncarea. Și, mă rog, cărnită de doamnă. Îl mai mare avantaj de-l poate avea omul e să stea uite-așa, ca pe catedră. Și să știe tot. Și să știe că ăi de jos nu știu ce știi tu, nici că știi ce nu știu ei. Șezi pe scară, cu jumătatea de rom ori de coniac ori de ce-ți pofteste inima și te uiți numai așa. Care cu care și cum și când. Și știi și ce-o să mai fie. Îl mai mare avantaj e că ei nici nu iau seama la tine. Că ce-și zic ei, că ești un țaran prost care nu te pricepi, 'far s-aduci lemne de sobă și să cari alimente de jos și să călăuzești de la gară la cabană și de la cabană la gară. Și, uneori, la Șiclovan, ori pe-acî, prin jur, pe la Piatra Scrisă, pe la Cascadă. Îsta-i avantajul, că ei nici nu te bagă-n seamă, ori te cred prea prost ca să pricepi ce și cum. Și tu-i lași să te creadă prost, las'să te creadă, ăsta-i avantajul tău, de după prostia ta, vezi și-auzi ce nimeni nu poate auzi și vedea. Nu-i numai de bani. Adică șantaj, că dai atât, tac din gură, nu dai, mă fac că scap o vorbă, fiindcă la unii nu ține, poți să-i duci s-o vază cu ochii lor pe nevastă cum se-ncârligă cu altul, tot nu face

gălăgie, ori nu face aci la cabană, ori e prea zgârcit ca să dea și bani, ca la film. Dar la alții tine. Trebuie numai să știi la care ține treaba cu șantajul și să știi și cum să-i iei. Mă rog, mai rar, dar mai gras, nu chiar în fiecare săptămână, pui mâna pe-o oaie așa de lănoasă, dar când o prinzi, o mulgi și-o tunzi și-i iei și pielea și-i mânci și carnea și faci și tilincă din oase. Ca drăguța de inginereasă de az'vară. Faină muiere. Și tot pe-atât de proastă. Eu, să fi fost în locul ei... Dar ea a fost în locul ei și fiecare pasăre pe limba ei, cum e vorba. Sunt unii oameni de nu pot și pace bună. Nu-s făcuți pentru asta și pace bună. Cuminte ar fi să șadă-n banca lor, să nu se-apeuce de ce nu-i de ei. Ca Doamna Catrinel. Asta era făcută să nu știe înșela. Și dacă nu știi să furi, nu te duci la furat. Doamna Catrinel era făcută să fie prinsă cu furatul. Și să nici nu știe ce să dea din gură, că nu-i adevărat, că n-ai văzut bine și mai știu eu ce, cum fac alții. Ea nu. Recunoaște tot și se sperie și după aia cade-n altă groapă. Când i-am zis eu prima dată, Doamnă, vedeți aparatul ăsta, am prins și-n poză ceva fain de tot, zic, dac-am fi în țări străine și-aș da-o la ziar și ăl din poză ar afla, mi-ar da mii de dolari, așa să știți, mii de dolari, de toată viața n-aș mai avea treabă cu nimeni. Și ea din clipa aia s-a făcut albă. Zice: Ce vrei să spui? zice ea, ^n loc să mă ia la vale, ori să mă puie să-i arăt ce am eu în aparat, dar așa era ea făcută, să cadă de fazan, precum regătenii. Și eu, când văd că ține, zic: Ce ziceți, cât îmi dă pe poza asta dom'profesor, mai ales că v-ați cununat de nici un an și dumneavoastră... Și ea, în loc să-mi zică vreo două de să nu mai văd, începe să tremure. N-ai văzut! Și zic eu: Pot zice că ce-am văzut eu n-are greutate, dar a văzut, uite, aparatul ăsta și ce-o să spuie el, n-o să-i prea placă lui dom'profesor, chiar dacă el trebuia să știe că nu-i consult să-ți iei nevastă cu aproape patruzeci de ani mai tânără, de-i umblă mintea pe la studenți... Și-atunci ea s-a dat de gol, de proastă ce era, că doar eu ce văzusem alta, decât că ea și cu studentul o luase mai pe lângă cărare și mai târziu i-am zărit sub brazi că stăteau jos, dar cuminte stăteau, ca în bancă, la școală și după aia i-am văzut că vin, pe rând, înapoi, la cabană și ea era cam roșie-n obraz. Nu

cred să se fi întâmplat ceva între ei, prea era aproape de cabană și în miezul zilei și ea era cu pantaloni, studentul nu arăta că se pricepe să facă ce se face cu femeile. Dar așa e ea făcută, să cadă de fraieră. Și zice: Nu, te rog, să nu faci asta, e bolnav de inimă, ar muri dac-ar afla, zău, te rog... Și ce fac cu roada dumată, zic, în țări străine mii de dolari mi-ar da pe poza asta, s-a întâmplat să trec pe-acolo și să bag de seamă cu ce vă ocupați, în tufe, zic, nici nu s-amplinit anul de la cununie și, gata, cu altul, zic eu, cu alt bărbat prin tufe, zic într-o poziție, zic, de-o s-o arate poza asta, zic. Și ea atunci numai ce face pe muierea care-a mai fost prinsă și știe să trateze: în regulă, zice, cât vrei? Când aud, mai să mă pufnească râsul, mă uitam la ea câtui de neajutorată și de proastă, vedeam prin ea ca prin sticlă, știam că până să vie la cabană, nu-l înșelase pe dom'profesor și nici cu studentul și nici n-avea de gând, chiar dacă puțin ăla student ar fi fost bărbat ca lumea și-ar fi lăsat, adică nu l-ar fi lăsat până la urmă de tot și mai vedeam prin ea că nici de-aici-ncolo n-o să-i umble mintea la alt bărbat, adică să meargă până la urmă, chiar dacă dom'profesor de-abia-și târa nădragii. Da altceva era în capul ei și am citit-o ca pe carte: voia să pară că-i chiar una care și-a înșelat bărbatul, îi plăcea să facă pe muierea stricată care-a fost prinsă cu mâța-n sac și ar fi vrut s-o cred că nu-i prima oară când e prinsă și de-aia a zis ea, ca-n filme: în regulă, cât vrei? întâi mi-a venit s-o dau dracului, să-i spun că n-am nici o poză și n-am văzut nimica de să fie caz de scandal, cel mult dacă se pupase cu studentul, dar acum ea se ținea de mine, ca și cum ar fi zis că dacă am început, să merg mai departe, să nu opresc. În regulă, zic și eu după ea, atunci să facem târgul, zic, să tratăm, zic. În regulă, zice ea, să tratăm - de parcă ar fi fost vorba de ceva frumos și bine pentru ea. Uite care-i prețul, zic, în primul rând, zic, în termen de două ceasuri să plece din cabană amantul... (i-am zis amant, ca să-i placă ei, dacă i-aș fi zis puțoiul ăla, ori amețitura aia, ori băiatul ăla, poate că ar fi dat înapoi). Stă ea și se cugetă un pic - îi plăcuse că-i zisesem de amant - și după aia zice: În regulă, o să plece. Și altceva? zice ea. Și-atunci chiar că mi-a venit să-i dau un dos de palmă: ce her-

gotu mîne-ta, zic eu în gândul meu, ce altceva vrei să-ți mai cer? Eu am treaba mea, de om însurat, nu mi-i mie de să mă joc cum ai văzut tu prin filme. Dacă era după mine, am fi rămas la glumă, eu să zic, Doamnă te-am văzut, în tufe, cu-un bărbat, și ea să zică, Cred că te-nșeli, nu eram eu, și mai bine, și ar fi fost așa cum îmi plac mie muierile, cumu-i artista asta de-acum, de te bagă-n mă-ta una-două, asta ar fi zis. De ce n-ai venit să ne ții lumânarea? Ori ceva tot așa, de luare la mișto și-atunci am fi bătut palma și ne-am fi avut ca frații. Dar ea, după ce că-l alungă pe puță ăla, nu se mulțumește cu atât, mai vrea. De-aia a și zis: Și altceva? A-ha, zic eu în gândul meu, nu ți-i de ajuns?, biii-ne. Și să lase aci, la cabană, zic să lase la mine, în păstrare, magnetofonul ăla mic zic eu, magnetofonul și ceasul de-l are de la mână. Magnetofonul e-al meu, zice, nu-i al lui. N-am pus problema al cui e, zic eu, am pus problema să-mi lase în păstrare magnetofonul și ceasul de la mână, zic. În, regulă, zice, magnetofonul îl ai, cred că și ceasul - și altceva? Tot nu ți-i destul, zic eu în gând, ai fi în stare să dai tot ce ai că să fie ca-n filmele de le-ai văzut tu. Păi, zic eu, după ce amantul pleacă - în cel mult două ceasuri - îmi aduci lucrurile de-am vorbit la mine-n cameră, zic și mă uit la ea ca să priceapă ce-o să fie dacă vine la mine. Se uită și ea, pricepe, oftează și zice: Și după aia-mi dai poza? Era cât pe-acî să-i zic că după aia-i liberă, ba parcă mi-a fost milă de ea și aș fi fost gata să-i spun că n-am lipsă de nici un magnetofon și de ceasuri de-alea am vreo șase și că nici de ea n-am mare lipsă. Dar ea voia altceva. Ea voia să mergem mai departe și-am știut că cer altceva. Dar ce să-i mai cer? Încă nu știam și am zis: Vedem noi... și ea a zis iute: În regulă, în care cameră stai? I-am spus, i-am spus că, dacă vrea să n-o vadă nimeni că intră la mine, să vină pe ușa de serviciu și ea a zis încă o dată: În regulă! și s-a dus în treaba ei.

Avantajul ăl mai mare e să șezi aci, pe scară și să-i vezi și ei să nu te bage-n seamă. Fiindcă tu ești țaran prost și ei de la oraș. Avantajul e că ei chiar se cred mai deștepți decât tine și nici nu le trece prin cap că țaranul ăsta prost de le-aduce lemne de sobă și-i cară la cabană și de la

cabană la gară, țăranul ăsta știe despre ei ce ei cred că nimeni nu știe. Și știe mai ales ce ei habar n-au. De-o pildă, Herr Walter... Sasul nu știe nici ce-a fost, și de-aia nu știe nici ce vine... Dar chiar în treburi mai mici, de-o pildă, scriitorul: că ofițerul a venit la cabană după el și-l măsoară tot pasul. Și că s-a dat la Teodora numai ca să intre în camera ei și să asculte de-acolo ce face scriitorul. Și multe altele. Dar scriitorul habar n-are. N-are habar nici că asta, Teodora, e moartă după el. Fiindcă el nu știe că muierea se ia iute, pui mâna pe ea și-i ridici poalele, nu faci filozofie cu ea. Și el crede că Teodora nu-l place. Uite, nici acuma, la dans, nu știe ce să facă. S-o cheme sus, la el, asta să facă. Ori să intre peste ea. Dar el îi face filozofie... Ori dacă-l iei pe ăsta, pe student: ăsta crede că dacă toată ziua stă în cameră cu fata, fata n-are cum să mai dea cu ea și pe de lături. Nu vorbesc de mine, la mine a mers una-două, cât a stat el la gargară cu Herr Walter, dar nu știe de ofițer, nici de scriitor. Că scriitorul n-a ajuns să-i facă felul, dar tot a tăvălit-o un pic. Ce să mai zic de sportiv. El doarme cu ea, se duce la camera 6 și întâi intră studentul și după, boșorogul de-a fost polițist, și-al treilea țișanul ăsta de la camera 1. Te uiți la ea și bagi mâna-n foc că-i fată mare și când colo, ea macină trei pe ceas. Dar nimeni nu știe de celălalt. Și mai ales nu știe nimeni de ce-l interesează mai mult. Cum nici boșorogul lui Damiana nu știe. Dar nici ea nu știe de el și de fata sportivului. Numai artista. De asta, dac-o judeci după cum se poartă și mai ales după ce-i iese din gură, ai zice că-i ultima ștoarfă. Și uite că nu-i. Știu eu precis. Măcar de când e la cabană nici un bărbat nu s-a atins de ea. Știu eu. Că a mai intrat la ea și scriitorul și ofițerul, că ea s-a dus în camera scriitorului, că a fost și la mine... Asta da, muiere. Să pară curvet, dar să nu fie. Cu artista n-ar fi ținut nici o secundă povestea cu poza. Mi-ar fi zis: Ia mai sictir!, cum zice ea și mi-ar fi tras și-o palmă. Ori mi-ar fi dat o juma' de rom și-ar fi zis: Mai încercați luna viitoare, cum mi-a zis când a fost la mine-n cameră și eu am cam întins mâna. Și ea nu s-a ferit, nu s-a speriat, nici nu s-a mișcat de pe dunga patului, dar nici nu s-a strâmbat, că adică nu-i place treaba asta, cu bărbați, cum nu

le place la unele de se pipăia în de ele, ca alea două de-și ziceau pictorițe, acum un an, ori poate doi. Artista asta e muiere sănătoasă, se vede pe ea că, de și-ar pune mintea, ar face praf toți bărbații din cabană. Dar nu vrea. N-are lipsă. Acuma, vreau să zic. Adică, nu că nu s-ar coțai și ea un pic, că așa ceva nu strică niciodată, dar nu-i turbată. Asta am vrut să zic: nu-i turbată după bărbat, măcar cine-o fi, ca astelalte. Dar aci-i secretul și numai eu îl știu: artista poate fi și cuminte, aci, unde toată lumea turbează, fiindcă ea niciodată n-a dus lipsă. Curvă-necurvă, secretu-i că ea n-a dus lipsă de om. Nu știu care-i viața ei de-acolo, de jos și prin ce-o fi trecut ori n-o fi trecut, dar bag mâna-n foc că și-a trăit viața ca lumea. Asta se vede de prima oară. Și de-aia, fiindcă nimeni, niciodată, nu i-a zis: nu fă aia, nu-i slobod aia, nu te culca cu ăla, desparte-te de ălălalt. Și de-aia muierele alealalte umblă ca după taur. Fiindcă acolo, la ele acasă, au fost ținute din scurt, ori s-au ținut singure din scurt, că ce-o să zică lumea, ce-o să creadă lumea. Pe artistă a durut-o-n cot de ce zicea lumea și și-a trăit viața. Și-și permite să nu umble turbată, ca după taur. Nu ca stătutele astea care, o dată pe an, în concediu, parc-ar fi copii în recreație. Rabdă tot anul și se gândesc numai la ce-or să facă și ce-or să dreagă când o suna de recreație. Și, cum sună, cum își dau poalele peste cap. Și, când nu și le chiar dau, se joacă de-a datul poalelor peste cap. Ca doamna Catrinel. Săraca doamna Catrinel, că acum mi-i milă de ea.

Și-atunci îmi era. Și de-aia mi-am făcut de lucru până la Șiclovan, i-am zis lui Herr Walter că mă duc la Șiclovan să-mi dea un samar de i-l împrumutasem. Nu era nici un samar, dar ziceam că dacă ea chiar mă caută și nu mă găsește, o să priceapă că am lăsat-o mai moale, mai ieftin și că nu vreau nimic de la ea, că am glumit. Așa că am plecat la Șiclovan, am dat un pic și pe la Piatra Scrisă, ca să văd că nu se schimbase nimic, era, vorba ei: În regulă, și m-am dus la Șiclovan și-am stat de povești până pe la miezul nopții, era lună și puteam să stau până pe la patru, am plecat pe la două și jumătate și la trei și-un sfert am fost înapoi și la cabană era mare distracție, beutură și

dans, și intru eu prin spate, cu gândul să mă culc. La mine, luminează. Și, pe pat, magnetofonul și ceasul. Nu mi-a prea convenit, putea să intre Herr Walter și să vadă lucrurile și să le recunoască. Le pun sub pat. Încui și dau să mă culc. Și numai ce bate ea la ușă. M-am culcat, zic, m-am dezbrăcat, zic, vorbim mâine dimineată. Dar ea nu și nu, că să-i deschid. Și i-am deschis. Stinge lumina, zice. De ce s-o sting, zic, ce, pe lumină nu putem vorbi? Stinge lumina, zice și-o stinge ea și tot ea încuie ușa. Așa-i mai bine, zice ea, eu m-am ținut de cuvânt, el a plecat, ți-am adus ce-ai cerut, zice, acum spune ce mai vrei. N-a zis: Ți-am adus ce-ai cerut, acumă dă-mi poza, adică dă-mi și tu ce-ai zis că-mi dai. A zis: Ce mai vrei. Las' că mai vorbim mâine, zic, îmi era ciudă că n-o vedeam, era întuneric în cameră, eu mă băgasem la loc, în pat, pe ea o simțeam pe lângă ușă. Nu, zice ea, vreau să rezolvăm acumă, ai zis că azi rezolvăm, așa ai zis. O simt cum caută pe întuneric și vine către pat. Se lovește de scaun și se așază pe scaun, lângă mine. Hai, zice ea, ce mai vrei, și să rezolvăm. Păi, ce să vreau, zic - voiam să-i spun că nu mai vreau nimica, să-și vază de treabă, i-aș fi dat și lucrurile înapoi, dacă ar fi fost cazul. Dar ea nici nu mă lasă să termin și zice: De asta am venit, să rezolvăm. Păi am rezolvat, zic, mâine îți dau poza și pace bună. Ba nu, zice, nu mâine, ai zis azi, te-am așteptat aproape douășpe ore, hai să rezolvăm acumă. Acumă nu pot, zic, îs rupt de oboseală, vreau să dorm, las' că mâine-ți dau poza și pace bună. Ai zis că mi-o dai acum, zice, așa ai zis că-mi mai ceri ceva și după aia-mi dai poza. Asta era: în mintea ei umblau tot felul de aventuri din alea, ca-n filme, când femeia trebuie să plătească și cu trupul. Sunt pregătită sufletește, zice, sunt gata să-ți dau tot ce-mi ceri, ca să rezolvăm. Mă rog, dacă ții să rezolvăm chiar acumă, eu ce mai zic? Sunt pregătită sufletește, zice ea și începe să se dezbrace, o aud cum se dezbracă. Sunt pregătită, zice ea, dezbrăcându-se, am greșit, trebuie să plătesc, zice, toate greșelile se plătesc, țin foarte mult la George, zice, dar am avut un moment de rătăcire și trebuie să-l plătesc, zice ea și, dacă n-ar fi fost întuneric beznă în cameră și n-aș fi simțit-o cum caută pe pipăite patul și intră lângă mine, aș fi

zis că citește dintr-o carte, prea nu erau cuvintele ei. Și, după ce mă găsește și se întinde goală lângă mine, zice: Hai, bestie, ia-ți prețul tăcerii, chiar așa a zis: Ia-ți prețul tăcerii... și dacă n-aș fi simțit că-i ștofă bună și era păcat să scap ocazia, m-ar fi umflat râsul de prețul tăcerii și de cuvintele alea. Și cât a ținut, ea parcă ar fi fost doi oameni, două femei, una de ardea toată și, de nu prea știa carte, era ștofă bună și pe deasupra stătută, asta era una și cealaltă femeie care parcă era la o ședință ori în filmele ei și parcă n-avea nici o legătură cu asta sub care se dărâma patul și aia zicea toată vremea: Bestie, bestie șantajistă... toată vremea. Și după aia, în loc să-mi ceară poza și să se îmbrace și să plece, zice: Acum ce-o să-mi mai ceri ca preț al tăcerii? Așa că n-a fost nevoie s-o țin eu cu forța, a rămas acolo încă vreun ceas și ceva până când am zis eu că să plece. Acuma, zic eu, du-te, să nu se prindă dom' profesor, vii mâine și-ți dau poza. Și ea: Știam, eram sigură că ai să mă minți, bestie, că vrei prețul tăcerii... - dar glasul era una și gândul ei altul era, și nu era nici supărată, nici rușinată, ba parcă mi s-a părut că se fălește cu asta și că parcă abia aștepta s-o mai amân, dacă s-ar fi terminat atunci, dacă să zicem, i-aș fi dat atunci poza și-aș fi zis că suntem chit, nu i-ar fi plăcut, așa că n-am făcut decât ce dorea ea să fac. Și, cât a mai stat la cabană, încă vreo zece zile, când aveam plăcere de ea, mă făceam că trec pe lângă ei și cum îl prindeam pe dom' profesor cu ochii în altă parte, îi făceam ei semn și găsea ea ce să-i zică profesorului ca să vină la mine. Până la urmă nici nu aducea vorba de poză, poate că și uitase că începusem de la o poză, intra, se dezbrăca, după ce încuia ușa și era mereu încruntată, dar parcă se încrunta ca să nu râdă și nu-i tăcea deloc gura cu bestie șantajistă și prețul tăcerii, dar alea țineau de cealaltă femeie și eu știam asta și nu-mi făceam probleme și știa și ea că știu.

Dar eu mai știam ceva, de-aia, când a venit ziua să plece, mi-am făcut de lucru la Șiclovan și i-am dat lui Șiclovan o sută de lei să-mi coboare el clienții, i-am zis că am avut o încurcătură cu careva din clienți și nu vreau să mă întâlnesc cu el și de-aia. Și i-a coborât Șiclovan. Și, când s-a întors, mi-a zis că știe cu care din clienți a fost

încurcătura. Și chiar ghicise, dar eu n-am recunoscut, am zis că n-a fost ce crede el, că a fost ceva cu niște bani, ceva mai rușinos, dar mai sănătos, dar Șiclovan a rămas la ale lui, dar nu m-a mai întrebat.

Așa că doamna Catrinel poate trăi fericită că a fost și ea șantajată cu o poză și că a fost nevoită să plătească destul de scump prețul tăcerii. De asta nici n-am vrut să-i cobor eu. Să rămână așa. Adică ea, dacă vrea să-i fie bine, să știe tot timpul că cineva are o poză pentru care a plătit, dar tot n-a pus mâna pe ea și că, dacă șantajistul, bestia de șantajist are chef, oricând poate să-i facă semn să vină la plată. Fiindcă ce viață-i aia, lângă un bărbat de aproape șaptezeci de ani, care, mă rog, te înțolește și te duce cu mașina, și pe la Paris te poate duce, dar n-are ce-i trebuie? Mai ales că ea-i ca jarul. Și că, chiar de și-ar pune-n cap să-și găsească un bărbat pe de lături, n-ar duce-o până la capra, fiindcă așa-i ea făcută, să nu știe fura și norocul ei a fost că a dat peste o bestie de șantajist ca mine, care am priceput ce-i lipsește ei, ceva ca-n filmele ei și la care să se gândească toată viața.

Asta-i ăl mai mare avantaj de-l poate avea omul: să știe despre alții ce alții nu știu că tu știi. Ori să știi numai tu. Ei, nu. Ca Herr Walter. Și nici n-o să știe. Cum s-au aranjat treburile, n-o să afle niciodată. Poate ar fi bine ca, la urmă de tot, să știe. Să-i spun eu, uite-așa, așa... ca să știe și el pentru ce. Dar dacă merge totul ca ceasul și află și are ce face cu ce află? Mai bine să nu știe. De ce să știe? Dacă află în ultima clipă mi-l mai dă pe tata înapoi? Aia-i, că nu mai poate, chiar să vrea. Și ce, mie îmi mai dă înapoi ce mi-a luat? Liceul și facultatea de nu le-am mai făcut și armata la lopată, trei ani la cărbuni și toate alea? Și mama, de-a murit de inimă? Tot cu frica-n sân, că, vai de mine, mai apuc ziua de mâine, că, vai de mine, m-o ridica la noapte ori mă mai lasă? De spaimă, de ridicări și de supărare și de singură, Sofonea a lăsat-o, ca să nu tragă și el. Că, zicea el, Sofonea, după ce că m-a făcut de răs în sat și mi-o luat muierea și i-o făcut și copil și după aia mi-o adus-o înapoi, cu copil cu tot și i-am crescut eu copilul ca pe-ai mei, acuma să mai trag iară după el? Munți i-or tre-

buit, munți să aibă, de ce să trag eu și copiii mei pentru prostia lui Sofron, am mai tras o dată și mi-i destul. Și ne-a scos din casă pe mama și pe mine, ca să nu tragă el. Și a vrut să ceară să-mi și schimbe numele, din Sofonea în Sofron, că doar Sofron îmi era tată. Dar nu știu de ce nu s-a mai ținut de asta. Așa că mama a murit la două luni și eu am plecat la Sibiu. Dar și-acolo au știut cine-s și m-au luat la lopată. Numai el nu știe cine mi-a fost tată. Ori poate că știe ce se vorbea, dar nu crede. Altfel de ce m-ar chema Sofonea? Și de Sofonești îi plin satul și nu-s toți neamuri în de ei. De-aia.

Și nici Ilse care avea un nas de câine lup. Și de-aia. Drept, că și eu. În vecii vecilor n-or să. Și nici astalaltă.

- Bei, tu-i ceara mă-sii, bei singur și mie nu-mi faci parte din otrava aia...

- Ce să mai fac parte, că s-o dus, eu cred că glaja era crăpată și uite, s-o dus... râse Tavi înviorat și-și strânse picioarele ca Alice să poată urca.

- Ai ocupat și loja, te-ai întins ca moda, ia mișcă și fă-mi și mie loc! Hai-hai, mai repejor!

Tavi se lipi de perete și Alice se așeză lângă el, cu o treaptă mai sus.

- Herr Walter, ia fă-te-ncoa, prezantă-te cu un rom mare și o votcă mică! ceru ea, apoi se întoarse către Tavi: aia mică-i pentru tine...

- Ho-ho! râse Tavi din toată inima, se bucura grozav că artista venise lângă el. Ce-ați zis adineaurea, la ce-ați zis că m-am întins? întrebă el.

Alice nu-l auzi. Oricum, nu-i răspunse. Luă din mâinile lui Herr Walter romul și votca. Îi dădu lui Tavi romul.

- Hai, să trăiești! ciocni și gustă.

- Săru-mâna, la mulți ani! ură și el, dar nu se atinse de băutură. Că ce-ați zis adineaurea, că ce-ați zis că m-am întins? insistă el. Alice îl privi lung. Începu să rîdă.

- Ia ascultă, măăă gagicar afurisit, ia spune, mă, ce-ai tu cu mine, de ce, mă?

- Iooo? făcu Tavi nedumerit și nefericit la gândul că artista s-ar putea supăra pe el din cine știe ce motiv.

- Tu! Ce ai cu mine, poți să-mi spui?

- Io, doamnă? Păi io... Ce să am io, că n-am...

- Vezi? și Alice îl ciocăni cu degetul în frunte. Vezi că recunoști? Tavi îndură cu plăcere, fără să închidă ochii, deși degetele ei cu unghii de doi centimetri îi ciufuleau pielea frunții și puteau să scape și-n ochi.

- Recunosc, dar ce?... Doar știți că io...

- Că tu, ce? Tavi înțelese abia acum că Alice nu era atentă la el. Că vorbea și ea așa, să nu tacă, dar nu era atentă la ce spune. Nu era atentă la nimic în special. Își aprinsese o țigară și ținea țigara cu aceeași mână în care ținea și paharul și cealaltă mână aprindea și stingea bricheta. Se uita peste sală, părea că urmărește pe cineva, dar nu vedea pe nimeni. Careva dintre dansatori o întreabă ceva, rostindu-i numele, ea răspunse, zâmbind: Bine-nțeles!, dar dacă ar fi fost să-ți spună cine și ce o întrebase n-ar fi putut să spună. Tavi îi vedea cu coada ochiului profilul, puțin căzut, obrajii îi atârnavă, și gușa îi atârna. Și mâna cu care aprindea și stingea bricheta și ea era îmbătrânită, cu pielea uscată și lărgită.

- Doamnă dragă... făcu Tavi încet, ca și cum ar fi vrut s-o trezească fără s-o sperie.

- Ce e? răspunse ea, dar nici obrazul, nici mâna cu bricheta nu arătau că auzise cu adevărat.

- Nu vreți o cergă? Una faină de tot, albă și cu lână uite-așa de lungă. Câți mi-or cerut-o pân-acuma, mulți mi-or cerut-o, dar n-am vrut s-o dau. O vreți?

- Cât ceri pe ea? întoarse Alice fața către el și abia după ce isprăvi întrebarea, ochii începură să i se limpezească, să fie și ei de față.

- Cât cer... se dădu el pe spate, jignit. Nimica, v-o dau de plăcere.

- Ce vorbești, monșer? zâmbi Alice, acum revenise cu totul. De plăcere, care-va-să-zică. Ce fel de plăcere?

- Așa, că... Mi-ați plăcut mie și când mie-mi place un om... Acuma, dacă considerați că vă jignesc, că nu primiți pe gratis, îmi mai dați un deți de rom și gata. Bine-așa?

Alice coborî o treaptă ca să-l poată vedea mai bine.

- Ia fii atent aici, armăsar comunal, scăzu ea glasul,

fă-te mai aproape, să n-audă ăștia: nevastă-ta-i la colectiv și aveți trei copii, este?

- Așa-i, trei avem, răspunse Tavi încă nedumerit.

- Să-ți trăiască! Dar cum or să trăiască, dacă tu, gagicar nenorocit, faci cadouri de-o mie, de-o mie cinci sute de lei?

- Lăsați, ne descurcăm noi dacă-i pe asta. Ori cu cerga ori fără ea, tot aia-i.

- Ba nu-i tot aia. Dacă n-ai ce face cu ea, vinde-o, deșteptule, ia ceva pentru copii ori pentru nevastă-ta.

- Stați puțin, acum să nu credeți că murim de foame și-mi umblă copiii și nevasta desculți. Că doar eu ce păzesc? Iar Domnului nu ne plângem, o ducem mult mai bine decât alții...

- Să zicem că te cred. Atunci de ce vrei să mi-o dai chiar mie? De ce neapărat mie?

- Păi, v-am spus, doar n-o să vă supărați că v-am spus că...

- Că mă placi. Numai că eu nu te cred. Dacă mă plăceai, îmi dădeai altceva, nu cerga aia.

- Altceva? Am și-o icoana pe sticlă, foarte valoroasă, am dat vreo șase, dar pe asta n-am dat-o, că m-am gândit că... Dar dac-o vreți, o foarte valoroasă, e cu Sfântul Ilie...

- Și pe icoană cât ceri?

- Vai, doamnă dragă, dacă era de vânzare... Dar nu-i de vânzare, v-o dau așa de plăcere.

- Mă Tavi, mă? Mă taur comunal! și Alice îl prinse pe după cap. Nu te feri, că și-așa ne-au văzut, gata, ești compromis definitiv, nu mai pupi picior de cucoană în așternutul tău...

- Lăsați, că nu-i chiar așa, lumea vorbește...

- Taci din gură și lasă-mă să vorbesc. Și nu sta ca un par, ai lângă tine o femeie, nu o cergă, nu o icoană, fie și cu Sfântul Ilie. Fii atent aici, și asta s-o ții minte cât vei trăi: când faci cadouri unei femei, înseamnă două lucruri: ori că vrei să te culci cu ea - ceea ce nu-i cazul, fiindcă, oricât m-am mișunat eu pe lângă tine, întâi te-ai făcut că plouă și mai târziu m-ai refuzat pur și simplu...

- Vai, doamnă, dar de ce să?... încercă Tavi să

protesteze.

- Nu mă întrerupe, te rog! Va să zică, după ce că aproape m-ai dat pe ușă-afară...

- Da' nu-i adevărat, de ce ziceți așa, zău că-mi pare rău, cum să fac eu așa ceva, dar...

- Dar, ce? nu-l slăbi Alice.

- Păi... așa, că doară v-am mai spus, mie când îmi place un om...

- O femeie, îl corectă Alice.

- Mă rog, o femeie...

- În loc să-i faci și ei o bucurie, știi tu bine care, tu îi faci cadou o cergă. Ori o icoană. Dă-o dracului de treabă, cum să nu te superi?

Tavi se lipise cu spatele de zid și căuta să vadă dacă Alice vorbea serios ori glumea, ca de obicei. Dar nu izbuti să-și dea seama. Și nu știa nici ce să mai zică, cum s-o convingă că n-are dreptate, că el ar fi vrut, dar n-a prea fost momentul favorabil, adică mai mult ea n-a vrut, atunci, la el în cameră, dar chiar și fără asta, ea ^i plăcea mai mult decât toate celelalte cu care se culcase și că, dacă asta a supărat-o, mă rog, totul se poate repara, dar parcă nu asta-i principalul, ea-i place așa, cum să spună, și fără pat, ba poate mai mult fără, felul ei de a fi, pe deasupra spurcată la gură și tot felul, dar curată pe dinăuntru, îi place lui cel mai mult și încă pentru multe altele...

- Cerga aia unde-i? întrebă Alice.

- Ce? Adică... poftim? se corectă el și roși. La mine-n cameră, adăugă el și roși mai tare.

- Vrei să mi-o arăți?

- Cum de nu, uite-acuma, dacă vreți, dădu Tavi să se ridice.

- Nu te repezi, îl ținu ea locului. Și zici că... mi-o arăți, ai, la tine-n cameră, ai? înseamnă că ți-ai călcat pe inimă și te-ai hotărât să-mi faci și mie bucuria aia?

- Doamnă dragă... făcu Tavi sincer îndurerat. Nici nu m-am gândit la așa ceva, o aduc aci, stați numai aci și-o aduc, de ce să mă bănuieți de tot felul de...

- Am glumit, Tavi, zâmbi Alice. Lasă cerga-n pace, o s-o văd eu altă dată. Oricum, îți mulțumesc.

- Și icoana! Icoana-i jos, în sat, dar v-o trimet prin cineva de încredere, prin poștă n-am curaj, dar v-o trimet eu, găsesc eu pe cine, numai să-mi lăsați adresa...

- Bine, bine. Mulțumesc.

Tavi, ușurat, goli dintr-o sorbitură tot romul.

- Încă un deți, ceru el. Așa ne-a fost înțelegerea.

Cabanierul îi mai aduse un rom mare. Alice plecase iar cu privirile și cu gândul. Tavi stătea nemișcat, de teamă să n-o atingă și s-o trezească. Jos, în sală, fiecare dansa în legea lui, fiecare cu altă parteneră decât cea cu care venise la cabană - ca totdeauna, la cabană.

Se distrează, gândi el. Trag tot anul, la serviciul de-l au și două-trei săptămâni pe an se distrează. Fiecare după cum crede el că-i mai bine. Ca să aibe cu ce se lăuda la prietenii și la ce se gândi până la anul.

Alice își retrase mâna de după capul lui și, fără o vorbă, fără o privire, coborî scările, merse întâi la bar, apoi se duse la o fereastră, de acolo se mută la altă fereastră, apoi se opri lângă cămin, rezemată de perete, fumând și sorbind câte puțin din pahar și ținând țigara între degetele aceleiași mâini în care ținea și paharul, cu cealaltă mână aprinzând și stingând bricheta. Cabanierul se cam îmbătase și el, servea cam nesigur și cânta tot timpul iar cât era cu mâinile goale, dirija. Și, după două-trei măsuri dirijate, pocnea din degete.

Tavi se surprinse urmărindu-l. Tresări, inima începu să i se zvârcolească, își mută privirea drept înainte. Nu, nu simte nimic. Dacă ar fi mirosit ceva, e-he, de mult ar fi... Dar drac să fii ca să afli cum fusese cu Ilse. Patru ani și ceva. Până la Ilse, doi ani și jumătate. Chiar dacă ea n-ar fi murit, să zicem că s-ar fi agățat de ceva, ori nu s-ar fi zdrobit și scăpa cu viață, tot n-ar fi știut spune ce și cum. Și, mai ales, cine. El, în clipa aceea se afla, unde? Chiar la miliție, în Făgăraș, să-și schimbe buletinul. Ce martori mai buni decât milițienii? Și avusese grijă, cât așteptase eliberarea buletinului, să nu se ducă în oraș și să bea și el ceva, stătuse în curte, pe-o bancă, patru ceasuri încheiate și, din când în când, își făcea de lucru pe la poartă, unde era de servici Fodor. Îl rugase pe Fodor să-l primească la noapte

la el, mâine avea ceva treabă la notariat și n-avea unde să înnopteze și-și asigurase și noaptea la Fodor. Așa că era beton. Au găsit ei șparga de nailon, dar n-au luat-o-n seamă, pe-acolo umblau mulți la păstrăvi și-au zis că n-are nici o legătură cu Ile. Beton a fost. Și, cu cât trece timpul, cu atât. Așa o să fie și cu ăsta. Pot să se dea cu curu de pământ cât or vrea, n-or să prindă șpilul cu grinda. Nici sârmă, nici legătură, nici cui, nimic. Furcoiul și-atât. Mai bine de un an de când tot verifică. Accident o să zică ancheta. Ceasu rău, or să zică oamenii. Și grinda trage după ea jumătate din grăjduț. Grinda are pe puțin o majă jumate și cârligele alea de le-a băgat de-acum doi ani... Măcar unul tot îi... Și, în timpul ăsta, el o să fie beton, cu martori în regulă, către gară. Ori la gară. De la gară, intră direct la cooperativă și stă până seara, cu martori, și face și scandal, măcar să vină milițianul, dacă să nu-l chiar închidă, până dimineața. Beton. Cu miliția.

Tavi sorbi romul, mai ținu paharul răsturnat, deasupra gurii deschise, până se scurse și ultima picătură, apoi se ridică. Amortise. Genunchiul stâng. De la mină. Și de la toate. Dar nu-i nimica, ceasul e aproape. Ce-or fi crezut ei, că scapă. Cum să scape, Doamne iartă? Și ce dac-au trecut aproape douăzeci de ani? Puteau să treacă și-o sută, aici nu suntem la criminalii de război, să-i ierte după douăzeci de ani. Aici suntem la noi.

Poate mâine, poate poimâine, poate peste trei zile, când s-o face vreme de coborât. Dar acuma, cât e zăpada mare. Și telefonul care nu prea merge. Lasă-l așa. Eu o să fiu beton, minut la minut. Și după aia mai vedem. Trebuie să mai rămână la cabană măcar un an. Poate că-l pune chiar pe el responsabil. O să fie mai greu, să stai de curul clienților, să-i slugărești. O să trebuiască s-o aducă pe Lucreția la bucătărie. O să fie greu, să fiu cu ochii pe ea, să nu-ntindă vreunul mâna la ea. Și copiii cu școala. Greu, dar cel puțin încă un an trebuie să rămân pe loc. După aia mai vedem noi. Dacă s-ar găsi alt responsabil, el să rămână băgător de seamă, ca până acum. N-ar trebui s-o aducă pe Lucreția aci, în cuplăraiul ăsta și copiii să-și strice școala.

- Noapte bună la toată lumea! salută el, tare, de la

picioarele scării, dar nu-l auzi nimeni. Și somn ușor! mai adăugă.

Porni spre odaia lui, schiopătând. Vru să mai dea o raită pe la măgari, dar prea îl supăra piciorul. Șezuse prost pe scară. Și romul care nu făcea deloc bine. Deloc. Și-acuma, dacă i se făcuse vreunei nesătule să-i bată-n ușa și să-l? Nu mai deschid la nimeni, gata. Intru și eu în concediu.

- Nu-i urâtă cerga asta, îl întâmpină Alice, mângâind mițele lungi. Numai că nu-i foarte curată.

- O spală Lucreția, o spală fain și v-o trimet odată cu icoana, se repezi Tavi. O să fie ca laptele, o să vedeți, noi le spălăm la râu, apa de râu face lâna ca laptele...

- Bine făcu Alice, împăturind-o cu grijă. O să-ți dau adresa. Bine, mai făcu ea, îndreptându-se spre ușă.

Tavi ar fi vrut să mai spună ceva, ceva ^n legătura cu cerga și cu icoana și cu faptul că el ține foarte mult la ea și o respectă - asta era cuvântul care nu-i venea, când erau pe scară. Dar nu apucă să deschidă gura. Alice se opri la ușă, se întoarse și începu să tăcănească bricheta, aprinzând-o și, de astă dată, suflând în flacără ca s-o stingă.

- Biiine... spuse ea, apoi îi dădu scurt noapte bună și ieși.

Tavi îi ascultă pașii până se stinseră. E o femeie faină, artista. Cu asta nu ți-ar fi frică să pleci la drum.

Se dezbracă, își spuse rugăciunea și se culcă. Dar nici nu apucă să-și găsească bine locul în așternut, că cineva bătu la ușă. Hergotu mîne-sa, care-o mai fi! înjură Tavi în gând și începu să sforăie.

- Eu sunt, nu face pe prostul! se auzi glasul Alicei. Tavi sări la ușă, își aduse aminte că-i dezbrăcat, luă cerga, se înfășură cu ea și descuie.

Alice ținea în brațe o sticlă de rom și una de votcă. Și pahare, puse în gâtul fiecărei sticle.

- N-ai decât să mă-njuri, începu ea. Singurul lucru pe care ți-l cer e să nu mă dai afară. Te rog... și se uită la Tavi într-un fel care pe el întâi îl nedumeri, apoi începu să-l îngrijoreze, sigur i se întâmplase ceva, avea un necaz.

- De fel, chiar mă gândeam că ce-o să mă fac, că nu

mi-i prea somn.

- Minți. De altfel n-are nici o importanță. N-ai decât să dormi, numai să nu-mi ceri să plec. Și nici să nu mă-ntrebi de ce-am venit. Adică poți să mă întrebi, hai, întreabă-mă!

- Ce să-ntreb! întreba Tavi, gândindu-se că artista se cam îmbătase și cum o să se descurce dacă i se face rău și trebuie s-o care pe sus, în camera ei.

- Întreabă-mă de ce-am venit la tine. Hai, întreabă-mă.

- Ba, că nu gândesc la ce credeți că mă gândesc...

- De unde știi tu ce cred eu că gândești tu? Bei?

- Beau, de ce nu. Sănătate. Ziceam că nu vă-ntreb. Ziceam că trebuie să aveți un motiv și dacă vreți să-l spuneți, îl spuneți, dacă nu, pace bună!

- Bine, nu mă întreba. Credeam că dacă ai să mă întrebi, am să încerc să răspund și așa aflu și eu. M-ai înțeles?

- Nu prea. Dar nu-i bai de aia. Puteți să stați cât vreți, mai bem un pic, mai stăm de vorbă. Cum vreți. Și-așa n-am somn.

Alice se așezase întâi pe scaun, dar scaunul era incomod. Fără să-i ceară voie, îi făcu semn să-și strângă picioarele și se urcă în pat, cu spatele rezemat de perete și cu sticla de votcă rezemată de șold.

- Poți să dormi, nu mă supăr, spuse ea într-un târziu.

- Ba nu, că n-am somn, protestă Tavi. Mă gândeam că dacă-i ceva... adică dacă eu vă pot ajuta cu ceva... bucuros o fac. Că oamenii trebuie să se ajute în de ei. Nu?

- Sigur că da, răspunse Alice. Nu te supără lumina? Deși eu te-aș ruga s-o lași aprinsă.

- Nu mă supără nimica. Și dacă-i ceva de pot eu...

- Nu, nu-i ceva în care m-ai putea ajuta. Mulțumesc. O să-mi treacă. Sper că nu te deranjez prea mult.

- Vai de mine, nu mă deranjați cu nimica.

- O să-ți explic eu mâine sau altădată pentru ce-am venit acum la tine. Sau poate n-o să-ți explic. Ce-ai zice dacă te-aș ruga să-ți povestești viața? Sau nu, să ți-o povestesc eu pe-a mea?

- Eu știu ce să zic... Dacă vrei...
- Parc-aș vrea. Sau nu, mai bine să tăcem.
- Cum vrei.
- Ia spune. Tavi, tu te-ai visat vreodată murind, ai visat vreodată că mori?

- Ba eu nu, Doamne ferește! se apucă Tavi speriat și făcându-și o cruce grăbită. Dumneavoastră?

- Tot mai bine să tăcem. Noroc.

Tavi bău puțin rom direct din sticlă apoi o așeză jos, lângă pat. Era zdrobit de oboseală, deși nu pricepea de unde, doar în zilele astea nu coborâse, nu urcase. Și dormise pe rupte. Poate de aia. Cum stătea pe spate, cu o mână la ochi, ca să se apere de lumina becului, o vedea pe Alice stând la picioarele lui, neclintită, fără să bată nici din pleoape. Îi simțea, cu fluierile picioarelor, prin pătură, căldura coapselor. Apoi a zărit ca prin ceață că pune și ea sticla alături, pe podea. Trupul, atât cât era în contact cu al lui ori cu patul, nu se mișcase. Ca să nu mă trezească... gândi el cu o bucurie nouă și aburită. Parcă ar fi fost mult, atât de mult, încât nu-și mai aducea aminte și abia acum se trezise ceva cunoscut, cu maică-sa care întindea mâna să stingă lampa, numai mâna, fără să-l miște pe el, deși el era lipit de ea. Și ea.

Când, după o vreme, înălță din nou pleoapa, o văzu ghemuită în jurul pernei, ca și cum perna ar fi fost ceva ce trebuia apărut de ceva. Se gândi să o acopere cu ceva, să nu-i fie frig, dar ar fi putut-o mișca și nu trebuia s-o trezească. Cu piciorul drept, după multe încercări, izbuti să întoarcă un capăt de cergă și s-o acopere. La un moment dat, ea gemu ușor, plescăi din buze cum fac copiii, apoi se liniști.

El rămase neclintit, simțind cum somnul se reîntoarce, dar nu ca să-l adoarmă.

București, Joi, 22 aprilie 1971